Ч. 117. Чернівцї, недїля дня 1. (14.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Чи ви Русини?

Я от саме тепер поправив цїлу купу руских задач учеників одної середної школи в Чернівцях. Ученики з першої кляси, що тілько поприходили з народних шкіл. Поправив я ті задачі і, замість відітхнути, пишу се письмо до буковиньскої рускої інтелїґенциї, бо мене напала злість, а коли я злий, то мушу вибалакати ся, инакше захорую.

Боже! скілько блудів у задачах! Дїти не знають анї говорити анї писати! Ще селяньскі дїти хоч говорять сяк-так по руски, а дїти інтелїґенциї, Боже, змилуй ся! І як то там у сеї нашої інтелїґенциї по селах і містах дома розмовляють, як то їх дїтий по школах учать, що вони приходять до висших шкіл мов без'язикі?! Щось троха цвенькають по нїмецки, щось троха знають по руски — і ось тобі, учителю з висшої школи, віддаємо в руки наших дїточок, учи їх дальше, на се ти і є! Учитель середної школи перепитує їх, каже оповідати найпростїйші річи, каже підписати кождому своє імя і прізвище, каже писати диктат а потім яку простеньку задачу, і бачить, що дістав у руки якихсь Турків і Татар, а не дїтий з руских родин. Та щож се за такі рускі родини, що їх дїти думають і говорять Бог зна' по якому, та навіть і підписати себе не знають без блуду? Чи тож у середних школах наука рускої мови має ся починати від азбуки, від перших вправ у мові? Чи ті дїти розмовляли дома з батькоматїрю по турецки чи по нїмецки, що вони приходять до висшої школи майже зовсїм не приготовлені з рускої мови? Найменше дванайцять лїт сидїла дитина дома під надзором „рускої“ родини і відомостий з рускої мови набула стілько, що кіт наплакав?! Гарні менї „рускі“ родини!

Пізнавши своїх учеників, я зараз пізнав, і не питаючись, їх родини і їх учителїв. До селяньских родин я не маю жалю, бо вони не сьвідомі ще; але коли їх дїти так слабко приготовлені з рускої мови, граматики і правописи, то я тут зараз бачу непростиму вину учителїв. Се наші учителї — не гнївайтесь ви за правду! — самі так слабо знають руску мову, самі так калїчать єї немилосерно, що простити їм се годї. По їх учениках пізнати найлїпше, що вони самі уміють; ученики й самі покликують ся на свою давню науку і кажуть: Ми так учили ся! Виходить: зле учили ся! А хто їх учив? Учитель, що сам не збаг ще навіть тайн такої простенької правописи, як наша руска! А чому учитель не навчив ся! Бо лїнивий! тай годї! Як покинув семинарию, кинув зараз усї книжки в кут, він уже готовий чоловік, на що єму далї вчити ся?!

Один буковиньский учитель оправдував ся переді мною з сего так: „Ви не дивуйте ся, особливо старшим учителям! Хто вчив нас по руски? Глїбовицкий? Се-ж не була нїяка наука! А й тепер якже можна кандидатови на учителя добре навчити ся рускої мови, коли все учать по нїмецки? Чоловікови так покрутить ся в голові, що потім не знає нї по якому анї добре писати анї говорити.“

А я єму сказав так: „Не оправдую анї старих анї молодих! Жиєте цїле житє по руских селах, де нарід говорить дуже добре по руски; вам потрібно би лише прислухати ся лїпше, як нарід говорить; потрібно би перечитати розумно хоч кілька книжок; потрібно би читаному придивити ся, як воно пише ся; з самої часописи ви привикли би, як правильно писати і говорити, коли-б звертали на се увагу, — щож з того, коли ви вже всї готові люди, других уже вчите, а самі мало що знаєте з рускої мови! Адже сїльска дитина лїпше говорить, як ви! І не сором вам?“

Мій знайомий знову згадав школу. „Чомуж нас не вчили, як треба?“

— „Чоловіче добрий, — я єму на то — чи тому, що вчили колись Глїбовицкі, чи тому, що Нїмцї конопадять нас по нинїшний день у школах, ми вже звільнені від обовязку знати своє? Адже бачите, що зміняють ся помалу шкільні відносини і прийде час, що змінять ся цїлком на нашу користь, — а до того часу ми, жертви сих відносин, маємо бути без'язикими? Чи се, врештї, така велика штука завести лад у сих відомостях з рускої мови, які у вас уже є, і доповнити їх? То ви по учителях середних шкіл сподїваєте ся, що вони научать ваших дїтий усего, що Русин повинен знати, а ви, старші, з дозрілим розумом, уже не можете нїчого навчити ся? Не треба вам? Не хочете? Очивидно нїщо иньше, тілько не хочете! За кілька лїт можна навчити ся хоч якої чужої мови, а ви і своєї не хочете знати! Сором і ганьба!“

Я міг таке прикро слово сказати мому доброму знакомому, бо я знав, що він за се не прогнїває ся, — тут громадска справа, а за таку справу гнїву нема! — Отже й повторю тепер се слово на адресу наших руских родин і загалу учителїв. Я мав уже таких школярів, по котрих я бачив, що як не родичі, то учителї подбали про них. Спитавши ся про імя учителя, я й справдї довідував ся, що се заслуга звісного менї з иньших добрих, патріотичних дїл чоловіка. Він і не голосний, мало хто знає про него, дїтий має у школї — ласка Божа! І дивись, яких учеників висилає до висших шкіл! Аж приємно учити їх далї! А другі... ну, адже про сих других я говорю від самого початку моєї скарги!

А дома по руских родинах як то дїє ся? Не треба й заходити до їх домів; по дїтях пізнати родителїв, так як по овочах дерево. І тато і мама трясуть ся тілько над здоровлєм дїтий: хлопчиска повиростають як ковбки і дурні такі самі, як ковбки. Мало в котрім відкриєш сю сьвідомість, принесену з дому, що він не Турок, тілько Русин; родителї про се не дбають. Коли дитина зле говорить, мови не поправлять; рускої книжечки читати не дадуть; а коли їх спитати, чому так не дбають про дїтий, відповідають: „нема книжок!“ Нема книжок?! Цїлі маґазини книжок для дїтий уже маємо як не в Чернівцях, то у Львові; дїточа ґазета „Дзвінок“ виходить лїтами, — але в тім цїла біда, що корінний Буковинець не знає сьвіта поза Садаґурою і, як спровадити книжку зі Львова, се для него питанє таке,

Дивна пригода.

(З анґлїйского — Марк-Твена.)

(Конець.)

— Тепер рад би я пізнати тих трех заговорників, що суть тут в кріпости.

Вікльов — як менї здавалось — хотїв мене задурити фальшивими зізнанями, але я показав єму ті загадочні картки, які найдено при двох рекрутах і то спонукало єго надуматись інакше. Я сказав єму, що ми вже двох увязнили, а він мусить нам тепер показати ще третого. Тим він дуже наполохав ся і став просити:

— Ах, будьте ласкаві, не жадайте того від мене. Він убив би мене.

Я успокоїв єго, щоби не бояв ся. Він не буде сам, лише з нами і ми єго оборонимо. До того-ж велю людям виступити без оружия. Відтак приказав я уставитись в подвірю рекрутам і перейшов з хлопцем, що дрожав як осиковий лист, поперед фронт. Притім удавав я цїлком байдужного. Вкінци заговорив щось Вікльов до одного з рекрутів і ледве відійшов кілька кроків від него, арештовано рекрута.

Скоро лише повернули ми до комнати, велїв я тих трох увязнених ставити перед мене.

Ввели першого і я обернув ся до хлопця:

— Ну, Вікльов, розваж же собі добре і говори чисту правду, не додавай нїчого і не уймай. Хто є той чоловік і що ти знаєш о нїм?

Хлопець, що доси стояв на боцї і не обзивав ся, подивив ся на вояка і сказав не надумуючись:

— Єго правдиве імя Джордж Брістав. Він з Нового Орлеану, був другим керманичем на корабли „Капітоль“ через два роки. То дуже небезпечний чоловік і сидїв два рази за убийство: раз за то, що убив моряка Гайда, а другий раз корабельного хлопця, котрий не хотїв робити якоїсь роботи, що не належала до него. Він шпигун, присланий сюди полковником. Він був також третим керманичем на корабли „Сьв. Николай“ в часї, як той корабель затонув коло Мемфіс і єго мало що тодї не убили люди, бо він обрабував мерцїв і ранених, котрих по корабельнім нещастю уложено в ратункових човнах.

І так дальше і дальше. Він оповів о цїлій минувшости того чоловіка. Коли скінчив, спитав я рекрута:

— Що маєте на то сказати?

— Даруйте, пане команданте, але се найпоганїйша брехня, яку хто коли видумав.

Я велїв єго назад відвести до вязницї і припровадити другого. З тим було так само і так само було з третим. Хлопець оповідав як найподрібнїйше історию житя кождого з них і нїгде не суперечив собі. Але ті люди казали, що то всьо брехня і всього випирались; не хотїли нї до чого признатись. Я велїв їх знов замкнути і прикликував по одному з прочих увязнених. Вікльов оповідав о кождім, з котрого міста на Полудни він походить і кожду дрібницю в єго зносинах з заговірниками.

Але всї перечили і нїчого не признавали. Мужчини кидали ся і лютились, женщини плакали. Після їх зізнань всї они були людьми невинними, походили з західних сторін Сполучених Держав: любили свою вітчину більш всього на сьвітї. Менї гидко було дальше їх слухати, я велїв завести їх назад до вязницї і переслухував Вікльова дальше:

— Де є ч. 166 і хто то є Б. Б.?

Але тут мусїв я перервати. Нї просьби нї погрози не помагали. Час наглив — треба було імити ся найострійших средств і тому велїв я хлопця підтягнути за великі пальцї в гору. Він так кричав з болю, що я не міг слухати. Однако я мусїв перемогти себе і Вікльов закричав вскорі з плачем:

— Ах, прошу, спустїть мене, я зізнаю.

— Нї, перше зізнавай, а тодї велю тебе спустити.

Кожда хвиля була для него вічностию і тому він крикнув скоро:

— Ч. 166 готель „під орлом“.

То була нужденна гостинниця, куди заходили самі підозріні люди.

Тепер велїв я єго спустити і спитав, яку цїль мав заговор.

— Нинї в ночи добути кріпость — відповів хлопець дрожачи і заходячись з плачу.

— Чи маю в своїх руках вже всїх провідників заговору?

— Всїх крім тих, що суть під ч. 166.

— Що значить Remember XXXX.?

Нїякої відповіди.

— Який оклик для ч. 166?

Знов не відповів нїчого.

— Що значать букви Ф. Ф. Ф. Ф. Ф. і М. М. М. М.? Відповідай, бо інакше велю тебе знов підтягнути.

— Не відповім. Радше умру. Робіть, що хочете.

— Погадай, що говориш, Вікльов! То послїдне твоє слово?

— Послїдне — сказав твердим і певним голосом. — Так як люблю мою гноблену вітчину, так само не навиджу всьо, що осїняє сонце Півночи. Радше умру, як виявлю ті річи.

Я велїв єго знов підтягнути. Аж серце краялось на крик бідного хлопця, але мимо того більше не можна було нїчого добути з него. На кожде питанє відповідав зміненим від болю голосом:

— Можу умерти і хочу вмерти, але нїколи не зізнаю.

Супротив того мусїли ми вдоволити ся тим, що знали. Було очевидне, що він скорше умре, як зізнасть. Отже я велїв єго пустити і віддав під строгий нагляд.

В найблизших годинах були ми занятї висилкою телеґрам до мінїстерства війни і приготовленями до нападу на ч. 166 в готели „під орлом“.

Неспокійно було тої темної, зимової ночи. Справа розголосила ся і цїла залога була на ногах. Варту потроєно; нїхто не міг анї входити до кріпости, анї виходити, бо кождому грозила куля в лоб. Між тим я і Веб трохи успокої-

що цїлого житя єму мало, щоб найти на него відповідь. Так далеко сьвіт, як далеко їдять люди кулешу; — а там десь поза Коломиєю уже погана віра, Турки, Татари, — Буковинцеви аж душа холоне...

От і клопіт! Самі лїземо Нїмцям в зуби. Не видираємо дїтий з нїмецких рук домашним руским вихованем і першою наукою в народній школї, тілько своєю недбалостию ще й помагаємо нїмеччити свої дїти. Хтож таке може похвалити? Чи тож гарно на приклад, що з девятьох Русинів - матурантів сего року аж пять записало ся до нїмецких студентских товариств? Батьки-Русини, а сини — нїмецкі бурші! Сором і годї! Які-ж се ті батьки - Русини, які перші початки вихованя сих паничиків, що їм так легко наплювати у своє рідне гнїздо!

А наші дївчата? Що се за Русинки? Польки горять від патріотизму, Румунки видерли би очи Русинови, а наші Русинки як та кваша, що нї борщ, нї каша, — або вони знають, що вони є? Возьме котру Нїмець, вона стане Нїмка; возьме Поляк, буде Полька; як би Турок узяв, була би Туркиня; їй усе одно, бо такий тато був мудрий, така була і мама мудра, і така вийшла і доня. Руского козацкого завзятя у неї не найдеш, — вона як та верба, де єї посадиш, там буде рости. І що нам, як народови, за хосен з таких панночок? Адже не всїм нам з ними танцювати та подивляти їх чорні брови, — народови треба ревних і завзятих Русинок, а не ляльок до танцю!

Та тут чоловік не наговорив би ся! Штильгукає наше домашне виховане у руских родинах здавна, як той безногий калїка. І бачать уже сї родини, що так зле, — і проте самі собі не знають ради, самі себе поневіряють, самі виховують із своїх дїтий ворогів свого народу. Нема иньшої ради; поки се дїє ся, треба сварити на остатне, треба будити то руске сумлїнє довбнями і гарматами, коли шпильками і гласканем не помагає!

Ось вам віз і перевіз за сї блуди у задачах, що я їх поправив, і за ваші дїти, що з ними стілько у школї клопоту. Гнївайте ся або й нї! — менї все одно. Тепер менї лекше на серци і я можу відложити перо.

Професор.

Шкільні справи.

(Пояснене в справі павшалїв на опал і услугу народних шкіл та петиций дотично упорядкованя иньших приналежностий учительского стану.)

Як відомо, подавали філїї „Рускої Школи“ мемориял до президиї краєвого правительства в справі виплачуваня павшалїв на опал і услугу шкіл через уряди податкові. До сегодня лежить ся пекуча справа не полагоджена, як і перше, а наслїдки сего знані всїм учителям. Много шкіл були з причини браку опалу і услуги місяцями заперті і то на превелику шкоду народної просьвіти. Причина сего неладу лежить головно в сїм:

1) Фінансова дирекция противить ся тому, щоби уряди податкові виплачували впрост сї павшалї управителям шкіл; каже, що сею працею будуть уряди податкові обтяжені.

2) Закон шкільний постановляє, щоби сї павшалї виплачували громади касї шкільних рад місцевих, а сї аж (як хочуть) виплачують управителям шкіл.

Щоби сї трудности побороти, треба виготовити мемориял до ц. к. правительства і просити, щоби воно удалось в сїй справі до мінїстерства фінансів, котре мало би наказати фінансовій дирекциї виплачувати згадані павшалї. Се о стілько конче потрібне, бо фінансова дирекция не стоїть під властию ц. к. правительства Буковини а впрост під властию мінїстерства фінансів. Дальше треба просити сойм о зміну дотичного закону шкільного в користь шкіл.

Заразом виготовляють ся дотичні петициї о впорядковане дальших потреб учительского стану. Добрий успіх сих заходів зависить від солїдарного поступованя учительства самого, і я маю надїю, що пп. товариші не віднесуть ся байдужно до сих заходів, а стануть в ряд як один муж на користь піднесеня просьвіти народньої і власного стану.

Дарій Пігуляк, надучитель.

Бунти на Угорщинї.

При кінци минулого місяця вибухнув на Угорщинї румуньский хлопский бунт в Конияреві, при чім богато мужиків убито на смерть, а кількадесять з них ранено. Часопись Magyar Szo подає подробицї про причини бунту, з яких виходить, що вибухнув він в наслїдок заграничної аґітациї з Румунії: „Іредентистичні змаганя Румунів так в Угорщинї, як і в Буковинї мають богато приклонників, а донесене мадярскої часописи нехай послужить за доказ, о скілько щирими суть заяви румуньских проводирів, які пр. в Буковинї старають ся супроти Русинів уходити за австрийских патріотів. Переведене слїдство — пише згаданий дневник — виказало, що мужиків підмовили до бунту аґітатори, які прибули з Румунії та відвідували їх по домах, завзиваючи до бунту. В деяких хатах найдено підбурюючі відозви, які, як переконано ся, були друковані в Букарештї. В сих відозвах завзивано „братів“ до отрясеня з себе ненависного, угорского ярма. Коли се стане ся, буде мож назад відобрати загарбаний Уграми край. Нехай лише румуньскі мужики держать ся разом, узброять ся в сокири, коси та ножі і виріжуть тиранів, а румуньскі провідники поспішать їм на поміч з карабінами. Після уложеного пляну найперше мали убити їнжинера, який провадив роздїл пасовиск, а відтак збурити громадский уряд. Однак мужики розпочали акцию за вчасно і тому плян не удав ся. З ранених підчас бунту хлопів уже померло шість, а двох догоряє“.

З иньшої причини вибухнули кроваві заколоти в місцевости Адріянц (комітет Заля). Прийшло там до кровавої бійки межи робітниками а жандармами. В сїй місцевости находить ся копальня угля австрийского акцийного товариства, в якій працює коло 200 галицких і 30 угорских робітників. Онодї галицкі робітники розпочали стрейк, а угорскі не хотїли приступити до него. Се викликало ексцеси, в які вмішала ся жандармерия. В бійцї, яка вийшла з сеї причини, убито трех робітників, а кільканайцять ранено смертельно.

Хлїборобські спілки М. Левитського.

(Дальше.)

Звертаючи увагу на дуже важну річ, яка приваблює селян до вступленя у спілку, себто на можливість у спілцї одержати гроші задля хазяйнування, на живий інвентар і хлїборобські знаряди, ми повинні звернути увагу на давно вже висловлюване бажанне народу дешевого і неважкого кредиту. Засновані у нас „крестянські банки“ видають позички тільки під землю на закупно ґрунту; таким робом селянство мусить задля иньших хозяйських потреб звертати ся до кулаків чи глитаїв, які користуючись нуждою друть страшенно високі проценти, що іноді і заможного хозяїна доводять до „старця“. Хлїборобські спілки одержують гроші на піднесенне своєї аґрарної культури по 6% річних, що дуже впливає на збільшенне членів. Материяльні засоби на сю мету були призначені згаданим товариством після того, як Микола Василевич зробив у Петербурзї 13. сїчня 1896 року реферат сьому Товариству про хлїборобські спілки; Ле-

---

лись, бо могли припускати, що в наслїдок арештовань майже всїх провідників, ворохобня стратила всї свої сили.

Я постановив завчасу удати ся до готелю „під орлом“, увязнити там Б. Б. і відтак приготовити ся на приняте прочих ворохобників, коли-б они по одному стали там надходити. Було чверть на першу по півночи, коли я вийшов з кріпости з кільканайцятьма моїми людьми; побіч мене з руками звязаними на плечех ішов Віклов. Я сказав єму, що ми ідемо тепер під ч. 166 а коли би показало ся, що він нас обдурив або подав фальшиву вказівку, то ми будемо вже знати, як єго примусити до зізнаня правди.

Тихо і непостережено наблизились ми до готелю. В комнатї, де був шинок, ще сьвітило ся, впрочім в цїлім домі було темно. Я попробував двері, они отворили ся і ми тихо увійшли та замкнули за собою двері на ключ. Відтак поздоймали ми чоботи з себе і я пустив ся до дверий шинку. Тут сидїв господар Нїмець на стільци і спав. Я осторожно єго збудив, велїв здоймити чоботи і іти з нами. При тім приказав єму під загрозою поводити ся як найтихійше. Він послухав без супротивленя, однако можна було по нїм пізнати, що наша поява немило єго вразила. Ми велїли вести себе під ч. 166. Тихо як коти перейшли ми два чи три поверхи. Перейшовши довгі стїни опинились ми відтак перед одними скляними дверми, звідки видко було слабе сьвітло. Господар шепнув менї, що тут ч. 166. Я попробував двері — були замкнені. Тодї сказав я пошепки одному з найсильнїйших з поміж моїх людий, аби двері вивалив. Він запер ся і в одній хвили двері подали ся і ми вступили до середини. Я добачив сидячу стать чоловіка в ліжку, що саме при нашім вступленю до комнати загасив сьвічку, так що ми знов були в пітьмі. Одним скоком опинивсь я на ліжку і обома колїнами та руками притиснув я лежачого так, що той мимо сильної оборони не міг рушити ся. Відтак виймив я мій револьвер і приложивши єму до чола зимне зелїзо і крикнув:

— Давайте скоро сьвітла! Вже єго маю.

Засьвітили сїрник і при єго блеску побачив я мого арештанта. Ради Бога! То була молода дївчина!

Я зараз єї пустив і злїз з ліжка. Моє положене видалось менї трохи дурне. Кождий з нас дивив ся на сусїда немов засоромлений. Нїхто не знав, що казати, так нагле і неожидано стрітила нас та несподїванка. Дївчина стала кричати і закрила лице. Тепер відозвав ся господар:

— Моя дочка мусїла щось злого зробити, правда?

— Ваша дочка? То ваша дочка?

— Так, то моя дочка. Она приїхала нинї в ночи з Сінсінаті; трохи нездужає.

— Той хлопчище, як видко, знов мене обдурив! То не ч. 166, тут нема Б. Б. Тепер, Віклов, покажеш нам правдиве ч. 166, а як нї — Ого! а де хлопець?

Пропав як камінь у воду! А що ще гірше, ми не могли без него нїчого вдїяти. Я прокляв свою дурноту, що не поставив коло него одного з моїх людий. Але тепер не було часу на роздумоване. Заходило питане, що робити дальше? Дївчина могла остаточно бути Б. Б. Вправдї я в то не вірив, але переслухати єї не вадило. Тому велїв я моїм людям вступити до другої, порожної комнати і дав їм приказ увязнити кождого, хто хотїв би війти до комнати дївчини, а також давати позір і на господаря. Люди мали остати в готели аж до нових приказів. Відтак вернув я до кріпости, щоби пересьвідчити ся, чи всьо в порядку.

Там було справдї всьо в порядку і всьо остало й на дальше в порядку. Я не спав цїлу ніч, аби всього допильнувати і коли в ночи нїчого не стало ся, я з великою радостию зателеґрафував до мінїстерства війни, що над кріпостию Трембель повіває все ще американьска хоругов зі звіздами.

Величезний камінь упав з моїх грудий. Однако я все ще не залишив як найбільшої осторожности і держав всьо на поготівли, бо справа була досить поважна. Я велїв моїх вязнів приводити по одному і старав ся наклонити їх до зізнань — але всьо дармо. Они скреготали зубами, рвали собі волосє, однако не хотїли нїчого зізнати.

Около полудня прийшла вість о пропавшім хлопци. Єго бачили на дорозї на захід від кріпости о шестій годинї рано, в віддаленю яких 18 анґлїйских миль. Я велїв одному офіцирови від кінноти і одному цивільному пустити ся за ним. Они уїхали може двайцять миль і здалека побачили єго. Він перелїз через пліт і утомлений поплїв ся півперек багнистої луки до великого, старосьвітского дому, що стояв на кінци села. Їздцї мусїли обїхати невеличкий лїсок, щоби дістати ся до дому з другої сторони. Там позлазили з коний і війшли до кухнї. В кухни не було нїкого. Війшли до другої комнати, де також не застали нїкого. Однако двері, що вели до великої комнати на передї дому, стояли отверті. Они як раз хотїли війти, коли почули якийсь тихий голос: хтось молив ся. Оба задержали ся з пошанованем і офіцир заглянув крізь двері у ту комнату. Там побачив він старого, сивого чоловіка і стару женщину, що клячали в кутї. Старець молив ся і як раз скінчив, коли Віклов отворив двері від переду і війшов до середини. Обоє старі побігли напротив него, обіймали єго і пестили. „Наш хлопець, наша дорога дитина! Слава Богу, найшов ся! Ми гадали, що умер, а він ще жиє!“

А тепер пане, що ви на то скажете! Той молодий хлопець тут уродив ся, тут виховав ся і в своїм житю не був і пять миль поза селом, аж перед двома тижнями утїк з хати і на моє нещасте прибіг до кріпости, щоби мене облурити, обтуманити! То сьвята правда як евангелиє! Старий, учений сьвященик, що жив на пенсиї, був єго отець, а та стара женщина єго мати.

Тепер позвольте менї кількома словами пояснити поведенє хлопця: Показало ся, що він дуже радо читав ріжні кримінальні повісти і такі инші річи, а з того пішло у хлопця, що він любував ся думками о таємних подїях і неприроднім геройстві. Відтак читав в часописях о тайній роботї шпигунів ворохобничих посеред нашої армії і то здаєть ся вплинуло на єго уяву. Товаришем хлопця був через кілька місяців молодий, балакливий Американець, що кілька лїт служив за касиера на однім кораблї, котрий курсував поміж Новим Орлеаном а кількома місцевостями положеними над Місісіпі о двіста до триста миль від того міста. Від него довідав ся хлопець о назві ріжних міст, кораблїв, о житю на кораблях і т. инші дрібницї. Я був в тих сторонах лише

витського вибрано членом-співробітником і асиґновано на позички 1250 карб. з таким умовами, щоб на жадну спілку не видавати більш як 250 кар. Окрім сих офіцияльних гроший деякі прихильники кооперативного руху віддали на руки Левитському більше 20 т. карбованців. Уряд та земство не дали нічого.

Завдяки сим грошам почали розповсюднювати ся спілки, виробивши з приводу того-ж Левитського умовини обовязкові для своїх членів, так званий „Артельный договоръ“. Через його великість ми не маємо змоги виписати цілком усї параґрафи договору, дуже ориґінального, а тільки обмежимо ся деякими головними пунктами.[1])

„Договор“ починаєть ся досить подрібним мотивованем заснування спілки, де виказуєть ся всї користи кооперативного хозяйства. Далї йдуть пункти, числом до 80, де унормовано всї відносини спільників як між собою так і до громади. Сї пункти можна роздїлити на 2 частини: перша поясняє етичний зміст, друга уладжує економічні та юридичні обовязки та відносини. В пунктах першої частини піднесено необхідність спільникам жити в згодї і ладї між собою, не мати серця на товариша, домагатись поліпшення спілки, подавати поміч недужому товаришеви, не кидати його в бідї і поки він нездужає, працювати за нього. За вчинки, що вводять в неславу всю спілку (н. пр. за крадїж, піднал) товариство від разу виганяє спільника зі спілки, за невеличкі вчинки судить його і не доводить дїла до суду.

Що дотикаєть ся адмінїстрацийного порядку в спілцї, то треба сказати, що ся справа дуже подрібно розписана в договорі. „Артельний староста“ вибраний усїми членами завідує касою; він і веде всї рахунки і сплачує податки та довги. Він представляє спілку у всїх урядових та кредитових справах, для чого йому видаєть ся довіренність. Спілка повинна домагати ся поліпшення хозяйства та піднесення рільництва на своїх землях; на се вона дістає позичку, яка повинна йти на закупно кращих знарядів, інвентаря та скотини. Взагалї спілка пильнує, аби хозяйство мало більш інтензивну культуру і для сего спільники звертають ся до земських аґрономів та технїків.[1])

Увесь хлїб і зернові продукти звозять на спілковий двір і тут дїлять їх між членів. Поперед усього відчисляєть ся частина на сплату податків, довгів та на запасний капітал. Решта йде на пайки, яких величина залежить від вкладу робучих сил. Кождий дорослий чоловік числить ся повним робітником і дістає цїлий пай; хлопцї та дївчата від 13 до 17 л. віку — полуробітниками — вони беруть по половинї паю; спільники меншого віку — третиною робітника, і бере $^1/_3$ паю. Пай — власність спільника, він має право робити з ним, що хоче. Спілка у купі працює на полї, усї одержують призначену роботу від старости, орють і сїють у купі і для сего старають ся мати при купі свої надїли. Коли у спілки за мало ґрунту, вона може арендувати чужу землю. Таким робом у договорі ясно проведено прінціпи братерства, рівности та спільного орудування худобою і ґрунтом.

Як же прикладають ся пункти договора до практики щоденного спілкового життя?

При виробленню договора Левитський бажав, щоб він не був теоретичним, а щоб випливав із тих факторів, що істнують у дїйсности, з потреби селянства. Він розпитував самих спільників і вони самі вказували, що треба внести в договор, а що неможливо виконати. Таким робом пункти вироблені не одним чоловіком, а складали ся „з низу в гору“.

Та про те все-ж таки на практицї деякі пункти зостались тільки теорією. Дослїд над спілками, зроблений земською Єлисаветградською та ґубернською Херсонською управами, дає досить багатий материял для сего питання.

Найтруднїйший до виконання пункт той, по якому треба всю скотину держати в одному дворі, задля далекости помешкань усїх спільників. Се дуже недогідно. Окрім того іноді члени не згожують ся будувати спілкові будинки, бо вони дістануть ся хозяїнови двора, де будуть збудовані. Одна з хиб спілок випливає ще з того, що при мішаному володїнню земель трапляєть ся, що надїли спільників розкинені дуже далеко, так, що важко обробляти їх у купі. Але спільники деяких спілок мають надїю при першому громадському передїлї позбивати свої „пайки“ до купи. Звертаючись до кращих боків кооперативних орґанїзаций, треба зазначити дуже рідкі сварки та лайки при роздїлї урожаю, а також раціональне зуживане позичок і запомог одержаних спілками від. д. Левитського. На се звертали увагу представники земства, що об'їздили спілки. Загальне вражіннє про сї видатки спільників таке, що анї одна копійка з помочи не пропала марно; видно бажане спільників поліпшити своє хозяйство.[1]) Наскільки важний дешевий кредит для „натурального хозяйства“ і як він впливає на поступ селянського економічного стану, про се сьвідчить подана тут таблиця. Сї спілки за добу від 1896 по 98 рік мали довгів на суму 22.500 карб.; ті гроші були роздані 120 спілкам у 25 різних селах. В тих спілках було 550 семей, чи 3040 душ. Позичка не перевисшала 250 к., а речинець виплати був призначений від 3—5 років.

Спілки мали	перед позичкою 1895 р.		нараз у 1898 року		ріжниця		%	
	огонь	вартість	огонь	вартість	огонь	вартість	огонь	вартість
Коней та волів	308	7.814	909	25.230	601	17.416	295	322$_9$
Живий інвентар	546	11.651	2.068	39.624	1.522	27.973	378	340
Мертвий інвентар	729	4.263	2.901	20.550	2.171	16.287	397	482
Загальна їх вартість	—	15.914	—	60.174	—	44.260	—	378
Всего ґрунту в дес.	дес.	2.888$_5$	—	3.930$_1$	—	1.042$_4$	136	—
Віднаймали иньшим	дес.	734	—	9	—	725	815$_5$	—
Площа сїянки	дес.	1.664	—	3.025	—	1.361	181	—
Зерна (в пудах)	667	32.280	121$_7$	60.500	547	27.220	181	180
Палива соломи і т. и.	?	62.506	?	152.874	?	90.368	?	245
Зарібки на лїсї	—	—	—	3.000	—	—	—	—
Поліпшене	—	—	—	97.128	—	—	—	—
Сплачено довгів руб.	—	—	—	7.200	—	—	—	—

(Дальше буде).

[1]) Цїкавих знати весь „договор“ одсилаємо до копії, надрукованої в ч. 2. „Трудовъ Имп. В.-Эк. Общества“, де читачі знайдуть багато материялів про „артельну справу“, як н. пр. досить цїкаві суперечки прихильників спілкової орґанїзациї з її противниками, що виникли після виголошення бесїди Левитського.

[1]) Desiderata спілок що до поліпшення селянського хозяйства дивись у Постникова „Ю.-Р. крестьянское хозяйство“ ст. 322—391.

[1]) „Земледѣльческія артели Херсонской губ.“ Спт. 1896 р. ст. 58—59.

коротко і мало їх знаю, тому хлопець міг мене підійти. Уроженець Люізняни виловив би его був по кількох мінутах. А хочете знати, чому він казав, що радше вмре, а не виявить деяких річий? Просто тому, бо не міг нічого виявити! Цїлу історию о заговорі він видумав і не гадав навіть о нїй, а коли его арештовано, не міг неодного пояснити. Так н. пр. не міг він зізнати, що було в листї писанім „симпатичним чорнилом“, просто длятого бо там таки нїчого не було, був чистий папір. Він не положив нїчого до гармати і навіть не гадав того робити, бо всї его листи були писані до видуманих осіб і коли він відносив лист до стайнї, то все брав звідтам той лист, що его день перед тим положив. О шнурі він цїлком не знав і не бачив его, доки я его не показав; але скоро довідав ся, де его найдено, він зараз признав ся до него, щоби в своїх очах надати більше краси видумцї о заговорі. Він винайшов також і того Ґайльорда, котрого очевидно в Новім Йорцї при ул. Бондстріт ч. 15 нїколи не було, тим більше, що й згаданий дім збурено ще перед трема місяцями. Видумав „полковника“, видумав кримінальні історії о тих трох бідних рекрутах, котрих я велїв арештувати, видумав Б. Б. і ч. 166, бо він і не знав, що в готели „під орлом“ є таке число. Одним словом він був готовий видумувати всьо, що лише хто захотїв. Коли я его питав о шпиґунів зпоза кріпости, описав менї точно чужинців, котрих бачив в тім готели і котрих імена случайно чув. Ах, він жив тодї, в тих кількох днях щасливим житєм і я гадаю, що він навіть вірив у дїйсність видуманих річий і то его незвичайно тїшило.

Але нам наробив він чимало клопотів і журн. Як знаєте, увязнили ми на его зізнаня 15 до 20 осіб, замкнули їх у кріпости і держали під вартою.

Кілька осіб були вояки і з тими я не мав богато клопоту, не потребував оправдувати ся. Але инші були горожани з найлїпших родин, з ріжних сторін краю і тут всякі оправдуваня і перепросини нї на що не здались. Они кричали, писали по часописах і здавало ся, що тому не буде кінця. А ті дві панї — одна була жінкою сенатора з Огайо, друга сестра епископа з Сан Франціско.

Ах, тих насьмішок, гнїву, обуреня, сльоз які на мене полились з усїх сторон, я на віки не забуду. Старий, кулявий пан був ректором унїверситету з Філядельфії і приїхав на похорон свого сестрінця. Він очевидно не бачив Вікльова в своїм житю. Але не лише, що не був на похоронї і що его замкнули — він ще мусїв ставати до ока з Вікльовом, котрий его цїлком спокійно назвав фальшівником векслїв, торговцем невільниками, конокрадом і палїєм з ославленого розбійничого гнїзда Ґальвестон; і то іменно було, чого старий пан не міг менї забути і простити.

А мінїстерство війни! — От, лїпше не говорити о тім!

НОВИНКИ.

Чернівцї, 13-го жовтня 1900.

Є. В. цїсар заприсяг 10. с. м. бар. Бурґіньона і краєвого капітана Лупула яко тайних радників. При присязї були мінїстер цїсарского дому ґраф Ґолуховский і найстарший коморник ґраф Аверсперґ-Травн.

Др. Фердинанд Цїглявер, професор черновецкого унїверситету, іменований гофратом з нагоди переходу на пенсию.

Подяка. З нагоди цїсарских іменин дарувала впв. панї Мария де Бухенталь з роду Табора 50 кор. на прапор для шкільної молодїжи в Горошівцях. Посьвячене сего прапору відбуло ся 4. с. м. і се надало торжеству більшої поваги і значіня. Тому почуваю ся до обовязку зложити прилюдну подяку панї Бухенталь, котра вже нераз доказала, що є приятелькою молодїжи. — Горошівцї, 5. жовтня 1900. А. Зибачиньский, надучитель.

Кваліфікацийні іспити для учителїв народних і видїлових шкіл почнуть ся 20. падолиста с. р. Подане о допущене до іспиту разом з потрібними документами треба предложити до 10. падолиста у повітових радах шкільних і в них, коли хто може, просити о звільнене від іспиту зі сьпіву і ґімнастики.

Польске ремісниче тов. „Gwiazda“ в Чернівцях устроює в недїлю, дня 14. с. м. в салї „Читальнї польскої“ аматорске представлене. Аматори відограють Балуцкого комедию в двох актах „Polowanie na męża“ і Белзи „Słowiczek“, народний образок зі сьпівами в однім актї. Крісло 50 кр., партер 30 кр. — Початок о пів до 8-ої вечером.

Церковні справи. Читаємо в *Руслані* таке: Зі Станиславова телеґрафують, що папский нунцій візвав онодї телеґрафічно еп. о. Андрея Шептицкого до Відня. Правдоподібно се завізване стоїть в звязи з остаточним обсадженем митрополичого престола. Також і латиньске архиепископство має стати небавом обсадженим, але з сею справою, як доносять з Відня, получено в тамошних, впливових сферах зовсїм новий проект. Розходить ся о Буковину, яка належачи до львівскої архидиецезії, становить з нею одну цїлість. Звісно, що польскі сфери старали ся, для улекшеня заряду сеї великої диецезії, о уряджене нового латиньского епископства в Тернополи або Коломиї і се послїдне місто мало більше шанс. Отже навязуючи до тих старань виринув у Відни проект, щоби від львівского архиепископства відлучити Буковину і з архиепископских фондів креовати епископску столицю в Чернівцях. Впливові особи роблять усильні стараня, щоби се поставити за усліве кандидатови на архиепископский престол у Львові. Сей проект вийшов від католицких Нїмцїв на Буковинї і для того кандидатом на нове епископство мав би стати Нїмець. Ся вість затревожила немало польску опінїю, і коли она правдива, стане притокою до завзятої борби на церковнім і полїтичнім поли.

Женщини на медицинї На віденьскім унїверситетї вписало ся на лїкарский видїл 11 женщин, покористуючи ся оголошеним недавно мінїстерияльним розпорядженем.

Смерть від грому. В Березділцях дня 2 с. м. над раном около пів до пятої настала буря з громами, якої сего року може ще не було. На пасовиску пас хлопець конї на припонї, держачи їх в однїй руцї, а в другій парасолю. Нараз вдарив грім в парасолю та убив хлопця і конї. Тїло нещасливого хлопця було страшно попечене.

Заговір на президента Сполучених держав Мек Кінлея. Подана недавно телеґрафічна вість про заговір на житє Мек Кінлея потверджує ся. Атентат мали сповнити Італїйцї, котрих не удало ся до тепер зловити, хоч власти натрафили вже на слїди злочинцїв, а один з них має укривати ся в військовім мундурі. В містї Кантонї, котре вибрали собі злочинцї на сповнене атентату, панує велике обурене на анархістів, а мешканя президента стережуть аґенти полїцийні. Доходженя полїциї виказали, що оба Італїйцї належать до тої самої банди, з якої вийшов Бресчі, убійник короля Гумберта.

На „Народний Дім“ жертвували дальше: дд. Дмитро Падура 2 к. 70. с., Андрей Зибачинский 4 к. зібрані малими датками в домі д. Янка Влайка, Володимир Коверчук 3 к. 60 с., зібрані на кругольни в Чорнім потоцї — Разом до тепер **2663 к. 75 с.**

Членьскі вкладки зложили: дд. Олександер Купчанко 10 к., Николай Тевтул 25 к., Пилип Андрюк 25 к., Теодозия Маєр 10 к., Василь Чаховский 5 к., Гіполїт Влад 2 к., Гавриіл Товстюк 10 к. — До тепер разом **1527 к. 30 с.**

Вже вийшов
накладом лїтературного товариства „Рускої Бесїди“ в Чернівцях
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— **Цїна 35 кр.** —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте
НА
НАРОДНИЙ ДІМ
в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%.** Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовляю всякого рода обуває для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8º. 140 взірцїв.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопцїв і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50 кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20 „
Листи з пекла Осипа Шпитка	20 „
Людина, Ольги Кобилянської	40 „
Царівна, „ „	1.20 „
Некультурна „	20 „
Природа „ „	20 „
Покора „ „	70 „
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.— „
Чума горілчана, Омелян Попович	20 „
25 повісток „ „	10 „
Хлопцї-садівники „ „	20 „
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10 „
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5 „
Бесїди про часи козацьки * * *	75 „
З села, Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв * * *	15 „
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 118. Чернівці, середа дня 4. (17.) жовтня 1900 р. Ричник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“

на цілий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Гадки перед виборами послів.

I.

В Галичині далеко жвавійший виборчий рух як у нас. У нас ще треба буде почекати з кілька або з кільканайцять літ, заким перед виборами буде такий рух, як там. Там тепер кандидати на послів, особливо рускі, їздять пильно по повітах, де кандидують, і говорять, як думають боронити рускі справи. Один зпоміж сих кандидатів відомий і на Буковині бувший касиєр „Рускої Каси“ і редактор „Праці“, Вячеслав Будзиновский, розкидує поміж народом свою брошуру, де подає свої погляди на галицкі відносини і свою програму. Тому що се погляди молодшого поколїня галицких Русинів, то варто нам їх пізнати, тим більше, що поради їх можна приложити і до нас. І так В. Будзиновский говорить:

Наші вороги схочуть і при сих виборах непустити до ради державної хлопских заступників, схочуть впровадити там самих дїдичів та паньских посіпаків і підлизнїв. Дехто каже, що тепер вибори не будуть такі розбишацкі як попереднї, але ми не віримо. Може бути, що не будуть бити, арештувати і колоти баґнетами, але за те будуть тим сильнїйше пуджати людий екзекутниками, будуть шахрувати і красти. Як давнїйше так і тепер всї староства, ради повітові, уряди податкові і всякі иньші уряди будуть тримати з нашими противниками. Желїзної руки Баденього вже нема, але чортівске єго насїнє не вигибло; замість „желїзної“ руки, маємо тисячі гнучких рук, тисячі иньших собак, проти котрих без бука в руцї не виграєш справи.

Дїдичі та їх прислужники будуть як і давнїйше всякими безправствами поборювати народного кандидата, бо они хочуть, аби в радї державній була більша половина таких послів, що тримають з дїдичами. Через те, що доси в радї державній все була паньска більшість, пани гнобили і гноблять нас. Через те й у панів гаразди, а у нас нужда. Через свою більшість у радї державній пани дістали за панщину кількадесять мілїонів ґульденів, через се они дістали кількадесять мілїонів за пропінацию, через те у нас ґрунта неоднаково поклясовані, і пан за кусень землї платить менше податку, як хлоп за такий самий кусень своєї землї. Поле, що у хлопа є в другій клясї, у пана записано до шестої кляси; що у хлопа є сїножать, се у пана є багно-неужиток: хлоп платить за сїножать податок, а пан нї! Так то через розбій при виборах, є у нас иньша міра для пана, а иньша для хлопа!

Пани свого не дарують, бо они знають, що як до ради державної прийде більше хлопских послів, то в краю буде людска правда а не злодїйска.

Хлоп повинен від дїдичів мати науку, яка то важна річ мати в радї державній своїх послів. Як пани, так і хлопи повинні знати, що рада державна то їх житє і смерть. А що хлопам гірша біда як панам, то хлопи повинні ще завзятїйше бороти ся при виборах, як пани.

Рада державна, то найстарший в цїлій монархій суд, то суд над судами. Се такий суд, де не лиш кождий покривджений, але цїлі народи можуть боронити своє право, боронити ся від кривд. Адвокатом народу в радї державній є вибраний народом посол.

У нас є таке право, що нікому не вільно грабити за довг нїчого такого, що єму доконче потрібне до житя і господарства. В хлопскій хатї нема нїчого такого, що не було би доконче потрібне житя, бо наш хлоп і єго родини навіть того не мають, що кожда людина потребує і повинна мати в своїй хатї. А чи у нас так діє ся, як право каже? Нї! екзекутник приходить і грабить все, що єму під руку попаде. Послїдного кожуха не лишить в хатї. Коли екзекутник перейде через село, то лишає за собою плач, розпуку і таку руїну, як колись Татари. Коли би хлоп пильнував виборів, коли би стояв твердо при хлопскій справі і не запродував ся нашим ворогам, тогди хлопский посол не дав би скривдити того права, котре не позваляє грабити річей, які хлопови і єго родинї доконче потрібні. Не було би у нас таких безправств, як ті, що тепер дїють ся.

Але рада державна ще важнїйша як суд, бо в радї державній наші посли не лиш зможуть оборонити нас від безправств. Послам у радї державній вільно навіть скасувати всяке право, коли се право кривдить нарід.

Є у нас таке право, що урядник, котрий не має більше як 600 ґулденів річного приходу, не платить нїяких податків. Такого права для хлопів нема. Кождий хлоп, хочби ін з своєї землї немав 600 ґульденів приходу, хочби єму єго земля не давала і одного ґульдена приходу, мусить платити податок. Є ще богато таких прав, а кожде з них кричить до хлопа: плати! плати! бо злїцитую ґрунт, бо шкіру здру. Цїле право для хлопа, то є одно лиш слово: „плати а нї, то лїцитация!“ Вони видушують з нас послїдну каплю крови і женуть нас за границю.

Коли таке право несправедливе для урядників, то воно також несправедливе для хлопів і треба єго скасувати. Послам у радї державній вільно скасувати таке право, але треба, аби хлопи вибирали своїх послів а не дїдичів, старостів, маршалків повітових і паньских приятелїв.

Послам в радї державній вільно також зробити нове право, таке право, котрого ще нема, але котре могло би хлопів вирятувати від нужди і загибели. Як би рада державна сказала, що дїдичі мають звернути громадам загарбані колись лїси і пасовиска, то громади дістали би назад украдене їм добро.

Для хлопів рада державна важнїйша як для панів і хлопи повиннї більше пильнувати виборів як пани, бо панів і без ради державної нїхто не кривдить, дїдичам і без ради державної добре. А хлопа все кривдили і кривдили і кривдять, хлопови все доптали єго право; у нас гаразду нема і нїколи не було.

Чи були коли такі часи, аби від біди, від голоду хоронила нас праця на власній земли?

Таких часів не памятаємо нї ми, анї батьки наші.

Була панщина — і батьки наші працювали на дїдичів. Панщина

Чого жінкам треба?

— Написав *Лев Кельнер.* —

По довгій, завзятій боротьбі против старшованя мужчин, по всяких скаргах і закидах, що лишили ся без відповіди, по всїх грозьбах і героїчних змаганях до свободи — маємо на конець новий завзятий тон в лїтературі жіночій. Ще перед пятьма роками кричали жінки на супружество як на найгірше лихо, а про любов казали, що се дуже переціньена забавка, і відраджували її дївчатам всїма силами. Рід мужчин уважали за завзятого ворога роду жіночого; єму приписувано всї найгірші наклони. Той боєвий клич вийшов з Анґлїї, а в Німеччинї і Америцї відізвав ся він могучим ехом. В романї, в драмі, в незлїчиміх брошурах і листках ширено ту нову науку — так, що в кінцї заносило ся що найменче на конець любови і супружого житя — бодай у висших верствах. В самій річи було в Анґлїї менче слюбів, а ті, що уважнїйше слїдили за суспільними явищами, не могли зрозуміти: чи той рух против супружества викликав ту лїтературу, чи може противно.

Але від якогось часу починає ся филя опадати, а вкінцї бистроумна і сильна духом писателька видвигає хоругов на знак мира. Олена Матерс виступає у своїм найновійшім творі Bam W a l d s i r e, 2 томи, Tauchnitz, против усего, що недавно говорило ся в анґлїйскій лїтературі о супружестві і любови, а підносить що инше. „Се нерозумна річ“ — так думає Олена Матерс — „говорити о погордї мужчин, о відразї до супружества, о страху перед любовю. Без любови є житє жінки порожне, безвартістне, без любови є житє жінки безцїльним хитанем то в сей, то в той бік. Трафляєть ся одна або друга жінка, що опираючи ся любови посьвячує тому опорови увесь біль серця, всю тугу — але як дорого вона платить за то самовідреченє! Се житє цьвітки, що єї зі сьвітла соняшнього занесли до темної пивницї... Женщина без любови гине морально і фізично. Часом дають позір щастя богатство, образованє, товариство, праця; однак в самій річи є се прикраси житя, а не саме житє. Вони можуть заспокоїти мужчину, але жінку нїколи. Сьвіт знає про славні жінки, що нїколи не зазнали любови мужчини — але в глубинї серця відчували вони се добре: дитинка на руках від любого чоловіка варта більше, як уся слава сьвіта. Нї, нї, б е з чоловіка нема щастя, нема житя для жінки! Але — нема щастя також і з ним!...

Молоді сотворіня, що женять ся, бо така вже установа на сьвітї і старіють ся побіч себе, не наживши ся з собою і не вживши ся одно в друге — сї не входять в рахубу; також і сих покірних людий, що задовольняють ся тим, аби покорити ся праву природи і старати ся через супружество о утриманє роду людского, не бере ся ту під розвагу. Але як поспитаємо тих сильних, що від житя вичікують особистого щастя, то станемо збентежені перед давною загадкою: чи не треба би віддїлити прикростий спільного житя від щастя любовного Ми видимо що дня, як мужчина і жецина порушили небо і землю, аби получити ся, а взяли би на поміч ще й чорт з пекла, аби знов розлучити ся — оже чи не вишукати би якого лїкарства против того ненатурального стану?

Олена Матерс приглядає ся всїм пробам ратунковим, що їх придумали еманциповані жінки і, здвигнувши плечима відвертає ся від них непотїшена. Для жінки є тілько одинока можність житя — а то житє супруже. Супружество не можна заступити нїчим, хоч відважувано ся на неодно, хоч пробовано не одного. А супружество могло би бути раєм на земли — я к б и л и ш м у ж ч и н а т о г о х о т ї в!

Се є коротенько представлений проект Олени Матерс, котрим вона хоче відпісти на жіноче питанє. З малими виїмками, каже вона, мусять чоловік і жінка знайти в нормальних обставинах земске щастє супружества, або як уже не чоловік, то певно хоть жінка. Жінка то зряд у руках чоловіка — то глина в руках гончаря. Ба! коли-б той чоловік хотїв хоть трошка знизити ся, аби жінку хоч і в малій частинї пізнати, аби рестудиювати єї бажаня і склонности. Ц ї л е н е щ а с т е в и х о д и т ь в і д н е р о з у м і н я ж і н к и! Як би чоловік приложив ся до того, аби темперант жінки і єї душевні прикмети здерти в половинї розмаху, то був би на сьвітї дуже малий процент злого супружого житя.

Чи не можна би власне на підставі того, що кожда жінка має и н ь ш е успособленє, уложити з а г а л ь н о о б о в я з у ю ч і правила о поведеню чоловіків? Олена Матерс відповідає: нї: Певно, що кожда визначнїйша жінка має своє успособленє, але нїякий чоловік не сьміє анї на думку впасти, щоби доторкати ся індивідуальности єму відданої жінки; то кождому з осібна треба лишити — нехай всякий шукає способу, якби достроїти ся до індивідуальности своєї жінки. Таж є тілько спільних прикмет у жінок у цїлій суспільности, що можна би написати богато книжок о тім, як гамувати жінки; то було би щось в радї десяти заповідей божих для жонатих. Коли би після сего всї поступали, то не було би (після переконаня Олени Матерс) нї одної незрозумілої жінки.

Той проект є після гадок еманципанток безвартістний і злий; але все таки оплатить ся подумати про него.

I. Не лишай своєї жінки самої дома, коли вона тебе роззлостила; не роби того, що звичайно в тім випадку роблять мужчини: не йди до товариства (або як ми сказали би — до каварнї.)

О б я с н е н е: Жінка годна витримати гнїв чоловіка, тверді слова, битє, і ще більше: навіть єго мовчанє — лиш не знесе, борони Боже, єго неприсутности. Коли се трафляєть ся день в день, буває біда: жінка сама дома, а чоловік десь забавляє ся; а тоті самітні муки жінки складають ся на одно велике не-

минула ся, а ми дальше працюємо на дідичів. Перше гнав нас на паньский лан каньчук, тепер жене нас голод.

За панщини, то ще було більше землї у людей. Нинї людей більше, а землї не приросло. Противно, пани позабирали громадскі лїси і пасовиска, а на неоднім хлопскім ґрунтї ґаздує тепер жид. Коли у нас касували панщину, то було тілько не цїлих 794 тисячів хлопских господарств. Тепер на тій самій земли є більше як два рази тілько людей. Коли тогди на одного господаря приходило по 10 морґів землї, то тепер на одного не приходить навіть цїлих 5 морґів.

Коли касували панщину в Галичинї, то в кождій сотцї господарів було 33 таких, що мали більше як по 10 морґів. Тепер таких нема навіть 12 на сотку. (На Буковинї також не лїпше). Тогди в кождій сотцї господарів було 27 таких, що мали тілько по два морґи; тепер в кождій сотцї є аж 47, що навіть по два морґи не мають.

Та ще й не для себе ми працюємо. Не для нас той гріш, що ми проливаючи кровавий піт, з землї добудемо. Хлоп мусить вперве вигодувати других а по тім аж згадати за себе, за свої дїти. Чоловік працює, гарує від рана до темної ночи — на тій невеличкій земли своїй — та що з того? Она зродить зо три колосочки. Зродить, та не для того, що проливав піт над нею.

Бери один колосок, і неси не до млина на хлїб, а до штайрамту заплати податок, бо екзекутник зафантував твою кожушину. Другий колосок неси до банку, або до жида, і заплати проценти.

Лишить ся ще третий колосок — але також не для тебе. Ним, тим послїдним колоском, заткай губу нотареви, адвокатови, і ще Бог знає кому.

Щоби дитина з голоду не умерла, біжи знов чоловіче до жида, поклони ся єму гарно і зроби новий довжок на грубий, грубий процент. Зич гроші, зич, і зич без кінця і міри, заставляй в банку сьвяту землю, працюй і хвали Бога та жди поки не упаде на тебе „послїдна рация — ґрунту лїцитация“.

Годуй працею своєю всїх: годуй пана, годуй адвоката, годуй нотаря, годуй судню, годуй урядника від штайрамту, годуй екзекутника, годуй військо, годуй жандарма, годуй цїлий сьвіт хлїбом, а собі самому і своїм дїтям лиши полову.

Правда, бувають у нас і богачі, що не дбають о ласку жида і не кланяють ся писареви в банку. Але що буде, як вони свою землю подїлять між дїти, як з одного ґаздівства зробить ся два, три або й більше?

Біда не була би ще така страшна, коли би та земля, що ми її ще маємо, не була обтяжена довгами, коли би ті довги мож було сплатити. А то нинї, ледви чи знайдеш кусник хлопскої землї без довгів. Ті довги ростуть що раз більше, бо як хлопови сплатити довг, коли він не має навіть на проценти?

В 1870 роцї, було півтретя мілїона ґульденів довгів заінтабульованих на хлопских маєтках у Галичинї. В 1894 р. ті довги вже зросли до 73 мілїонів ґульденів. Хлопи тих довгів нїколи не сплатять, довги будуть що раз більші, бо хлопи позичають що року два рази тілько грошей, як сплачують. Рахунок з 1894 року показує, що всї хлопи-господарі в Галичинї сплатили півшеста мілїона ґульденів довгу, а за те зробили більше як 12 мілїонів нового довгу. Прийшло отже о 7 і пів мілїонів ґульденів довгу більше, як перед сплатою.

Хлоп мусить робити що раз більші довги, бо та земля, що він її має, і зарібки на паньских ланах не дають єму такого приходу, аби він міг добре жити і заплатити податки. Хлоп мусить бодай на податок задовжити ся.

Коли довги так дальше будуть рости, то за пару лїт хлопска земля вся буде задовжена так, що всїх нас злїцитують, ми всї підемо з торбами.

Одна рада на се така: треба зменшити податки і придбати народови більше землї. Се повинні зробити мужицкі посли в радї державній.

Хлїборобські спілки М. Левитського.

(Дальше.)

Таким способом гарно видно, як впливає дешевий та доступний кредит і який широкий шлях одкриває він селянам задля полїпшення свого економічного стану. З другого боку спілка більше безпечне місце для поміщення капіталу, нїж поодинока людина. Самі спільники раднїйше користують ся кредитом, почуваючи в купі більше сили сплачувати позички. Так воно й виходить на дїлї, бо майже третя частина позичок сплачена за 2—3 роки.

Переходячи до иньших додатнїх явищ спілкового укладу, краще всего, на наш погляд, висловити ті надїї, які покладає на спілки сам орґанїзатор їх, д. Левитський. Ми позволимо собі привести ті тези, які були викладені Левитським у його рефераті у Вільно-Економічному Товаристві, де він боронив вагу хлїборобської продукцийної спілки.

1. „Спілка витворює міцне, непохитне хозяйство, здібне для аґрікультурних полїпшень та змін.

2. Вона забезпечує більше певні, необхідні засоби до життя.

3. Вона збільшує продукцийні сили народа через можливість прикласти свою працю до ґрунту при помочи спілкової скотини і витворює більшу продукцийність спілкової працї.

4. Зміцняє платні сили народу, а через се: а) забезпечає ретельну сплату урядових та земських податків, б) чинить неможливим нагромадженне великих недоплат, а також в) допомагає до більшого розвою крамарства та промислу.

5. Вона (спілка) може впливати на здоровлє людности, бо при спільній працї нема тої надсильної натуги і зморення у роботї хлїборобській, яка істнує у поодиноких хозяїв.

6. Спілцї краще діставати гроші в банках.

7. Для банку вона буде вірною запорукою при дрібному промисловому кредитї.

8. Спілка не допускає до розвою сільського та міського пролетарията“.

Отсе головні тези, які виставляє д. Левитський в оборонї своїх спілок. Деякі з сих користий ще не війшли в житє та не почали впливати так, як каже д. Левитський, бо за той коротенький час, коли спілки істнують, не можна, щоб се й сталось та щоб були вже видні всї корисні наслїдки їх. Нам здаєть ся, що й на будуче не можна покладатись, бо дуже трудно буде видїляти з маси факторів впливових у селянському житю, саме фактори спричинені спілковим укладом. Але практика сучасного безвідрадного стану нашого хлїбороба-селянина безперечно домагаєть ся рішучих заходів чи від уряду, чи від земства, чи з боку активної української інтелїґенциї. У спілках лекше вводити аґрікультурні полїпшення а також лекше й знайомити спільників зі способами вводження на практицї тих полїпшень. Також правда і те, що праця спільників завдяки співробітництву лекша як у хозяйстві, де робить сам господар і його сїмя, а се гарно через те, що спільникам лишаєть ся більше вільного часу на потреби духові та осьвітні, що ми й бачимо у сьпілках. У богатьох передплачувано часописи і читались книжки ріжного змісту, чого нема у иньших селян. Треба додати ще, що більшість спільників — люде цїкаві, з кращим сьвітоглядом та поступовими поглядами на явища сучасного громадського життя. Варто зазначити той авторітет та моральний вплив, який має сам Левитський на спільників і на всю сїльску людність. Слово „батько“ за-для них непохитний закон; се знає всякий, хто бував у спілках та бачив, з якою прихильністю, любою та пошаною зустрічають члени спілок Миколу Василевича і слухають його ради в усяких дїлах. Такий моральний вплив орґанїзатора повинен усїх упевнити в тім, що селянин завжди зрозуміє і піде за тим чоловіком, котрого уважає своїм помічником і рівним. Але вплив д. Левитського примушує гадати про те, скільки залежить у такому дїлї від одного чоловіка і чи будуть розвиватись спілки без його помочи?

Звертаючись до впливу дрібного кредиту треба додати, що материяльні запомоги приносять при спілковій орґанїзациї більше користи і скорійше полїпшають економічний стан, нїж у одинцевому хозяйстві. Нїчого й дивуватись, що можливість одержати легко виплату позичку зацїкавлювала селян (безхудіб-

---

щасте, над котрим і ангели заплакали би. Чому жінка не прикличе чоловіка словами, сльозами? Бо вона не хоче до свого страждання привчити ще й погорду для себе і для чоловіка.

Жінка представляє для чоловіка таку малу вартість, що він і представити собі того не може, чим він для неї; він і зрозуміти не може того, що від'ходячи з дому, забирає із собою і сьвітло її житя... Коби чоловік хоть через оден день хотїв відчувати серцем жінки, то тодї міг би він її зрозуміти, потїшити, помогти їй.

II. Як уже сидиш дома, то не чепи так як той стовп, понурившись у свої книжки. Як твоя жінка сварить ся, то, бій ся Бога, не мовчи, але відплачуй ся їй справедливо і з процентом.

Обяснене: Мовчане чоловіка дїлає так як реґулярно падаюча крапля на тїмя мученика — се допроваджує до божевіля. Як побачиш, що твоя жінка з домашним приятелем розпочинає флірт, то не сьмієш ти (як се деякі чоловіки роблять) бути у своїй гордости слїпим, бо як ти її побєш, або замкнеш, то се для неї тисячу раз приемнїйше, нїж твоє мовчане. Твої буки принимає вона як певний доказ твоєї любови, твоє мовчане як певний доказ рівнодушности.

III. Не лїзь перед свою жінку з вимівками, що ти потребуєш супокою.

Обяснене: То, що ви чоловіки називаєте у своїх жінок злим гумором, несупокоєм, або наклоном до сварки — є Богом а правдою — нїчим иньшим, як тілько надміром сили житєвої, тугою з браку роботи, або простим способом звернути на себе увагу свого чоловіка. Коли хочеш мати супокій у хатї, то дай, чоловіче, жінцї яку роботу, що відповідає її душевному настроєви, а не муч ся недармо над тим, аби її темперамент поправити.

IV. Не занехай нїколи сего, щоби своїй жінцї робити малі приємности.

Обяснене: Не тілько між мужчинами є той звичай, що малї подарунки підтримують приятельскі зносини. Я ти принесеш своїй жінцї квітку за десять гелерів, то робиш її сим способом щасливою, бо вона видить, що ти о нїй памятаєш. Анґлїйска приповідка каже: уважай на дрібні гроші, великі прийдуть самі із себе. Так само і в супружстві. Малі подарунки, малї ознаки ввічливости, а любов прийде сама, так як противно: малі прогріхи, малі прикрости затроють житє чоловіка і жінки. Дальше уважай: як ти не зважаєш на малі ознаки ввічливости, то инші мужчини певно не забудуть їх нїколи — супротив твоєї жінки.

V. Підлещуй ся своїй жінцї!

Обяснене: Жінка то подібне сотворінє. Конечність, аби її подивляти, є необходима в її житю, так, як їда або напій. Ти нїколи в сьвітї не повинен перестати їй надскакувати, говорити їй комплїменти, яка вона красна, як розумна і який має добрий смак. Як она убере на голову новий капелюх, не забувай нїколи сказати, чи він її до лиця.

VI. Не удавай сьвятого поза своїм домом.

Обяснене: Жінка не потребує нїяких сьвятих для свого домашнього ужитку. Їй робить велику приємність, коли має переконане, що ти дуже кажаний також і для других жінок. Коли ти цїлювито уговканий і укоськаний то не представляєш для жінки нїякої вартости.

VII. Остання і найважнїйша порада: будь богатий і давай своїй жінцї стілько гроша, скілько вона захоче.

Обяснене: Чоловік, що не має нїяких гроший, чоловік, що своїй жінцї мусить відказати таких річий, що уприємнюють їй житє — нїчого не варт. Любов у „хатцї з лободи“ вистарчала колись для Філемона і Бавціс; але як ти тепер хочеш свою жінку для себе затримати і з нею щасливо жити, то потребуєш палати. То нїчо не поможе, як ти скажеш своїй судженій, що ти маєш малу пенсию і мусиш обмежувати ся на малих видатках. Вона зробить сьвяту, невинну міну і скаже, що вона так як би не мала жадних потреб, а крім сего вона знаменито розуміє ся на господарцї, а особливо на кухарстві.

Ти спускаєш ся у своїм слїпім довірю на її ретельність і господарскі здібности, робиш з нею спільну касу, тїшиш ся, що вона перебирає на свою голову незносні інтереси з різником і пекарем і що ти не потребуєш особисто справджувати рахунків — аж одного дня робиш страшне відкрите, що ти збанкротував! Прибитий горем обмежуєш себе ще більше. Береш менше мешкане в таній околицї і хочеш обходити ся зі слугою низшого рода. Алеж бо ту починають ся твої муки! жінка випоминає тобі, що ти не є нїякий чоловік, бо чоловік старає ся о свою жінку, так як от приміром Х. або У. Жінки тих чоловіків мають найкрасші одїня, найкрасше мешкане і у них буває найкрасше товариство. Не для себе потребує вона богатства, хорони Боже! Для неї самої все одно, чи вона ходить пішки, чи їздить повозом; але жінка любить красно виступати, бо тим способом показує ся цїлому сьвітови доброту чоловіка! — Жінка любить вигоду і достаток; коли вона походить з лїпшої родини, то не маєш попросту права замикати її в комнатї на піддашу і годувати її простими стравами. Жадним способом не можеш від неї вимагати жвавого успособленя, або умірковвного настрою.

Тими сїмома правилами далеко ще не вичерпана „книжка гамованя“ Олени Матерс. Перечитуючи множество тих рад, я вибрав що найбільше цїкаві. Нехай нїхто не подумає, що сей твір Анґлїйки є сатирою. Вона в особі своєї героїнї представила гірку правду — та поучаючі річи пише ся по модерному в романї напружуючім увагу — вона писала свою книжку (скажім отверто) кровю свого серця. Бо в нїй містять ся не тілько правила для мужчин, але також дуже неприємні уваги для жінок. Сей твір можна би назвати після індивідуального характеру і після того, що писане воно з власного досьвіду, публичною жіночою сповідию. Однак Олена Матерс не осягне сеї дидактичної і гуманної цїли, яка представлена в її книжцї. До того ідеального супружа могла би вона від біди приєднати жіноцтво — мужчини ледви чи вдоволили би ся її гуманним проектом. Пересїчний мужчина згодив би ся студиювати свою жінку, а навіть може понести жертви, щоби її зрозуміти. Але Олена Матерс жадає троха за багато. Любови, призни, терпеливости, ввічливости, богатства і всего нараз — таким способом не усуне ся зі сьвіта незрозумілої жінки!

Переклав
Николо Левицький.

них та незаможних) прилучитись до спілки. І чудно чути, що сю причину виставляли як одну із хиб спілкової орґанізациї та її непевности!

Се приводить нас до другого головного питаня, яке викликало дуже багато суперечок між представниками „народовства“ та „марксизму“, до недовговічности спілок. Треба знати, як дивить ся на се сам орґанізатор спілок. Призначаючи всю вагу кооперативних товариств, д. Левитський, а навіть і самі спільники не бачуть у них якоїсь панацеї, що має визволити хліборобів від усіх социяльних та економічних злигоднів сучасного порядку. Як висловив ся він на зборах Вільно-Економічного Товариствао — спілка — се милиця (деревляна нога, щудло), що запомогає підняти ся підупалому хліборобови; як тілки він спочувати-ме себе дужим, милиця непотрібна“. Спілка не вічна, вона тільки часова поміч, і як усяка поміч, а не радикальний спосіб, буде непотрібна, коли орґанізм видужає. Так дивились на спілку і деякі спільники, коли після розпаду якої небудь спілки приходили до Левитського дякувати йому за те, що навчив їх, як вибити ся з біди. „Вже на другий раз будемо знати, що та як робити“. В самому факті недовгої тривкости спілок не можем бачити їх непридатности та непрактичности, а тільки виразне бажанне знов вернути до того стану, в якім нарід перебував з покон віку — до власного ґрунту, до „господарства“. Гарно розуміючи користь спілки, чоловік почуває себе все таки краще в тих обставинах, які перейшли до його від батьків.

Не маючи на думці пророкувати про будуще спілок, заснованих у Херсонщині, доведемо до кінця історию розвою спілок, а також зміни в тактиці Левитского при дальшій праці. Коли спілковий рух ширив ся і спілки розповсюжувались і захопили довкіл великий обшир (Єлисаветградський, Александрийський і невеличку частину південної Київщини, с. Рейментарівка Чигириньского повіту) осягнувши велике число (120) спілок, приходилось зменшувати позички. Через се деякі спілки, стративши маленьку позичку, не одержували більше грошей потрібних на хозяйство і мусїли розпасти ся. Через те в остатні часи (з 1898 р.) звертаеть ся увага не на скількість, а на якість спілок та забезпеченність материяльними і інвентарними засобами. Спілка в с. Аджамці дає з себе приклад такої міцної одиниці, гарно облагоженої і скотиною і машинами та хозяйськими знарядами. Такі спілки можуть істнувати довго і заводити у себе аґрікультурні поліпшення.

(*Конець буде*).

НОВИНКИ.

Чернівці, 16-го жовтня 1900.

На загальних зборах українсько-руского академ. тов. „Союз“ в Чернівцях вибрано слідуючий виділ: Плятон Лушпиньский ст. філ. голова; Микола Левицкий ст. прав. заступник голови; Іван Вишньовский ст. прав. І. писар; Гриць Герасимович ст. прав. II. писар; Василь Сїмович ст. філ, бібліотекар; Альфред Мінкуш ст. прав. касиер; Іван Ясеницкий ст. прав. господар; Павло Шухевич ст. прав. контрольор; Микола Харжевский ст. філ. член виділу. Заступники виділових: Осип Яворский ст. прав., Емануїл Стратийчук ст. прав., Адриян Артимович ст. філ.

Від виділу акад. тов. „Союз“:

П. Лушпиньский. голова. *Ів. Вишньовский,* писар.

Заходом научного кружка академ. тов. „Союз“ відбуде ся в неділю о годині 3-ій по полудни в сали „Народного Дому“ **популярний відчит** проф. Маковея в полученю зі сьпівами і декламациєю. Вступ вільний.

Прав. катехитом для висшої ґімназиї в Чернівцях іменований сотрудник церкви сьв. Параскеви о. Дмитро Цопа.

Др. Евген Кобриньский, санітарний асистент при черновецкім правительстві, обняв урядоване. Сей наш земляк, тепер член нашої рускої громади, бував сьвітами; був лікарем у Боснї, звідтам їздив з Турками у Мекку і потім був у Празї, поки вернув ся до нас. Дуже нам мило бачити его поміж нами.

Чисто славяньского богослуженя із славяньскими напівами вже з давних літ не чули ми у православній катедрі в Чернівцях. Аж 10. с. м. відбуло ся таке величаве богослужене за душу бл. п. майора Петра Шпойнаровского і зробило велике вражінє на всїх зібраних. Богослужене правив консисторский совітник і архіпрезвітер-ставрофор о. Ал. Манастирский при асистенциї оо. протоереїв Ал. Велигорского з Ошихліб, Ів. Бежана з Чернівців, Теоф. Драбика з Веренчанки і оо. парохів: Мих. Андрійчука з Онута, Ник. Джурумії з Прилипча, Ґеорґія Драчиньского з Добринівців, В. Велигорского з Витилівки і архідіякона о. Урсуляка. Окрім кревних покійника, до котрих належить і переважна частина згаданих сьвящеників і брат покійного, проф. Сергій Шпойнаровский, бачили ми в церкві богато иньших участників, як: відпоручників 41. полку під проводом майора Шуберта, відпоручників „Союза“, о. проф. Із. Воробкевича, посла Стоцкого, проф. Ом. Поповича, директора ґімн. Фавстмана, катехитів оо. Семаку і Левиньского і т. д. Ціле богослужене і парастас відправлено тілько по славяньски, хоч були деякі сьвященики Румуни (як оо. Бежан, Джурумія і Урсуляк) і при страні волоскі сьпіваки були такі вирозумілі, що сьпівали лише по руски.

Латиньским епископом у Чернівцях має стати Німець з Відня, ґраф Рудольд Мельс-Кольоредо. Так пишуть німецкі часописи. Він має дістати частину доходів, призначених на львівске архіепископство, і з того жити. Дуже се не подобає ся галицким і буковиньским Полякам, бо вони хотїли би мати в Чернівцях епископа-Поляка, щоби помагав польщити Русинів. З сеї причини ми раднїйші бачити Німця на епископскім престолї, аніж Поляка. Польскі ґазети нарікають також на то, що гроші на черновецкого епископа має дати львівский епископат. Се, кажуть, кривда. Але коли так кривдить руских епископів у Львові, що їм обривають доходи, то се, розуміє ся, не є ніяка кривда...

За виратуванє дитини, що топила ся, дістав жандарм Петро Завалович із Новоселиці срібний хрест заслуги.

Бабске літо, таке тепле, що мало чим ріжнило ся від правдивого, вже минуло і на дворі маємо вже проймаючий холод. Сегорічна осінь була справді дивна. Маєві хрущі появили ся другий раз, на ринку в Чернівцях продавали селянки суниці, а при улиці почтовій зацвили каштани. Тепер уже сонце рідко показує ся зпоза хмар, вечери довгі, ходити нема куди, отже може би на провінциї послухав хто нашої ради. Рада така: Придали би ся нам до ґазети дописи з ріжних сторін про сільскі справи. Коли, на приклад, розмовляти з нашими учителями, вони розповідають нераз дуже цікаві спостереженя з села. Сими спостереженями варто би поділити ся з другими людьми при помочи ґазети, тимчасом пп. учителї боять ся писати. Отже ми і боязливим і небоязливим кажемо, що приймаємо дописи на всїх буковиньских мовах; пишіть, як умієте; редакция сама обробить їх що до мови. Тут важний зміст, а мову можна поправити. На приклад тема була би така: Тепер ось кінчить ся 19. столїтє. Зробім обрахунок зі всїх руских громад на Буковинї, як вони стоять і морально і материяльно при кінци 19. столїтя. Всякі обрахунки робить ся що місяця і що року, чомуж би не зробити такого раз на сто літ. Старі люди скажуть, як було давнїйше по селах; а як тепер є, самі бачите. Подумайте над сим підчас довгих слїтних осїнних вечерів.

Аматорске представленє польского ремісничого товариства „Gwiazd-и“, яке відбуло ся минувшої недїлї, випало з кождого боку добре. Всї аматори відограли свої ролї знаменито, так, що в декотрих місцях відносило ся вражінє гри правдивих акторів. Поодиноких ріль описувати не будемо, бо все склало ся на дуже гарну цїлість і мимоволї насувалось нам бажанє, аби і наші рускі ремісники, котрі вже засновують українсько-руске ремісниче товариство „Родина“ в Чернівцях, станули на рівнї з аматорскою сценою польскої „Gwiazd-и“.

Сьвяткованє цїсарских іменин по селах. З Ошихліб пишуть нам: Дня 4. жовтня с. р., в день іменин нашого монархи, обходила наша школа сьвято 70. уродин цїсарских. На памятку сего великого сьвята жертвував тутешний дїдич, Вп. п. Казимір лицар Богданович 10 К. на закупно ювілейних книжочок, написаних О. Поповичем в Чернівцях: „Із житя цїсаря Франц-Йосифа І., в 70. уродини“ і обдаровано сими книжочками всїх дїтий шкільних. В імени обдарованих дїточок складаю названому Вп. добродїеви найсердечнїйшу подяку за его патріотичне дїло. *Іван Терлецкий,* надучитель.

З Бобівців пишуть нам: Дня 4. с. м. зібрала ся шкільна молодїж у школї, відтак пішла в супроводї своїх учителїв із шкільною хоругвою до церкви. В церкві відсьпівали ученики під проводом тутешного учителя „многая лїта“ цїсареви і народний гимн. По службі Божій вернули ся дїти назад до школи, де вже очікували їх численно зібрані селяни, запрошені п. надучителем. Учителї запровадили шкільні дїти до гарно прибраної салї, де кождому приходячому впадав в очи образ цїсаря, прибраний вінцями з рож. Коли всї умістили ся, вийшов управитель школи п. Рогатинович на підвисшене місце, повитав сердечно селян і вказав на значінє сего празника. Промову закінчив „многолїтем на цїсаря“, почім відсьпівано „многая лїта“. Потім учитель п. Токарюк відчитав дуже гарно обдуману житепись монарха, котру закінчив словами „Боже, *буди покровитель* цїсарю й его краям!“ По сих словах відсьпівали всї присутні народний гимн. Потім декламували кілька учеників патріотичні стихи п. Поповича і засьпівали „Мир вам братя“. Вкінци роздав управитель книжочки „Із житя цїсаря Франц-Йосифа І. написані О. Поповичем, на котрі дарував тутешний сьвященик з церковного фонду 4 зр. Так закінчило ся у нас се сьвято і всї розійшли ся задоволені домів. Дякуємо сердечно нашим щирим патріотам учителям, що так красно виховують наші дїти! — Гість, *Олексій Токарюк,* член місцевої ради шкільної.

Зі Львова пишуть нам: Якийсь злобний чоловік захотїв собі пожартувати з дуже поважаного духовника тутешної духовної семинариї о. Дольницкого і зголосив у „Галичанинї“ его кандидатуру на епископство у Станиславові. Се нїщо иньше, тілько неумістний жарт, бо у міродатних кругах нїхто не може брати поважно кандидатуру чоловіка, правда, дуже побожного і добродушного, але притім такого, що цїлком не знає сьвіта поза семинарскими мурами, а „станиславівскої епархії“ нїколи і не бачив. Управи епархії треба учити ся, щоби єї пізнати. Між замкненими мурами та з реляций сьвящеників, що приїздять на кожді василияньскі реколекциї, аби лише заслужити собі на добру парохію та на крилошаньскі відзнаки, нїхто не навчив ся управи епархії. Попередні досьвіди при обсадї станиславівского епископства відобрали мабуть властям охоту обсаджувати рускі владичі престоли людьми зовсїм неприготовленими до управи епархії. Виїмок роблять хиба для високоуроджених смертельників, у котрих рускість Русинам незвичайно трудно повірити...

Дещо з полїтики. Бури таки не дають ся, а коли відносини в бурских републиках представляють ся нам нинї так сумно, то здає ся лиш длятого, що всї вісти звідтам переходять через руки Анґлїйцїв, котрі телеґрафічну комунїкацию мають в своїх руках. Послїдні вісти, походячі навіть просто від ґен. Робертса, показують, що Анґлїйцям ще далеко до покореня бурів, та що бури не дають ся. Зі всїх сторін обох републик бурских надходять вісти о бійках Анґлїйцїв з бурами, з котрих перші найгірше виходять. Здає ся, що тепер не лиш команда, але й все найвисша власть военна у бурів спочила в руках знаменитого і славного ґенерала Девета. З Кронштадту доносять, що Девет видав проклямацию, в котрій каже, що всї бурґери, котрі не хотять ставати до борби будуть уважати ся за военних плїнників. Девет хоче очивидно змусити спокійнїйших бурів до війни, а коли грозить їм, то очивидно, чує ще досить сили в собі і в своїм войску. — З війни в Хінї новина така: Цареви припала, видко, дуже до вподоби гаґска конференция мирова, котра так знаменито поняла намір першого его проекту в справі заведеня загального мира. Отже цар (чи може сим разом скорше хтось з его дорадників) впав на нову ґеніяльну гадку: поставити справу хіньску перед мирову конференцию в Газї; але в своїй великодушности предкладає він ужити сего способу ще не тепер, анї не длятого, що то розходить ся о хіньску шкіру, але аж тогди, коли буде розходити ся о самих союзників, і хто з них має дужче дерти паси з Хінця. Проект сей, як видко, вийшов тихцем від Росиї, бо став звістний аж з відповіди американьского правительства на француску ноту. З тої відповіди виходить, що Росия зробила знову велику несподїванку цїлому сьвітови: Росия предкладає, щоби хіньску справу о скілько розходить ся відшкодоване для держав беручих участь в сїй справі, предложити межинародному судови в Газї, скоро би не могло прийти до порозуміня. Президент Мек Кінлї додає від себе, що сей проект після его погляду варт того, щоби держави над ним подумали.

Жито усихає! З Балківцїв пише нам п. Іля Лакуста: На фундушевих полях у нас почало осїнне жито дуже висихати і гинути. Коли придивили ся, що тому за причина, побачили, що на жито впала велика сила жовто-сїрих гусениць, котрі з'їдають зелені листочки аж до кореня, через що жито усихає. Тутешний посесор, п. Яворский, вислав до серетского староства кілька пробок живих гусениць і просив передати їх правительственому інспекторатови краєвої культури для розслїду. Такі самі гусениці-хроби нищать і пшеницю на сусїдних ланах неґостиньскої одаї. Певно і нив бідних людий не пощадять сї шкідники. (Варто би знати, чи й в иньших сторонах кинули ся сї гусениці. Може би нам хто прислав їх у коробці, ми би розвідали, що се за нове лихо на наші поля. — *Ред.*)

Всячина.

Бугай, що лазить по сходах. В Берлинї на центральній торговици вихопив ся бугай з рук челядникам різницким і побіг простїсько до будинку призначеного для урядників, виліз там по сходах аж на другий поверх і станув перед дверми реґістратора. Якраз в тій хвили надійшов син вахмайстра поліциї, а бугай кинув ся на него і був би его певно пробив рогами, як би не притомність хлопця, котрий перескочив через поруче і спустив ся по шнурі на долину. Тимчасом бугай поклав ся на горі коло сходів і не думав рушитись. Рада в раду — пущено на него псів з заду і тодї він зліз поволи уважно сходами на долину і там его вже взяли різники.

Материньске чутє у звірят. Вечером дня 24. м. м. лучила ся така сумна пригода ориґінальна своєю незвичайностию. В селї Лубянкові, лучицкого повіту у поли на пасовиску породила корова теля. Властитель корови, двірский карбовий, приїхав в товаристві сина і пастуха з возом забрати теля. Вже при вязаню теляти проявляла корова великий неспокій і невдоволене, а коли зложено его на віз, корову опанувала лють, Хотїла кинутись на людий, але відогнана ударила рогами в конї. Конї наполохані риком і калїчені рогами, почали метати ся, бити ногами, аж вкінци запутані в посторонки довели до страшної сцени. Атаковані коровою, не даючи анї їй, анї людям доступу до себе, метаючись і бючи ногами, страшно покалїчили людий: карбовий Яків Висоцкий помер ще того самого дня, син его з розбитою чашкою лежить між житєм а смертию, а пастух на памятку коровячих уродин став на віки калїкою. Покалїчені вийшли і конї, а побіда лишила ся по сторонї корови.

Вже вийшов
накладом лїтературного товариства „Рускої Бесїди“ в Чернівцях
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключени обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15
під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші
плащі жіночі,
для дївчат і дїтий
(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),
жакети, мантильки,
ротунди, порохівники
з шовку і могару
з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ
для панів, хлопців і дїтий,
загортки, шляфроки, футра
міскі і до подорожи,
Менчикови, Гавельоки
і всї річи хводачі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич
машиніст
в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 119. Чернівці, пятниця дня 6. (19.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділі.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“

на цілий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за Інсерати платні в Чернівцях.

Перше добре розбери, потім аж роби!

В ч. 116 і 117 „Буковини“ з сего року появили ся дві відозві, щоби в Чернівцях зібрала ся депутация з делеґатів філій „Руской Школи“ й передала Є. Е. п. президентови мемориял дотично виплачуваня павшалій шкільних через податкові уряди, зниженя літ служби учительскої, підвисшеня пенсиї для вдів і сиріт, та удержавненя народних шкіл або щоби для учителів „зроблено ранґу як урядникам і призволено їм ношенє уніформів“.

Уважаю за мій обовязок сказати кілька слів про сї проєкти, бо бою ся, що з великої хмари буде малий дощ, а з сих петиций не буде ніякої користи.

Зачну з кінця. Удержавненє народної школи, без котрого не можливе анї признанє урядничих ранґ, анї уніформи учителям, зависить від реформи д е р ж а в н о г о закона шкільного, а ся зміна зависить в першій лінії від ради державної, котрої поки-що зовсїм нема, аж як еї виберуть, покаже ся доперва, чи буде радити й тодї доперва буде час і пора займити ся сею справою, до котрої то акциї треба би спонукати загал учительства усеї Австриї. Петициї одних бук. учителїв-Русинів в сїм ділї на тепер повандрують хиба до коша; отже шкода на них часу і паперу.

Справа зниженя лїт служби учителїв є вже, о скілько відомо, на дорозї успішного залагодженя. Не пошкодить вправдї відновити дотичну просьбу, але й на се ще не час; бо сойм, що має рішити сю справу, ще не скликаний на сесию, а петициї в сїм дїлї мусїли-б іти впрост до сойму через руки всїх послів, бо подавати їх до правительства нема причини, воно-ж зробило вже своє, а тепер черга на сойм. Тому треба сойм, скоро збере ся, засипати петициями зі всїх повітів.

І справа підвисшеня пенсиї для вдів і сиріт по учителях вже порушена в петициях до сойму. Як ся справа тепер стоїть, не знати; відновити-б проте давну петицию і то знов, аж як сойм збере ся. Коли-ж має хто який иньший проєкт, як би треба управильнити сї пенсиї, той повинен его оповістити в ґазетах, або порозсилати уч. товариствам, нехай би над ним нарадили ся; бо годї з гори приставати на проєкт невідомий нїкому, хиба тому, що его укладає.

Приходжу до послїдної справи, себ-то виплати павшалїй шкільних через податкові уряди.

Доси здобуто в сїй справі тілько розпорядок краєвої ради шкільної з дня 12. вересня с. р. ч. 4408, що приказує повітовим радам шкільним пильнїйше дбати про вчасне виплачуванє тих павшалїй. Удавати ся тут до правительства, аби воно віднесло ся до мінїстерства фінансів, щоби воно наказало дирекциї скарбовій побирати й виплачувати павшалїї, на нїчо не придасть ся; бо тому противить ся § 43. краєвого закона з дня 30. сїчня ч. 9., котрий постановляє, що датки на удержанє школи (крім плати учителїв) збирають громади і відвозять до шкільної каси. Доки сю постанову не змінить ся, доти годї діждати ся пожаданої виплати через уряди податкові. А о зміну сеї постанови треба також удати ся до сойму.

Поки се стане ся, повинні всї управителї шкіл, котрим винні громади павшалїї за опал і услугу, засипати повітові власти шкільні скаргами, щоби показати, що дїйсно ся справа стоїть дуже лихо і треба еї направити з ґрунту. Коли-ж задля сьвятого спокою будуть управителї і тепер мовчати, то не буде підстави до радикальної зміни. Пригадую, що на відозву головного видїлу „Руської Школи“ подало всего двох управителїв шкіл, кілько їм громада винна павшалїї; се знак байдужности, або що справа не стоїть так лихо, як говорить ся.

Ось моя узасаднена гадка про проєкти надруковані в ч. 116 і 117 „Буковини“, з чого виходить ясно, що шкода часу і паперу на такі мемориями, а тим більша шкода труду і видатків делеґатів, що би мали їх предкладати.

На остаток ще кілька слів!

Не доста робити проєкти, але треба й обдумати, чи й на що придадуть ся, бо через безуспішні з гори заходи не помагає ся, але тілько шкодить ся справі; власти із-за таких промахів не звертати муть уваги й на оправдані і можливі просьби, через що учительство знеохочує ся. Гарна річ і користна убивати ся о своє право, дбати про полїпшенє своєї долї, або, що ще красше, о поступ загальної справи, пр. школи; але треба се робити розважно, щоби нас не можна збути яким небудь замітом. А щоби кожду річ розібрати докладно, на те треба нам спільно порадити ся, на те маємо ми не тілько одну філїю „Руской Школи“ в Жучцї, але ще й чотири друг тай головний видїл в Чернівцях, до котрого повинні ми звертачи ся з ріжними проєктами в справах, що обходять руске шкільництво і учительство взагалї.

Сих кілька слів най вистане за доказ, кілько марних заходів і розчаровань можемо собі заощадити, коли буде між нами карність і щирість, а не допустимо полїтики на власну руку, хоч би вона походила дїйсно з доброї волї, бо вона не стане за добрий розсудок.

Член „Руской Школи“.

Гадки перед виборами послів.

II.

Наша земля така широка і богата, що могла би викормити в двоє і троє тілько людий, що тепер на нїй жиє. Чи-ж наше збіже, наша худоба не ідуть до Відня? Чи наша земля, наш хлїб не кормить чужі народи? Колиж у нас тілько хлїба, що везуть его аж поза границї краю нашого, то чомуж би ми самі мали так бідувати, ходити голодні?!

Не в тім біда, що землї мало, бо еї в нашім краю досить; біда лиш в тім, що она не добре роздїлена. Один має так богато, що не може всего з'їсти і збіже та худобу шле до Відня, а другий знов так мало, що за мало, аби жити, а за богато, щоби вмерти. Як би вся земля в нашім краю була лїпше роздїлена, як би вся була в руках людских, тодї хлїб оставав би ся у нас і нїхто не ходив би голодний.

Циганьске весілє.

(З мадярского — Д-ра Аґаїого.)

Відколи люди запамятають, то ще не було в Ер-Сент-Яношгальма такого случаю, як отсей, що вам тепер розкажу.

Та що я кажу, відколи люди запамятають?

— Від коли сьвіт сьвітом! — крикнула вдовиця Шаваді зпоза плота до жінки Михайла Кіш-Надь'ого, та вдарила з такою злостию горсткою конопель об терлицю, що терміте стало аж високо понад нею лїтати у воздусї. — Бо таки так, від коли сьвіт сьвітом, то в Альсеґ[1]) не було ще такої ганьби. Але бо й у Фельсеґ[2]) мають з чого радувати ся і о чім говорити! Чи хто видав таке, щоби залюбити ся в циганьскій дївцї! Аби его... ну, та нехай не грішу! Як би я так була ему мама, то воліла би вимикати Юрі все волосе з голови, заким би циганка стала моєю невісткою!

Та й знову вдарила горсткою з такою злостию об терлицю, мов би то було волосе того паробка.

А то таки правда, що в цїлій околици ще не було такого случаю, як отсей, про котрий згадала вдовиця Шаваді. А вже в Ер-Сент-Яношгальма, то певно, що не було. Нераз вже сходило сонце зпоза сьв. Івана, що з полупаною головою стоїть край вигону, та зпоза домів там вкритих ґонтами або трощею, але ще нїколи не сьвітило на таку дивну подію, як та, що мадярский паробок дурів за циганьскою дївкою.

А Ер-Сент-Яношгальма то таке село, що й найбіднїйші дївчата могли би хоч де показати ся, а богатскі то таки як панни. Там майже всї господарі мають ся добре; потік, що ве ся понизше села межи вербами і недалека Цадьва не допускають там нїколи посухи. Иноді роблять там сїно й три рази, хоч деінде й разу его нема. А гуси там, як лебеді; кукуруза удає ся така висока, що сховав би ся в нїй козак зі списою. Білий хлїб звідтам мав великий покуп в столици, солонину посилали аж до Відня, а яблока навіть аж до Прус. Благословенна там земля, а хто не мав ґрунту, той займав ся там фірманкою по цїлій Яциґії[3]) аж до Матра[4]) і по сам Будапешт. Конї з Ер-Сент-Яношгальма можна було вже здалека пізнати, бо хоч они на повітовім гостинци бродили в болотї по самі черева або хоч вози з вовною та шкірами аж по оси западали в піску, то они нїколи не ставали; коли-ж була добра дорога, то гнали весело хоч би й з яким набором.

А який же то хороший мусїв бути паробок, найперший паробок в такім селї, Асальо Юра, молодший син старого Асальо Дьордія. Він служив не з потреби, а так собі з охоти, в дворі за паньского візника, бо мав під своїми руками чотирох буланих як соколів та міг возити навіть самого старого пана, котрий так на него спускав ся, що навіть серед темної ночи був би з ним їхав хоч би й до Вотонд; а то навіть в білий день небезпечно туди їхати, бо нема таки нїякої дороги, а одиїсенький мст там на то, щоби попід него їхати.

Иноді, коли вертав порожним возом, то їхав попід хату свого батька: лусне бувало новомодним, анґлїйским батогом, і его чотири булані станут в одній хвили перед воротами і стоять як задубілі. Старий Асальо не мало тїшив ся тим, що з его сина такий зручний візник, та що такий удатний, бо Юра був собою не лиш хороший і рослий, але й шанував батька та й споминав матїр. А то у паробка з Альсеґ треба особливо зазначити, бо в добрі виростають нераз гірші „зїлєнька“, як в біді та недостатку. Юра бив ся в своїм житю з хлопцями не більше як шість разів, та й то лиш длятого, що его зачепили. Але при таких нагодах, що правда, не дарував свого, а бив куди попало.

Одного разу, коли він знову вертав порожним возом до двора, здогонив на ґечерскім гостинци циганьску дївчину, що ішла пішки і несла якусь довгу бляшанну коробку. Она несла в нїй з Ґечера громадску мапу, котру вмалював був старший інжинїр яношгальмский красними червоними та зеленими квадратиками. А тогди була ще циганьска почта, одинокий податок, який мусїли платити громадї цигани, що мешкали на кінци села, за то, що їм вільно було замість шатер ставити собі глинянні лїпянки і в них мешкати. Але они мусїли лиш в громадских справах розносити письма і все, що до того належало; от так н. пр. урядово значену чвертку, а на нїй бунду пана старости, пять его люльок з морскої пінки і его рушницю — самі урядові річи.

Коли так Юра з високого кізла на каритї побачив циганку, що ішла просто дорогою попри сам рів, придивив ся, що она хороша, ба не лиш хороша, але й здорова, бо мимо великої спеки ішла так борзо, як би не несла нїякого тягару на своїм плечи. А очи у неї такі красні, чорні, як хиба лиш у циганки. Розпустила трохи під бородою червону хустку, що лиш до половини заслонювала еї зігріте лице і переложила розпалену від сонця бляшанну коробку на праве плече; нехай оно тепер гріє ся!

— Куди, дївче? — спитав Юра.

— Туди, куди й ви.

— Може би-сь собі сїла коло мене?

— Та вже й так недалеко до села.

— Тота коробка за тяжка.

— Для мене не тяжка.

— А коли так лїпше буде, як я кажу? — сказав на то паробок.

— Буде й так добре, як я кажу — відповіла дївчина.

— Та же я тебе охотно возьму.

---

[1]) Альсеґ (Alszög) — Долїшний кут.

[2]) Фельсеґ (Felszög) — Горішний кут.

[3]) Яциґія, комітат (округ) на Угорщинї, по обох боках середної Тиси, з головним містом Сольноком.

[4]) Гори на північ від міста Дендеш

Нам би треба дістати землю в наші руки.

Лиш як се зробити?

Забрати єї силою, годі, бо не позваляє право. Купити також годі, бо з відки взяти гроші?!

На се був би спосіб:

Землї дїдичів так само задовжені як і хлопскі. Камера повинна взяти довги дїдичів на себе, решту вартости паньскої посїлости виплатити панам облїґациями і забрати від них всю землю так, як держава забирає людску землю під колїю.

Паньску землю повинен уряд розпарцелювати на менші господарства і за малий чинш давати до ужитку тим хлопам, що землї не мають, або мають такий малий ґрунт, що з него не можуть вижити.

Як який мужицкий ґрунт піде на лїцитацию, тогди краєва або державна каса не повинна позволити, щоби ґрунт купив лихвар за несї гроші, а ґазду викинув на дорогу. Они самі повинні купити той ґрунт, і назад відпродати єго на роки тому мужикови, котрий на нїй до тепер ґаздував.

Заки се стане ся, наші посли повинні ще одного добивати ся, а то, щоби на мужицкім ґрунтї були менші тягарі як ті, що тепер є.

Також треба нам домагати ся, щоби скасовано податок від ґрунту, щоби замісць всїх тих податків (ізза котрих і сьвіта божого не видко) установити один однїсїнький податок від чистого зиску. Щоби не платив жадного податку той, хто з своєї землї має менше як 600 ґульденів зиску. Щоби податок платили лиш ті, що мають зиску більше як 600 ґульденів і лиш від того, що є більше як 600 ґульденів. То є, як хто має вісїмсот ґульденів зиску, щоби платив податок лиш від двох соток.

Дальше мусимо добивати ся такого права, щоби не вільно було анї фантувати, анї лїцитувати ґрунту; щоби можна фантувати лиш дохід з ґрунту, але не весь дохід. Щоби не вільно було фантувати доходу з 10 морґів. То є, щоби не вільно було фантувати того, хто не має більше як 10 морґів; як хто має 13 морґів, щоби вільно було фантувати дохід з трох морґів.

Дальше треба нам добити ся права, котре скасувало би всї такси і штемплї від малих спадщин, від контрактів на малі ґрунти, і від інтабуляциї малих довгів.

В нашій монархії є ще одна важна хиба, котру наші посли повинні справити: Монархія є подїлена на краї, а кождий край має окремого начальника (намістника) і краєвий сойм, де полагоджують ся менше важні справи, котрі не ідуть до ради державної у Відни. Хиба такого подїлу в тім, що в один край злучено землї з ріжними народами. Галичину зроблено так, що повіти, в котрих жиють самі Поляки, скомасовано з рускою землею в один край з намістником і соймом у Львові. Два господарі в одній хатї все будуть сварити ся о першеньство, отже і в Галичинї сварять ся Поляки з Русинами, хто з них має бути на верха.

Польскі дїдичі взяли в краю верх і тиснуть Русинів так, що ті суть наймитами в своїй власній хатї. Через те Русин і руска мова упосліджені в школах і урядах, в соймі і радї державній. Русин терпить і не має своїх прав не лиш тому, що він хлоп, але й тому, що він Русин.

Польскі пани орудують нашими податками і занедбуючи всхідну часть Галичини, всї гроші висилають до західної. За наші гроші засновують там школи, будують дороги, реґулюють ріки.

Аби нас не визискувала західна Галичина, аби Русин мав бодай в своїй хатї своє право, мусимо домагати ся подїлу Галичини: на східну руску і західну польску, та щоби у Львові був сойм такий, як рада державна у Відни. Кождий нарід повинен мати свій власний вільний край, то-ж Русини не можуть спочати так довго, як довго не роздїлять Галичини на східну і західну, і не дадуть роздїленим частям повної свободи.

Через такий подїл Поляки, що жиють між нами, не були би покривджені, бо перед подїлом рада державна може установити право, що Поляки мають у своїх школах і перед урядами повне право послугувати ся своєю рідною польскою мовою. Віддїлене східної Галичини від західної потрібне також для польских хлопів, що жиють у східній Галичинї, бо і они терплять через те, що наші гроші ідуть на західну Галичину. Коли у нас дороги гірші, то терпить на тім і наш польский хлоп. Коли у нас ріки не реґулюють, бо гроші ідуть на західну Галичину, то і польскому хлопови вода заливає збіже, обриває ґрунт.

Щоби все те перевести, та щоби взагалї і в иньших справах права були для народа добрі, мусимо добивати ся того, щоби послами були правдиві заступники народа. Тепер є в радї державній більше наших ворогів як наших заступників, бо виборче право є для нас несправедливе. Ми мусимо домагати ся, щоби скасовано виборчі куриї, то є щоби не вибирали послів окремо пани-дїдичі, а окремо люди. Голосувати повинні всї у купі, як тепер лиш в пятій куриї. — Дальше повинні всї ті голосувати, що скінчили 24 лїт, все одно, чи платять податок чи нї. Хочемо, щоби голосувало ся не як тепер, вперід на виборцїв, а ті доперва голосують на посла. То є ми домагаємо ся загального, рівного і безпосередного голосованя!

Домагати ся зміни нинїшного права виборчого, котре засуджує народ на меншість в радї державній, мусить бути першою річею народних послів. Нинїшне виборче право таке, що рада державна є властиво паньскою радою. В Галичинї маємо не цїлих півпята тисяча дїдичів, котрі з своєї куриї вибирають 20 послів. Хлопів-господарів є в Галичинї більше як півтора мілїона і всї они мають право вибирати 27 послів. Як бачимо, в паньскій куриї оден посол на шістьдесять тисячів господарів.

Як би у нас право було рівне для всїх, то на кождого паньского посла повинно бути 361 хлопских послів; коли пани мають 20 послів, то хлопи повинні мати більше як 7.000 послів. Коли-ж будемо стояти при тім, що селяньска курия має мати право вибирати лише 27 послів, то курия дїдичів не повинна мати нї одного посла.

Через те, що вибори в IV і V. куриї посередні, наші противники можуть дуже легко шахрувати при виборах, так, що дїдичі вибирають собі послів не лиш зі своєї куриї, але ще й хлопам крадуть мандати з четвертої і пятої куриї; так пани мають в радї державній більшість і панують над нами.

Через куриї, через посереднє голосованє і через те, що не в кождім виборчім окрузї є однакове число народу, в радї державній покривджені не лиш хлопи, але і всї Русини взагалї.

Русинів в Австриї є 3,350.000, а Поляків разом з жидами 3,800.000. Хоч Русинів є небогато менше від Поляків, то в розвязаній радї державній Русини мали 11 послів, а Поляки 69.

В цїлій Австриї був один посол на 58 тисячів людей; польский один посол був на 44 тисячів Поляків а на 304 тисячів Русинів, був також лише один посол. Числячи лише правдивих народних послів, мали ми одного посла на мілїон і 102.090 Русинів!

Коли би виборче право було справедливе, то після числа населеня Русини повинні були мати не 11, але найменче 55 послів!

Нїмцї мали 195 послів, а повинні мати лише 149. В користь Нїмцїв покривджені тут Русини, Поляки і иньші Славяне, котрі мали 192 послів а повинні були мати аж 261. Нове виборче право повинно направити і сю несправедливість. Нинї вже всї народи монархії домагають ся скасованя куриї і заведеня загального та безпосередного голосованя і можна надїяти

— А я охотно... аж до керницї конець села.

— Ще й дальше, чуєш?

— Ну, аж як далеко? — спитала циганка і споглянула на молодого візника, котрий вже не тягнув за поводи, лиш конї їх тягнули.

— То куди-ж маю тебе підвезти? — спитав він.

— А хиба-ж би ви відважили ся станути зі мною аж на місци?

— Про мене, хоч би й на подвірю в самім дворі.

— Нї, лиш там, де сидить моя мама.

— Сїдай же!

Циганка поклала коробку в кариту, а сама, як пташка, вихопила ся на козел.

— Хто-ж твоя мама?

— А Тютю Ката. Єї звуть також Герцеґ; она так і називає ся.

— Отже Тютю то твоя мати?

— Моя.

— То она сидуха, що заробляє богато гроший. Кажуть, що она має в Пачальсеґ свою хату дахівками криту.

— Таки так.

— А чому-ж она тебе не викупить, щоби ти не ходила за післанця до Ґечер?

— Таже я прецї не слаба.

— А хто-ж тобі каже, що ти слаба? Але коли твоя мати може то зробити, то чому-ж она не постарає ся, щоби хтось иньший вішав собі на шию тоту дурну коробку? Чому она каже тобі ходити?

— Бо свояки були би за то на ню ґнївали ся. Мама каже: „Хто циган, то повинен робити, що до него належить“.

Замість відповіди потягнув Юра за поводи, дуснув з батога і пігнав вихром до села.

— Може би менї злїзти? — спитала дївчина, коли доїхали до керницї.

— Нї — відповів Юра уперто.

— А вам же не жаль, що ви мене взяли?

— Менї було би жаль, як би я того був не зробив — сказав на то Юра і глянув на дївчину. — Як же тобі на імя?

— Ева.

— Добре маєш, Євцю, що так називаєш ся — сказав паробок до дївчини, як коли-б хотїв так відповісти тим, що сердять ся ізза того, що циганьскі дївчата називають ся по християньски.

І так, як обіцяв, станув аж на тім місци, де сидїла Тютю Ката, коло купи запорошених сливок.

Ще коли карита переїзджала помежи керницею а камінним св. Іваном, повибігали були всї жінки і дївчата з хат на кінци села, поставали на порога та прислонивши собі очи рукою, дивили ся та мало не кричали з дива. Асальо Юра, паньский візник, везе коло себе циганку до села! А на вибиванім сидїню вельможного пана ґрафа лежить довга, бляшанна коробка! Чи видів хто таке!

Чим дальше в село, тим більше людий вибігало до плота — а Юра як би наумисне лускав з батога. Жінки, особливо тоті, що прали, мало не попускали праники у воду, коли оглянули ся позад себе. Ті, що ішли зпереду, ставали і довго оглядали ся за каритою. В цїлім Горішнім кутї заворушило ся, бо в Янощгальмі обі половини села жили з собою в незгодї, як колись давно Коринт і Атини, або як в новійших часах Кечкемет і Кереш мають тілько партий, кілько частий міста, так розпала ся і найменьша громада на партиї.

В Ер-Сент-Яношгальмі стояли Долїшний і Горішний кут ворожо против себе. Аж соромно сказати, як обі партиї себе прозивали. Відколи Дудаш Бачі запамятає — а він найстарший в селї, вислужений нічний сторож і ґвардиста вже при чотирох громадских бугаях (він мешкав таки у громадскій стайни серед села, котра разом з побіч стоячою дзвінницею становила найвеличавійші будинки в селї) — отже той найстарший чоловік запамятав, що Долїшний і Горішний кут лиш раз були посвоячили ся. Весїлє обходили тогди цїлих три недїлї, а бійка була така, що кров лила ся як вино, а вино як кров, бо в Яношгальмі було і сего і тої подостатком.

Як же не мав Горішний кут веселити ся, коли побачив, як зганьбив себе найкрасший паробок з Долїшного кута, котрому що-до краси, сили і богатства не було пари в цїлім повітї, ба — як говорив єго батько — в цїлім комітатї, а може й в цїлім краю — а єго мати, коли-б була жила, була-б сказала, що й на цїлім сьвітї.

Одна жінка з Долїшного кута, а друга з Горішного вже й робили тим одна другій притики.

Тота з Горішного кута казала:

— Волосє у циганьских дївчат міцне.

А друга з Долїшного кута їй на то:

— Певно, що міцне! Ще й перевернете ся через него.

— То би ще нїчого — відповіла тота з Горішного кута; — але оно тягне сильного паробка з кізла і привязує єго до донька Тютю Кати.

— В Горішнім кутї не знайдуть ся ножицї, що розтяли би то волосє — відповіла тота з Долїшного кута з притиком.

— То покаже ся — відтяла ся тота з Горішного кута.

Коли Євка злазила з кізла, то й Тютю Ката, єї рідна мати, аж рот отворила з дива, що такої великої чести доступила єї донька. А Євка здоймаючи коробку з карити і взявши кінчик хустки в уста, вимовила невиразно кілька слів, з котрих однакож Юра вирозумів найкрасшу подяку для себе. Відтак взяла тоту коробку на плече і побігла з нею до громадскої канцеляриї напротив, а Юра тимчасом навернув кіньми з великим шумом, так, що й старі люди й дїти, свинї і пси аж порозскакували ся. Сам пан інжинїр вже знав, що стало ся, та й писар громадский і комісарі всї разом довідали ся, та кождий по свому причепив хорошій циганочцї якусь латку. Від дверий громадскої канцеляриї, аж до тої купи сливок, при котрі сидїла єї мати, було лиш кілька кроків, але за коротку дорогу Євка більше утомила ся, як за цїлу дорогу з Ґечер аж до того місця, де сїла на козел ґрафскої карити. Змучена сїла собі коло купи сливок, коли тяжку коробку віддала в громадскій канцеляриї.

Але то, що єї підоймали на сьміх, не конче єї болїло. Якесь небувале доси чувство розійшлось по єї молодім тїлї і она стягнувши червону хустку на паленїюче лице, розплакала ся рісними сльозами, теплими як лїтний дощик.

ся, що вже в дуже короткім часї дїбють ся свого. Тогди народ буде паном в радї державній, тогди скінчить ся наша неволя, і зробимо в краю такий лад, що земля буде в руках тих, котрі на нїй роблять; зробимо такий лад, що земля не буде годувати неробів, они не будуть пасти свого черева чужою працею: той, що оре землю, що сїє і збирає хлїб, не буде наймитом на чужій ниві, буде працювати на своїм, тай для себе і для своїх дїтей. Край наш буде вільний, без пана над нами, без пана між нами.

Хлїборобські спілки М. Левитського.

(Конець.)

У всякім разі хлїборобські спілки, які ми обдивляли, се вже складні кооперациї, що обробляють у купі ґрунт і рільні продукти. Херсоньский селяни здавна вже знає найпростїйшу форму спілки „супруги“, про яку ми казали в початку. Обік сего в останнїх роках почали завдяки ініциятиві д. Левитського завязувати ся по селях також консумцийні спілки („потребительния общества“). В недавнім часї (2 роки) такі спілки заснувались більш нїж у 25 селах і в багатьох селах їх істнує по кілька. Такі спілки купують собі товари першої потреби (харчі і т. и.) з перших рук від ґуртовників і через се минають визиск сїльских Жидів-крамарів і мають за малу цїну сьвіжі продукти. Безперечно корисні за для мешканцїв села, ті спілки мають велику силу і будучність по селах. Такийже успіх мають спілки, що займають ся рубанням лїса, а задовольнивши деревом свої потреби продають його на бік з баришем. При браку власного лїса і загалом при дорожнечі його в степовому районї такі спілки дають чи-малу запомогу у господарстві. Ширенне сих спілок роздрочує всїх сїльских глитаїв, яким хочеть ся, щоб селянин був у їх руках: кожда нова спілка для них предмет ненависти; всїми засобами вони пильнують збутись її, але нарід зрозумівши користь таких орґанїзаций міцно за їх держать ся.

Про те, навпаки, усї елементи села зацїкавлені розвоєм спілок, дуже вдячні д. Левитському за його працю. Середня економічна ґрупа сїльских мешканцїв те-ж прихильна до спілок. По скільки сей рух зачіпив народні думки і одгукнув ся в його сьвідомости, можна собі довести тим, що про д. Левитського і про спілковий рух уже складено народні пісні. Мешканець села Казарин зложив пісню, де показує користь хлїборобских та иньших спілок, вплив їх на хозяйство та глитаїв, що зараз „шпанцїв позбувались“, через те, що спільники не звертають ся до них за грошима. На кінцї автор дякує д. Левитському за його ролю в працї спілкових орґанїзациї:

Над сим більше потрудив ся
Добрий пан Левитський —
Повірений та ходатай,
Всїх нас оправдатель!

Кінчачи нашу допись, ми повинні піднести те зацїкавленне, яке пішло в богатьох місцях не тільки Херсонщини, а й иньших ґуберній до засновуваня спілок. Коли чутка про спілки розійшлась, до Левитського почало звертати ся дуже богато народу з проханнями допомогти порадою і їм орґанїзувати такі-ж спілки, окрім селянства прохали і ремісники і мануфактурні робітники. Інтелїґенция те-ж зацїкавила ся сим дїлом і наш видатнїйший драматург Карпенко-Карий намалював у драмі „По над Днїпром“ гарний тип Мирона, що працює на селї над орґанїзацією спілок. В московскій лїтературі треба одмітити брошуру Фаресова „Марксисти и Народники“. Окрім сих богато писалось про се питанне у місячниках і часописях.

Що станеть ся з спілками, чи принесуть вони всю ту суму поліпшень у селї, як має надію д. Левитський, чи мати муть і на далї той надзвичайний розвій, який мали до 1898 року, а чи розпадуть ся і згинуть, полишивши тільки гіркість у тих, що покладали на сей рух дуже богато — ми не можемо сказати рішуче. У всякому разї рух, що захопив хоч і не великий обшир, повинен на сумний стан нашого селянина звернути увагу тих, що мусять дбати про поліпшенне його. Підтримувати спілки повинні і земства, тим більше, що Новорос і по своїй історії і по свойому розвою стоїть вище своїх сусїдів, а через те й здібнїйший приняти і вводити у себе всякі поліпшення. Таких ідейних людей, що все житте своє покладають ка службу меншому братови, як д. Левитський, у нас дуже мало і він дає нам приклад, скільки можна зробити паллїятивними способами за-для стану селян, коли любиш їх і розумієш. Позволимо собі скінчити нашу допись словами д. Ґроцкого, що промовляв підчас дебати на зборах Вольно-Економічного Товариства против ворогів спілкової орґанїзациї:

„Ми можемо не змагати ся в питанях про кінцеві ідеали економічного розвою, але що дотикаеть ся до шляхів, якими можливо прямувати для осягнення сих ідеалів, то на се можно мати дуже суперечні погляди і ось напр. один із таких поглядів такий, що хлїборобська промисловість мусить пережити один із буцїм-то минулих ступнїв еволюцию, себ-то форму капіталїстичну. Але думка ся перечить тезї самої основи сеї системи, на яку вона опираеть ся. У III томі „Капітала“ Маркс каже, що капіталїстична система не дотикає хлїборобства, що тут капітал має тільки психічне значінне, а через те найбільше раціональною буде така система, де ґрунт буде обробляти ся приватними руками чи на підставах громадських (?). Таким робом ми не будемо балакати про будучність, бо не знаємо, яка вона буде. Але коли повстають у нас такі орґанїзациї, що дають спроможність хлїборобам вибити ся з під наймитського ярма, то що може удержувати нас від запомоги таким спілкам?“

Іван Р—в.

Вдовиця Тютю вдарилась товстими руками по полах, що аж лоскіт пішов і дрібняки забренїли у великій кишени. Щоби еї доньцї аж до плачу доскулити! Тоті дураки! Завидують їй може того щастя? Що за щасте? Нехай тоді уважає ся щасливим, хто подивить ся на еї дитину! Прецї сам примас чибацкої банди мав на ню око!

І она стала ганьбити цїле село почавши від начальника аж до крамаря, з дзвінком в своїм краму, що стояв тепер в дверех і сьміяв ся із старої циганки, котра на всїх „чорного дїдька“ насилала.

А она кляла, на чім сьвіт стоїть та говорила таке, що аж не хочу повтаряти. Злість і огірчене наповняли велику грудь грубої жінки. В злости зсунула собі чорну шовкову густку на голові на бік, так, що сиве волосе звисало їй грубими кудлами; відтак на потїху тим, що дивили ся, нахилила ся стогнаючи до своеї доньки, поклала еї головку собі на колїна, стала еї гладити і охриплим голосом приспівувати якісь поганьскі псальми, котрих нї слів, нї мельодиї нїхто не розумів, зовсїм так, як коли-б дївчина померла, а она по нїй заводила. Бо цигани так само як жиди і всї переслїдовані раси виявляють свій смуток, свій гнів або веселість зараз найсильнїйшим виразом.

(Конець буде).

НОВИНКИ.

Чернівцї, 18-го жовтня 1900.

Преосьв. митрополит Чуперкович вернув 17. с. м. до Чернівцїв.

На засїданю краевої ради шкільної 12. с. м. ухвалено між иньшим таке: Повітовому інспекторови шкільному Іванови Ходаковскому поручено науку в низшій ґімназиї в Серетї на сей шкільний рік. Побічним учителем стеноґрафії при реальній школї іменований проф. Конст. Максимович. Надучитель Каспар Шилецкий перенесений зі Старих Іцкан до Лїхтенберґу. Дефінїт. учит. в Ілїшештах іменований Генрик Кіппер. Признано перший додаток службовий Діонизови Сорочанови в Долїшнім Городнику.

Ювілей черновецкого унїверситету будуть сьвяткувати 2. грудня. На сьвятковане має приїхати сам мінїстер осьвіти др. Гартель.

Хто хоче занати ся розпродажию „Ілюстрованого руского православного календаря“ най зголосить ся до тов. „Рускої Бесїди“ в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4.

Відозва станівскої філїї „Рускої Школи“ до еї членів і нечленів. На підставі повідомленя із сторони касиера нашої станівскої філїї „Рускої Школи“ п. Олександра Барбіра, що лиш дуже скромна часть П. Т. членів уплатила свої членскі вкладки, а тут якраз вже послїдна пора уплатити належиту частину до центрального товариства „Рускої Школи“, упрошає ся всїх тих П. Т. членів станівскої філїї „Рускої Школи“, котрі бажають на далї такими остати ся або ще нечлени задумують сьвіжо в члени вступити, уплатити свої вкладки з кінцем ще сего місяця на руки касиера, щоби мали право до всякої участи в загальних зборах.

За видїл:

Партенїй Данчул, голова. *Олекс. Кучанко,* писар.

Ґенерал Девет а Анґлїйцї. Бурский ґенерал Девет залляв вже нераз горячого сала Анґлїйцям за шкіру, а коли того не може, то бодай добре закпить собі з них або зробить їм якого збитка. Кореспондент париской ґазети „Matin“ з поля війни в полудневій Африцї розповідає про ось які штуки ґен. Девета. Одного дня, — а таких було вже богато — здавало ся льордови Метуенови, що він вже напевно дістане Девета і его бурів в свої руки. Він приходить отже до якогось военного табору, котрий як би вимер. Лиш перед одним великим наметом стоїть стійка, видко, що то намет ґенерала, коли перед ним вояк на вартї. Анґлїйскі войска підходять обережно і зі страхом до табора і по довгих та великих трудах приступають до першого намету; дивлять ся, а він — порожний. Кидають ся на вартового перед великим наметом, а то випханий вояк, що держить в руцї лист заадресований до ґен. Метуена, а в листї ось що стоїть: „Позвольте, що віддам Вам отсї старі порожні шатра на сховок. Я сего тижня дістав нові знамениті, призначені для анґлїйскої армії, і мушу Вам за то висказати мое як найбільше признане. Вибачте, що я не заждав тут на Вас; але за два роки може будете знов сюди переходити. Християн Девет“. Але найбільшого збитка зробив він головнокомандуючому ґен. Робертсови. Деветови впало одного дня на гадку поперетинати всї дроти телеґрафічні на Гайдельберґскій лїнії та посполучати їх з своїм апаратом. Тим способом переловив він незадовго слїдуючу депешу від ґен. Гунтера до Робертса: „Я вже Деветови на карку, пішлїть поміч!“ Девет відтелеґрафував зараз до Гунтера: „Дуже красно! Дістанете поміч безпроволочно. Роберте“. А до Льорда Робертса зателеґрафував: „Поміч непотрібна. Девет і 5000 мужа дістали ся до неволї. Гунтер“. — В Преториї настала з того велика радість. Анґлїйскі офіцири запивали ту побіду шампанами та горівкою через цїлу ніч аж до рана. А коли сонце зійшло, минула і радість, бо з Блюмфонтен наспіла депеша, щоби льорд Роберте посилав чим скорше поміч і ратував ґен. Гунтера, котрий впав в небезпечну лапку. Девет день перед тим стягнув сам для себе поміч.

Галичанин Китайцем. Тсунґ-Бо-Бра, найвисший мандарин китайского двора, називав ся первісно Іван Боберский і був родом з Галичини. Перебуваючи довший час на еміґрациї в Парижи, Боберский познакомив ся з француским ориенталїстом Бурбульоном, пізнїйшим амбасадором Франциї в Китаю і з ним около 1847. року поїхав до Китаю. Там місіонар Августин Шампелен поручив его молодому провідникови сторонництва неба і землї, що стреміло до поваленя татарскої династиї. Від того часу для Боберского почала ся епоха слави. Небавом зі степеня ад'ютанта посунув ся до гідности мандарина I. кляси. Смерть его була несподїваною, як і час, коли осягнув велике достоїньство. В цьвітни 1863. р. в Нанкінї вибухнув заговор, а геройский Тсунґ-Бо-Бра поляг з горсткою вірних ему союзників. — Родина „Боберских“ походить з рускої шляхти ходачкової з під Самбора, а відай чи не звідтам був родом згаданий мандарин I. кляси.

Всячина.

Наслїдки клевети. Перед судом присяжних в Моґунциї, в Німеччинї, ставав сими днями якийсь народний учитель, котрому его товариш по званю зруйнував цїле житє зробивши донос на него до суду. Тому учителеви померла була перед 17 роками в тім селї, де він в Гесиї був учителем, его жінка. Своїй сестрі, котра через цїлий час недуги доглядала дуже щиро его жінку, обіцяв він дати в дарунку конверзацийний лексикон і коли відбувала ся судова інвентура, він не подав того лексикона, а опісля зложив присягу на правду свого зізнаня. А треба ще сказати, що померша не лишила дїтий. Один з его товаришів учителїв зробив тодї донос до суду. Розпочала ся тяганина і протоколи о фальшиву присягу. Щоби позбути ся клопоту раз на завсїгди, утїк бідачиско до Америки. Чуючи свою невинність, подавав він кілька разів просьбу о застановлене процесу, але все надармо. Наконець затужив за краем і постановив ставити ся добровільно перед судом і просив, щоби лиш ему вільно було свобідно приїхати. Ту его просьбу узгляднено і він сими днями ставав перед судом присяжних, котрий его увільнив.

Сто лїт людского житя се в теперішних часах незвичайна рідкість. Давнїйше, бувало, жили люди і по кількасот лїт, та тепер часи змінили ся і обставини вкорочують пасмо житя чоловіка. Кожде поколїнє переходить два періоди великої смертельности. Умирають у великім числї немовлята. Опісля від 2.—15. року смертельність зменьшає ся, а від 15. року зростає чим раз більше. Коли надходить другий період? Статистика доказує, що він припадає межи 70. а 76. роком людского житя. Се найвисша точка пересїчної тревалости людского орґанїзму. Без значної смертельности доживають люди в Прусах $70^1/_2$ лїт, в Італїї 72, в Анґлїї $72^1/_2$, у Франциї 73, а в Норвеґії припадає той період на $76^1/_2$. Наука доказала, що просьвіта зменьшає смертельність. Улучшені санїтарні відносини виключають уже нинї богаті жнива смерти. Головно по містах смертельність зменьшає ся з кождим роком. Приміром у Прусах в остатних 20 роках смертельність упала о 18%. Такі самі висліди бачимо зі статистики Франциї і Анґлїї. Дальше бачимо, що орґанїзм женщини є далеко відпорнїйший як мужчини. Зі статистики з Прус показуєсь, що мужчини жиють пересїчно $41^1/_2$ лїт, а женщини 45. Найдовше жиють у Німеччинї: протестантскі пастори, учителї ґімназияльні і сїльскі і селяни-господарі. Найкоротше: лїкарі, музиканти, промисловцї, властителї готелїв, кельнери і друкарі.

Вік пануючих. Папа Лев XIII числить лїт — 90; Християн IX., даньский король — 82 лїт: Вікторня, анґлїйска королева — 81; Франц Йосиф, наш монарх — 70; Леопольд II., бельґійский король — 65; Дон Карльос, нортуґальский король — 61; Микола I., чорногорский князь — 59; Абдуль Гамід, турецкий султан — 58; Менелїк, цїсар Абіссинії — 58; Мек Кінлей, президент Сполучених Держав п. Ам. — 56; Юрий I., король грецкий 55; Абрураман, емір Афґанїстану — 55; Мутеґію, японьский цїсар — 48; Муссафер Еддін, шах перский — 47; Вільгельм II., нїмецкий цїсар — 41; Фердинанд, болгарский князь — 39; Микола II., цар російский — 32; Віктор Імануїл, італїйский король — 30: Куанґ-Сіу, цїсар Китаю — 28; Александер, сербский король — 24; Вільгельмина, нїдерляндска королева — 20; Альфонс XIII., іспаньский король — 14 лїт.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5\frac{1}{2}\%$ *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїлене аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5\frac{1}{2}\%$ і 1% додатку на кошт. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, такою обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50 кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20 „
Листи з пекла Осипа Шпитка	20 „
Людина, Ольги Кобилянської	40 „
Царівна, „ „	1.20 „
Некультурна „	20 „
Природа „ „	20 „
Покора „ „	70 „
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.— „
Чума горілчана, Омелян Попович	20 „
25 повісток „ „	10 „
Хлопцї-садівники „ „	20 „
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10 „
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5 „
Бесїди про часи козацьки * *	75 „
З села, Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв * *	15 „
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 120. Чернівцї, недїля дня 8. (21.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Відповідь.

В ч. 117 „Буковини“ була бомба на наших учителїв. Так ми бодай собі міркували, що статя п. з. „Чи ви Русини?“ зворушить, обурить, розлютить учителїв і з них найменше сотня зараз понаписує цїлу купу дописий до редакциї і стане з нами сварити ся, що все те неправда, що було сказано в сїй статї, що вони нїчому не винні, що у них усе в порядку. Тимчасом на сю статю відповів нам тілько один учитель з села. Ми поміщаємо его відповідь дуже радо і тілько жалуємо, що не прийшло подібних відповідий більше.

Дехто з пп. учителїв певно здивує ся і скаже: „А се що за спосіб тягнути нас так за язик? Наумисно зачіпає остро, щоби ми відгризали ся. Чи не лїпше би лагідно?“ На се ми відповімо: Так і треба! Годї завсїди сьпівати собі многая лїта! Коли ми добрі приятелї і справдї працюємо для народу не лише язиком, то мусимо собі часом сказати терпке слово. Терпка медицина буває часом дуже неприємна, але виходить на здоровлє. А нам від часу до часу такої медицини треба!

На Буковинї ще з давних давен завів ся звичай дуже кадити собі. То вже нераз як возьме котрий велику кадїльницю, як насипле до неї похвал, як стане другому кадити, то всї, що тому придивляють ся з далека, самі не знають, що й думати. Бувають люди, що не маловажать других і самі собі знають цїну, а проте усьміхають ся на таке кадило. За богато его, так богато, що аж у голові морочить ся людям. Отже у таке кадило часом дуже добре сипнути холодної води із сикавки, щоби люди знали міру тай не думали, що вже у них усе добре. Оттак було із сею статею п. з. „Чи ви Русини?“ Говоріть, що хочете, а там було богато правди. Та правда неприємна, але правда звичайно буває зпочатку неприємна, поки люди привикнуть до неї і стануть думати над тим, як усунути лихо.

Учитель, що прислав нам відповідь на сю статю, бере в оборону учителїв і вказує на обставини, серед яких они виховували ся. Оборона така розумна, бо очивидно як кого виховали, таким він і є; але п. дописуватель забув сказати, чи можна вимагати від учителя, щоб він сам дальше на селї учив ся? Коли признає, що можна того вимагати, то тодї з того виходять висновки, які як раз нам на руку. В школї при матурі пускає ся нераз таких учеників-туманів, що доброго слова не варті. А чому пускає ся? Бо крайні бідаки, трилїтна служба у войску грозить їм, бо зломилось би їх на цїле житє, як би не пустило ся їх у сьвіт хоч і такими туманами. Все професори гадають: прийде до розуму, навчить ся потім усего: Тимчасом як вони учать ся потім? На се питанє нехай відповідять ті, що з тяжкою бідою перелїзли школу. Тут не знати що лїпше: чи без милосердя було їх „спалити“, чи пустити? Се річ сумлїня.

П. учитель відповідає на статю: „Чи ви Русини?“ так:

Здає ся менї, як не помиляю ся, що п. професор, автор статї, аж надто роззлостив ся над поправкою руских завдач своїх учеників і в тій злости забув, що мабуть аж надто богато насварив нас у своєму письмі до буковиньскої рускої інтелїґенциї.

П. професор каже: „але коли їх дїти так слабко приготовлені з рускої мови, граматики й правописи, то я тут зараз бачу непростиму вину учителїв.“ — Даруйте, п. професор, не в кождому випадку можна скидати вину лише на учителїв. Перше треба докладно обзнакомити ся з лихими обставинами сїльских шкіл, а потому аж можна певно судити, чи тут учитель винен, чи хто иньший. Найголовнїйшою перепоною до осягненя добрих успіхів у науцї народної школи, то недбале учащанє до школи. Що скажете, пане професор, тодї, коли учитель має більш 40 дїтий записаних в однїй кляеї, а споміж них пильно ходять до школи лише 6—7 учеників. Уже минає другий місяць шкільного року, а до тепер не появило ся нїколи більше від 4—7 учеників. Я сам був сими днями наочним сьвідком в однїй школї кіцманьского повіту і бачив, що учитель учив — 7 дїтий! І чи се може так веде ся лише в тій однїській школї?!?... Знаємо ми добре сїльскі обставини та годї вже тілько кричати нам на них, бо ситим панам про те й байдуже. В деяких місцевостях троха лїпші обставини, але таких сїльских шкіл, де дїти ходили-б до школи пильно, як се буває в міских школах, дуже маленько.

П. професор каже: „По їх учениках пізнати найлїпше, що вони (учителї) вміють.“ — А чи-ж ті всї ученики, що попереходили з народних шкіл до середних шкіл, мусїли бути найлїпшими учениками в народній школї? Коли-ж ученик окінчить четверту клясу народної школи з слабенькими успіхами, то хтож тому винен, що він здасть вступний іспит і его приймають потому до середної школи? Чи-ж здібности й знанє всїх учителїв можна судити по всїх їх бувших учениках? На що-ж приймають непідготовлених учеників до середних шкіл? Та-ж є вступні іспити на те, щоби переконати ся, чи ученик здібний, чи нї. Щоби учителї були лїнивими, се годї судити так загально. (Загально не судило ся. — *Ред.*) Майже кождий учитель хотїв би осягнути якісь успіхи у своїй працї, але всякі лихі обставини спиняють роботу. Коли-б народні школи були державними й розвинені так само як і середні школи, і коли-б учителї народних шкіл були державними урядниками і мали би відповідну заплату, тодї, здає ся менї, побачили би люди, як би народні школи піднесли ся.

Хто-ж винен сему, що учителї (але не всї) не навчили ся правописи? Чи лише старі учителї не вміють правописи? Я бачив також богатьох споміж наймолодших учителїв, що лише здали іспит зрілости, або також і тих, що здають кваліфікацийний іспит; вони також не вміють правописи і мають дуже худеньке знанє в рускій мові. Хто-ж сему винен?... Чому-ж признають кваліфікацию таким учителям?... Ба, в нас навіть і се звичайна річ, що хто лиш забагне, стане учителем при наших народних школах. Учителї й учительки не-Русини, що

Циганьске весїлє.

(З мадярского — Д-ра Аґаїого.)

(*Конець.*)

На другий день, в Печальсеї, циганьскім кутї на самім кінци села, заворушилось таки на добре. Там зібрала ся вся циганьска братия. А коли відтак взяв ся там нараз звідкись і Асальо Юра і станув посеред циганьскої громади, то здавалось, як коли-б у фараоновий [1]) нарід всї чорти влїзли. Жінки стали танцювати, як ті чарівницї, мужчини взяли ся за руки і вівкали, а малї циганчуки знов ходили „колеса“.

Хата старої Тютю могла би була стояти хоч би й у селї, а на циганьскім кутї виглядала она таки як палата. Навіть циганьский король міг би в нїй мешкати. Криша була вкрита дахівками, а підсїнє спочивало на двох стовпах, помальованих на сино і з жовтими цьвітами. Була би навіть і огорожа коло неї, як би не то, що честна братия повідривала вже давно дошки від паркану; та був би й огород коло неї, як би не то, що свинї поприв'язувані там на довгих мотузках до коликів повиривали із землї насїнє та висадки і пожерли їх. Сїни були також мальовані. А коли вже сїни так по паньски виглядали, то як там мусїло бути в обох великих комнатах! Були так само пишні. Правда, що нас би трохи разили крісло з поручами, покрите синим оксамитом побіч канапи в червоні цьвіти, темно брунатна комода коло ясно полїтурованої шафи, три висячі побіч себе, але неоднаково великі і з неоднаковими рамами зеркала. Але тим лїпше подобалось то умебльованє Тютю Катї, котра всї цїнні меблї купувала кожду штуку окремо на всїляких лїцитациях і немало гордилась ними. „То все буде колись Євчине!“ — говорить она бувало. — Та й не лиш то, але ще щось більше! — думала она собі при тім. Голосно не важилась того говорити, що найбільше шептала сама до себе. А Тютю Ката уміла заробляти і до заробленого докладати. Сливки, що лежали перед нею купою на торговицї, були золотом для неї. Трошки ячменю, трошки вівса, пригорщ пшеницї, що стара циганка виміняла через лїто за садовину, продавала в осени за добрі гроші „кривому Гершкови“, а той знову продавав дальше до парових млинів в Будапештї. Від моравских похатників купувала по безконечнім торзї штуки полотна, цьвітисті шовкові хустки і крамскі панчохи. На що старій тілько панчіх? Нїхто ще нїколи не видїв, щоби стара або еї Ева мали коли на своїх ногах панчохи! Ну, на то знав щось сказати крамар з дзвінком при дверех у своїм склепі. Вертгаймівска каса Герцеґ Кати була зроблена з бавовни, бо всї панчохи, які купувала, були набиті грішми і стояли одна коло другої в позавішуванім кутї першої комнати; в них були самі „цванциґери“ і таляри.

Але хоч Герцеґ Кату всї люди в циганьскім кутї уважали за богачку, а Євку за найлїпшу дївчину з поміж всїх циганок, то все таки була то нечувана річ, щоби мадярский паробок залицяв ся до циганьскої дївчини.

Коли Асальо Юра явив ся між циганами, то виходило на таке, як коли-б який князь зайшов в їх запущену улицю. А мимо того кілька жінок, що робили щітки до біленя для мулярів, обкинули хорошого паробка з поза розваленого муру грязею. Правда, що лиш язиком, але така грязь есть поганїйша, як всяке иньше болото. Та й деякий з тих паробків, що робили цеглу, дорікав старій Катї та казав, що еї донька робить ганьбу цїлому циганьскому родови. Коби їх так було з десять, то були би зважили ся Юру таки побити.

* * *

А Юра прийшов був сватати Євку. Прийшов сам один без свата. В цїлім селї не знайшов ся нїхто, що був би хотїв стати ему за свата. Навіть старий Дудаш Бачі. Сватати за сина старого Асальо Дьордїя циганку? Нїколи в сьвітї!

Євку треба було насамперед з пода стягнути. Ще й тогди не піддала ся. Сїла в кутику в хатї і закрила собі лице обома долонями. Юра приступив до неї і відоймив один палець за другим від круглого личка та на один з них заложив обручку.

А Євка зробила тогди то, що в такій хвили робить кожда залюблена дївчина в цїлім сьвітї, чи би то була княгиня, чи циганьска дитина, кинулась милому на шию. А відтак обернула ся лицем до него, засьміяла ся, споглянула своїми сьвітячими, чорними очима в ясне небо, навіть не прижмурившись і з радости розплакалась. Стара Ката вдарилась знову долонями по полах, вхопила шовкову хустку з розпатланої голови і стала вимахувати нею як би хоругвою, скликала цїлу циганьску родину та запросила всїх на вечер на печене поросятко, котре, як би перечуваючи недалеку смерть, заквікало тужливо разом з окликами радости всїх участників і сьвідків тих наглих заручин.

Що було день перед тим межи старим Асальо а его сином Юрою, годї було й до нинї докладно довідати ся. Сусїди й челядь видїли лиш тілько, що Юрова братова з плачем і заломуючи руки, вибігла з хати, а еї чоловік, Асальо Янош, вийшов за нею з кровавими руками. Ісусе Христе, може ще й Юру убили! З гордости родинної і ненависти расової могло було й до того прийти. Відтак видїли сусїди, як Юра (отже его таки не убили!) і „кривий Гершко“ (сего можна було легко пізнати, бо він налягає на ногу) пізно в ночи ішли до двора; за якийсь час вертав відтак Гершко знову до хати старого Асальо, а пізнїйше ще раз ходив до двора. Він штильгукав очивидно в якійсь дипльо-

[1]) Єсть здогад, що цигани суть потомками старих Єгиптиян, котрих королї називали ся Фараонами.

зовсїм не знають рускої мови, хиба вміють писати рускі букви і прочитати їх, дістають кваліфікацию з рускої мови, або й не мають жадної кваліфікациї з руского і проте дістають найлїпші посади в руских громадах, а наші люди все мусять приймати й гірші. Чи-ж таким способом не знеохочує ся богатьох учителїв-Русинів?...

Що переважна частина наших дївчат не має майже жадної національної самосьвідомости, то сему винні не лише їх батьки, але й ті учителї, що вчать їх рускої мови. До школи ходить і богато таких дївчат, що їх родичі може навіть і не розуміють, як би то можна зробити добру Русинку зі своєї донечки. Майже всїм родичам в голові те, щоб їх донечка дістала доброго та маючого жениха, а чи она буде Русинкою, все те їм байка. В сїм випадку припадає ся завдача, щоб виховати українських дївчат, тим учителям, що вчать їх рускої мови.*) А хто-ж учить звичайно рускої мови, хотяй би й в женьскім семинари учительскім?...

Менї доводилось с. р. чути від наших панночок з курсу ручних робіт ось що: — „Ми дуже мало знаємо по руски, бо наш учитель вчив нас рускої мови в нїмецкій мові і говорив до нас по нїмецки. А коли пояснював рускі слова, тодї ми мусїли поправляти его, бо він не розумів і пояснював нам фальшиво.“ — Гарні обставини, нїчого й казати! Чи-ж такий учитель буде виховувати і вчити наших дївчат в українськім дусї?... Бач, у нас уже нема навіть на стілько учителїв-Русинів, щоб могли вчити самі рускої мови... Нїмцї нехай учать нас, а они покажуть нам, як ми маємо поробитись Русинами!... Так учать і виховують наших дївчат, що від них також богато залежить доля нашої будучности.

*) Се тілько на Буковинї можна спихати все на учителя рускої мови. Від иньших учителїв, що учать по нїмецки, не вимагає ся того, щоб національно виховували дїтий, а учитель рускої мови має все осягнути: і навчити і виховати! Чи не за богато вимогів? — *Ред.*

Ви, п. професор, питаєтесь дальше: — „Якіж се ті батьки — Русини, які перші початки вихованя сих паничиків, що їм так легко наплювати в своє гнїздо?“ — Тут треба розважити, що найбільша частина всякої рускої молодїжи в черновецких середних школах то сини наших селян і поєдинчих міщан. Чи-ж їх всї батьки посїдають хоть крихту національної сьвідомости? Чи-ж они всї просьвічені?... Самі кажете, що нї! Чи-ж їх не перемовляють вороги ще й сегодня?... Їх задоволяє те, що дали сина в школи, щоби був паном, щоб єму було добре. Чи-ж професори-Русини, що вчать нашу молодїж у середних школах, не можуть защеплювати в те молоде поколїнє рускість при кождій нагоді?... Правда, що се не вдасть ся грозьбою і т. и. В учительскім семинари був перед двома роками один професор-Русин для рускої мови і він старав ся при кождій нагоді збуджувати в нас руский патріотизм. Єго теперішнього наслїдника хотїли би мати всї питомцї з кождої кляси, щоб учив їх. Думаю, що н. професори-Русини можуть досить вплинути на нашу молодїж...

І тут чоловік не наговорив би ся, як ви кажете, п. професор. Ще можна би поговорити докладнїйше про науку рускої мови в черновецкіби народних школах з осібна, коли лише дасть хто яку нагоду в „Буковинї“. *Учитель.*

Із Дубівця.

І вірити не можу, що ми знаходимо ся при самім кінци 20. столїтя! — так погадав я собі, переїзджаючи через село Дубівцї. Там мав я нагоду оглянути одну клясу, при самій дорозї, в бувшій канцеляриї громадскій. О Боже єдиний! чи довго ще буде наш нарід таким байдужним для школи, для просьвіти? Таже в Дубівского двірника видїв я кармник лїпший як та кляса; віконця маленькі, в серединї темно, двері не запирають ся, тілько до пів отворені, дїти позакорчували ноги під себе, ховаючи їх від *острого-зимного вітру*, трясуть ся від студени, ба, навіть одна дївчинка плакала, бо змерзла в ноги. Я не міг більше як пять мінут у серединї устояти, бо так сильно чути грибом — аж страх!

Адже є в Кіцмани повітовий лїкар, може би оглянув ту клясу?

І в таку хату, можу сказати, без дверий, без вікон, переповнену грибом, осьмілив ся безсовісний двірник запровадити Дубівскі дїти, котрі, як то звичайно на селї, майже всї належать до его родини. Двірниче! я вас тілько питаюсь, чи ви маєте душу, чи може лиш овечу пару?!

А ви, родичі, мовчите, дивите ся, як ваші дїти марно нидїють від студени і від нездорового вдиханя гриба, і нїчого не скажете двірникови?

Таже він на то двірник, аби не лиш ч е р е с свій наповняв і хати собі поповнював, але аби дбав найбільше за школу; таж ваші дїти, то ваша будучність; як той накорінок буде здоров, то і наш нарід буде здоров на тїлї і души!

А повітова шкільна рада, повітовий пан інспектор не бачать сеї до неба вопіючої кривди? Чи може не хотять бачити, вірять облесним словам двірника, пана Руснака?! Гей, пане двірниче! шкода лиш, що маєте брата учителем!! і самі ви хиба троха учені. Але як то кажуть: учений недовчений, гірший від зовсїм невченого!

Сьвідок.

Що діє ся на американьскій Руси?

(Три партиї, а в тих трох ще більше як три. — „Свобода“, „Американьский Руский Вістник“, „Сьвіт“, „Союз“, „Соединене“, „Взаїмнопоміч“. — Три календарі. — Два владики для американьскої Руси. — Нові сьвященики. — Посьвященя церков, цминтарів і таке иньше.)

Здавало-б ся, що про американьску Русь нема що так дуже богато писати, однак приглянувшись близше тій многонадїйній заморскій Руси, побачимо, що й она жие, а коли жие сотки тисячок народу, є що про них писати. Нарід живий має свою історию, свою культуру, свою полїтику. Про історию і культуру не буду писати нинї, я би радше заговорив про полїтику, бо той темат і найлекший тай для всїх цїкавий. Отже зачинаю. У нас є три партиї, три ґазети*) і три товариства. Мусить бути по три, бо три, як звісно, руске число.

Є у нас партия руско-народна, партия „гр. католических Русинів“ і партия московских ренеґатів. Партия руско-народна має часопись „Свободу“ тай орґанїзацию „Руско-народний Союз“, до котрого належить звиш 3.000 [illegible] партия „гр. кат. Русинів“ має [illegible] „Америк. Руский Вістник“ тай [illegible] цию „Соединене“, котре числи[illegible] як 8 тисячок членів. Партия мо[illegible] ренеґатів має ґазетку „Сьвіт“ тай [illegible] нїзацию „Взаїмнопоміч“, котра числить несповна 1.500 членів.

Народно-руска партия є суцїльна, сьвідома своїцїли і роботи. Се партия молодої Руси американьскої. Партия „гр. кат. Русинів“ се дивогляд, якого другого нема на цїлій величезній кули земскій, і розпадає ся на три дуже ріжні від себе побічні партиї. Редакция „А. Р. Вістника“ і може двох ще прикарпатских „руских“ сьвящеників, вихованих на типику о. Микити — се одна партия. — Друга то сьвященики-патріоти мадярскі, котрі лиш по руски доляри здирають з угро-руского робітника, а самі кричать, що они льояльні мадярони, ще може льояльнїйші, як їх архимадярон епископ Фирцак. Третя побічна партия то темний нарід тай при нїм ті тихі патріоти, котрі до нїкого і до нїчого не мішають ся, нїчого не розуміють, нїчого не хочуть, а може і не в силї навчити ся, лиш тихенько по пенсильвенїйских печах „паки і паки“ сьпівають. Тої цїлої партиї в трох особах жерелом премудрости є „А. Р. Вістник“ писаний нечуваною на сьвітї мовою, а редаґований в так оригінальний спосіб, як нїяка часопись в Америцї.

Трета головна з ряду партия — се москальофільскі ренеґати, котрих орґаном є на впів гумористична ґазетка „Сьвіт“. Першим параґрафом в проґрамі тої партиї є навертане Русинів на православе, за що матушка-Росия щедро обдїляє патріотів рублями в золотї. Для амер. Руси ся партия не шкідлива, бо єї нїхто не бере на серіо — а для Америки она навіть користна. — Чому? В ряди годи пожичає Росия в Америцї гроші. Сотки мілїонів долярів пожичила Росия в Америцї. Маленька часточка тих мілїонів вертає опять до Америки на православну місию. Кому-ж шкода виходить з тої місиї? Хиба тим місіо-

*) Про „Православний Амер. Вістник“ не говорю, бо він має на цїли писати величаня тутешному епископови і батюшкам за їх „подвиги“, але нарід его не читає.

матичній місиї. Що она позістала без успіху, єсть лиш доказом, що й Гершкова голова за слаба розбити скалу.

Старий Асальо відрік ся свого сина. Юра в своїм лютім упорі не робив собі з того нїчого. Єго ґраф не відкаже єму своєї ласки. Але коли він зайшов до стайнї, кинув ся своєму коневи Раро, котрого найлїпше любив, на шию і став плакати, що аж мало серце не пукло, а сльози капали коневи на его красну гриву. Посварив ся з батьком, бив ся з братом, зневажив спокійну братову, стягнув на себе посьміх цїлого Горішного і Долїшного кута, і в нїм самім — то треба також признати — відозвала ся гордість, коли погадав собі, що має посвоячити ся з цїлою циганьскою зволочию.

Та що-ж: в темряві его сумнївів і горя сьвітили єму дві ясні зірки.

Він кинув ся на солому на своїй постели, але сон его не брав ся. Коби то єму сеї ночи показала ся небіжечка его мама! А она єму таки дїйсно показала ся; нахилила ся над него, підгорнула єму з чола волосе, поцїлувала его і шепнула до него: коли его серденько тягне до Євцї, то нехай з Богом іде за ним. Коли они одно другого люблять, то й належать до себе. Там в горі в царстві небеснім, звідки тепер сонїнько війшло, там всї душечки однакові.

Коли єму небо зпослало таку заохоту, вибрав ся Юра з веселим серцем до Пачальсеґ. Прецї его небіжечка мати сказала єму, що він добре робить. Але й то правда, що залюбленим снить ся то, чого они бажають, а вірять найбільше тим, що такої сомої гадки як і они.

Хто би гадав, що два молоді серця не можуть так борзо розпалити ся, тому скажу, що любов поступає дуже скоро. Коли двох молодих людий, притулившись до себе, сидять на вузонькім кізлї від ґечерскої границї аж до керницї в селї, то искра перескочить скорше, як на вибиванім паньскім сидїню в каритї. Впрочім я оповідаю правдиву подїю і не потребую богато розповідати того, що менї і без того кождий з читателїв охотно повірить, особливо, коли він молодий і не — критик.

* * *

Весїле було гучне. Фельсеґ і Альсеґ, що правда, держали ся з погордою здалека від забави, до котрої ще й сум прилучив ся, бо батько, рідня і всї свояки не лиш не прийшли на весїле, але навіть через цїлий тиждень не виходили з хати, або порались чогось на сїножати між вербами в порі, коли там не було нїякої роботи. Лиш братова, Асальо Яноша жінка, вибігла вечером в день вінчаня крадькома з хати, щоби новій братовій покласти віночок на голову. Але відтак чим скорше вернулась домів, не взявши до губ анї одного масного пирога з капустою.

А таки так, весїле було гучне. Анї перед тим, анї по тім не було в Пачальсеґу такої забави. Хто лиш в цїлім циганьскім кутї умів тягнути смичком, хто лиш умів дути в клярнет, аби бити в цимбали та гудїти на басї, прийшов грати і то за дурно; бо більша часть з них прийшла до того переконаня, що то таки щось великого, коли „мадярский“ паробок женить ся з циганьскою дївчиною! Правда, що свояки Юри держали ся здалека, але за то демократичний пан ґраф вислав обі свої доньки і молодого панича Андора, що танцював з Євкою, підчас коли Юра хорошо і осторожно крутив обома паннами і все побоював ся, щоби борони Боже не притиснути їх сильнїйше, та не поломити їм делїкатні ребра. Коли паробки з села — підмовлені мамами, сестрами, татами і своїми любками — хотїли перед хатою, де відбувало весїле, пійти „гусака“ та розпочали сю сьмішну забаву калаталами від коров та дзвінками від ягнят, та ще й взяли ся були творити з псами весїльний похід: то мусїв вже вмішати ся до того сам вельможний старий пан ґраф і ужити цїлої поваги, щоби сїй поганій роботї конець зробити. А все таки серед сего сьвятого торжества відзвало ся вите і кіканє, добре що Юрова молода споглядала на него благаючи солодкими очима і се здержало его від того, що він не розпочав бійки сам один против многих.

Коли цигани уміють голодувати, то не дадуть ся висьміяти, коли єсть що їсти і пити. Стара Ката не жалувала своїх панчіх. Що найменше дві з них випорожнила аж до самого послїдка: а що бодай дві, то було видко з того, що мала нинї на ногах панчохи. Але они сидїли їй так тїсно на ногах, що мало не попукали.

Та й „кривий Гершко“ був там Чому-ж би его там не було, коли він уже від многих лїт стояв в торговельній звязи з нею та й честно старав ся помирити загнїваного батька з сином. Але що він разом з ними не їв, то розуміє ся. Надармо его просили. Він держав ся на ногах слабо, але у своїх переконанях віри кріпко. Скорше би пішов в танець, як сїв їсти. Тютю Ката взала его за слово та й за руку і крутила малим чоловічком по хатї так, що мало єму голова з плечий не злетїла.

А та голова станула ще всїм в пригодї. „Кривий Гершко“ штильгукав доти між будинками двірскої челяди, а хатою старого Асальо, аж той дав ся намовити держати до хресту свого мадярского внука циганчука. А що ще в серци старого ставило опір намові Гершка, то щезло до послїдка тої ночи, коли та добра жінка, що була вже в тім зірками засїянім небі, зійшла з [illegible] там до свого чоловіка і успокоїла его загнїване. горде серце. Невістка в алькіри чула таки виразно, як старий голосно крізь сон плакав. Она стала его зараз на другий день випитувати і він признав ся.

Та й Гершко взяв новонародженого християнина на свої поганьскі руки і сказав до дїла:

— Коли добре придивити ся сему невинному хробачкови, то таки самі

нерам, що за мало рублїв хапають. — В тій партиї є три православні партиї. Козацко-хахдацке православе Грушки, унгварско-руске православе Товта і московске православе Хотовицкого. Ріжниця поміж тими партийками величезна — ненависть поміж проводирами завзята, але цїль одна: пособе від сьвятїйшого Синоду в золотї.

Є у нас ще одна партийка москальофільско-галицка, а що она складає ся лише з двох членів: з попа і з дяка — то годї про ню і згадувати**).

Аж три календарі друкують ся в трох руско-амер. друкарнях. Дуже славно! Америк. Русь така бідна в свою питому лїтературу, від разу збогатить ся. Та нема що ще про них говорити, бо їх ще нема. Як побачуть сьвіт, не забудемо їх привитати.

Три календарі — а два владики! Радуй ся амер. Руси! І бібліотеки і музеї будеш мати чим заповнити. Читаємо по ґазетах, читаємо в приватних листах: їдуть аж два владики! Славно! Американьска Русь аж тепер віджие! Я тїшу ся, редактор від „Сьвіта“ тїшить ся, каже: Білецкий страшно поступовий чоловік, пише фонетикою, аж ось дістаю від мого бувшого шкільного товариша (він тепер велика риба) такий лист: „Сьмій ся товаришу! Ми ачейже мусїли тих пралатів чимсь заколисати. Они притьмом перли ся на епископскі і митрополичі трони, а ми їм показали грушки на вербі! Хтож би був так наївний, щоб міг навіть подумати, що Рим вишле вам епископа! Та-ж недавно був в Римі архіепископ Айрленд — та-ж его полїтику приплескували всї кардинали і навіть старий папа. Троха почекайте, забавте ся, а опісля будете всї католиками, як слїд... Прецї всї „порядняйші“ сьвященики в Америцї приступили зі своїми церквами до римо-кат. орґанїзациї!... А впрочім, як би вже яке чудо сталось і ви там мали би дістати епископа — то чей-же ми ту знайшли би молодого, образованого чоловіка, а не посилали би до Америки старих ветеранів, котрі вже не в силї нїчого навчити ся. У вас там волами нїхто не „їздить“. Так написав менї мій бувший товариш і я ему вірю.

**) Шан. автор поминув ще одну партию, котра тепер творить ся посеред угро-руского духовеньства. Належать до неї люди, що признають ся до рускости і раді-б для свого народа працювати, але будучи новиками на американьскім ґрунтї і не маючи свого орґану не могли ще своєї дїяльности належито розвинути. — *Ред. „Свободи“*.

скажете, що з него викапана ваша небіжка Сара. Як би єї фотоґрафія!

А відтак кивав ся на своїй здоровій нозї і гойдав на руках хлопятко.

Стара Герцеґ стала в сїнех на порозї, ще трохи уперта, трохи вже зворушена. Аж невістка закликала єї до хати, але она все ще не важила ся зайти.

Тогди вийшов сам старий Асальо до сїний і подав їй грубу, мозолисту руку.

— Та же не встидайте ся, а заходїть до хати, кумцю! Прецї то і моя і ваша кров.

А Тютю Ката вдарила ся знов товстими руками по полах, що аж лоскіт пішов, зірвала собі хустку з голови і з великої радости аж присїла на присїпу.

Але вдовиця Шавадї, котра того самого дня на обійстю білила полотно з горічних конопель і поливала водою, відозвала ся з поза плота до жінки Михайла Кіш-Надь'ого:

— Чи чули ви вже, сусїдко? З циганами побрали ся і з циганами покумали ся. Слава Богу, що бодай той сором не спав на Горішний кут.

За послїдних пять лїт побудовано у нас множество нових церков, може яких 30 тай сьвящеників прибуло трохи не тілько. Причини, ізза яких будовано нові церкви, дуже ріжні. Подекуди потреба було дїйсно церкви, подекуди люди будували церков на злість своїм сусїдам кумам, подекуди піп попови вибудував на злість церков. На иньшій знов місцевости пан салюнїста (коршмар) постарав ся о здвигнене храму божого, бо зміркував, що его бізнес (інтерес) того вимагає і т. д. і т. д.

Сьвященики масивно еміґровали тай ще нинї приходять. Недавно приїхав о. А. Медведский і Е. Гомичков, а вже зачуваємо, що знов двох в дорозї, з пряшівскої дієцезиї.

Як побудовано таку велику силу нових церков, то-ж їх треба було і поблагословити. Тих „посьвячанок“ і нових церков і вівтарів і образів і хоругов і дзвонів і кадильниць було без лїку і міри. Недавно було посьвячене, не знаю вже котрий раз, опять унїятскої церкви в Wilkes-Barre, Pa. й новозбудованої церкви в Barnesboro, Pa., де є сьвящеником ветеран амер. Руси о. К. Гулович, котрий аж 8 церков збудував в Америцї. Найже-ж ему буде за то честь і слава!...

Та „посьвячанка“ випроцесованої церкви від православних в Wilkes-Barre, Pa. є одним більше доказом крайного раболїпя деяких угро-руских сьвящеників. Церков, здвигнену грішми руского народа, благословить навіть не айришский (ірляндский) біскуп, але простий айришский плебан. Вісїм гр. кат. угро-руских сьвящеників стоять, як орґанїсти, в церкві і тихенько мурчать: „Et cum spiritu tuo“. Так тілько дальше, панове превелебні! Хто був рабом у старім краю і служив правительству мадярскому в мадяризациї рідного народу, той і ту не в силї стати иньшим чоловіком, лише рабом. Нарід руский, дійшовши до самосьвідомости, відверне ся від них з погордою, на яку лиш заслугує знїкаємнїла каста.

З американьскої „Свободи“

НОВИНКИ.

Чернівцї, 20-го жовтня 1900.

Концерт для руских міщан черновецких відбуде ся завтра в недїлю 21. жовтня с. р. заходом научного кружка акад. товариства „Союз“. Початок точно о годинї 3. по полудни. Вступ вільний. Надїємо ся, що на концерт прийдуть не лише міщани, але й інтелїґенция, чим дасть доказ, що підпирає заходи молодїжи кчо ширеня осьвіти між черновецким міщаньством. Се міщаньство не зорґанїзоване і темне, гірш селян по деяких селах; отже радо витаємо сї заходи молодїжи.

Дещо з полїтики. Сими днями в канцеляриї президента краю відбули ся „передиборчі збори“ деяких румуньских кандидатів на послів. З виборцїв був лише один, сам президент; за те він вистарчить за тисячку иньших виборцїв; на кого він голос дасть, той певно буде послом, хоч би другі не хотїли. Патриярхальні, щасливі буковиньскі відносини! — Друга новина з полїтики така: Польскі ґазети з Галичини тай тутешна уже заворушили ся на вістку, що латиньским епископом в Чернівцях мав би стати Нїмець. Пишуть і доказують, що епископом повинен бути Пляк. Ну, не дивота; годїж їм боронти Нїмця; тілько ось що дивно: Поляки єдикі католики і страх як нїбито розпивають ся за католицку церков, але тілько там, де та церков — польска. Коли-ж нїмцї-католики хотїли би мати свого епископа, то вже нїмецкий католицизм Полїв зовсїм не обходить; нехай він провалить ся разом з цїлим Римом; річ у тім aby Polska nie zginęła. От фарисеї! є циганьска полїтика!

Пригоди в краю. В Горішних Ширівцях умер один паробок арендаря Мошка Шернберґа ударом у голову. Паробок Кій або Петро Козак сам зголосив ся судї. — В Лукавци у трачцї пірвала машина 14-лїтного хлопця Івана Слупецкого вбила его. — В Ґурагуморі 17. с. м. вийшов огонь, що наробив богато шкоди. В спектора шкільного Долиньского згорів цїле уряджене і бібліотека вартости з.000 К.

До чого доводить горівка? Дня 16. жовтня, напивали ся в коршмі в Рецужинцях, Михайло Мандяк, Грицько Никоряк, Ілаш Бабій і два нічні вартівники. Грицько Никоряк, маючи гнїв на одного з вартівників, почав ему лїзти в очи. Вартівники на приказ старшини громадскої забрали Грицька до арешту, аби проспав ся. Лише відвели его вартівники від коршми яких 30 кроків, надбіг его товариш по пиятицї Михайло Мандяк і нуж боронити свого „камрата“ і не давати вартівникам взяти его до арешту. На те надбіг знов Ілаш Бабій і Михайла Мандяка так сильно збив буком, що той зараз потім помер. При сїм треба зауважати, що жиди-коршмарі не зважають якось на закон, котрий назначує, що по 9. годинї не вільно притримувати пяниць у коршмі.

Пересторога перед еміґрациєю до Румунії. Мінїстерство внутрішних справ — як доносить „Fremdenblatt“ — одержало на днях справоздане австро-угорского консуляту в Яссах, після якого між тамошною клясою робітничою задля недостатку роботи панує велика нужда, котра приневолює їх до виїзду з краю. В виду сего мінїстерство внутрішних справ перестерігає всїх перед еміґрациєю до Румунії.

Учительскі табелї службові. Мінїстерство скарбу видало важне для учителїв розпоряджене. Рескриптом краєвої дирекциї скарбу у Відни були учителї обовязані заосмотрювати стемплем свої табелї службові. Против того зарядженя внесли декотрі учителї рекурс до мінїстерства скарбу, мотивуючи его тим, що табеля службова не єсть нїяким сьвідоцтвом. Мінїстерство прихилило ся до того рекурсу і орекло, що табелї службові суть вільні від стемля.

Шкільні реформи. З Відня доносять телеґрафічно: Мінїстер просьвіти скликав на 24. і 25. с. м. до Відня конференцию директорів долїшно-австрийских шкіл середних та запросив на ню богато иньших осіб. Цїлию конференциї є точно обговорити важні і актуальні шкільні справи. Між иньшими порушить ся справу реформи вступних іспитів до I. кляси середних шкіл, заведене обовязкової науки одної зі сьвітових мов сучасних, увільнене директорів середних шкіл від веденя адмінїстрациї і т. ин. Правительство наміряє засновати з конференциї директорів середних шкіл постійну інституцию, що відбувала би засїданя періодично.

Онїмів з піяньства. Сумна і мабуть ще не бувала доси судьба постигла одного пяницю в Будапештї. Оногди приведено там до міскоокружного арешту 34-лїтного робітника фабричного Михайла Кареші і замкнено там для его власної безпечности, бо так був упив ся, що не міг удержати ся на ногах і був би легко розбив собі де голову об камінь на бруку. Коли він виспав ся і его привели перед урядника, що мав тогди інспекцию, пічище, що ще день перед тим страшно викрикував по містї, не міг промовити анї слова — онїмів. Лїкар повітовий велїв відставити того чоловіка до шпиталю, щоби там лїкарі лїпше розслїдили, що стало ся тому чоловікови і коли можна, щось порадили, щоби він знову відзискав мову.

Чоловік, що спить уже 20 лїт. Ґазети писали вже нераз про того гірника Дітріха в Навслїц на прускім Шлеску котрий спить уже 20 лїт., а мимо того жие. Надармо силували ся лїкарі вислїдити, що сему за причина, аж ось сими днями вияснила ся цїла история. Дітріх, що від 1876 р. мешкає в Навслїц, розбив собі був перед 20 роками підчас якоїсь пригоди голову. Від того часу лежав він у своїй хатї як би не живий, не чув нїчого, не видїв нїчого, не говорив нїчого, словом був як би мертвий а мимо того жив. Люди називали его „сплячим бремзером“ або „сплячим гірником“, а лїкарі не могли вислїдити причини тої его якоїсь сплячки. Але вже від яких 10 лїт сусїди не хотїли вірити в тоту якусь сплячку Дітріха і робили донесеня до дирекциї зелїзницї. Дирекция прислала трох лїкарів, а ті оглянули Дітріха і сказали, що він дїйстно спить, що попав в т. зв. летарґ або сплячку. Але то одного із сусїдів таки не переконало і він стояв уперто при тім, що Дітріх лиш удає. Здогад сего чоловіка тепер і потвердив ся. Бриґадир від жандармериї, Нестман, взяв собі кількох довірочних людий і здалека слїдив сплячого чоловіка. Показало ся, що сплячий чоловік не лише вставав сам із своєї постелї, але й робив деяку роботу дома. В мешканю „сплячого бремзера“ Дітріха горіло пів до шестої рано сьвітло, але вікна були ще позаслонювані. Аж ось жінка Дітріха здоймила заслону а оперовим склом можна було легко заглянути до середини. Тимчасом на дворі зробило ся ясно. Коло вікна стояла машина до шитя, на котрій Дітріхова шила сорочки. Нараз машинї щось стало ся і она не хотїла шити. Тогди мертвий ожив, встав із постелї і приступив до машини. З місця, де его бриґадир і другі люди підглядали, було его дуже добре видко навіть голим оком. Є то чоловік високого росту з сивою бородою і сивим волосем і мав очицї на очах. Коли щось направляв коло машини, був лиш в сорочцї. Коли так бриґадир і другі особи приглядали ся ему, пішли урядові особи до мешканя, а сусїд і другі особи все ще дивили ся. Нараз Дітріх щез від машини. Було то здає ся як раз в тій хвилї, коли до дверий запукала урядова комісия. Коли комісия увійшла, застала вже Дітріха на постели як неживого. Урядник сказав остро до него: Дітріху, вставайте; тепер вже скінчила ся ваша комедия. Перед кількома хвилями видїли вас коло вікна при машинї. Але анї знаку. — А всеж-таки то не аби яка штука, що Дітріх міг цїлих 20 лїт удавати спячого в летарґу.

Нещаслива пригода. Із Збаража доносять: Двайцятькількалїтна панна Бронислава Городиска занедужала на тифус. Мимо помочи лїкарскої стан недужої був майже безнадїйний. Оногди панї Городиска зателеґрафувала по брата, ветеринаря п. Гарасимовича з Тернополя, котрий приїхав, щоби помочи сестрі доглядати недужу. Лїкарі сконстатували случайно якусь рану на клубі і заординували обклади карболеві. Аптика видала квас карболевий з написию „отруя“. П. Гарасимович зробив обклад і поставив фляшку окремо межи вазонками. Панї Городиска, утомлена і длятого, що всї лїки були в темних фляшках, подала недужій ложку карболю замість лїку, внаслїдок чого недужа померла за пів години від отроєня.

Бальон ґр. Цеппелїна. Проба лїтаня бальоном винаходу ґр. Цеппелїна, котра, як звістно, не удала ся була в лїтї, відбула ся знову д. 17. с. м. Бальон наповнено ґазом без всякої пригоди, і около 5 год. пополудни бальон, в присутности короля і королевої віртемберґскої підніс ся в гору. Бальон летїв против вітру, навертав в один і другий бік, обернув ся, взагалї виконав всї рухи дуже докладно а відтак полетїв в сторону як до Іменштадт. Бальон лїтав у воздусї через три чверти години і підійшов був до висоти 600 метрів понад землю. Наконець спустив ся зовсїм щасливо на озеро о який кільометер далеко від Манцель, де єсть бальонова стация Позаяк припускають, що ґаз, котрим бальон наповнений, вистане на десять днїв, то будуть відбувати ся ще дальші проби.

ПОДЯКА.

Своякам, приятелям і знайомим, що брали участь у похоронї нашого дорогого сина, Олександра де Павнеля, ученика III. кляси народної школи, складають сердечну подяку прибиті журбою родителї

Дмитро лицар де Павнель, батько і
Вікторія, мати.

Вже вийшов
накладом лїтературного товариства „Рускої Бесїди“ в Чернівцях
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „		486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емпритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дїстати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кошт. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи входячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen	др. Смаль-Стоцкого	1.50 кр.
Буковиньска-Русь	др. Смаль-Стоцкого	1.20 „
Листи з пекла	Осипа Шпитка	20 „
Людина,	Ольги Кобиляньскої	40 „
Царівна,	„ „	1.20 „
Некультурна	„	20 „
Природа	„ „	20 „
Покора	„ „	70 „
Твори,	Юрія Федьковича I. том.	1.— „
Чума горілчана,	Омелян Попович	20 „
25 повісток	„	10 „
Хлопцї-садівники	„	20 „
Цїсар Франц-Йосиф I.	Омелян Попович	10 „
Образки з природи,	Іван Синюк I. і II. том. по	5 „
Бесїди про часи козацьки	* *	75 „
З села,	Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв	* *	15 „
Сина книжочка,	в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки,	книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають прирад до гафтованя і прирад до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машинїст

в брери Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні поздоровленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За дакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володиława Секерского.

Ч. 121. Чернівцї, середа дня 11. (24.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Бібліотека Наукового товариства імени Шевченка

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Славяньский вік.

I.

Слава Богу! Маємо і ми вже своїх людий, що спасають не лише саму Русь, але всїх Славян. Сто пятьдесять мїлїонів европейских Славян — се не шутка! Спасти їх або хоч помогти спасти їх перед нїмецкою потопою — се заслуга. І от уже і наші люди до сего беруть ся. Ще раз слава Богу!

Може кому з вас по тонї попередних слів буде здавати ся, що я глузую собі з такої роботи. Зовсїм нї! Анї не думаю глузувати собі. Справа поважна, годї брати єї на глум. Якби я єї маловажив, то мовчав би. А так вона мене цїкавить і я гадаю, що і вас зацїкавить. Вигляньмо раз на широкий божий сьвіт, піднесїм ся думками висше, нехай нам граничні стовпи не заслонюють Росиї, нехай Карпати не закривають нам Чехів і полудневозахідних Славян, Словінцїв, Хорватів-Сербів, Болгар! Як далеко розсїли ся наші рідні братя-Славяни! Як богато їх! І як мало ми знаємо про них! Виховані по нїмецки, ми на Буковинї по культурі — Нїмцї, славяньского чутя в нас нема. Під нашим боком Волохи, племя романьске, що славяньского чутя в нас як не викоренить, то певно не защепить. Тимчасом хтож нам Русинам близший по крови і по души, як не иньші Славяни? Чейже не Нїмцї і не Даки! І проте, ще раз кажу, як мало ми знаємо про Славян!

Не знаємо їх, бо не любимо їх. Так нам докучили і докучають Росияни і Поляки, що не маємо охоти пізнавати Славян і годї нам обняти всїх щирим серцем. Не віримо в заповіт Шевченка, „що усї Славяни станут рідними братами“, — ми були-б раді, коли-б тілько сї Славяни не стали для нас „рідними катами“. Звідси холод, звідси байдужність до всїх славяньских справ, звідси гірка певність, що кождий славяньский брат — собі рад, а не нам. У кождого народу тілько самолюбства, ще один не поступить ся другому, не дасть другому жити, — і тому на що нам братати ся з другими? Який нам хосен з того? Чи в Галичинї поруч з Русинами жили би Поляки чи Чехи, нам була би одна біда, — Чехи так само, як Поляки, хотїли би з'їсти нас. Хтож їх не знає! Прилюдно говорить ся про братерство, а в чотири очи говорить ся, що Чехи — то словяньскі жиди, такі вони самолюби! Тай чи не правда? Нехай цїла Австрия провалить ся, а з нею і Русини (де-ж нам тодї глядати хоч такого мізерного захисту, як маємо тут тепер?!), — Чехам про те байдуже, аби лиш вони дістали своє державне право! А Москалї, а Поляки?!... Цур усему славяньству — і знати єго не хочемо...

А проте — дивне диво — як прочитаєш, що у Берлинї ось тепер замкнули всї польскі школи, що засуджують паннів за приватну науку польскої мови на арешт; як прочитаєш історию боротьби Словінцїв з Нїмцями за одну ґімназию; або взагалї історию якоїсь боротьби Славян з чужими, неславяньскими племенами, — то так і відчуваєш серцем жаль на думку, скілько они натерпіли ся і терплять, — іменно жаль, тому що се таки люди свої, не чужі, немов свояки з одної великої родини. Що се в нас таке відзиває ся? Чому не тїшимо ся ми сим, що Нїмцї завойовують колись польску Познаньщину? Годї сим тїшити ся! Бо нехай би так гладко ішла Нїмцям далї робота, то і ми на нїй утратимо! Адже на що нам глядати лиха від ґерманїзациї аж у Нїмеччинї! Маємо єго і на Буковинї, де і Русини і Волохи не жиють повним своїм питомим рідним житєм, тілько немов прикриті зверха нїмецким дзвоном.

Ось тут ми і починаємо відчувати — іменно відчувати серцем, бо розум за холодний — що близший нам Москаль, Поляк, Чех, Серб, як Нїмець, Анґлїєць, Француз, Іспанець, Італїянець. Нїмцї сусїди Славян, ми бачимо, як суне нїмецка потопа на нас, ми не хочемо потонути у нїмецкім мори, нам треба ратувати себе, а до ратунку спілка найлїпша. Треба боронити себе спільно, треба людий, щоб сю гадку оборони ширили, і коли є такі люди, та ще й наші, то слава Богу!

У Відни виходить від кількох місяцїв „всеславяньский орґан“ п. з. „Славянскій вѣкъ“. Він видаваний по росийски, але є в нїм статї писані і иньшими славяньскими мовами (крім нашої) і також нїмецкою. Редактором сеї часописи є син міщанина з Городка коло Львова, др. Дмитро Вергун, чи радше Верґун, бо він тепер Великорос, хоч з роду наш чоловік. Отже се він показує шлях цїлій Славянщинї, боронить єї і боре ся пером з ріжними недовірками. що не вірять у нїяку славяньску взаїмність. Боротьба не легка, бо недовірки не говорять на вітер, мають також сильні докази на се, що говорять. Тим цїкавійше, як боронить своєї справи наш Мойсей і куда хоче він завести віруючих і невіруючих.

Зараз у першім числї „Слав. вѣка“ якийсь „Скептик“ висказав такі сумнїви про славяньску взаїмність, які редакция помістила без нїякої обави, що треба їй зачислити як заслугу. Скептик сказав:

„Пане редактор! Чи знані вам славяньскі гимни в родї малорускогo в Галичинї „Ще не вмерла Україна“ або польского: „Jeszcze Polska nie zginęła“; чи знані вам пословицї такі, як „Do Tobolska będzie Polska“ і „Od morza do morza“, — або на полудни хорватска: Od Balkana do Triglava *hrvatska* će bit drżava, або сербска: Срби сви і свуда, болгарска: „За себе си“; чи звісне вам словіньске лихословлене: hervat je tat (злодїй), або клички: як „шокац“ і „немац“, кацап, хохол і т. д. Ви скажете, все те тілько прозиваня, пусті звуки, придумані задля гарних слів. Не думайте так! Коли ви жили на заходї, то певно пересьвідчились, що люди там живуть прозиванем і фразами. Вся австрийска полїтика основана тілько на сїй боротьбі фраз. А коли ви вдумаєте ся в те, що значать хочби сї висше наведені пословицї, — подібних пословиць і крилатих слів не подано тут і десятої частини, — то ви побачите, що всї так звані „славянофіли“ будують свою будову на піску. Інтереси окремих славяньских народностий годї погодити і нема рецепти, по якій можна би вилїчити сї віками затроювані відносини так, щоби они показали ся спосібними

Учитель у школї і поза школою.

(Відчит Николая Спинула на зборах товариства філїї „Рускої Школи“ дня 7. жовтня 1900 р. в Кіцмани).

Сьвіт поступає у своїй культурі, як звісно, постійно наперед. Проте є повинностию кождого чоловіка іти з тим поступом рівним кроком, щоб не лишати ся позаду людского товариства, в котрім він пробуває. Але не лиш осягнути має кождий чоловік висоту культури свого часу; єго сьвятим обовязком є, допомагати суспільности до осягненя того самого; іначе не сповнить він своєї задачі яко чоловік. Нарід, що не тримає ся культурного щебля свого часу, лишає ся позаду других народів, що поступають наперед, тратить свою славу і силу і волю, а поступові народи будуть єго вважати півдиким. Вже-ж у природї чоловіка лежить наклін поступати наперед.

У першім рядї культурних галуз стоїть безперечно „знане“ чоловіка, а се може він осягнути лише шкільною наукою, без котрої не могли би розвивати ся й другі культурні галузи, як промисл, штуки і т. п. Початок усеї шкільної науки є наука народної школи. Але ся наука, як знаємо, не значить нїчого без вихованя, так як виховане нїчого не значить без науки. Одно є сильною підпорою другого, тому мусять іти обоє рука в руку. Цїль науки є призначена в наукових плянах. Цїль вихованя то осягнене самостійности, до якої може вихователь дійти лише довголїтною старанною працею. Дитину має ся допровадити іменно до того, щоби она, полишена пізнїйше сама на себе, була узброєна на всякий случай і щоби не сходила з правильної дороги. Самостійна природа постоїть безпечнїйше в бурях житя і не дасть ся вихіснувати кому небудь. Особливо в наших часах, де борба о житє з кождого боку заострена, треба звернути на се більшу увагу. Тому мусить ся допровадити дїтий до того, аби они вже з перших лїт робили лиш то, що добре, а залишали то, що зле, із власної волї, а не лиш із страху перед карою.

Найстараннїйше виховане дістає дитина в родиннім домі. Однако тут стрічає цїль вихованя перепони. Дїти, особливо в лїпших домах, стримує ся від хатних робіт і помочи, а тим то і від самодїланя, а лиш через самодїлане можна прийти до самостійности. Дїти біднїйших людий мають, правда, досить нагоди, стати самостійними; за то они знов, полишені нераз без жадного догляду цїлими днями, набирають иньших злих навичок. Щоби отже виховане дїтий осягнуло свою цїль, треба до домашного вихованя додати ще й иньше виховане, а тим є, як уже висше сказано, народна школа. Отже народна школа є то місце, де дитина отримує виховане разом з наукою, щоби була колись здібним членом суспільности і поклала тим способом підвалину до свого добробиту. Тою же важною особою, що має виховувати і научати дїтий у народній школї, є народний учитель. Єго задача є одна із найтяжших і найважнїйших для добра суспільности. Длятого мусить він бути до сеї задачі сам відповідно приготовлений і здібний, щоб міг єї совістно сповнити. Се приготовлене отримує учитель в учительскій семинариї. Але чи він виходить відти справдї правдивим учителем, щоби, вступивши в широкий отвертий сьвіт, міг брати ся безпечно до такої тяжкої задачі?

Певно, що нї! Хоч у него голова повна ріжних правил і параґрафів, він навіть практикував через два роки у школї вправ, то все ще він лиш на пів учитель. Такий кандидат приходить на село з ріжними надїями і з добрим наміром, брати ся щиро до працї. Та вже в перших днях бачить, що завів ся гірко не на однім у своїх думках, бо єму прийшло ся тут вести і вчити дїтий з шістьох років, а сї дїти се такий материял, що не дасть ся вїяк порівнати з дїтьми у школї вправ. А кілько то таких иньших перепон подибле початковий учитель, не треба й казати; ми знаємо їх усї дуже добре. Тому то буває, що в перших лїтах служби неодин учитель покидає свій стан і шукає другого.

В учительскій семинариї справляє ся питомцїв лише на дорогу, якою они, окінчивши ту школу, мають дальше ступати, щоби відповіли своїй задачі яко учителї. Особливо бракує їм неодного що-до захованя в образованих кружках. Велика часть кандидатів, підчас шкільних лїт, не мала часу і нагоди, придбати собі так званий „добрий тон“. А се велика хиба. Нераз такий учитель учинить неодну нетактовність, зазнає неодної неприємности, зійшовшись з образованими людьми. Нехай же кандидат, ставши учителем, не думає, що він уже готовий зі своїм образованем, що єму не треба більше учити ся; він повинен дальше дбати про свою осьвіту, хотьби лише з тої причини, що хто не йде вперед, той лишає ся позаду. Проте, вийшовши із семинариї, повинен кождий учитель читати книжки і ґазети; інакше забуде й те, чого єму в школї до науки конче потрібно. Нехай буде дальше й найлїпшим учителем, скоро він сидить день у день запертий межи чотирма шкільними стїнами і не має або й не шукає товариства образованих людий, дичіє з часом і стає ся непопулярним. Сьвіт судить чоловіка по єго знаню, одежі та товарискім захованю, а на се повинні ми завсїгди памятати. Чи-ж дивота, як учительский стан ще не має такої поваги й пошани, яка єму належить ся по єго студиях?

Друга частина учителїв, покінчивши семинарию, сходить ся, правда, з иньшими людьми, але із морально зіпсованими, часто навіть такими, що далеко низше стоять від їх стану. Сї притягають їх до гри в карти і до піятики, они пускають ся таким чином на скісну дорогу, не сплять ночами і стають ся нервовими. Такий учитель приходить до школи несьвіжий і змучений тїлесно і

до житя в „культурнім орґанїзмі висшого порядку“, до якого ви вкінцї хочете дійти. І справдї, чи ви завдали собі коли працї почислити всї межиславяньскі питаня?

Ось їх показчик, мабуть не зовсїм ще повний:

1. Спір росийско-український. Бистрий ріст львівского „товариства ім. Шевченка“ при постійній запомозї з боку закордонних „українофілів“ доказує, що східна Галичина може справдї зробити ся свого рода Піемонтом 20-міліонової „України ірреденти“? І де тодї росийська єдність?

2. Спір росийско-польский. Поляки у Царстві польскім, при неперечній їх культурній і особливо економічній силї, борють ся з „обрусенем“ з великими успіхами не лише в корінних польских ґубернїях, але і на Литві, у Вильнї, де міска рада в їх руках, а навіть у Київі, де вони також старають ся захопити єї у свої руки. Коли подумати, що холмскі вперті уніяти, хоч без сумнїву з руского роду, записували ся підчас остатної переписи Поляками, то шкода й говорити, що „се домашнїй старий спір, уже полагоджений долею“. Недавна вістка американьскої ґазети, що „Polska liga narodowa“ дістала велику запомогу від анґлїйского Foreign office, доказує, що й Европа не покинула ще „сего старогу спору славян поміж собою“.

3. Спір малоруско-польский. Хоч як галицкі Малороси ненавидять Москалїв, — про „старорусів“ і не говоримо, — то в них не остигла ще стара козацка і гайдамацка кров, унаслїджена по дїдах і прадїдах. І гасло 1863, року „za naszą i waszą wolność“, яким руководять ся неперечно майже всї польскі полїтики, виглядало би у практицї ще може й нинї дуже цїкаво...

4. Спір польско-ческий. Хоч як галицкі Поляки відносять ся прихильно до ческого народу в єго боротьбі із спільним нїмецким ворогом, все таки „ческого державного права“ їм нїхто із них не признає, бо у склад ческої держави увійшла би польска частина Шлезку. Заснованє польскої ґімназиї в Тїшинї се доказ, як Поляки пильно стережуть свої права. Хоть у шлезкім соймі ческі польскі посли ідуть згідно одні з одними, в провінциї веде ся завзята боротьба, бо обі сторони вводять у житє т. зв. Ellenbogenpolitik, себ то: Ôte toi de là que je m'y mette.

5. Спір ческо-словацкий. Той спір, правда, лише лїтературний. Коли старі сьвятомартиньскі „славянофіли“ вперто обороняють „словенчину“, молода партия „гласистів“, яку витворив проф. Масарик, готова робити уступки „ческій державній мові“.

6. Спір словіньско-хорватский. Хоч у памятнім зборі депутатів у Рецї проголошено єдність Хорватів і Словінцїв, наслїдком чого появило ся старанє ввести хорватску мову у словіньскі середні школи, все таки більшість Словінцїв глубоко ображує ся, коли їх назвати „планиньскими Хорватами“, т. є. хорватскими гірняками.

7. Хорватско-сербска боротьба. Тут слово „спір“ за слабе. Устроєнє всесербского сьвята Йовановича в серци хорватства в Загребі і наступивші потім „погроми Сербів“; основанє у Відни товариства хорватскої пропаґанди в Боснї і Герцеґовинї, — ось остатні квітки сеї боротьби. (Буковиньским читателям поясняємо ще від себе, що і Хорвати і Серби один і той самий нарід і говорять однаково, лише Хорвати латинники і пишуть латиньскою азбукою, а Серби православні і пишуть такою азбукою, як ми. Мимо того сї рідні братя страшенно ненавидять себе. — *Ред. „Буковини“.*)

8. Сербско-болгарска боротьба. Тут і „боротьба“ за слабе слово, тут треба би слова „боєвище“. Серби і Болгари бють ся за Македонїю. Доноси Сербів на Болгар турецким властям і пімста Болгар, яка проявляє ся таким способом, що ізза угла убивають сербских патріотів у Скоплї і в иньших місцях, — ось пригоди, що в остатних роках постійно повторяють ся в Македонії.

Чей досить, чи не правда? Коли-ж вам і того за мало, я міг би для повного десятка навести ще і чорногорско-сербский спір і лужицко-сербский (спір горішних і долїшних Лужичан, що нїяк не можуть згодити ся на спільну правопись) і кашубо-польский спір. Але я думаю, що і показаного досить, щоби пересьвідчити ся, що цїла т. зв. „славяньска єдність“, „взаїмність“ і иньші високолетні слова не мають і не можуть мати реальної основи і що слово „славяньство“, як давно вже сказав якийсь дотепний Поляк, не стоїть і „нюха табаки“.

На сї справедливі замітки скептика відповів Дм. Вергун у 2-ім числї так:

„Не в тім біда, що „пан“ Тарас Хохленко не любить „господина“ Акакія Івановича Кацапина, що їх обоїх ненавидить pan Бендзепольский, що сей знову має свої непорозуміня з pan-ом Вацлавом Вискочілем, що „gospód“ Свехорватович сварить ся з „господ-ом“ Свудасербовичем, що п. Забалканов кричить „сичко за тебе си“, — все те прищіплене нам чужинцями, а не вроджене. А всї ті несчислені Івани і Jan-и думають иньшу думу. Сурдутове славяньство може за чаркою чорної кави в Café, за склянкою пива в Restaurant, за чаєм в гостях скілько хоче сперечати ся про се, що кому дістане ся в будущинї, коли тимчасом сегодня у всїх на шиї сидить шваб, — славяньство в сїраках вірить усюди і інстинктом відчуває, що тілько тодї буде добре жити, коли збуде ся евангельска притча про одно стадо і одного пастиря“.

Як бачимо, справа сягає потроха у сферу пророцтва і справдї якийсь „Віщий Олег“, котрий чує, як трава росте, бачить уже з кождим днем, що на сьвітї яснїйше від зростаючої сьвідомости у Славян, що всї повинні знати росийску мову (гл. число 3.) Тай у цїлім журналї тенденция така, що одно стадо і один пастир будуть тілько тодї, коли всї Славяни навчать ся по росийски, аби мали одну спільну мову. Притім великодушно позволяє ся їм писати і говорити також і по свому, лише нам уже й тепер „воспрещается“, бо новоспеченому Москалеви з Городка підо Львовом близші Славяни зпід Урала, Карсгу і Судетів, як зпід Карпат. Міліонови Словінцїв вільно жити своїм житєм, а 25 міліонам Русинів не вільно. Hier zeugte der Teufel seinen Pferdefuss; уся прекрасна славяньска музика розбита ударами в бляшану коновку. А так приємно слухало ся єї з початку!... — *Б. Р.*

Війна в Хінї.

Мирова нарада в Пекінї почала ся 20. с. м. на запрошенє китайских повномочників Лїгунчана і Чіна. В запрошеню до дипльоматів висказують ся оба китайскі заступники, що вже найвисший час розпочати угоду. Особи, які завинили в боксерскім повстаню, будуть покарані після китайских законів. За знищенє посольств Хіна заплатить відшкодованє, яке установлять держави. Европа одержить нові торговельно-полїтичні концесиї. Одная тому, що жаданя держав є ріжні, нехай кожда з них сформулує виразно свої постуляти. Але передовсїм, з хвилею розпочатя нарад повинні держави здержати ся з всякими ворожими кроками против Хінцїв. У відповіди на се заявив фрацуский посол Тіхон, що хотяй приймає з вдоволенєм признанє хіньского правительства, що оно нарушило кардинальні права народів і є зобовязаним до відшкодованя, однак воєнні кроки держав не устануть доси, доки не упадуть голови головних виновників заговору проти чужинцїв. Ся заява відповідає зовсїм теперішному положеню в Хінї, де повстаньчий рух виступає з новою силою. В Кантонї Хінцї нарушили навіть гроби Европейцїв, а богато осіб з поступової, хіньскої партиї, прихильної чужинцям стято, або покалїчено. Навіть про Лїгунчана доходять вісти, що єго здеґрадовано з причини, що не з'умів перешкодити виправі на місто Паотінфу.

Після найновійших вістий у справі хіньскій прийшло до нового звороту. Іменно як доносять з Берлина,

---

душевно; тут мусить він, не відпочивши, тяжко працювати; таким способом тратить своє здоровлє і гине без часу, лишаючи свою родину в розпуцї.

Иньша знов частина учителїв, покінчивши свої студиї, зараз женить ся, не чекаючи навіть кваліфікацийного іспиту. Їм приходить ся тогди звичайно трудно здати сей іспит, відкладають єго з року на рік, через що протягають підвисшенє своєї платнї. З часом родина такого учителя збільшає ся, треба вже одно або й двоє дїтий післати до черновецких шкіл, а тут він лиш недавно став сталим, платня єго мала, бо належить ще лише до третьої кляси службової платнї і не має ще нї службового, нї більшого функцийного додатку. Щоби отже покрити сї недостатки, бере ся такий учитель звичайно до господарки. І так сей учитель, як і той, що сповняє свою службу байдужно і лише як би за напасть, занедбує науку; їх наставники з того не задоволені, а через те і ті учителї не можуть допняти ся лїпшого місця. Таким способом тратять они з часом охоту до свого занятя і нарікають на свою долю, стають ся задуманими, не находять у божій природї для себе нї розривки, нї потїхи і тратять надію на будучність, а безнадїйний учитель то пропащий чоловік. Нарід же, коли з такої школи бачить малий хосен, не радо посилає свої дїти на науку, або й стає ворожо проти школи. Такий учитель стає ся тягаром не лиш для себе і своєї родини, але й для своєї громади і своїх наставників. Не дивота-ж, як така школа чим раз упадає і тратить своє значінє межи сїльским народом. Але я переконаний, що наше шкільництво поступило особливо в послїдних роках далеко наперед і що таких шкіл і таких учителїв у нашім краю не богато.

Якже-ж інакше виглядає школа, де добрий і розумний учитель. Тут очи всїх учеників на єго устах, а все рухає ся так тихо, свобідно і з охотою, що аж душа радує ся. Тут нема постійної злости і крику, бійки і плачу, скарги і кари, а дїти не стоять безперестанно попід стїнами, грубою і таблицею, тут не просять ся ученики що хвилї на двір, — а се все, звісно, великі перепони в науцї. То-ж не дивно, як дїти такої школи вертають домів що раз з більшим засобом відомостий, а їх родителї стають приятелями просьвіти.

Правда, що й добрий учитель стрічає нераз ріжні перепони; бо є ще, на жаль, такі люди, котрі або ще не пізнали вартости просьвіти, або котрим лїпше ловити рибу в мутній водї. Їм проте просьвіта тернем в очах. Але хоть вороги просьвіти численні і сильні, то ми їх не страхаймо ся а працюймо далї, знаючи, що кожда добра річ має своїх противників, та що сьвітло мусить побідити темноту.

Однак не досить бути добрим учителем, сповняти точно лише свої обовязки у шкільній комнатї і не показувати ся межи сїльским народом. Ми-ж не є учителї висших шкіл, де батьки посилають свої дїти із власної волї до школи і де учителї не потребують сходити ся з ними. Ми є народні учителї, жиємо межи народом і маємо з ним нераз до дїла. Повинність наша служити за приклад малим і великим своїм чесним і уважним поведенєм. Порада й поміч учителя що до крамницї, читальнї, шпихлїра і т. и., причинить ся певно в значній мірі до того, аби нарід пізнав, що учитель має лише єго добро на увазї. — Немалу поміч приносить учителеви ще й то, як він бере участь у ріжних виборах, розуміє ся, лише у законній дорозї і розважно. Коли н. пр. учитель буде сидїти у громадскій радї, то певно, що то єму нїчого не зашкодить, противно, він осягне не одну річ у громадї скорше і спокійнїйше, нїж писанем і скаргами. Що до иньших виборів, то й тут нема чого бояти ся; ми-ж не виступали нїколи против інтересів краю і на дальше не будемо виступати. Противно, можемо в тій справі принести краєви немалу поміч. Сьвіт знає прецїнь наш патріотизм і вірність до трону. Отже думаю, що коли-б учителї не брали участи й у виборах, лишаючи дорогу всїм иньшим непевним людям, що живуть також межи селянами, то могла-б на тім школа лише потерпіти. Знаємо-ж, що противники школи не сплять, а старають ся що сили вкоротити шкільні права.

Тому кождий учитель повинен уважати у своїм поступованю на се:

1. Він має бути учителем тїлом і душею а залишити всякі побічні занятя, бо інакше не виповнить своєї задачі совістно.

2. Кожда наука повинна точно зачинати ся і кінчити, а через то привикнуть і дїти до точности.

3. У школї мусить бути добра дісціплїна, бо й при найбільшій працї учитель не годен осягнути значних успіхів, коли нема доброї дісціплїни. При нїй заощаджує учитель дорогий час і свій найдорожший скарб, здоровлє. Тому, має учитель тримати ся доброї методи при науцї, має бути завсїгди приготовленим і не приходити до кляси перед самою наукою, лишаючи дїти без догляду, і наука єго не має бути без житя, монотонна і непрактична; притім дїти не повинні мати підчас науки часу до пустоти.

4. Одним з найлїпших способів до поступу науки є пильне посїщанє школи. І найлїпший учитель не пійде наперед, як єго дїти будуть приходити неправильно до школи. Тому учитель повинен з дїтьми працювати щиро і їх до науки заохочувати. Коли дїти узрять, що що дня научують ся чогось нового у школї, то будуть приходити до школи радо і навіть не будуть припізнювати ся, аби лише не втратити науки і тим не лишити ся позаду своїх товаришів. Учитель має поступати строго, але справедливо і безпартийно; кари і похвали треба уживати зрідка і розсудно.

5. Учитель нехай не заходить нїколи до сїльскої корчми, бо втратить у селї свою повагу і значінє. Нехай поступає собі в тій справі після нїмецкої пословицї „Zur rechten Zeit, am rechten Ort und im rechten Masse“.

заключив льорд Сельсбері з німецким амбасадором в Льондоні таку умову: Німецке і анґлійске правительство приймають слідуючі спільні засади: 1. Відповідно до спільного міжнародного інтересу приймає ся за засаду, що над ріками і побережами хіньских портів буде торговля і кожда економічна діяльність отверта і дозволена для всїх народів без ріжниці; 2. оба правительства заявляють, що не будуть користати з теперішних розрухів, аби добути територияльні користи, а їх полїтика буде звернена на удержане ненарушимости теперішного стану посїданя хіньскої держави; 3. коли би иньші держави хотїли скористати з хіньских розрухів і з тої причини забирати які хіньскі землї, тодї Німеччина і Анґлїя порозуміють ся між собою що-до забезпеченя власних інтересів; 4. оба правительства повідомлять Францию, Італїю, Японїю, Австро-Угорщину, Росию і Сполучені Держави о тих услівях і запросять їх, аби до них прилучили ся. З нагоди тої умови пише Norddeutsche Allg. Ztg.: Ясна річ, що точка тяжкости тої умови лежить на поли економічнім. Розходило ся о то, щоби сильно розвиту торговлю Німеччини з Хіною, особливо з долиною ріки Янце забезпечити перед односторонним впливом иньших держав. Та умова єсть важним кроком до приверненя ладу в Хінї. — St. James Gazette каже, що супротив попередно вже виказаного бажаня Росиї і Франциї, аби не нарушувати стану посїданя хіньскої держави показує ся, що всї иньші держави суть в згодї. Однако не дасть ся заперечити, що Росия в Манджуриї і в Нючванї займила хіньскі краї. — Köln. Ztg. зазначує, що умова Анґлїї з Німеччиною має велике полїтичне значінє длятого, бо показує, що Німеччина може жити в такій самій згодї з Анґлїєю, як з Росиєю. — У Вашинґтонї викликала анґлїйсько-німецка умова загальне вдоволенє. Сполучені Держави — як заявляють американьскі часописи — радо прилучать ся до тої умови, бо она відповідає їх бажаням.

Усїльницї на житї.

В декотрих сторонах на Буковинї (а також і в Росиї) появили ся на житї усїльницї такими великими масами, що нищать цїлі лани. Жито вяне і усихає. О скілько видко з опису тих усїльниць, то єсть то усїльница мотиля, лїтаючого в ночи (т. зв. совинки), званого ролївкою засївницею, котра може кинути ся або вже й кинула ся де і в Галичинї. Проф. Верхратский у своїй розвідцї: Мотилї шкодники господарству" (Календар „Просьвіти" на 1890). так описує сего мотиля: „Ролївка засївниця" (Agrotis segetum), єсть то совинка дуже непоказна, розпялена звиш 4 центим. широка, крила передні має бурі, на котрих невиразно значать ся дві зубаті, темнїйші поперечки і звичайні плями (кругла, нирковата, чоповата), чорно обведені; крила задні у самчика білі, у самички сиваві, темнїйше припорошені. Поодиноко лїтає в маю і на початку червня — далеко численнїйше в липни і серпни, а навіть ще й у вересни. Я стрітив єї — каже проф. Верхратский — в лїтних місяцях коло Львова, Тернополя, Заліщик, Станиславова. Бувають два поколїня. Усїльниця до 5 цм. довга, нага, бура, здовж хребта з яснїйшим, темнообведеним паском і чотирома чорними точками на кождій обручцї". До сего опису додамо ще, що усїльницї бувають иноді жовтаво сїрі або жовтаво зеленї; боками тягне ся жовтава смуга, котра на хребтї переходить в сїру або зеленаву. Усїльниця має 16 ніг, а на горішній части тїла бородавочки з одним волоском; коли єї доторкнути ся, то она звичайно звиває ся в клубок. Совинка лїтає по заходї сонця а в день сидить укрита під листем і крильця має плоско зложені, а не як дашок, чим відріжняє ся від инших совинок. Звичайно в серпни зносить яєчка таки на землю або на буряни, на межах і при дорогах; бо озимини тогди ще нема. По тижни або двох вилазять усїльницї, з початку такі маленькі, що їх майже не можна добачити. Пізнїйше дорастають до грубости гусячого писчика. Они сидять в день в земли (до 8 цм. глубоко) і скоро там мають що їсти (бараболї, бураки, корінцї жита і пшеницї, ріпаку озимого), то не вилазять на верх; коли-ж пообгризають дрібні корінцї, то вилазять в ночи з землї і жирують на зеленій озиминї. Звичайно не обїдають цїлої рослини, лише переходять на другу, і так роблять иноді страшенну шкоду, бо молоденькі рослинки підгризені вянуть і усихають. Тим способом нищать усїльницї ролївки цїлі лани. Коли в день підважити патичком зівялу ростинку, то можна переконати ся, що у неї корінь підгризений а коло неї усїльниця звинена в клубочок. На зиму закопує ся она трохи глубше а з весною вилазить знову та підїдає збіже, лишаючи по собі великі плїші на поли. Опісля закукловують ся, і в липни, часами вже в червни вилазить з кукли совинка з крильцями, що сьвітять ся мов мідь.

Нищенє сего шкідника дуже трудне, бо раз, треба нищити саму совинку, котрої в день не видко, бо сидить під листем, а відтак знов усїльницї, котрі сидять в земли і вилазять аж в ночи. Совинки ловить ся в той спосіб, що на поли ставить ся старі, нездалі бочки (н. пр. з цементу, котрі можна дістати за пару крейцарів), горі дном, поробивши у них широкі і довгі шпари та вимастивши в серединї догтем, а під бочку ставить ся запалену лїхтарню. Совинки залїтають під бочку і ловять ся. Найлїпше однакож казати дїтям збирати в осени за плугом усїльницї. Дуже добре було би, як би хтось міг випускати кури на поле (т. зв. вандрівні курники, що для поменших господарів, коли поле далеко від хати, трудно зробити). Дальше, треба поле держати дуже чисто, не запускати бурянів і стерню припорювати. Велику прислугу роблять господареви також ворони і сороки та бертицї, бо они дуже виїдають усїльницї. Коли же усїльницї появлять ся у великій масї, то можна би пробувати посипати поле каінїтом (1 до 2 сотн. на морг); кажуть, що усїльницї гинуть від каінїту. Коли же усїльницї зовсїм знищили засїв, то найлїпше випустити свинї на поле і обсїяти не скорше аж на весну. Коли ті усїльницї кинуть ся в городї, то збирає ся їх з лїхтарнею в ночи.

З „Народної Часописи".

НОВИНКИ.

Чернівцї, 23-го жовтня 1900.

Черновецкі учителї устроють дня 27. с. м. в салї ґімнастичного товариства комерс на честь Дмитра Ісопескула, котрий уже є 30 років директором семинариї.

На Рошу відбуде ся дня 4. падолиста посьвяченє нової православної церкви.

Вижницка філїя „Рускої Школи" запрошує всїх Вп. членів і нечленів на загальні збори, котрі відбудуть ся дня 27. жовтня с. р. о годинї 2. по полудни в народній школї у Вижници із таким дневним порядком: Вибір видїлу і вільні внесеня. — За видїл *Сидір Годованьский.*

Зарозумілий жандарм. З Онута пишуть нам: Як всюди, так і в нашім закутку в Онутї відпразновано день імянин монарха по змозї величаво, хоть скромно, але щиро. При богослуженю були крім шкільної молодїжи та управителя школи, також представителї тутешної фінансової сторожі (з жандармериї не явив ся нї один). По полудни зібрало ся невеличке число сїльскої інтелїґенциї, зложеної головно з доохрестних учителїв та місцевої фінансової сторожі, щоби на кругольни провести кілька годин весело та безжурно. Пізнїйше надійшов і наш комендант постерунку жандармериї, жид, що називає ся з німецка Carl Engel; прийшов, сховавши шаблю під манту і спираючи ся правою рукою о палицю, через що більше подобав на якого пенсіоніста або інваліда, як на жандарма. Не поздоровивши майже нїкого, засїв наш на манїю великости хоруючий комендант коло стола, де власне наливали сьвіжого пива. Коли один з присутних панів промовив по руски і підніс многолїтє на цїсаря, всї встали і почали сьпівати „Многая лїта" і „Боже буди покровитель". Та на здивоване всїх, запримічено, що наш пан комендант як сидїв, так сидить при столї, покурюючи папіроску. Ба навіть завізваня по німецки і замітки — also antiösterreichisch?! — від деяких присутних, не помогли піднести пана коменданта на ноги. Аж коли вже сьпівано другу частину гимну народного, підійшов він до муру, обернувшись плечима до зібраних, чим обидив не тілько цїле товариство, але поступив собі і невідповідно до хвилї. Питаємо ся, чи-ж се має бути така подяка нашому старенькому цїсареви, що дбає про всїх своїх горожан як рідний батько? — Поведенє пана Енґля тим більше загадочне, хто знає, що він володїє рускою мовою дуже вправно.

Участник.

Черновецка даскалїя і руский сьпів. Дістаємо з краю такий лист: Волоскі ґазети від недавна дуже нарікають, що буковиньскі Волохи русчать ся; бо вони дуже розумні і переймають прудко руску бесїду, а Русини такі тупоумні, що коли один з них приїде в цїлком волоске село, то зараз цїле село научить ся від него по руски, а він анї „дзень" від них по волоски. Нїчо! Відай тото Бог так дав! Але за то вже румунщить ся церковний руский сьпів на руских парохіях. Кождий даскал на рускій парохії затягає в церкві, чи на похоронї лише на волоский глас. А запитай его, чому не сьпіває на руску мельодию, то він відповідає, що не уміє. Тай таки справдї не уміє, бо в даскалїї не учать на руску мельодию. А хоть руский учитель сьпіву десь даскалам просьпівае рускі гласи, то даскали-ученики не дуже беруть собі то до голови, бо вони знають, що при іспитї комісия не питає руских гласів, лише волоскі. А ті волоскі гласи не здібні на рускі села, бо вони не вдають ся рускому духови і ухови. От н. пр. є в Вижници даскал — він має гарний голос! А що з того? Як затягне на волоску нуту, то аж сум побирає. Як приходить при кінци слово спасеніє, то він его так сьпіває: „спасеве-еееве-е-ве-е-ні-є". О даскалїї і рускім сьпіві поговорим другий раз.

Помер нагло у Довгім, в деканатї стрийскім, унїятский сьвященик о. Богдан Кирчів в 44-ім р. житя. Був се чоловік дуже дїяльний і осьвічений. Займав ся також письменством.

З Камяної пишуть нам: Перед трема роками вибудували в Каменї церкву за рускі гроші, а всї образи в церкві попідписували лише по волоски. Не досить сего, але бо й волоских книжок справило ся багато також за рускі гроші. Чиж Камена волоске село? Та-ж саме імя вказує, що то руска громада! Бач попідписували образи по волоски на те, щоби сьвіт думав, що в Каменї може найдуть ся бодай два — три цигани, що зичислялись би до Волохів. Чи-ж се не чисте безправство і безличність зі сторони тих, що забагли собі, щоб були волоскі підписи на образах у церкві рускої громади? Щож православна консистория на се?

Громадяни з Камяної.

Тунель з Европи до Африки. В французких і анґлїйских дневниках обговорюють справу сполученя Ґібральтару з сушею в Африцї, іменно в Марокко. Як через утворенє Суецкого каналу роздїлено два великі континенти, так тепер проектований тунель має їх на ново з собою сполучити. В Лондонї заснувало ся вже акцийне товариство, котре має старатись о зреалїзоване того великого пляну. До передвступних робіт не можна було вже тепер приступити, бо показали ся великі трудности полїтичної натури. Іменно мароканьский цїсар не годить ся на удїленє позволеня на будову тунелю, побоюючи ся, щоби в дальших наслїдках край его не був виставлений на цїлковиту утрату самостійности.

Переписка редакциї.

Всч. Е. М. в П. Дякуємо за присланє і просимо не забувати нас; дуже радо помістимо дописи о таких справах. — **Ф. К. у Львові.** Буде друковане, тілько чи не можна би змінити першу картку, бо не популярна? — **Ю. Г. у В.** „Із записок учителя" буде друковане — тут богато гарних гадок. — **В. П. в К.** Не знаєте, що писати? В тім цїла річ, що не треба видумувати щось незвичайне, але писати про щоденні річи. Ви, як учитель, подумайте і напишіть, на приклад, о тім, чи у сїльских дївчат, що вчать ся в школї, є рівний талант і охота до науки, як у хлопцїв. Коли нї (а кажуть, що нї), то винайдїть причини. Тут дійдете до вихованя по домах селян. Розбираючи се вихованє, найдете богато доброго і вкоріненого з давна, але найдете і богато злого. Иньший погляд на хлопцїв, а иньший на дївчат. Спишіть се спостереженє жваво, в розмовах, описавши особи і їх погляди — і зараз буде що читати.

---

6. Нехай жиє у громадї зі всїми партиями у згодї і анї занадто вивисшає ся анї понижає ся.

7. Нехай жиє і вбирає ся відповідно свому станови.

8. Найкрасша прикмета учителя се терпливість і пановане над собою.

9. Учитель повинен мати до свого занятя одушевлене і любов, не відроблювати лише механїчно свої години, ожидаючи нетерпливо кінця науки. Такий учитель подібний до наймита, нанятого на днї. Працюючому учителеви, що має перед собою певну цїль, минає час у школї дуже скоро. Учитель, що працює з примусу, не пійде наперед. Здібний швець має причину бути більше гордим на своє ремесло і стан, як злий лїкар, злий адвокат або злий учитель. Жаден чоловік не є такий незносний, як той, що що дня проклинає своє занятє, а не може иньшого дістати; жаден знов не є такий приємний, як той, що задоволений своєю роботою і вміє собі єї так вигідно розложити, що житє і робота і власна хата і люди єму милі.

10. Ми осягнемо поправу нашої долї і школи тим скорше, чим голоснїйший буде наш голос о поміч. Сьвітови треба показать, що з нами мусить числити ся. Коли-ж ходить о се, аби показати нашу силу або довірє народу до нас чи в петициях, чи в депутациях, чи то в чім иньшім, то виступаймо тогди всї разом і однодушно, не спускаймо ся, аби одиницї жертвували ся для цїлого стану всюди й завсїгди. Не забуваймо на слова „Разом сили сполучімо, двигнем і найтяжший труд!"

Хоть отже тяжка наша праця, то будьмо задоволені своєю судьбою і працюймо щиро дальше, бо „праця едина з недолї нас вирве і сонце засьвітить колись". Знаємо, що нема на сьвітї такого чоловіка, котрий би не дожив якогось розчарованя! І хто хоче щось осягнути, мусить ставати до борби. Та-ж наше цїле житє то нїщо иньше, як лише постійна борба. Сумно, хто по першій втраченій битві покидає дальшу борбу!

Хто сегодня побіджений, може завтра побідити. Сьміливо-ж, братя, до працї ставаймо, а то тим більше, що від кількох лїт наступив на поли шкільництва лїпший час, бо нашими інспекторами є мужі взяті із нашого стану, що знають дуже добре, де учителя болить і судять его лише по его працї і по его захованю. Теперішні наші інспектори то не давні холодні, бюрократичні наставники; они наші приятелї і порадники, що помагають нам, де лише можуть. Але не забуваймо, що они урядники і мають свої тяжкі обовязки супроти висших властий. Кождий працюючий учитель знає тепер, що его роботу замітять і винагородять. Отже по нашій роботї буде й наша заплата!

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%.** Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приряд до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи входячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складі отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого .	1.50 кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого . . .	1.20 „
Листи з пекла Осипа Шпитка	20 „
Людина, Ольги Кобилянської	40 „
Царівна, „ „	1.20 „
Некультурна „	20 „
Природа „ „	20 „
Покора „ „	70 „
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.— „
Чума горілчана, Омелян Попович	20 „
25 повісток „ „	10 „
Хлопцї-садівники „ „	20 „
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович . . .	10 „
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по .	5 „
Бесїди про часи козацьки * * . . .	75 „
З села, Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв * * . . .	15 „
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Сверского.

Ч. 122. Чернівцї, пятниця дня 13. (26.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Славяньский вік.

II.

Всеславяньска ідея має свій романтичний чар. Сей чар відчуває ся особливо, як чоловік виїде на якийсь час зпоміж своїх земляків і пожиє, на приклад, поміж полудневими Славянами, Чехами, або Росиянами. Хоч Русин з Буковини або Галичини мусить нераз добре наставляти уха, щоби зрозуміти Серба або Чеха або правдивого Росиянина з далекої півночи, всеж таки небавом вслухає ся в нечувані звуки і тїшить ся, що без великих заходів розуміє їх. А там, як пізнає і їх житє і культуру, бачить, скілько то між Славянами спільного і рідного, — ось тілько бери та переповідж по нашому (н. пр. яке оповіданє) і нїхто й не пізнає, що се сербске або росийске житє, таке воно подібне до нашого. Не то, що нїмецке, або француске або анґлїйске. І коли так чоловік розгляне ся поміж Славянами, починає розуміти давні нарікання, що чому то ми, Русини, так мало знаємо иньших Славян, чому знов ті иньші Славяни так мало знають нас. Наша перша повинність пізнати себе посполу. Хоч ми не покидаємо ся романьскою і ґерманьскою культурою, але передовсїм повинні підпирати свою славяньску, котра вносить у загально людску культуру богато нового, гарного і сильного. Тому треба нам учити ся славяньских язиків, треба знати, крім своєї і другі славяньскі лїтератури. Коли-ж пересїчному інтелїґентному Русинови нема коли займати ся вивченем кількох мов, то все таки він повинен знати хоч росийску мову, бо се мова найблизша до нашої, бо з усїх Славян таки найріднїйші нам Москалї, — ми з ними вкупі жиємо тисячку лїт, переживаємо злі і добрі часи і користуємо ся спільно своїм добром, надбаним за довгі-довгі роки.

І, справдї, галицкі інтелїґентні „Українцї“ вчать ся і розуміють росийску мову, люблять росийску лїтературу і інтересують ся, скілько можуть, цїлою росийскою культурою. Хоч як они ненавидять офіцияльну Росию за переслїдуванє української мови, всеж таки они знають, що що иньше росийский уряд, а що иньше росийскі Пушкини, Толсті, Достоєвскі, Турґенєви, Щедрини, Чехови і и. На уряд і єго покровителїв можна дивити ся скоса, як є причина, але перед ґенїями росийского духа треба вдарити поклін, бо они ґенїї всїх людий. Даремно намагають ся наші перевертнї вмовити у своїх покровителїв, що ми, рускі народовцї, маловажимо росийску мову; без нїякого прибільшеня можна сьміло сказати, що знанє росийскої мови у нашої партиї певно не менше, як у руссофільскої. На Буковинї, правда, мало хто з осьвічених Русинів знає росийску мову, — тай не диво, тут мало хто знає добре і свого руску мову, се вже Нїмцї так нам прислужили ся. Але й тут іде до лїпшого а не до гіршого.

Сьвідомі того, що ми не ворогі культурі иньших Славян і коли хто з нас є ворог, то помиляє ся у своїй темнотї, — сьвідомі того, що Москалї нам найблизші свояки, ми тим більше мусимо чудувати ся, гнївати ся, лютити ся, коли бачимо, що руссофільский опікун усего славяньства для всїх Славян дуже ласкавий, лише для нас не ласкав. Редактор „Славянскаго Вѣка“ нас не хоче знати. На заголовнім листку єго часописи є титул „Славянскій Вѣкъ“ у всїх славяньских мовах і по французки і по нїмецки, а по нашому нема. Оно врештї не велике дїло заголовок, але і в самій часописи видко ненависть до нас. Сьмішний редакциї „Слав. Вѣка“ і наш гимн „Ще не вмерла“, сьмішна і мова, котру ми після відвічних здогадів москвофільских фільольоґів усе „куємо“, — коли тимчасом вся наша гордість у тім, що зі всїх славяньских мов наша найблизша до народної мови, — сьмішні і всї наші заходи до піддвигненя народу з занепаду; редакция „Слав. Вѣка“ преспокійно передруковує напасти Флориньского на нашу мову і не є на стілько справедлива, щоб хоч додати, що Флориньскому відповіли Антонович, Науменко і иньші, нехай би читателї знали, що є у тій же самій Росиї і не-Флориньскі. Ах, ти широке славяньске серце, що всїх Славян пригортаєш до себе, а не можеш у собі найти тихого куточка і для Українцїв-Русинів! Яке-ж ти заяче, лисе, вовче серце, а не славяньске! Ми хоч кажемо, за що Славян любимо, а за що не любимо, а ти всїх нїби любиш, лише нас нї!...

Ну, не велика біда, як у Вергуна голова молода, нехай собі здоров пише; може бути, що колись за те і нагородять єго покровителї з Росиї а може і покажуть єму двері, так як показали Крушиньскому, бувшому редакторови „Бук. Вѣдомостей“, — сяк чи так дещо зробить він добре, а нам не богато пошкодить. Хоче він, щоби всї Славяни знали росийску мову, і овшім! Ми за тим і самі таке радимо своїм, — але коли він думає, що через те ми вже покинемо своє або хто небудь зі Славян покине, то гіренько помиляє ся. Кождий день нашого житя дає доказ, що ще не вмерла Україна і на що вже нам на свою роботу покликувати ся? — сам „Слав. вѣкъ“ потверджує, що в нас анї гадки нема втопити ся в росийскім мори.

Незвичайно цїкава з того боку є допись зі Львова п. Сьвінцїцкого в ч. 3. „Слав. вѣка“. Так простодушно мало коли пише москвофіл! І от найшов ся відважний, що сказав своїм людям правду в очи, а нам, сим зненавидженим народовцям, виставив сьвідоцтво дозрілости. Наводимо цїлу сю допись лише тому, що єї писав наш ворог, руссофіл. Він каже так:

„В дивнім положеню наша Галицка Русь: для Нїмцїв она край медведїв, для галицких жидів „обіцяний край“, по гадцї Поляків „jedyna niepodległa dzielnica“, — лише найдавнїйші жителї краю, Червоноруси, зовсїм не знають сказати, чим є Галичина для них. Для народу се край, обложений великими податками, а для галицко-рускої інтелїґенциї вигідне поле для ріжних експериментів і ставленя всяких теорий. Українофіли виладзять із шкіри, щоби лише надати Галицкій Руси характер самостійної України, забуваючи, що такі стараня не лише даремні, але і сьмішні: годї-ж рускому Галичанинови удавати „Великороса“ або „Українця“, коли він стілько столїть

Загадочна істория.

(Оповіданє з угорского — Коломана Міксата.)

В нашім селї жила колись богата, але нещаслива панї, вдова Пап Салдобоші. Лиш рідко коли виходила з дому, котрого двері були заєдно замкнені, а вікна заслонені.

Коли мене мали віддати до латиньских шкіл в Ріма Сомбат, водила мене моя мати по шляхотских родинах в селї, щоби я попращав ся, а між иньшими і до неї. Я ще добре пригадую собі єї. Сидїла в великім фотели, оббитім шкірою, мала на носї окуляри, на шиї малу хустину і заєдно покашлювала.

— Я також маю сина — сказала до мене і погладила мене легко по голові — але він більший як ти.

А як ми відходили, всунула менї в руку сороківця. Я єї вже більше нїколи не бачив, бо смерть увільнила єї від того сумного житя, о котрім хочу тут оповісти.

* * *

Франциска Салдобоші віддала ся молодо за часів француской революциї. Як старі люди оповідали, була Франциска неаби якою красавицею. Єї жовте, поморщене лице було колись біле і гладке як мармор, очи живі і палкі, а цїла стать струнка і гнучка.

Єї родичі були бідні і казали люди, що Йосиф Салдобоші оженив ся з нею лише задля єї краси, бо він своїм походженем і маєтком був одним з найзнатнїйших в Могорі.

Але на добрий розсудок то не було то таке велике щастє, бо Салдобоші був чудний чоловік, в нїм було щось потайного, страшного. Єго лице було гарне, а однако віднихаюче. Вже дитиною мав зморщки над бровами, а єго мамка знала о нїм оповідати не одну дивну історию. Крім того був він цїлком иньший, як другі люди.

Не міг нїкому поглянути в очи, нїкого не любив, але за те й єго не любив нїхто. Навіть пси оминали єго як ішов улицею. Нї з одним чоловіком не входив в нїякі зносини, хоч часто виходив з дому, а нїхто не знав, що він робив.

Аж дивно було, що він привязав ся до Франциски.

В день єго весїля лискало безнастанно і грім ударив у стодолу, що стояла напротив церкви. Полумінь пожару кидала свою страшну ясність на престол, перед котрим стояла молода пара, а гарна відданиця лише з трудом вимовила своє „так“.

Салдобоші відвіз жінку хорошою четвернею до єї нового житла і они жили з собою досить щасливо, бодай не жалувало ся нї одно нї друге. Помимо того не було в цїлім селї сумнїйшого дому як їх, навіть птахи уникали єго і нї один воробець не сїдав на столїтні осики, що кидали тїнь на траву. Лише сови та пугачі пересиджували ночию на даху.

На подвірю стояв красний голубник, молода панї любила ті нїжні зьвірята і привезла з собою два білі голуби. Але їх молоді були вже чорні як гуси та качки на подвірю і той чорний дім з чорними зьвірятами був такий страшний, немов би який проклін спочивав на кождім єго камени і на кождім овочи.

Не минув рік, як до дому прилетїла одна птиця: бузько. Він приніс малого хлопчика, що дістав при хрестї імя Николая. Але вітця не було вже того дня дома, бо до краю прилетїла і друга птиця: француский орел. Єго крила були такі великі як хмари і всюди, куди він перелетїв, падав кровавий дощ.

Однако ми єго не наполохали ся, бо надто часто були ми в тім щасливім положеню, що наша доля не могла вже змінити ся на гірше і тому приглядались спокійно, як справа поступає.

Коли прийшов приказ виступати в похід, всїдало угорске ополчене дуже нерадо на конї. Особливо невдоволені були шляхтичі з Могори, бо на цїлім сьвітї не було лїнивійшого і чванливійшого народу як они. З двайцятьох двох, котрі мали прилучити ся до віддїлу ґрафа Брунсвик, вертав скоро один по другім під найріжнїйшими покривками. Лише девятьох пішло справдї на війну.

Але й з тих вернув Пеллї Варнава назад і одної гарної недїлї в'їхав до села на своїй старій шкапі, одїтий в замараний старий дольман. Гордого героя не було кругло місяць дома, але помимо того умів він оповідати богато о своїх славних геройских подвигах. В тім часї мали звести ся страшні борби, море крови пролито. Вправдї історики нїчого о тім не згадували, але они-ж не могли того так докладно знати як Варнава Пеллї, бо їх там не було.

Але найстрашнїйшу вість приніс він о Йосифі Салдобоші. Він вступив за шпіґуна в службу цїсаря Наполеона. То, правду сказавши, відповідало єго вдачі, але мимо того була то нечувана річ, щоби шляхтич міг так понизитись.

Навіть земля не приймає крови зрадника і викидає єго кости.

Однако то може була неправда! Але по місяци вернув Імре Керепаль, окритий ранами і той потвердив вість привезену Паллїм, хоч після єго гадки Салдобоші не був шпіґуном Наполеона лише цїсаря Франца I. Так був він навіть яко шпіґун загадочний.

Вскорі потім зробив віденьский мир конець війнї. Могорска шляхта вернула назад, не хибувало нї одного, крім Салдобошія. Що з ним стало ся і де він був, не знав нїхто. Але говорено всїляко. Одні казали, що він став великим паном при дворі короля, другі знов, що Наполеон взяв єго з собою. Ходила також поголоска, що він із встиду не хоче вертати, а укриває ся в Польщи.

— Він вже більше не верне — говорив Пеллї — він навіть не важивсь би.

— Заложім ся, що таки верне — відповів згірдно Керепаль і заложились

Всюди перечено ся, по чиїй сторонї

не лише находив ся, але і тепер жиє в иньших услівях і під иньшими впливами, і вже успів давно в своїм нарічю, способі житя і своїх інтересах далеко відійти як від загально руского кореня, так і від свого найблизшого брата, Малороса. Однако, не зважаючи на непевні основи теорий і мрій галицких „Українців“, — у них іде робота і є охота працювати для своїх ідей. Они люди діяльні, що хочуть жити і головою пробити стіну. Тому то і зрозуміла сильна діяльність товариства ім. Шевченка і рухливість їх орґанізацийних комітетів і охота, з якою українська молодїж („українофільскої“ вже нема по новійшій теориї) плює (?) на все російске, або як они кажуть, московске.

Подивім же ся тепер на діяльність „русско-народної“ або, як дехто волить єї називати, „руссофільскої“ партиї. Єї стремленя і цїли пізнати вже по самій назві „руссофільска“; не віддалюванє, а по змозї як найбільше зближенє галицкої Руси з прочим „русским“ народом на основі історичних начал і давних переказів. Се стремленє основане не лише на історичній минувшинї, спільній для всеї великої „русскої“ родини, але й на простім законї о злуцї близьких і рідних собі одиниць в одну цїлість. „Русско народная партія“, як представительниця здорового начала і розумного закону, не лише повинна була, але і буде істнувати, як довго буде жити руский нарід у Галичинї. І отся то певність партиї у правдї оборонюваної нею ідеї про неподїльність „русскаго“ народу на якісь народцї є мабуть причиною єї нерухливости. Істнувала „Галицко-русская Матица“ і за пятьдесять лїт успіла видати всего кілька томів „Сборника“ і кілька брошур. Також і „Русская Рада“, полїтичне товариство, не в силї протягом кількох лїт післати доброго русского посла в сойм або парлямент. А щож сказати про сам руский простий нарід у Галичинї — він забитий і забутий. Якось з початком сего року зібрали ся представителї всїх званій русско-народної партиї і рішили взяти ся за реорґанїзацию партиї. Вибрано комітети, напечатано відозви — і поки що сим і закінчила ся реорґанїзацийна діяльність партиї. А тимчасом українофільска партия бодрить ся і працює: скликує селяньскі віча, орґанїзує повіти, студентска молодїж устроює сходини, наради, видає ґазету („Молода Україна“) і брошури; товариство Шевченка видає свої Записки і Вістники і з завзятєм, яке питоме всїм фанатикам, кує самостійну і окрему „мову“. Нїчого подібного не видко у русско-народної партиї: „Матица“ думає, „чи починати чи може ще почекати, адже не горить“; повіти певні, що „якось оно буде“ тай не рушають ся; молодїжи зовсїм якби не було, — ну, а російска лїтературна мова процвитає, правда, лише не в нас, а за границею. Бачучи таке положенє справ у Галичинї, поневолї спитаєш себе: „де закони льоґіки, де жива діяльність русско-народної партиї, де аґонія українофільства, що скаплунило себе?“ Мудрий Едипе, відповідж!“

Я не Едип, а звичайний собі Русин з над Прута, і проте відважу ся відповісти на сї гіркі сумнїви І. Сьвінцїцкого. Відповім навіть не своїми словами, лише словами, взятими із иньшої статї „Слав. Вѣка“ в ч. 6.: „Что же такое національизмъ, понимаемый въ широкомъ смыслѣ этого слова? Національизмъ — лозунгъ естественныхъ (т. е. природних) (этическихъ) группъ человѣчества въ борьбѣ съ естественными врагами ихъ, во имя равноправной свободы языка, культуры, земли отъ посягательствъ на нихъ со стороны“. Ось і без Едипа відповідь. У тім і все дїло: і ми маємо своїх природних ворогів, і ми розуміємо свободу так, що що другим народам вільно, се і нам вільно. І засї кому небудь сягати по нашу мову, культуру і землю! Богато ми втратили, але далеко ще не стілько, щоб нам живцем класти ся в могилу! Що втратили, відберемо, доробимось! *Б. Р.*

Управа цукрових бураків.

Наші люди іноді такі як малі дїти: згадай їм грушки на вербі, то они готові зараз і лїзти на вербу та трасти. Оттак і з управою бураків. Межи властителями більших посїлостий в Галичинї і на Буковинї зробив ся рух — чи дїйсно зовсїм здоровий, сего не хочемо тут розбирати — і заводять ся фабрики цукру — цукроварнї. В Галичинї маємо такі фабрики цукру в Переворску і вічно, від непамятних часів банкрутуюча, в Товмачи; на Буковинї засновує ся тепер цукроварня в Жучцї під Чернівцями. Цукроварня потребує величезної маси цукрових бураків і то відразу, щоби можна пустити машини в рух і удержати їх через цїлу кампанїю, т. є. аж до переробленя такої скількости, яку фабрика взагалї в силї переробити. Кожда цукроварня мусить длятого вже наперед забезпечити собі потрібний материял і то не лиш що до скількости, але й якости. Длятого то цукроварнї не спускають ся на то, що хтось їм довезе бураки, але самі вишукують собі і установляють собі своїх плянтаторів, значить ся, роблять умову з господарями, щоби они доставили в осени таку а таку скількість бураків і такої а такої якости. (На Буковинї так і зроблено). Скоро знайде ся плянтатор, то цукроварня доставляє єму іноді навіть буракового насїня. Річ очевидна, що цукроварня зі взглядів практичних і грошевих не буде шукати собі плянтаторів помежи дрібними господарями анї десь далеко від фабрики. Товмацка фабрика н. пр. або фабрика в Переворску не будуть прецї їздити в Тернопільщину помежи селян за бураками; анї селяни з тих сторін, хоч би й зложили ся цїлими громадами, не змогли би стати плянтаторами цукрових бураків навіть і в тім случаю, як би в Тернопільщинї мала стати фабрика цукру.

Цукрові бураки належать до ростин промислових, а управа промислових ростин ставить вимоги, яким нераз не може відповісти і властитель 3000 морґів а не то господар, що має може 30 а найчастїйше 3 морґи ґрунту. До управи таких ростин треба не лише богато і доброї землї, але й інтензивної господарки, а о тім прецї у наших поменьших господарів не може бути й бесїди. Ще властитель більшої посїлости з Тернопільщини міг би свої бураки транспортувати зелїзницею до Товмача (і то не завсїгди, бо як би его морози заскочили, то такий транспорт приніс би хиба лише страту), Переворска або Жучки і т. д. Але що зробив би маленький плянтатор зі своїм кільканацяти або кількадесяти кірцями? Длятого ширене гадки управи бураків цукрових або взагалї ростин промислових у сторонах, де они не мають нїякого значіня, уважаємо за річ непрактичну, за страту часу і непотрібний труд, котрий можна би було обернути на щось лїпшого і практичнїйшого. Нам не дивити ся на то, що хтось там робить або заводить у себе, не чіпати ся чужих покликів, але звертати цїлу увагу на то, що нам потрібне і що добре та відповідне для нас. Але само знанє прецї не зашкодить, оно навіть може для декого і дуже придати ся.

Хто міг би у нас займати ся управою бураків? Вже попереду зазначили ми, що цукроварня мусить забезпечити собі відповідну скількість бураків на цїлий час кампанїї. Скількість та зависить від величини фабрики, але з другої сторони той, хто закладає цукроварню, мусить вже наперед числити ся з тим, яка буде продукция бураків і після того ставити фабрику. Річ длятого зовсїм ясна і зрозуміла, що цукроварня вже з гори може і мусить опирати ся лиш на таких продуцентах бураків, котрі зможуть їх постійно і у великій масї доставляти фабрицї що року. Се само вже виключає від достави зовсїм маленьких продуцентів. На селян, що мають лиш по кілька морґів ґрунту — а хоч би навіть і кількадесять — фабрика не може числити і не може на них спускати ся. Цукроварня може длятого опирати ся лиш на властителях більших посїлостий і длятого тоті властителї як з одної сторони суть плянтаторами бураків, так з другої акціонерами фабрики. Малі господарі суть длятого вже з гори виключені від управи цукрових бураків. Навіть середні господарства величини до 500 морґів можуть бути лиш виїмково допущені до управи. Виходить з того, що у нас селяни все одно, де би то було, чи в Товмаччинї, чи в Тернопільщинї або й на Буковинї не мають інтересу садити цукрові бураки, а могли би тим займати ся виїмково хиба лиш деякі сьвященики. А дальше: управа цукрових бураків вимагає побіч більшої скількости ґрунту також і більшого капіталу та інтензивної господарки, а ся знов вимагає великої інтелїґенциї господаря. При управі цукрових бураків не досить лиш уміти відповідно справити ґрунт, не досить знати ся на всїляких родах бураків цукрових і знати як їх обробити, але треба ще й уміти пізнавати ся на тім, яка есть скількість цукру у випродукованих бураках, щоби відповідно до того знати їх вартість. Означенє скількости цукру в бураках вимагає знов знаня хемії та фізики і уміня обходити ся з відповідними до того приладами. Плянтатор бураків мусить н. пр. знати, як за помочию поляризациї означає ся в бураках скількість цукру. Управа цукрових бураків може длятого поки що мати для широких мас наших малих господарів лише теоретичне значінє. *„Нар. Час.“*

НОВИНКИ.

Чернівцї, 25-го жовтня 1900.

Календар розіслано всїм тим, що торік посилало ся їм на продаж. По розпроданю просить „Руска Бесїда“ о рахунок і гроші.

буде правда, а о тім нїхто й не погадав, що остаточно нї один з них не програє закладу.

В рік по тій пригодї котив ся одної студеної зимової ночи білий віз по пісковій дорозї до Могори. На передї сидїло двох людий; один поводив кіньми, другий був одїтий в пестрий мундур гайдука. Зґрая псів проводила віз страшним витєм і брехотом.

— Агій, пощезали-б — крикнув візник і став псів розганяти батогом. — Ось погань!

— Дайте їм спокій; може пси мають більше розуму як ми, я все чув, що они уміють найлїпше пізнати чоловіка.

Поволи в'їхав віз до Могори. В однім з перших малих домиків видко було ще сьвітло і гайдук зіскочив з воза та застукав.

— Де дім Йосифа Салдобошія?

Стара жінка в хатї, що відмавляла саме тепер псальми, дрогнула, почувши то назвище і сказала тремтячим зі страху голосом:

— Він мешкає там коло церкви, напротив коршми.

Сови з криком лїтали довкола хати, коли віз в'їхав на подвіре старого двора. Лише один пугач сїв собі на віз за візником, котрий хитаючи головою пробурмотїв:

— Хто сказав тим поганим зьвірятам, що ми прийдемо? — Відтак крикнув голосно: — Гей, люди, отворіть. Тут хтось є.

Найстарша служниця, Майґон, перша пробудила ся.

— Що там такого? — спитала. — Дайте нам спокій; прийдїть завтра рано, як чого хочете.

— Отвирайте двері — крикнули оба мужчини з надвору — ми привезли вашого пана!

— Ісусе Христе! — скрикнула стара. — Пан тут, наш пан!

Она вибігла неодїта і босо на двір, але єї панї вже випередила єї.

— Де він? — крикнула панї Салдобоші, окинувши оком подвіре. — Чи ви кпите з нас?

Гайдук здер біле покривало з воза.

— Він тут, в домовинї! Здоймїть его.

Переполох служби, що позбігала ся, був величезний. Але хороша вдова зблїдла як труп і упала без памяти на камінні плити.

На другий день було цїле село в незвичайнім зворушеню. У всїх без ріжницї стану викликало то несподїване нещасте співчутє для вдови і люди товпами спішили до дому жалоби та входили до комнати, де лежав небіжчик.

То таки була правда, там стояла домовина з темного оріхового дерева, а на нїй срібними буквами стояло виписане: Spectabilis Dominus Josephus Papp de Szaldobosi.

Але звідки він тут взяв ся? Де і на яку слабість умер? Отже навіть і по смерти був він загадочний?

Трупа привезли з почестями під сторожию служби комітату. Але відки? Один повіт діставав все від другого приказ відставити трупа Йосифа Салдобошія аж до найблизшого комітату. Але від кого прийшов той приказ? Дивна тайна сповивала домовину.

На другий день мав відбути ся похорон. Стара Майґон пекла і варила на завтрішну тризну, дяк скомпонував нагробну пісню, а кравчиха шила пани жалобну сукню. Кождий був занятий, лише не вдова. Там ходила она з своїм синком по комнатах сюди і назад. Она вже не плакала, на єї лици видко було ледовий спокій. Довго дивилась она на блїде личко дитини, а відтак сказала:

— Твій тато умер.

Дитина усьміхала ся.

Коли вечером клала до ліжка малого Никольця, впало їй на гадку, що годилось би, а навіть було би єї обовязком занести дитину до комнати, де стояла домовина, і она пішла там з хлопцем. Але хлопець був спячий і плакав. Він не дивив ся на домовину, лише сховав свою головку на груди матери.

Воскові сьвічки кидали зловіще сьвітло, а цьвіти довкола домовини видавали неприємний, одурюючий запах в душній комнатї.

Панї Салдобоші уладила сама цїлу комнату, де стояла домовина, Як она спершу, коли принесено домовину, боялась єї, так знов тепер була така спокійна, що глядїла на домовину, як на яку звичайну річ. Який чоловік змінчивий!

Тепер обернула голову дитини до домовини.

— Там лежить твій отець, сину!

Але дитина не хотїла дивити ся в ту сторону і відвертала ся уперто на бік.

— Але чи він там справдї лежить?

Ах якже їй страшно стало на ту гадку. Горячо і мороз переходили єї. І як він там лежить? З відрізаною головою? З проколеною грудию? Чи може тихо з отвертими очима? А хтож мав їх єму замкнути, его нїхто не любив.

Она вибігла з комнати, положила дитину до ліжка і пішла до старої Майґон в кухни.

(Конець буде.)

В справі лат. епископства в Чернівцях доносять з Відня, що референт в міністерстві просьвіти і віроісповідань предложив прихильне внесене на основане того епископства. Також доносять з иньшої сторони, що в Чернівцях має оснуватись не епископство, а лише ґенеральний вікаріят, який буде підлягати львівскому архіепископству або маючому ся оснувати епископству в Тернополи або Коломиї.

Подяка. Минувшого понеділка роздав о. совітник Манастирский 52 примірники молитвенників між вихованців тутейшої „Рускої бурси". Сї молитвенники видані о. архим. М. Калїнескулом і призначені були на подарунок бурсакам з нагоди его 40-лїтного ювилею. Обом сим впр. отцям складає за сей дар і его роздачу з відповідною промовою — Заряд бурси.

Марш, хлопе, за двері! — такого правила тримають ся москвофільскі проводирі, бо підчас послїдного ґенерального собранія „Общества ім. Качковского" в Сяноцї, москвофільский матадор о. Калужняцкий випросив за двері кількох селян, таки членів „общества", що прийшли подивити ся до салї, де забавляли ся москвофільскі „отцове", „господинове", „госпожанки" і „госпожи". Так то хлопе! іди кільканайцять миль на „собраніе" і видавай гроші, бо кацапским ґенералам треба мати на своїм „собранію" хлопів на показ, аби було за що рублї фасувати. А як ступиш, брате, тілько одною ногою в салю, де „аристократія" гуляє — так уже смердини дегтем і женуть тебе за двері!

Заговір на житє царя? Льондоньскі дневники доносять о відкритю заговору на царя, уложенім перед чотирма тижнями, т. є. в часї, коли цар виїзджав зо Спали в Крим. Тунель зелїзницї коло Севастополя був підмінований, аби царский поїзд висадити у воздух. Заговір в сам час відкрито, а в Москві і в полудневій Росиї увязнено богато людий. — Times доносить, що атентат мав сповнити молодий студент з Москви, син одного висшого офіцира маринарки. Его бачили дуже часто коло того тунелю, але нїхто не звертав уваги на него; аж коли перед царским переїздом почав ся він туди крутити, достерегли его жандарми, почали за ним слїдити і винайшли в тунели під шинами „пекольну машину" з цїлком новою вибуховою материєю. Знатоки заявили, що набій був би напевно висадив поїзд у воздухи. Студента і кількох его товаришів увязнено.

Дивні виборчі звичаї мають Англичани. Приміром: кождий кандидат мусить відвідати всїх виборцїв цїлого округу в їх таки домах. Се старий звичай і сягає тих часів, як виборче право було ограничене і виборцїв було ще мало. Тепер, коли виборче право є загальне і виборцїв є десятки тисяч, мусять кандидати цїлими днями об'їздити свій округ і вступати в кождім селї і містї від хати до хати, аби бодай одну мінутку бути в хатї кождого горожанина виборця.

Кожді парляментарні вибори в Анґлїї коштують висше 12 мілїонів корон. Все те видають ріжні партиї на ґазети, відозви, оголошеня, винаєм льокалїв на збори, дорогу і утримане для аґітаторів, листи, телеґрами і т. д.

Електрика забила в Варшаві злодїя, що хотїв украсти дроти, якими проводить ся електрика при електричних трамваях. Коли злодїй виліз по стовпі і дїткнув ся дроту, електрична сила перейшла з дроту в него та кинула его на землю і забила на місци.

Страчене вояка. В Терезинї (в Чехії) повішено дня 23. с. м. інфантериста з 91. п. п. Коляна, котрий дня 1. мая с. р. стрілив до службового капраля, але замість него положив трупом свого товариша, а другого поранив тяжко. Страченя доконав праский кат Вольшлеґер.

Сплячий гірник вже не жиє, а сусїди, що не давали бідним людем дихати, не потребують вже сушити собі голови тим, чи то було удаване чи дїйстна хороба. Послїдна комісия, яку „добрі" сусїди звели на бідних людий, так роздразнили жінку Дїтріха, що она постановила зробити смерть і ему і собі. Здає ся, що насамперед хотїла чоловіка удушити, бо видко слїди на тїлї, а відтак застрілила его з дубельтового пістолета. Она здоймила чоловіка з постелї, посадила здаєсь на комоду і с.рілила, як видко, з близка в чоло межи очи, бо чоло було чорне від диму. Відтак пішла за піч і там повісила ся на гаку. В листї до родини пращає ся з нею і каже, що в надії на божу мисіль сходить з сего сьвіта, до того довели єї недобрі люди.

Йосиф Сембратович, бувший митрополит галицкий, помер передвчера в Римі. Покійник, стрий Кард. Сильвестра Сембратовича, родив ся дня 8. падолиста 1821 р., рукоположений 1845 р., а посьвящений на Архіепископа Назіянзеньского 1865 р., був від 1867 р. адміністратором перемиской епархії. Іменований в 1870 р. митрополитом галицким, зрезиґнував 1882 р. мешкаючи від тої пори в Римі. Покійник, хоч жив здалека від рідного краю і свого народу, не перестав інтересувати ся его долею, передплачував часописи, з котрих інформував ся, а добродїйними датками причиняв ся нераз для добра свого народу. Вічна ему память!

Іспит зрілости в галицких учительских семинариях в лїтнім і осїннім речинци 1900 р., зложило загалом 416 публичних учеників і учениць, а 235 екстернїстів і екстернїсток; репробовано 145 кандидатів і кандидаток. В порівнаню з 1899 роком зложило тепер іспит 23 публичних учеників менше, а 2 публичні учениці більше, 31 екстернїстів менше а 13 екстернїсток більше.

Актор без язика. Директор одного з московских театрів а заразом і актор, Юрій Парадіс, занедужав був сего року на язик: щось зробило ся ему на язицї. Коли хороба що раз більше погіршувала ся, поїхав він до петербурґского лїкаря, хірурґа і професора Скуботіна, а той сказав, що на язицї кинув ся рак і нема иньшої ради, лиш треба зробити операцию. Так і стало ся. Суботін вирізав Парадісови часть язика. Коли же мимо і тої операциї недужому не полекшало і хороба ширила ся знов щораз дальше, пішов директор Парадіс до дра Домбровского при нїнецкім шпитали імени Александра, а той сказав, що треба вирізати ще й другу часть язика. Сю дуже трудну операцию зроблено таки зараз. Недужому розрізано рот з пд споду і крізь той отвір вирізано язик при самім корени, так, що не лишило ся анї слїду з него. Відтак рану в костях здротовано срібним дротом і недужий чоловік, впрочім сильної натури, видужав. Але в два місяцї по тій операциї відбула ся друга не менше від попередної тяжка, бо по загоєню треба було виймити дріт, яким кість була здротована. Тепер єсть Парадіс вже зовсїм здоров і мабуть вже вибрав ся в поїздку по Европі, щоби анґажувати акторів до свого театру. Найцїкавійше то, що Парадіс хоч без язика, говорить так виразно, що можна его зрозуміти. Др. Домбровский поясняє се впадаюче в очи з'явище, що чоловік позбавлений язика, може мимо того говорити, тим, що Парадіс яко актор, котрий мусїв богато говорити, вправив ся в тім так знаменито, що всї части знаряду мовного суть як найлїпше вироблені і він може їх уживати до говореня навіть і без язика.

Дивна пригода. З Лїтомерицях, у Чехії, доносять про таку дивну пригоду: Кілька днїв тому назад пас 13-лїтний Людник Кецер корову в Пушінґергоф недалеко від хати своїх родителїв і притім щось собі стругав. Від тої пори хлопець деь був пропав, а корова вернула сама до стайнї. Оногди якісь дві жінки найшли тїло хлопця з зашморком на шиї, а слїдство показало, що хлопець, щоби мати вільні руки до струганя, зробив зашморок на воловодї і заложив собі его на шию. Корова чогось сполошила ся, поволїкла хлопця за собою і задушила. Ся пригода нехай будео сторогою для наших.

Не зрадить. В Бонїбад на Угорщинї приключила ся оногди страшна подія. У богатого шевця Стефана Штеґнера хтось допустив ся кілька більших крадежий. Позавчера в ночи Штеґнер засїв ся в стайни. Як-раз тодї прийшли на его обійсте злодїї і звернули ся до стайнї. В кількох хвилях вибили они в стїнї отвір, через котрий один зі злодїїв хотїв влїзти до середини. Коли злодїй всадив ноги через стїну, Штеґнер звязав его готовою ключкою і прикріпив до стовпа. Глухий оклик привязаного звістив товаришів про нещасте. Спершу старали ся злодїї витягнути свого камрата з матнї, а коли то їм не повело ся, один з них засичав: „Ти нас зрадиш". По короткій хвили розляг ся крик привязаного, а опісля всьо притихло. Штеґнер посидїв ще якийсь час тихо, бо не знав числа злодїїв; а коли вийшов зі стайнї, щоби подивити ся на свого пташка, грізний вид представив ся его очам. З шиї злодїя стїкала ще сьвіжа кров, а з голови не стало нї слїду. Злодїї утїкаючи, відтяли голову свому товаришеви, щоби їх не зрадив і щоби его не можна було пізнати. Жандармерия повідомлена про подію, розвинула енерґічне слїдство.

Всячина.

Підводний корабель видумав один учений Француз. Корабель той виглядає так як то циґаро, що зве ся „куба". Він подовгастий та валковатий, в серединї грубший а при кінцях тоньший, довгий на 30 метрів а на 4 метри в серединї грубий. Цїлий корабель покритий сильною бляхою, що не пропустить нї каплї води. До середини корабля веде всего один невеликий отвір, що замикає ся щільною засувою. В серединї корабля є осібний передїл для електричної машини, що порушає кораблем і що дає ему електричне сьвітло. Крім того є комната для їдучих кораблем людий. Щоби люди мали чим віддихати, є на се осібні зелїзні і щільно замкнені посудини, де є стиснений воздух, що его випускає ся по трохи із посудини на комнату і відсьвіжує повітре в корабли. Сей корабель може з поверхнї води спускати ся і в найбільші морскі глубини і там плавати під водою цїлими годинами.

Пчоли. В турчаньскім повітї має бути заведена обовязкова наука пчільництва і садівництва у всїх тамошних школах народних, а то внаслїдок ухвали окружної ради шкільної на внесене старости Білїньского. Наука пчільництва має ся удїляти при ужитю пнїв пчіл, котрі рада шкільна має в тій цїли закупити. Наука садівництва має ся відбувати в міру того, як на то позволять клїматичні відносини. До липня с. р. закуплено по однім пни пчіл до шкіл: в Либохорі, Яворі, Ісаях, Вовчім, Яблінцї і Борини, а для школи у Висіцку нижнім дарував один пень тамошний учитель п. А. Михневич. З виїмкою Либохори і Висіцка, удїлювано науки пчільництва в 5 школах. Крім того заходами тамошного старости збирає ся фонд на закупно пнїв пчіл і щеп на нагороду для тих учеників, що з науки пчільництва і садівництва осягнуть степень відличний і схотять лишити ся на господарстві.

Найбільша армата на сьвітї знаходить ся в кріпостях, що боронять приступу від моря до найбільшого американьского міста Ню-Йорку. Ся армата має 15 метрів довжини а 1 метер і 68 центиметрів грубости на проріз. Куля до сеї армати важить 800 кільоґрамів а довга на зріст рослого чоловіка. Найдальше несе та армата на 32 кільометрів далеко а в гору на 9 тисяч метрів, себ-то висше від найбільших гір на сьвітї.

Болотнисті вулькани, себ-то такі гори, що через отвір на верху викидають зі себе горяче болото і що находять ся в ріжних сторонах землї, повстають подібним способом, як ґейзери або горячі жерела, з того, що вода в підземних печерах від горяча огріває ся і парує. Ся пара випихає воду або болото в гору та викидає на верх. Найбільший такий вулькан є Чімборассо, на милю висока гора, в полудневій Америцї.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

Як 159. книжочка „Рускої Бесїди" появило ся недавно оріґинальне оповідане Івана Бажаньского під заголовком „Пропасть".

Знатні і засібні селяни Гриць і Катря дуже противні шкільній науцї свого нещеного одинака Івана, а коли за непосилане до школи наступив таки арешт, постановили родичі підступом увільнити дитину. Іванко удавав перестрашеного і дурного, видумував бріхнї на учителя а згодом дурив вже і родичів, зледащів, сатанїв, напивав ся вже за молоду і крав.

Як сего неробу і вітрогона навернути? Заломлювали родичі над ним руки, та не найшли способу до его поправи. Вконець постановили его оженити. Вислали сватів до поважного ґосподаря Омелька, хотяй вони самі і Іван знали, що Омелькова Зоня має на приміті жвавого парубка Софроня. Коли результат Іванового підступу вийшов некористно, той в приступі сатаньского нападу пустив з димом Омелькове цїле ґаздівство. Пожар осягнув вже найбільші розміри і Іван був певний, що там спопелїла вже і Зоня. Між тим бачить він з темряви, як Софронь, его суперник, в обнятях держить омлїлу любу дївчину, власне від смерти ним виратовану. В руках его заблис ніж, але тут же спіймали і звязали злочинця. Зі стиду і розпуки померла небавом Катря а Гриць, розкинувши маєток поміж адвокати, помер самовбийцем.

Вернувши по 13 лїтах з криминалу, запродав ся Іван-пяниця Дудьови, котрого за нелюдске знущане і поневіряне, убив сокирою. Та, видячи кругом себе бездонну пропасть, розігнав ся і розторощив свою грішну голову на черепе.

Се оповідане Бажаньского написане дуже цїкаво, ясно і приступно, так, що нїхто не відложить книжочки, неперечитавши єї з найбільшим заінтересованем до кінця. Тенденция доказана тут так сильними і льоґічними арґументами, що оповідане потрясе найрівнодушнїйшого селянина і зробить его приятелем школи і просьвіти. До таких високоцїнних, а заразом дешевих книжочок (51 сторона за 10 кр.) можемо „Рускій Бесїдї" тілько поґратулювати. *Е. Семака.*

Громада, для руских громад на науку написав др. Ст. Стоцкий. Накладом тов. „Р. Рада". Чернівцї 1900.

Зміст: 1. Господарка маєтком громадским, 2. Прелїмінар приходів і видатків громадских, 3. Обрахунок приходів і видатків гром., 4. Дбалість о безпеченьство осіб і їх маєтку, 5. Дбалість о дороги гром., 6. Надзір над торгами, мірою і вагою, 7. Надзір над справами здоровля, 8. Надзір над челядию і робітниками, 9. Дбалість о обичайність, 10. Опіка над убогими, 11. Догляд над будовами і безпеченьство від огню, 12. Дбалість о школу і просьвіту, 13. Годити людий, 14. Публична лїцитация.

1. Які осібні права має Рада громадска, 2. Які осібні права має Старшина громадска а особливо двірник, 3. Які осібні права мають громадяни.

Про вибори до Ради громадскої: Хто має право вибирати; кого можна вибирати на радного; приготовленя до виборів; як повинні відбувати ся вибори; що робити по виборах; що треба писати в протестї; наука, як вибирати добрих радних; вибір старшини громадскої; як повинен двірник перебирати свій уряд.

Вже вийшов
накладом лїтературного товариства „Рускої Бесїди" в Чернівцях
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради" в Чернівцях.

Не забувайте
НА
НАРОДНИЙ ДІМ
в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „		486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кошт. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуває для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірцїв.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плющу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопцїв і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї виданя:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 123. Чернівцї, недїля дня 15. (28.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вибори послів.

Правибори до ради державної починають ся 10. н. ст. падолиста. Обовязком всїх щирих Русинів у кождій громадї всїх повітів є вивідати, коли відбудуть ся правибори в їх селї і умовити ся наперед з товаришами, кого вибрати на виборцїв, щоби не дали ся ворогам нї намовити нї підкупити, а голосували за тим, на кого вкаже тов. „Руска Рада“. І в мішаних повітах повинні рускі громади постарати ся о ретельних виборцїв, послушних щирому голосови нашого полїтичного товариства „Руска Рада“ в Чернівцях. Нїхто най не маловажить виборів тому, що н. пр. в кимполунґскім або сучавскім повітї не може вийти послом Русин, бо иньших виборцїв у повітї богато більше. І в таких повітах треба з руских громад висилати щирих виборцїв-Русинів, щоби домагали ся від посла пошанованя і береженя і наших прав. Отже пильнуйте, правиборів, бо які вийдуть виборцї, такий буде й посол!

В недїлю, дня 21. с. м. отворювано читальню в Юрківцях. На отворенє приїхали з Чернівцїв посли Стоцкий і Пігуляк. При сїй нагодї відбули ся заразом і передвиборчі збори, на котрих було з пятьсот людий, не лише з самих Юрківцїв, але і з Кучурова малого, Вербівцїв, Боянчука, Погорилівки, Заставни, Чункова, Вікна, Товтрів, Горошівцїв, Самушина, Репужинцїв, Кадобівцїв, Василева, Дорошівцїв і Мосорівки.

П. Пігуляк говорив зібраним про тяжке положенє буковиньских Русинів так на поли просьвітнім, як і економічнім, і пояснив також, чому державна рада через три роки не робила нїчого. Поправленя тяжких відносин буковиньских Русинів можна сподївати ся і жадати лише від державної ради, здатної до роботи; тому рускому народови дуже залежить на тім, щоби будуча державна рада взяла ся до дїйсної працї. Нїмцї і Чехи можуть довший час і обійти ся без дїяльности державної ради, бо можуть жити тим, що вже придбали для народу; але наш нарід, що має ріжні пекучі недостатки, може зовсїм занепасти, коли в державній радї не буде ладу. Тому Русини повинні при сих виборах вибирати лише таких послів, що розуміють, як повинно бути в державній радї, і дадуть запоруку, що будуть противити ся дотеперішній обструкциї зі всїх сил і старати ся о таке веденє нарад, щоби з них вийшов хосен і для Русинів.

По сїй промові збори оголосили п. Пігуляка одноголосно кандидатом на посла з пятої куриї північної частини Буковини. П. Пігуляк обцяв поборювати обструкцию і всїх сил доложити для піднесеня Русинів.

Підготовані славетною консолїдациєю галицкі кацапики орґанїзують ся для самостійного виступленя против нашої народности, коли вже усуває ся їм з під ніг животворна консолїдацийна почва.

Дня 18. жовтня, як доносить „Ґалїчанїн“, відбув ся у Львові з'їзд мужів довіря москвофільского табору з цїлої Галичини, скликаний „Обществом Русская Рада“ у Львові. В „совіщаніях“ з'їзду, які тревали від ½11. рано, з одногодинною перервою, до пів до 7. год. вечером, взяло удїл 104 осіб. З провінциї прибуло з 34 повітів 69 осіб, а 35 осіб найшло ся в львівскім штабі. До того ще 12 „приглашених дїятелей“ оправдали „отсутствіє“ і прислали письма про виборчий рух в своїх повітах. Зборам проводив др. Н. І. Антоневич з Перемишля і декан о. І. Стеткевич з Божикова. Секретарями були о. В. Борисевич з Білки і др. В. І. Шафраньский, адвокат у Львові. Після „обсужденія“ виборчого руху, деяких кандидатур і тактики москвофільскої партиї, з'їзд приняв слїдуюче рішенє:

Одобряє ся дотеперішнє поступованє видїлу полїтичного тов. „Русская Рада“ у Львові і членів русско-народної“ партиї в дїлї вибору послів в державну раду і поручає ся їм і дальше поступати в сїм напрямі.

Се офіцияльне справозданє зі з'їзду, підписане в імени видїлу „Русскої Ради“ предсїдателем др. І. А. Добряньским і секретарем др. Л. А. Павенцким доказує, що москвофіли вже не згадують і словом про „консолїдацию“, що вже почувають себе на силах, щоби удержати ся на власних ногах.

Вже теперішний передвиборчий рух на провінциї став сумним доказом зможеня ся москвофільскої партиї навіть у таких повітах, де єї перше зовсїм не було, або тілько спорадичні нащадки давних „сьвятоюрцїв“ і „твердих Русинов“. Теперже-ж они всюди пхають ся на чоло народного руху, баламутними бесїдами про фонетику, яка немов би то грозила нашому обрядови і вірі (!), перетягають меньше сьвідомих селян на свою сторону і намагають ся здобути вплив на хід нашої національної справи.

До того вже явно підносять московский клич поборюваня української партиї. „Ґалїчанїн“, офіцияльний орґан „Русскої Ради“, пише в полеміцї з „Дїлом“, що борба межи „русско-народною“ і „національно-демократичною“ партиями буде і повинна вести ся так довго, як довго сепаратисти не прийдуть до розумного пересьвідченя, що нема і не може бути двох руских народностий! Отже під тим самим окликом буде і „Русская Рада“ розвивати свою полїтичну дїяльність, та очивидно і з'їзд, який одобрив єї поступованє, солїдаризує ся з сими самоубійчими намірами.

Отже добре, приймаємо отверто кинену рукавицю, але і з нашої сторони взиваємо всїх вірних синів нашої нещасливої неньки Руси-України до здвоєної енерґії в борбі против отвертих зрадників-ворогів нашого народа.

Перегляд полїтичний.

Памятник Бісмарка в Хебі, який тамошна рада міска ухвалила поставити, не стане на австрийскій земли. Против заказу виставленя в сїм містї згаданого памятника внесла рада зажаленє до державного трибуналу у Відни, а сей відкинув скаргу, як неоправ-

---

Загадочна істория.

(Оповіданє з угорского — Коломана Міксата.)

(Конець.)

— Давайте сокиру, а скоро! — крикнула панї Салдобоші до старої кухарки.

— Ось є, але нащо єї пани?

— Хочу отворити домовину.

— Христе Боже! — скрикнула стара блїднїючи. — Най лиш панї того не роблять.

— Чому не маю того зробити? Хочу ще раз побачити мого чоловіка і ви підете зі мною.

— Я! А хоч би ви менї й цїле село давали!

— Ну, то я піду сама — сказала панї Салдобоші рішучо і пішла з сокирою і малою лямпкою до жалобної комнати. Она приступила до домовини і єї рука не задрожала, коли всунула сокиру в шпару. Віко затріщало, коли потиснула цїлою силою топорище і стало підважувати ся; вкінци відскочило цїлком і упало зі страшним стукотом назад.

Але тепер могла она его легко піднести рукою в гору. Она мусить подивити ся! І підняла віко.

На дворі лютила ся буря і в тій хвили загнав ся до комнати крізь отверте вікно з свистом сильний вітер. Сьвічки погасли, немов би їх потушив чорт, вічний помічник Салдобошія. Але над лямпкою, котру она держала в руцї, не мав він власти, она осьвічувала середину домовини.

Блїда як труп зі зміненим лицем вернула до старої Майґон та мала не тілько сили, що забила віко домовини.

— Видїли панї? — спитала шептом стара.

— Видїла. Постелїть менї скоро ліжко, положу ся, мене морозить.

Цїлу ніч лежала в горячцї і дзенкотїла зубами, з чола котив ся зимний піт.

На другий день був похорон.

Богато знатних родин з околиї з'їхало ся і его тїло віддано земли, а его вдова лишила ся на сьвітї, до котрого ще належала.

Коли вже зносила першу жалібну одїж, нїхто не надїяв ся, щоби молода женщина надїла ще другу і жалібний дім наповнив ся женихами.

Нїколи не виглядала гарнїйше як в часї свого вдівства. Стала повнїйша і немов виросла; однако кождий відїшов від неї з гарбузом, хоч сватали є і богаті і знатні люди.

Цїлий сьвіт дивував ся з єї роботи. Чи не любила жадного, чи може не мала серця? На що она ждала?

Вкінци чванливий Варнава Пелї найшов причину єї поступованя.

— Ах, який з мене дурак! Та біда жінка жде певне на мене!

То було таке просте і природне, що гордий шляхтич навіть не міг зрозуміти, чому він вже давно не прийшов на ту гадку.

Одної недїлї прибрав ся сьвяточно і пішов єї сватати! Салдобоші була гарна жінка, єї посїлість прекрасна, а єї син Николай слабовитий.

Але він не мав щастя а прецї був то хороший мужчина, широкоплечий, стрункий з гарним бурим волосєм і ясними очима. Панї Салдобоші подякувала за честь, приймила китицю розмарину, але не заткнула єї нї в волосє нї не пришпилила до грудий, лише поставила в склянку з водою і сказала зі спущеними очима та сумним голосом:

— Я не можу і менї не вільно віддавати ся.

Пеллї завстидав ся; він був вже на все зганьблений. Як мав він тепер показати ся між людий, він, шляхтич без змази, котрого — як сам сказав — не поборов ще нї один меч і котрим не погордила нї одна женщина.

Але Бога ради, яку причину могла она мати, що не могла віддавати ся?

Я не можу і менї не вільно! Хто їй заборонив?

Старі жінки шептали собі:

— Небіжчик товаришував з нечистим і ему записав по своїй смерти жінку. Тому панї Салдобоші єсть тепер жінкою чорта.

І на тих словах було трохи правди, бо єї непокоїв безнастанно один чорт: Спомин.

Жила самітно, здалека від людий в своїм домі і лише лїта входили до него. Коли-ж стрітила ся з ким, то була мовчалива і нїколи не згадувала о чоловіцї. Син був для неї всїм. Поважний, лагідний хлопець, на котрого лици пробивала ся немов якась тайна, подібний був до старця, вже в дванайцятім роцї можна було в его волосю добачити сиві ниточки.

Мати виховувала его при собі, нїхто не бачив, аби він бавив ся або сьміяв ся, але знав цїле домашнє господарство, як яка женщина. Коли его раз спитали, що він через день робить, відповів:

— О ми маємо тілько клопоту з нашою кухаркою, що годї сказати, треба їй всьо показувати, нїчого добре не зробить.

Мати так его любила, що розпестила его як дївчину. Панї Салдобоші сама то пізнавала і коли було ему 20 лїт, післала его до Берлина на унїверситет, щоби пізнав трохи сьвіта і житє.

Але та розлука знищила єї. Єї здоровлє погіршувало ся заєдно і цїла єї вдача змінила ся. Она стала балаклива, відвідувала знакомих і говорила лише о своїм синї Никольцю.

Той писав їй точно кождого місяця листи. Нетерпеливо дожидала мати листів і коли їх вже може сотний раз перечитала, носила їх відтак по всїх шляхотских родинах. З кождого листу вичитувала, як ему подобає ся житє в Берлинї і який він веселий та живий.

Нераз здавало ся, що она трохи несповна розуму, бо говорила найчуднїйші річи. Раз спитала єї одна приятелька, чому не віддала ся другий раз.

— Бо я отворила домовину мого мужа та найшла в нїй лиш сїно і камінє.

дану, уважаючи дотичну ухвалу міскої ради недозволеною, політичною демонстрацією.

Король Александер сербский з'єднує собі симпатиї в своїм народї великодушним поступованем В Білгородї засуджено, як відомо, двох редакторів дневника Male Nowine за образу маєстату на 5, зглядно 7 лїт. Помимо, що засуджені, не внесли рекурсу, король Александер помилував обох цїлковито.

Князь Юрий грецкий, начальний комісар европейских держав на Креті, відбуває тепер подорож по европейских дворах і сими днями переїхав через Варшаву до Петербурга. Цїлию сеї подорожи є, щоби по припадаючім тепер упливі трилїтного речинця его уряду князя Юрия признали держави на дальше самостійним зверхником Крети. Час для своїх аспірацій вибрав добре кн. Юрий, бо Европа занята тепер Китаєм, боїть ся всякого заколоту тут під боком, але самі Кретенцї не бажають собі прилученя анї в найблизшій будучности до економічно і фінансово зруйнованої Грециї. Тож правдоподібно его поїздка остане без бажаних наслїдків.

Новий канцлер нїмецкої держави ґр. Більов, іменований на місце князя Гогенльоге, одержав ґратуляцийні письма, від цїсаря Франца Йосифа, від королїв італїйского, шведского, румуньского і др. та від богато міродатних личностий усїх держав. Цїсар Вільгельм повідомив власноручними письмами князїв нїмецкого Союза про зміну канцлера. Першою задачею нового канцлера буде жадане до парляменту, щоби ухвалив кредит на кошти китайскої експедициї. Канцлер стане правдоподібно на становиску, що експедиция була нагла і тому зарядив єї цїсар з конечности.

Звісна нїмецко-анґлїйска умова в китайскій справі викликала в росийских кругах счудоване і невдоволене. Росийска праса обговорює єї в неприхильнім тонї. Петербургский „Герольд" видає суд, що приняте сеї умови льордом Сельсбером є неморальним і легкодушним поступком, який виявляє его брак довіря до Росиї. Анґлїйскі дипльомати прикладають, здає ся, до росийскої чесноти ту саму міру, що до своєї власної. „Берж. Ведомостї" уважають сю цїлу умову загадочною, бо прецїнь всї держави згоджують ся на удержане нетикальности китайскої териториї і до того не треба було аж осібної умови між Анґлїєю а Нїмеччиною. „Новое Время" побоює ся, що сей крок обох держав утруднить розпочате всяких мирових переговорів. — Француска праса приняла з недовірєм вістку про анґльо-нїмецку умову. Одна єї часть нападає на мінїстра заграничних справ Делькасого, що допустив до зізольованя Франциї, друга часть інсинуує льондоньскому і берлиньскому правительству, що поза оповіщеною умовою, они заключили ще важні, тайні постанови і услівя. Се підозрінє заперечує National-Ztg. рішучо на підставі інформаций з компетентного жерела. Взагалї француска праса уважає сю умову великим успіхом полїтики анґлїйского премієра, звернeним в першій лїниї против Росиї. — Жадна з держав не дала ще відповіди на запросини до приступленя до нїмецко-анґлїйскої угоди.

Українсько-руска титулятура.

В остатнїй книжцї берлїнского „Archiv für slavische Philologie" в критичній замітцї проф. Брікнера про видання Нрук. Тов. ім. Шевченка" (про неї говорено у нас у „Буковинї" порушено справу укр.-рускої титулятури. Високо цінячи всякі уваги шановного професора ми позволимо собі подати деякі причинки до поясненя специяльно сеї одної. Згадавши про очищуване укр. лїтературної мови від русизмів і польнїзмів проф. Брікнер остерігає, щоб се не робило ся занадто поквапно і щоб не викидати „altes Sprachbuch, welches Kiev und Halicz ebenso wie Moskau beanspruchen" і не заступати тих старих добрих слів новими польонїзмами або неольоґізмами. „Певно — говорить проф. Брікнер — що наслїдком многовікового розвою польонїзми сильно вкорінили ся в малорущинї, але я не розумію, чому від кількох лїт кинено анатему прим. на слово „господин" і замість того вживає ся навіть не „пан", а „добродїй". „Добродїй", сеж останок патріярхально-невільницьких відносин; ми не терпимо його навіть у польщинї (хиба в товаристві стріпатих вусів); відкиж Малорусам прийшло в голову змінити старе „господин" „добродїєм?" Насьміхи А. Петрушевича на „добродїйканіє" справдї не безосновні; від колиж то „господин", „вещ" і т. и. зробили ся специяльно великорускими, те старе наслїде неподїльної церковно-славяньскої мови?" (Archiv f. sl. Ph. т. XXII, стор. 292). Скажемо на се поперед усего, що коли укр.-рускі писателї не вживають таких слів, як „господин", „вещ" і т. и., то не для того, немов би вважали їх росийскими, а для того, бо вони не заховали ся нїде в устах укр. народа. Слово „господин" уживало ся і вживає ся доси одною частиною галицко-рускої інтелїґенциї, але власне ся тутилятура у нас нова; її почали заводити в 50-их роках під впливом звісної „Погодиньскої колонїї" і того *сангвінїчного настрою, з яким по* сьвідоцтву Громеки львівскі русофіли в ту пору з гори Високого Замка день у день виглядали наближеня росийских козаків. Той же Громека (Сѣверная Пчела 1853 р.) посьвідчує, що коли заговорив до такого патріота по росийски, сей гілько й умів *йому сказати* „О господине мой", а далї пішов плести щось таке по церковнопольско-рускому, чого Громека й зовсїм не второпав. З того часу походить і отсей анекдот. До сїльского сьвященника, що привик був з селянами говорити по „хлопско руски", а в своїй сїмї по польски, приїздять три алюмни і ведуть розмову новим, „висшим" язиком, по хвили обертаючи ся один до одного і до господаря з титулом „господине". Ґанотець слухав, слухав, а далї побіг до кухнї і веде відтам стару бабу-куховарку, яку селяне звичайно називають господинею, та говорить: „Та ходи сюди, господине, сї панове чогось тебе потребують, раз у раз про тебе згадують". Ще в початку 60-х років против сеї титулятури яко „московскої" протестував у віршовній епістолїї „До друга мого" О. Денищак, зовсїм не українофіл, але чоловік близький до народа. Подаю тут уступ сеї епістолїї із його автоґрафу, що находить ся в моїх руках. Остерігаючи перед нерозумним запозичуванем автор вірші так пише (друкуємо його правописом):

Але въ живѣ очи брати
И казати: се мое,
Сусѣднимъ ся величати,
Се за надто, ажень пфе.
Тысь назвавъ мя Господиневъ,
Маю листъ рука твоя!
Я до тебе: „Панцю милій",
А ти мнѣ, що я „она".
Знова надписъ я читаю:
Листъ до мене, ôдкижъ е?
Изъ Якуцка? си думаю...
— — — — — — — — — —
Кто видавъ московскі, сербскі
Слова, словъ церковніц складъ
Бесѣдовъ питомовъ звати,
Всю змѣсивше тай не в ладъ?
Сербъ читае и здумѣв ся:
Що за диво? диве крамъ!
А Москаль перекрестив ся —
Така смѣшъ и складъ словамъ.
Якь Славяне, що живуть,
Якь би вежу будовали,
Всѣ щось своємъ въ ней назвуть.

Сей коротенький вирвок на доказ, як тодї розумні люде з незапамороченою головою дивили ся на пропаґовану зі Львова язикову міщанину і специяльно на титулятуру „господине", яку вважали за vocat. від народного „господини", а не від непривичного для них „господин".

З другого боку титулятура „добродїй" не така знов сьвіжо спечена, як се здаєть ся проф. Брікнеру. Вона стрічає ся часто в укр. писанях XVII і XVIII в. Чи конче взята від Поляків, не берусь рішати. Важне те, що в 30-тих роках такий уважний на народнї звичаї письменник, як Квітка-Основяненко, мусїв знайти її в устах селян харківської ґуб., коли в своїй новісти „Добре роби, добре буде" вкладає в уста Тихона Бруса ось які слова: „Позвольте минї, ваше благородіє або сиятельство... звинїть, ми мужики прості, не вміємо, як такого пана й величати, не тілько з ним говорити, — так нехай буде по нашому, не во гнїв вам, добродію!" Ґенерал-Москаль, до якого звернені ті слова, не розуміє сеї титулятури, та справник витолковує йому, „що каже, добродію означає, що добро діє або робить добро" (Квітка, Твори, вид. Кулїша 1861, т. II, стор. 35). Яким способом титулятура „добродію" нагадує патріярхально-невільничі відносини, сего я зовсїм не розумію.

Л. Н. В.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 27-го жовтня 1900.

Іменованя. Управитель міскої школи на стациї Volksgarten Іван Ольшаньский іменований надучителем; Фльорентина

Другий раз сказала довірочно:

— Велика тайна мого житя придавлює мене, страшна непевність стискає моє серце. Я бояла ся, щоби він не прийшов і надїяла ся, що прийде, але все встидала ся, що він не умер.

Люди хитали недовірчиво головами, але не сьміли перечити. Коли-б то хто иньший оповідав, то кожде би єму увірило, бо люди вірять легко і в найнеімовірнїйші річи, але що то она сама оповідала, то говорили до себе зі співчутєм:

— Бідна, певне вже стратила розум.

І справдї разом з силами душевними ослабило ся й єї тїло. Коли рожі розцвили, лягла в постїль і вже більше не підвела ся. В часї слабости мала кождого дня нові привиди. То бачила чоловіка далеко в чужім краю з двома веселими дївчатами... які они милі і які подібні до Никольця. То знов в хмарні днї привиджувались їй страшні річи. Раз бачила, як гнївний цїсар велїв єї чоловіка порубати на куснї; а відтак наполоханий своїм вчинком велїв вислати фальшиву домовину.

Єї знакомі і приятельки успокоювали єї:

— От вибий собі такі думки з голови, твій чоловік вже давно в земли. Дай-же єму спокійно лежати. Ми всї поволи будем там.

З кождим днем ставало їй гірше, так, що Варнава Пеллї і панї Вереш узнали за відповідне написати до Николая в Берлинї, щоби він зараз вертав до дому, коли хоче ще раз бачити свою матїр.

По тижни панї Салдобоші стала сама напирати, аби візвано сина.

Але минав день за днем, а Николай не приїздив. Може була би й умерла, єї сили вже вичерпали ся, але держало єї ще дожидане. А прецї єї був вже спокій так потрібний.

Пеллї з гнїву аж не знав, що робити, а панї Вереш журила ся, що син приятельки не приїздить. В кінци по місяци надійшов від него лист. Пеллї отворив его і читав: „Дорога Мамо! Я Богу дякувати здоров..."

— О тім нема тепер бесїди — крикнув Варнава розгнївaний, що він не згадує анї о недузї матери, анї о своїм приїздї. Тепер напише єму ще один лист, але острий. Та і на той лист не було відповіди, аж по місяци, коли мати вже умирала.

Він не згадував анї слова о тім, що було, лише зачинав ся знов так як попередний: „Дорога Мамо! Я Богу дякувати здоров..."

Але й она вже тепер була здорова, бо на другий день поховали єї в гробівци Салдобошіх.

По похоронї сказав Пеллї:

— Товариші, ану поглянемо, чи було що правди на тім, що говорила бідна небіжка.

І оно дїйсно було правда. Йосифа Папа Салдобошія не було в домовинї, там лежало лиш сїно і камінє і то камінє пригнїчувало душу бідної женщини двайцять два роки.

— Я того так не пущу — сказав Пеллї, коли ішли з кладовища до дому. То надто страшна річ.

— Що-ж великого — відповів другий — він обманив жінку і більше нїчого. Може его трупа поховали де у Відни потайки.

— Але то не всьо — відповів Пеллї в роз'яреню. — Або моя честь не значить нїчого? Коли-б він був лежав в домовинї, то я був би нїколи не дістав гарбуза!

— То правда — відповіли его товариші.

— Але я то так не пущу. Варнава Пеллї не дасть з себе робити дурня.

А що небіжка установила его в своїм звіщаню опікуном сина, то его першим днем було упорядкувати спадщину. Він написав знов до Берлина, щоби Николай приїздав і обняв спадщину по матери. На куверті приписав під адресою: „Скоро, дуже скоро". Але відповіди знов не було, лише по місяци прийшов лист адресований до матери і зачинав ся від слів: „Дорога Мамо! Я Богу дякувати здоров..."

Тепер вже не знав Пеллї, що має о тім гадати і вибрав ся з приятелем до Берлина. Кілька тижнїв слїдили за Николаєм, заки о всїм дізнали ся.

Николай Салдобоші вже не жив. Перед півтора роком застрілив ся. Чи така вже була его доля, чи тяжило на нїм прокляте? Хто то міг знати. Єго шкільні товариші оповідали, що він раз стрілив на улици якогось старого чоловіка і поблїдши, крикнув:

— То мій отець!

На замітку товаришів, *що его отець* вже давно помер, здвигнув він плечима, побіг за тим чоловіком і став з ним говорити. Відтак зник на кілька днїв. Постановив умерти, але не сказав о тім нїкому. Передпослїдного дня написав пятьдесять листів і передав їх своєму найлїпшому приятелеви.

— З тих листів — сказав — посилай що трийцять днїв один моїй добрій матери.

І так діставала бідна жінка ті листи і хвалила ся у знакомих, який він веселий та як уживає житя!

Нещастна женщина. Які дивні дороги того житя! Тепер мала похороненого чоловіка, котрий ще може жив і живучого сина, що вже давно умер.

Але Пеллї постановив собі за всяку цїну віднайти живучого. Скоро лише вернув до дому, подав довгу жалобу до жупаньского уряду, щоби вислїджено місце перебуваня Йосифа Салдобошія і примірно его покарано, бо той безбожний чоловік, тиран своєї родини, не лиш удавав смерть і збезчестив церков, котра велїла своїм слугам похоронити его, але він опоганив і сьвяту землю на кладовищи, бо его домовина пуста, як то може посьвідчити цїле село.

Власть зарядила зараз слїдство і пересьвідчила ся, що то всьо неправда. Але коли відтак доказано, що Пеллї таки написав правду, розважило собі високе жуньаньство річ инакше і, з уваги на то, що трупа привезено тодї на тайний приказ, рішила: що то вправдї дуже дивна і загадочна історня, але оно таки не яло ся розслїджувати єї цїлком подрібно.

Що тепер зробив Пеллї? І що я маю робити? Я не розслїджую дальше і піддаю ся рішеню хвального комітату.

Криштофович дефініт. мол. учителькою у Volksgarten; Іванна Островска деф. мол. уч. на Калїчанцї; учителькою жіночих робіт у лїцею імен. Альбертина Бурґер, а Мелїтта Мікулїч учителькою анґлїйского язика тамже.

Доповняючі вибори до міскої ради в Чернівцях з другого виборчого тїла відбули ся вчера. Вибрані: др. Володимир Филипович (він дістав найбільше голосів зі всїх, бо 468 на 535 голосуючих), потім Др. Едвард Райс, Др. Артур Скедль, проф. Кароль Вольф, Вільгельм Тельман, Др. Найман Вендер, Емануїл Розенцвайґ. Адольф Гейнріх, Осип Крістель і Др. Антін Норст на чотири роки а др. Фридрих Біллїґ на 2 роки.

Заходом „научного кружка“ товариства академічного „Союз“ відбуде ся і сеї недїлї популярний відчит для міщан в полученю зі сьпівами і декламациями. Початок точно о годинї 3-ій пополудни. Вступ вільний. Відчит сей призначений головно для міщан, тому передовсїм їх запрошуємо, щоби прибули в більшім числї, як попередної недїлї. Неменьше запрошуємо і інтелїґенцию, щоб так як попередної недїлї численно прибула і тим причинила ся до звеличаня цїлого дїла.

Головний видїл тов. „Руска Школа“ в Чернівцях просить сим членів всїх філїй „Рускої Школи“, щоби найдальше на 1. н. ст. падолиста с. р. уплатили до каси філїяльної вкладку 2 корон на рік 1900. З тої вкладки зволять філїї прислати по однїй коронї від кождого члена разом із списом всїх членів, що уплатили вкладку, до каси головного видїлу в Чернівцях найдальше до 8. н. ст. падолиста ср., по чім головной видїл вишле всїм філїям для членів, що уплатили вкладку, даром свої виданя за рік 1900.

В справі шкільних павшалїй зроблено знов один крок наперед. Ото староства повідомили громадских начальників, що дирекция скарбу готова побирати і виплачувати также й шкільні павшалїї, скоро громади вставлять їх разом з иньшими громадскими потребами в прелїмінар і рішать, щоби на павшалїї побирано додатки до податків разом, отже неподїльно, з прочими додатками, які потрібні на громадскі видатки. Управителї шкіл мають проте нагоду постарати ся, щоби громадскі ради повзяли таку ухвалу, як найскорше і післали дотичний протокол староству; скоро учителї засплять сю справу, не мати муть на кого нарікати. Тому до дїла, зараз!

Епільоґ трамваєвої катастрофи в Чернівцях з дня 8. мая 1898. р. Торговельний суд присудив п-ї Короновій відшкодоване в квотї 20.000 К. за лїчене і кошти процесу в сумі 2.375 корон, а відкинув еї жадане о признане річної ренти, бо п. К. не мала нїякого постійного заводу і після ореченя лїкарів може займати ся домашними справами.

Запомоги. Мінїстерство рільництва дало черновецкому краевої культури на рік 1900 такі запомоги: на піднесене годівлї рогатої худоби 9.600 к., і на годівлю свиней 600 к., на садівництво 1.300 к., на заложене взірцевого складу навозу і гноївки 1000 к., разом 12.500 к.

Чоловік трійлоїд. Берлиньска президия полїциї устроїла оногди ориґінальне представлене для запрошених гостей, межи котрими знаходили ся репрезентанти властий і науки та кількох лїкарів, а яко фахові знатоки професор др. Левін і судовий хемік др. Єзеріх. Американьский капітан, Е. Ветріо, подав був просьбу, щоби єму вільно було показати свою неаби яку штуку трійлоїда. Отже щоби набрати понятя о тій штуцї, устроїла президия полїциї пробне представлене, котре розпочало ся тим, що артист випив насамперед склянку „ультрамарини“; по тім закусив ґриншпаном, наїв ся фарамушки з сїрки і бораксу, а потім всїм зажив стрихнїни і випив розпущеного трійла, уживаного до троєня щурів. Незвичайну ту продукцию свою закінчив тим, що наїв ся білого фосфору. Всї ті трійла оглядав др. Єзеріх і переконав ся, що они були правдиві. Капітанови Ветріо они нїчого не зашкодили. Він розповів тогди, що одного разу був на якімсь обідї, на котрім гостї затроїли ся аршенїком; лиш єму тогди нїчого не було. Він від тої пори пробував їсти всїляні трійла, привик до них і так став ся трійлоїдом.

Без хіньского чаю. До „Polit Corresp.“ доносять з Москви, що сего року грозить небезпека цїлковитого браку хіньского чаю. Більшу часть чаю одержує Росия морскою дорогою, іменно з Ганкау до Одесси, а лише малу частину привозять сушею. Тимчасом теперішна війна привела застій в торговлї; банки в Ганкау відказали позички торговельникам чаю, а плянтаторам не стало грошей на заплачене робітників. В наслїдок сего Росия почала спроваджувати чай з Індий і Цейльона. Мабуть індийский і цейльоньский чай заступить небавом чай хіньский.

Пруский цивілїзатор. Перед карним судом в Ерфуртї ставав дня 16-го с. м. редактор виходячої там ґазети „Tribüne“ за оскорбу чести пруского ляйтнанта Оскара Фішера, котрої нїби то допустив ся в той спосіб, що описав в ґазетї і подав до публичної відомости, як той Фішер збиткує ся над бідним мурином, котрого привів з собою із всхідної Африки. В ґазетї було сказано, що знатні дами в Берлинї звели мурина на злу дорогу (се також характеристика для пруских цивілїзаторів), а Фішер бив опісля мурина палицями із шкіри нїлевого коня. До розправи станув сам Фішер і сказав, що его слуга, мурин Йоннос Гашінс, був в Африцї дуже добрий і він длятого взяв его з собою до Европи, але зробив з ним (18-лїтним хлопаком) контракт, в котрім вимовив собі, що єму буде вільно мурина бити, Отже й бив, бо мурин в Берлинї попсував ся. Бив его паличкою із шкіри ріноцероса грубости пальця, казав єму розібрати ся до нага, покласти ся на землю і так бив его по плечах. Сусїди, що стають за сьвідків, кажуть, що той цивілїзатор дуже часто збиткував ся так над мурином; як замикав двері на ключ, лиш було чути страшенні крики мурина і удари ляйтнанта. Один із сьвідків каже, що коли Гашінс показав єму свої плечі, то він начислив на них 25 басаманів забіглих кровю, таких грубих як та палиця, котрою ляйтнант бив мурина. Такі самі басамани були й на шиї, а ляйтнант оправдував ся тим, що мурин не хотів спокійно лежати та ще й думав боронити ся. Коли судия сказав до того цивілїзатора, що то прецї не по людски бити так чоловіка, то той цивілїзатор відповів, що в Африцї ще не так бють! — Суд ще не видав вироку, бо постановив переслухати ще дальших сьвідків, і придивити ся тим палицям, якими Фішер бив мурина. Ось маєте пруского цивілїзатора! А нїмецкий цїсар розпинає ся за таку цивілїзацию в Хінї!

„Потрокол“.

(Образець із села).

В однім селї повісив ся (преч би казало ся) чоловік. Суд зарядив зараз слїдство і вислав одного ад'юнкта на комісию. Але того самого дня мав ад'юнкт бути на балю в містї і мусїв скоро вертати ся домів. Приїхавши на те місце, де покійник лежав, і позаписувавши ріжні вісти, котрі було потрібно, збирав ся він уже до їзди. Як ось став перед ним молодий ґазда і, поздоровивши чемно, сказав:

— Вибачайте, пане „гадіюнт“, що я такий сьміливий, але маю щос важного дати до потроколу.

Ад'юнкт думав, що справдї селянин скаже єму щось важне, велїв писареви розложити папери, а сам став переслухувати селянина.

Сей почав так:

— То, вважаєте, пане, річ має си так... Сей покійник то є мій вуйко. Вважаєте!?! А я є его непіт. Най з Богом спочиває! Мій неньо, вважаєте, а покойний, его звуть ади Василь, були собі рідні братя.

— Е бадіку, ви бачу починаєте здалека! — замітив ад'юнкт спокійно — Кажіть просто, чому повісив ся.

— Зараз, прошу чесного суду, я прийду до пунту, лиш я, вважаєте, зачав гет цалком з початку. Ну слухайте, я зараз „фертіґ“ — Тут селянин здорово сплюнув.

Тай, знаєте, мої покойні неньо, як умирали, прикликали сего вуйка (показує пальцем на помершого) тай каут: Мо Васи! Я умираю, а сего мого малого сина (тай нїби на мене показують) передаю на твої руки.

Ад'юнкт піднимає ся з лави і уже роздратованим голосом нїби сварить нїби просить: — Ей, та бо ви говоріть про покійника, бо я не маю часу!

— Ну! Таже я за него говорю, пане, тай зараз дійду до пунту... Тай, розумієте, неньо вмерли, а я пішов до вуйка Василя... Жию я в вуйка рік, ба й другий, ба й третий, а я мав тогди, як прийшов до вуйка саме чотири рочки. Але одного разу, вважаєте, луплю я з тїткою на припічку бараболю, а вуйко входять до хати тай каут: Мо Іва! А я кау: Га! — Може би ти гуси пас?

— Гуси пасти? Гуси пасти!

Пасу я рік, ба й другий, ба й третий, але вуйко каут:

— Мо Іва! — А я кау: Га!

— Може би ти пішов свинї пасти?

Свинї пасти? Свинї пасти!

Ад'юнкт уже недобрий.

— Таже бійте ся Бога, бадіку, я не маю часу; говоріть скоро, що маєте важного, не плетїть дурниць!

— Ей пане! Коли без сего яковос дійти до важного. Я вже зараз готовий... Тай пасу я свинї рік, ба й другий, ба й третий, але вуйко каут: Мо Іва: — А я кау: Га!

— Може би ти пішов телята пасти?

Телята пасти? Телята пасти!

Пасу я рік, ба й другий, ба й третий, але вуйко каут: — Мо Іва! А я кау: Га! — Може би ти пішов конї пасти?

Конї пасти? Конї пасти!

— Гей, бадіку! Ви здуріли, чи що? скрикнув розлючений ад'юнкт. — Таже я не приїхав сюда на те, аби з вами бавити ся!

— Ей паночку, ще хвилька і зараз буде конець. Ну, слухайте! Тай пасу я конї рік, ба й другий, ба й третий, а вуйко каут: Мо Іва! — А я кау: Га! — Може би ти пішов на фірманку?

Фірманити? Фірманити!

Фірманю я рік, ба й другий, ба й третий, ба й четвертий, а вуйко каут: Мо Іва! — А я кау: Га! — Може би я тебе оженив?

Га, таже нїби то нїчо не завадит, подумав я собі. Хлопец, як сметана, молодий, вус лише засїяв си, та нїби чому не? Беру я тай женю си.

Ад'юнкт знову нїби втихомирив ся, бо каже спокійшим голосом: — Та вже кінчіть вашу дурну бесїду!

— Е, дурна; а я! дурна. Коби ви знали, що си стало далї. Тай жию я з жінкою рік, ба й другий, ба й третий, ба й четвертий, а се вже, вважаєте, петий. Придбали си худібки, поля трохи скупили, маємо двоє дїточок, не вменчив би Бог ласкавий. Старшенького звемо Митром. Мо Митрику! Ходи ко суда до пана, бо ади за тебе веде си бесїда!... А в нас, вважаєте, дома така установа. Досьвіта, ще сонце не зійшло, встає моя жінка, а я ще припочиваю. Жінка піде на двір, даст дробови їсти, обійде худібку та, вважаєте, покрутит си коло печі, а я аж тогди зачинаю вставати.

— Но, бадіку! Ви або кінчіть, або забирайте ся, бо я вже втратив терпливість!

— Ей, паночку! Які ви! Та чого вам так пильно? Та заждіт ще трохи!

Тай знаєте вчера я ще досипляю, а моя жінка вже давно встала. Тай вважаєте, нараз убігає до хати тай каже:

Мо Іва! А я кау: Га!

Ти чув, що си стало?

Шо? — питаю.

„Таже ади, вуйко Василь повісили си!... Та дзїнькую, паночку, шануючи ваш гонор, отсе мав сми вам сказати, абисте вписали до потроколу.

Ад'юнкт, що таки ще сподївав ся почути щось важне, видивив ся на селянина, не сказав уже нїчого, тілько сплюнув і поїхав.

І Карбулїцкий.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Популярна хемія.

Пан Замішайко входить до реставрациї і каже собі подати порцию смаженої печенї та закурює циґаро. Пан Наливайко, его знакомий, що сидить при тім самім столї, відзиває ся: — Попсуєте собі апетит, коли тепер будете курити..

Замішайко. Я курю умисно, бо менї треба попелу з циґара:

Наливайко: А тож на що?

Замішайко: Зараз вам скажу. Хеміки з уряду здоровля вигадали, бачите, спосіб, як можна найлекше розпізнати марґарину (штучне масло); до сосу додає ся трохи попелу з циґара; коли він стане трохи червоний, то знак, що есть марґарина.

Наливайко: Чи гадаєте, що марґарина шкідлива для здоровля?

Замішайко: То нї; але я мушу докладно знати, що менї дають в реставрациї їсти.

Послугач: Ось есть смажена печеня.

Замішайко: Добре! Уважайтеж тепер мій друже! Я всиплю весь той попіл з циґара і замішаю.

Наливайко: І щож показує сей досьвід?

Замішайко: Сос закрасив ся на синьо.

Наливайко: І щож то значить?

Замішайко: Сина краска показує, що в сосї з печенї суть деякі соли, котрі допускають, щоби проба чисто удала ся. Отже розходить ся насамперед о то, щоби ті соли віддїлити.

Наливайко: А тож як зробити?

Замішайко: На то суть тепер дуже практичні способи. (Кличе послугача і каже собі подати прибори до писаня).

Послугач: А печеня?

Замішайко: Може почекати; дай менї чорнила і паперу.

Послугач: Зараз служу.

Наливайко: Чи хочете може писати до уряду здоровля.

Замішайко: То нї; ось дивіть ся. Кашу два ґрами отсего чорнила до сосу і замішаю добре.

Наливайко: Ага, тепер краска значно змінила ся.

Замішайко: Та й менї так здає ся. Головний тон краски есть тепер чорнаво зелений, знак, що згадані соли упали вже на спід і там мабуть поробили ся вже з них кристали.

Наливайко: А тепер може домішаєте знов попелу з циґара.

Замішайко: Нї, то не було би добре. За то прийду скорше до цїли, додам хльорокислого потасу.

Наливайко: Але того не маєте під рукою.

Замішайко: Чому нї? Хльорокислий потас знаходить ся в шведских сїрників, а тих маємо подостатком. Уважайтеж тепер: я возьму пачку таких сїрників, замачаю в сосї, добре заколочу, і ось видите, тота мішанина закрасила ся на червоно. Нема й сумнїву, що печеня смажена на марґаринї!

Наливайко: Та бо Вам тимчасом вже печеня вистигла.

Замішайко: То не вадить нїчого. Мій досьвід показав ще й ту важну річ, що з марґарини віддїлила ся якась часть стеарини, котра, як видите, плаває тут в грудочках.

Наливайко: Але то на правду стеарина?

Замішайко: Зробім пробу: Я повибираю ті грудочки, зліплю їх до купи, витягну нитку із сервети, облїплю еї тою масою і запалю еї кінчик. Проба готова: горить ясною поломінию! Подержу тепер таріль над тою поломінию і печеня загріє ся зову.

Наливайко: Дуже ориґінальна проба! А щож тепер зробите?

Замішайко: Також дивне питане; таже мушу з'їсти печеню, бо я казав еї собі дати.

Наливайко: Ну, доброго апетиту і видихайте здорові!

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціальна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїлене аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приряд до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи входячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї виданя:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горільана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 124. Чернівцї, середа дня 18. (31.) жовтня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Шкільні павшалї.

Ми вже в новинках одного з попередних чисел „Буковини“ згадували про зарядженє кіцманьского староства в справі павшалїв на опал і услугу. Тепер від одного члена громадского начальства у Клїводинї дістаємо таку допись у тій самій справі.

Передова статя „Перше добре розбери, потім аж роби“ в ч. 119 „Буковини“ пояснила достаточно справу відозв, поміщених у чч. 116 і 117 „Буковини“.

Остає ся тілько заявити, що й повітові староства заняли ся сею пекучою справою школи і здїлали відповідні кроки. Я кажу повітові староства — на підставі розказу, який уже в липни с. р. енерґічний староста кіцманьского повіта розіслав но громадских урядах.

Розказ сей такий:

An sämmtliche Gemeindevorstände hierbezirks.

Laut der vom k. k. Bezirksschulrathe anher bekanntgegebenen Zuschrift vom 16. Dezember 1899 Nr. 24246/99 hat die k. k. Finanz-Direction dem k. k. Landesschulrathe mitgetheilt, dass gegen die Einhebung der Gemeindeumlagen für Schulzwecke durch die Steuerämter unter der Bedingung kein Anstand obwaltet, wenn die Gemeinde bei Verfassung der Präliminarien über den Gemeindehaushalt auch auf die Bedürfnisse für Schulzwecke Bedacht nehmen und zur Deckung des Gesammterfordernisses die Einhebung einer commulirter nicht weiter theilbaren Umlage beschliessen.

Ich fordere den Gemeindevorstand auf, die Frage der Einhebung von Gemeindeumlagen für Schulzwecke durch die k. k. Steuerämter im vorangedeuteten Sinne in einer binnen längstens drei (3) Wochen einzuberufenden Gemeindeausschusssitzung in Berathung zu ziehen und den diesbezüglich gefassten Beschluss bei Mittheilung einer Abschrift des gegenständlichen Protokolles d. i. Sitzungsprotokolles binnen Monatsfrist anher bekannt zu geben.

Hiebei kann ich nicht umhin dem Gemeindevorstande nahe zulegen, dass die Einhebung der Umlagen für Schulzwecke durch die k. k. Steuerämter nicht nur im Interesse der Schule sondern auch in jenem der Gemeinde gelegen wäre.

Der k. k. Bezirkshauptmann.

Кілько менї відомо, то уже 29. липня 1900 в Клїводинї на підставі такого розказу ухвалив громадский видїл, щоби всї додатки шкільні, а то додаток так званий Schulerhaltungsbeitrag в висотї 238 корон

навшалї на опал . .	160	„
„ „ услугу . .	96	„
разом .	494	корон

отже, яко „commulirte Umlage für Schulzwecke“ в спосіб дальшого розпорядженя повітового староства безпосередно виплачувано повітовій радї шкільній, евентуально, шкільне — школї.

Так само, о скілько я знаю, рішили громади в Давидівцях і Шишківцях сего повіта — і здає ся в цїлім сїм повітї і краю не инакше, хиба би там-не-там могли ся знайти впливові особи видїлові, не сприяючі школї — що з огляду на нїмецку пословицю „eine Schwalbe macht nicht den Sommer aus“ нїчо не значить.

А треба й то знати, що той так званий Schulerhaltungsbeitrag і тепер, як поперед, не побирає місцева рада шкільна, лише повітове староство побирає безпосередно від громад і відставляє до повітових кас податкових. З сеї причини, а також тому, що часом у потребі инакше розуміють закон, можна би безперечно через відповідні розпорядженя краєвої ради шкільної, в краю, злучити з тим додатком на утриманє школи (Schulerhaltungsbeitrag) і всї предметні павшалї шкільні — і, як до тепер побирало староство лише Schulerhaltungsbeitrag, могло би оно разом з тим побирати і дотичні павшалї безпосередно замісць, як перше від громад, тепер з податкового уряду, котрий стягає павшалї як і громадскі видатки в одну і ту саму податкову касу.

Таж правительство помагає собі в важнїйших справах, що приміром потрафляє і без парляменту правити тілько одним однїсеньким параґрафом 14-им, чомуж би оно в такій пекучій справі не могло завізвати податковий уряд, щоби з тих, ним стягнених громадских видатків (Gemeindeumlagen) межи котрими уже зараховані, бо прелїміновані і предметні павшалї шкільні і Schulerhaltungsbeitrag, виплачував тяку і таку суму в процентї місячного приходу повітовій радї шкільній, з відки управитель школи мав би побирати свої павшалї.

Такому розпорядженю краєвої шкільної ради яко найвисшої зверхности шкільної в краю не противив би ся § 43 зак. з дня 30. сїчня ч. 9, коли-б заходила потреба виминути єго (Umgang nehmen), бо відомо, що то річ дозволена в потребі.

Стілько до відомости управителїв і тов. „Рускої Школи“ на случай нарад над сею справою виплачуваня павшалїв на опал і услугу.

Присяжний член начальства громадского.

Наслїдство престола.

Як звісно, в угорскім соймі стоїть тепер на дневнім порядку справа записаня присяги архикнязя Франца Фердинанда, якою він в імени своєї жінки і потомства зрік ся права до престола Австриї. Опозицийні сторонництва в угорскім соймі заквестіонували правосильність сеї присяги що-до угорскої корони. Они доказують, що в угорскій конституциї нема жадної згадки про морґанатичні подружя, що жінка короля є угорскою королевою без огляду на своє подружє, а королївскі дїти мають повне право до престола. Опозиціонїсти противлять ся, щоби супротив Угорщини приноровлювано чуже і навіть незнане їм, домове право Габсбурского дому і домагають ся, щоби передовсїм се право предложено парляментови.

З сеї причини повстало велике невдоволенє на цїсарскім дворі. Допустити, щоби подружє члена династиї і престолонаслїдника було предметом кількатижневої, публичної дискусиї, не звязаної жадними зглядами, було-б що найменьше зовсїм невідповідною річию. Тож, як доносить „Угор. інформацийне бюро“, цїсар є рішучо противний та-

Дім і школа.

(Гадки народних учителїв).

Колись то зайшов я на хвильку до редакциї „Буковини“ тай зараз напитав собі клопоту, бо редактор завдав менї роботу.

— Ти читав статю „Чи ви Русини?“ — питає ся він.

— Читав — кажу я.

— А відповідь у ч. 120-ім читав?

— Читав.

— Ну, то ось тобі ще три дальші відповіди, зредаґуй їх і принеси, я дам їх у фейлетон. Адже ти якийсь педаґоґ, отже скажи свою гадку!

Хоч мене редактор назвав лише „якимсь“ педаґоґом, але годї було єму відмовити, бо ми собі з ним приятелї, то треба часом помогти. Врештї я був цїкавий прочитати сї три дальші відповіди, як то в них учителї боронять себе і саму справу.

Прочитав я їх дома уважно тай, заким далї подам їх читателям „Буковини“, скажу кілька слів від себе. Сї відповіди острі, писані, як то кажуть, з серцем і перцем. Се нїчого не шкодить, — я люблю жваву суперечку, — тілько автори відповідий занадто тримають ся ходу гадок у першій статї „Чи ви Русини?“ і не бачать докладно, що в нїй понакидувано наумисно богато ріжних питань, на котрі треба би відповісти по черзї. Там порушено між иньшим такі справи:

1. Як наша інтелїґенция виховує дїти дома? — Я зараз тут і відповім коротко: Найлїпша наука для дїтий се приклад батька і матери. Коли они сьвідомі Русини, то і дїти будуть такі. Тут справдї можна пізнати родителїв по дїтях. Часом, правда, бувають виїмки, що дитина „не вдасть ся“, але загалом можна сьміло сказати, що правдива руска родина чей не виховає собі з дитини Нїмця. Так, чи нї? А як є у нас?

2. Друге питанє таке: Як виховують селяни свої дїти дома? — Питанє трудне, але відповіди на се ми, педаґоґи, мусимо шукати і найти єї. Народний учитель мусить знати, як виховують дїтий селяни, бо він жеж перший ті селяньскі дїти дістає у свої руки. Придалось би се знати і учителям із середних шкіл, щоби знали, які основи до виховання могли дїти принести з дому. Коли ми побачимо, що селяни зовсїм не дбають або за мало дбають про свої дїти — а так оно є — то наша річ вишукати спосіб, щоби се вихованє селяньских дїтий було лїпше. Тодї ми, на приклад, попросимо наших панотцїв, щоби не все потїшали людий сим житєм, що жде нас по смерти, але щоби вчили також, що робити з житєм на земли, як до него приготовляти дїтий; тодї ми будемо ґазетками і книжечками учити батьків і материй, як з дїтьми обходити ся. Способи найдуть ся і народні учителї не будуть діставати до шкіл такий дикий материял у селяньских дїтях, як дістають тепер. Тому то вже тепер треба до читалень втягати не лише селян, але і селянок. Не так, як тепер дїє ся, що жінок у читальнях не видати.

3. Третє питанє було таке: Чи може учитель і навчити і виховати дїти у школї? Щоби він се міг осягнути, то що треба вимагати від него (була відповідь: нехай сам далї учить ся!), і що учитель має право вимагати від суспільности, щоби єму лекше йшла робота? На сї питаня найбільше відповідають учителї. Уже в числї 120-ім один відповів: „Обставини тяжкі, дїти не ходять правильно до школи. По учениках не можна судити учителїв; ученики бувають і лїпші і гірші. Є учителї і учительки неквалїфіковані — і ще раз обставини тяжкі“.

Я не перечу, що на „проклятї обставини“ можна богато скинути, але таки не все і не всюди. Се признає і автор першої відповіди, яку ми зараз подамо. Автор єї дуже розумно дивить ся на обовязок учителя по скінченю школи. Він признає, що обставини страшенно спиняють роботу учителя і в школї і дома (самообразованє), але проте таки не звільняє нїкого від сего обовязку. Ось як він се каже:

I.

У статї „Чи ви Русини?“ автор-професор робить закид всїм Русинам, що їх дїти гірко калїчать руску мову так у слові як і в письмі. Однак найбільший паштет дістав ся від него учителям-Русинам, бо, як повідає сам автор, се їх непростима вина, що дїти так слабо приготовані з рускої мови, граматики і правописи.

Я, яко учитель-Русин, скажу на сї закиди: се так не є і так є.

Так не є тому, бо перепони, які учитель мусить поборювати, спиняють єго працю. Але я би сказав від себе, що народні школи не є приготованєм учеників до середних шкіл, лише они мають за цїль дати дїтям відповідне до їх стану загальне образованє, на підставі якого могли би пізнїйше відповідно жити і бути пожиточними горожанами краю. А що народні школи можуть бути приготованєм дїтий до висших шкіл, то знову иньша річ.

Що дїти до таких шкіл не добре приготовані, то один учитель навів уже в ч. 120. „Буковини“ причину, а то недбале ходженє дїтий до школи. Я з сим не можу погодити ся, бо дитина, котрої родичі задумують віддати єї по укінченю народної школи до середних шкіл, певно буде правильно ходити до школи і сего не можна подати за найголовнїйшу причину. Головна причина лежить у тім, що наші народні школи переповнені ріжним материялом науковим, а при теперішних обставинах, де навал дїтий такий великий, що треба їх аж на ґрупи дїлити, не можна єго як слїд вичерпати, а тим самим не можна осягнути жаданої осьвіти у дитини. Але менї здає ся, що не в сїм дїло, аби дїти все знали. Коли дїти не добре приготовані і дечого не знають, то ще пізнають, бо на то они ходять до школи і на те є учитель у школї, аби дїти навчити.

кій дискусиї. Отже порушено гадку, чи би архикнязь Франц Фердинанд радше не зрік ся своїх прав до наслїдства престола і не відступив їх свому братови, архикнязеви Отонови, або его дванацятьлїтному синови. По повороті цїсаря до Відня в перших днях падолиста має відбути ся в сїй цїли велика, фамілїйна нарада, на якій западе рішенє що-до евентуальної абдикациї. Архикнязь Франц Фердинанд заховує ся зовсїм байдужно супроти сеї справи і заявляє, що вповнї піддасть ся желаню цїсаря, бо одиноким для него правом є воля великодушного монарха.

Угорскі дневники вже заповідають цїлковиту абдикацию архикнязя Франца Фердинанда як певну річ, а угорске правительство, предвиджуючи сей оборот справи, не спішить ся з предложенєм присяги архикнязя перед повну палату парляменту. До тепер є ся присяга предметом нарад в парляментарній комісиї, а бути може, що невмісна дискусия в повній палатї стане зовсїм злишною.

В справі реформи галицких учительских семинарий,

зібрала ся в суботу анкета в краєвім видїлї. В нарадах під проводом маршалка ґр. Баденього взяли участь члени соймової комісиї шкільної і кілька осіб з учительского стану. Члени анкети вибрали підкомітет, який мав уложити квестіонар і предложити его в недїлю на засїданю анкети.

Квестіонар подає:

I. Плин науковий:

1) Чи поручає ся подїл семинарий після типів міского і сїльского? Чи не дасть ся осягнути цїль зорґанїзованєм двостепенної семинариї?

2) В случаю подїлу: Чи для семинариї міского типу має ся збільшити обсяг науки піднесенєм условій принятя, удержанєм приготовляючого курсу для всїх учеників; піднесенєм формального образованя взагалї — а ограниченєм науки господарства?

3) Чи поручає ся заведенє постійних курсів видїлових для видїлових учителїв і полученє з тими курсами видїлової школи яко школи вправ?

4) Чи семинарию сїльского типу має ся сполучити з рільничою школою, чи в такім сполученю сповнить она свою задачу і в яких услівях, іменно: які мають бути жаданя при вступі, якого віку має ся вимагати від вступаючого, кілько лїт має тревати наука, о скілько належить ограничити формальне виобразованє, щоби иньшим предметам надати більше практичний напрям.

II. Інтернати для кандидатів:

1) Чи інтернати мають бути обовязкові для всїх учеників, а тим самим урядово зорґанїзовані, чи їх розвій і орґанїзацию належить полишити приватній ініциятиві, а ограничити ся лише до їх підпори і нагляди?

2) В якій мірі пожадана була би поміч краю і держави; в напрямі запомог і стипендий?

3) Чи поручає ся засновати один великий інтернат для всїх учеників заведеня, чи меньші?

III. Взагалї:

1) Чи потреба розширити науку релїґії і релїґійного вихованя в семинариях?

На недїлїшнім засїданю анкети ведено дискусию над поодинокими точками квестіонаря. Голос забирали майже всї члени анкети. Бесїдники годили ся з тим, щоби не розширяти наукового пляну, однак конче треба познакомити учителя з господарством. Також жадано, щоби в семинариях більше узгляднювано релїґійне вихованє молодежи.

Приятелї християньского люду!

(Дописъ із Чуркова).

Року 1899, 16. марта заклали чурківскі господарі християньску крамницю і за дозволом громади поставили будинок недалеко церкви на громадскім кутику. Хотяй жидівскі Іванки лаяли і відказували, то все таки ся крамниця дуже гарно розвивала ся аж до 8. вересня с. р., котрого то дня зробив їй конець п. К. Драчиньский, бо сказав будинок розвалити, а марфу забрати до громадскої канцеляриї.

Хто то сей панок і як він до того прийшов, прошу послухати: Є се чурківский дяк, воріг кождого доброго дїла, як читальнї, каси, крамницї, просьвіти і т. д., а натомість великий приятель ширеня піяньства, не сьвяткованя недїль та сьвят, великий любимець нехрещеного люду, за котрого помочию а також за помочию о. Перчика вибрано его в місяци мартї с. р. і на двірника. Яко двірник скликав він 26. цьвітня громадску раду, котра урадила, щоби склеп з тої причини, що коло церкви не вільно торгувати, до трох місяцїв господар склепу забрав, а нї, то щоб уряд громадский дім розбив.

Отже не вільно коло церкви в окремім домі мати крамницю. А вільно під церквою горівку пити? Се ви, пане дяче, бачили оба з о. Перчиком нераз, але може двістї, ба і ви собі, пане дяче, нераз потягнули. А в церкві не гріх вам обом торгувати? Таже на престолї гей би на якім столику в Чернівцях на ринку лежать купки гроший. Під церквою не гріх в карти грати? А в недїлю і сьвято не гріх з поля звожувати? Що, не правда може? А ви, панотчику, чи хоть раз спімнули, як то другі сьвященики роблять, в церкві о піяньстві, о сьвяткованю недїль та сьвят? Правда, ми вам і не дивуєм ся, бо не вмієте по руски говорити, але дивуєм ся, що вмієте наш хлїб їсти, а ще більше диво для нас, що ви за 12 років по руски не навчили ся говорити. Я знаю одного Нїмця, що завсїгди нарікав на мужиків і називав їх дурнями, що не могли за 25 років по нїмецки навчити ся, та каже бувало: „Ото дурні Гуцули, вже 25 лїт я між ними, а вони ще не навчили ся говорити по нїмецки“. Чи і ви ждете, щоб люди навчили ся від вас по вашому говорити?

О ухвалї двірник не згадував господареви склепу; аж у послїдних 14 днях дав наказ, щоб до 14 днїв забрав склеп. Против сего зробив господар склепу рекурс до видїлу краєвого і дав его через уряд громадский. Але видко, рекурс не був до вподоби сьвященикови, бо сказав: „Я би галасувала приймити рекурс, але що ви надала конкуренцийна гроші, то я не приймала рекурс. Я, на прикло, хотїло, щоби нїхто за гроші не знала, а ви ландеставешусу давала знати“ От і відкинув двірник рекурс через конкуренцийні гроші і не ждучи на резолюцию з видїлу краєвого на рекурс, що через ц. к. староство в Кіцмани надано, розбив будинок, а марфу забрав до канцеляриї, гадаючи, що таким способом знищить християньску крамницю. Але Бог єму не допоміг, бо крамниця як була, так і є. Що то за конкуренцийні гроші? Є се гірко складаний гріш на будову церкви, котрий тепер під его зарядом розходить ся на непотрібне відновленє парохіяльного дому, бо то — скачи дяче, як піп каже —; але є і: — скачи попе, як дяк каже, — як було при виборі епітропів церковних. От приятелї християньского люду! *Селянин.*

НОВИНКИ.

Чернівцї, 30-го жовтня 1900.

Передвиборчі збори скликує посол Пігуляк до **Кіцманя** на недїлю, 4. падолиста о 2. год. пополудни. Подає ся се до відомости всїм сусїдним селам, звідки люди повинні численно явити ся в Кіцмани.

У своїй статї автор зовсїм не криє ся а каже таки отверто, що учителї самі по руски не знають. Отже „hier liegt der Hund begraben!“ І автор має повну рацию, коли нас учителїв судить по дїтях; бо який учитель, така школа; який учитель, такі дїти. Се треба хоть з соромом для нас приймити до відомости і признати авторови слушність. Видко, що автор статї то чоловік, котрому залежить на тім, аби учителї-Русини знали свою матерню мову, як Бог приказав. Він хоче нам сим сказати, щоб ми учили ся тепер своєї рідної мови, коли ми в школї не навчили ся. Таке казати — се не напасть, як декому може здавати ся, бо богато з нас таки справдї не знає добре рускої мови.

Учитель у своїй відповіди (ч. 120.) винуватить за се особи, котрі рішають знанє даного учителя рускої мови при іспитах і питає ся: „на що признають кваліфікацию таким учителям?“ Якжеж можна так говорити? Чи правник, котрий зложив усї іспити і риґорози з відзначенєм, може вже казати, що він *добрий адвокат або урядник?* Чи можна казати, що він уже знає всї свої параґрафи? Або молодий лїкар, що зложив іспити, чи може вже безпечно лїчити хорих? Хто йде до молодого лїкаря лїчити ся, коли має до вибору старшого, досьвідченого? Він всї свої відомости знає лише теоретично. Школа подає лише підвалину до дальшого знаня і образованя. То лише сурдут виходить з іглы готовий. В школї набуває чоловік теориї а в житю практики. А теория без практики, то слїпі патрони, то шумні бесїди без дїла!

Коли ми в школї не набули відомостий, не навчили ся рускої мови, то для нас тепер не є оправданєм, коли ми себе тим ба сим будемо боронити. Ми чи вчили ся чи не вчили ся, мусимо а що найменьше повинні знати свою рідну мову. Зрештою в школї навчить ся ученик граматики, правописи, але рускої мови не навчить ся! Часу за мало, щоби навчив ся. Адже й письменники, що вже неодно друкували, учать ся далї мови!

Я знаю з досьвіду, що не лише учителї, але й иньші урядники-Русини, котрі кінчили свої школи в иньшій не в своїй рідній мові, нинї знають по руски добре а навіть дуже добре і то не лише в слові, але і в письмі. А се набули они своєю практикою. Се здобули они собі своєю працею поза школою. Коли кождий з них укінчив свою школу, в котрій чув руске слово лише на годинї рускої мови, то не перестав, як то звичайно у нас буває — вчити ся і працювати над собою. Він читав книжки і студиював їх; він читав ґазети, а кожду статю в них перечитував два і більше разів. Кілько то ріжних статей подає ґазета? Бувають такі статї, що задля їх змісту, форми, задля слів варто їх на память вивчити ся! А чи у нас так буває? Не один з нас, отримавши сьвіже число „Буковини“, перегляне або й не перегляне новинки і конець на тім.

Не тілько книжки ріжного змісту, не тілько ґазети з науковими статями, котрі годить ся студиювати, передумувати, не лише бігцем перечитати, — але взагалї всї рускі справи дають учителям і взагалї Русинам нагоду навчити ся рускої мови.

Длятого не оправдуймо себе ба сим, ба тим, лише вдармо ся в груди і скажім: mea culpa (моя вина) і забираймо ся до роботи!

II.

Другий народний учитель страшенно озлобив ся на статю п. з. „Чи ви Русини?“ і відповів авторови єї зовсїм не так, як перший. Каже навіть, що коли-б редакция перелицювала его статю на свій лад, то він „буде примушений се саме в перекладї в иньшій ґазетї помістити“. Дивні в нас понятя про редакциї! Редакция нїколи не перелицює нїчого, **коли річ добра.** Наші рускі редактори тїшились би, як малі дїти, коли-б дочекали ся сих часів, щоби не потребували нїчого зміняти у присланих дописях, тілько просто з куверти давали їх у друкарню. Тимчасом в тім і біда, що з тяжким серцем мусить він слїпати над дописями і поправляти коли вже не саму річ, то мову, стиль і правопись, бо інакше сьвіт сьміяв би ся. На приклад, у дописи того самого учителя, що так застерігає ся против перелицьованя, я находжу такі фрази: „Не витикайте нам кадило цїлебної вони (?!), бо ми (учителї) есьмо приклонники не диму, не славословія а вічної памяти, чого доказом чим раз то дальше сягаючі обкроєня нашої експанзиви. Минули часи, коли недобитки попри ситі парастаси учительскою теперішностию причалили до суші і т. д.“ Ріжте мене, я не розумію сих фраз. І якже друкувати таке, не перелицювавши, або не викинувши зовсїм? „Воня“ значить сморід, сморід не є цїлебний (і то слово не добре, бо каже ся цїлющий), кадила зі смороду нема — і т. д. Треба поправляти, хоч би як чоловік не хотїв.

Сказавши таке, я цїлком не дивую ся учителям, що не знають рускої мови, тілько раджу взяти собі до серця слова автора першої відповіди, поміщеної тут; а далї виймаю із дописи другого учителя се, що в нїй гідне уваги. Намір его благородний, бо бере учителїв в оборону і бажає поправи обставин.

Він каже, що обширнїйший розбір граматики із словотвором, складнею та розставкою зачинає ся в сельских школах аж у пятім і шестім шкільнім роцї, а в низше з'орґанїзованих школах є лише південна наука, отже нема коли навчити дїтий докладно рускої мови. До того двірники і предсїдателї зовсїм не улекшують учителеви роботи, тілько утрудняють.

Він знає одного учителя, що здобуває потїшаючі успіхи в тих „зарослих твердинях“ лише тим способом, що помножує собі добровільно число годин науки і вчить граматики, бо в **двох** годинах тижнево, призначених на науку граматики, учитель ледви може впорати ся з девяти частями мови; про складню і розставку не може бути і мови в низше з'орґанїзованих школах. Коли-ж иньші учителї не хочуть учити дїтий в позашкільних годинах, то ще з того не виходить, щоб они робили се з лїнивства.

Наука рускої мови не йде в декотрих школах просто тому, що в них учать усякі неіспитовані панночки, та коби ще зпід стріхи, а то зпід жидівских „бебехів“, і паничики, що кушали і жовнїрского, а декотрі і ревізорского хлїба; вони своїм образованєм не перевисшають учеників з приготовляючого року. *Закон не позволяє повірювати таким учителям* і учителькам заряд школи анї 1-ого анї 5. і 6-ого шкільного року; але в иньших роках они можуть учити. Якжеж они учать? Учать так, що у висших роках дїйсний учитель мусить усе наново брати та ще й викорінювати в дїтий се, що зле навчили ся.

До того треба взяти на увагу, що в декотрих школах просто нема досить лавок до писаня; кляса клясї позичає лавки, коли треба що писати. Нема крісел, учитель сидить на естрадї а пише „урядові книги“ на кухоннім стільчику з драничок або з прутя, позиченім від управителя. Двірник, що так славно дбає про школу, прилазить по пяному до школи „надзирати“, чи все в порядку. „Ходїть, — каже сей учитель — подивіть ся і рішайте, чи вийде із сего правопись чи кривопись?...“

Я подав усе, що було важне із дописи сего учителя і лишаю єму до волї повторити цїлу свою допись у якій черновецкій нїмецкій ґазетї. Кожда тутешна нїмецка ґазета дуже врадує ся его дописию і помістить єї, не перелицювавши. Адже у сих ґазетах так мало говорить ся про учительскі справи, а жидики, що їх редаґують, так докладно знають сїльскі відносини, що помістять, що хочете, коли се тілько прийде з провінциї і не ганьбить жидів. Радимо зробити пробу і написати щось притім про моральний вплив жидівскої коршми на

„Буковиньский Боян“ скликує знову всїх членів тай приятелїв товариства, сьпіваків тай сьпівачок, на першу пробу сьпіву, що відбудесь о 7. годинї вечером завтра в середу, 31. жовтня с. р. (як звичайно в Нар. Домі). Отже зійдїть ся, панове тай панночки, як найчисленнїйше, иначе виділ буде змушений застановити проби мішаного хору тай обмежитись на виключно мужескім хорі.

Філїя „Руско̂ї Школи“ черновецкого повіту устроює загальні збори 4. падолиста в Чернівцях у „Народнім Домі“. Початок о 3. год. по обідї.

Великого галасу в Чернівцях наробило в суботу арештоване відомого „махера“ до всего Зиґмунта Вельта. Казав его увязнити судия др. Ісопескул.

Памятник для Воляна. Дня 27. жовтня відслонено у краєвім шпитали в Чернівцях бронзовий бюст пок. директора сего шпиталю, дра Воляна. Памятник стоїть у городї шпиталю. При відслонї були: президент і капітан краю, бурмистр, ріжні лїкарі, професори унїверситету і и. Др. Филипович мав промову, у котрій величав заслуги покійника.

В цїсарскій родинї відбуло ся вчера весїлє. Архикняжна Іммакулята Райнерия вийшла замуж за князя Роберта Віртемберґа.

Уже другий раз сего місяця відбув ся в салї „Народного Дому“ в недїлю пополудни концерт для черновецких міщан. Першого разу прийшло мало міщан, другого разу було вже значно більше. Хор „Союза“ сьпівав піснї, були декламациї і сольо-сьпіви в супроводї фортепяна. П. Маковей мав промову про положенє міщан; порівнував селян з міщанами, оповідав, як жиють міщани в деяких галицких містах, як села підносять ся, і радив також взяти ся до роботи. Такі сходини що недїлї з промовами і відчитами може троха розрушають міщан, хоч то велика штука розрушити черновецких міщан. Дуже не цікаві.

Грушки на вербі обіцюють нам правительственні Румуни, що видають часопись Timpul. У сїй ґазетї вичитали ми статю п. з.: „Наші наміри“, щось нїби проґраму партиї. Перед виборами обіцюють, що будуть справедливі і для Русинів. Аби і Нїмцям закадити, кажуть, що треба всюди нїмецкої мови, аби ріжні народи могли з собою балакати по нїмецки. Разом з Нїмцями хочуть підносити край і не мають анї в гадцї зачіпати нас, Русинів. Говорила небіжелька до самої смерти! Волохів так мало в Австриї, що не мали би куди подїти своєї інтелїґенциї, як би виховали єї за богато і чисто по волоски. В Румунії їх не потребують, отже тому они приятелї нїмеччини на Буковинї тай, як зачуваємо, обіцяли Нїмцям довший час о нїщо не упоминати ся, хиба для себе о добрі посади і титули. А в ту обіцянку, що не будуть нас зачіпати, не віримо, бо крім ц. к. Волохів є ще иньші, що мають слово у народу і з ними Русинам годї танцювати разом анї гори, анї аркана.

Шкільні вісти. Учитель з Роша, Іван Радомский іменований суплентом для науки ґімнастики в низшій ґімназиї в Чернівцях, а на Рошу провіз. мол. учителем іменований Микола Котюжка.

Оповіщенє. Виділ станівскої філїї „Руско̂ї Школи“ подає до загальної відомости, що ухвалив на своїм засїданю з дня 21. жовтня с. р. устроїти свої сегорічні загальні збори на 25. н. ст. падолиста с. р. в Глиниці. Просимо проте по другім разї всїх Вп. членів станівскої філїї „Руско̂ї Школи“ або й ще нечленів, що хотять вступити у товариство „Руска Школа“, аби прислали чим скорше а найдальше до 15. н. ст. падолиста с. р. вкладку за рік 1900, що виносить тілько 2 корони, на руки касиєра п. Олександра Барбіра, надучителя в Кабинї, почта Драчинцї.

Від виділу філїї „Руско̂ї Школи“ в Станівцях, 26. жовтня 1900.

Партенїй Данчул, голова. *Олекс. Купчанко,* писар.

З Гадікфальви пишуть нам: У Балківцях сего року покрили церкву бляхою, полагодили стїни так і з середини як і з надвору. Люди пристали на то, щоби божий дім був у серединї помальований, хоть про се в коштορисах не було мови. Се коштувало громаду 950 зр. Жертволюбність руских мужиків була така велика, що поприставали навіть на то, аби за їх власні гроші були вимальовані образи після вибору жертводавців. Такий оден образ коштує 10 зр. а є їх аж 36. Малює п. Виклюк. Будучи в церкві на храмі в день Покрови пресьв. Богородицї я бачив уже такі два образи готові, оден заплатив дяк а другий чесний господар Іля Маґорка. Під дяківским видно підпись „Epifanie Bacinschi“, під другим „Ili Magorca“. За рускі гроші якісь волоскі підписи. Дяк тримає ся волоского, але що за імя є „Ili“ того не знати. Певно і другі образи таке чекає.

Храмовий гість.

Добре напив ся! В рові, повнім води, при гостинци з Чернівцїв до Снятина найшли неживого чоловіка з Орошен, на імя Плешку. День перед тим був він у Кіцмани, щоби заплатити податок. Вертаючи потім до дому, вступив до коршми коло Неполоковецкої рогачки, випив горівки понад міру і потім втопив ся в рові, Погана смерть! Варто би спитати ся коршмаря, як він сьміє так запивати людий! Єму байдуже, а люди гинуть по ровах!

Паньска забавка або *як краєвий інспектор культури відбуває свої подорожи по громадах?* Після розпорядженя Сторожинецкого старости з 5. червня 1900 ч. 1063 повідомлено громаду Панку, що 12. серпня 1900 приїде краєвий інспектор культури. Він мав загостити, як у сїм розпорядженю сказано, до громади, до обшару двірского і мав оглянути стацийного бика (бугая). Тут очікували его люди і хотїли дещо порадити ся, а також спитати ся, чи той бик лише для паньских коров, чи і для людских, бо пан Янош не хоче пускати его людям. Але що з того, коли того пана інспектора нїхто не бачив. Чи він так робить і в других громадах, чи лише у Панцї, того не знаємо. Але будемо просити, коли громаду повідомить ся, то нехай приїде, аби люди не тратили таких красних і дорогих днїв як у серпни.

Громадянин.

З Панки пишуть нам: Чи то і в иньших громадах так буває як у нас? Відай нї! Се тілько в нас таке водить ся, у Панцї. Наш панотець пустив свою худобу на цвинтар пасти, а худоба подоптала гроби і поломила богато хрестів. Чи панотець хоче таким поступованем дати своїм громадянам добрий приклад? Як із наших дїтий котре урве з паньского гробу квітку, то панотець страшно кричить а на гробах наших татів та дїдів може панотцева худоба ходити, та доптати ногами і хрести ломити. Аж сумно чути щось таке а ще як би то хто [illegible] не розуміє, але то священик! От приклад для людий!

Православний громадянин.

Садівництво в учительских семинариях. Товариство огородників у Львові внесло до краєвого виділу мемориял з жаданєм, щоби краєвий виділ при реорґанізациї наукової програми учительских семинарий взяв під розвагу справу введеня до учительских семинарий обовязкової науки садівництва, котру мали би викладати огородники або фахові помологи.

Платня учителїв у Франциї. Буковиньский учитель, що кождого першого дня місяця думає гірко, як то подїлити свою платню, щоби на все стало, певно не знає, що его „колеґа“ у Франциї має зовсім такий самий клопіт. Коли ми порівнаємо свій край із Францією, то нам здає ся, що осьвіта там певно стоїть тому так високо, що там богато шкіл і [illegible]. Тимчасом оно зовсім не [illegible]; шкіл, правда, там богато, але учителї платні так само, як у нас. Вичитав я се у віденьскій часописи „Die Wage“ [illegible] там, що француским учителям платять 1000 до 1500 франків, отже на наші гроші 400 до 600 левів, а директори і управителї народних шкіл дістають 1800 до 2500 франків, отже 720 до 1000 левів. Як бачимо, [illegible] як наші. А кандидатів на учителїв у Франциї так богато, що як розписали конкурс на 150 посад у париских міских школах, то подало ся відразу 15 тисяч кандидатів на кожду посаду по сто! В декотрих краях Австриї, особливо в нїмецких, також богато кандидатів. Недавно вичитав я у віденьскій часописи, що посаду народного учителя в якімсь тирольскім селї обняв доктор фільозофії. Не знати, чи богато він [illegible] зі своєю фільозофією, все-ж таки, певна річ, лїпший доктор фільозофії, як [illegible] у школї, як то буває у нас.

Товариш.

Нїмецкі просьвітителї в Китаю. Послухаймо, що пише один з нїмецких вояків, котрий бере участь в китайскій війнї: „Положенє в Китаю представляє ся критичнїйше, нїж можна его уявити собі в Европі, бо Китайців так молотить ся, що цїлі віки будуть они памятати нїмецке войско. О 2. годинї досьвіта [illegible] вже на ногах і малими відділами впадаємо до сіл, щоби пошукувати за оружем. Коли прихоплемо у кого яку небудь зброю, то не лише натовчемо его „по писку“, але ще одержить він 50 буків так, що більше вже не встане. Як котрий з них видержить, то стинаємо ему косу на голові его власним мечем“. В другім листї, писанім з Тіентсіну, читаємо: „Не дасте віри, що ту дїє ся. Між Таку а Тіентсіном всї села спалені, всьо знищене, а трупи Китайців валяють ся непогребані. Хто остав при житю, той мусить тяжко працювати, бо противно дістане за кождий непослух по 50 бамбусів. Кождий зловлений Боксер не спасе ся перед смертию. Єго жде лише куля“.

Померли: у [illegible] коло Ку[illegible] властитель реальности Іван Левицкий; похорон відбув ся в понедїлок; в Дорнаватрі 25. с. м. тамошний почтар Омелян Мартинович у 48. роцї житя.

Ролївка засївниця. В числї 121-ім „Буковини“ ми повторили за „Народною Часописию“ здогад, що в декотрих сторонах Буковини кинула ся усїльниця, звана по руски ролївка засївниця. Тепер можемо сказати, що сей здогад був вірний. Інспектор краєвої культури Вільгельм Адамец сказав так само, що се ролївка, по нїмецки Werrenkäfer або Ackereule. Він каже, що визбирати ролївки трудно; ще найлїпше, коли можна поваликувати поле. Коли годї валкувати, а ролївка все появляє ся, нема ради, треба переорати поле і через два роки засаджувати такі плоди, що вони сапою обробляють ся (Hackfrüchte). Найлїпше вибирають ролївки — ворони, шпаки, домашний дріб і кертицї.

селї, похвалити коршму, а допись ще певнїйше буде печатана.

III.

Третий учитель, що прислав свою відповідь, дуже ориґінально дивить ся на Русинки і їх обовязки. В сїй відповіди я бачу погляд не лиш его одного, але й більше буковиньских Русинів — і тому в нас було доси так легко перекинути ся з Русина на Волоха або Нїмця. Сей учитель каже, що від Русинки лише тодї можна вимагати руского завзятого духа, коли она вийде замуж за Русина. „Але коли Русинка вийде за Поляка, Нїмця або Волоха замуж, то годї жадати від неї рускости. Се є ясна річ, що коли я сегодня Русин і возьму Нїмку за жінку, то не стерплю, щоби мої дїти знїмчили ся. Дальше не можна руским дївчатам заборонити виходити за неруских женихів замуж, бо тож не є справа жолудкова, але в більшій части справа серця“.

І я так само думаю, що не можна заборонювати чогось такого Русинкам, але цїлком не годжу ся на се, щоб Русинка по вінчаню мала зараз змінити свої пересьвідченя так, як рукавички, аби лише муж не сварив. Жінка має найбільший вплив на дїтий і дїти звичайно говорять такою мовою, як мати. Уступчивий Русин „для сьвятого спокою“ годить ся з жінкою і так ми тратили і тратимо нове поколїнє. Де Русин оженив ся з Полькою, там его дім нїколи не є руский; а Русинка за Поляком зараз польщить ся, бо не мала своїх пересьвідчень. Коли Русин оженить ся з Нїмкою, то небезпечність винародовленя меньша, але як знову навчити правдиву Нїмку руско̂ї мови? Заким она навчить ся по руски, дивись, уже в рускій хатї від кількох лїт нїмеччина. Моя гадка така: Русин нехай женить ся з Русинкою, а Русинка коли вже виходить за Нїмця, Волоха або Поляка замуж, то нехай веде дім руский! Знав чоловік, кого бере, отже нехай терпить, коли єму неприємно. Ми не можемо дивити ся спокійно, як пропадають для нашого народу рускі дїти. Чим котра дитина лїпша, тим більше шкода єї.

Далї говорить автор дописи про те, чи має учитель час учити ся. Коли, каже він, учитель перебуде в клясї 5 до 6 годин у повітрю такім, що аж у голові морочить ся (прошу лише коли загостити до сїльскої школи), а нагризе ся з дїтьми так, що й житє єму не миле, — сїдай тодї, учителю, до книжки, бо ти нїчого не знаєш. Іди в село і учи ся від мужиків реторики!

Адже не треба забувати, що крім шкільної працї має учитель і иньші клопоти: домашні, родинні, господарскі, громадскі, дехто займає ся читальнею, касою і т. д. На те все треба часу, а деж того часу взяти, щоб і на власну науку стало? Учитель може вчити ся тілько підчас вакаций і справдї учителї читають тодї найбільше. На кождий випадок се річ певна, що кождий учитель потрафить приготовити ученика до першої кляси ґімназияльної.

Що-до національної сьвідомости в учительских домах, думає автор дописи, що она більша, нїж у деяких черновецких інтелїґентних Русинів. У нїмецких студентских товариствах нема анї одного учительского сина, але є син одного черновецкого професора-Русина. Що кількох Русинів-матуристів записало ся між Нїмців, тому винні ті професори, котрі вчили ся, коли вже хлопцї могли думати про те, чим они є. Народний учитель не може недозрілим дїтям розʼяснювати докладно національне питанє.

„Професори середних шкіл нарікають, що мають зі своїми школярами богато клопоту в школї, а кому ми, народні учителї, маємо скаржити ся, що ми страдаємо з мужицкими дїтьми більше, як професори середних шкіл. Кому маємо ми скаржити ся, коли нам селяни вибивають вікна, а часом дають навіть покушати, по чому локоть кваші... Е! панове! Таже народний учитель не є на то, щоби ним кождий мастив стїни!...“

Отже що виходить із сеї дописи? Знову нарікане на обставини. З сих ріжних дописий про учительскі справи, які правильно поміщає „Буковина“, ми вже досить докладно знаємо учительскі і шкільні обставини. Нарікане на них звичайно оправдане і усунене їх доконче потрібне в інтересї розвитку учительского стану і просьвіти. Не поправлять сих обставин самі учителї, бо до того потрібна спільна праця всїх, але і учителї, як найблизші до народу, повинні старати ся о поправу їх. І справдї, богато з учителїв самі вмішали ся до заряду громади, самі почали орґанїзувати громаду і тепер, хоч мають богато роботи, але за те не затроюють їм житя нї пяні двірники, нї темні селяни не вибивають вікон. Коли учитель бачить, що єму громадска власть шкодить, повинен собі сказати: „Почекайте, я ту власть сам возьму у свої руки, а я сам собі і школї не буду шкодити“. Отут потрібна „полїтика“, значить зручне поступованє зі всїми, щоби було так, як „я“ хочу і як для школи потрібно, а не так, як кому иньшому забагне ся. На щастє, маємо вже таких учителїв, що не ждали, поки їм заведе лад у громадї староство або хто иньший, — самі взяли громаду у свої руки і не вийшли на тім зле. Цїлком гладко се не йде, але така робота нїгде на сьвітї не йде гладко. Се борба сьвітла з темнотою, темнота не уступає перед леда сьвічкою з лою...

Якжеж думаєте? Придала ся до чого така суперечка? Я думаю, що й дуже придала ся. Ми таким способом учимо один одного. І коли хто далї хоче писати про се, нехай пише, але вже після питань, поданих на початку фейлетону.

Також народний учитель.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний .	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечнх.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою 5½% і 1% додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%.** Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на 5½% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопцїв і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50 кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20 „
Листи з пекла Осипа Шпитка	20 „
Людина, Ольги Кобилянської	40 „
Царівна, „ „	1.20 „
Некультурна „ „	20 „
Природа „ „	20 „
Покора „ „	70 „
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.— „
Чума горіл[illegible]ана, Омелян Попович	20 „
25 повісток „ „	10 „
Хлопцї-садівники „ „	20 „
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10 „
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5 „
Бесїди про часи козацьки * * *	75 „
З села, Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв * * *	15 „
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 125. Чернівцї, пятниця дня 20. жовтня (2. падолиста) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вибори на Буковинї.

Посли з більшости бук. сойму, себто Русини, Нїмцї і Вірмени, уконституовали ся як виборчий комітет, котрий має ся доповнити мужами довіря поодиноких партий. Сей комітет рішив підпирати лиш таких послів, що зобовяжуть ся вступити до „Бук. клюбу“, який має повстати. Той клюб має заступати ся за тим, щоби рада державна функціонувала, далї щоби бережено права всїх народностий на Буковинї. Головою сего виборчого комітету вибрано посла Маріна. На 6. с. м. збере ся повний комітет і вибере екзекутивну комісию, котра має рішити над кандидатурами і подбати о вибір принятих кандидатів.

* * *

Оногди зібрали ся були й дїдичі на передвиборчу раду і ухвалили скликати збори виборцїв.

* * *

Доси відомі отсї кандидати на послів до ради державної: владика Репта з 1. кола, др. Штравхер з Чернівцїв, а проф. Скедль (на місце проф. Рошмана) з прочих міст, Николай Василько, маршалок Лупул, сов. Лупу (проти бар. Гормузакого) із сїльских громад, і проф. Єрофтей Пігуляк та сов. Ісопескул (послїдний проти Жоржа Поповича) з 5. куриї. З 2. кола великої посїлости кандидує на певно барон Юрій Василько і мабуть сов. Богосевич.

* * *

Виборчі збори скликували доси лише Пігуляк, Ник. Василько, Скедль, а найбільше Жорж Попович. Сей послїдний веде сильну аґітацию всїма способами через вихованих Морарем попів-Румунїзаторів. Сам кандидат фанатизує Волохів і підхлїбляє Нїмцям, заявивши ся за нїмецкою державною мовою. Говорив і про Русинів, а то неправду, що Русини противні заснованю висшого суду в Чернівцях, про котре то жаданє реферував посол др. Стоцкий ще тодї, коли Поповича не було навіть у соймі. Далї казав Жорж Попович, що нїби то признає права прав. Русинів в церкві, але ся церков мусить остати волоскою. Відтак сказав, що „Бук. клюб“ можливий лише тогди, як Нїмцї в нїм не будуть підпирати Русинів, але, розуміє ся, румунїзацию. Коли до сих виводів пригадаємо, що Жорж Попович говорив в делеґациях проти „слявізациї“ Буковини, та що він видав памфлет „die Slavisierung der Bukowina“, то вистане для схарактеризованя сего фанатичного румунїзатора. Тому конечно, щоби рускі громади полудневої Буковини вибрали як найлїпших виборцїв, котрі би не дали ся на підмову попам-румунїзаторам; бо рускі голоси заважать дуже, коли буде рішати ся борба межи сим фанатиком а єго суперником. Чим більше буде виборцїв-Русинів, тим більше зможемо зобовязати кандидата на посла до пошанованя наших прав, рівних у церкві і всюди з волоскими.

* * *

На остаток просимо щирих Русинів зі всїх руских громад на Буковинї, щоби сейчас по правиборах прислали тов. „Руска Рада“ в Чернівцях спис виборцїв і що вони за люди. Се річ вельми великої ваги.

Товариство руских жінок у Чернівцях.

Гадаєте може, що таке вже є? Де там! Ще нема, але може колись буде. Хтось може менї на се сказати: „говори Грицю, небилицю, а товариство „Мироносиць“ може не товариство?“

На се я відповім так: товариство „Мироносиць“ основане при черновецкій гр. кат. церкві; єго цїлию є прикрашуванє церкви і підмога для бідних гр. кат. дїтий. Предсїдателькою „Мироносиць є панї Калужняцка. Мимо того, що майже всї члени сего товариства не мають нїчого спільного з „твердию“, то п. Калужняцка надає товариству „твердий тон“. Менї попало ся в руки запрошенє на загальний збір товариства. Запрошенє стилїзоване такою „какойорщиною“, що аж недобре робить ся порядному християнинови, як прочитає сей „кавалок“. Обертаю запрошенє, аж ту на моє превелике здивованє — адрес нїмецкий. Агій! думаю собі. Чи нашим руским дамам се маловажне і рівнодушне, коли хто в такий неможливий спосіб калїчить нашу руску мову? Чи нашим руским дамам се байдужне, яка має бути кореспонденция у внутрі їх товариства? Чи та кореспонденция має бути нїмецка, або покалїчена, руска чи може чисто руска?!

Не дивниця би була, якби більшість „Общества“ Мироносиць становили „тверді“. Алеж бо там перевага власне щирих Русинок, а та більшість чей повинна постарати ся о се, щоби одиницї не терроризували загалу і не накидали загалови своєї волї.

Через те, що в Чернівцях є товариство „Мироносиць“, ще Русь не спасена. До товариства, чи там назвім єго офіцияльно „общества“ „Мироносиць“ можуть належати Русинки тілько гр. кат. обряду. Русинкам православним, котрі мають на Буковинї більше права, сюди вступ заборонений. Але багато гр. кат. дам не хоче належати до сего „общества“. Коли би отже рускі черновецкі панї заложили собі товариство, до якого могли би належати і православні і гр. католики, то се було би зовсїм що иньше. Я не буду говорити о сїм, яку силу і вагу мають одиницї звязані в одну ґрупу, в одно товариство — се тема давно вже перемелена. Жіночі товариства се також річ не нова. Богом а правдою сказавши, черновецке руске жіноцтво зовсїм не живе житєм інтелектуальним і мало інтересує ся народними справами. Деякі одиницї поза кухнею, строями, візитами і забавами не знають більше нїчого. А прецї, на приклад, у Львові є инакше.

Справа заложеня сьвітского, а не церковного Товариства жіночого в Чернівцях, се справа дуже важна і дуже пекуча. Жінки по деяких галицких містах уже давно мають свої товариства. Чомуж Чернівцї мають в тій справі лишити ся позаду? Між черновецким жіноцтвом є богато сьвітлих і сьвідомих одиниць, а ті одиницї могли би над сим подумати. Члени для то-

Шлюбні обичаї в Чорногорцїв.

Написав *Ф. Королевський.*

Трудно і майже неможливо означити час, коли молоді люди в Чорногорі вступають у супружеський стан; але загально відомо є, що в полудневих краях женять ся і виходять замуж дуже скоро. Вже чотирнайцятьлїтний хлопець, коли не заходять якісь тїлесні перешкоди, уважає ся дозрілим. Заручини відбували ся і доси відбувають ся по більших городах ще в колисцї, коли хлопець і дївчина тільки узріли сьвіт. Лучало ся і лучає ся, що дві родини роблять шлюбну угоду, коли ще матери носять будучу пару в утробі, — під услівем, коли новонароджені будуть ріжного пола. Таке зарученє відбуває ся під напором яких небудь взаїмних обставин з внїшної сторони, або з горячої любови двох радів до себе за якісь добродїйства, або для помочи і вірности підчас набігу ворога (давнїйше Турків). Такі случаї приключають ся часто-густо, а обичай сей уважає ся сьвятим, сильнїйшим від церковного. Рідко найде ся Чорногорець або Чорногорка, котрі би відказали ся від шлюбу заключеного їх родичами; лише винятково позваляє обичай відказати ся, коли зайдуть якісь фізичні перепони в случаю, на приклад, божевільности, слїпоти і пр. Лучало ся, правда, що два племена поважили ся не додержати й того услівя, або по просту дївчина полюбила другого і не хотїла й на очи бачити попередного жениха. Але тодї прислугувало право кровавої мести (крвна освета).

Часто лучає ся, що в наслїдок домашнїх заколотів родина має лише одного хлопця. В тім случаю вінчають таки того недолїтка з такими самими церемонїями, як і дорослого. Дївчину ведуть відтак у дім єї мужа, де вона й дальше розвиває ся, доки не буде могла жити як жінка з чоловіком. Оттак уже й подружили ся. Але Боже хорони, щоби муж, скорше дозрівши, став уживати прав мужа, чим у його нареченої прийде спосібність до того. На думку Чорногорця Бог тяжко такого карає, а навіть сама честь Чорногорця не позволила би йому вчинити подібний проступок.

Можна стрітити ся в печати із сумнївом, що в Чорногорі не тілько не руководить ся молода пара любовю, але навіть не буває між нею знакомства так далеко, що жена не бачить і не знає мужа до самого шлюбу, а сам той день очікує дївчина холодно і рівнодушно. Стверджують, що шлюб в Чорногорі не основує ся на любві, а заключає ся на те тільки, щоби мати більше робучих рук, або по просту сей або другий член доспів до женитьби. І справдї є в тім дещо й правди: бо й коли-ж народови з такою бурливою історнею і в таких тяжких, житєвих обставинах присьвячувати много часу романтичній сторонї шлюбу? Але все таки приглянувши ся близше побачимо, що дївчина не очікує так байдуже дня виходу замуж і противно, як всї дївчата, переживає сей час у страху і надїї. Не даром склала ся поговірка, що чоловік у хвилї вступленя в супружеський стан вдруге родить ся на сьвіт. А що-до гадки, будьто би й сам Чорногорець задивляв ся на шлюб тільки із внїшної сторони, а не відчував горячих симпатий в серцї, то й то не правда. Звісна є в Чорногорі казка з „Гірського Вінця“, де випукло й релефно рисує ся душа Чорногорця, де виявляє ся його внутрішний, сердечний, так сказати-б, романтизм.

На нашу думку й „отмица“, себто пориванє дївчат — обичай в Чорногорі не рідкий, а се можна пояснити лише любовю молодої пари. Пориванє відбуває ся майже завсїгди за попередною згодою дївчини, а лучає ся лише тодї, коли молодий хлопець і дївчина люблять себе взаїмно, а з другої сторони родичі приневолюють дочку вийти замуж за чоловіка, до котрого вона не чує нїяких горячих симпатий. Тодї обі сторони умовляють ся і в гарний, погідний день очікують молоду в означенім місци товариші або сусїди жениха, а коли вона явить, хватають єї, саджають на коня і „умикають“ з нею домів. Вернувши з добичею до дому, стріляють з пістолетів і на борзї кличуть сьвященика, а той з охотою скріпляє подібне супружество.

Обичай сей став новійшими часами причиною грізних міжусобиць і проливу крови між інтересованими родинами, так, що князь Данило І. (1855 р.) чув ся приневоленим увести в сей звичай деякі правила. Після § 70. дївчина може вийти замуж проти волї родичів тільки за того чоловіка, котрого горяче любить, а після § 69. хто посьміє похватити „замужну“ дївчину, той підлягає карі на рівнї з убийцею.

Обичаєві форми заключеня подружя розпадають ся в Чорногорі на три части, котрі меньше або більше виріжняють ся і стають ясними після того, в якім станї находить ся дотичний округ або й самі інтересовані сторони.

I.

Перша частина вінчаня супроводить ся такими формальностями. Коли жених ще в дитиньстві не заручений, то мусить пройти ще одну процедуру, заки дїло вповнї пічне ся. Сам жених вишукує собі дївчину на хороводах, у гостях або й на базарі і раз нею заінтересувавшись, розвідує про неї в знакомих, а найпаче в сусїдів. Головні вимоги суть, щоби дївчина була із знаменитої, геройскої родини, а крім того й мати мусить бути хорошою женщиною — по приповідцї „гледай майку, попроси дївойку“, (гляди, яка мати, а потім сватай єї дочку).

Часто лучає ся, що виконанє сих подрібностий жених поручає кому небудь із близьких людий. І коли вже добре зі всїм справить ся, повідомивши вперед родичий, просить о руку свого „предме-

вариства знайшлись би і то багато, Треба тілько енерґії і доброї волї.

Товариство, чи там „общество Мироносиць“ може істнувати дальше. Єго істнованю не загрозило би зовсїм нове сьвітске жіноче Товариство о иньших цїлях. Але то сьвітске жіноче товариство постаралось би може о се, щоби з „общества Мироносиць“ викинути калїчену российску мову і нїмецку кореспонденцию, бо се справдї скрайний скандал! Поки що одже нема в Чернівцях жіночого Товариства, такого, як належить ся, але дасть Бог, буде.

Лев Миколин.

Замітка редакциї: В Чернівцях є ще крім товариства Мироносиць — товариство, чи властиво „гопчество“ русских женщин. Доки сим товариством займала ся панї Матковска, то про него знали дещо і люди (п. М. провадила кравецку школу для дївчат); а від коли „русскії“ дами посварили ся між собою про гонор, хоч має бути предсїдателькою і товариство почала вести п. Ґеровска, на буковиньскій Руси і слух загинув про него, хоч оно дістає 400 зр. соймової запомоги і могло би дещо робити.

Лишім ми се „гопчество“ в спокою, а самі подумаймо справдї над своїм жіночим товариством. Маємо своїх Русинок і в Чернівцях і на провінциї стілько, що можемо мати своє жіноче товариство, котре у загальній роботї над народом віддало би велику прислугу. Богато справдї робить ся у нас для Русинів-мужчин, а про Русинок не дуже то дбає ся. Є над чим подумати і є для кого робити.

Реформа галицких учительских семинарий.

У попереднім числї подали ми сї питаня у справі реформи гал. семинарий, над якими нараджувала ся анкета. Тому що ся справа цїкава і для наших учителїв, то сегодня подаємо ухвали анкети. Она висказала що до наукових плянів бажанє, щоби в одних семинариях покладано більшу вагу на ширшу практичну науку господарства, а в других на науку язиків, однако з тим, що через таку реформу не змінить ся анї число лїт науки, анї ровень образованя анї право кандидатів до узисканя учительских посад. На разї добре би було заложити коштом краю одну семинарию з напрямом рільничим. Без огляду на згадану реформу наукових плянів бажає анкета, щоби для народних учителїв уладжено окремі курси рільничі і курси видїлові на ширші розміри і більше систематичним способом нїж доси. Видїлові курси треба би оперти на школї вправ, котрою була би школа видїлова.

В справі закладаня і уладженя інтернатів при семинариях висказала анкета такі гадки: Інтернати мають бути закладані з ініциятиви приватної, при помочи держави і краю під наглядом учителїв. Треба дбати про підвисшенє субвенций на стипендиї для інтернїстів. Анкета заявляє ся против закладаня великих інтернатів, а за більшим числом дрібних інтернатів. Надзір над інтернатами, де се взагалї є можливе, повинні мати катехити.

Для науки релїґії в учительских семинариях має бути число годин тижневих підвисшене з двох на три, а при іспитах кваліфікацийних нота з релїґії має мати таку саму вагу як і з иньших предметів. Крім того висказано бажанє, щоби катехит у порозуміню з директором мав більшу свободу що-до релїґійних практик.

Про новий напад Ботокудів

на наших поселенців в кольонії Люценї пише Курітібска „Prawda“ в послїднім числї (з 20 вересня с. р.) ось що: „Як доносить „A. Republica“, комісар поліциї в Ріо Неґро повідомив телеґрафічно шефа поліциї держави Парани в Курітібі, що минувшої пятницї на польскій кольонії Люценї (лїнія „Costa Carvalho“) Індияни, напали на поселенцїв і убили вісьмох мущин, одну женщину і одну дитину, то є разом 10 осіб“. Як відомо напали були Ботокуди вже перед кількома роками на ту кольонїю і то власне на рускій лїнії Люцени, що звуть ся „Mohema“ и „Yrosema“, тай убили тодї 19 руских душ (головно з Жовківщини і зпід Белза). — Не знати, чи і сей сьвіжий напад постиг Русинів, бо не знаємо, чи лїнія „Carvalho“ лежить в польскій чи в рускій части Люцени. — Люцена, се не велика польска оселя в Паранї, на самій границї сусїдної полуднево бразилійскої держави Санта Катаріна, в сусїдстві кочовищ, дикого і лютого племени індийского Ботокудів. — Поляків осїло в Люценї 6.000 душ, пореважно з Росиї. По-за сею кольонїєю польскою поселено в роках 1895 і 1896 досить значне число галицко-руских поселенцїв в окремій оселї. — Число Русинів в рускій части Люцени подає о. Кизима на три тисячі душ. Часть тої руской оселї лежить як раз найблизше Ботокудів і то кільканайцять хат навіть на самім сьвятім місци ботокудскім, на давних їх гробовищах. Ті поселенцї найбільше виставлені на напади червонокожих дикунів.

Близші вісти про напад Ботокудів на кольонію Люцену подає допись до Gazet-и i handlowo-geograficzno-i з котрої показує ся, що напад той був на руску оселю люценьску і убиті були Русини. Допись та та звучить: „Люцена, дня 20 вересня 1900. На кольонїю Коста Карвальйо, найкрасшу з цїлої Люцени, напали дикуни і виправили страшну різню у поселенця Нича, котрого убили враз із жінкою, двома синами і шістьома людьми, котрі у него працювали. Полишило ся з цїлої родини, до тепер зовсїм щасливої троє хлопят, котрих люди добрі притулили до себе. Нич походив з Теребовлї і був з фаху мулярем. До кольонїї Люцени прибув перед двома роками і сильною працею доробив ся досить гарного господарства. В тім нещаснім дни рубав дерево в „россії“ з своїм сином Павлом і сусїдами Мартином Пенцаком, Пилипом Бородієм, Михайлом Паньковим, Онуфром Мельничуком і братьми Михайлом і Гнатом Войдилами. Близько полудня напали нечайно Буґри (т. е. Ботокуди) і поубивали всїх. Жінка Нича, чуючи крик в лїсї, гадала, що падаюче дерево когось покалїчило, отже вхопила карболь і воду та й побігла до лїса. За нею побігла жінка Гната Колинця, котра працювала недалеко неї але не уйшла богато дороги, як учула крик Ничової „Матїнко Божа!“ і в тій хвили побачила, що єї окружили зї всїх сторін дикі Індияне. Ледви жива з переляку почала зі всїх сил утїкати, забираючи по дорозї на руки своє немовля і кричучи до малого Нича: „утїкай, бо Буґри ідуть!“ Малого Клича знайдено відтак мертвого з поторощеною буками головою. Колинцева утїкаючи чула за собою крик: „ляпаті, „ляпаті“ (т. е. „лапайте“; на стілько научились десь там Ботокуди русчини — *Ред.*) а прибігши до свого дому, застала в нїм повно дикунів, отже утїкала дальше, доки не знайшла ся в безпечнім місци. Муж єї повернувши з лїса, застав також повну хату дикунів, а що немав при собі оружія, то не міг боронити свого майна і его обрабували зі всего. Рівнож обрабували дикуни дім убитого Нича і дім убитого Пенцака, котрого жінка полишила ся з четверо малими дїтьми без средств до житя. До чого доходить вже зухвалість Індиян, показує факт, що до хати Івана Керича, котрий замкнув ся з жінкою Пенцака і з дїтьми, добував ся Буґер (Ботокуд) і хотїв виломати двері; ажь як, виломивши віконце, стрінув ся око в око з Керичем, заосмотреним в „фойсу“ (т. е. сїкач до бамбусів і ліян), утїк і з віддаленя кільканацяти кроків від хати стріляв з лука. Як би був Керич мав стрільбу, міг би був прогнати Індиян, рабуючих дім Пенцака в очах вдови і дїтей. Дикуни дуже вже осьмілили ся, аж як не зарядить ся енерґічних средств, то 330 родинам на трох крайних оселях (руских — *Ред.*) кольонії Люцени грозить кождої хвилї велика небезпечність від Ботокудів. В Курітібі мають збирати складки на спроти по убитих наших поселенцях. *В...*“

НОВИНКИ.

Чернівцї, 1-го падолиста 1900.

В імени „Буковиньского Бояна“ пригадуємо Вп. сьпівакам тай сьпівачкам, що проба сьпіву за рішенем видїлу товариства тай обопільним порозумінем членів мішаного хору відбудесь в понедїлок дня 5. листопада с. р. в сали читальнї „Народного Дому“. Початок точно о 6. год. вечером.

Наш земляк, полковий лїкар др. Константин Клим покинув активну військову службу і отвирає по довголїтній лїкарскій практицї яко дентист на Угорщинї і по своїм дотичнім виобразованю на віденьскій клїницї своє ателїє тут у Чернівцях (при улици Кривій в домі др. Розенфельда).

Головний збір філїї тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту відбуде ся в недїлю, 4. падолиста с. р. о 2. годинї по полудни (не о 3-ій, як було перше сказано) в салї „Народного Дому“ в Чернівцях з отсим дневним порядком: 1. Справозданє філїяльного видїлу з дїяльности за минаючий рік; 2. Відчит п. учителя Теофіля Порембского („Якими способами можна би забезпечити тревало успіхи науки, що єї подає школа народна“); 3. Справозданє касове; 4. Вільні внесеня і 5. Вибір нового видїлу. — Від філїї тов. „Руска Школа“ черновецкого повіту. Стара Жучка, в жовтни 1900.

За видїл:

Дарій Пігуляк, голова. *Микола Гаврищук*, писар.

До міскої ради в Чернівцях належать два Русини, вибрані тепер підчас доповняючих виборів, др. Филипович і радник Ясеницкий. Два міскі радні на 12.000 Русинів у Чернівцях!

Нещаслива любов. У париским готелю в Чернівцях склала ся дня 30. м. м. в полудни сумна пригода. Син почтового урядника, 18-лїтний Артур Ротенбурґ вистрілив з револьвера до своєї любки, кавярки Матильди Лойдль і зранив єї тяжко, а потім сам себе убив вистрілом у голову. Причиною сеї пригоди мала бути нещаслива любов. На нашу думку, се радше наслїдок наших поганих часів, де 18-лїтний хлопець уже все перебув і все знає.

Арештованє кандидата на посла. В Тернополи арештовано Вячеслава Буджиновского за виборчі аґітациї. Наочний сьвідок описує се в „Дїлї“ так: „Дня 29. жовтня, вступаю до комнати снїдань „Народної Торговлї“ в Тернополи. І якуж тут застаю сцену! Кандидат на IV. курию округа виборчого Тернопіль-Збараж-Скалат п. В. Будзиновский сидить на кріслї, а его обступила жандармерия і поліция, два жандарми в повній збруї, інспектор міскої поліциї і один поліцай міский з шаблею. Жандарм взиває п. Будзиновского „w imieniu prawa“, щоби в цїлій тій жандармско-поліцийній асистенцї удав ся до суду, бо він (жандарм) має право его „aresztować“. На се п. Будзиновский відповідає зовсїм спокійно: „Не розумію“. Тодї жандарм кличе: „Im Namen des Gesetzes“ і т. д. П. Будзиновский знов спокійно: „Не розумію“. Жандарм починає вже грозити ланцушками. Се зовсїм не перестрашило п. Будзиновского і він спокійно каже: „Прошу предложити менї приказ арештованя на письмі в рускім язицї“. Такого приказу в рускім язицї жандарми не мали. Могли постарати ся, але не вчинили того. Натомість, не надумуючись довго, покликали двох поліцаїв і ті винесли п. Будзиновского з хати з...

ту“ (дївчини). Цїле дїло веде ся в тайнї, бо, на случай відмови зі сторони родичів дївчини, буде стид і сором, а й противна сторона може підняти свого просителя на глум і сьміх. Коли-ж усе піде гладко і вже нема чого обавляти ся, то з дому жениха за згодою цїлої родини виряджає ся в дім невісти „депутация“, переважно з двох осіб: ідуть отець жениха і старший брат або отець і другі близькі свояки. Приблизивши ся до дому дївчини, визивають вони вітця або правного його заступника і з ним ведуть переговори. Визваний виходить зараз, а догадуючи ся, о що йде річ, не просить прихожих в хату, бо не позволяє народний звичай, лише сїдають всї на траві або камінях і заводить розмову. Після взаїмного поздоровленя: „Помога Бог і добра ви сречи“ представителї жениха починають нїжну, оминаючу дїло, розмову. „Ну, що-ж приятелю, як тобі поводить ся, говори, що чувати нового, чи не чувати війни з Турками?“ Бесїда йде оживлено. Між тим, коли „случайно“ покаже ся дївчина, то гостї зараз звертають усю свою увагу на ню і тайна начинає відкривати ся, а представителї жениха сходять чим раз більше на тему „предмету“, задля котрого приїхали. „Ми чули від добрих людий, що в тебе є дочка, а ми та й вся наша родина бажали би собі споріднитись з тобою, і твоєю хороброю родиною, — чи ти годиш ся видати єї за нашого Н. замуж?“ Заступник дївчини на то відповідає: „Не знаю, сам я годжу ся, але треба спитати дївчину, матїр, братів і всю родину, яка їх гадка“. Відтак всї встають і входять в сїмю. Упевнивши ся про згоду матери і дївчини, звертає ся отець дївчини до гостий і подаючи руку, говорить: „Даю вам єї... Дай Боже, щоби вона вам принесла щастє а й нам не ущербила слави“. „Дякуємо братику“, — відповідають гостї і цїлують ся.

Потім представителї жениха оголошують свою „побіду“ вистрілами з пістолїв, виймають із подорожного мішка рум і горівку та пють за здоровлє дївчини і жениха і всїх членів двох хоробрих родин. Тепер входять вже в середину хати. На дорозї стрічають їх з привитанем; тимчасом дївчина, дізнавши ся о своїх заручинах, зараз скриває ся і вже не показує ся нї женихови, нї його своякам аж до вінця. Гостий саджають на почетне місце і що йно усядуть, аж тут являють ся в хатї свояки й сусїди, щоби поздоровити представителїв двох сторін. Начинає ся пир, а коли гостї досить угостять ся, тодї один бере гуслї та стане оповідати - сьпівати про подвиги своїх геркулесів-героїв*).

Повеселивши ся до пізної ночи, всї розходять ся домів, а представителї жениха лягають спати. На другий день умовляють ся що до другого приїзду і після звичаю говорять: „Ну, милі приятелї, нам уже пора до дому!“ І при тім хто небудь виймає з кармазина червінець та посилає його в імени жениха через матїр молодій. Молода також одвічає їм подарунками, звичайно хустинками власного виробу, вишиваними шовком. Попращавши ся з усїми словами „з Богом оставайте!“ на що домашні відповідають їм: „давіє добра сречa“ (щаслива дорога!), опускають дім. Тільки що покаже ся „депутация“ на своїм подвірю, так зараз спішать усї свояки з нетерплячкою дізнати ся, як усе склало ся. Коли по їх волї, то всї благословять та поздоровляють жениха. Так кінчить ся перший момент, так званий „мала просьба“, за котрою йде ще більше торжественний момент — „велика просьба“.

(*Конець буде.*)

*) *Страннікъ*: 1881. IX. с. 246.

ними дверми через подвіре та головними сїньми дому і посадили на дорожку, заздалегідь уже приготовану. (Сьвідками тої сцени були о. Миронович, адв. др. Данилович і Вас. Нагірний). За той час згромадили ся перед домом сотки народу всякої народности і всякого стану. По виносї п. Будзиновского на дорожку нова сцена: п. Будзиновский сидить у дорожцї по серединї, попри него сїдають два жандарми, інспектор полїциї сїдає перед ним, а полїцай коло візника. Живописний похід рушив перед суд. Хоч се був день робочий, тисячі народу залягли улицю, куда відбував ся похід, і так само плянти перед судом. Тут знов нова сцена: полїцаї знов беруть п. Будзиновского з дорожки і на руках заносять до будинку судового. П. Будзиновский і товариство „Подільска Рада“ удали ся в справі сего арештованя телеґрафічно до президента мінїстрів“. Арештоване его викликало велике зворушене в Тернополи і на провінциї, бо причина того звязана очевидно з виборами.

Справа знесеня станиславівскої зелїзничої дирекциї представляє ся після послїдних інформаций так: В Перемишли має бути основана нова дирекция, а то силами львівскої і краківскої дирекциї, котрих чинности значно зменшать ся. Станиславівска дирекция лишає ся на дальше, лише значний процент свого персоналу віддає новій дирекциї в Перемишли і черновецкій експозитурі, котра буде значно побільшена.

Перша ґімназияльна учителька. З Відня доносять, що перед тамошною іспитовою комісиєю для учителїв середних шкіл здала іспит перша в Австриї женщина, п-а Цецилїя Венд. Кандидатка складала іспит з математики, фізики і нїмецкого і одержала вже посаду в жіночій ґімназиї у Відни.

Задля горівки. Коло місцевости Марктгоф в долїшний Австриї знайдено онодї якогось чоловіка з порубаною головою, котрий ще давав слабі ознаки житя, а відтак за кілька годин згинув. Показало ся що, то був зарібник Маттавш, котрого побив другий зарібник Сольнай за то, що Маттавш его кохавцї платив горівку. Сольнай сапою бив Маттавша доти по голові, аж той тяжко ранений упав на землю. Коли відтак опритомнїв і хотїв піднести ся, Сальной знов бив его доти сапою по голові, аж еї порубав і маттавш вже більше не рушав ся. По сїм страшнім злочинї Сольнай робив і дальше з своєю коханкою на поли, якби нїчого не стало ся, підчас коли недалеко від них чоловік покалїчений смертельно кінчив житє.

Щаслива миш. Панї Жак, вдовиця по купци в Парижи, анї не сподївала ся такого щастя, коли майже рік тому уганяла за мишею по своїй кухни. Миш ратуючи житє, бігала по всїх кутах, шукаючи бодай якоїсь шпари, коли вже зі страху не могла знайти своєї нори. Тай знайшла шпару під пічю, де був відбитий тинк і виставав кусень цегли. Панї Жак в своїй завзятости штуркати гачком в шпарі, аж випав кусень цегли і показала ся досить велика дїра. Панї Жак в виду того забула вже й на миш, бо перепудилась, що піч валить ся. Хотївши переконати ся, чи дїра велика, всадила там руку і намацала якусь пачку з паперу. Коли еї витягнула і розвинула, найшла в нїй 250.000 франків золотом, сріблом і банкнотами. Она дала зараз знати на полїцию, а там їй сказали, що скоро до року не зголосить ся властитель тих гроший, то они будуть до неї належати. Не минув ще рік від тої пори, а панї Жак має вже тепер 8 кандидатів до своєї руки.

50.000 франків відшкодованя зажадали від якогось властителя віллї в Гарлемі молодий професор Штохер і учителька панна Дамé. Одного вечера сидїли обоє в альтанцї в найтемнїйшім закутку, вели флїртовий розговір і... цїлувались. Про се був би нїхто не дізнав ся, як би не електричне сьвітло і властитель віллї, у котрого були гостї. Єму забагло ся забавити гостий киданем снопів електричного сьвітла на далекі предмети. Нараз упало сьвітло на залюблену пару якраз в той час, коли обоє цїлували ся. Наслїдки сьвітла показали ся другого дня. Цїле місто знало про професорский флїрт, а рада шкільна увільнила обоє з їх посад. Тепер Штохер і Дамé обжалували властителя віллї за „нерозсудну“ забаву і зажадали 50.000 франків відшкодованя, а суд присяжних, котрий має сесю справу рішати, поставили в дуже прикре положенє.

Всячина.

Здорова юшка. Париский лїкар проф Лябард оголосив припис, як має ся робити юшку для недужих, щоби була здорова і легко стравна. Припис звучить: Бере ся довгий кусень сирого мяса волового або баранячого, один конець обвиває ся серветою, щоби не держати мяса в руцї, а другий конець лежить на тарілцї або на стілници. Опісля острим ножем зіскробує ся з мяса дрібонькі кусники і мішає ся їх в студенім булїонї. Наскробане мясо може важити від 60 до 150 ґрамів, а всякі волокна нервів чи мязїв належить старанно вибрати, щоби недужий при їдженю не чув обридженя. Вкінци мішає ся сю пашку, або радше крем, в мяснім виварі, так, щоби юшка мала відповідну теплоту, але не була варена. Замість булїону можна ужити легкого напару тапйоки, а для лучшого смаку додає ся два жовтки і закришку. — Так приготована юшка є дуже вкусна і здорова та надає ся головно до відживлюваня сухітників.

Паша з дерева. Професор аґрономічного інституту в Новій Александриї, п. Калуґін, оголосив вислїди своїх дослїдів над винайденем паші з дерева. Проби, роблені з кіньми, коровами і вівцями, випали удачно. Пашу робить п. Калуґін в сей спосіб: Молоді галузки дерев сїче ся в звичайній сїчкарнї, а опісля ту сїчку поливає ся кислим молоком, іменно дає ся одну лижку на ведро. По тридневій ферментациї паша готова, а не меньше она поживна чим сїно, а много більше чим солома. Головно в часї неурожаю може придати ся на корм для худоби.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Чи на иньших планетах жиють люди?

Написав Йоган Ціґлер.

Богато людий лютить се, що наша земля не є найважнїйша у сьвітї. Але в самій річи, чим є та маленька куля в порівнаню з сонцями, що в далекій далечинї лїтають в етері зі своїми трабантами наоколо якоїсь загадочної оси? О них поучає нас хоть троха спектральна аналїза, зрештою не є вони для нас нїчим иньшим, як сьвітячими огниками незнаної форми, а занимати ся ними, се для новика гра фантазиї, якою можемо забавляти себе хиба у вільних хвилях.

Що инчого округ сонця, де ми знаходимо ся між знакомими планетами. Ними занимаємо ся ми і все повтаряємо питанє, які сотворіня на них живуть і чи взагалї вони залюднені?

Коли мене о тім запитала дитина в родиннім кружку, то я відповів: „Люба дитинко! докладно сего не знаю; однак була би шкода, коли би на иньших планетах був той сам порядок, який є на нашій землї — а нашу землю назвали найбільші ґенії колискою болю і пониженя. Може на иньших планетах є красші відносини і лїпші люди“. На дитяче питанє можна скоро відповісти, але і поза родинним кружком ломлять собі учені голови над тим, чи на планетах живуть які сотворіня, а навіть роздумують поважно над тим, як би то з мешканцями на Марсї навязати зносини. Я сам застановляв ся докладно над сею справою і прийшов до пересьвідченя, що то не можливе. Є річи, які перед нами укривають ся і на віки будуть укриті — ignoramus et ignorabimus (не знаємо і не будемо знати). Якжеж може бути инакше? До нинї не знаємо як трава росте, чому камінь кинений в гору паде на землю, або чому конець маґнетичної голки показує на північ.

Питанє є, чи иньші планети замешкані і чи лише на нашій одній-однїській землї в цїлім сонїшнім орузї, який виносить білїони миль, жиють розумні сотворіня. Зачинаймо над сим застанавлятимає ся. Найблизше сонця, т. є. між сонцем а Меркуром відкрив Leverier в початках сего столїтя планету, котру він назвав Вульканом. Опольцер сказав, що ся планета покаже ся в р. 1879. в місяци марті, але вона не появила ся. Сподївали ся еї побачити в маю того самого року підчас затьміня сонця і хотїли еї відфотоґрафувати, але на дармо — она не появила ся. Leverier обрахував, що вона окружає сонце раз на 20 день: з того можна бачити, як близько вона від сонця.

Деякі зьвіздарі здогадують ся, що вона розплила ся в сонци. Та сама доля чекає передовсїм і Меркура. Сего також не легко побачити, бо він дуже близько сонця. Рано сходить він разом із сонцем, у днину зникає в сонїшнім сьвітлї, а вечером заходить разом із сонцем. Не багато людий его виділо, а Коперник нарікав перед своєю смертию, що він мимо старань таки не міг его побачити. Але перед теперішними далековидами він не утїче а Скіяпареллї побачив его яко плинну, горячу кулю, оточену парою. Такі є сильні проміні сонця на віддаленє 8 мілїонів ґеоґрафічних миль. Отже анї бесїди, щоби на тій планетї були живі сотворіня.

Не богато приємнїйша є і доля Венери, хоть она віддалена від сонця на 15 міл. миль. Єї атмосфера вправдї не бурлива, лише спокійна, а мимо того не могло би там задля горяча жити нїяке сотворінє. Адже і на нашій землї часом страшенно горячо, хоть она віддалена від сонця на 20 міл. миль. Африканьскі подорожники Рольф, др. Нахтіґаль і Стенлї оповідають, що часом мали під своїми наметами більше як 50° С, і що навіть молоді Неґринята умирали від такої спеки. А як далеко сягає та спека на обох півкулях? Ми чули, як горячо буває нераз у полудневій Африцї, або у північній Хінї. В Петербурзї мякне в лїтї від спеки асфальт на вулицях, а в Норвеґії під північним бігуном є долини, в яких у липни панує величезна спека. О значнім обниженю тепла на нашій землї нема поки що і бесїди, хоть Гельмгольц обчислив, що наша земля має уже 14 мілїонів лїт.

Чи на тім ославленім Марсї є люди? Се дуже неправдоподібне. Здає ся, нема їх там. Він віддалений від сонця 30 міл. миль і не дістає стілько тепла, що ми. До того він малий — его об'єм виносить четвертину нашої землї — і більше вже остиглий. Він мусить бути вже дуже старий, бо гори на нїм зовсїм спорохнавіли — позістало тілько камінє і рінь. Куля білярдова має в порівнаню з Марсом більше горбів і долин. Так звані „канали“ на нїм, се нїчо иньше, як вода, котра на пісковій рівнинї плине куда хоче, подібно як у Африцї плине вода пісками по хмароломі. Границї снїгу на бігунах північнім і полудневім сягають багато дальше. Конець кінцем він є опустошілий і зимний. Говорять, що его мешканцї мусять бути на високім степени культури, а особливо що розуміють ся на математицї, а то длятого, що планета Марс істнує вже довго; тому треба зі всїх кораблїв, що є на земли, уложити фіґури твердженя Пітаґора і чекати, аж дістане ся відповідь з Марса. Поминувши кошти такої забавки, треба би ще й довго чекати. Можливо, що колись жили на Марсї люди, але коли і тепер там они живуть, то з огляду на клїматичні відносини мусять они культурно стояти ще низше від Ляпляндцїв, про котрих тупоголовість ми знаємо добре. Нї, на Марсї не можна знайти нїчого цїкавого, хоч би ми навіть послугували ся шклами з париской вистави.

Що можемо подивляти у астрономів, то їх бистроумні здогади. Так з нереґулярного круженя Меркура здогадав ся Leverier, що там мусить бути ще иньша планета і відкрив Вулькана. З перешкід, які у своїм бігу має Уран, здогадав ся він, що там мусить бути ще одна планета і не спочив так довго, аж в р. 1846. відкрив Нептуна. Подібно Кеплер, опираючись на значнім віддаленю між Марсом а Юпітером, здогадував ся, що між тими двома планетами є ще й третя. Він помилив ся о стілько, що пізнїйше замісць одної планети відкрили там цїлу ґрупу малих планет, котрих з огляду на їх слабе сьвітло і тодїшні шкла не можна було доглянути. Найбільшою між тими планетами є Церес, котрої вісь має 50 миль довжини. Клїо тілько на 4 милї довгу вісь. Розуміє ся само собою, що ті малі планети не можуть бути замешкані, бо віддалені від сонця на 60 міл. миль; до того ще не мають они атмосфери.

А тепер гордість і слава наших планет — Юпітер. Він є 1500 разів більший від нашої землї. Можна би думати, що хоть ту є досить місця для людий. Се правда, що місце найшлось би, лише біда, що ґрунт трохи за горячий, бо се незмірне тїло ще неостигло; оно становить кулю з розпаленої ляви, а та лява така горяча, що там не могли би жити не то люди, але і бацилї. Сонце не дуже підносить температуру на Юпітері, бо воно віддалене на 100 міл. миль. Крім сего є там ще два нещастя; одно: скорість, з якою Юпітер обертає ся наоколо своєї оси, так, що день тревае там лише 9 год.; друге: місяць там такий довгий, як у нас рік, асе після нашого смаку дає за мало ріжнородности. Се одностайне положенє не богато зміняють і чотири місяцї, що кружать навкруги Юпітера, хотяй се красно мусить виглядати, як в ночи чотири місяцї нараз появлять ся на небі... жерело натхненя для нічних поетів... Загалом беручи мине багато часу, заким ся красна жовта зьвізда буде могла живити якісь сотворіня.

Також і Сатурн є незамешканий. Се є ясно сьвітяча зьвізда. Сонце не може давати ему сьвітла і з сего вносимо, що се зьвізда із власним сьвітлом і буде власним сьвітлом так довго сьвітити, доки проміні еї не стануть червоними. Се може тревати дуже довго, подібно, як на Юпітері, бо і се є велика зьвізда, 9 тисяч разів більша від землї. Она віддалена від сонця на 200 міл. миль. Коли-б ми дивили ся з Сатурна на сонце, то воно видавало би ся нам так за велике, як помаранча. З Урана не видко еї лїпше, як приміром від нас Венеру, хоть ся планета 80 разів більша від нашої землї. Всї ті обставини не богато потїшають нас, бо заким Сатурн стане такий зимний, що станувши на нїм, підошви не осмалять ся — то тимчасом буде на нїм зовсїм темно.

Щож можна би сказати о нещасливім Нептунї, звідки сонце видає ся малою зьвіздою? Він порушає ся у страшнім зимнї і в такій пітьмі, що хоч око виколи... Ми люди питаємо наперед, яку користь приносить якась річ і після того судимо еї. Якеж право до істнованя має тїло небесне, котре є більше від землї понад 90 разів, котре сьвітить так слабо, що ледви его видко, а котре від сонця віддалене на 600 міл. миль? Щоби на Нептунї були люди, о сїм нема анї бесїди і шкода, що Leverier его відкрив. Або чи приносять усї вичислені планети крім нашої яку користь? Чи не є вони попросту тїлами, які не маючи иньшої роботи, крутять ся наоколо розпаленої кулї, яка їх вкінцї проглотить?

Коли мене ще хто запитає в моїм родиннім кружку про вартість нашої землї, то тепер я мушу так відповісти: „Люба дитино, я прогрішив ся; земля у просторі великім на 9 білїонів миль є найприємнїйшим місцем побуту, бо тут є люди. Она має найкрасші реставрациї і найкрасші порядки державні, она має театри, штуку „Secession“ і полїцию, а сваркам і суперечкам нема на нїй кінця. Бігай, дитинко, принеси-но дві повні склянки води — напємо ся на еї здоровле!“

Переклав

Микола Левицький.

Календар розіслано всїм тим, що торік посилало ся їм на продаж. По розпроданю просить „Руска Бесїда“ о рахунок і гроші.

Накладом лїтер. Товариства „Рускої Бесїди“ в Чернівцях, вийшов

Буков. ілюстрований православний

КАЛЄНДАР

на рік звичайний 1901.

— Цїна 35 кр. —

Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Повідомлене.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию до

ПРИДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ на стіні за помочію „СКІОПТІКОНА“.

Почавше від 28. с. м. буду давати придставленя по селах і місточках перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя із ласки загостити а я постараю ся а о то, що з моїх преставлень буде кождий на певно задоволений.

З глубоким поважанем

Стефан Горуг.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. **ул. Ратушева ч. 15.**

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одіжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15
під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші **плащі жіночі, для дівчат і дітий** (зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані), **жакети, мантильки, ротунди, порохівники** з шовку і могару з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ для панів, хлопців і дітий, загортки, шляфроки, футра міскі і до подорожи, **Менчикови, Гавельоки** і всї річи входять в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас запяте яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Čapek i Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Греноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 126. Чернівцї, недїля дня 22. жовтня (4. падолиста) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Міска Рада в Чернівцях.

Доповняючі вибори до міскої ради в Чернівцях скінчили ся тому тиждень. Як ми вже писали, до ради вибрано лише двох Русинів, д-ра Филиповича і радника Ясеницкого. Впрочім результат виборів такий, що Нїмцї і жиди мають тепер перевагу у міскій радї. Нїмцї, після їх населеня в Чернівцях повинні мати в радї 12 послів, а мають 20; жиди повинні мати 15, а мають 18. Волохи повинні мати 8 радних, а мають 6; Русини мають лише двох замісць вісьмох радних; Поляки мають чотирох замісць сїмох. Отже найгірше упослїджені Русини. Се найлїпший доказ, яке мізерне наше руске міщаньство в Чернівцях.

З тої нагоди Gazeta polska пише: „Нїмцї на кождім поли зазначують сильне тенденцийне ґерманїзацийне становище і не вагають ся уживати всїх способів, щоби лише яким небудь способом ствердити, що все осягають на підставі дїйсного стану посїданя. І хоч при кождій нагодї з великою гордостию кажуть, що нема таких безсторонних людий, як они, то таки шовінїзм їх починає вже переходити всякі границї.“

Замітка справедлива. Лише щодо нас те треба сказати, що у польскім Львові, де є 16.000 Русинів, в радї міскій нема тепер анї одного Русина. Отже тут учать Поляки добре Нїмцїв, які они повинні бути, (і ми з тим годимо ся), але в себе они ще гірші, як Нїмцї.

Жіноче товариство.

В попереднім числї була мова про „товариство Мироносиць“. З тої нагоди ми дістали від одного черновецкого Русина такий лист: „Я цїлком годжу ся з гадкою, що наші Русинки могли би мати своє власне товариство. Але при тім я маю і свої сумнїви що-до того, яке би то мало бути товариство і з якими цїлями. Коли-б се мало бути якесь касинове товариство, то відразу кажу, що єго не треба. Маємо в Чернівцях своє касино і до него вільно належати не лише Русинам, але і Русинкам. У Львові жіночий клюб хотїв мати щось таке, як своє власне касино, бодай два рази в тиждень, і Русинки справдї сходили ся, але я не сказав би, щоб ті сходини, окремо від мужчин, дуже припадали жінкам до вподоби. Всї бачили, що нема потреби віддїлювати ся.

До всїх иньших наших товариств, з котрих кожде має якусь свою специяльну цїль, Русинки можуть також належати і справдї потроха належать. До якоїсь окремої роботи можуть хиба взяти ся так, як на приклад, львівскі Русинки, що закладають тепер промислову спілку. Ся спілка має помагати Русинкам, що шукають працї, і рівночасно пропаґувати домашний промисл, достарчувати на замовленє всякого рода жіночих убрань, принимати Русинки на науку шитя, крою, кравецтва, модняpства, удержувати склади з материями, потрібними до жіночих робіт, і тим способом старати ся, щоби руский гріш не ішов в чужі руки. В тій цїли уложений статут спілки уже затверджений властями; тепер розходить ся їм лише о квоту около 3.000 зр., потрібну до введеня в житє спілки. На сю цїль зібрано вже 500 зр. які опроцентовують ся в „Союзї кредитовім“; там будуть вкладати ся і дальші надсилані удїли, де останутъ до часу заснованя спілки. Отсе справдї річ така, що до неї жінки найлїпше здатні. Та чи найдуть ся в нас цїкаві до того, такі жінки, що мали би і час і охоту і гроші до того? Річ не легка; всеж таки варто би подумати радше про реорґанїзацию „Общества женщин“, як про закладанє нового товариства. Чей у тім „Обществї“ зрозуміють раз члени, що цїль їх не оборона правописи, лише то, що зазначено в статутї, і допустять до товариства і инших Русинок. Перше би треба спробувати вдати ся до сего товариства.

А що-до „товариства Мироносиць“ позвольте менї пригадати Вам, що се товариство дуже заслужене. Що оно не уживає рускої мови, на се можна дивити ся всїляко: або дуже остро або й лагідно. На мою думку тілько всеї „лїтературної“ дїяльности сего товариства, що писанє кореспонденток у потребі; не велике нещастє, як у них змаловажена руска мова. З принципіяльного боку очивидно не можна на те годити ся; але шкоди з того нема.

Натомісць памятаймо добрі дїла сего товариства і єго членів. Нїхто-ж иньший, як саме п. Калужняцка і п. Стоцка в найлїпшій згодї заняли ся остатним разом збиранєм складок на одежу для бідних дїтий, зібрали кількасот зр. і обдїлили одежею велике число дїтвори. Збиранє складок не така приємна річ, як кому здає ся; тут треба таки пожертвованя і терпеливости. Отож, як пригадати собі сї заходи предсїдательки товариства і иньших пань, то чоловік хочби який завзятий Русин, скаже собі і другим: „Кореспондентки — дурниця, от добре дїло само себе хвалить“.

Я переконаний, що і редакция „Буковини“ так думає, і тому прошу помістити сих кілька слів в обороні „Товариства Мироносиць“.

О. М.

Про „всеславянський“ журнал,

про який печатали ся у нашій часописї дві статї, відзивають ся неприхильно і чужі люди, що не мають зовсїм нїчого спільного зі „сепаратистическими стремленіями“. Не подобає ся їм се, що сей журнал маловажить Русинів.

Ходить о те, що „Славянскій Вѣкъ“ — „всеславянський орґан“, помістив на окладцї заголовок журнала, кромі російскої мови, також і польскою, ческою, словіньскою, сербско-хорватскою і вкінцї болгарскою, с. є. всїми мовами славяньскими, окромі українсько-руської.

З тої причини д. Gaidoz, професор париської полїтехнїки, прислав до редакциї згаданого журнала ось яке письмо: „Заголовок вашої часописї повторений на ріжних славяньских мовах — з виїмкою одної — мови двацятьмілїонового народа, що бажає жити і теж заняти своє місце у підсонїшному сьвітї, — малоруської або української. Се пропущенє спротивляєть ся вашому

Шлюбні обичаї в Чорногорців.

Написав *Ф. Королевський.*

(*Конець.*)

II.

„Велика просьба“ відбуває ся так: В три тижнї по „малій свадьбі“ відправляють ся два або три депутати „просци“ зі сторони жениха до дому дївчини, щоби формально вже попросити о руку дївчини та згоди єї матери. Тут умовляють ся про час „великої свадьби“ і скільки привести сватів.

„Просци“ являють ся звичайно з дарунками: матери дають одного „наполеондора“, дївчинї два червінцї, а прочій, близькій рідні в женській лїнїї то по кусникови хорошого мила, то по одному ґульденови. Дївчина одвічає на те через матїр ріжними дарунками: полотенцями, сорочками і т. п. В декотрих сторонах „просци“ крім згаданих висше дарунків привозять дївчинї ще велике яблоко, або ґранат, — а в нїм золоту або срібну монету. Символїчний змисл ґранату означає бажанє дївчинї здорових та румяних дїтий, а монета в нїм укрита, — достатку в золотї та сріблї. Все те відбуває ся при богато заставленім столї, в супроводї оживленої розмови та дотепних шуток, а при тім як завсїгди, буває гусляр і юнацька пісня.

Пізно ночию, коли всї розійдуть ся домів а домашні полягають спати, остають ся сам на сам отець і мати дївчини з „просцами“ і заводять бесїду, коли відповідно би було устроїти свадьбу, які розходи (в формі дарунків) прийме на себе сторона жениха, і скілько й які мають бути свати. Час свадьби за згодою обох сторін установляють звичайно тодї, коли вже покінчуть ся польові й домашні роботи. А що тичить ся розходів, то все більшу часть має на себе сторона жениха, бо Чорногорцї не дають жадного приданого молодій, виявши тодї, коли вона є одинокою дитиною в родинї і на ню переходить все родинне майно. А треба також і те знати, що Чорногорець уважає се за нечесть, брати за жінкою придане, крім одної одїжи, бо в такім случаю другі молодцї станут з него сьміяти ся, що його кормить жінка.

Число сватів буває ріжне і залежить від умови обох сторін. На всякий случай конечні „старий сват“, два головні шафери, „первенець“, „баряктар“, вінчаний кум і воєвода. Число прочих сватів може доходити до 15, 20, 30 і т. д. Коли обі сторони у всїм умовили ся, тодї й вони лягають спати. На другий день перед відїздом „просци“ посилають від жениха дївчинї видимий знак заручин — перстїнь. Сей акт представляє сам собою особливу важність: заручини (віритьба) уважають ся конечними, коли дївчина приняла перстїнь. Перстїнь — се видима запорука, що все зложить ся, як треба. „Перстїнь давай, свадьбу розмишляй“, каже народна пословиця. Коли перстїнь уже передадуть, тодї „просци“ відправляють ся в дорогу, а показавши ся женихови, обвіщають, що все їм поручене сповнили, як слїд. Тепер уже нїяк не може покинути жених дївчини, бо се кроваво скінчило би ся між обома родинами.

Бувають случаї, що позваляють уже по довершеню свадьби і по дорученю перстїня роз'єднати ся, але до сего треба важних причин. Але народна мудрість визначила строгий кодекс таких перешкід, а факт допускає ся лише в таких случаях:

1. Коли дївчина покаже ся невірною своєму женихови і навяже еротичні зносини з якимсь другим, але такий поступок часто для самої дївчини кінчить ся фатальним наслїдком, якого допускає ся тодї обиджений жених. Також і зі сторони товариства жде таку дївчину заслужена кара. Часто лучає ся, що жених визиває суперника на поєдинок і тодї дїло принимає кровавий оборот: та не лише самі суперники, але й їх родина бере часто в подібних суперечках участь, а тодї вже наступає поважна борба і боєвище покриває ся трупами. Часто-густо засїдає ся зневажений жених зі своєю дружиною і нечайно нападає на празничний похід і тодї той виходить побідником, хто лучше вживає ятягана. Часом ся обосторонна ненависть переходить з роду в рід, і часто приходить до поважних межиусобиць. Але від часу князя Данила подібні пригоди більше не лучали ся.

2. Заручені можуть розійти ся, коли посватана дївчина случайно запала в яку фізичну недугу, як: божевілє, слїпоту, нїмоту і и.

3. Коли би случайно показало ся, що жених і дївчина близькі родом, що чинить після тамошнього обичаю шлюб неможливим. Часом жених або дївчина відмовлять шлюбній церемонії, в случаю, наколи одно другому не припаде до вподоби тим більше, що заручини відбувають ся заочно і дївчина не знає часто жениха, а жених дївчини. Але на таке поступованє дивить ся нарід, як на проступок і з погордою відносить ся до зломавшого слово, а оскорблена сторона з оружием в руках шукає справедливости. — Нарід говорить у піснї:

— Гріхота іе любити дївойку,
Облюбити, та іе оставити.

По словам Богимича, „коли жених покине дївчину без причини, тодї ненависть усїх спливає на нього і він утїкає з дому, щоби нїколи не вертати ся в рідну сторону“. Його-ж родителї, щоби зарадити бідї, старають ся звінчати з оставленою дївчиною свого другого сина, або яко небудь другого свояка. У всїх тих случаях, коли так або инакше розбиває ся свадьба, дївчина звертає „обручительний перстїнь“ родителям жениха зі словами: „Не суджено було“, а коли вона сама відказує женихови, то в такім случаю звертає й одержані подарунки.

Майже не можливо є, щоби молодець скорше, як по шлюбі, зблизив ся до своєї судженої. Однак коли би жених по заручинах, але ще перед вінчанєм звів дївчину, то се вважає ся родинним злочином. Поступок такий — се „causa

заголовкови: „Всеславянскій органъ“. Се пропущене — без сумнїву зроблене навмисне; але воно робить немиле і гірке вражінє на людий, які бажають для кождого народа спроможности для свобідного розвою“.

Друге письмо прислав д. И. В. К, який між иньшим пише: . . . „хиба нетерпимість до чужих пересьвідчень лежить в основі журнала? Нехай не лиш Українцї, але й Лужичани та Словаки „кують свою мову“, від сього нема нїякої біди. Силою не можна нїкого наклонити до своїх пересьвідчень. Вкінцї 20-ти мілїонний сливе український нарід, якого представниками були Костомаров і Шевченко, заслугує не деяке поважане задля його, хочаб навіть „нарѣчія“ (а може бути і дїйсно-будучої мови!) і т. инь.“

У відповідь на ті письма редакция заявляє, що вона вибрала при поміщеню в заголовках тілько ті словянські народи, котрі „политически идутъ въ разчетъ“. Але Чехи та Поляки „идутъ въ разчетъ“, а галицким Українцям нема місця...

Проґрама президента мінїстрів.

Дня 30. жовтня с. р. почав у Відни з'їзд австрийских промисловцїв свої наради. Причину і цїль з'їзду висказав Юл. Пастре, президент союза австрийских промисловцїв, вибраний також президентом з'їзду. Промисл в Австриї — сказав він — занепав; капіталів мало, консумциї нема, дорогі тарифи і суспільно-полїтичні тягарі гнетуть промисл; до того дорожня угля, невиносимі відносини до Угорщини, а передовсїм внутрішний полїтичний стан річий. Пора висказати ясно, що головною причиною економічного занепаду є самоубійча борба національна і конфесийна. При такім станї річий промисловцї мусять добивати ся, щоби національні борби не нарушали конституцийного ладу.

На тім з'їздї правительство є дуже сильно заступлене; явив ся намістник, мінїстер торговлї, а крім того мінїстерства торговлї внутрішних справ, скарбу, зелїзниць, рільництва, судівництва і намістництва повисилали навіть і по кількох своїх заступників на наради з'їзду. Сам же президент мінїстрів др. Кербер по промові президента з'їзду виголосив бесїду, в котрій не тілько указав на теперішну внутрішну ситуацию, але і виложив проґраму правительства.

Др. Кербер пригадав зараз на вступі своєї бесїди, що его правительство поклало собі широку економічну проґраму, в котрій значну ролю призначено промислови. Гадка була така, що розвиток економічних сил з виглядом на добробит злагодить полїтичну борбу. Така надїя видає ся оправданою, коли порівнати стан річий в иньших краях з розладом, який панує у нас; она є також управнена з огляду на довгий поневільний застій, який в Австриї настав разом з полїтичними заколотами, але не мусїв конечно з них вийти. Національна борба не повинна була так зломити працю, для всїх народностий зарівно важну, в часах, в котрих небувалий доси зріст сьвітової працї зблизив до себе економічно навіть такі держави, котрі різко ріжнять ся своїми полїтичними аспірациями, та викликав голосну проклямацию спільних економічних інтересів цивілїзованих держав.

Не лише моя минувшість — говорив президент мінїстрів дальше — удержувала мене при тім поглядї; аж на теперішнім моїм становищи можу цїлком добре зрозуміти, кілько Австрия в послїдних роках занедбала і кілько стратила. Але я мушу з мого обовязку памятати і про будучність. Стоїмо тепер перед установленем нової цлової тарифи, перед відновою торговельних договорів. Як же инакше було би наше становище, коли би наш промисл і наша торговля були могли зробити такий самий великий поступ, як иньші держави, коли би ми меньше потребували дбати про охорону нашої продукциї, котра була би власними поступами обезпечена і всюди спосібна до конкуренциї, а більше залежало би нам лише на розширеню торговиць в сьвіжо отворених країнах, — коли би і ми лише на те потребували бачити, щоби собі забезпечити широкий шмат отворених торговельних воріт! Отсе був змисл економічної проґрами правительства, а тим ми зовсїм не тадали економічними справами полїтику заганяти в кут, але противно хотїли також полїтичним розправам дати сильний товчок.

Від замкненя ради державної — мовив др. Кербер — богато докорів звертало ся против правительства; та не уважаю час нових виборів за відповідну хвилю до полеміки про минувші справи. Але запитають нас: Чого хоче правительство? А коли оно чогось певного хоче, чому не прилучить ся до сторонництва, котре хоче того самого? На ті питаня відповім коротко і ясно: Правительство хоче пильно працюючої, жваво наперед ступаючої конституцийної держави; а всї сторонництва, котрі того самого хотять, є заразом нашим сторонництвом. На жаль не всї сторонництва у нас простують до тої самої засадничої цїли; декотрі уважають иньші інтереси, як права язикові або иньші, за найважнїйші. Як готове є правительство заспокоїти національні бажаня, — розуміє ся, пильнуючи інтересів держави і єї правної єдности, — дало доказ своїми проектами язикових законів. Правда, що передані менї мемориялы, ухвали товариств, статї дневникарскі, не лишили на тих проектах сухої нитки, але парлямент, єдино до сего компетентний, не висказав ся о них, бо не вибрано навіть комісиї, щоби над ними застановили ся. Оперла ся обструкция. Але правительство стоїть на законнім становищи і гадає, що лише до законного поладнаня національних справ може подати руку. На тім становищи стоячи, надїє ся також, що не дасть ся втягнути в борбу сторонництв. З сего становища глядимо також на обструкцию. Обструкция — є се потрясаючий образ, бо розходить ся не о меньшого щось, як о конституцийний стан взагалї, о цїле законодавство, о контролю адмінїстрациї, о все, що становить житє новітної держави. Обструкциєю парлямент не тілько сам себе губить, — се була би дрібниця, бо можна иньший вибрати, — але розриває також ґрунт, в котрім має своє коріне. Як для молодої конституциї, якою є наша, творчий парлямент є найпевнїйшою охороною, так стає ся конституция рівнодушною річею, коли заступники народу, нїчого не творячи, накладають на населене лише кошти процесу. Такий парлямент, що позбавляє конституцию єї ваги, може змусити до порішеня, чи не вимагає добро держави і єї народів лїпшої нїж доси охорони конституциї і парляментарної працї. Скоро борба сторонництв потрясає основами держави, мусить кожде совістне правительство станути перед тими основами і боронити їх всїми способами. Держава стоїть понад всїми страстями сторонництв. Зважте тому, панове, чи так надзвичайна ситуация не взиває до найбільшої осторожности і не вкладає на правительство обовязок повної безсторонности і розваги. Що на минувшість держави

---

belli“ (причина війни). Рідня збесчещеної дївчини — а ще більше рідня виновника зворушує ся проти него і він щасливий, коли удасть ся йому втечи. Відколи панує князь, у се дїло вторкає ся й суд: суд придїляє частину майна жениха для обидженої дївчини, а його самого по покараню тюрмою проганяє з краю. Дитина з такого незаконного подружя носить прізвище вітця та хісне ся всїми правами правного немовляти. Коли-ж жених, що звів передвчасно дївчину, подружить ся відтак з нею, то шлюб такий після права нїчим не ріжнить ся від законного.

Чорногорець нїзащо не возьме жінку иньшого віроісповіданя, кромі православного, виявши один случай, коли дістане ся йому Турчанка старинного, сербского роду, але й ту перед вінчанем переводить на православіє. Взагалї чорногорский нарід не радо заключає родинну звязь з другими народами внутрі Чорногори, якої би вони не були релїґії.

Коли між „малою просьбою“ а свадьбою не зайшла нїяка перешкода, то тодї рідня дївчини готовить придане, що складає ся виключно з одїжи. Частогусто за згодою родителїв і братів дївчини дає ся в придане ще по кілька штук худоби.

III.

В кінци настає „deductio in domum maritimi“, — переїзд дївчини до дому мужа. Отець дївчини або уповажнена до того особа запрошує на свадьбу всїх свояків, приятелїв і сусїдів. Ті з гостий, котрим дальша дорога, приїзджають на місце з початком свадьби, всї прочі в сам день свадьби. Запрошені приносять женихови великі хлїби т. зв. „погачі“, кілька штук заколених і випатрошених баранів — „печиво“ — вино, сивуху, овочі і т. п. Свати збирають ся у жениха на початку свадьби — тепер уже вони їдять, пють і веселять ся до схочу і тепер роздїлюють між себе весїльні ролї. „Старий сват“ повинен по звичаю бути спорідненим з женихом, бути здібним бесїдником, визначати ся проворностию і відповідною повагою, щоб міг вести розмову й підносити тост. По нїм чергою „первенець“. Се передовий вістун, котрого обовязком іти попеpед весїльних хороводів і увідомити рідню дївчини, що весїльні гостї зближають ся. „Первенця“ завсїгди вибирає ся зпоміж хороброї й чепурної молодїжи. Дальше йдуть дружби — братя або кревняки жениха, щоби берігти молоду й постоянно про нїй находити ся. Відтак „воєвода“ — людина з почестною назвою хоть без нїякої важнїйшої ролї. На кінци „кум“.

Цїла та дружина, хорошо одїта, і від ніг до голови уоружена, ранним ранком виправляє ся з піснею в устах, з шумом і вистрілами в дальшу дорогу. Попереду всїх на богато пристроєних конях їдуть свати а перед ними „первенець“. Дальше ступає „старий сват“, відтак дружби, а по заду всїх — „воєвода“. Однак порядок сей не у всїх однакий.

Крик голосів, іржанє коний, вистріли з пістолїв — все то мішає ся в один тон, що у міру віддаленя постепенно слабне. Традицийний, народний звичай велить сватам нести з собою в „буклїї“ (деревляне начинє) сивуху і вино, котрим частують прохожих, без ріжницї — чи то Турок — чи племінний ворог. Відказати ся від тої чести уважає ся гріхом. Коли прийде ся переїздити попри хату знакомого жениха або дївчини, то сей завсїгди виносить велику чарку („боцу“) сивухи на вершок якої кладе яблоко, і тодї слїдують здоровканя. Бувало, як зійшли ся два весїльні походи разом на одній дорозї, тодї нїяк один другому не хотїв уступити ся з дороги; коли хто уступив ся, се значило, що понизив одну дївчину перед другою. З тої причини приходило часто до завзятої бійки, що кінчила ся смертию або раненем кількох членів з поміж весїльної дружини.

Як тільки весїльний похід зблизить ся до дому дївчини, то цїла єї родина дістає повідомлене про се пістолетними вистрілами.

Зблизивши ся до дому, свати пристають, а їм на зустріч виходять два братя або свояки дївчини з великими „боцами“ вина, запечатаними яблоками. „Старий сват“ і „первенець“ беруть яблока, вкладають їх собі в кишеню, а опісля побажавши „згравицу“ пють трохи вина та дають прочим сватам. По скінченю тої церемонії, пустивши в воздух по одному вистрілови, всї входять по старшинї в хату. Тут знова при стрічі „сватів“ відбувають ся льокальні обряди. По словам деяких етноґрафів в декотрих околицях входять уперве в хату два дружби, з котрих один приносить для дївчини „опанки“ (обуве), і кладе їх під стіл. Опісля звернувши ся до порога дають кілька пістольних сальвів, на котрі свати дружно одвічають їм подібними вистрілами. По сїм всї входять в хату. В иньших місцевостях свати зблизивши ся не більше, як на сто кроків до дому дївчини, пускають з поміж себе знамененосця, котрий зі знамям в одній руцї, а з пістолем в другій полишає проче товариство та пускає ся в характеристичний танець. Йому на зустріч виходить знамененосець із сторони дївчини і тодї оба vis-à-vis запускають ся в танець присьпівуючи при тім серед гуку пістольних вистрілїв. Нагарцювавши ся так доволї цїлують ся опісля і тим дають всїм прочим знак, що час входити в хату, що ті серед гуку пістолїв роблять.

Коли вже всї зійшли ся в хатї, тодї починають ся всїлякі народні обряди, котрих жерела треба би шукати в далекій минувшости. Свояки дївчини відбирають від сватів на час обіду оруже і „струки“ (рід коврика). Свати сїдають за головним столом, а перед усїми на почеснім місци „старий сват“. Між тим дружба бере бохонець хлїба, передає його „старшинї“ дївчини, котрий бере його в руки і говорить „позолотїть його“. На се одвічає зі сторони жениха сват „у добрий час“, однак відразу не хоче „позолотити“ лише випитуєсь, скільки на се треба золота. Тепер починає ся справдїшний торг, по котрім „старий сват“ кладе на хлїб кілька червінцїв. Старшина дївчини кладе собі хлїб на голову та, розломлюючи його, говорить: „Тому, що сей дім покидає дївчина, так дай Боже і сьв. Іване, щоби у сїм новім домі родила ся пшениця і кукурудза: дай Боже, щоб розплодили ся вівцї так, як зьвізди на небі, а скільки в морі піску, хай в неї тільки буди жита; скільки у Юга Богдана*) синів, дай Боже, щоби тільки і в неї було“. Крім хлїба й вина ставить ся на великій, турецькій тарілцї цїлого печеного барана або цїле порося. Перший-лучший зі сватів витягає ятаган і забирає ся до користної операциї.

В часї пира підносять ся ріжного рода тости, по більшій части желаня молодій парі та єї родинї. В той час, коли свати обідають і з родиною дївчини обмінюють ся подарками, тодї уводять женщини молоду дївчину у віддїльну кімнату і там перебирають єї в новий одяг. Але „шапкою“ дївочости нїхто не може розпоряджати, крім брата або в його неприсутности близького свояка; такий входить до ґардероби своєї сестри і зі словами: „у добрий час сестро“, здіймає з неї „шапку“ та надїває на неї „мараму“ — чорне, шовкове одїнє з гарними краями. Коли дївчина зовсїм одїта й готова, тодї наступає справдїше „transitio“, т. є. дївчина в супроводї брата приходить в гостинну кімнату, з рук брата переходить в руки дружбів, а єї дають за те братови в обмін два порохові патрони. Після того церемонїя в хатї кінчить ся, а про сей кінець обвіщають пістольні вистріли. Дївчину виводять оба дружби із рідної хати, а коли вже весь похід віддалить ся, тодї родичі й свояки кличуть

*) Звісний сербский герой, тесть царя Лазаря, що мав девять хоробрих синів, які до одного зі своїм батьком полягли на Косовім полї.

в нїякій хвили не можна забувати, се знаемо і тямимо, коли заходимо ся забезпечити їй теперішність і красшу будучність.

Вкінци упевнив президент мінїстрів зібраних промисловцїв о найлїпшій воли правительства для інтересів економічних та потреб промислу.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 3-го падолиста 1900.

В недїлю, 4. с. м. відбудуть ся на Бесїдї товариські сходини і забава при фортепянї. Початок точно о пів до 9. год. вечером. Вступ від особи 10 кр. Просить ся о численну участь.

Від „Бояна“. Подає ся до відомости, що перша проба сьпіву відбуде ся в понедїлок не о 6. а точно о 8. год. вечером, позаяк пан дірігент Коллер не може явити ся о год. 6., як було постановлено.

Манастирский.

Видїл українського академічного товариства „Союз“ просить тих всїх панів, що вижичили книжки із бібліотеки товариства, а виножичених до сеї пори не віддали, щоби зволили в як найскоршім часї надіслати їх на адресу товариства. Чернівцї в падолистї 1900.

П. Лушпиньский, голова. *В. Сімович,* бібліотекар.

Справу наслїдства престола в Австриї, про яку ми писали в „Буковинї“ поставив угорский парлямент на дневний порядок і піддав дискусиї в повній палатї. Голова партиї независимих посол Франц Кошут заявив у своїй бесїдї, що його партия нїколи не згодить ся на вписане застережень, даних Францом Фердинандом при вінчаню, в закони, бо тут ходить не о нарушене прав жінки архикнязя, але о нарушене угорских прав наслїдства і потомків архикнязя. По промові ще кількох опозицийних послів, счинив ся страшний крик та гамір так, що на внесене посла Ратная відрочено засїдане. На другім засїданю старав ся президент мінїстрів Сель збити докази Кошута, заявляючи, що саме предложене декларациї перед сойм есть доводом пошанованя конституциї. В декларациї архикнязя нема бесїди про абдикацию, тож про се не може бути мови. Архикнязь заприсяг лише, що приймає на себе наслїдки, які потягне за собою нерівне подруже і вчинив се добровільно. Закони-ж дому Габсбурґів не заключають в собі нїчого такого, що противило ся би угорскому законови про наслїдство престола. Але єї закони відносять ся лиш до архикнязів та архикнягинь з рівного подружя, тому жінка Франца Фердинанда не може бути архикнягинею габсбурґского дому — а тим самим не може стати угорскою королевою. На се зняв ся на лївицї великий крик, а посол Людвік Оляй заявив, що нарід угорский прийме подругу Франца Фердинанда з великим поважанем, хоч не буде величати її своєю королевою ізза перешкоди, яку сотворив не угорский нарід, але її власна децизия. По внесеню сего посла, щоби пошановано найсьвятїйші родинні почуваня і просьбі, щоби принято закон, перервано наради.

Крилошанин станїславівскої консисториї др. Іван Гробельский жертвував на будову бурси філїї тов. педаґоґічного в Станїславові 2000 корон. Хто знає місцеві відносини в Станїславові, не може не тїшити ся таким благородним та великим даром та не відчувати вдячности для крилошанина — патріота. Поминувши вже те, що нова бурса, призначена головно для бідних дїтий станїславівскої ґімназиї, она стане сильним забороном проти розсїваня в серцях молодїжи москвофільских ідей про единство з „великой Русю“ та аґітаций проти фонетики і народної мови, що практикувало ся а що ще й досї не викорінило ся у другій рускій бурсї сьв. О. Николая, як про се писав недавно кілька статий в „Дїлї“ д. Михайло Лозиньский. Так одже нам не лишаеть ся нїчого додати, як лиш побажати, після слів Всч. Др. Гробельского: „щоби його почин відбив ся згідним та жертволюбивим відгомоном в серцях патріотичної нашої суспільности, щоби видїл згаданого товариства дійшов у тім дїлї як найскорше до пожаданої цїли, а поки що vivat sequens!“

Станїслав Щепановский, звісний промисловець нафтяний, помер 31. жовтня в Найгайм (кн. Нассау) на серцеву хоробу, яка його мучила від кількох лїт. Покійний образував ся зразу під оком батька, теж славного технїка, а опісля докінчував свої студиї в Анґлїї. Вернувши до Галичини, кинув ся з рідким підприемчим талантом до нафтяного промислу і так тою справою покермував, що тихі та відлюдні околицї Свободи рунґурської і Печенїжина оживили ся в недовзї сотками робітників. Зразу оперував він чужими капіталами; коли-ж перші проби видали користні наслїдки, взяли удїл в тім підприемстві і познанські підприемцї так, що здовж цїлого Покутя розвинула ся спекуляция на ропові ґрунта. Природна річ, що та горячка привела богало людий до руїни, а і самого Щепановского діткнула та сама доля, коли без достаточного досьвіду кинув ся до копаня вугля в Джурові і Мишинї. З сеї руїни мало виратувати його відкрите нафтяних жерел в Східници. Але до сего треба було великих капіталів, яких власне бракувало підприемцям. Ось і зачали ся позички з львівської краевої щадницї, а в слїд за ними і страшна катастрофа тої институциї. Наступила вкінцї і головна траґедия. Перший Зїма впав жертвою, сьогоднї скінчив Щепановский, а в кілька годин по вісти про смерть Щепановского, прийшла телеґрама зі Східницї до Львова, що 1. падолиста помер там нагло шурин покійного Казимір Одрживольский. Щепановский лишив удову, жінку дуже великої бадьорости духа і кілька дїтий.

Добре собі зївнув. Ориґінальна і рідка пригода стала ся 28-лїтному робітникови Ґуставови Кушке. Він в ночи підчас спаня так собі зївнув, що аж вилицї вискочили єму із суставів і він опісля не міг вже рота замкнути, Мусїв бідачиско в ночи бігчи на стацию ратункову і давати собі вправляли вилицю щоби міг рот замкнути. Случай такого звихненя вилицї буває дуже рідкий і найчастїйше приходить тогди, коли хтось довго і дуже позївае або отвирає дуже широко рот, щоби щось угризти. Але може бути і противно, що комусь вилиця вискочить так, що зуби затнуть ся і він не може рота отворити, а тогди треба аж рот підважувати.

Сїльский драмат. З Будапешту доносять: В селї Озд стала ся така страшна подія: Юрий Тот і Стефан Фаркаш були від довгих часів найлїпшими приятелями. Оба були жонаті і мешкали разом з жінками в одній хатї та вели спільне господарство. Але недавно тому прийшло між обома жінками до сварки, до котрої наконець вмішали ся і оба чоловіки стаючи, розуміє ся, кождий в обороні своєї жінки. Від сварки прийшло до бійки і Фаркаш вхопив дручок та замахнув ся ним на свого приятеля. Але Тот добув в тій хвили револьвер і загрозив, що буде стріляти, скоро би Фаркаш его лиш доторкнув ся. Але той не дав ся відстрашити і вдарив Тота. В тій же хвили роздав ся вистріл і Фаркаш впав неживий на землю. Куля поцїлила его в саме серце. Жінка убитого вибігла на улицю, і кричучи з розпуки, стала кликати людий на поміч. За кілька хвиль заворушило ся в цїлім селї. Люди впали до хати і застали Тота, як він тут, з револьвером в руках, стояв над трупом приятеля і стовпом дивив ся на него; они були би убийника таки роздерли, але той в тій хвили стрілив собі кулею в лоб і впав не живий коло приятеля.

Календар розіслано всїм тим, що торік посилало ся їм на продаж. По розпроданю просить „Руска Бесїда“ о рахунок і гроші.

НАРОДНА БІБЛЇОТЕКА,
найдешевше руське видавництво.

Доси вийшли:
Ч. 1. і 2. В. Стефаника, *Камінний Хрест*, Збірка 9 новель. — Ч. 3. Л. Толстого, *Два Старцї*, перевів М. Павлик. — Ч. 4—6. М. Гоголя, *Тарас Бульба*, перевів і додав вступ Др. В. Щурат.

Кождий нумер лиш 10 кр.

Замовляти можна у М. ЯЦКОВА і С-ки ул. Чарнецкого 26 у Львові, а також в книгарнях: Товар. ім. Шевченка і Ставропигійскій.

за нею велїд „пращай родимая дочко“ (або „мила сестро“ і при тім дають пістольні сальви. Однак дївчинї не яло ся анї відгукувати ся, анї оглядати ся, бо як з одної сторони образило-б се сватів, так з другої тому, що після повіря Чорногорцїв дївчина, що то відгукне ся або огляне ся, оставляє своє щасте родичам, з кривдою свого мужа. За те за дївчину відгукують ся свати та міняють ся благословенем з ріднею дївчини. Всї жителї села, з котрого взята дївчина виходять на проводи, підпоюють сватів сивухою та обкидують їх сердешними желанями як пр.: „юнаке родила као што су јој стари“. В часї походу лиш одна особа між дружбами сумно глядить в землю, всї прочі гуляють та грають ся весело серед крику й юнацьких пісень.

Чим більше похід наближає ся ід домови жениха, тим піснї й стріли змагають ся. Під'їхавши до найблизшої, православної церкви, всї стають, і поздіймавши шапки з пістолями й оружем входять в храм та кланяють ся перед іконами.

Незамітно входить в церкву жених (в походї він не бере участи, а сидить дома) і тут вінчає ся з своєю дївчиною Після слів Богимича свадьба уважає ся скінченою, як лиш сьвященик доведе обряд до половини; але, перед тим після народного повіря можна іще відступити від шлюбу. В часї вінчаня не сходить румянець з лиця дївчини.

Коли обряд вже скінчений, жених незамітно виходить з церкви домів, а весїльна дружина іде своєю дорогою серед гуку й пісний:

„Пулетила се златна жица од ведра неба,
Садила се льепой Марі на біла нїдра.
У Маріну білом двору майла се віе,
У Петрову білом двору три сунца сіяю,
Айде Маре, айде душа, да те сагрію“.

Коли весїльна дружина зблизить ся до дому жениха, то їй назустріч виходить мати жениха та дає молодій начине з пшеницею на те, щоб вона викинула зерна на дах хати. В иньших околицях розстиляє мати жениха на порозї шерстяне плате, по котрому має перейти молода дївчина. Звичай той має своє символїчне значіне: „Язик дївчини повинен бути мягкий, як шерсть, а не торопатний.

На порозї стрічає молоду женщина або мужчина з дитиною на руках. Молода має її поцїлувати, погласкати та подарувати їй сорочку своєї власної роботи. Відтак сама молода повинна внести сю дитину на руках в хату. Сей звичай по думцї народа має не мале значіне для єї будучого поколїня. Завдяки такому обрядови в новім подружю будуть все родити ся хлопцї — одинока відрада чорногорської сім'ї. Виконавши все то, молода удає ся з дружбою у віддїльну комнату, а свати сїдають доокола стола і по духовнім благословленю, приймають поживу серед гуслярських звуків юнацької піснї.

Коли западе ніч, всї свати лягають на означених місцях спати.

Може видати ся дивним, що молода, поки свати гостять в домі єї мужа, нїчого не їсть та й слова не промовить до него. На се відповімо, що не пити й не їсти, се старий обичай, до того так розповсюднений, що навіть увійшов в поговірку. Обичай чей обясняють несьмілостию невинної особи, що дістала ся в незнакоме товариство.

Коли на другий день свати встануть, молода має їм услугувати. Передовсїм повинна вона подати їм води умити ся, за що кидають єї на тарілку всїлякі монети а навіть перстенї. Узбирані таким чином гроші називають ся „польевачина“ (від дієслова „поливати, лити“) і стають власностию молодої.

На другий день після обіду свати і всї гостї роз'їжджають ся домів пращані поцїлуєм молодої в праву руку і просьбами рідні, щоби ще хоч на дорогу покушали вина.

Нї один нарід не кладе так великої ваги на дївочу невинність та не осуджує в так сильнім степенї неморальність женщини, як чорногорський нарід. Що-ж діє ся тодї, як викаже ся, що дївчина іще перед шлюбом стратила свою невинність? Одні письменники говорять: „Сам Чорногорець, як строго моральний чоловік, часто-густо й не розуміє, що таке дївочість, як медичний термін. Не здивує се того, кому знана есть мораль старинно-патріярхального народа. А коли найде ся Чорногорець, що дізнає ся, що його жінка прогрішила ся, то про те він нїкому й не згадує, щоб не стати посьміховищем приятелїв. Також просить матїр, сестру або свояка держати сю річ в найстрогійшій тайнї. Але за те він часто нападає на жінку словами: „бережись, на куски тебе порубаю, коли будеш такою, якою була перше!“ О скільки нам звісно, така жінка, коли й удасть ся їй викрутити ся від смертоносних тортур, або, що часто буває, немилосердних побоїв зі сторони свого мужа, то, — як стверджає й сам Богимич — щоби уникнути всяких неприятностий, мати жениха (або хто з його свояків) удають ся до сьвященика і просять його, щоби він обявив, будьто між новоженцями показала ся близька звязь, а тодї по церковним уставам подруже зборонене; наступає розвід і тим все кінчить ся. Після народного права, коли муж спіймає свою жену на якімсь неправім дїлї, то без ваганя може убити свого суперника а з ним і невірну жінку. Після народного звичаю, коли хтось наклеветає на замужну жінку, то право пімсти прислугує не їй, а єї родичам або своякам.

IV.

В протягу кількох днїв, молода зовсїм освоює ся зі своїм новим положенем і новим родинним товариством, занимаючи ся домашними роботами та ожидаючи відвідин свояків. Народний звичай не усталив дневного часу на сї відвідини; але звичайно відбувають ся вони не скорше трох днїв. Одно-однїське усталило ся, що брат і мати або отець з ким небудь із рідні має відвідати свою дочку і сестру і привезти придане дївчини, що складає ся зі всїлякого рода одїжи, уложеної в великій скринї, та принести в дарі великий хлїб зятеви й его рідні. Такого рода відвідини зовуть ся „походи“. В якийсь час по „походах“ зять висилає молоду з одним або двома дружбами до єї родителїв та передає їм від себе дорогі подарунки. Молоду радо стрічають родителї і вона тут остає зі своїми сватами через кілька днїв, а відтак знова з дарунками вертає ся до свого мужа. Такі відвідини молодої своїх родителїв в перве по вінчаню зовуть ся „первичіє“.

В кінци Чорногорка стала ся „filia loco“ і есть підчинена одному лиш мужеви. Родителї і свояки терпять над нею свої права, кромі права оборони в разї коли над'ужие супружеской власти, та права мести, як би єї хто як небудь покривдив.

В протягу першого року молода дївчина уважає ся наче окрасою дому. Не утомляють єї роботою та іще й гарно убирають; вона часто буває з своїми дружбами або з батьком мужа по ярмарках, хороводах та товариских сходинах. Але вона повинна поводити ся скромно та своїм поведенем справдити поговірку: „буди стидит, као скоро доведена невіста, безочна у очи,а стидна преда се“. (будь скромна, як недавно одружена; бундючна глядить прямо в очи, скромна в землю.)

Обовязком Чорногорки есть у всїм повинувати ся мужеви, бути вірною йому-дружиною, трудолюбивою хазяйкою та любячою матїрю цїлий свій вік; але вірности, трудолюбивости та любови вимагає вона й від свого мужа.

Повідомлене.

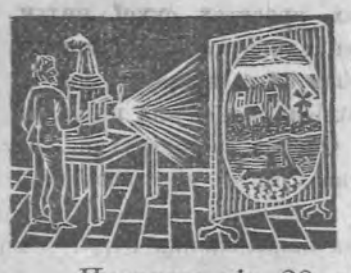

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию до

ПРИДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ на стіні за помочію „СКІОПТІКОНА“.

Почавше від 28. с. м. буду давати придставленя по селах і місточках перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя із ласки загостити а я постараю ся а о то, що з моїх преставлень буде кождий на певно задоволений.

З глубоким поважанем

Стефан Горуг.

Перша буковиньска

спеціяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, такою обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,
спеціяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одіжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші

плащі жіночі,

для дівчат і дітий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дітий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи входячі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Поручеия зпоза міста виконує ся сейчас.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас заняте яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Відсутнє число

Ч. 128. Чернівцї, пятниця дня 27. жовтня (9. падолиста) 1900 р. Рочник XVI.

БУКОВИНА

Виходить в Чернівцях
що середи, пятниці і неділї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

Передплата на „Буковину“
на цїлий рік . . . 20 Кор. — сот.
на пів року . . . . 10 „ — „
на чверть року . . 5 „ — „
на місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Уваги про руский театр.

Др. Франко так пише про галицко-руский театр в „Лїт. Наук. Вістнику“: Здавалоби ся, що руский театр в Галичинї, институция підпирана соймом — держить високо стяг національної штуки. Але наш театр далекий від того. В нашім театрі кладе ся головно натиск на танцї, на німецкі та францускі оперети і на фарси, а се тому, що они „роблять касу“. Дальше ми не маємо виобразованих артистів, анї директорів, що з посьвяченєм віддавали би ся штуцї. Деякі визначні люди з рускої галицкої громади почали тепер думати над тим, яким би способом поправити стан нашого театру.

Наш театр є міским театром — він їздить з міста до міста і дає свої вистави. Тому то тримають ся до тепер на нашій сценї такі перестарілї штучки як „Корнвільскі дзвони“, або „Синобородий“. Публика міска, переважно Поляки і жиди, охотнїйше ходять на німецкі оперетки, як на якісь поважні штуки. Треба отже наш театр зробити більше народним театром. Се дасть ся осягнути в той спосіб, що наш театр осївши на якийсь час в якімсь-там містї — виїздить від часу до часу на села, де би можна сподївати ся більшої публики і там дає свої людові вистави. До сего треба би також специяльного репертуару. Вистави треба би давати по обідї і без орхестри, аби кошта були як найменчі, бо з таких преоставлень не можна надїятись великого доходу.

По менчих місточках можна би також давати такі вистави в торгові днї, але не вечером, тілько по обідї.

Сотворенє такого людового театру побіч міского — се не є нїяка утопія. Треба тілько над сею справою добре застановити ся, а певно дїйде ся до якогось висновку. Людовий театр може мати дуже хосенні наслїдки“. — Отсе короткий проект, який подав др. Франко на нарадї ширшого круга інтелїґентних Русинів, яка відбула ся у Львові дня 28. вересня с. р.

Скажім кілька слів і про сю нараду. Др. Евген Олесницкий подав проект, щоби за згодою усїх тих товариств, що дотепер занимались руским театром основувати заробково-господарску спілку на удїлах, приміром по 24 зр. і тїй спілцї передати веденє руского театру. Против сего виступив др. Франко із своїм проектом, який ми подали висше, і Ю. Січиньский, котрий радив заснувати акцийну спілку до веденя театру. Поки що не придумано нїчо більше на сїй нарадї і на внесенє д-ра Евг. Олесницкого вибрано комісию, яка має застановитись над тим, чи належить основувати удїлову, чи акцийну спілку. Видимо з сего всего, що в Галичинї думають люди серіозно про реформу руского театру. Театр се річ дуже потрібна і дуже важна. Се відчули і буковиньскі дїятелї і основали в Чернівцях наперед „Драматичне Товариство“, а опісля „Буковиньского Бояна“, якого цїлию є між иньшими і плеканє штуки драматичної. Та на превеликий жаль у нас мало над сим передумує ся а ще менче робить ся. А варто би хоть спробувати, чи не вдасть ся що зробити.

Та здаєть ся, що до тепер не є ще написані ті штуки, які міг би грати драматичний кружок „Буковиньского Бояна“... Чекаймо, може який автор змилосердить ся і напише, а тодї дамо аматорскі представленя не тілько в Чернівцях, але і по провінціональних містах, а з часом і по сельских читальнях.

—н.—

Вовчиньска колотнеча.

Читаємо в „Рускій Радї“:

За часів нашого пок. панотця Захаровского жили ми громадяни Вовчиньскі в згодї і супокою і нїхто нас не дїлив на Униятів і Волохів. Правда панотець Захаровский причисляв себе до Волохів, але будучи парохом між самими православними Русинами, шанував нашу народність, і єму було добре з нами, а нам з ним. Перед десяткою лїт помер наш панотець. Добродїйка-удова нераз розмовляла з нами про наслїдника свого мужа і все нам казала, що рада би тут видїти парохом будь-кого, лиш коби не вікария з Арбори Василя Ісопескула, що всюди заводив колот і тому єто таки Арборскі Волохи і єго товариші з семинариї назвали „Smintit“, що значить по нашому — пробачайте за слово — нарваний. Він і єго брат такі голови, що докінчили семинарию при сивинї, маючи по 36 лїт, теньґї собі флекеви. Та Бог поблагословив нас таки о. Ісопескулом. Як се вчула добродїйка Захаровска, продала свою мошію і покинула Вовчинцї.

Тепер почало ся у нас правдиве пекло. О. Smintit зачав уїдати на цїлу громаду, що то ми нїби Унїяти, бо не говоримо так як тих кілька циганів в шатрах і не хочемо приставати на їх звичаї і обичаї. Кричав в церкві, що ми всї були вперед циганами, доки не загостили сюди Русини з Чернівцїв і не поробили з нас якихсь Русинів. Взяв ся відтак до нашого пана над'учителя Копачука, що нїби то він нас Русинів русчить а циганам не дає права в школї, і разом з своїм свояком Ґрібовским з Серету завели в нашім селї хайдер для виученя циганят волоского письма.

Через крик і галас о. Ісопескула пристало до него і спомежи нас православних Русинів кількох слабодухів, але всї честні і тверді Русини стоять і нинї при своїм і нїколи не зрадять свого честного походженє і руске імя. Ми не покинемо нашої прадїдної православної церкви, але не покинемо і рускої народности через лихого панотця, бо панотець ще не є церква, він прийде і піде, а ми парохіяни лишимо ся з нашою прадїдною церквою.

О. Ісопескул повикидав нашi старі рускі церковні книги, а на їх місце спровадив десь з Семиграду волоскі, тай править службу Божу від тогди вже не по нашому, а вже чисто по волоски; дячок також завів на єго приказ якийсь „шпірітус“ та „Домно-малая ще“.

Такі збитки ми не могли терпіти в нашій церкві і тому поскаржили ся писемно і особисто в

ЯРОСЛАВ ВРХЛЇЦКИЙ.

Вуж - чоловік.

Вже три рази задзвонив в склянку ложочкою, щоби прикликати кельнера... хотів заплатити і відїйти.

Прочитав всї ґазети... тьма їх лежала перед ним на столї, оправлених в червоні або темні окладинки, або в тростинові ручки. З всїх часописий заносило нудьгою, що огортала читача, по цїлоденній відбутій панщинї, за яку треба уважати читанє часописий.

Кельнер не спішив ся. Передирав ся власне з дївчиною, що кождого дня приходила по ілюстровані часописи „з другої руки“. Що впрочім залежало йому на якімсь студентї — так виглядав наш герой — котрий під покривкою випитя кави і з'їдженя одної булки, поликав щоденну лїтературу.

Нехай гість чекає — він прийде, коли йому сподобає ся; „на пиво“ і так не дістане, знав всїх гостий як свої нігтї, котрі обгризав, стоячи коло білярду.

А тимчасом герой нашого нарису, чекав з резиґнациєю. З мошонки витягнув перед хвилею 20-центівку, котрою став посувати по столовій мармуровій плитї там і назад. Бідняга не здогадував ся, що бліде його лице можна обсервувати в зеркалї, що висїло напротив нього. В виразї його лиця, окритім буйним, довгим, трохи кучерявим волосем, не було нїчо особлившого, а однак цїла його стать була симпатична. В чертах його лиця і голубих очах малювала ся нужда, а з кутів губ окритих радше слабим, ясним мохом, нїж вусами, визирала якась непевність. Зовнїшний вид був щоденний; трохи витерте одїнє викінчувало цїлість. Сьміло можна би сказати, що то студент, або якийсь бідний учитель музики; нїхто і не здогадував ся, що то лїтерат, жиючий з пера.

Кельнер не приходив. Молодець видко призвичаєний до того, сидїв спокійно і сував дальше грошем по мармуровій плитї. Нараз зір його впав на сторону оголошень якоїсь малої ґазетки, що лежала серед стосу иньших ґазет і вичитав оголошене видруковане в ясних обвідках великими буквами: „Вуж-чоловік, найбільше чудо віку, продукує ся...“

Дальше не читав. Лише усьміхнув ся і відсунув ґазетку. Що за дурнота! Може бути, що з цїкавости був би читав дальше, але в сїй хвили станув перед ним кельнер.

Наш герой заплатив і вийшов. Переходячи коло зеркала, поглянув боком, змірив свій вигляд, пригладив рукою волосє і поправив шнурочок від цвікра.

Мав велику дорогу перед собою. Ішов до свого накладця... Ах зрадив я тайну, не полишає ся нїчого иньшого, як оповідати дальше.

Пішов отже до накладця. І мав право іти там. Перед 14 днями появила ся його книжка, всї часописи розмаїтих напрямів і всї без виїмки, помимо звичайних ріжниць в оцїнцї, хвалили його талант, аспірацию і штуку. Знакомі подибували його на улици з усьміхом, з котрого міг вичитати: „Добре, любчику, твоя книжка вправдї сьвіта не переверне, але лише перейде через браму тихого признаня; нас і так з летарґу не збудиш“. Декотрі стискали йому руку, а иньші знакомі, котрим післав по примірнику — а задля того не їв два рази обіду — наговорили йому імпертиненций про наслїдуванє і Бог знає про які тенденциї.

Всьо то було красно, а що найголовнїйше то, що видавець не давав о собі знаку житя. Наш герой чекав нетерпеливо досить довго — бо більше чим признаня, треба було йому гроший. Коли зачав ся третїй тиждень, рішив ся сам його відвідати. Знав, що має право того жадати, однак ішов до нього пригнетений і з якимсь почутєм стиду. Щоби набрати відваги, вступив за послїдних 20 крейцарів посьїдати, помимо того, що постановив собі під'їсти доперва по одержаню „гонораріюм“. Коли опустив каварню, знав, що се вступленє на каву було лише викрутом, щоби хотяй на годину відволїчи сю хвилю, котра його чекала. Стидав ся, але що то поможе... прецї ішов по своє, до того мав цїлковите право.

З вимушеним усьміхом увійшов до канцеляриї видавця.

Грубий чоловік стояв за пультом і вписував щось до великої книжки — був то шеф. Навіть не підніс голови і робив своє дальше. Якийсь молоденький чоловічок, котрий при сусїднім столї робив щось і котрий певно через вікно бачив нашого героя, встав від роботи і зближивши ся на пальцях до шефа шепнув йому щось до уха. Приятель лїтератури замуркотїв, підніс голову, а зсунувши окуляри зі споченого чола, влїпив очи в молодця.

„Ах добридень, добридень, ви приходите по свої гроші... но то тяжка річ.., то нужденний інтерес... то страта, нїхто нїчого не читає, а хто читає, той випожичає собі книжки, але не купує... Впрочім дорогий приятелю знаєш ту старочеську пословицю: „будьмо приятелями — але говорім правду“; власне вашими історийками зашкодив я собі. Не іде... не іде... Йосифе, подай ту рахунок... або лиши, нїчого через то не скористаємо“.

„Но, але критика...“, зачав молодий лїтерат затинаючи ся.

„Ей дайте спокій критицї, прецї ви самі лїтерат, о нїй не говорить ся; одинока критика є ту! — а говорячи се, копнув касу ногою, що аж задуднїло.

„Не хочу відразу всього, на разї і частиною задоволю ся“ — відозвав ся молодий лїтерат.

„Мій коханий“ — відповів шеф, скробаючи ся в голову — „коли міг би я дати часть, то дав-би все. Але я отвертий зглядом вас...“

Говорячи се, відсунув низонький фотель так, що приступ до каси був вільний і відозвав ся на пів іронїчно:

„Возьміть, що там найдете, віддаю вам все до вашого розпорядженя.“

Лїтерат не рушив ся з місця. Чув

Консисториї, перед Соймом і в пана президента і просили, аби о. Ісопескула взяли з нашого супокійного села.

Весною минувшого року з'їхав насамперед протоєрей Віківский і взяв до протоколу, що то правда, що панотець нас Русинів називає публично „ґаліцянами,“ „бойками“, „уніятами“ за пустодурно, а надскакує лиш коло циганів і дає їм першеньство в церкві; що не сповняв свою службу на Йордан і що в коляду заходив тілько до своїх кількох прихвостнїв; коли утїкаємо від машкари в церкві, парох нас машкарить поза церквою і т. д. В січни сего року прислала консистория за се нагану панотцеви, котру перечитано прилюдно зібраному народови.

Зі сторони краєвого правительства вислано комісаря Серетского для справдженя непорядків в Вовчинци і цїле село як оден страшно нарікало на панотця, що є отвертим ворогом своїх парохіян. Відтак в серпни сего роду явила ся в нас друга правительственна комісия, що ствердила сю правду нами подану, що при посьвяченю основ під нову церкву парохіяльну вже нї слова не читано і не правлено в нашій прадїдній рускій мові, що парох до чиста зволощив нашу рідну церкву і повикидав безправно з церкви всї рускі книги а позаводив якісь волоскі. Запитаний староста Серетский про сї ворожі справки панотця Smintit-a, потвердив їх до слова. Знов поручило правительство консисториї, щоби дала остру нагану нашому панотцеви, і приказала сейчас назад вернути рускі богослужебні книги до церкви і не відважитися більше і слова правити по волоски. Міжтим Smintit, намість покорити ся перед висшими церковними і сьвітскими урядами, як то роблять розумні і совістні люди, підбехтав кількох циганьских книшолапів, нїби епітропів, щоби сему розказови спротивились, бо нїби то они мають право назначувати, які книги для їх церкви відповідні, а їм треба волоских, бо Вовчинцї були колись волоскі. На се приказало чернівске правительство Серетскому старостству, присилувати „епітропію“ до послуху і зараз виконати приказ, бо тут очивидне лукавство і підступ румунїзатора Smintit-a.

Один зайда-румунїзатор от що може накоїти між супокійними Русинами. Як нехрист пе нашу кров і як лев рикаючий шукає жертви, щоби єї проликнути. Але ми є сини Слави, ми потомки лицарских козаків не дамо вирвати нам наших прав і постоїмо відважно за них в борбі до кінця. Румунїзаторів, братя Русини, гонїм зпомежи нас як тхорів, бо они хоть наш хлїб їдять, то завше тягне їх до смердячих циганьских шатер, бо на се їм виріс їх ніс. А ми позістанемо і на дальше православними Русинами, якими нас мама породила і нас говорити і молити ся навчила.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 8-го падолиста 1900.

Заходом усїх українських товариств в Чернівцях відсьвяткує ся в недїлю дня 18. н. ст. падолиста ювілей двацятьпятьлїтної дїяльности на поли шкільництва нашого заслуженого інспектора п. Омеляна Поповича. Проґрама сего торжества ось яка: в 12. годинї перед полуднем поранок з промовами, відчитом сьпівами і декламациями, вечером спільний комерс при участи військової музики 41. полку піхоти.

За комітет:

В. Ясеницкий, голова. *Г. Герасимович*, писар.

До числа 127-го „Буковини“ був доданий аркуш повісти „Відродженя“. Ще до кінця є кілька аркушів, які розішлють ся читателям при найблизших числах. Таким способом закінчимо повість.

Помер ґраф Єронїм делля Скаля в Калинівцях, проживши 60 лїт. Він мав перше село Шельнаки в Галичинї і сьвідчив у процесї Наумовича.

Заказ. Станиславівский епископ Преосв. Шептицкий заказав на основі церковних постанов продавати з руских церков станиславівскої епархії старинні церковні ризи, ікони, хрести, підсьвічники, рукописи або давно напечатані книги, словом: всякі старинні річи церковні за нові. Придались би подібні розпорядженя також для львівскої і перемиской епархії і на Буковинї.

Картина з академічного житя. Слухачі львівскої політехніки устроїли в суботу вечером традицийний „гусак“ улицею Кароля Людвика і Валами Гетьманьскими. В гусаку взяло участь около 400 студентів. Опісля удали ся всї до винанятої салї при ул. Бернштайна, де мав відбути ся комерс в цїли „познакомленя старших студентів з молодшими, що лише сеге року вписали ся на політехніку.“ На комерсї кили студенти до 12. години в ночи, почім запиті потягнули „гусаком“ зі сьпівами до будинку дирекциї поліциї. Страшні крики і свисти залунали під вікнами поліциї. По кількох хвилях показав ся на брамі комісар п. Дельож і візвав демонстрантів до спокою, та щоби розійшли ся. На се приступив до него один з студентів і почав сьпівати єму над самим ухом. Комісар приказав поліциянтам его увязнити. Сей приказ приняла молодїж з великим обуренем. На своє нещасте переходив туда урядник п. К. і думаючи, що студентови зроблено кривду, почастував поліциянта двічи палицею. Єго і арештованого студента переслухано в поліциї, де оба просили, щоби не роблено зі сего дальшого ужитку. Тимчасом під вікнами вили і свистали підпиті демонстранти. Коли арештованих випущено, товпа потягнула дальше улицями і незабаром розійшла ся. — Не хоче ся вірити, щоби молодїж, признана за зрілу, могла в такий дитинячий спосіб поступати, — але, на жаль, се правда.

Убийство задля рабунку. З Яворова пишуть: З кінцем жовтня с. р. селянин з Курник Гнат Макало, караний вже за крадежи кількалїтною вязницею, напав в лїсї в Тростянци жида, вертаючого з роботи, кинув его о землю, ударами пястука обезсилив его, вихав єму в рот цїлу жменю сїна з такою силою, що повиломлював єму зуби, а відтак овинув коло шиї грубий шнур і душив ним свою жертву так сильно, що шнур аж врізав ся в тїло. Трупа заволїк на шнурі в яр лїсний, а зрабувавши при нїм готівку около 32 корон, пішов спокійно лїсною стежкою до дому. Але в четвер (1-го с. м.) пастухи з присїлка Крупини знайшли в ярі сего трупа, а жандармерия зі Шкла сейчас вислїдила виновника, котрий признав ся сейчас до вини, і знайшли при нїм зрабовані гроші. Однак коли жандарм привів его на місце злочину, очікуючи при трупі его жертви прибуте комісиї судової з Яворова, Гнат Макало, користаючи з хвилевої неуваги сторожі, утїк в лїси, в тих сторонах дуже просторі, і доси ще не удало ся схопити его. Очевидно убийство було сповнене в цїли рабунку.

Президентом Сполучених Держав вибраний вчера Мек Кінлї, той сам, що був доси.

Про дивний напад на властителя бровару, Ґеца в Окоцимі, що виробляє звісне окоцимске пиво, читаємо в польских часописах. Напад сей був такий: О годинї 10. рано, коли п. Ґец сидїв сам у бюрі, зголосились два молодики, один високий без заросту, другий низший з чорним вусом; оба порядно одїті і, не чекаючи, аж служащий повідомить пана о візитї, ввійшли до бюра. — З ким маю честь говорити? — поспитав п. Ґец. „Ми висланники „народовеґо ржонду“ відповіли, не подаючи своїх прізвищ: „Збираємо податок наложений тим „ржондом“ на горожан краю. Нас післано, щоби стягнути від Вас визначений податок в висотї $^1/_2$ проц. вашого майна. Мій товариш — додав один із них — показуючи на другого — є поручником „народової жандармериї. — На яку цїль збираєте панове гроші — запитав еще п. Ґец, заскочений несподїваним жаданем. — „На цїли загально-патріотичні“ — відповіли — „на попиране промислу і торговлї, але передовсїм „на узискане утрацоней вольносьцї“. А коли п. Ґец заявив, що не знає жадного „народовеґо ржонду“ і жадного податку не буде платити, заявляючи, що готов дати для них якийсь даток „на дорогу“, а рівночасно прикликав служащого і казав закликати до себе інспектора Наржимского; змінила ся від разу ситуация. Один з тих панків виступив наперед і закликав: „Тут нїхто не ввійде, анї не випустимо. Пане поручнику, станьте коло дверий!“ розляглась команда, і оба добули револьвери. П. Ґец, видячи, що має тут дїло з небезпечним напастником, шарпнув за руку „поручника“, відтрутив его на бік, перейшов до передпокою, а звідтам до канцеляриї директора. Побіг за нїм товариш поручника і в другій комнатї стрілив з револьвера, але не трафив, а куля влетїла в одвірок. В тім часї коло дверий велась завзята борба. Надбіг п. Наржимский, мужчина

своє упокорене. На пів отверта каса була порожна, лише в низшім віддїлї лежала купа білого паперу. Здає ся рукописи, котрі чекали, аж прийде на них черга.

„Бачите, але коли зачекаєте до Різдвяних Сьвят... то тодї буду міг вам щось післати. Ми впрочім і так маємо дещо з собою до вирівнаня. . . Ви взяли пять примірників, а два в липській оправі... Властиво ви ще менї винні... ге, ге!...“ І видавець сьміяв ся цинїчно з свого дотепу.

Наш герой, під котрим земля аж горіла, не відповів нїчого. Не попращавши ся, опустив канцелярию і вилетїв на улицю. Здавало ся йому, що над його головою щось безперестанно шумить, а прецї улицї були тихі як завсїгди, навіть тягарові вози не тарахкотїли по камінях. Але йому все здавало ся, що щось коло нього гучить.

Коли вже далеко був від канцеляриї — відітхнув глубоко. Механїчно перейшов улицю, не дивив ся на дорогу, не уважав, що кількох знакомих переходячи поздоровило його. Як люнатик ішов все дальше і дальше, аж дійшов до парку. Через алеї і стежки перейшов як затуманений. Парк був пустий, бо було близько полудня. Волочило ся еще кілька няньок з візочками... але і ті зникли незадовго. Зістав ся сам, сїв на лавочцї напротив фонтани і придивляв ся воробцям, що скакали по басенї.

По хвилинї витягнув знищену мошонку і перечислив свій „маєток.“ Мав еще тілько, кілько видав йому кельнер з 20 центівки. Засьміяв ся гірко. В руцї держав чотири крейцарі. Нараз перейшла побіч нього стара баба на кулях і зір єї упав захланно на отверту руку лїтерата. Стара не піймала сего усьміху, повного іронії, з яким давав єї молодець половину свого маєтку, муркотячи під носом „жебрак — жебракови.“

Хотїв піти дальше, Думав, що купить собі кавакок хлїба або булку — коли нечайно надійшла знова якась страшна женщина і витягнула до нього руку, в котрій держала жовту, малу карточку.

— „Прошу, ви не заплатили за лавку“ — сказала трохи остро.

Без відповіди запхав єї до руки два послїдні крейцарі.

— „Належить ся лиш крейцар“ — відповіла женщина; хотїла йому другий звернути. Молодець однак відійшов вже о один крок дальше а гріш упав в пісок.

Був готов. Переходив знов улицями. Не видїв і не питав ся, котра година і чи пізно. Знав лиш одно, що з лїтературою скінчив. Знав, що подібних сцен як нинїшна, не зможе більше перенести, бо не має витрівалости до борби з безличносгию і глупотою. Бачив, що будував на ледї. На щасте на сьвітї був сам один, сам перед собою одвічальний і міг робити, що йому сподобає ся. Чіпить ся иньшого занятя. Своїх гадок і вражінь не понесе на торг...; Він почав обсервувати замітачів улиць, що в довгім рядї з своїми знарядами переходили побіч нього.

Від чого однак зачати і як — то було иньше питане, на котре на разї відповісти не міг. Мав ще заплатити тій пани, в котрої наняв помешкане, в віддаленій дїльницї і нинї мусить щось з'їсти на вечеру. Невідчіпною його гадкою була згадка о пониженю, якого дізнав, була гадка о борбі, котра його жде на цїле житє, коли би в тім станї на дальше лишив ся, в тім станї, де мізком і кровію торгують, де одушевленя і вражіня важить ся і мірить ся лїнією, щоби за найкрасший гимн з душі сьпівака — дістати 75 і пів крейцара, тілько, кілько платить ся за донесеня про згубленого пса, або злодія, що утїк.

В задумі навіть не зауважив, що почав падати дрібний дощик. Не запримітив, що вже перейшов найлюднїйшу часть міста, і що зайшов на передмістє. Доперва шум ріки звернув його увагу, що блудить по Quai. Над водою задумав ся. Так було ту глубоко, а шуміло так глухо! Якась чорна гадка перелетїла по його голові; однак не задержував ся довше і пішов дальше. Нараз побачив велику буду, збиту з дощок, пестро помальовану. У входї висїло кілька лямпок, дальше забавляла ся пара мали, а на мосяжних обручах гойдало ся кілька нужденних папугаїв.

На стїнах буди були поприлїплювані величезні афіши, а ясні сьвітла над входом творили напис:

„Вуж чоловік“.

Напис і афіши були писані язиком нїмецьким. Молодець задержав ся перед будою. Була то панорама, котрої анонс зачав нинї читати в каварнї. В той час мав ще повну надію, і навіть на гадку не прийшло йому, що з ним зле буде. Заледви оглянув буду, хотїв іти дальше, але задержала його розмова двох людий. Стояли в нутрі забудованя: один з них держав в руцї число якоїсь ґазети, другий же величезний червоний афіш. Сварили ся по французки а мова їх мала якийсь дивний акцент.

Наш лїтерат задержав ся і слухав. Розумів добре, о що ходило. Той, що приїхав з сим вужем-чоловіком, видко не знав тутешних обставин. Поробив такі приготованя, як би був над Реном або Меном. Дав видрукувати лиш нїмецькі афіши, а тих кілька оголошень, котрі оголосив в чеськім язицї, були на пів з блудами, вже навіть ґазети о них писали. Наш лїтерат зближив ся до них і промовив по французьки, офіруючи ся їм на услуги. З охотою все їм добре переведе, що лиш потребують.

Порозуміли ся скоро і наш лїтерат небавом сидїв в деревляній будї за столом і переводив на „дорогий, рідний язик“ величезний афіш, слїдуючого, дивного змісту:

„Вуж-чоловік, найбільше чудо і диво нашого віку, специяльність узнана першими лїкарями-ученими цїлого сьвіта, виконує найтруднїйші вправи на орчику, козлї, барах, на велике здивоване публики і знавців. Його елястичність сягає до того степеня, що членами своїми і цїлим тїлом зможе викручувати після бажаня і волї шановної публики. (Що за користь була би для лїтератури, думав перекладчик-зрозуміти смак читачів і їх задоволити). В Парижи представив ся вуж-чоловік всїм професорам клїніки і урядив в театрі „Folios bergeres“ ґальове представлене і то цїлком наго, лише для панів, щоби лїкарі і ґімнастики могли пізнати, що він пустою реклямою не пописує ся. (Чи то наші знавцї зійшли ся би, коли би я хотїв свій найновійший твір відчитати, — думав перекладчик —; а чи я не відкривав моєї душі в кождім моїм творі? Вуж чоловік не потрібує все продукувати ся, а коли-ж так може сказати о собі лїтерат?) В часї своєї трилїтньої подорожі по Альжірі і Росиї, заробив тілько що в сьвітовім банку Credit Lyone зложив 40.000 франків (Ох!), а що дальше їздить, то робить лише для шановної публики, щоби не минула ся нагода, побачити таке чудо. В „Tiwoli“ в Копенгазї дійшла

сильний, вхопив „поручника“ і тримав за руку, в котрій сей тримав револьвер. В часї борби надбіг перший напастник, що стрілив до Наржимского два рази. Перша куля вмірена в голову, поховзла ся на чоловій кости і перейшла коло уха, друга трафила его в руку. Опришок кинув тогди револьвер і утїк коритарем. На гук вистрілів збігла ся служба, відобрала револьвер від „поручника“, а его самого звязала. При ревізиї найдено у него острий штилет. Так має ся річ з нападом; але ще цікавійші є знані доси мотиви того нападу, бо справджено, що то не був простий розбишацкий напад, але має ся діло з якимсь тайним з'орґанїзованим товариством, котре завязалось в Тарнові. Показує ся дальше, що до нападу п. Ґеца належало до 14 осіб. Доси увязнено крім придержаного на місци „поручника“, Антонїя Кендзьора, числячого 22 лїт, учителя із Дзянїща, еще участників нападу, а то: Теофиля Сїкору, 18-лїтного ученика середних шкіл, і Йосифа Чижика, 19-лїтн. народного учителя, та Станїслава Стиліньского, укінченого ученика учительскої семинариї в Тарнові, у котрого мали відбуватись дня 2. с. м. тайні збори. Слїдство в тій справі переводить ся дуже енерґічно, а зізнаня сьвідків покищо незнані.

Украли новонароджену дитинку. Коли передвчера у Львові Маланк Цимбал около 2-ої год. по полудни вийшла із шпиталю з відділу поліжниць з маленькою дитинкою на руках, охрещеною на імя Катерина, приступила до неї якась жінка лїт може за 30, білява, убрана порядно, в чорній хустцї на голові і в баранковій пелеринї. Разом з нею був і якийсь мужчина з рудими вусами налягаючий трохи на ногу. Они стали випитувати Маланку, що она тепер буде робити з дитиною, а коли Маланка сказала, що сама не знає, бо ще не має служби, то они стали еї намавляти, щоби она дала їм дитину, що они еї возьмуть за свою і не зроблять їй кривди. Маланка по довших намовах пристала на то і они пішли до помешканя сторожа при площи Ґолуховских ч. 10, там, де Бекерский убив дві женщини. Там добили торгу. Панї сказала, що они з Дрогобича, що мешкає в дворі Воля, що має чоловіка, котрий хотїв би мати потомство та що зараз возьме дитину з собою. Маланка обовязала ся занести дитинку аж на дворець. По дорозї вступили до якогось шинку. Панї з Дрогобича дала тут Маланцї дві корони і казала їй піти та купити якої перекуски. Коли Маланка вернула, не застала вже нї тих двоє, що до неї припитали ся, нї своєї дитини. Всяке шукане по шинках і на двірцях не довело до нїчого. Що стало ся з дитиною, не знати.

Вибух ґазу вуглевого на мори. Сими днями стала ся на отвертім мори страшна катастрофа. Нїмецкий пароход „Реґенштайн“ виїхав з набором вугля з Уестгертлепуль в Анґлїї до Аргуз. Коли корабель був вже на 129 морских миль (30 звичайних) від анґлїйского побережа, настав нараз страшений вибух ґазів, які утворили ся з вугля. Вибух був такий сильний, що висадив часть машини у воздух, розірвав значну частину корабля позаду та покалїчив тяжко кількох моряків. Капітан корабля не видїв иншої ради, лиш казав чим скорше корабель навернути назад до Анґлїї.

Замість Сибіру. В наслїдок знесеня кари поселеня на Сибір, головний заряд вязниць в Росиї намірив перестроїти всї вязницї на доми працї, як се є в Нїмеччинї. Пробу сеї реформи розпічнуть від Харкова. Тамошну транспортову вязницю перестроїть ся на дім працї, в якім буде можна помістити 700 осіб. Кошти перебудови винесуть около 600.000 рублїв. Вязнї будуть в день працювати і їсти разом, а на ніч будуть їх замикати кождого осібно.

Щуроловцї в Антверпії. В Антверпії, в маґазинах і будинках намножило ся тілько щурів та миший, що вже віхто не міг дати собі ради; анї отруя, анї лапки, анї коти нїчого не помагали, а в старих домах коло ратуша поставлених ще в 16-ім столїтю, також їх повно намножило ся. Рада міста ухвалила длятого платити за кождого зловленого щура 10 сантимів (сотиків), а за кожду миш два сантими премії. Успіх був надсподївано добрий, бо старі і дїти взялись тепер до щурів, шукаючи в тім зарібку. Та й не злий був заробок, бо з Антверпії доносять тепер, що там в послїдних часах лиш одного дня зложено в однім бюрі маґістратскім 200 щурів, в другім 100 а в третім 70. Один щуроловець, котрий сам доставив 140 щурів, дістав за то красний гріш бо 14 франків (7 зр.) Як видко, то і з щурів можна иноді мати добрий заробок.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Учительскі справи.

Усїм відомо, яким дуже важним чинником для суспільности есть народна школа. Коли би міродайні сфери з правдивою жичливостию для народа усе мали сю річ на увазї, то до сеї пори не одно лихо знищило ся би в зародї, то зовсїм инакше виглядав би тепер наш край, як в дїйсности виглядає. Не треба далеко шукати на се доказів. Сягнїмо лиш гадкою в минувшину. Ті держави, в яких щиро дбано о народні школи, випереджували другі так в полїтичнім житю, як і моральнім. Народна школа — се заведене, котре кождий, хто лише учить ся, мусить перейти. Так одже який нарід, такі і народні школи, і на відворот; які народні школи, такий і нарід. Що теперішна доля народної школи лиха, причини сего треба шукати в тім, що еї полишено краеви, зглядно громадї, а не взято цїлком під опіку держави. З якої причини народна школа для держава меньше важна, як середна, лишаю під розвагу тих, що хотять собі над тим голову ломити. Я догадую ся, що може тому, що лише частина молодїжи посїщає еї, або може тому, що до неї по найбільшій части ходять дїти державних урядників?

Але не в тім річ. Менї ходить о виказане способів, якими можна-б трівало забезпечити успіхи з науки, що еї подає народна школа. То-ж приступаючи до річи зараз на вступі роздїлюю їх на дві катеґориї, а то.

1. Здало ся би розширити науковий плян на сїм до вісїм лїт; то-ж примус кождого до школи ходити, мав би бути 7 до 8 років.

2. До повторяючої науки, аби ходили рік зглядно два, але аби більше годин призначено на се як до тепер.

3. Найголовнїйший спосіб до цїли — се підбільшене платнї учителям, що-би могли жити, бо тодї а) можна від учителїв більше вимагати та й б) молоді учителї не будуть шукати де инде хлїба і тим то непотрібно буде закривати очи невідповідними силами, як виступаючими питомцями, учительками ручних робіт і тим подібними, на чім терпить лише шкільництво.

Що виповнене тих точок у нашій народній школї причинило ся би до тревалого забезпеченя успіхів з науки, то се річ так ясна, що навіть не потрібує доказів. Тому я радше звертаю увагу на другу катеґорию способів. Способи другої катеґориї відповідають теперішному устроеви народних шкіл і залежать дуже від пильности і здібности учителя, тому я і трохи обширнїйше поговорю про них.

Буває нераз так, що ученник укінчить народну школу а потім коли возьме і найпростїйшу змістом книжочку в руки, не зрозуміє прочитаної. І як-же ему не забути ті школи, а ще ті малі букви? Та-ж він, коли виходив зі школи тяжко читав, мав ледви поверховні розуміня про елементарні річи, які подавала народна школа, а що-ж тут говорити про який небудь поступ? Я гадаю, щоби окінчений школяр народної школи на будуче дістав охоту до читаня, близше сказавши, набував ширшої осьвіти — то першим і найважнїйшим на се способом, є інтензивна наука в школї. Така наука доводила би до того, що такий ученик що скінчив народну школу, міг би при читаню переходити через елементарні понятя, а коли дбалий учитель заохочував до читаня і підсував під его смак придатні книжки, то він з часом дістав би таку охоту, яка потрібна до дальшого набутя правдивої осьвіти. То-ж треба звертати увагу на зрозуміле читане, а потім раз-по-раз вщіплювати охоту до читаня, а се остатне можна сказати, наслїдок першого.

До заохоченя молодїжи до читаня, а тим до забезпеченя успіхів науки і ширшого образованя, могло би причинити ся уживане книжочок з так званої бібліотеки для молодїжи. Правда, ті бібліотеки складають ся по найбільшій части з 6 до 7 книжочок, а й то або в нїмецкім язицї друковані, або в незрозумілім стилю і правописи етимольоґічній. Тому повинно учительство і в тій справі забрати якийсь голос. Поки-що однак з'ужиткувати се, що є; треба роздавати духово розвиненим ті книжочки, розуміє ся з початку забавні байочки і тим подібно, а потім з поучаючим і заразом забавним змістом.

Коли відбирає учитель пожичену книжочку, повинен переконати ся, чи ученик зрозумів прочитане.

Але і поза школою є способи, якими можна забезпечити користи з науки. Першою річию до того уважаю читальню; тому треба старати ся, щоби в жаднім селї не бракувало читальнї, де-би дорослі могли сьвятами і недїлями мати нагоду почути і прочитати щось для себе інтересне. В читальни пожичали би книжки і ґазети і кождий з членів міг би правильно в протягу певного часу перечитати певне число книжок. З часом могло би навіть прийти в читальни до декляматорских вечерків. До того правда потрібно в читальни хоть одного ревного, працьовитого чоловіка, але не в тім річ.

В селї, де нема читальнї, міг би ось який спосіб заступити по части се; а то: На призволеня староства в недїлю і сьвято мали ся би сходити молодїж і господарі, а учитель читавби їм новини в полїтичнім або релїґійнім дусї, розговорював би з ними об тім і сїм користнім. Добре би було, як би при кождій сїльскій нагодї як: храм, таньцї, або весїля, будь які сходини, збирали на закупно книжок дві поважні особи, розуміє ся мужики. В кінци може на просьби громад сойм би щось подарував на такі річи.

Дальшим способом трівалого забезпеченя успіхів з науки уважаю навіть здібність, наклін учителя в якімсь напрямі; от хоть би охоту плеканя садових дерев. Тим, що прикладом учитель провадить взірцево садівництво, доводило ся би до вглянення в книжку, та розвитку ума.

Жилка до наслїдованя в чоловіцї дуже велика.

Ряди дерев, красний овоч, надія на добрий дохід манить проходячого спитати ся посїдателя, якою дорогою доходить до так красного саду? От видите так і так, а зрештою виджу, що маете велику охоту также такий садок мати, то позаяк читати вмієте, дам вам книжку, з котрої зможете навчити ся, яким способом приходить ся до такого садку; а, коли би вам було що не ясне, то прийдїть та придивіть ся моїй працї, а при тій нагодї поясню вам то, чого не розумієте.

Коли лиш наш охотник почав працювати над заложенем саду, то певно буде старати ся лїпше про се дізнати ся буде шукати книжок і тим, і ми осягнемо хотяй по части наші бажаня. А як добре йде, то може ще кілька охоту дістануть заложувати садки, а по часї, могло би й до того прийти, що увійшло би в жите товариство; котре занималося би плеканем садів, і от одна нагода більше, для старших здибати ся з книжками.

А сьпів церковний не був би також тим способом трівалого забезпеченя користий з науки нар. школи? Чому нї? Але тут треба уважати. Розуміє ся, що до того треба втягати бувших учеників, котрі вже може і газдами. Скаже може хто, се не можливе; бо де-ж буде приходити старший чоловік на проби? На се відповім коротко: „Можливе, бо як один і другий трафляє ту штуку, то і кождий той з нас зможе, що має слух і охоту до сьпіву.“

На кінцї задача патріота лежала би в заохочуваю до браня участи в случайних для загалу потрібних справах як у вічах і тим подібних зборах. Тут сходить ся чоловік з всїлякими людьми, може почути щось поучаючого, побачити ширший сьвіт, виринає виміна гадок. — коротко сказавши, добре поведене впливає дуже користно.

Наведеними способами праця патріота ще цїлком не вечерпана; они (т. способи) всї дають ся зібрати ось в що Тим що виходить з школи давати як найчастїйшу нагоду стикати ся з книжками і то такими способами, які би заохочували, котрі би він і пізнавав, що его притягає ся до книжки, що се есть средство до набутя осьвіти.

Працюймо, на скілько наші душевні і тїлесні сили позволяють. Працюймо в школї, дбаймо і про долю еї, ставляючи еї в лїпше відношене до других заведень; бо лиха доля теперішна школи і наша. Праця мусить побороти всї перепони, а тодї і ми з Іларіоном Грабовичем на запитане: „Хто щаслив?“ будемо в спроможности казати.

Один рік за другим пливе, убігає,
І радість і смуток несе:
Весну і молодість з собов забирає,
І будить жите в нас нове.

Щасливий, хто дїлом значить жите своє,
Хто марно тих лїт не прожив,
Хто в серцю з надїйов, в души з супокоєм
В будучність глядає — щаслив!

Люди-Гореча, дня 3. листопада 1900.

Теофіль Порембский, учитель в Люди-Горечі.

його штука до нечуваної висоти. Серед бурі оплесків публики і при звуцї пятьох військових музик, вигнув ся в сей спосіб, що голова його була в простій лїнії з насадою голенїв. А всї ті дива можна оглядати в кождім часї за 20 крейцарів. Військові і дїти платять половину“.

В тім случаю може також і лїтерат стояти на рівнї з вужом — чоловіком, а навіть і таньше продає свою штуку, часом за добре слово, а часом дістане ще і бештанину.

Було вже досить пізно, коли наш герой переклав всї афіши і оголошеня. Чекав еще на коректу; їв вечеру з персоналом панорами і то добру, а коли відходив запитався його властитель панорами, кілько йому належить ся. Знову був в клопотї, не могучи означити собі нагороди. По довгих церемонїях позволив собі дати ґульдена і вийшов, відпроваджуваний і пращаний цїлим персоналом панорами. Станув при найблизшій лїхтарнї і отворив дотепер сильно затиснену руку. Чотири... шість... вісїм золотих, а крім того кілька білетів вільного вступу до панорами! Ах, як то без найменшого труду, от так бавлячи ся, зробив ту працю.

І лїтерат обернув ся з вдячним поглядом в зад, де через пітьму бачив ґазовими лямпками осьвітлену напись: „Вуж чоловік“.

Переклав *В. С-й.*

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

НАРОДНА БІБЛЇОТЕКА,
найдешевше руське видавництво.
Доси вийшли:
Ч. 1. і 2. В. Стефаника, *Камінний Хрест*, Збірка 9 новель. — Ч. 3. Л. Толстого, *Два Старцї*, перевів М. Павлик. — Ч. 4—6. М. Гоголя, *Тарас Бульба*, перевів і додав вступ Др. В. Щурат.
Кождий нумер лиш 10 кр.
Замовляти можна у М. ЯЦКОВА і С-ки ул. Чарнецкого 26 у Львові, а також в книгарнях: Товар. ім. Шевченка і Ставропигійскій.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цінних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІН,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові подання. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим
МАРКУС ФУРЕР
Маґазин одіжи для дам і панів
в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15
під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші
плащі жіночі,
для дівчат і дітий
(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),
жакети, мантильки,
ротунди, порохівники
з шовку і могару
з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ
для панів, хлопців і дітий,
загортки, шляфроки, футра
міскі і до подорожи,
Менчикови, Гавельоки
і всї річи входячі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

Повідомленє.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию до
ПРИДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ
на стіні за помочію
„СКІОПТІКОНА“.

Почавше від 28. с. м. буду давати придставленя по селах і місточках перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя із ласки загостити а я постараю ся а о то, що з моїх преставлень буде кождий на певно задоволений.

З глубоким поважанем
Стефан Горуґ.

Хто хоче добре і по властивій цїні купити, най йде до
СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),
улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода.

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 129. Чернівцї, недїля дня 29. жовтня (11. падолиста) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Ювілей Омеляна Поповича.

Власне минає двайцятьпять лїт від тої хвилї, коли молоденький Буковинець Омелян Попович, натхнений великою любвою до свого рідного руского народу, приложив свої руки до мозольної працї над піддвигненем і осьвідомленем в цїлковитій темряві блукаючої рускої суспільности. Поле для такої дїяльности було розлоге, але зовсїм покинуте і запустїле, охочих товаришів до працї майже не було. Куди не повернись, всюди темрява і байдужна зарозумілість, що не пічни — голословна критика і насьмішки, маловаженя і нежичливости — цїлі гори.

Але неусипна праця марно не загине, чиста любов все переможе!

Посеред сеї суспільности почав двайцятьпять лїт тому засївати наш вп. Омелян Попович здорове зерно правди і науки і то живим словом і письмом, в школї і товариствах, в кружку родиннім і на прилюдних зборах, і не одно зерно впало на землю плідну і принесло сторичний плід, не одна наука припала до щирих руских сердець і дала почин до громадної працї.

Коли переглянемо книгу житя сего визначного нашого земляка, то не можемо здержати ся від справедливого подиву над муравлиною сьвідомою працею его, незнаючою жадних перепон і маючою завше на цїли тілько загальне добро.

Омелян Попович давав завсїди почин до спільної народної працї, від самого початку був незвичайно дїяльним членом всїх краєвих руских товариств, де своїм прикладом і щиро-ввічливим поведенем єднав кожду одиницю для рускої справи; чи драматичні вистави, чи відчити, промови, деклямациї, збори, наради, чи хоральні продукциї — нїгде і нїколи він не відтягнув ся, а перебирав на себе що найтяжші обовязки.

Омелян Попович є тим мужом, що із-за чистого патріотизму вже двайцятьпять лїт неустанно трудить ся около піддвигненя руского письменьства на Буковинї, пустивши за той час в сьвіт цїлий ряд популярних книжок, мудро і приступно написаних шкільних учебників і підручників, кільканайцять рочників буковиньских календарів і редаґуючи рівночасно через десять лїт широко знану бібліотеку для молодїжи, міщан і селян і буковиньско-руску часопись. При тім постарав ся о спопуляризоване упорядкованої рускої правописи і побіду народно-рускої мови в письменьстві на Буковинї.

Під власним іменем, псевдонїмами (Ом. Мурашка, О. Олексів, Александрів) і криптонїмом (О. П.) написав Омелян Попович множество статий наукових, житєписий, повістий і перекладів, поезий і віршів, розкинених по черновецких і львівских книжках і журналах. В пориваючих его поезиях пробиває ся особливо щира любов до покиненого руского народу.

Заслуги Омеляна Поповича в его власнім заводї — в шкільництві — неоцїнені. Нинїшний відрадний стан народної школи на Буковинї звертає на себе очи цїлого широкого руского сьвіта і нам завидує сего дорогоцїнного здобутку кожда народність, бо школа поведе нас до добробиту і щастя. І коли прочі народи завидують нам так неоцїнимого громадянина, ми Русини зі всїх закутин далекої і широкої Руси-України чоло клонимо перед великими заслугами високодостойного суспільного дїяча, бажаючи єму від серця, щоби много лїт ще радував ся в сїмї великій, новій, плодами совістних своїх заходів.

Заразом сердечно запрошуємо всїх Вп. Русинок і Русинів зі всїх кінців цїлої Руси-України, як також і почитателїв з иньших народностий, кому тілько миле імя Вп. п. професора і ц. к. інспектора шкільного

Омеляна Поповича,

прибути ласкаво на другу недїлю, 18. лат. листопада до Чернівцїв,

на

Обхід двацятьпятьлїтного Ювілею

его суспільної, лїтературної і шкільної дїяльности, що відбуде ся спільним заходом всїх буковиньско-руских товариств в салї Музичного Товариства, з слїдуючою проґрамою:

I. Поранок.

(О год. $^1/_2$12. перед пол.)

1. Чом красна Буковино, (муж. хор „Бук. Бояна“),
2. Повитанє (шк. радника Єротея Пігуляка),
3. Цїсарский имн,
4. Відчит (проф. др. Ст. Стоцкого),
5. Поезиї Ом. Поповича (деклямовані учениками),
6. Ще не вмерла Україна (муж. хор „Бук. Бояна“).

II. Комерс.

(О год. $8^1/_2$. вечером).

1. Мужескі і мішані хоральні виступи „Бук. Бояна“,
2. Сьвяточні промови представителїв бук. руских товариств,
3. Музичні продукциї військової музики.

Прибувайте, Вп. Русини, громадно на народне сьвято дня 18. лат. листопада. Покажім, що вміємо віддати приналежну честь великим заслугам суспільного дїяча Вп. п. Ом. Поповича! Вступ на поранок і комерс вільний. Осібних запрошень не висилає ся. Всї сьвітлі Редакциї руских часописий просимо повторити сю відозву. Кождий з Вп. Русинок і Русинів най уважає себе за запрошеного.

Відпоручники буковиньско-руских товариств: „Народний Дім“, „Руска Бесїда“, „Руска Школа“, „Буковиньский Боян“, „Союз“, „Міщаньска Читальня“.

Радник Волод. Ясеницкий, Проф. А. Клим, Учит. Осип Маковей, Міщ. Іван Созаньский, Др. Стефан Стоцкий, Проф. С. Шпойнаровский, Проф. Євгеній Семака; Купець Ігн. Власюк, Шк. радник Єротей Пігуляк, Ом. Манастирский, Герасимович, Проф. Ю. Кобиляньский.

Параска.

(Казка — Івана Синюка).

На полудне від Луківцїв а на всхід від Котул-Баїньского саме в кутї, де сходять ся готарі сих сїл і припирають до молдовскої границї, стоїть горб Кучурівский. Він не дуже високий, але стрімкий і тому нераз проклинають его ті, що возять дрова. А подобає він на висунену наперед ведету великого табора горбів, покритих лїсами, і так творить природну границю межи лїсами та полями. Травою порослі полянки, обмежені трандафіром (песьою рожею), глієм та лїсчиною, покривають его великаньске тїло.

На вершку горба стоїть касарня для скарбової сторожі. Ся касарня нїчим не замітна, хіба лише своєю дуже глубокою керницею і неприємною самотою.

Сей куток землї, сьвітом забутий у зимі, виглядає дуже сумно. Скарбові сторожі, що тут живуть, мають досить нагоди і часу тужити за своїм далеким родимим краєм Чехією, та за недокінченими студиями. За то лїтом ся околиця приємна і вигляд звідси далекий і широкий. На полудне і всхід простирає ся великий буковий лїс, котрий давнїйше на Молдовскій сторонї був такий густий, що через него провадило лише кілька стежок, видоптаних пачкарами. На північ видко з Кучурівского село Луківцї з бідними звичайно хатками, покритими соломою, просторі поля та сїножати. Красний, расовий товар пасе на обширних пасовисках. Сї добре оброблені поля, великі пестрі сїножати і ситі корови належать — не селянам, але панї-дїдичцї; велика частина сусїдних лїсів також еї. Праворуч — уже в Молдові — тягнуть ся високі, але безлїсні і безвиноградні горби, по котрих блукає сумна, мізерна, сива худоба з довгими-довгими рогами. У видолинках та ярах стоять такі нужденні людскі мешканя, що якось і не годить ся звати їх хатами. І мовби сї хлївцї знали, що не роблять чести своїм властителям, поховали ся стидливо поміж густі вільхові корчі.

Чверть милї за Кучурівским є полянка „Параска“, на котрій мешкає лїсничий, а з чверть милї ще дальше на полудне сторчить горб „Белей“.

Про Кучурівского, Параску та Белея оповідала менї одна старенька Молдованка таку казку.

За часів панованя Турків над Молдовою — на тім самім місци, де мешкає тепер лїсничий на „Парасцї“, стояла коршма, в котрій проживав Кучурівский, сильний чоловік у середних лїтах, із своєю молодою та дуже гарною жінкою Параскою. Вони були заможні і всюди знані; але не були щасливі. Особливо Параска не була задоволена і тужила над своєю нещасливою долею. Не лише просте поведенє Кучурівского, але й самота допекли їй до живого. З одною на пів глухою бабою мусїла Параска сидїти дома цїлий час і провадити господарство. Тимчасом еї чоловік волочив ся лїсами, бо був великий пачкар.

Одного дня була вона, як звичайно, сама дома. Аж тут приходить у коршму якийсь молодий чоловік із стрільбою на плечах і каже дати собі вина. Був се боярский стрілець. Коли Параска подала молодцеви вино, він подивив ся на ню так проникливо, що еї серце на хвилю стало тихо.

„Сей, лиш сей мав мій бути“, подумала вона собі, бо одна циганка-ворожка ще за дївчини радила їй, щоби лиш за того ішла замуж, котрий на ню зробить таке сильне вражінє.

Він прийшов і другого дня, а відтак загощував в-одно і то все тодї, як Кучурівского не було дома. В короткім часї познакомили ся добре.

Одного разу — на самого Юрія — молодий стрілець застав Параску цїлком саму дома. Він пізнав зараз, що або тепер, або нїколи не вдасть ся єму виконати свій намір, бо стара, на пів глуха наймичка стерегла Параску, як свої очи. Сегодня баба пішла на храм до сусїдного села. Белей — так називав ся стрілець — зачав Параску підмовляти та переговорювати; але-ж бо й умів він говорити так красно та підхлїбно, так мило дивив ся на ню, що бідна жінка на все забула.

Нема що й дивувати ся!

Велика ріжниця межи простим і диким Кучурівским а залюбленим молодцем, самота, що вже нароби[illegible]ого лиха, та й еї серце, що жадало [illegible], помогли Белеєви привести еї скоро до упадку. Уповаючи на его солодкі і гладкі слова, втїкла залюблена і тому нерозважна Параска з ним у Молдову, забравши всї гроші з собою...

* * *

Минула осїнь, минула й люта зима і дав Бог весну. У вечер перед сьв. Юрієм — оповідала менї Молдованка далї — я з покійною мамою вечеряла, аж тут відчиняють ся наші двері і в хату входить Параска. Страшенно змінила ся. Смертельна блїдість покривала еї личко, колись таке гарне і румяне, цїла змарнїла, темно-синїми кругами обведені очи запали ся в голову і сьвітили ся несамовито. На ізсохлім тїлї телепало ся кілька подертих лянок.

І пізнати еї було годї...

Але ми еї зараз пізнали та в плач!

— Що ти наробила, бідна моя Параско? — питає мама, заломлюючи руки.

Намісць відповісти спустила Параска смутно головку, здвигла плечима і спитала мутним хоробливим голосом: — Що робить він? — тай закашляла.

— Я знаю, — сказала вона по хвилї — що він все той самий, бо горбатого і могила не направить. Ах, які ті чоловіки злі! Махаєш головою, що нї? Ти гадаєш, аби себе зробити невинною, я скину вину на других? Не суди за скоро... Вислухай мене! Вперед усе оповім, як рідній мамі, бо лиш ти одна на сїм сьвітї любила мене правдиво.

Родина.

На численні запитаня, що чувати з ремісничим товариством „Родиною“, яко член комітету основателїв, мушу відповісти сих кілька слів нашим ремісникам:

„Братя Русини! Тому що в цїлій Буковинї нема ще анї одного руского ремісничого товариства, проте наміряємо ми таке засновати в Чернівцях, і з тою думкою відзиваємо ся до всїх Русинів-ремісників, в кім ще находить ся бодай крихітка почутя руского патріотизму, аби вступленем у члени причинив ся сему будучому товариству до его розвою, чим власне дасть доказ, що і він є сином Руси-України, що і єму лежить на серцю обовязок спасати свій нарід від винародовленя.

Цїль сего товариства дуже пожиточна, бо: загальна взаїмна поміч, материяльна і моральна, т. є. члени товариства помагали би собі взаїмно, дбали би о образоване себе і иньших поучаючими відчитами, деклямациями і аматорскими театральними представленями, далї убезпечували би себе від випадку слабости, смерти і т. и. Впис буде коштувати 1 зр., а вкладки тижневі такі малі, що будуть доступні і для найбіднїйших ремісників. Проґраму дальшої дїяльности сего товариства почуєте при перших загальних зборах, при котрих відчитає ся статут, уконституує ся видїл і т. д., а коли вони відбудуть ся, почуєте про них з часописи „Буковини“ і з публично розлїплених оголошень.

Крайна вже пора, аби і ми, буковиньскі ремісники, що маємо також право уважати себе важним чинником суспільности, раз уже пробудили ся зі сну, подали собі руки, злучили ся в одну цїлість, як ремісничі верстви иньших народностий давно вже зробили. Не лишаймо ся позаду, берім ся живо до працї, а зростемо в силу, котра сполучена враз з найголовнїйшою основою цїлого загалу, т. є. селяньством, не дасть ся нїколи в сьвітї побороти жадним противникам нашого народу. Нуже, братя Русини, берім ся до роботи! Ми-ж ремісники, люди працї, що нас жадна праця не може злякати. Заложім собі таке товариство, бо оно доконче для нас потрібне; погадаймо лише, кілько руского гроша йде на ріжнородні польскі патріотичні цїли, кілько нас належить до ріжних чужих товариств! Чиж не годні ми заложити собі своє власне товариство?! Працюймо попри наш хлїб щоденний ще і для добра цїлого загалу нашого народу. Вписуймо ся радо в члени сего товариства, бережім его статутів, дбаймо о нашу рідну мову, а дасть Бог що будуча „Родина“ буде справдї на Буковинї взірцевою родиною, де стоять усї за одного, а один за всїх!“

Така відозва появила ся ще в маю с. р. і переходила з рук до рук поміж рускими ремісниками. Зібрав ся тодї тимчасовий комітет, котрий заняв ся випрацьованем статуту, зібрав межи прихильниками справи відповідну квоту на стемплї до правительства в цїли затвердженя статутів, а Хвальне товариство „Народного Дому“ в Чернівцях удїлило було безплатно салю на загальні збори, котрі мали відбути ся в червни с. р. І щож далї?

Збори не відбули ся. Товариства як не було, так нема. А чому? Не брак охоти або посьвяченя; сему винне маловажене руских справ і байдужність властий на все, що руске.

Ледви статут остемплювало ся і післало ся правительству до затвердженя, дивись, уже воно его й відкинуло, мотивуючи відкинене тим, що „manche Paragraphen sind für uns unverständlich“. Чому? Таже статут був майже дословно відписаний із львівскої „Зорі“, також ремісничого товариства. Впрочім був писаний великими і виразними буквами і краєвим руским язиком. Чому-ж у Львові, де все польске, зрозуміли статут „Зорі“ і затвердили, а у нас, на рускій Буковинї, не зрозуміли краєвого язика! То власти розуміли у свій час статути ріжних „гопчеств“, як „Карпата“, „Общества русскихъ женщинъ“, а мови статутів нашого робітничого товариства не зрозуміли. Чи не тому се, що ся мова була справдї руска, краєва!

По відкиненю статута, комітет основателїв будучого товариства „Родини“ удав ся о пораду до п. д-ра Галіпа, а сей зробив рекурс до мінїстерства справ внутрішних і післав до Відня. Чи прийде звідтам яка відповідь і коли прийде, поки що — не знати. Ми підозріваємо, що власти мабуть перед часом і без причини стали обавляти ся руского руху социялїстичного і тому для них були деякі параґрафи „незрозумілі“. Але чейже відповісти нам колись мусять і ми таки заложимо собі своє товариство.

Буде оно не таке, як одно тутешне товариство, що взяло собі сьвятого за патрона, а нїчого сьвятого не робить. Се товариство має і статут і членів, а не має анї мешканя, анї видїлу. Лише сам голова заступає цїлий видїл, сам є, як той урядник з Мікада, і головою і секретарем і касиєром і контрольором, відбирає від членів на улицях вкладки і не здає справи, що з ними зробив. Коли таке товариство власти затвердили і не мішають ся до его „дїяльности“, то против нашого певно не будуть могли виступити. Але поки-що нашого статута нема і мусимо почекати.

В імени комітету основателїв

Іван Захарко.

Театральні вистави по селах.

Тому, що галицко-руский театр приїздить рідко коли на Буковину, а самі буковиньскі Русини не в силї постарати ся о свій власний театр, то для нас мають вагу передовсїм аматорскі представленя. Відчули се наші люди в деяких сторонах і, на приклад у Кіцмани, устроїли аматорске представлене, котре виведено зовсїм гладко. З того можна було бачити, що і на далї повелись би такі представленя, якби лише можна улекшити людям заходи коло них. Тому то для нас важні в тій справі гадки людий, обізнаних добре з театральними обставинами. В попереднім числї „Буковини“ ми подали зміст статї Франка про театр. В „Русланї“ член редакциї, бувший управитель театру Лопатиньский, печатав довгі статї про ту саму справу. В „Лїт. Н. Вістнику“ Грінченко надрукував цїкаву статю про народні представленя на Українї. Тепер знову „Руслан“ подає статю про театральні вистави по селах. Треба і нам послухати, як люди гадають про таку справу. Особливо цїкава для нас справа аматорских вистав. Про неї пише „Руслан“ таке:

На постійний театр у Львові у нас на разї нема анї потреби, анї услівий, натомість пожаданим було би продовжене его побуту у Львові на півроку з двома наворотами, коли би можливо, в давній театральній салї скарбківского будинку. Звернене дїяльности театру на села, стає для заводових акторів, які жиють зі штуки, неможливим з материяльних і фізичних причин. Театр сповняє по змозї свою народну місию, даючи вистави навіть по найменьших повітових місточках, де справдї нераз буває сотками народу за дуже дешевим вступом. Задачу людового театру можуть сповнити — сказали ми — хиба аматори.

Отже сю послїдню думку хочемо пояснити ширше. До аматорского театру виявляють у нас мужики велику охоту і уряджують де-не-де навіть удачні представленя. Коби лише найшов ся в селї хтось охочий до заохоти і номочи в сїм напрямі, то без великого труду при кождій читальни зміг би через зиму вивести навіть кілька штук аматорскими силами. Але найбільша трудність є в тім недостатку досьвіду в уряджуваню представлень. Нераз навіть малозначні річи становлять яйце Колюмба для необізнаних аматорів, а поінформувати ся нема де. Наведемо тут хотьби примір, який подав д. Грінченко в „Л. Н. Вістнику“, що при однім представленю на Українї аматори не знали, з чого роблять ся вуса і бороди та помагали собі кіньскими хвостами і клочем! Ба, тай налїпити не знали чим, то лїпили простим клейстром так, що підчас представленя одна половина бороди відлетїла, а другу держав актор долонею, аби вже зовсїм не розвіяти ілюзиї...

Се лише так, для гумористики, хоть і тота дрібна обставина вказує на потребу інформациї аматорів в театральних справах. О скілько більше потреба єї у важнїйших річах. Вибір репертуару є о стілько утруднений, що нема у нас видавництва, як деінде, для аматорских театрів, де були-б зібрані не тяжкі до вистави і відповідні для сїльскої публики штуки. Ще більшу трудність справляє аранжерам аматорских представлень на провінциї старанє про потрібні музикалїї. Вкінци і саме виведене штуки та обдумане подробиць ставляє часто до аранжера такі вимоги, яким він не може відповісти.

Задля тих всїх причин треба би вишукати способи, якими можна би аматорским народним представленям надати якусь орґанїзацию, ввести що-до них якийсь плян і спосіб его переведеня. Можна би тут висунути проєкт основаня окремого такого товариства, яке взяло би собі за цїль: 1) Зібрати вибірну бібліотечку легких і відповідних для народних вистав штук та постарати ся о музикалїї до них. В деяких штуках режісерия робить богато непотрібних,

---

— Мій отець був дуже заможний і заручив мене одиначку з одним також богатим та чесним молодцем. Вже за три недїлї мало бути наше весїле; але се не сподобало ся нашому наймитови Кучурівскому. Щоби мене дістати за жінку, а зі мною і наш великий маєток, замотав підступно мого тата в небезпечні пачкарскі справи. Я не хотїла ждати, поки він у неволю занхає мого любого тата і, хоч менї серце пукало з жалю, згодила ся вийти за него замуж. Иньшого ратунку не було. А як він подякував менї за се? Адже знаєш, хоч і не все. Збиткував ся надї мною, що я не бачила сьвіта Божого ізза слїз. Мене лиш дивує, що я не втекла скорше. Що вязало мене до мого страшного дому? Дїтий не було а тато вмерли із розпуки над моїм великим нещастем. Правда, що лишили менї цїлий маєток, але що з него? Ах, коби за гроші можна купити любов! Тому і втїкла я з Белеєм...

— Ми жили весело; але се веселе житє коштувало богато гроший. Меньшали гроші і меньшала его любов, а коли ми все промарнували, став менї докоряти, називав мене злодїйкою та... але най не кажу — і хотїв при кінци мене відступити якомусь бояринови за кілька франків. Подумай собі: продавав мене за кілька франків! Але милосерний Господь, що знав моє горе, дав менї сильну душу і я перетерпіла й се. Лише у моїх грудях стало страх тихо, порожно і холодно. Прийшла менї ще добра гадка. На колїнах просила я страшного чоловіка, щоби мене не продавав, бо я дома у пивници маю повний котел червінцїв захований. Захланний чоловік повірив і ми від Різдва ідемо сюди, щоби сей скарб вибрати і знову жити весело. Змерзлі та голодні волочили ся ми через пів Молдови. Щоби не загинути з голоду, мусїла я жебрати, бо до зарібку не було в нас сили. Ночували ми у стодолах та на стогах на поли, а навкруги нас чатувала нераз цїла тїчня вовків і сьпівала нам до сну таку пісню, що кров у жилах застигала. Але Бог добрий, поміг менї все перемогти і, як бачиш, я стою, хоть на пів мертва, перед тобою. Ах, та страшна подорож знищила цїлком моє здорове!

— Тепер маю ще одну просьбу! Іди до Кучурівского тай скажи єму, най завтра рано чекає на мене під „дуплавим дубом“. Скажи єму, що я хочу помирити ся з ним.

На другий день пізно вечером вступив у нашу хату якийсь чоловік, такий обкровавлений, аж ми настрашили ся. Ледви що переступив поріг і повалив ся на землю. Був се Кучурівский.

Попросив води.

Мама дали.

Умираючи оповідав свій припадок. Чекав під дубом на Параску, аж нараз учув за собою єї голос: „Кучурівский, Кучурівский, борони ся!“ Обернув ся як стій і вихопив свій острий ніж, а тут Белей уже трохи не встромив єму свого ножа в плечі. Він цофнув ся і тепер зачала ся межи ними смертельна борба. Правда, що Кучурівский заміг Белея, але й він, поки упав трупом, ранив его тяжко.

Параска придивляла ся їх борбі з диявольским усьміхом, а коли вже і Кучурівский упав, прискочила до него і наслухала, чи ще дихає. Він притаїв ся і тодї Параска встала задоволена і з шаленим сьміхом побігла та підпалила коршму і цїле господарство.

* * *

Де Параска подїла ся, нїхто й до сегодня незнає. Щезла без слїду. Кажуть, що вона і тепер шибає ся лїсами і кидає на людий блуд. Кажуть далї, що вона в ночи перед св. Юрієм виходить на поляну, де стояло єї господарство, плаче і просить о вибачене гріхів, але доти не найде супокою, поки ті лїси не щезнуть.

Васловівцї, 17. лютого 1898.

або тривіяльних сцен, отже задачею сего кружка було би після справедливого. бібліотечного екземпляря приладити в данім разї висиланий екземпляр. Те саме відносить ся і до музикалїй, де часом треба зазначити повтореня, справити підклад слів і т. и. 2) Приняти на себе обовязок веденя кореспонденциї з читальнями і кружками, які наміряють виставити яку-небудь штуку, та удїляти їм всїляких інформаций. 3) Виконувати доконечні порученя на прошеня з провінциї, як: переписуванє нот, закупно потрібних реквізитів і ґардероби, мальованє кулїс, закупно шмінки, крепи і др. дрібниць. Ся точка є не меньше важною, бо дуже часто буває, що нїм охочі люди до зорґанїзованя вистави зможуть розстарати ся всего потрібного — мине пригідний час і всї найлїпші наміри упадають самі собою. Тому треба би тут постарати ся о поспіх і систематичність. 4) Порозуміти ся з якимсь фаховим або хоть справним в театральнім дїлї чоловіком, щоби за зворотом коштів чи якою умовленою винагородою, на жаданє аматорского кружка зміг поїхати на місце бодай на три дни перед представленем, вирівнати его остаточно і вивести на сцену.

Се заданє чисто артистично-технїчне і вже само собою нагадує артистично-технїчну секцию тов. ім. Котляревского (а у нас у Чернівцях драматичного кружка). І справдї не бачим потреби иньшого товариства, яке зараз на початок мусїло би бороти ся з ріжними недостатками і браком сил для виконаня принятого завданя, а думаєм, що істнуюче вже тов. ім. Котляревского могло би і повинно розширити в сїм напрямі свою дїяльність. Цїла акция набрала би реальнїйшої підстави, колиб тов. ім. Котляревского в сїй цїли порозуміло ся з „Просьвітою“, щоби в першій лїнїї втягнути читальнї до сего театрального руху. Колиб тов. ім. Котляревского заохотило читальнї до уряджуваня вистав, та повідомило їх, що можуть числити на всякі інформациї і поміч зі сторони товариства, то певно невдовзї артистично-технїчна секция мала би повні руки роботи.

Не віддаємо ся надмірному оптимізмови, але всеж таки ми пересьвідчені, що після такого усуненя трудностий в орґанїзациї аматорских вистав, они росли би як гриби по дощи. Небавом було би за мало принагідних аматорів-режісерів, які би мали охоту і змогли виїздити на провінцию для остаточного приготовленя представлень. Настала би конечність постарати ся о сталого, вандрівного режісера з достаточним образованем і фаховим знанем, який би попри свої поїздки на провінцию, міг тут на місци виконувати аґенди товариства, задля аматорского народного театру. Одним словом, як „Просьвіта“ має свого вандрівного учителя господарства, так тов. ім. Котляревского мало би свого вандрівного учителя драматичної штуки. А що ся справа є дуже важною для уморальненя і образованя народних мас, тож у першій лїнїї повинні би наші просьвітні товариства причинити ся по змозї датками для здїйсненя такого пляну, а рівночасно зажадати від сойму постійної і достаточної субвенциї на сю цїль.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 10-го падолиста 1900.

Проби хору тов. „Буковиньский Боян“, відбувати муть ся від тепер правильно що понедїлка і пятницї від години 8. вечером. Видїл товариства просить Вп. сьпівачок та сьпіваків о як *найправильнїйше ходженє на проби*, бо від сего буде залежати, чи так важне для культурного розвою Русинів на Буковинї товариство, як „Буковиньский Боян“ має істнувати чи нї. У нас на се дуже мало до сеї пори зважали. Патріотичні відозви до щиро руских сердець не помагали віколи і тепер не помагають; проби ідуть лихо а причина сего лежить виключно в тім, що фреквенция на пробах сьмішно мала. Підчас коли по нїмецких та волоских сьпівучих товариствах проби мусить ся дїлити на два рази *задля великого числа* участників, у нас минувшого понедїлка було *ледви кілька осіб* із жіночого хору, та не богато більше з мужеского... Чиж не пора нам стати рівним иньшим народам? Чи нам завсїди иньші мають примір давати там, де іде річ о патріотичні дїла, а що найголовнїйше другі нас мають учити, що нам слїдно плекати свою рідну, українську пісню?... Вперед Русини! Покажімо усїм, що у нас іще не застигла в жилах українська кров, що там, де ходить о загально-українську справу, не опустимо рук та з'обоятнївши на все чекати мемо, що другі про нас говорити муть, а цїлим серцем віддамо ся на услуги України.

В недїлю 11. с. м. будуть на Бесїдї товариські сходини. Початок точно о годинї 8. вечером.

До сего числа нашої часописи залучуємо дальший аркуш повісти ґр. Л. Н. Толстого п. з. „Відродженє“. Повість сама скінчить друкувати ся на другий тиждень. До кінця бракує іще три аркуші друку.

Фінансова дирекция в Чернівцях подає до відомости учителїв, що їм прислугує право від тепер діставати місячну платню почтовими переказами із уряду податкового, наколи виразно зажадають сего у відповідному письмі.

В четвер дня 8. листопада відбув ся виклад п. посла Єротея Пігуляка про хемічні власности водня і кисеня. Виклад був так займаючий та популярний, що слухачі зі здержаним духом, та з'осередженим видом слухали слів Вп. професора. Так щож? Ті, для яких був сей виклад призначений, не явились. Авдіторию становила майже сама інтелїґенция, у першім рядї панї та кількох студентів, із міщан явило ся всього дві жінки. Правда, вина лежить не виключно по сторонї міщан. Винна сьому головно адмінїстрация, що не оголосила про виклад в часописи; одначе ми сподїємо ся, що на другий раз явить ся таке число участників, що заповнить цїлу салю. Поки що видїл „Научного кружка“ тов. „Союз“ заявляє отсим щиро українське „спасибі“ Вп. Проф. за сей двогодинний труд та рівночасно за ревну підмогу у патріотичному змаганю осьвідомлюваня та просьвічуваня забутих братів-міщан.

Розписаний конкурс на дві стипендиї по 210 корон для слухачів черновецького унїверситета руской народности. Поданя враз із залученем метрики, сьвідоцтва убожества, свідоцтв коллоквійних зглядно сьвідоцтва зрілости як також посьвідченя запису на тутешному унїверситетї, треба вносити найдальше до 25. н. ст. сего місяця вкючно.

Видїл українського академічного товариства „Союз“ в Чернівцях скликає на жаданє одної четвертини членів **надзвичайні загальні збори** на день 17. листопада з таким дневним порядком: 1) уступленє одного члена видїлу, 2) зміна реґуляміну і 3) вільні внесеня і запитаня.

В Стражи утворена посада писара у лїсного управителя. О се місце убігати ся можуть ті, що мають кілька ґімназияльних *кляс* і *пишуть* корректно по нїмецки. Плата виносить зразу 2 корони денно; аванс наступає по трох роках зі зданем іспиту. Подане вносити належить на руки п. Християна Карста, управителя ц. к. лїсів і домен в Стражи.

Тиф у Львові ширить ся чим-раз більше, головно на улицях Підвалю, Курковій, Бляхарскій, Рускій і Вірменьскій. До тепер занедужало 50 осіб. Фізикат міский казав замкнути кирницю коло нїмецкої ґімназиї (на Підвалю), бо стверджено, що дочка сторожа згаданої ґімназиї занедужала на тиф, напивши ся води з тої кирницї.

Із Відня наспіла вчера вість, що помер там-же емеритований професор тутешного унїверситета, радник двора др. Фрідріх Шулер де Лїблой, рицар зелїзної корони III. кляси. З тої нагоди повівають на тутешнім унїверситетї і в льокали академічного тов. „Lesehalle“, якого покійний був почетним членом, чорні хоругви.

Втїк з Кульпаркова убийник Катерини Іликівної, Корнило Чайківский, котрий вже раз втїк був з арешту при ул. Баторого. Лїкарі осудили, що він несповна розуму і длятого віддано его на Кульпарків для обсервациї. Він втїк звідтам онодї рано і доси его не зловлено. Чайківский мав на собі одїж заведеня для божевільних, білу в синї пасочки.

Умів собі порадити. В Кракові арештовано сими днями якогось злодїя, Міськевича, що обікрав був о. Сендоховского. Міськевича мали відвести з полїцийного арешту до судового і в тій цїли приставлено до него одного полїцияна яко ескорту. Коли вийшли за браму арешту, Міськевич прибрав міну великого пана і казав полїциянови привести фіякра. Тон і жаданє спритного злодїя так заімпонували бідному полїциянови, що той лишив злодїя і *побіг за фіякром для него*. Розуміє ся, що злодїй не чекав, аж полїциян верне, лиш дав знати ногам і поїхав своєю власною парою.

Париска вистава закінчить ся великим банкротством для богатьох підприємств. Так прим. оголошений онодї білянс „швайцарского села“ виказує до 30. вересня, що доходи, яких надїяно ся з гори на 9,570.000 франків, винесли 1,925.000 франків, розходи знов, яких сподїяно ся в сумі 3,945.000 франків, осягли в тім часї суму понад 5,000.000 франків. Коли би ми припустили, що до часу замкненя вистави доходи зрівнають ся з розходами, пропаде іще цїлий закладовий капітал в сумі 3,000.000 фр. А „швайцарске село“ належало до таких місць, які найбільше приманювали публику до себе. Доля иньших підприємств є така сама а може й гірша; здаєть ся, що лиш акцийне товариство, яке устроїло „палату строїв“, відзискає капітал закладовий в сумі 2,000.000 фр.; однак зиску і воно не буде мати.

Величезний тунель. В сїм часї викінчують в Сполучених Державах в провінциї Уешінґтен працю над величезним, чотири кільометри довгим тунелем. Тунель сей має 7 метрів висоти а 5 метрів ширини і на цїлу довгість есть вицементований. Над викінченем сего тунеля працьовано 3 роки, розпочинаючи роботу з противних боків. Обчисленя випали дуже добре, бо зійшло ся на бік ледви о 6 cm., а в гору піднесло ся о 6 cm.

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУНА.

Молода Україна ч. 9 і 10. за вересень і жовтень містить в собі: До працї. Над сьвіжою могилою — Євгена Косовича; Картини з природних наук. (Вічні атоми) — Прометея Ясенка, В неволї (вірш — Дениса Бошковича; Софія Перовска — Степняка (далї); З борби титанів (вірш) — Василя Пачовского; Хроніка нашого житя (Інавтурацийні сходини в товаристві, „Академічна громда“ у Львові; звіт зі загальних зборів научного кружка). Із російської України; Хронїка з чужого житя — дещо про студенске житє в Росиї — Андрея Кожухова в перекладї Зенона Кузелї; Бібліоґрафія. Зміст як бачимо дуже богатий та ріжнородний. Молода Україна сильно заступає інтереси української молодїжи, а вже на якому становищі стоїть ся часопись, найлїпший доказ, що кожде майже число її конфіскує галицка ц. к. прокуратория,

Панько Олелькович Кулїш, огляд його дїяльности написав Осип Маковей Львів 1900. 169 вел, 8⁰. з друкарнї Наук. Тов. м. Шевченка. Цїна 1 корона.

Гумористика.

Загадка.

Учитель: — Тепер, мої дїти, я хочу вам завдати одну загадку. Що то є: Поки чоловік молодий, то жичить собі того, а коли вже то має, тогди вже не хотїв би того мати.

Петрусь: — Я знаю, прошу пана учителя!

Учитель: — Ну, то скажи!

Петрусь: — То жінка!

Учитель: — А хто-ж тобі се сказав?

Петрусь: — Мій тато.

Учитель: — Так, у тім є троха правди, але властиво я мав на мисли „старість“.

Вибори на Буковинї.

На означений комісарем день мали з'їхати ся всї правиборцї, щоби вибрати посла. Приїхав один правиборець-жид і комісар, а більше нїхто, бо того дня була слота. Комісар отворив збори тай питає ся: „На кого ви, пане, голосуєте?“

— На себе самого.

Комісар: — Таким чином ви є вибрані правиборцем. Чи приймаєте вибір?

Правиборець: — Нї!

Комісар: — Ну, то мусимо приступити до нового вибору. На кого голосуєте?

Правиборець: — На себе!

Комісар: — Отже ви є знов вибрані. Чи приймаєте вибір?

Правиборець: — Тому, що я два рази одноголосно зістав вибраний, то я не хочу відтягати ся і вибір приймаю.

НАРОДНА БІБЛЇОТЕКА,
найдешевше руське видавництво.

Доси вийшли:
Ч. 1. і 2. В. Стефаника, *Камінний Хрест*, Збірка 9 новель. — Ч. 3. Л. Толстого, *Два Старцї*, перевів М. Павлик. — Ч. 4—6. М. Гоголя, *Тарас Бульба*, перевів і додав вступ Др. В. Щурат.

Кождий нумер лиш 10 кр.

Замовляти можна у М. ЯЦКОВА і С-ки ул. Чарнецкого 26 у Львові, а також в книгарнях: Товар. ім. Шевченка і Ставропигійскій.

Дентист
Др К. КЛИМ
ординує від 9—12, і від 2—5 год. при ул. Кривій (Schlangengasse) 20

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовляти в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте
НА
НАРОДНИЙ ДІМ
в Чернівцях.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас заняте яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одіжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші

плащі жіночі,

для дівчат і дітий

(зі сукна, плющу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дітий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи входячі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

Повідомлене.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию на

ПРЕДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ

на стіні за помочию

„СКІОПТИКОНА“.

Почавши від 28. с. м. буду давати представленя по селах і місточках, перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя хоч раз загостити, а я постараю ся о то, що з моїх представлень буде кождий на певно вдоволений.

З глубоким поважанем

Стефан Горук.

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тіни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого ро да

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Відсутнє число

Ч. 131. Чернівцї, пятниця дня 3. (16.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вибори на Буковинї.

Сеї недїлї ставав посол Пігуляк перед виборцями в Погорилівцї (Заставнецкого повіту). Там зібрали ся із 13 околичних сїл, панотцї, учителї і кілька сот народу з нагоди отвореня читальнї, котру отворив посол, невтомимий орґанїзатор народу, др. Стоцкий. Бандерия впровадила обох послів в село, де їх привитали сьвященики, учителї і нарід. По отвореню читальнї, про котре здамо справу осібно, відбуло ся предвиборче віче, котре ухвалило одноголосно кандидатуру проф. Пігуляка.

* * *

Тамтої пятницї відбули ся у Вижницї збори тов. „Вижницко-путилївска Рада“, на котрих здавав справу зі своєї дїяльности посол Николай Василько. Збори висказали єму довірє і приняли єго кандидатуру. Заразом ухвалено попирати з 5-ої куриї такого кандидата-Русина, що буде поступати в згодї і в порозуміню з послом Васильком.

* * *

І кацапска „Народная Рада“ зібрала минувшого понедїлка свою „фамілїю“ на „совѣщаніе“ в справі виборів і рішила поставити в 5. куриї супроти посла Пігуляка кандидатуру „маститого“ патріота о. Драбика із Веренчанки.

* * *

„Дештептаря“, орґан волоских шовінїстів грозить, що, коли Русини противні кандидатурі Жоржа Поповича і Гормузакого, то Волохи ізза Прута, себто кількох попів-румунїзаторів поставлять проти Пігуляка кандидатуру послa-румунїзатора, а проти Василька кандидатом дїдича-Волоха. На сю глупу грозьбу слїпих шовінїстів скажемо тільки: Пофтім, домнілор!

* * *

У вівторок, 6. с. м. зібрав ся головний виборчий комітет соймової більшости, себто всї посли і мужі довіря їх партий на нараду. Збори признали, що мандат з 4. куриї Чернівцї-Серет-Сторожинець належить ся Русинам, а в 5. куриї полудневої Буковини могли би сполучені партиї руска, нїмецка і вірменьска здобути мандат для себе, але зі взгляду на кандидатуру умірковaних Волохів радника Ісопескула і радника Лупула не хотять в інтересї пожаданого для краю спокою викликати на тепер борби. Ухваливши далї, що головний виборчий комітет буде попирати лише таких кандидатів, що бажають, аби в радї державній настав знов лад та щоби бук. посли належали до спільного клюбу, вибрали збори виконуючий комітет з 15 членів, котрий має рішати над зголошеними кандидатурами.

* * *

Кандидати до ради державної, котрих вибір запевнений, є, як ми вже доносили: з 1. куриї більшої посїлости владика Репта (Волох), з 2. куриї радник суду Богосевич (Вірменин) і Юрій Василько (Волох), з палати торговельної купець Розенцвайґ (жид), з Чернівцїв др. Штравхер (жид), з прочих міст проф. Скедль(Нїмець), із сїльских курий: Николай Василько (Русин), із повітів Кіцмань-Вижниця-Станівцї радник суду Лупул (Волох) на Чернівцї-Серет-Сторожинець і маршалок краю Лупул (Волох) з Радівцїв, Гумори і Кимполюнґу; а із загальної (5.) куриї північної проф. Єротей Пігуляк (Русин) а з полудневої радник шкільний Ісопескул (Волох); разом 5 Волохів, 2 Русини, 1 Вірменин, 1 Нїмець і 2 жиди.

* * *

Волоский консервативний виборчий комітет поставив лише кандидатуру обох Лупулів, а що до прочих повірив, як пише Timpul, не мішати ся до борби. Ся фарисейска ухвала характеризує Волохів, як не можна лїпше. В 1. і 2. куриї вони певні вибору 2 Волохів, а так само маршалка Лупула з 4. куриї, бо не мають контркандидата. Ставляючи против бар. Гормузакого, за яким нїхто не вбиває ся, другого Лупула, нїби то не мішають ся до виборів в 5. куриї, де шовініст Жорж Попович аґітує зі всеї сили проти умірковaного Волоха Ісопескула. Оттакі то засади консервативного, себто нїби умірковaного волоского комітету виборчого, що по виборі Поповича або Ісопескула гадає злучити ся з одним або і з другим. Однак Ісопескул не повинен забути, як з ним обійшли ся єго консервативні товариші. Для Русинів полудневої Буковини нема що надумувати ся, на кого мають віддати свої голоси, чи на загорілого румунїзатора Жоржа Поповича, чи на умірковaного Волоха Дмитра Ісопескула. Жорж Попович не бажає поки що нїчо більше, як румунїзациї або цїлковитого знищеня Русинів, котрих називає галицкими торбарями. Хоч майже половина виборцїв полудневої части Буковини не є волоскою, про то він уважає себе лише волоским послом і не хоче нїкого иньшого знати, хиба щоби всїх підчинити румунїзаторам. Тому не сьміє нїхто, хто не є шовінїстом-румунїзатором, голосувати на такого завзятого ворога, а повинен віддати свій голос лише на умірковaного Волоха Дмитра Ісопескула, котрий, скоро вийде послом, буде памятати, що єго вибрали не одні Волохи але й иньші люди, для котрих він проте повинен бути також щирим заступником а бодай не ворогом. Памятайте, панове виборцї, що коли-б вийшов послом загорілець Жорж Попович, що може стати ся лиш за вашою помочию, то причините ся тим лиш до побіди завзятих румунїзаторів над умірковaними Волохами і над усїма, що бажають, аби в краю панувала справедливість а не румунїзация. Не забувайте, що як за вашою підмогою вийде Жорж Попович, то румунїзатори скажуть що вони доконали того з власної сили, а тогди всї, що все тримають з міцнїйшими, готові нас віддати знов на поталу ворогів-румунїзаторів, з котрої то неволї ми ледво що потрохи визволяємо ся. Знайте, виборцї Русини з полудневої Буковини, що вибором Жоржа Поповича запродасьте передусїм самих себе ворогам-румунїзаторям! Тямте

Потомки українського гайдамацтва.

ОПОВІДАНЄ

Панька Кулїша.

(Дальше.)

II.

Взяли мене думки про щербату долю Якова Дундученка.

„Треба йому помогти якось неборацї. Малої речи не достає моїм сусїдам... Нехай же хоч они не сумують“.

Так міркував я. Душа моя бажала тодї доброго вчинку, як лїків. На другий день у ранцї поплив я човном до старого рибалки. Низенько стояла хата над самим Днїпром. Оселя була вбога, про-те ввічлива якась. До такої оселї прибивсь би залюбки під завирюху, як на небі верне сивими хмарами, а в низу Днїпро почорнїє й запінить ся.

Стара Дундучика, з куделею за поясом, гнала з гори корову. Згадав я тугу молодого поштаря, споглянувши на сиве волосє, що вибивалось у неї зпід очіпка. У всякій морщинї на єї обличі засїла важка думка про сина. І справдї, ледви промовив до неї слово, — зараз вона оповідувати, як вона ходить по горах, щоб дивитись на той шлях, де їздить єї син від станциї до станциї.

— І отсе-б то бачиш ти що небудь на такій далекости? — спитав я.

— Бачу я тілько, як той пил веть ся в кучері по дорозї, тай й від того якось на серцї стане легше. І як задивлюсь на куряву, то й забуду, що се тілько слїд мого Якова: здаєть ся мінї, що се його кучері вють ся по вітру.

Старий Дундук привитав мене ласкаво. На його похмуреному обличі та ласка засияла, наче сонце крізь хмари. Улюбив сусїд рибалка мого панотця покійного; сподївавсь із сином жити в приязни. Бачивши його ввічливість до мене, хотїв я тим користуватись, і зараз приступив до речи.

— А я до тебе, Харко, прийшов отсе сватом.

Сиві брови старого піднялись мов запитанне; та мовчав довгенько, далї каже:

— Як же се добродїю?

— А так таки, озиваюсь до твого сина сватом.

— До мого волоцюги? не стоїть він того, пане.

І Дундукове обличе захмарилось; тяжкий сум проступив у морщинах.

— Коли-б не стояв, то й не турбувавсь би я для його. Яков твій — парубок-друзяка.

— Ледащо він, пане, а не друзяка! Не стоїть він вашого доброго слова.

— Та не про його одного я дбаю: шкода мінї твоєї материної старости.

— Спасибі вам, пане; тілько з вашого жалю нїчого не буде.

— А може й буде. Ти собі упиряка, а я — собі, що задумаю, те й зроблю. Хочеть ся мінї, щоб у тебе повеселїйшало в хатї.

— Химерні ви, пане! — сказав, усьміхнувшись. — Як-же ви се зробите?

— Ось прийми мене сватом до твого Якова, — та й побачиш, як.

— Кого-ж ви сватати мете?

— Та хоч би й Настю,

— Настю!... Нї, вже сього не буде!

— Чом же не буде?

— Я то вже знаю, чом!

— Ну, ти від мене не відкараскаєш ся, сусїде. У віщо-ж се ти мене важиш, що говорити зо мною не хочеш?

— Ой пане мій любий! Що вам за охота втручатись у чужі справи? Хиба в вас мало своїх?

— Мало не мало, а твоє горе важко лягло мінї на серце.

— Химерні пани! — каже знов, почухавши потилицю. — Мінї байдуже, а їм важко лягло на серце.

— Ну, подумай сам. Хата твоя напроти моїх вікон. Чи весело-ж мінї щодня дивитись і думати: „Бідолаха Дундук! щоб, здаєть ся, одружити сина з Настею? І всїм було-б добре, і мінї було-б весело споглядати на його оселю“.

Старий понуро хитав головою.

— Чим же Настя не пара твоєму синови? Хоч скажи, чим?

— Чим не пара! — досадливо мимрив старий і, навернувши руки на груди, потупивсь у землю.

— Та вона-ж, я чув, зросла у вашій же таки хатї сиротою.

— То-то й є! — грімнув Дундук, стоячи в тій же поставі, а морщини його ще гірш захмарились.

— Вже-ж ви знаєте єї норови, — казав я далї.

— А вже-ж знаємо.

— Дївчина розумна. Всї про неї се кажуть.

— Враг єї не взяв, — муркнув Дундук, а потім додав нехотя: — розумна і вродлива, а що вже робітниця, то праведно — невсипуща. Не взяв би єї враг: знайшли-б ми їй пару і вирядили-б замуж чесно; та на лихо-ж собі і нам, узяла думки не кидатись нашої хати до-віку.

— Що-ж у тому за лихо?

— А те, що Якову нашому також заліз у голову дур — не шукати пари дальше свого порога.

— То що-ж? і добре!

— Добре! Вам усе добре: ви що задумали, те і зробили; ви не своїми руками хлїб заробляєте; а нашому брату хотїлось би на старости лїт відпочити. Нехай би Яков узяв отецьку дитину, хоч з двома парами волів, а тут ось на горі знаходить ся земелька в шляхтича; продав би я свою пасїку та сяк-так і виторгував би; та стало-б на ввесь вік і йому й його дїтям.

— Так ви отсе і прогнали сироту з двора, що в неї нема двох пар волів?

— Борони нас Боже випхнути з хати сироту! Сама вона — тілько довідалась, що я сказав Якову, подякувала нам за хлїб, за сіль і пішла в наймички. В однїй свитинї пішла, не взяла більш нїчого.

— А тепер, може, й жаль вам небоги?

добре, що сегорічні вибори з 5. куриї полудневої Буковини не є лише борбою межи Жоржем Поповичем а Дмитром Ісопескулом, а що тут буде боротьба о то, чи має панувати на Буковині румунїзация, за якою стоїть Жорж Попович, чи справедливість для всїх, на котрій то підставі заступаємо ся за Ісопескулом. До побіди правди над кривдою можете ви панове виборцї з 5. куриї полудневої Буковини, тепер причинити ся і заразом показати свою силу, проти котрої не посьміє вже нїхто віддати нас у руки ворогів-румунїзаторів.

Отсих кілька важких слів пишемо до сьвідомих Русинів полудневої Буковини і просимо їх, доложити всїх старань, аби й один руский голос не упав на ворога руского народу.

* * *

Минувшого тижня були в Радівцях а вчера в Сереті дуже численні збори, що висказали ся однодушно за вибором радника Ісопескула, а вчера явила ся у него депутация із сучавского повіту, предкладаючи єму мандат 5. куриї із сего повіту. Шанси Жоржа чим раз малїють, румунїзатори з „Дештептарі“ шалїють.

Черновецка даскалія і руский сьпів.

Недавно появила ся маленька нотатка в нашій ґазеті під сим заголовком. Сказано було там, що рускі даскали не вміють сьпівати гласи на руску т. є. болгарску мельодию. А причина тому така, що в черновецкій даскалії не учать рускої мельодиї уже яких пять років. Ми обіцяли, що вернемо до сего предмету ще раз; а позаяк се не єсть маловажна річ для нас, то ми примушені о нїй заговорити і до тих властий, від котрих залежить зміст науки в даскалії, і до руского православного народу, котрий платить даскалам за волоскі гласи.

Шануємо сьвітлу консисторию яко нашу найстаршу церковну власть, слухаємо єї пастирскої науки, не мішаємо ся в єї наказі на підставі канонїчного права і т. д; але коли видимо, що консисториа не одною міркою мірить обом своїм чадам т. є. Волохови і Русинови, тогди най нїхто на нас не гнїває ся, як ми станемо супротивляти ся консисториї. Червак малий, що повзаєть ся по земли і глину їсть, зі злости вертить ся, коли єго настолочити; а якжеж нам 268 тисячам Русинів, терпіти зневагу-толочене наших прав. Питаємо про те сьвітлу консисторию, на якій підставі і чому перестали учителї даскалії учити своїх учеників руского сьпіву? Може тому, що они самі не уміють? То най консистория випише конкурс; а ми знаємо добре, що знайдеть ся богато таких зі старших даскалів, що уміють рускі гласи. А коли і теперішний учитель церковного сьпіву уміє рускі гласи, а тому не хоче їх учити, бо він собі Волох, то він дуже милить ся. Най собі буде Волох, але свою повинність най сповняє, бо ми уже вийшли з тих часів, в котрих лишень волоске право мололо ся. Учителя, не сповняючого своєї повинности, повинна консистория нагнати, а тим покаже она, що мірить рівною міркою своїм обом чадам духовним, і покаже, що уміє справедливо свою власть уживати.

Що руский православний нарід любить і шанує свою церковну старшину, то показав він при нагоді, коли преосьвященний владика Володимир по руских селах робив візитацию. Але за то повинна і церковна власть шанувати своїх православних Русинів і не відбирати у них того, що їм належить ся. Волоскі т. є. грецкі церковні напіви може сподобають ся тілько Волохам, а нам Русинам нї! Нам таки наше лучше вдаєть ся.

Не хочемо з консисториєю май глїкоко в сїй справі заходити, лише даємо її знати, що коли би нам Русинам чинила ся і дальше така несправедливість, то ми знаємо де маємо шукати помочи.

А ти, руский народе, жадай по церквах і при всяких церковних функциях, щоби даскали сьпівали тілько на руску мельодию. Таже ти їм платиш! а за свої гроші можна жадати і свого церковного сьпіву.

Коломийські листи.

V.*)

(Товариське житє. — Драматичне общество „Бояк“, а концерт Драгоманова. — Виборча ситуация).

По досить довгім мовчаню розказу Вп. читачам „Буковини“ знову дещо про нашу „славну“ Коломию. А від того часу наступили у нас деякі події, про які варто би згадати. От і саме місто пристроїло ся, запровадивши вкінци по довгім очікуваню ґазове сьвітло, побудовано кілька нових каменниць; ідемо вперед. Коли говорю про нові будівлї, так годі не згадати, що перше місце між ними занимає „своя хата“ — „Руський Народний Дім“, який уже по части й замешканий, помимо, що наші „какоедови“ ведуть отверту (ну, і скриту) війну проти сеї інституциї, бо вона, бачите, не „русская“. На сїй точцї мають наші „мастяті“ страшні болї і безупинно нашу інституцию лїчитують у „Галїчанинї“, а на непочесну ролю „здикуцийника“ підставили старенького о. І. Кобриньского. Розуміеть ся, що не гордує ся і лайкою і проти осіб, так заслужених при будові Народного Дому, як о. Ник. Лепкий... І тов. „Шкільна Поміч“ вибудувало свою бурсу. Се наші дорібки. Прочі товариства довго й твердо спали, одні вже пробудили ся, другі ще дрімають. От „Родина“ робила з початком року вечерницї й вечерок, (що славно вдав ся) і... відпочиває. „Жіночий кружок“ мабуть думає дати свого одинокого, традицийного „Миколайка“, якого чи не замало на цїлий рік? Жіноча школа сего кружка, про яку я давно ще писав, не увійшла в житє, бо не було кого вчити!! Записую те на вічну памятку нашої нездарности. Представленя аматорського, до якого ладив ся „Р. Ж. кружок“ від весни, ще й до нинї нема і Бог зна чи буде воно коли. „Ох ті жінки, ті жінки!“ Правду велику пише про них „професор“ у Буковинї. А справа тої неємкости наших жінок вражає нас тим більше тут у Коломиї, коли бачимо, що дїють polskie panie, щоб наших міщан зпольонїзувати. Ось роблять „obchody“, уряджують „pogadanki“ прим. „O patryotyzmie“, які виголошує звісний „приятель“ Русинів ks. Majewski, на які стягають людий, роздаючи білети дїтям у школї. Так роблять наші сусїди, а ми зробимо „Миколайка“. Он здало-б ся, щоб на „Миколайка“ дістав дехто щось иньшого як цукорки...

Правда, і у нас колись були виклади „Просьвіти“, але вже нема. Є за те виклади „Руського тов. педаґоґічного“, але на жаль анї не у відповіднім часї, (прим. нинї (23.) є виклад про руську лїт. проф. Колодьницкого о год. 4. по полудни), анї не відповідно оголошувані! Дня 1. с. м. був виклад з педаґоґії, а відтак проф. Бівка з фізики. Може бодай сею дорогою звернемо увагу виділу того товариства, щоб робив виклади 1) публичні, 2) у відповідний час, 3) щоб старав ся повідомлювати про ті відчити ширший загал.

А тепер поговоримо про досить неприємну справу. Знана буде Вп. читачам москвофільська заїлість Лит. Драм. Общества, яке запаковує свої шафи „рускими“ творами, а за те впрост образливо поводить ся супроти руської лїтератури, бо не хоче запренумерувати навіть Л. Н. Вістника, не кажучи вже про иньші книжки; дїяльність свою ще замарковує й посиланем телеґрам на ріжні „собранія“. З огляду на такі обставини

*) Коломийщина, найбільша до Буковини, займає буковиньских читателїв більше, як дальші галицкі повіти. Тому вдячні вп. дописувателеви за дописи із сусїдного нам повіта. — *Ред.*

— А то-ж і не жаль! Хата без неї здаєть ся пусткою. Слїди за нею понесли й його дурну голову. Бог з ними! Нехай живуть своїм розумом, а нам, старим, коло них не панькати.

— Ну, Харко, — сказав я тодї, — а що, як би дїти прийшли та впали тобі в ноги?

— А нїчого! Що я сказав, те й мусить бути. Натерпівсь я з молоду недостатків, — буде з мене...

— Ну, а коли-б вашій Настї упало з неба дві парі волів з готовим плугом?

— Як би то се?

— Та хоч би й так, що я подарував би?

— Не візьму я, пане, за свого сина дївчини з дарованими волами.

— Розумно мінї, се нехай буде й так. Слухай же ще. А що, як би твій Яків знайшов на шляху добрий капшук гроший. Бо й таке буває.

— Буває, пане; тілько що добра слава краща від гроший. Людської думки нїчим не впиниш. Відома річ, що поштарі возять пяних і всяких... Не дорікали-б Якову, так дорікали-б його дїтям. Гуляючи на улицї, дїтвора бовкнула-б що небудь про ті гроші; як же його слухати?

— Коли так, то я ззову громаду і перед громадою подарую тобі самому, по сусїдськи, дві пари волів у плузї, а ти клич мене на весїлле.

Задумавсь старий.

— З вас, пане, таке станеть ся! — каже. — Чудний ви, бачу, пан, нехай вас Бог милує. Тілько і перед громадою не припада мінї взяти таку велику худобу дармо.

— Чом же се вже?

— Тим, що не йде чоловікови в руки *добро незароблене.*

— Не буде воно незароблене, Харко. *Є в мене для тебе служба*, та й не мала.

— А нуте-ж, яка там служба?

— Найми мінї твого Якова на три роки, — у яку роботу, се вже буде моє з ним дїло. Через три роки мати-ме він дві пари добрих волів, та й ще ту земельку, що продає шляхтич.

Нї зрадїв, нї здивувавсь Дундук. Нижче та нижче хилив голову. Вже думав я, що й тут нїчого з ним не вдію; коли-ж він зглянув на мене сумовито і промовив наче не своїм голосом: — Добре, нехай буде *по* вашому.

І після сього ще нїби гірш засумував старий. Здалась йому неволею моя прихильність. Та байдуже мінї було про його: я думав про стару матїр, про молоду пару.

Попрощавсь я з жорстоким дїдуганом, вернувсь до дому і зараз послав по Якова.

III.

Жив у нас уже здавна садовничий, Зота, на прізвище Лапко. Довідавшись, на що мінї знадобивсь Яків Дундученко, зрадїв не помалу.

— Ой слава-ж тобі Господи, — каже, покладаючи на себе великого хреста, — що моєму побратимови така благодать випала!

Рідко таке слово почуєш між нашим простолюддем: стиха радїє, стиха сумує Українець. Почав я розпитувати.

— Та ми-ж, — каже — з ним побратими: задля його зрік ся я й Марусї, тієї то Дундучиха, тепер старої. Побачили-б ви єї дївкою! Та задля побратима зрік ся. Батько в неї був богатий та гордий, а я собі парубіка вбогий. От і кажу Дундуку Харкови: „Сватай, брате. Марусю. Душа щира; шкода попустити в чужі руки“.

— А Дундук багатший був за тебе?

— Нї, такий же, як і я нетяга.

— Як же за його віддав Марусю гордий батько?

— Ге, ге! — каже Зота. — Тут, я вам скажу, таке було, що Бог його знає, як і міркувати. Бачте побратимові моєму, Харкови рибалцї, довелось так же само, як і мінї. Хоч він жив у своїй хатї і рибалка собі змалку, а все таки гарбуза підсунули. Ходить бідолаха понад Днїпром, мов окаянний, і уже таки думки зносять його: чи не лучше насилити камінь на шию?... Ходить, сумує; коли же дивить ся — а ніч була ясна — із води лїзе щось у червоному жупанї. Усі-мов у грача крила, ізпід шапки — оселедець, ще й за ухо закручений. „Дурень ти, дурень!“ каже до Харка, а в Харка вже й душі нема: злякавсь. „Чорт знає чого“, каже, „забажав я-ж!“ Харко тілько хрестивсь. А той йому: „Не хрестись, дурню: я не чортяка. а такий же християнин, як і ти. Я козак Байда, той самий, що висїв ребром на гаку в Царгородї“. — „Як же ти козак Байда, коли його замучено на смерть?“ Пробовкнув тодї Харко. „Та й дїялось се тодї, як ще, може, й мого пращура не було на сьвітї?“ — „Дурень ти!“ каже Байда. „Хиба ти не знаєш, що в Запорожців були на Низу такі тайники по комишах, що й сам дїдко не знайде?“ — „Та се то я знаю“. — „То то-ж дурню!“ (А все лаєть ся вразький Запорожець: се вже їх така мода.) „А се“, каже, знаєш, що як зруйнували Січ, так військова скарбниця провалилась у землю?“

— Нї, каже Дундук, „про таке не чував“. — „Знай же, що вона й тепер під водою, і стережуть єї такі козарлюги, як я, козак Байда, як Сомко Мушкет, або Морозенко і иньші лицарі-невмираки. Усї добрі козаки, всї там зібрались до купи, обступили кругом свою скарбницю тай гуторять про старовину; а часом заведуть пісню таку, що ввесь Днїпро заколишеть ся. Ви, дурні, на сьому сьвіту думаєте, що то вітер понад Славутою бурхає, а то гуде запорозька пісня. — „На що-ж вам“, каже Дундук Харко, (уже й байдуже про свій страх, заслухавшись річей запорозьких), „на що-ж вам стерегти ту скарбницю?“ — „А на те“, каже, „що вона знов зрине серед миру, і дасть ся той скарб у руки нашим правникам, і розбогатїють вони на диво всьому сьвітови...“ Так оповідував козак Байда Харкови; а Харко слухав його, слухав, та й каже: „Коли-б мінї знайти хоч невеличкий скарб! Не тинявсь би я понад Днїпром, мов окаянний! Коли-б мінї хоч сто карбованців, то був би я самий щасливий чоловік на сьвітї“. Запорожець зареготавсь. „Дурень ти, дурень! чорти батька зна, в чому здумав шукати щастя! Баба й сама по собі — лихо, а як до баби та ще гроші — пропаде чоловік, і не схаменеть ся!“ Стеменно так говорив Запорожець, бо на те він Запорожець. „Ну, та дарма“, каже, „нехай буде по твойому“. Засунув руку в кишеню. „На“, каже, „тобі сих цяцьок, забав ся! Тай виняв жменю самих червінцїв. При місяцї горять — жар жаром“.

Догадавсь я слухаючи, що воно. Дундук любив часом, щоб такий чоловік, як Зота, розвішав уши.

— Та й оддав, — питаю, — ті гроші Дундукови?

— Оддав. Така була в Запорожця ручище, наче ківш.

— Чом же Дундук і доси убогий?

— О, да тут, пане, історія була предивна! — каже Зота. — Я-б, може й сам не поняв віри, коли-б не був на весїллю в Харка. А то я бачив своїми очима, як прибув до його під той час Запорожець і яку викинув штуку.

— Ну, яку-ж?

— А ось яку. Брякнув Харко червінцями — батько зараз і оддав за його Марусю. Весїлле було на ввесь мир. Тілько на другий день саме тодї, як бояри виставили на щоглї червону запаску, а на дворі завелись танцї, звідки нї взявсь Запорожець на сивому конї, в червоному жупанї. Пропхав ся в купу до танка та як учистив навприсядки, то нїхто-б не сказав, що се людина:

відтягнув ся був від того „Общества“ руский загал і „Общество“ — спало, бо не має досить своїх сил нї до якого виступу. Аж ось тепер знов робить воно стараня, щоби піднестись коштом — наївних. Ось робить „Маланку“ і просить до співуділу „Боян“. Помимо висше наведених обставин, помимо того, що після ухвали загальних зборів „Родини“, се товариство мало уряджувати сего року Маланку — виділ Бояна пристав до спілки з Обществом. Боже, який Русин чемний та солодкий!...

Ба, але се ще не все! Бо коли сього року задумала була русько-українська академічна молодїж Коломийщини сьвяткувати роковини смерти М. П. Драгоманова і віднесено ся до виділу „Бояна“, щоб він узяв удїл у тім сьвятї, а підчеркнено виразно, що память Др-а, буде сьвяткувати ся виключно як чоловіка науки, а не члена якої партиї — то тодї виділ „Бояна“ відмовив звиняючись „недостачию часу“ (але з кацапами сьпівати — є час?). Коли ж академики звернули в другім письмі увагу Бояна, що приставуть на час, який вибере сам „Боян“, то й досї нема відповіди. Оттакий наш український патріотизм. Коментарі тут злишні.

Невесела й акция виборча. Кацапи й народовцї полїтикують на ріжних довірочних нарадах і „собраніях“ в Коломиї. Правда зроблено старанем комітету повітового й одно віче. Поза там не робить ся нїчо в ожиданю „моральної побіди“. До речі замічу, що народовцї чи там націонал-демократи вхопили ся поставленого г. Дудикевичом — Окуневского, який вже сто разів казав, що не кандидує, а 101-ий раз що мандат прийме з IV. куриї і спочиває в Городенцї. Живу аґітацию ведуть за те радикали уряджуючи численні віча у ріжних околицях, аґітують за Ів. Сандуляком з V. а Др. К. Трильовским з IV. Вістре властий звернене головно проти радикалів. Двох з рад. комітету повітового мають слїдства і розправи, а навіть і засуди. При сих виборах старі історії. В куриї міскій з пів тузина кандидатів; супроти того мав би деяку надію і Русин, але про те з наших шефів від полїтики „страха ради маґістратского“ нїхто не думає. Ось такі наші невеселі обставини. Зі сторони польскої кандидує у V-ій куриї obszarnik Moysa, в IV. мабуть староста колом. Павлїковский. Річу поки що, щоб мож (що дай Боже!) згодом щось веселїйшого написати.

Олег Сатир.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 15-го падолиста 1900.

Від правительства. Концеп. практикант Антін Юзефович перенесений зі староства в Серетї до правительства в Чернівцях.

Член рускої черновецкої громади п. Михайло Догомиля заіменований учителем гр. кат. сьпіву при ц. к. висшій ґімназиї в Чернівцях.

Відчиту з історії Руси сеї недїлї не буде, аж на другу недїлю. Прошу численно зійти ся; справи дуже цїкаві. *Лев Когут.*

П. Є. Пігуляк запрошує виборцїв і невиборцїв з Вижницї і околицї на передвиборчі збори, котрі відбудуть ся у Вижницї, дня 21. с. м. в середу о год. 2. по полудни.

На надзвичайні загальні збори українського академічного товариства „Союз“ в Чернівцях, які відбудуть ся в суботу о 6 год. вечером, мають вступ лишень дїйсні члени товариства. *Виділ.*

Порядок на нашій почтї. Онодї посилав д. М. Л. рекомендований лист, адресований по руски і зажадав від урядника п. Шіллера рецепіса в рускій мові. На се п. Шіллер відповів, що се не есть обовязком видавати рускі рецепіси, а зрештою у него нема так багацько часу на се, щоби відмальовувати з листу поодинокі букви на рецепис... Коли д. М. Л. покликав ся на закон, п. Шіллер відвітив, що такого закона нема і таки написав рецепис по нїмецки. Отсю річ подаємо, як зажалене до дирекциї почт та телеґрафів, бо справдї нам уже і під тим зглядом приходить ся терпіти на власній землї, коли уже й так загарбала нїмеччина усї наші права. Гірко, дїйсне гірко!

Похорони. Вчера перед півднем відбув ся похорон померлого наставника монастиря в Путнї, архимандрита Василя Реней де Гершенього серед численної участи знакомих, приятелїв покійного і сьвященства. Посьвяченя тїла довершив владика др. Репта при співучасти сьвященства. За обтяженим вінцями караваном поступили: Його ексц. президент краю бр. Бурґінїон, Його преосьвящ. митроп. Чуперкович і инш. Сумний похід вирушив з дому жалоби при Семигородскій вулицї до катедри, де катедральний проповідник др. Орест Попескул підніс в вимовних словах заслуги покійного около добра монастиря і його прикмети, як чоловіка. Над гробом згадав покійного „не злим, тихим словом“ владика др. Репта.

Ц. к. мінїстерство торговлї позволило на основане почтового уряду на рускій або котрійсь другій улици, що притикає до тої-ж з назвою „Чернівцї 5“. Час, коли має відбути ся введене в житє сего уряду, подасть ся пізнїйше.

Римо-католицке архиепископство у Львові. „Ruch katolicki“ оповіщує іменоване львівского ректора унїверситету др. Йоскфа Більчевского на римокат. архиепископа у Львові. Сей родив ся 1860 р. у Віламовицях в Галичинї. Сьвячене сьвященичe одержав в Кракові 1884 р. В тому самому роцї промовано того доктором теольоґії на краківскім унїверситетї; опісля слухав він через 2 роки викладів на григорияньскім унїверситетї в Римі, і один семестер викладів в Institut catolique в Парижи. По габілїтациї в 1890 р. на приватного доцента при краківскім унїверситетї, покликано його на професора доґматики до Львова. З його численних наукових праць найважнїйші річи із царини археольоґії.

Зі Львова доносять, що дня 14. с. м. помер знаний лїтерат і історик польский Станїслав Шнір Пепловский. Покійний тїшив ся великою популярностию головно в кругах молодїжи, не дивно про се, що смерть його викликала серед польскої суспільности велике враженє. *З. е. п.!*

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Народна Бібліотека. Вже здавна відчуває ся у нас недостача видавництва таних книжок. Для справедливости замічу, що й ті „дорогі“ книжки наші зовсїм не дорогі. Порівнаймо лиш н. пр. нїмецькі видання нових авторів, пр. Гауптмана і їх цїну з цїною руських книжок, а побачимо, що дорозше. Але будь що будь, все не доставало такого видавництва як у Нїмцїв Реклям, а у Поляків Цукеркандель. Аж ось гурток людий під офіцияльною назвою „М. Яцків і Спілка“ взяв ся до тої працї перед кількома місяцями і сповнює єї як не можна красше. На перші випуски пішли новелї В. Стефаника п. з. Камінний хрест. Красшого початку й не можна було, здаєть ся зробити. Відтак пішли Толстого „Два старцї“ в переводї М. Павлика; тепер же маємо в руках Гоголевого „Тараса Бульбу“ в переводї і з передмовою Др. В. Щурата. Як бачимо твори самі вартні і пригожі до читаня як найширшим верствам. Вельми великою заслугою видавництва уважаю випечатане Тараса Бульби. — Се одна з немногих повістий, що воскрешує перед нашими очима стару, козацьку славу, вона загріє не одну народну душу. Ширити-б єї між молодїж і селян. До гарного змісту прилучаєть ся й бездоганна форма. Друк ясний, милий для ока; помилок майже нема. Коли до того додамо, що цїна тих книжочок незвичайно низька, бо лиш по 20 сот. за випуск, тож всякий згодить ся, що сьвятим обовязком кождого Русина є те, так корисне видавництво попирати. Дай Боже, щоб невидавцї могли колись випечатати на своїх книжочках таке число, яке нинї печатає Реклям на Унїверзальній бібліотецї.

Ярослав Весоловський.

Переписка редакциї.

Всеч. о. Ів. П. в Довгоп. Річ з тою повістию має ся так: Вона друкувало ся через два роки в фейлетонах „Буковини“ і рівночасно робила ся з неї відбитка, яку брала „Видавнича Спілка.“ Тепер знов, щоби не нудити читачів вічними перервами задля незалежних від нас причин, ми друкуємо її та посилаємо як до даток усїм предплатникам. Цїле „Відродженє“ в 3 частях появить ся в недовзї як одна з книжок львівскої „Видавничої Спілки.“

Дентист
Д^р К. КЛИМ
ординує від 9—12. і від 2—5 год. при ул. Кривій (Schlangengasse) 20.

вихор вихром! Довго була видна на тім місцї яма, де танцював Запорожець. Потім випив горілки та й каже молодому: „Послухай ти мене, дурню! Коли-б я схотїв, то погубив би тебе з тїлом і душею, та славно ти співаєш пісень про нас, козаків, — за се тебе помилую. Жінка — так тому й бути — нехай зостаєть ся тобі, а гроші верни мінї зараз.

— І Дундук вернув?

— Виніс із комори всї до останнього червінця і оддав Запорожцеви. От чом він і доси вбогий!

— А Запорожець же тодї що?

— А Запорожець сховав у кишеню гроші й сїв на коня. Тимчасом закрутило так вітром, що всїм пісок позасипав очи. Дві про спершу почорнїв, потім посивів; водою бурхало під саму хату. Люди вжахнулись; а Запорожець такі кинувсь у піняві хвилї. Сивого коня його не видко було за піною; сам він спершу бованів у кармазинах, далї й його стало невидко.

— І ти отсе все бачив своїми очима?

— А як же? Я в Харка був старшим бояриним.

Я добре знав, що наші Українцї, під веселий час, вбачають у своїй уяві великі дива.

Леґенда про Дундукове весїлле вдарила мене з иньшого боку. Дундук, скілько я памятав, здавна здававсь нашій челяди узловатим чоловіком. Часом чуєш було про його, що в його закопані для схованки якісь розбишацькі гроші; иноді говорено про його нищечком, що він — химородник якийсь, а иноді — що його батько роздобував хлїб гайдамацтвом, тай сам він знаєть ся з розбишаками, а ті з ним дуванять свою здобич. Ще-ж я чував нераз про якогось маляра-чорнокнижника, що нїби то пробував колись у хатї в Дундука і змалював з його таку парсуну, що поки не згорить, поти й Дундук жити буде на сьвітї — хоч би й двістї років. Згадав я про всї такі казки, що було слухаю проміж челяддю та й думаю: чи вже-ж то все плескали люди дурно? Що Дундук — чоловага чесний, се річ була певна, а все-ж оттой Запорожець тогосьвітний натякав на якісь таємности з гайдамацького побуту. Видно, то вже одружившись занедбав Дундук давні свої звичаї. Так я собі міркував слухаючи Ганкове чудне оповіданє.

IV.

На вечір прибув до мене Яков. Зрадївши, що батько подаєть ся на його залицяне, поступивсь господареви частиною свого заробітку і мов з неволї вирвавсь із поштарства.

— Ну, Якове! — кажу йому: — забирай весла. Подивлюсь, як твій старий плакати ме з радощів.

— Не знаю, пане, хто з нас плакати ме, — каже усьміхнувшись.

— А що?

— Да те, що його карбач походить по моїй спинї.

— Що се ти? Чи вже-ж бо?

— Да й таки! Не спустить у нас батько синові.

— Ти-ж до його вернеш ся з покорою!

— Оттут же і він то покаже, що він — батько.

— І добре таки він тебе пошмагає?

— Да так, щоб знав, скілько ще в старій руцї сили.

— Жаль же мінї тебе, брате. Се він тобі попише спину так, що не загоїть ся й до весїлля.

— Да таки й так, пане.

— Я поїду, обороню тебе.

— Як же се можна, пане?

— Я сам уведу тебе в хату й не дам ударити нї разу.

— Та що се ви, пане? Господь з вами. Хиба я не син своєму батькови?

— Дак ти не хочеш моєї оборони?

— Та й не хочу таки, пане! Батько не вбє мене на смерть; а горе, кажуть, тому синови, що не дасть ся батькови вдарити!

Я подумав собі; „Ось де біблія робить своє дїло!“

— Ну, коли не хочеш моєї оборони, то не погнївайсь — поїду дивитись, як тебе батько бити-ме.

Нїчого не сказав на се Яков. Поплили човном.

V.

Ніч була зоряна. Повний місяць гуляв по чистому небу, мов той козак по днїпровому степу. Як причалили, я послав Якова попереду, а сам став під вікном. Старий рибалка сидїв із своєю жінкою коло каганця. Він лагодив невід; вона пряла куделю. Якась досада поривала Дундука; грізно позирав на жінку і, перестаючи робити своє дїло, махав рукою. Глухо бубонїв його голос. Жаль було мінї Якова, що він негодивсь у таку пору; боявсь, що батьківська наука буде аж геть жорстока. Отже й вийшло не так.

Як припав Яков батькови в ноги, старий сказав не так сердитим, як смутним голосом:

— Устань, вражий сину, устань та подивись на двері!

Дверий було мінї в вікно не видко.

Яков, уставши, озирнувсь і здивувавшись поглядав на батька й матір.

— Се твоя дурна голова наробила! — сказав Дундук.

Тим часом стара мати, обнявши синови голову, почала голосити: — Дитино моя! мій соколику, мій орле сизокрилий! у яку нещасливу годину народивсь ти на сьвіт Божий! Молила я за тебе Господа, та й не вимолила! Один ти в нас як зернятко в орісї, та й тобі мабуть не буде щастя.

— Бог з тобою, мамо! — каже Яков, одвівши єї руки. — Чого се тобі здавсь таким страшним Запорожець?

Слово „Запорожнець“ привело мінї на память Дундукову леґенду про козака Байду.

— А ти шуткуєш з ним? — озвавсь старий. — Правда, тепер тобі нї що не страшно, коли не побоявсь покинути батька.

— Тату! каже Яков: — Приніс я тобі винувату голову. Бий мене як хочеш, тілько не вбивай словами!

— Сам ти вбив себе і свою долю! — грімнув старий.

— Ой лелечко-ж, лелечко! — голосила, сплеснувши руками, Дундучиха.

— Чим я вбив єї, тату? — спитав Яков.

— Чим убив! Безголовний ти хлопець! Тобі все здаєть ся играшками. Якою силою опинивсь ти зараз на сьому боцї? Ти думаєш — людською?

— А то-ж якою?

Старий показав на двері.

— Ой Боже мій, Боже! — заголосила знов стара мати.

Не добачив я крізь віконце, що там було на дверях, і дивним здавалось мінї, про що вони турбують ся!

(*Конець буде.*)

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одіжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15
під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші
плащі жіночі,
для дівчат і дітий
(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),
жакети, мантильки,
ротунди, порохівники
з шовку і могару
з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ
для панів, хлопців і дітий,
загортки, шляфроки, футра
міскі і до подорожи,
Менчикови, Гавельоки
і всї річи хводичі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.
На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Повідомлене.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию на

ПРЕДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ
на стіні за помочию
„СКІОПТИКОНА“.

Почавши від 28. с. м. буду давати представленя по селах і місточках, перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя хоч раз загостити, а я постараю ся о то, що з моїх представлень буде кождий на певно вдоволений.

З глубоким поважанем
Стефан Горук.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Хто хоче добре і по властивій ціні купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Літні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всіляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всілякої якости.

Всілякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найліпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найліпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднійших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на літо в найновійшім анґлійскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всілякого рода

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 132. Чернівцї, недїля дня 5. (17.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Руска школа.

(Головний збір черновецкої філїї тов. „Руска Школа“.)

Сей збір відбув ся у недїлю, 4. падолиста с. р. в салї „Народного Дому“ в Чернівцях. Голова філїї привитав учасників, отворив збір і удїлив секретареви слово до відчитаня справозданя з дїяльности видїлу за рік 1900. Відчитано отсе справоздане:

Протягом с. р. відбули ся три засїданя видїлу черновецкої філїї, а то: 1. засїдане дня 8. сїчня с. р. у Старих Мамаївцях, 2. засїдане дня 9. червня с. р. в Садаґурі і 3. засїдане дня 14. жовтня с. р. в Новій Жучцї.

На видїловім засїданю дня 9. червня с. р. в Садаґурі було ухвалено, щоби 15. липня с. р. відбув ся вечерок з танцями й аматорске представлене, з чого половина чистого доходу мала бути призначена на докінчене будови „Народного Дому“ в Чернівцях, а друга половина до каси тов. „Руска Школа“ на видавничі цїли. — Позаяк около 15. липня с. р. сили драматичного кружка із Заставної порозїжджали ся (н. пр. п. Іполїт Омельский пішов на військові вправи), то аматорске представлене не могло відбути ся. Вечерницї з танцями відложено на осїнну пору з тої причини, що в липню с. р. була велика спека.

На видїловім засїданю з дня 14. жовтня с. р. в Новій Жучцї вибрано надучителя Дарія Пігуляка делеґатом до комітету, що мав би був передати краєвому правительству петицию дотично зниженя службових лїт учителям і уложеня нового пенсийного закона для учительских вдів і сиріт та виплачуваня павшалїй на опал і обслугу для шкіл.

За ухвалами видїлових засїдань були повірені до опрацьованя відчити, котрі відчитано. П. надуч. Іля Прокопович читав про виховане молодїжи, уч. Володислав Кукелка про кару задержуваня учеників по науцї, уч. Іполїт Влад на тему: на що засновують учителї товариства? і уч. Теофіль Порембский на тему: якими способами можна би забезпечити тревало успіхи науки, що єї подає народна школа.

Всї внесеня, що були ухвалені філїяльними зборами, передано головному видїлови тов. „Руска Школа“ до залагодженя. — Головний збір приняв се справоздане до відомости.

Удїлено слово уч. Теофільови Порембскому, щоб відчитав свій відчит: „Якими способами можна би тревало забезпечити успіхи науки, що єї подає народна школа“. Прелеґент звернув увагу своїм відчитом на способи, що придатні до тревалого забезпеченя успіхів у науцї народної школи. (Сей відчит був напечатаний у 128-ім числї „Буковини). Надуч. Іван Савіцкий іменем збору подякував прелеґентови за єго працю.

По сїм відчитї завела ся довша дискусия. Надуч. Юрій Кирилович висловив ся у довшій промові, що плеканє церковного сьпіву конечно потрібне, і щоби учителї додавали собі як найбільше працї, щоб розвинути церковний сьпів належито, бо таким способом можна би достаточно розвинути релїґійне почутє в молодих і старших людий.

Уч. Микола Гаврищук каже, що, коли учитель буде додавати собі найбільше сили до працї около піднесеня церковного сьпіву, тодї занедбає сьпіванє народних пісень, бо пляном науковим для шкіл народних призначено для сьпіву лише одну годину тижнево. А щоб народна школа розвивала релїґійне почутє у молодїжи то на те заведено у нїй такі наукові предмети, як н. пр. землепись і природознавство, що збуджують правдиве релїґійне чувство і в більшім розмірі нїж церковний сьпів.

Надуч. Іван Савіцкий говорив про важність церковного сьпіву і поставив уч. Мик. Гаврищукови отсе питанє: — На що-ж учать церковного сьпіву в учительскім семінари? Уч. Мик. Гаврищук відповів, що ученики народної школи мають з церковного сьпіву саме тілько хісна, що й питомцї учительского семинара. Справедливійше й лїпше було би, коли-б ті години, що пропадають марно з церковним сьпівом, призначено для обширнїйших і докладнїйших студий у педаґоґицї.

Проф. А. Клим, делеґат тов. „Руска Школа“, витає збір щиро й бажає, щоб наша філїя розвивала ся і на дальше так само як і доси. При сїй нагодї вказав також на всїлякі способи, що придають ся до працї около піднесеня долї народного шкільництва й єго учителїв. Виразив і своє бажанє, щоб учительство дочекало ся як найскорше тої пори, де наш нарід уважав би народну школу й учителїв своїми найлїпшими приятелями в житю.

Проф. Ісопенко звернув увагу на хосен із садівництва.

Прочитано касове справозданє; збір удїлив уступаючому видїлови абсолюторию із веденя рахунків. Надуч. Іван Савіцкий складає іменем збору уч. Володиславови Кукелцї сердечну подяку за старанне веденє рахунків.

Збором ухвалені отсї внесеня: Головний видїл тов. „Руска Школа“ має постарати ся: а) Щоб ц. к. староства повітові наказали громадам (як се стало ся у кіцманьскім повітї), аби громадскі видїли обрадили справу виплачуваня шкільних додатків податковими урядами (надучитель Іван Савіцкий); б) Щоб виконувано шкільний закон, що ним обовязані громади удержувати і посилати до школи своїх бідних учеників (надуч. Ів. Савіцкий); в) о заснованє бібліотеки при товаристві „Руска Школа“ в Чернівцях.

Голова філїї, надуч. Дарій Пігуляк, перепросив членів філїї, щоб вибачали, коли уступаючий видїл може не міг виконати дечого, що був повинен зробити.

Надуч. Іван Савіцкий виразив іменем збору уступаючому видїлови сердечну подяку за старанну дїяльність.

До нового видїлу на рік 1901 вибрані: надуч. Дарій Пігуляк, голова філїї; надуч. Іля Прокопович, заступник голови: надуч. Омелян Іванїцкий. контрольор; уч. Ілярій Карбулїцкий, касиєр і Микола Гаврищук. писар; уч. Юрій Мартинюк і Теофіль Порембский, заступники видїлових членів.

Потомки українського гайдамацтва.

ОПОВІДАНЄ

Панька Кулїша.

(Дальше.)

VI.

— Бувайте здорові! — сказав я, увійшовши в хату. — Що се ти, Харко, так насупивсь? Та й твоя стара нїби чого плакала? Хиба не раді, що син вернув ся?

— Та правду сказавши, — рече Дундук, — не знаємо ще, чи нам радїти, чи смутитись.

А стара стирала лавку, щоб я сїв.

— Як же се так? — спитав я сїдаючи кінець стола, тим часом як старий Дундук сїв з другого боку, а син його став проти мене так, що дверий мінї не було видко. — Дивуєш ти мене, Харко, своїм словом!

— Та й ти, добродїю, здивував нас не згірш.

— Що-ж таке?

— Да те, що не встиг я озирнутись, а ти вже й зробив з мене, що сам хотїв.

— Що-ж я з тебе зробив?

— Ех, добродїю! трудно мінї говорити з тобою! Говорити мінї з тобою — все одно, що проти вітру брати.

— Чом же?

— Да тим, що ти — добрий пан; дивиш ся так ласкаво, і слово твоє таке приятне; оддав би тобі, здаєть ся, душу; а як подумаєш про вас, панів, сам із собою, то й стане якось нїби сумно.

— Чи справдї? Чом же се? Не вже-ж ти сподїваєш ся від мене якої пакости?

— Від тебе, добродїю? Нї, від тебе — нїякої. Ти — добрий собі пан, се вже так; і покійний твій панотець був добра людина. Може й багацько вас таких є; та ви самі не знаєте, яким духом водитесь. Вам иноді здаєть ся, що ви робите добре собі й иньшим, а ви тим часом по тонкому льоду ходите, і самі не знаєте, коли провалитесь.

— Ну?

— Ну, так як подумаєш про се, то й страшно нашому братови в купі з вами ходити, щоб і собі не провалитись. От що я тобі сказав, добродїю. Вибачай за моє нерозумне слово. Я вже такий собі вдав ся, що кождому ріжу у вічі, що думаю.

— Чом же ти думаєш, що ми ходимо не по землї, а по тонкому льоду?

— Да тим, що я не бачив ще панського дому такого, щоб стояв твердо, як простацький.

— Нї, сусїде, дуже далеко вже ти зайшов. Наші доми стоять по дві сотнї років, а сини в нас приймають по отцях чесне імя й достаток.

Поки ми розмовляли, стара Дундучиха розгнїтила на припічку багаття і поставила сковорідку до іешнї на триніжкови. „Побіжи“, каже, „синку, вхопи сухеньких скіпочок!“

Тільки-ж Яков замяв ся, що йому хочеть ся послухати батькової розмови; а старий озвавсь до жінки: „Підмаж там швидко! Не люблю, як осиплеть ся глина“.

Мінї було якось нїяково додивлятись, що там на дверях... Мусїв терпіти.

— Так що-ж, брате, — кажу далї, — що ти скажеш проти нашого панського побуту?

— Те, що якийсь він собі не певний; говори там що хочеш. Рідко син у вас робить те саме, що робив батько, і наврид, чи зоставсь хоч один унук у тому будинкови, де звікував дїд. Нема на ваших панських домах благословення Господнього. Може, я й дурний собі чоловік, та що-ж, коли так воно мінї здаєть ся?

— Се, брате, здаєть ся тобі так через те, що не бачив ти по близьку добрих панських семей. У нас багацько внуків живе по предківських будинках. Маю в Бозї надїю, що й мої внуки жити муть в Крутоярівцї.

— Не пророкуй, ой не пророкуй, добродїю! Хто знає, у яку минуту ти се говориш? — сказав Дундук тай поглянув на двері (вони від його не були закриті, а поломе з припечка обливало їх жовтим сьвітлом). Ну, так от воно — то й стане нашому братови сумно, як подумаєш, що в кого в самого нема щастя, то й не дасть його й тобі. Спершу я був зрадїв від твоєї ласки, та як подумав добре...

Я перебив Дундука: брала мене досада.

— Хто-ж тобі сказав, що в нашому побутї нема щастя?

— Хто мінї сказав? — промовив старий якось чудно й споглянув пильно на двері. — Як же в вас буде щасте, коли — тут чоловік рівно живе з жінкою, там син посердивсь з отцем, там брат позива брата. Та хибаж є між вами хоч один пан, щоб обійшовсь без суду? А хто розправляєсь за свої уразки огнем і зелїзом? Усе пани. Хто не боїть ся знайти на чоловіка руку? Все тіж пани.

— Постой, приятелю! Се ти говориш такому, що з роду не судив ся і не задравсь нї з ким, що в його у отецькому домі було завсегда тихо, мов у раю.

— Знаємо ми сей рай! — каже усьміхнувшись.

— Не раз уже довелось мінї бачити, як він перевертав ся у пекло. — Нехай тілько тебе Господь оборонить... А через віщо-ж?

— Все через ті гроші. Чи сяк, чи так а вони рушали панське щасте.“

— А ваш брат, простолюдець, хиба не вганя за грішми?

— І наш брат з роду часом туди-ж за панами, то що-ж? Достаєть ся і нашому братови котузї-позаслузї.

— Так по твоєму розумови щасте держить ся більш там, де нема достатків?

— Здаєть ся мінї, що не в панстві, а в мужицтві воно не держить ся.

— Да сам же ти, Харко, не дозволяв синови одружитись з убогою. От і ступень у панство!

— Правду речеш, добродїю. Не до-

Голова товариства подякувавши членам за участь і внісши многолїтство за здоровлє цїсаря, замкнув збір.

Чернівцї, 4. падолиста 1900.

Микола Гаврищук, писар.

Перегляд полїтичний.

(*Кріґер в дорозї до Европи. — Недуга царя. — Вісти з Хіни.*).

Бувший президент Трансвалю, Кріґер, що їде до Европи на голяндскім корабли „Ґельдерлянд“, має прибути до марсильского порту вже в недїлю дня 18. с. м. о 8-ій годинї рано. На двірци повитають его торжественно товариства і відпоручники комітетів марсильского і париского. Дожидати его буде також внучка панї Ельоф. Відтак удасть ся Кріґер до готелю, де замовлено для него і для его окруженя 30 комнат. Вечером відбуде ся банкет на 400 осіб. Кріґер буде промавляти по голяндски. З Марсилїї поїде Кріґер в понедїлок до Парижа, де будуть его витати також опозицийні сторонництва францускі. Француске правительство не возьме участи в повитаню Кріґера і заборонило своїм урядникам витати его. Навіть бурмістр Марсилїї не появить ся при приїздї Кріґера. Не будуть витати Кріґера також і социялїсти.

* * *

Як доносять з Петербурга занедужав цар в Лївадиї на тиф. Недуга має бути легка і нема причини побоювати ся поважнїйших наслїдків. Вісти про смерть царя розходили ся вже від кількох днїв.

* * *

З Пекіну доносять під датою 11. с. м.: Заграничні посли згодили ся остаточно на слїдуючі точки, котрі мають бути ще затверджені дотичними правительствами, а відтак мають служити за підставу до тимчасового договора з Хіною: 1) Хіна має виставити памятник убитому Кетелерови, на місци, де він погиб, і вислати одного з князїв цїсарскої родини до Нїмеччини, аби виправдати хіньский двір; 2) Хіна має стяти одинацять висших урядників і князїв, котрих імена суть вже звістні; 3) в тих провінциях, де були кроваві забуреня, державні іспити мають бути на 5 лїт здержані; 4) всї ті урядники, котрі не проявили достаточної енерґії в поборюваню ворожого чужинцям руху, мають бути усунені і покарані; 5) Хіна має заплатити відшкодоване; 6) уряд для заграничних справ має бути знесений, а справи, входячі в круг его дїланя, віддані мінїстрови заграничних справ; 7) мають бути уможливлені нормальні зносини з хіньским цїсарем; 8) Таку і иньші форти мають бути знесені, а довіз оружия і воєнних материялів заборонений; 9) для посольств в Пекінї мають бути заведені сталі сторожі, котрі запевнювали би і забезпечували водну комунїкацию з Пекіном; 10) в цїлій державі мають бути через 2 роки вивішені проклямациї з забороною руху боксерів.

Омелян Попович.

Перший стишок Ом. Поповича п. з. „Буковина“ (руско-патріотичного змісту) був поміщений у 7-ім числї „Bukow. pädag. Blätter“ з дня 7. цьвітня 1875 р. Отже, коли принято числити лїтературну дїяльність якогось письменника від першого печатаного твору, то вже на веснї сего року була пора сьвяткувати 25-лїтний ювілей дїяльности Ом. Поповича. Не стало ся так тому, бо в нас нема звичаю, як у Нїмцїв, зазначувати собі в календари на кілька місяцїв наперед день, коли треба би сказати спасибі якому громадянинови за его роботу. Ми не такі точні, не лише в таких справах, але й у всїм.

Але не все буває шкода з нашої неточности; вона що найменьше не вменьшає нашої прихильности до заслуженого чоловіка і не вменьшає ему чести. Наша подяка має виявляти ся не лише точно в день ювілею по 25. лїтах; і перед ювілеєм був час і по ювілею буде час заявити ему ще нераз подяку за роботу, бо ми що дня бачимо наслїдки сеї роботи. На подяку, поки жиє чоловік, нїколи не за пізно.

Завтрішний день, 18. падолиста, вибрано на сьвяткованє ювілею. Буде се сьвято не самого Поповича, але взагалї народної школи. Імя Поповича в остатних роках так тїсно звязане у нас із руским шкільництвом на Буковинї, що коли шануємо его заслуги окремим сьватом, то при сїм сьвятї нїяк не можемо забути головну ниву его роботи і тих робітників, що ему помагали хоч би таким способом, що виконували его поради. Оттим то, як заповідає ся, завтрішнє сьвято, призначене для особи бувшого народного учителя а тепер провідника руских учителїв, дасть нагоду звеличати не лише его самого, але і ту головну цїль, народну школу, для котрої він жив і працював.

Але Ом. Попович заслужив ся не лише на поли шкільництва; редакция „Буковини“ має свою окрему причину поздоровити его з завтрішним ювілеєм, бо се-ж ювілей першого дїйсного редактора „Буковини“ від еї заснованя в р. 1885 аж до кінця 1891 року. Часопись підписував, правда, хто иньший, навіть Ю. Федькович давав якийсь час фірму, але справдї писав і редаґував еї через сїм лїт Ом. Попович. Тай пізнїйше він помагав редакциї, бо в него є денникарска жилка і він не мовчить, коли має що сказати. Кождий суспільний дїятель повинен бути і денникарем, бо коли хоче виховувати суспільність, мусить ужити до того і часописи, мусить писати. Отже був денникарем і Попович, був редактором у самих тяжких початках нашої часописи — і таку ми маємо причину займати ся его ювілеєм більше, як чиїм иньшим.

Охоту до писаня унаслїдив Ом. Попович очивидно по батьку, православнім сьвященику. Сей писав і печатав свої річи по нїмецки, бо таке було в его часах шкільне і домашне вихованє, що нїмеччина верховодила в інтелїґентних домах. Син же его, Омелян, що родив ся 1856 р. в Дорна-Ватрі, а хлопячі лїта провів між Гуцулами в Путилові, мусїв потім у висших нїмецких школах довго визволювати ся зпід впливу нїмеччини, щоби вкінцї стати руским дїячем. Руско-нар. театр, студентска орґанїзация „Согласіє“, аматорскі вистави, старші Русини, з котрими Попович сходив ся в 70-их роках; крім того і вплив родини, в котрій таки не зовсїм була занедбана руска мова, — отсе разом відкрило очи молодому ученикови так, що він став рішучим Русином.

Обставини житя Ом. Поповича зложили ся так, що він з VI-тої кляси ґімназияльної перейшов до учительскої семинариї. Се певно він сам колись уважав за невдачу у своїм житю, бо вжеж ґімназия і унїверситет дають ширше поле для дїяльности; однак нїгде не справдила ся пословиця „нема лиха без добра“ так, як у его житю; як раз яко учитель він нам придав ся найбільше і заслужив ся. Відомости, праця і невсипуча енерґія вивели его на становище, з якого може вести наші народні школи і справдї веде незвичайно прикладно. Довести до ладу орґанїзацию руских шкіл і дбати, щоби ті школи були не тілько на папери (як сотки шкіл у Галичинї), та щоби у них ішла справдї робота — се занятє не легке, особливо сими роками, коли ще не забуло ся „давних добрих часів“, як учитель не потребував занадто „гризти ся“ школою. Ом. Попович сповняє сю задачу, має з того боку неодну неприємність, бо „ще ся такий не вродив, щоби всїм догодив“, але має і ту велику приємність, що може вже дивити ся на дїйсно великі наслїдки своєї роботи.

Завтрішнїй ювилей Ом. Поповича називає ся ювилеєм его лїтературної дїяльности. Ом. Попович не з тих письменників, що їм визначує ся першорядне місце в історії т. зв. гарного письменства; та проте потрібна була его робота, доконче потрібна, як потрібний щоденний хлїб, що его пече пекар. Великі ґенії не укладають календарів, не пишуть букварів і шкільних читанок для дїтий, не пишуть новинок у часописях, — а про те хто посьміє сказати, що вся та щоденна печатана страва нам не потрібна? Нам без неї тяжше обійти ся, як без високих думок фільозофів, хоч як ми ті цїнимо. В иньші часи і в иньших обставинах міг би і Попович зосередити свою дїяльність на однім поли і довести на нїм до більшої досконалости; тимчасом 25 остатних років на Буковинї — се, можна сказати, був час, де найбільшим сьвітлом по селах мусїв бути і мусить ще й тепер бути — буквар! Ширенє самих початків осьвіти і охоти до книжки тими всїма простими способами, яких мусить ся уживати в неосьвіченій громадї — се певно не така робота, що дає чоловікови дивити ся на всю людскість з найвисшої висоти людского розуму; та про те нїщо иньше, тілько сї початки осьвіти дадуть будучому поколїню дійти висше. Ми корчуємо, оремо і засїваємо зарослі буряном поля; а плодами будуть тїшити ся аж ті, що сегодня вчать ся з букваря. Їм буде лекше жити; вони будуть могли лїтати „сизим орлом під облаки“; — нам же доля судила приготовляти для них шлях. А між тими, що приготовляють сей шлях, Ом. Попович один з перших.

веди Господи нїкого такий ступінь зробити? Отсе-ж мене узяв був смуток превеликий і не знав я, що дїяти, а тепер знаю. Договорився я з тобою до глибокої правди. Хотїв еси, добродїю, помогти мінї своїм достатком, тай засмутив мене старого, а розмовою знов на простий шлях вивів.

Не розумів я, що се він каже. Коли-ж він:

— А годї, жінко, глину замішувати! Якове, оступись. Нехай пан усе знає. Тільки слухайте, пане: хата — покришка!

Я дав слово додержати Дундукової таємницї.

— Тепер дивись, добродїю. Ти до мене роздобривсь по свойому, а я до тебе — по свойому. Знай старого Дундука, який він є!

Підступив я к дверям. З за глини, що не вся ще одпала, визирав намальований Запорожець, такий самий, як можна бачити скрізь по Вкраїнї, тільки робота малярська була не проста: фарби сияли і двиготїли проти поломя, мов живий козарлюга перед очима в мене грів ся коло багаття.

— Чи се не козак Байда? — спитав я.

— Він самий, каже, всьміхнувшись.

— Ось попробуймо, пане, чи добре моя стара спрягла іешню, а я де-що вам роскажу, не так як люди плещуть. — Ми родом з Канїва, а хату сю збудував дїд мій, Запорожець. Знаєте, як зруйновали Січ, то богацько тодї сїромах поверталось до свого роду. Вернувсь і дїд мій — нехай спочива в Господа. Тілько не схотїв жити з нами, а збудував собі отсю хату на пустинї й пробував одним один. Був до нас мов чужий; мало його й бачили. Кажуть, що в його були гроші, та Бог зна, чи правда сьому. Як умер, ми сюди перебрались із Канїва, та не знайшли нїчого, опріч козацької зброї.

— Чого-ж ви перебрались у пустиню.

— Того, що в Канїві нам було тїсно.

Жили ми там у сусїдах, — мати стара да я. Ото-ж почали ми жити в своїй хатї. Раз вернувшись із риболовства, гріюсь я коло сеї самої печи. Мати покійниця варить вечеру. Аж ось закопотїло щось конем. Після дїда зосталась пара злющих собак. Мовчать — не обізвались. Коли-ж і йде в хату оттакий, як ви бачите на дверях, козарлюга. Не поздоровкавшись і не зглянувши на нас, скинув до долу бурку й зоставсь у червоному жупанї. За поясом пистолї; шабля при йому, рушниця.

— Малий! гукне на мене (а мінї вже давно за двадцять), — засип коню вівса; а ти, стара давай вечеряти. — Не держав дїд коний, а овса й сїна знайшли ми до волї під повіткою. Засипав я коню овса — а кінь добрий, лицарський; вернувсь у хату, а Запорожець, сидячи серед хати на бурцї, уплїта вечерю. — Подай, малий, горілки! А в нас нї пів чарки. — Дурню! гукне на мене. „В глухім кінцї під ворітьми!“ Узяв я заступ копнув разів со два, аж у землї барилце. Запорожець напивсь нахилки, звелїв подать сїдло під голову й захріп на всю хату угорнувшись у бурку.

— А ви й не знаєте, хто він такий?

— І спитати боїмось. Проспав до третїх півнїв. Було се в осенї. Як засьпівали треті півнї, схопивсь, вийшов до коня, напоїв у Днїпрі, вернувсь та й каже: „Добре ви зробили, що не спитали, хто я. Лучче й не знайте й не кажіть нїкому. Тай поїхав“.

— І не подякував?

— Куди! Дивить ся так, наче він тут господар, а ми — челядь. Бачте, як сей, що на дверях дивить ся? Так і той позирав. Брови насупив, а сам нїби всьміхаєть ся й нїби всякого готов назвати дурнем.

— Куди-ж він поїхав?

— А як би ви думали? Просто за Днїпро. Було ще темно, і вітер з вашого берега дув міцно.

Днїпро гуляв, піна так і білїє, а йому байдуже. Кажуть, Запорожцї були характерники. Та не про те річ. Пройшло може з год. Забули ми про Запорожця. Тимчасом отся сама Маруся затуманила мінї голову. Не та вона тодї була, як тепер ви еї бачите, та й я був иньший. Здурів, добродїю, так, що здались мінї й кози в золотї. А її тьокаб богатир був. Ну звісно — гарбуза дано. Як сїв я з вечора кінець стола, от на сьому самому місцї, як засумував схиливши голову на стіл, то й зоставсь на всю ніч. Що так нї казали мінї мати — нїчого не чую: у мене в голові Днїпро реве та бурхає. Не знаю, що зо мною стало ся-б, може-б скрутивсь до сьвіта. Коли-ж заступа й зарже кінь під вікном. Дивлюсь — передо мною Запорожець. Місяць піднявсь із за Днїпра й сьвітив у вікно як раз на двері. Запорожець стояв з такою усьмішкою, як отсе намальований. — Дурень! каже. — Чого сумуєш? Дурень ти. А я мовчу; туга в мене така на серцї, що й Запорожця не злякавсь. От він бачить, що я мовчу, — Знаю, каже, чого твій сум. Гарбуза підсунули, так розкис і із жалю. Дурню ти ходиш! не знаєш, де твоя дїдина закопана. — А де-ж? — Да там же, де була й горілка, тілько вкопни глибше. Почувши се я й задріжав увесь. Зараз за заступ та до воріт. Справдї кожана торба з грішми. Убіг у хату: „Батьку мій рідний! а він тілько сопиться. „І ти,“ каже, „дурний і гроші твої дурні, Буди стару, нехай козакови наготує вечеряти.“ Знов повечеряв мовчки, трохи заснув, а перед сьвітом і гайда з двора.

— І знов через Днїпро?

— Нї, на сей раз берегом. Хутко й покривсь за княжою горою. Ну, звісно — Марусин батько не той став, як побачив мене при грошах. А його саме тодї обідрали розбишаки. Наїхали в ночи та й обшукали всї схованки. Сам і показав неборак; з ними нежарти! Ото-ж й я одруживсь. Купив цїлу бочку горілки, зварив казан меду, угонобив свою околицю так, що у всїх завернулось у голові.

(*Конець буде.*)

Свою літературну діяльність він почав поезиями патріотичного змісту а відтак численними статями педаґоґічно-дидактичного змісту. Від року 1879 до 1899, отже через 20 літ, укладав безплатно всї календарі „Рускої Бесїди“. Від р. 1885—1895 редаґував безплатно місячну ґазету „Бібліотека для молодїжи“. Дописував до „Родимого Листка“, „Лопати“ (1876/77), „Рускої хати“ та до „Ластівки“ (що виходила у Львові для дїтий) — в першій половинї 80. років. Редаґував руску часть орґану буковиньских учителїв „Bukow. Lehrerstimme“. „Альманах“ „Союза“ — вийшов головно его заходом. Написав багато принагідних стихів. Иньші стихи находять ся у збірцї Трильовского „Вперед“. Від року 1885. до кінця 1891. був головним тай безплатним редактором „Буковини“. Взагалї майже всьо, що друкувало ся в Буковинї по нашому від 1879—1891 року, вийшло або виключно его заходом, або при его головній помочи.

Для молодїжи написав крім иньших книжочки видані „Рускою Бесїдою“, взглядно „Рускою Школою“: „Хлопцї-садівники“, „25 повісток для чемних дїточок“, „10 казок для дїточок“, „Із житя цїсаря Франца-Йосифа I.“ (1. і 2. наклад), а накладом прав. релїґ. фонду видав ювілейну книжочку 1899. р. „Цїсар Франц Йосиф I.“, що розійшла ся в 35.000 примірниках.

Популярні книжки его, що вийшли накладом „Рускої Бесїди“, се: „Чума горілчана“ (Zschokke „Branntweinpest“ — переклад) і „Розмова лїкаря Розумовича з селянами“. Крім того написав методичний підручник „Наука читаня і писаня“, що вийшов уже другим виданем, і „Науку читаня та граматики в другім роцї шкільнім“.

Шкільні книжки уложив такі: „Буквар для шкіл народних“, заміщений опісля „Читанкою і граматикою“ часть перша, відтак „Читанку“ II. і III. часть, „Граматику“ часть I. і II., „Ruthenisches Sprachbuch“ часть I. і II. для середних шкіл, а на конець „Нїмецкий учебник“ ч. III. і переробив часть I. і II. тої-ж книжки. Всї шкільні книжки апробовані мінїстерством і запроваджені у буковиньских школах. Відзначають ся вони добірним материялом і руско-народним духом. Всїх книжок разом видав Попович доси рівно 50. Отже наробив ся немало, і то попри свої фахові занятя. Сї заслуги вміє оцїнити руска громада і тому хоче завтра подякувати Поповичеви.

Ом. Попович чоловік не старий; ще і 45 лїт не має. Ми бажаємо ему діждати ся 50-лїтного ювілею. Тодї він буде мати 70 лїт; уже певно иньші виручать его в неодній роботї, але він буде міг дивити ся на молоде поколїнє, як на свої дїти, котрим дав перші початки осьвіти. Що дай Боже!

О. М.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 17-го падолиста 1900.

Тайний радник, президент краю бар. Бурґіньон виїхав на короткий час до Відня.

Іменованя. Окінчений ученик реальної школи Епамінондас Ґльницкий іменований практикантом при рахунковім департаментї дирекциї дібр в Чернівцях. — Почтовий маніпулянт Зіґмунд Шольц іменований практикантом уряду почтового.

Судовий аускультант з Чернівцїв, Ріхард Порас зробив при тутешнім судї судовий іспит з дуже добрим успіхом.

На засїданю шкільної краєвої ради з 9. листопада 1900 р. ухвалено: Справу евентуального побільшеня кредиту на субвенциї із краєвого шкільного видїлу на цїли будови шкільних будинків відрочено на наступаючу нараду. — Розширено руску школу в Брідку з дво- на триклясову. В Рідс Урвано громади Старі Брошківцї основано одноклясову волоску школу. Уреґулювано дотацийної відносини школи в Ардцель. — Учителем гр. кат. церковного сьпіву при висшій ґімназиї поручено на час судовому практикантови Михайлови Догомилї. — Рішено давати лиш у виїмкових случаях відпустку учительским силам, які шукають иньшого завода для себе і то за відтягненем певної суми від пенсиї. — Потверджено презенту зі сторони громади Чернівцї, учителя Івана Ольшаньского на надучителя при народній школї коло народного города, і провізоричної підучительки Фльорентини Кшиштофович і Йоанни Островскої на дефінїтивні підучительки. — Провізоричний учитель при шестиклясовій школї в Топорівцях Николай Неделко іменований дефінїтивним учителем там-же. — На власну просьбу перенесено учителя Владислава Кукелку зі Садаґури до Гаврилївцїв, і Николая Гаврищука з Чернавки до Садаґури. — Підучителем при школї в горішних Петрівцях назначений Григорій Полсак. — Професором жидівскої релїґії іменований для народних шкіл в Ґурагуморі Мендель Розенбаум. — На якийсь час пішли в пенсию учителька Клементина Шіллер в Кіцмани і Клементина Кордашевска в Бергометї, на стало учитель А. Дуб в Мігученах. — Слїдуючим учительским силам признано додатки службові: перший, учителеви Дмитрови Мітрікови в Солцї, надучителеви Ем. Штрупови в Котул-Острицї, надучительцї Дорі Каган в Садаґурі і учительцї Клементинї Шіллер в Садаґурі; другий, учителям Михайлови де Ґаллер на Монастериских і Карлови Гейлер в Іллїшештах, надучителям Іванови Синюкови в Васловівцях і Григорови Щербановскому в Лукавици; третий, надучителеви Ферд. Крупцї на Рошу; четвертий, надучителеви Михайлови Іваницкому в Новій Жучцї і Григ. Ауріте в Молодії. — Богатьом учителям ухвалено грошеві запомоги і ремунерациї за науки господарства. — Виключено одного ученика з висшої, а одного з низшої ґімназиї в Чернівцях. — Залагоджено поданя о увільнене від оплати шкільної і о стипендиї із краєвого шкільного фонду. — Вкінци принято до відомости справоздане фахового інспектора з науки рисунків в буковиньских середних школах.

Продаж дерева до всяких потреб у Марджинї, у Фратївцях, у Вікові вижнім і в Гардисталї. Подаєм нашим читателям до відомости, що в лїсах православного релїґійного фонда — лїсових повітах Марджина, Фратївцї, Віків вижній і Гардисталь на пятьлїтний період від 1901—1905 назначена продаж дерева до всяких потреб з письменними офертами по день 20. грудня 1900 в полудне. Докладні оповіщеня можна дістати в помічнім урядї дирекциї православного релїґійного фонда в Чернівцях, так як і у всїх завідательних урядах (Forst- und Domänen-Verwaltungen) і в урядї громадскім в Радівцях. Так само може помічний уряд дирекциї післати купцям на жадане і почтою докладні услівя продажи.

Вп. Олексей Сорочан з Нових Бросківцїв зібрав на „Народний Дім“ в Чернівцях на храму у п. І. Мандичевского в Шишківцях 16 к. 20 с. Серд. подяка.

Від часу смерти Дмитра Бортняньского, найславнїйшого українського композитора, якому наша церква не одно має завдячити, минуло в тих днях 75 лїт. Він родив ся 1759. року в Глухові, Чернигівської ґубернії і вже на семому роцї житя був принятий задля чудового голосу до хору, яким управляв знаменитий музик російський Ґалуппі, в Петербурзї. Опісля царица Катерина післала Борбнянського до Італії, де він докінчив свое музикальне образоване. За поворотом до Петербурга в 1779. його назначено діріґентом придворного царського хора, а 1796 р. діректором сьпіваицької капелї. Умер в жовтни 1825 р. полишивши по собі богацько музичних творів, знаних і в нас і високо цїнених знатоками музики.

Черевний тиф у Львові ширить ся з небувалою лютостию. Від 19. жовтня с. р. до 10. падолиста донесено санїтарному урядови міскому про 105 случаїв тифу. В шпитальних бараках на Янівскім лежить 26 осіб недужих на тиф. Нинї нотуємо до 60 случаїв занедужаня.

На кару смерти засудив тернопільский суд Івана Заборовского, надстражника скарбового. Іван Бронислав Заборовский, лїт 34 син урядника податкового, скінчив школи нормальні, а відтак учив ся дома приватно, займав ся пізнїйше писаркою, служив рік у войску в Тарнові і наконець вступив до провізоричної служби при сторожи фінансовій. Его посуджувано о крадїж і видалено, але він опісля впросив ся знову, здав іспит на надстражника, і его призначено до служби при віддїлї в Скалї, повіта гусятиньского де респіцієнтом був Юлїян Пілецкий, а з котрим Заборовский вже перед тим служив в Гусятинї і мав до него упереджене, хоч Пілецкий, як кажуть, любив Заборовского. Але Заборовский запивав ся, хоч нїколи не видїли его пяного до безтяму, бо мав сильну голову. Аж коли Пілецкий відправив кухарку, до котрої Заборовский залицяв ся, дійшла ненависть до Пілецкого до найвисшого степеня. Дня 4.го мая с. р. мав Заборовский службу на рогатцї митовій і конвоював звідтам транспорт. Замість же вернути назад, вступив до шинку Берґмана і казав дати собі пива. Тут прийшов і машиніст двірский, котрого Заборовский собі замовив і оба випили 12 фляшок пива, а перед тим ще пив у нової коханки Катерини Боднарчук. Тимчасом надїхав до рогатки другий транспорт, а не могучи дочекати ся стражника, дав знати до респіцієнта. Той прийшов і по дорозї вступив до шинку, сподїваючись, що там застане Заборовского. Тимчасом Заборовский сховав ся, а коли респіцієнт з другим надстражником прийшли до рогатки, він оббіг левадами і станув коло дороги недалеко рогатки. Коли транспорт надїхав, він крикнув „Стій!“, але візники їхали дальше, бо респіцієнт їм казав. Тогди Заборовский підбіг до Пілецкого і викрикуючи: ти сякий, такий, я тебе „вирихтую“, стрілив до него з карабіна таки не прикладаючи лиш з під пахи і так близько, що майже дотикав люфою живота. Пілецкий зранений крикнув: Що ти зробив! Я маю жінку і дїти! — вирвав ему карабін і віддав другому стражникови, котрий знову відобрав Заборовскому баґнет. Тогди Заборовский відопняв куплю і став похвою бити Пілецкого і страшно его покалїчив. Пілецкого ледви живого відвезено до шпиталю, де він на другий день помер. Отже вчера судиї присяжні 8 голосами против 4 потвердили вину Заборовского, а суд засудив его на кару смерти через повішене.

З Владивостока телеґрафують до Нового Времени, що 3. с. м. наспіла вість, що померла хіньска цїсарева.

Загально доступний театр в Київі. Театральні вистави, устроювані від часу до часу заходом товариства, що піклюють ся тверезостию, заповідають прибрати характер загально доступного театру. Трупа артистів уже зібрана і незабаром настане відкрите сезона. На чолї трупи, як артист і режісер стоїть д. Катарский. Репертуар зложений із сучасних та побутових драм і комедий. Кромі звичайних вистав у недїлї, вівтірка і пятницї будуть давати вистави для народа по дуже малих цїнах.

Каїн перед судом. Трибунал судиїв присяжних в Перемишли судив вчера справу Матія Циприяньского, котрий в сварцї о ґрунт зарізав косою рідного брата Гавришка а его жінку Євку тяжко покалїчив. По переведеній розправі трибунал засудив его на кару смерти через повішене.

Женщини адвокатами у Франциї. Париский сенат ухвалив допустити женщини до повненя обовязків адвокатских перед францускими судами.

Скажений пес. В Сокали лучила ся дуже сумна пригода. По містї волочив ся свобідно якийсь пес дуже підозріний і зайшов на подвіре інтернату учительскої семинариї. Молодїж, побачивши гарного „пудля“, запросила его в гостину до себе, аби бідняку огріти, накормити і побавитись. Псиско не конче радо приняв гостинність учеників, їда інтернатска не смакувала ему (видко, бував в лїпших домах), а за гостину відплатив бідакам дуже гидко, бо покусав трех кандидатів IV. року і аж тодї викинено заволоку за двері. Утїкаючи з інтернату покусав ще одного ученика семинариї і одного жидка. Пса убито в поблизькім селї Завишни і показало ся, що був скажений. Покусаних відослано до заведеня д-ра Буйвіда в Кракові.

З товариства „Академічна Громада“ у Львові. На загальних зборах, які відбули ся дня 11. с. м. вибрано головою: Олексу Грабовского, студ. медицини; заступником голови: Евгена Бурачиньского, студ. мед.; бібліотекарем: Йосифа Чайковского, студ. фільос.; скарбником оборотового фонда: Осипа Шухевича, студ. прав; скарбником запомогового фонда: Юлїяна Олесницкого, студ. прав; контрольором: Андрія Гошовского, студ. прав; писаром: Михайла Волошина, студ. прав; видїловими: Василя Пачовского, студ. мед.; Романа Цегельского, студ. фільос.; Зенона Кузелю, студ. фільос.; Романа Гузара, студ. прав; Івана Боднара, студ. фільос.; заступниками видїлових: Володимира Утриска, студ. фільос.; Олексу Кущака, студ. фільос.; Олексу Пашкевича, студ. фільос.; Зеновія Харака, студ. прав.

Всесьвітна злодійка. В послїдних днях париской вистави, котра вже тепер закрита, були гостї, що як-раз оглядали вежу Айфля, сьвідками досить прикрої сцени. Один з францускиx аґентів тайної полїциї ходив вже від кількох годин за молодою, красною і дуже елеґантно убраною Американкою, котра видавала ся ему дуже підозріною. Він увійшов за нею також і до одного з тих підносів, якими витягають людий на вежу Айфля та побачив тут, як она якійсь пани перед собою всунула руку до кишенї. Майже в тій самій хвили станув елеватор на другій плятформі вежі, а аґент зловив Американку і хотїв еї арештувати; але она вирвала ся і пустила ся бічи на край плятформи та хотїла тут кинути ся з вежі на землю. Якась старша вже і добре собі грубенька панї побачивши то, вхопила її і відтягнула від бариери. Злодійка так за то улютила ся, що вкусила паню в руку. Але резолютна панї не пустила злодійки, лиш стала бити — як казала, малу бестию — з цїлої сили парасолькою. Між обома женщинами завела ся опісля так завзята бійка, що нїхто не важив ся до них приступити. Наконець таки зловлено красну Американку і звязано та відставлено до арешту. Показало ся, що есть то знана добре в цїлій Америцї всесьвітна злодійка Елеанор Вак, за котрою вже від давна слїдить американьска полїция.

Епископи против поєдинків. Vaterland оголошує відозву против поєдинків, ухвалену на послїднім з'їздї епископів у Відни. В відозві тій сказано, що належить всякими средствами поборювати поєдинки, бо они противні заповідям Божим і державним законам, і виступати против них так в школї як і в церкві. Виховане повинно опиратись на широкій християньскій підставі.

Париску виставу замкнено дня 12. с. м. Як доказують записки, звидїло виставу 55 мілїонів осіб, з того 49 мілїонів за оплатою. Послїдного дня продавали карти вступу по 5 центимів. Богато осіб, опускаючи виставу, купували карти вступу на памятку. Як доносять дневники, вистава, котрої фонд виносив 120 мілїонів франків, не буде мати дефіциту, дочисляючи суму, яку правительство одержить зі спродажи палат і різного материялу.

На „Народний Дім“ в Чернівцях зібрано на іменинах у Вп. Стратичука в Кіцмани 45 корон., з того жертвував Вп. Мандичевский 10 корон. На зборах філїї „Рускої Школи“ в Кіцмани зложили пп. учителї 20 кор. 58 сот. До тепер разом 2.781 кор. 65 сот. Серд. спасибі.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забуваймо ва наш „Народний Дім“ в Чернівцях!

Перша буковиньска

специяльна ро- бітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Укінчений Юрист

володіючий німецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетині.**

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одіжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезоні найновійші

плащі жіночі,

для дівчат і дітий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопців і дітий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи уводячі в той фах з перших найславнійших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

Повідомленє.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию на

ПРЕДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ

на стіні за помочию

„СКІОПТИКОНА“.

Почавши від 28. с. м. буду давати представленя по селах і місточках, перше в черновецкім повіті. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя хоч раз загостити, а я постараю ся о то, що з моїх представлень буде кождий на певно вдоволений.

З глубоким поважанем

Стефан Горук.

Хто хоче добре і по властивій цїнї купити, най йде до

СКЛАДУ ТОВАРІВ Б. БАЛЬТІНЕСТРА (МОЛОДШОГО),

улиця Головна ч. 3. ЧЕРНІВЦІ, улиця Головна ч. 3.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР.

Соломяні капелюхи, для панів, хлопців і дітий.

Лїтні капелюхи легонькі, фільцові і Loden, полискуючі, Drapp і в всїляких модних фарбах.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дівчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії. — Lawntennis-черевики і білі черевики ірхові.

Сандали Кнайпа ріжної величини.

Домові черевики всїлякої якости.

Всїлякі артикули для їздців коелсом для панів і хлопців.

Парасольки від сонця найновійші і найлїпші, чорні і кольорові для дам, дівчат і дітий.

Парасолї від дощу для дам, панів і хлопців, як також парасолї від тїни для панів. (Schattenspender).

Рукавички з ниток для пань панів і дітий.

Рукавички з Ґреноблї (у Франциї) і з найлїпших тукраєвих фабрик. Glacé-рукавички під повною ґваранцию.

Біле з найсолїднїйших фабрик під ґваранцию, біле і в ріжних модних красках для панів і хлопців.

Сорочки для туристів з „Zellengewebe“ найновійшого фасону.

Краватки на лїто в найновійшім анґлїйскім роді.

Панчохи, хустини, пасочки всїлякого рода

Посилки на провінцию все відворотною почтою.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 133. Чернівцї, середа дня 8. (20.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року . .	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

„Незле, тихе слово.“

(Про ювілей Омеляна Поповича.)

I.

Хочемо здати справу з ювилею Ом. Поповича, що відбув ся 18. с. м.. і даємо сему справозданю перше місце з тої причини, що се сьвято показало деякі дуже відрадні обяви з житя буковиньских синів.

На ювілеї можна дивити ся двояко: або уважати їх зовсїм непотрібною забавкою, або уважати їх навіть дуже потрібними, не так з огляду на ювілята, як на суспільність. Коли який урядник вислужив спокійно в урядї 40 лїт, аванзуючи в міру своїх лїт і заслуг, то се ще не дає причини загалови сьвяткувати его ювилей, хочби він був не знати який порядний чоловік. Ще не настали такі лихі часи, щоб люди за саму чесність і сповнюванє обовязків мусїли дякувати ювилятови — чесних людий на сьвітї все більше як нечесних — ювилеїв можна обходити сотки. Але коли який чоловік, не лише сповняє свої обовязки, але подає своїй громадї і се, до чого не зобовязаний, чого не роблять сотки иньших, за що не бере нїякої платнї, — то тодї годить ся у відповідну пору згадати его „незлим, тихим словом“. Отсе незле, тихе слово, якого бажав собі Шевченко, се в більшій части одинока заплата громади патріотови. І сказати его треба, не чекати смерти патріота, бо ему як раз за житя нераз так его потрібно, як їди і спаня. Чоловік не кремінь, щоб вічно міг із себе кресати огонь і запал до роботи; приходить нераз хвиля, — та коли-б ще хвиля, а то і днї і тижнї знеохоти, зневіря і втоми; — у такий то час і потрібно сказати отсе незле, тихе слово, що може бути бальзамом для перетомленої душі і додати їй нової сили і охоти до працї.

У чім-же наші суспільні дїячі мають шукати собі відради і заохоти? Маєтків у нас нїхто ще не зробив анї на полїтицї, анї на ширеню осьвіти, анї на лїтературі, анї на всякій иньшій штуцї. Лишає ся одна заплата — сьвідомість, що роблять для своїх людий, а ті свої люди цїнять сю роботу. Чи справдї цїнять, часом не знати; отже треба від часу до часу заявити яким способом, за що цїнять еї. Така заява чим красше випаде, тим є красшою апробатою роботи. Оттим то і потрібні ювилеї.

Ювилей Поповича випав так величаво, що далеко перевисшив скромне „незле, тихе слово“, — се була народна манїфестация, якої на Буковинї в тім родї ще не було. І ся манїфестация показала богато гарних боків нашого громадяньского житя на Буковинї. Передовсїм зібрало ся стілько нашої інтелїґенциї, що тому чудували ся не лише чужі гостї але і свої. Як у войску буває що весни перегляд, т. з. (Frühjahrsinspicierung), так отсе ми мали свій перегляд нашого „войска“ минувшої недїлї. Слава Богу, що нашої інтелїґенциї не можна числити на десятки, тілько на сотки. А ще недавно як мало було еї! А скілько молодїжи підростає! І она була на ювилею — серце радувало ся дивити ся на неї. Се наші ученики і ученицї з ріжних середних шкіл. Всї зійшли ся на ювилей і сим дали доказ, що вміють цїнити патріотичну працю, що в нас у рускій громадї і дума і серце єдине. Кількадесять телеґрам і листів з ріжних сторін сьвідчить добре і за сих, що не могли бути на ювилею.

Чим далї розвиває ся яка суспільність, тим очивидно родять ся у неї і ріжні думки і погляди на суспільну дїяльність. І в нас на Буковинї буде небавом так, як у Галичинї, що будуть ріжні партиї — хоч і на народнім ґрунтї; — молодїж, що вийде зі шкіл за кілька лїт, внесе під впливом Галичини деякі нові думки і способи в народну роботу; але одно повинно остати ся з теперішних часів і на будуче, а то: ся вирозумілість, карність і сьвідомість мети, яку вдало ся вже вщіпити в буковиньско-руску громаду. Всї маємо одну мету: свій нарід, і ся мета повинна годити найріжнороднїйші елементи в суспільности, які з часом повстають у нїй. Поки що солїдарність наша показала ся на ювилею дуже виразно.

Врештї проф. Стоцкий у своїй промові, яку подаємо далї означив докладно вагу сьвята, порівнавши давні часи з теперішними. Сю промову мав він у полудне в недїлю, коли в салї музичного товариства, переповненій майже самими Русинами і Русинками, отворив збори проф. Пігуляк в імени комітету. Проф. Стоцкий сказав так:

Звеличати нинїшне наше народне сьвято річ не легка. Бо то лиш тепер видає ся нам всяке добре явище в житю руского народу на Буковинї так само собою зрозумілим, всякий здобуток на ниві культурній чи економічній таким природним, що про се нема нїбито що і говорити. Але згадавши послїдні 25 лїт нашого житя народного і оглянувши їх докладано бистрим оком, бачимо, що се є лиш наслїдки Сизифової працї кількох тямущих одиниць, невтомимої працї людий, що не зражали ся нїякими невдачами і майже цїлковитою байдужностю загалу, а словом і дїлом будили спячих, роздрухували дрімучих, загрівали байдужних, безперестанно кидали ся на всї боки, робили, що попало під руки, робили богато річий важних, а ще більше мусїли пильнувати самих найдрібнїйших справ, і тою своєю запопадливою, муравлиною працею довели буковиньску Русь до теперішного, для декого вже навіть завидного стану. Між тими тямущими одиницями, котрим буковиньска Русь завдячує весь свій теперішний дорібок, всї свої культурні придбаня за послїдні часи, відзначає ся особливо нинїшний наш ювітят Омелян Попович.

Серед дуже невідрадних обставин починає він свою лїтературну і суспільну дїяльність. Правда, був вже тодї зародок орґанїзациї буковиньских Русинів, була „Руска Бесїда“ в Чернівцях, але якраз в тій „Рускій Бесїдї“ не видно тодї якоїсь живої провідної думки, не видно майже нїякої працї. По смерти владики Гакмана, що ласкавим оком спозирав на „Руску Бесїду“ і на еї членів, не стало опіки, остиг і перший запал. Загріти, приголубити когось до себе, вона не була в силї. Та наш Омелян вже з роду не такий вдав ся, щоб его аж загрівати треба було. Він ще молоденьким

Потомки українського гайдамацтва.

ОПОВІДАНЄ

Панька Кулїша.

(Конець.)

Аж ось, посеред самого підпитку, як винесли на двір четвертий глек варенухи, застогонїло щось голоснїщ за гопака. Дивлюсь — Запорожець! Не знаю чого я злякав ся: чи того, що він звелїв нам не казати нїкому про себе, чи чого иньшого, тільки в мене й душі не стало. А Запорожець на мене і не дивить ся. Злїз із коня, випив варенуху, потанцював навприсядки, ще раз варенухи випив, далї взяв мене геть, та й каже:

— Ну, що? добре богатим бути? Добре, тільки голова крутить ся, на ногах не встоїш. Буде з тебе! Верни мінї гроші!

Тут зупинивсь Дундук і дивив ся на мене так, нїби питав: що-б я зробив, коли-б мінї таке трапилось?

— Що-ж ти й оддав? — спитав я.

— Та спершу в мене була думка — не оддавати, бо се моя дїдина; тільки-ж він менї таке сказав, що в мене, й мороз пішов поза спиною.

— Дурню! чого видивив ся на мене мов теля на нові двері? Знаєш, чиї се гроші? Куликові! (А мого тестя Куликом прозивали). Коли боїш ся лиха, то верни, а не боїш ся, — зостав у себе на розживу. Як почув я се, — зараз до комори та за гроші. А він каже: Ти думаєш, я стану ними користувати ся? От яка мінї з них користь: та й швиргонув мішок у Днїпро. Я тільки хотїв тебе дурного розважити. Нетружені гроші до добра чоловіка не доводять. Сїв на коня та просто в Днїпро, а Днїпро саме тодї розгулялось. Було вже над вечір. Не видко стало Запорожця. Казали люде, що втонув, не добравсь до другого берега; та Бог його знає. — Так от тепер ти й знаєш, добродїю, на що мінї треба було вигадати козака Байду. І досї люди плещуть, що був у мене козак Байда на весїлю. А то певно якийсь приятель покойногодїда.

— Ну, а сей же мальований звідки в тебе взяв ся? — спитав я дивуючись, як ті химерні Січовики ширили проміж народом свою антишляхетську фільозофію.

— Звідки він узяв ся, — каже Дундук, — сього нї я сам, та й нїхто в сьвітї не скаже. Як перейшли ми в дїдову хату, — дивувало нас, що в дїда й двері так як стїни помазані крейдою. Ну вибілені, і дарма. Почали й ми, про дїдову память, білити двері. Коли-ж постигла мене раз пригода: занедужала дитина. Старший був у мене син. Сиджу я в ночи без сьвітла сумуючи, аж ось — глина луп! Зирк — у дверях Запорожець. Не йму я собі віри; протер віхтем — його парсуну! Так і шпигонуло мене в серце. Аж справдї — вранцї дитину Бог прийняв до себе. Тим то й тепер мінї стало сумно, як одпала глина. По правдї сказавши, твої, добродїю, воли мене засмутили. Згадав я старовину, згадав запорожські слова про нетружені гроші, та й назвав сам себе дурнем, так як той козак — волоцюга!

— Чом же ти не взивав себе дурнем, тодї як твій син хотїв одружитись із убогою дївчиною.

— Сам я не знаю, добродїю, чого я тодї иньше думав. Сам лукавий, мабуть, заморочив мінї голову. Мінї й на думку нї разу не спадало, щоб Настя була моєму Якову жінкою. Все думалось: у того да того сусїда хороша дочка, і як сказав він про свою Настю — взяла мене така досада, що я сам не тямив. Не встиг опамятатись, а їх обох понесли вже з двора. Тодї я зовсїм збив ся з панталику. Одно в мене на умі: біда чоловікови на сьвітї без достатку! А про те й байдуже, що сам живу трудовою копійкою. Чом же моєму синови не жити по батьківському? Таке убожество, як наше, нїкого ще не доводило до біди, а що з людьми роблять гроші — що дня про се чуємо, тай своїми очима бачимо. „Цур же їм!“ кажу. „Ще тілько подумав про велику худобу, та вже й розігнав дїтий з хати. Се-ж тілько цьвіт, які будуть люди?“ У таких, добродїю, думках сиджу я в вечорі зі старою. То пориваюсь до того заробітку, що ви казали, то знов жахаюсь панської ласки, аж чую нїби хтось третїй у хатї стиха засьміяв ся. Зирк на двері і глина обпала, а Запорожець мов живий на мене дивить ся! Тут уже годї про худобу дбати. Кому, як не Запорожцеви, знати в йому силу? В кого в кишенї бувало більш гроший, і хто розсипав їх, мов полову? Не дурно-ж бо то, мабуть бувало? На науку нам те роблено, щоб не до гроший, а до чогось кращого прикладали ми душу. Тодї-ж таки я й постановив собі:

— Верну дїтий до дому! Нехай живуть, як їм Господь поможе! Ще-ж я не зібрав ся з думками, а ти вже своє дїло й зробив. Як побачив я перед собою Якова, так і руки в мене опали. Тут щось не добре замішалось, вибачай мене, добродїю. Та старий Дундук не подаєть ся. Запорозького він роду; запорозьким духом і до віку дихати буде. Живіть пани панами, а ми собі жити мемо по простацьки.

— Хиба-ж се не простацьке дїло, Харко, щоб заробити худобу? Та же-ж і Запорозцї шукали собі здобичи; і їм треба було чимсь харчувати ся і в сьвітї обертатись. Збиває тебе з толку, брате, старовина. Тодї-ж так і годилось чинити, як Запорозцї чинили: знали вони, на що встилили талярами свій слїд на підпитку, на що під дорогими саєтами носили дьогтяну сорочку, Сьогоднї вони тобі показували великі роскоші, а завтра — такі злиднї, що де ступити, босої ноги слїд пише... Ще й не таке вони робили. Було приїдуть гурмом із Січи в Київ прощатись з сьвітом; водять ся по всьому Київу з музикою; повбіравшись у дорогі кармазини, розіллють бочку дьохтю й пійдуть навприсядки в двогтяній калюжі; а потім прощальник веде громаду з музиками до Межигорського Спаса, скине з себе дорогу одежу, повідкидає теляги під золо-

школярем побувавши на театральних представленях трупи Моленцкого та Бачиньского орґанізує між школярами аматорскі вистави театральні, увійшовши в товариство школярів „Согласіє“ стає там головою і веде других за собою; сам палаючи любовю до всього рідного, загріває других не лиш добрим прикладом, ділом але і словом.— 1875-го р. починає він писати, а перший єго віршик „Буковина“ появив ся якраз 25 літ тому в Bukowiner Pädagogische Blätter. Не треба було єму осібної заохоти і до того, щоб скінчивши семинарию учительску, зараз вступити в члени „Рускої Бесїди.“ Він сам шукав всюди людий, з котрими міг би для рідного краю, для рідного народу щось доброго зробити, та на жаль не міг найти їх тоді і там, бо тодїшна „Руска Бесїда,“ хоть звала ся „лїтературним обществом,“ зовсїм не займала ся нїякою духовою роботою, а була лише простим касином, читальнею, де сходило ся невеличке число членів, аби ґазети прочитати та побалакати з собою. Тай погляди сих членів на нарід, на потреби, на всякі справи народні були незвичайно мілкі, поверховні, занадто носили ще на собі слїди давних, „передпотопових“ часів. Та наш Омелян, що вийшов із „нової“ школи, з палким серцем, з головою повною молодечих ідеалів, із зором зверненим на практичний бік, не заплїснїв серед таких обставин. Він бачив відразу, що не та горсточка інтелїґенциї, яка збирала ся в „Рускій Бесїдї“ і около неї, становить нарід, він зрозумів добре, що коли руска народність на Буковинї має заняти відповідне їй місце, то треба конечно, щоб сам люд, щоб рускі міщани і хлїбороби промовили своє важке слово. Тою верствою народу, що становить нашу підвалину, нїхто тодї не займав ся, нїхто про неї не дбав, а рускі міщани і хлїбороби коротали своє житє без просьвітку, без поради, без проводу духового в темнотї. В „Рускій Бесїдї“ панував тодї такий дух, що коли покійний Іларій Окуневский в 1879-ім роцї поставив внесок, аби відпустити комнати „Рускої Бесїди“ для міщан, щоб вони там що недїлї і що сьвята на якийсь час сходили ся, а слуга товариства щоб читав їм дещо з ґазет, то видїл не міг на то рішити ся.

Довго мусїв наш Омелян бороти ся насамперед таки сам з собою, бо і в єго душу защепили єго учителї, защепила тодїшна старша руска інтелїґенция такі погляди на народні справи, що зовсїм неприхильні були якій небудь роботї для народу. Але єго практичний розсудок переміг; він пізнав, що лиш через осьвіту можна нарід піднести морально і економічно і рвав ся до такої працї. В р. 1879-ім жадає він в „Рускій Бесїдї“, щоб видавати для народу просьвітні книжочки, бо доси мав руский нарід лише оден календар до читаня, тай то уложений так, що з него не міг він мати нїякого пожитку. Се і ухвалила нарештї „Руска Бесїда“, а наш Омелян став секретарем редакцийного комітету, і видано тодї 2 книжечки. Та що з того, коли против волї нашого Омеляна і покійного о. Григорія Воробкевича ся дитина Рускої Бесїди родила ся вже мертвою, бо книжочки сї появили ся в зовсїм незрозумілій для народу мові і так розминули ся з своєю цїлию. Їх нарід не приняв і треба було застановити дальше видаванє таких книжочок. То-ж він бере ся до редакциї календаря, аби хоть ту, одиноку тодї книжку народну оживити, але і се єму з початку не удає ся, бо на перепонї стояла мова зовсїм неруска, штучна, дивачна, котрою і наш Омелян мусїв писати. Та він не покидає пера з рук, пише і до „Родимого Листка“, котрий также видавав ся такою самою чужою народови мовою, — пише і очивидно дає тим доказ, що рад щось робити, рад шукати дороги, котрою можна-б було добути ся із зачарованого колеса, найбільше-ж звертає свою увагу на практичну дїяльність, гуртує около „Рускої Бесїди“ нових членів, по найбільше своїх товаришів, орґанїзує в спілцї з другими і є душею аматорских представлень в „Рускій Бесїдї“ в роцї 1881, грає, сьпіває, веселить других і сам тїшить ся, що гурток щирих народолюбцїв в рускій громадї зростає, притягнений живійшим товариским житєм, рускою піснею, руским рідним словом.

Серед тих змінених обставин настає в самім Омелянї цїлковита переміна. Між рускою громадою в Чернівцях зростає чим раз більше сьвідомість національна, більшає кружок щирих народовцїв, а рухливість і живійша дїяльність того кружка притягає до себе і других, пориває за собою і нашого Омеляна, котрий переконавши ся, що з тими людьми, з якими перше приставав, годї що небудь вдїяти, бо вони лиш спиняли всякі єго молодечі пориви до працї для добра загалу, пристає до того кружка живійших людий і стає найдїяльнїйшим єго членом. Безпосередний товчок до сеї переміни дала справа управильненя рускої шкільної правописи. В комісиї, скликаній 1880. року Радою шкільною краєвою, засїдав і наш Омелян і там побачив і порозумів докладно, що не о просьвіту народу ходило деяким нїбито руским людям, але о зовсїм що иньшого, та що тою дорогою, якою доси ішов в добрій вірі за другими, годї єму далї іти, коли не хоче бути зрадником свого рідного руского народу. З завзятєм наверненого Савла перечитує він твори Шевченка, Федьковича, Марка Вовчка і других письменників, і покріпивши так душу, ну-ж до дїла.

А дїла того треба було страх богато, таж нива народна була у нас майже зовсїм непочата! Окрім того вороги просто напосїли ся були тодї знищити і тих кілька паномолодів, які вийшли з коріня руского народу на Буковинї і лютували так страшно, що і та невеличка громадка щирої рускої інтелїґенциї, яка доси зібрала ся була около „Рускої Бесїди“, почала зменьшати ся. Настають дуже сумні часи, котрі ще і тепер лячно згадати, такі часи, що „страха ради“ не було кому підписати якенебудь пропамятне письмо або скаргу в справах народних, не було кому передати мінїстрови пропамятного письма; найлїпша-ж характеристика тих часів лежить в тім, що на чолї Русинів через якийсь час стояв Чех! На кождім поли про долю, про потреби Русинів рішало ся без Русинів, і завсїди на їх шкоду і загладу. Великої відваги треба було вже на те, щоб признавати ся до Русинів. Та як-раз се подвоювало енерґію нашого Омеляна, страшні утиски і гнобленє добували з него надлюдску силу відпорну. В огни пізнає ся золото. Наш Омелян не тратить відваги, не тратить надії. Він рішає ся на велике дїло, розрухати маси народу, а що з досьвіду знав, що із старим поколїнєм годї що небудь почати, бере ся на більші розміри до осьвіти молодїжи. Молодїж се будучність народу. Коли ми єї добре виховаємо, коли в нїй розбудимо любов до свого рідного, до своєї батьківщини, коли розширимо єї сьвітогляд, коли навчимо єї бути працьовитою, запопадливою, ощадною, чесною і згідливою в загальних справах, то нове поколїнє уміти ме щиро дбати про себе і про загал народу, уміти ме себе оборонити від всякої напасти і здобути собі належні права. Отсе була провідна думка Омеляна Поповича, за почином котрого 1885-го р. узріла сьвіт „Бібліотека для молодїжи“. Він від самого початку укладав єї рідною рускою мовою народною. За 10 лїт видав наш Омелян 10 гарних книжок тої бібліотеки і вона стала улюбленою і популярною поміж народом і розходила ся по цїлій Буковинї.

Але попри сю працю, що мала аж колись видати і вже тепер видає богаті плоди, треба було не лишати недобитків без всякої підпори, треба було зараз подбати про якусь тїснїйшу їх орґанїзацию. Проте покликає він до житя „Буковину“, редаґує єї через кілька лїт майже сам один, а що засїяне ним зерно було здорове і дбалі руки ходили коло него, то бачимо нинї, як воно величаво розросло ся. За 16 лїт своєї працї зуміла „Буковина“ розбудити між руским народом житє полїтичне і духове, про яке тодї може нїхому і не снило ся.

Наш Омелян іде також і на

том, дукати й талярі повитрушує у пісок з кишенї, а сам надїне волосяну сорочку та й зачинить ся в манастири до — віку. На свій час воно було добре, бо тодї панство було иньше, не таке, як тепер постало. Цуралось людий, драло з них скілько мога, а само тільки й знало вилежуватись у бебехах. Тепер, брате, иньшими шляхами простують панські дїти. Бач, я в тебе вечеряю, про твоє житє розмовляю, твої смутки силкуюсь заспокоїти. Не честь, не подоба тепер простолюдцеви нас одбігати й достатків, мов якої халепи цуратись. Та й Запорожець казав тобі про не тружені гроші, а тут хиба з чим иньшим, як з неба заробітком я приступив до тебе?

— Правда, все правда, казав, покручуючи вуса, старий Дундук; а все лучче при своєму зоставитись.

Дак се ти зрікаєш ся умови, Харко, спитав ся грізно.

Якої вмови?

— А якже? Ми з тобою руками вдарили! Спитай у свого порадника Запорожця: чи він ламав хоч раз на віку своє слово?

Дундук скочив з ослона, наче хто шпигонув його в серце.

— А я-ж хиба своє слово ломлю — гукнув на всю хату. — Нїхто не доказав сього Дундукови й не докаже! Иньша річ опасуватись панства — а иньша знов — стояти на свойому слові. Що буде, те й буде, а буде те, що Бог дасть.

Давай, добродїю, руку! І не думай і вво снї покладай, щоб старий Дундук покривив душею.

— Так би й давно годилось, сказав я, радуючись за Якова.

Тим часом стара мати обняла синови голову й пригорнула до себе.

— Жінко, обернувсь до неї старий, „молись Богови! Молись Богови, жінко, щоб уберіг нас від недолї: Не весело в мене чогось на серцї.“

— Годї, годї, Харко! сказав я. — Се тобі важко, що скрутив я тебе твоїм словом. Знаю я запорозьку вдачу. Ваші дїди тим і бурлакували, тим і дьохтяні сорочки носили, щоб не корити ся перед панством. Лягай з Богом спати. Усе буде гаразд.

І справдї було все гаразд. Добре служив мінї Яков три годи, добре господарював собі потім, а старий Дундук на віки мене вподобав. Щоб Запорожець не віщував йому більш нїякого лиха, підняв ся зробити нові двері до старої хати, а його пишну парсуну взяв до себе. Залюбки дивив ся на його Дундук, як завіта до мене. „Чи думав ти, козаче, що з убогої хати перейдеш у панський будинок? — каже иноді до Запорозця наче до живого. А Запорожець мовчки на його дивив ся і байдуже йому про те, чи він у простій хатї, чи в панському будинкови. Дивить ся згорда, ти-б казав — пан над панами.

Жіноче щастє.

Оповіданє **Антона Чехова.**

———

Ховали ґенерала-лейтнанта Запупирина. До дому покійника, де розносили ся звуки похоронної музики і греміли слова команди, збігали ся зі всїх боків громадами люди, що бажали побачити, як виносити муть небіщика. В одній із громад, що теж спішила на се видовище, находили ся чиновники Пробкін і Свістков. Оба були зі своїми жінками.

— Не можна! — задержав їх заступник маґістратського пристава з добродушним, симпатичним лицем, коли вони підійшли до ланцюха. — Не-е можна! Прошу трохи подати ся назад! Панове, се-ж не від нас зависить! Прошу поступити ся! Впрочім, най буде, панї можуть перейти... прошу, mes dames, але... ви панове, на Бога...

Жінки Пробкіна і Свісткова зрадїли від несподїваної увічливости заступника пристава і чкурнули через ланцюх, а чоловіки їх лишили ся по тому боцї живої стїни та заняли ся оглядане спин піших та кінних глядачів.

— Пропхали ся! — сказав Пробкін, з завистю і майже ненавистю споглядаючи на жінки, що щезали серед юрби цїкавих. — Щастє мають, їй Богу, ті шіньони! Чоловічий пол нїколи такими привілеґіями не буде тїшити ся, як їхнїй, жіночий. Ну, і щож у них особлившого? Жінки, можна сказати, найзвичайнїйші, з пересудами, а їх пустили; а мене і тебе, хай ми будемо і статськими радниками, нї за що не пустять.

— Дивні маєте погляди, панове! — сказав заступник пристава, з докором споглядаючи на Пробкіна. — Впусти вас, так ви зараз таки станете тиснути ся та ка' зна що виробляти; панї пак, вже задля вродженої їй делїкатности, нїколи собі на щось подібного не позволить!

— Лишіть, прошу вас! — сердив ся Пробкін! — В гуртї жінка усе перша тиснеть ся. Чоловік стоїть та зверне очи на один пункт, а жінка випручує руки та тручаєть ся, щоби їй сукнї не помяли. А що тут говорити? Жіночому полу у всїм доля сприяє. Жінок і в салдати не беруть, і на вечірки з танцями ідуть безплатно, і від тїлесних кар їх освободжують... А за які, питаю ся, заслуги? Панночка загубила хустину, — ти підіймай, вона входить — ти вставай і давай їй своє крісло, відходить — ти відпроваджуй... А візьміть на увагу уряди! Щоби осягнути, приміром, степеня статського радника, я або ти, мусиш цїле своє житє на се працювати, а панна за якої небудь пів години звінчала ся зі статським радником — от вона вже й парсуна. Щоби я міг зробити ся князем або ґрафом, так мушу цїлий сьвіт покорити, Шипку взяти, до мінїстра добити ся, а яка-сяка, прости Боже, Варенька або Катенька, молоко на губах не обсохло, покрутить перед ґрафом

села, закладає перші читальні на Буковині, котрих тепер є вже до 60, а котрі стали твердою підвалиною нашого розвитку народного.

Та коли успіх із тої праці мав бути певний, то треба було ще і сам корінь народної осьвіти пересадити на рідну єму добру землю, треба було подбати, щоб і в школї запанувало рідне руске слово і стало кріпкою підвалиною народної осьвіти. Хоть як природне се бажанє і всїм нам нинї зрозуміле, то треба було за переведенє єго добре поборити ся аж кілька лїт. Нарештї і то удало ся і з доброї руки нашого Омеляна маємо сегодня всї книжки шкільні в щиро народній рускій мові, в щиро народній своїй питомій одежі, в рускій правописи.

В наслїдок сеї невтомимої працї розляг ся небавом по всїй Буковинї грімкий руский голос і стало єго чути там, де треба. Помалу леди тають, часи зміняють ся, за Русинами починають шукати, випитувати їх про їх потреби і жаданя. До сойму входять рускі посли і там перед цїлим краєм і перед начальством боронять руску справу, а наш Омелян стає повітовим інспектором шкіл спершу в Серетї, відтак в Кіцмани, а нарештї поручено єму інспекцию всїх руских шкіл народних на Буковинї. Що він вже доковав на тій новій ниві своєї дїяльности, се нам всїм занадто добре знане, щоб про се подрібно треба говорити. Він підняв руске шкільництво із великого занепаду до такої висоти, що воно може бути взірцем для других. Школа сповняє тепер сумлїнно своє велике завданє, учительство гарно зорґанїзоване, глубоко переняте почутєм сьвятого свого обовязку, методично нашим Омеляном добре вишколене, горде на своє преважне становище в суспільности, стало дуже важним чинником в нашім народнім житю.

Заспокоївши оттак найконечнїйші просьвітні потреби самих Русинів, упоравшись, так би сказати, у себе дома, наш Омелян не складає рук, не спочиває по довголїтних, тяжких, мозольних трудах. Хто раз засмакував в працї і чує в нїй єдине вдоволенє так як наш Омелян, тому супочинок все нова, сьвіжа праця. Він іде далї і укладає рускі книжки і для тих Нерусинів, що раді би навчити ся рускої мови, і тим чином ширить руске слово, єго красу і прихильність дся него поза межі руского народу.

Аж ось наспіла пора, щоби бодай на хвильку думкою припочити, оглянути все доси зроблене, потїшитись добутками і з відрадою в серцю, що не марна була праця, знов далї до дїла — се нинїшний сьвітлий день ювілейний 25-лїтної Твоєї працї, Дорогий Наш Омеляне, який обходить на Твою честь буковиньска Русь!"

Свою промову закінчив проф. Стоцкий подякою для Поповича від громади і вручив єму на памятку від руских товариств альбум прегарної роботи, в котрім малярка п-на Кохановска акварелею вималювала заголовний лист.

(Дальше буде.)

НОВИНКИ.

Черновцї, 20-го падолиста 1900.

Єго Ексц. президент краю бар. Бурґіньон вернув з Відня.

Відозва. Ті всї Вп. члени черновецкої філїї товариства „Руска Школа", що ще не заплатили членьских вкладок за рік 1899 і 1900, зволять свій довг прислати як найпізнїйше до 5. грудня 1900, щоби закінчити рахунки нашої філїї. Ті панї і панове, що ще лише хотять бути членами, зволять до 5. грудня 1900 р. прислати на мої руки 3 К. — *І. Карбулїцкий*, касиєр. Ревна, почта Нові Мамаївцї.

Головні збори станівскої філїї тов. „Руска Школа" відбудуть ся, як се в числї 124. „Буковини" вже було сказано, в сю недїлю, 25. падолиста с. р. о 1. год. по полудне в першій клясї народної школи в Глиници з отсим дневним порядком: 1. Відчитанє протоколу попередного головного збору. 2. Справозданє філїяльного видїлу з дїяльности за минаючий рік. 3. Справозданє касове. 4. Відчити пп. Мих. Понича „О вихованю" і Олександра Купчанка про „Товариске житє. 5. Вільні внесеня і 6. Вибір нового видїлу. Подаючи се до загальної відомости просимо сим всїх Вп. наших членів, як і всїх других філїй явити ся ласкаво на сей збір численно. Осібних запрошень не висилає ся, тож просимо не очікувати їх а тілько приїхати на 25. падолиста с. р. на головні збори до Глиницї. — Від філїї тов. „Руска Школа" в Станівцях, 20. падолиста 1900.

За видїл:

Партенїй Данчул, голова. *О. Купчанко,* писар.

Храм у Кичері. Загально звісний звичай, що підчас храму сходить ся молодїж забавити ся і то коло коршми. Але в Кичері бачив я на власні очи, як змінив ся погляд на такі забави. Хоть молодїж зійшла ся була коло коршми, то зараз явив ся присяжний Тодор Вахнюк, член старшини каси і забрав молодїж разом з музикантами на гору перед школу. Похід виглядав дуже гарно. П. Тодор Вахнюк ішов мов гетман на чолї кількасотнього гурту молодїжи. Всї розмістили ся на обширнім місци перед школою і перед склепом і забавляли ся весело до самого вечера. Пявки бігали наоколо народу і підмовляли молодїж до коршми обіцянками. Але то не помогло. Видко, що нарід вийшов на добру дорогу, котрої певно не опустить. Кичеряни мають свою касу позичкову і щадничу, а до того і свій склеп. Добре робите, Кичеряни! Ідїть тілько сею дорогою дальше, а дійдете до щастя.

Гість.

Передвиборчі збори в Путилові скликує посол Пігуляк на недїлю, 25. падолиста, о 2. год. по обідї. Звертаємо увагу на сї збори, щоб не поміняти їх з тими, що мають відбути ся завтра у Вижницї, 21. с. м.

Напад на нїмецкого цїсаря. Дня 18 с. м. в полудне приїхав цїсар Вільгельм до Вроцлава, щоби оглянути нову касарню кирасиєрів. На двірци сїв цїсар з кн. Майнїнґеньским до повоза і удав ся до міста. По дорозї на розї одної улицї, де стояло богато публики, кинула в цїсарский поїзд якась женщина сокирою. Сокира перелетїла через поїзд і упала на землю не зробивши нїякої шкоди. Зібрана публика кинула ся сейчас на ту женщину і віддала єї в руки поліциї. Приведена на поліцию зізнала она, що називає ся Сельма Шнапке. З дальшого слїдства показало ся, що Шнапке хора на умі. Вість про замах викликала в Берлинї і в цїлій Нїмеччинї велике занепокоєнє, В Берлинї до пізної ночи ходили товпи публики улицями і читали надзвичайні додатки часописий. Безпосередно по замаху на цїсаря заалярмовано цїлу вроцлавску залогу. Войско утворило шпалїр від площи кн. Фридриха до зелїзничого двірця. Цїсар вертав з касарнї до двірця хмурний і не відповідав цїлком на поздоровленя. — Про виновницю доносять, що она походить з Вроцлава, має 41 лїт і мешкала на однім з передмість міста. Оповідають, що она від якогось часу була в слїдстві за обиду урядника. Сама она зізнала, що мала намір убити цїсаря і була би то зробила, але кн. Майнїнґеньский перешкодив їй в тім. Сокиру купила вчера рано. З єї відповідий пересьвідчено ся, що она божевільна. — Президент Любе одержав вечером телеґраму о замаху і вислав до цїсаря Вільгельма телеґраму з желанями з причини, що замах не удав ся.

Ґр. Лев Н. Толстой скінчив нову свою драму п. з. „Труп," яка має в собі 12 картин. Драма буде виставляти ся на сценї, аж по появі в друку.

Всячина.

Гноєнє дерев овочевих то у нас річ, о котрій ледви чи який сотий господар памятає. Неодин виплекає собі яблінку або грушу, але скоро она зачне родити, то він гадає, що коло дерева не треба вже більше ходити. А прецї дерево стоїть многі лїта на однім і тім самім місци, і мусить остаточно витягнути всю поживу з неї; а тогди нидїє і гине. Щоби же дерево красно росло і давало обильні плоди, то треба єго гноїти. Пора до того найлїпша в падолистї і в грудни. Найважнїйша річ, щоби дерева овочеві мали подостатком вапна, потасу, квасу фосфорового і азоту. Коли дерево має подостатком вапна і потасу, то росте кріпко і здорово; квас фосфоровий причиняє ся до того, що дерево рісно цвите і родить обильно а дотого причиняє ся також і азот, котрий робить то, що овочі бувають красші і більші а листє темнозелене. Щоби деревинї додати вапна, то посипує ся землю паленим вапном розтертим на порошок; щоби додати потасу, треба землю довкола дерева посипати попелом або каїнїтом; квасу фосфорового додає суперфосфат або томасівка, а азоту дає гноївка. Під молоді деревця найлїпше давати по 80 до 100 ґр. суперфосфату, 100 до 150 ґр. томасівки і 100 до 150 ґр. каїнту. Старі дерева дістають кождого з тих навозів по пів до цїлого кіля. Хто тих штучних навозів не має, той нехай погноїть дерево звичайним добре перегнитим обірником і скопає землю довкола пня так далеко, як далеко сягає гадузе. гноївкою підливає ся дерева також або в осени або з весни; лїтом підливати нею не можна.

Дентист
Д^р К. КЛИМ
ординує від 9—12, і від 2—5 год. при ул. Кривій (Schlangengasse) 20.

фостом, прищурить очи — ось і ваше сиятельство.. Ти тепер ґубернський секретар.. Уряду сього, можна сказати, добив ся кровю та потом; а твоя Мария Томіншина? За що вона ґубернська секретарша? Із попівнів просто в урядничи. Гарна урядничка! Дай їй лиш нашу роботу в руки, так вона тобі зараз впише прихід у розхід.

— За се вона серед мук дїтий родить, — запримітив Свістков.

— От то мінї велике дїло! Постояла би вона перед начальством, коли від нього холодом аж віє, так їй ті самі дїти приємностию показались би. У всьому і всьому їх привілеґії. Перша-лїпша панна або панї із нашої громади може ґенералу таке запіяти, чого ти і при ексекуторі не насьмілиш ся сказати.. Еге... Твоя Мария Томішна може безпечно іти зі статським радником попід руки, а ну-но візьми ти статського радника під руку! Візьми, візьми, спрібуй! У нашому домі, як раз під нами, живе тобі, братїку, якийсь професор із жінкою,.. Ґенерал, розумієш, має Ганку першого степеня, а то на власні вуха чуєш, як його жінка чеше: „дурень, дурень, дурень!" А баба проста, міщанка.. Зрештою, на сьому місцї законна жінка, тай оправдано,.. з віку-правіку такий лад, щоби законні лаяли ся, але ти візьми незаконних! Чого собі ті не позволяють! По вік не забути мінї одного випадка. Чоловік сливе не загинув, та так уже, видко, через родительські молитви лишив ся при житї. Минувшого року, памятаєш, наш ґенерал уїзджаючи не відпустку до себе на село, взяв і мене зі собою, щоби я йому кореспонденцию вів... Дурниця, ледви на годину роботи. Відробив я своє і нуж, ходити по лїсї, або в лакейську романсів підслухувати. Наш ґенерал-людина безженна. Дім — повна чаша, прислуги, як собак, але нема жінки, нема кому управляти. Нарід увесь розпущений, непослушний... і над усїми веде команду баба, економка Вера Нікітїшна. Вона і чай налива, і обід замовляє і на лакеїв кричить... Баба, кажу тобі братїку, погана-препогана, а вередлива, мов сатана. Товста, червона, криклива... Як стане на кого кричати, як підійме вереск, так хоч сьвятих із хати таци. Не так лайка допікала, як той крик. Ох, Господи! Нїкому від неї житя не було. Не іно прислугу, але і мене бестия, зачіпала... Але гадаю собі, почекай: доберу хвильки, та усьо ґенералови розкажу. Він занятий, міркую собі, службою і не бачить, як ти його обкрадаєш та нарід гнобиш, чекай же, відслоню я йому очи. І відслонив, братїку, очи та так відслонив, що здавало ся, немов вони нїколи не заплющать ся. Як згадаю се, то ще й тепер лячно стає. Іду я раз якось коридором, коли чую нараз крик. Зразу думав, що свиню ріжуть. Прислухую ся лїпше, чую, що се Вера Нікітїшна з кимось лаєть ся: „Зьвіре! Ти драньте якесь! Дїдьку!"

— Кого се? — думаю. І нараз, братчику, дивлю ся, вітворяють ся двері і з них вилїтає наш ґенерал увесь червоний, очи на верха, волосе, немов на него дїдько дмухнув. А вона йому вслїд: „Дранте! Чорте!"

— Брешеш.

— Слово чести даю. Мене знаєш, немов у огонь хто кинув. Наш утїк до себе, а я стою на коридорі і, мов дурень, нїчого не розумію. Проста, необразована баба, куховарка, смерд — і нараз позваляє собі на такі слова та поступки. Се, значить, гадаю собі, ґенерал хотїв її відправити, а вона покористувала ся тим, що нема сьвідків та взяла ся до него на всї застави. Все одно, мовляв, відходити! Мене пірвало...

Пішов я до неї в кімнату і кажу: „Як ти сьміла, негідниця, говорити такі слова високо поставленій особі? Ти гадаєш, що тому, що він слабий старець, так за ним нїкому вставити ся?"

— Взяв, знаєш, та помалював їй разів зі два її товсті щоки. Як підняла, бра, крик, як засичала, так будь ти тричі така не добра, неси ти мене звідси моє горе! Заткав я вуха і пішов у лїс. Так через дві годинї біжить на зустріч хлопчина: „Пан просять". Іду. Входжу. Сидить, насунивши ся, мов индик і не дивить ся на мене.

— „Що ви, — каже — виробляєте в мойому домі?" — Як що? — кажу. Коли, кажу се ви що до Нікітїшни, — ваше — ство, то я за вами поступив ся. — „Не ваша річ, — каже — „встрявати до чужих семейних справ! — Розумієш? Семейних? І як став, — бра, від мене брати з гори, як став допікати — я сливе не умер. Говорив — говорив, мимрив — мимрив, та нараз бра, як не зарогочеть ся нї зі сего нї з того.

„І як — каже, ви на се спромогли ся?!...

Як вам на стільки відваги прийшло до серця? Дивне диво! Але я сподїваю ся, мій друже, що се все лишить ся між нами... Вашу горячість я розумію, але згодите ся, що дальший ваш побут у мойому домі не можливий..." Ось як брате! Йому навіть дивно, як я відважив ся побити таку важну паву. Заслїпила баба! Тайний радник, білого орла на собі носить, начальства над собою не знає, а бабі підніжок... О ве-е-ликі, правілеґії, бра, у жіночого пола! Але... здіймай шапку! Несуть ґенерала... Ордерів тільки, сьвіте! Ну, щож, їй Богу, пустили панії наперед, хиба вона розуміють ся хоч трошки на ордерах?

Заграла музика.

Перевів з російського

Василь Сїмович.

В Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“

прибуло в місяци жовтни с. р. 7.903 важних поліс на суму 7,875.104 корон обезпеченої вартости із премією 69.877 корон 6 сот. Разом від 1. січня до кінця жовтня с. р. видано 73.925 важних поліс на суму 75.286.845 корон з премією 659.847 корон, 26 сотик; попередного року за той сам час було 64.966 важних поліс на суму 66.515.388 корон з премією 575.551 корон 46 сотик т. є. сего року 8.959 поліс і 84.295 кор. 80 сот. премії більше.

Шкід в жовтни с. р. було 107 случаїв, разом всїх від початку року до кінця жовтня було 782 шкід, з котрих 765 вже виплачено і 4 шкоди находять ся в ліквідациї, а виплату 13 відшкодовань (в сумі 8.151 корон 4 сот., з чого на власний рахунок 3.107 кор, 83 сот.) на разї з причин правних здержано.

Сума всїх тих шкід разом з коштами ліквідациї виносить brutto 417.522 корон 26 сот., а по потрученю части реасикурованої лишаєсь на власний рахунок 200.707 корон.

Фонд резервовий з кінцем жовтня с. р. виносить 299.507 кор. 49 сот.

Рахунок Товариства взаїмного кредиту „Дністер“ у Львові,

стоваришеня зареєстрованого з обмеж. порукою за місяць жовтень 1900.

I. Стан довжний:		Кор. сот.
1. Уділи членьскі . . .		73,353·42
2. Фонд резервовий . .		6,791·92
3. Специяльна резерва страт		758·83
4. Вкладки:		
а) Стан на початку жовтня 1900	725,563 к. 51 с.	
б) вложено в жовтни	36,946 „ 92 „	
разом	762,509 к. 83 с.	
в) винято в жовтни	2,4128 „ 65 „	
Стан з кінцем жовтня	738,381 к. 18 с.	
		738,381·18
5. Сальдо поб. проц. з днем 31. жовтня 1900 . .		37,569·46
6. Непіднята дивіденда за рік 1897, 1898 і 1899 . .		2,704·08
7. Кошти спору . . .		18·37
8. З рахунку ріжних сторін .		—·—
9. Кредит банковий (в Банку краєвім)		12,000·—
10. Рахунок біжучій з Тов. обезп. „Дністер“ . .		—·—
Сума		871,577·26

II. Стан чинний:		Кор. сот
1. Позички уділені на скрипта і векслї:		
а) стан на початку місяця жовтня	773,686 к. 89с.	
б) уділено в жовтни	28,940 „ — „	
разом	802,626 к. 89 с.	
в) сплачено в жовтни	23,310 „ 74 „	
Стан з кінцем жовтня	779,316 к. 15 с.	
		77,9316·15
2. Готівка в касї з днем 31 жовтни 1900 . . .		4,438·77
3. Цінні папери фонду резер.		51,057·—
4. Инші льокациї . . .		34·26
5. В щадницї почтовій (оборот чековий) . . .		5,241·52
6. В иньших товариствах і банках		13,556·74
7. Рахунок біжучій з Тов. обезп. „Дністер“ . .		9,000·—
8. Сальдо коштів адміністр.		8,922·82
Сума		871,577·26

Членів прибуло 16, убуло 21, оставало з кінцем жовтня 1900, всїх членів 1874 з 1948 декларованими уділами в сумі 97.400 корон.

Стопа процентова від вкладок 4% від пожичок уділюваних з провізиєю на кошта адміністрациї $6^1/_2$ проц.

Львів, дня 30. жовтни 1900.

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

стоваришене зар. обмеженою порукою,

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича I. том.	1.—	„
Чума горіл[illegible]ана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф I. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк I. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ специяльна	1.624 „	80 „		486.145 кор. 92 сот.
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емпритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Дністра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Дністра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Дністер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає поліси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Дністер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, уділяє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адміністрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Уділ членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Дністрі“. Інформациї уділяє Дирекция листовно.

Зголошеня о уділенє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Дністра“, **приймає ся.** „Дністер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Дністер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Гарне, добре і дешеве!

ул. Ратушева ч. 15. ул. Ратушева ч. 15.

Перед тим

МАРКУС ФУРЕР

Маґазин одїжи для дам і панів

в Чернівцях улиця Ратушева, ч. 15

під „Золотою грушкою“.

В кождім сезонї найновійші

плащі жіночі,

для дївчат і дїтий

(зі сукна, плюшу, Кримских бар. і ватовані),

жакети, мантильки,

ротунди, порохівники

з шовку і могару

з перших віденьских і берлїньских робітень.

ОДЯГИ

для панів, хлопцїв і дїтий,

загортки, шляфроки, футра

міскі і до подорожи,

Менчикови, Гавельоки

і всї річи хводячі в той фах з перших найславнїйших фабрик.

Порученя зпоза міста виконує ся сейчас.

Укінчений Юрист

володїючий нїмецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетинї.**

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 134. Чернівцї, пятниця дня 10. (22.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

„Незле, тихе слово.“

(Про ювілей Омеляна Поповича.)

II.

Перша частина ювилею, що відбула ся в полудне, складала ся з кількох точок, на котрі зложили ся: хор „Бояна“, що відсьпівав на вступі „Чом красна Буковина“, а потім народний імн і „Ще не вмерла Україна“; „вступна“ промова п. Є. Пігуляка, промова проф. проф. Стоцкого, чотири декламациї поезий Поповича (декламували дїти: одна дївчина і три хлопцї) і відповідь п. Поповича. В салї було повно гостий: в льожі бачили ми між иньшими гофрата Помпе і краєвого інспектора шкіл Тумлїржа. Професор Пігуляк закінчив свою промову окликом на честь цїсаря, почім хор відсьпівав народний імн, якого публика вислухала вставши. Проф. Стоцкий, котрого промову в більшій частинї ми вже подали попередного разу, закінчив єї таким відкликом до ювилята:

„Мило Тобі споглянути сегодня навкруги себе, мило Тобі видїти у стіп Твоїх велику сьвідому руску громаду, а сягнувши думкою в ті часи, як Ти починав, порівнати їх з теперішними, найти великий зріст сили народної, великий поступ руского народу в культурі. Але ще милїйше нам, з гордостю споглядати сегодня на Тебе, Дорогий наш Земляче, величати ся Тобою, Твоєю працею, Твоїм придбанем для руского народу і віддати Тобі поклін буковиньскої Руси за Твої щирі невтомимі труди для неї, котрими вона скріпила ся, стала на ноги і здобула собі належне місце в рідним краю. Честь Твоїм великим заслугам. Ти є для всїх живим прикладом, що щира праця нїколи не пропадає марно. Ти словом і дїлом через цїлих 25 лїт учив руский нарід любити все своє рідне, любити свій край, вірно служити ненцї Руси, ненцї Буковинї, державі і цїсареви. Ти став оздобою Русинів і краю, Ти взорець патріота. Своїм завзятєм в працї, своєю енерґією і витревалостю, своїм сьвітлим умом приневолив Ти всїх віддати належну Тобі честь, і ми клонимо сегодня голову перед Тобою, радїючи душею, що післав Всевишнїй нашій рідній ненцї такого доброго, щирого і вірного сина, що благословить Твою працю великими успіхами, що дав Тобі здоровлє і силу, витримати а не впасти під важким тягарем. Величаючи Тебе по заслугам, не сьміем ми забути на Твою достойну Дружину і почуваємо ся до милого обовязку, заразом віддати і Їй заслужену честь. Та-ж се загально відомо, що Вп. достойна Панї, перебравши майже зовсїм на себе всї обовязки нашого Дорогого Омеляна супроти родини, дала єму можність щоденно віддавати ся працї в руских товариствах і розвинути таку живу і спасенну дїяльність для руского народу. Честь Вам, достойна Панї!

Нехай же се нинїшне сьвято буде хоть слабим виразом нашої глубокої вдячности, загального признаня, любви і ушанованя для Тебе дорогий Земляче, для Тебе вірний Сину Буковини, за Твої великі і щирі труди! Молим Бога, щоби кріпив Твої сили і позволив Тобі діждати того часу, щоб буковиньска Русь ще величавійше обходила золотий ювилей Твоєї дїяльности. А яко видимий знак глубокого ушанованя, яке віддає Тобі сегодня буковиньска Русь, прийми від руских товариств, що є єї духовними осередками, а котрим Ти так вірно служив, в котрих вложив найбільше своєї працї, отсю памятку!“

І при тих словах, як ми вже згадували, подав проф. Стоцкий ювилятови альбом від руских товариств.

На сей привіт відповів п. Попович при кінци так:

„Сьвітлі збори!

Спасибі, щиро-сердешне спасибі Вам, панове товариство, що урядили і Вам, високодостойні панове-, представителї властий тай Вам шановні гостї, ласкаві панї і панове, що звеличили своєю присутностию отсе моє сьвято, сю найкрасшу хвилю моєго житя, що остане менї незабутною милою памяткою до самої смерти!

Спасибі за велику честь, яку менї віддали, за незвичайний спосіб, в який пошанували мене звичайного чоловіка, бо коли мрів я про яку славу, то тілько про ту, яка дорога кождій чесній людинї, себ-то щоби, коли згадає яка щира душа мене по смерти, помянула мене не злим тихим словом. А вже найбільша дяка належить ся Тобі, сердешна руска громадо, з котрою добра доля судила менї працювати спільно на ниві народній, бо вам, панове братя-товариші, друзяки мої любі та щирі, завдячую головно, що моя скромна праця в спілцї з вашою не пропала марно, що і моє зеренце не приглушив кукіль, а що воно приняло ся, зійшло і видало який-такий плід нашому рідному народови на пожиток, чого я єдино й бажав. Радїючи ізза дотеперішних наших добутків мусимо згадати ще й про те, що їх завдячуємо не тілько одній мозольній працї нашій, що справила, засїяла і потом зросила запустїлу нашу ниву народну, але й тому сонечкови, що єї осьвічувало й огрівало, нашому найяснїйшому Монархови, що з Єго ласкавої волї повіяло весняним леготом і по нашій зеленій Буковинї.

Сим кінчу, дякуючи сердешно ще раз і ще раз усїм разом і кождому з осібна.“

Цїле полуднїшне сьвято мало поважний характер і зробило глубоке враженє на зібраних. І хоч кожда точка проґрами випала гарно, то таки не можемо поминути мовчки декламациї маленького 7-лїтного селяньского хлопця Івася Равлюка з Кичері. Одягнений по селяньски хлопчина декламував сю поезийку Поповича:

Щасливі ви, у кого є
ще родичі журливі:
нї голоду, нї холоду
не знаєте, щасливі.
За ласку сю Небесному
все вдячні будьте дїти
і сироту нещасную
від хати не гоніте!

Сю поезийку виповів хлопець з такою живою мімікою, що вся саля заплескала в руки, чим зовсїм збила єго з пантелику.

Комерс вечером був получений з концертом. Повна саля гостий слухала гарно вивчених сьпівів Бояна і продукций військової музики.

Біла вежа в Бохарі.

(Із шведского — А. Роос).

Недалеко східних воріт в Бохарі есть мала трикутна торговиця, де за довгими столами під шатрами сидить кількох гончарів і тих, що продають ремінь, порозкладавши свої товари. Трохи віддалік з боку сидить садівник Абдул; доокола него цїлі гори жовтих брескинь. Скоро хто іде торговицею, то Абдул закликає до своїх товарів дзвінким голосом.

— Просимо — каже — купіть! Купіть! Кавуни сьвіжі і холодні, як сніг на Беяр-Даґу, брескині такі солодкі, як губоньки красної дївчини, аж розпливають ся. Просимо, купіть!

Та й сьміє ся при тім. А єго чорні брови та білі зуби аж сьвітять ся з веселости.

Коло малої торговицї стоїть велика чотирогранна вежа, будинок старосьвітский. Грубі, побілені мури сьвітять ся на сонци; спадиста єї криша вкрита зеленими, поливаними дахівками. З того боку, котрим вежа обернена до торговицї, нема анї дверий, анї вікон, лиш мала глинка на самій горі під кришею.

Абдул, що стоїть саме проти білої вежі, споглядає іноді цїкаво на глинку. Але у глинцї не видко нїчого, хиба лиш сьвітить ся в нїй на сонци червоний збанок з глини, що стоїть на тім маленькім віконци. Коло того збанка — в синявій темряві поза смугою сонїчного проміня — покаже ся іноді нїби якась маленька, біла, вузонька ручка. Часом видко, як та рука сягне у збанок, нїби щось з него бере. Але більше Абдул нїколи нїчого не видить.

А там на горі у білій вежи жиє поважний Чарібай, що служить у шкільника Мір Араба, де єго обовязком есть позамітати часом школу та допильнувати, щоби був лад і порядок. Чарібай і єго жінка, поважна Хадрулла, виховали собі дуже старанно свою донечку, красну Ферґіяну, що жиє в тій комнатцї, котрої віконце виходить на малу триугольну торговицю. В цїлій Бохарі нема дївчини, що мала би густїйшу чорну заслону з кіньского волоса, як та, що заслонює личко Ферґіяни, коли она виходить іноді зі своєю матірю на базар. А поважна Хадрулла, що майже через цїлий день сидить там на горі коло своєї доньки, не дозволила би нїколи того, щоби она коли з відкритим лицем виглянула крізь глинку і дивила ся на людий на торговици — як то поганим звичаєм люблять робити другі бохарскі дївчата. Тому Ферґіяна й не видить більше сьвіта, як лиш тілько, що тогди, коли загорнена і заслонена виходить зі своєю матірю. Але она чує гамір на торговици, чує, як закликають ті, що продають, як кричать осли і як гуркотять тяжкі вози з набором.

Одного дня о тій порі, коли на торговици було мало людий, іде Ферґіяна до віконця, щоби із глиняного збанка набрати трохи рижу, котрий там був спрятаний; при тім була так неосторожна, що потрутила збанок і він полетїв з глинки в долину, упав на камінє на торговици і розбив ся на дрібні кусні.

Ферґіяна аж крикнула і виставила головку крізь глинку; подивила ся на черепи із збанка та заголосила на весь голос.

— Ой, мій красний збаночок! — крикнула она. — Падоньку нещасливий, що се стало ся, що я єго розбила! Такий був красний та пишний збанок! Анї одної скази на нїм! Що-ж я наробила!

Молодий садівник підняв голову в гору, коли почув єї голос. Дивить ся на ню і видить, що у неї чорні очи а сьвітять ся — як зірки серед ночи.

Але Ферґіяна не дивить ся него, лиш на свій розбитий збанок. — Та ще й жменя рижу була в нїм — нарікає она — а тепер ще й єго з'їдять пажерливі голуби.

Поважна Хадрулла через цїлий той час сїпала свою доньку за спідницю. — Та бо що се тобі — каже — стало ся, моя донечко? А чи-ж яло ся тобі виглядати крізь віконце з незакритим лицем? Опамятай ся доню!

— Ой, мамо — каже Ферґіяна, відступившись від вікна — як же менї памятати о тім, щоби заслонити ся, коли пропав так красний збанок, збанок, що не було на нїм анї одної сказы?

На другий день видить Абдул, коли глянув на глинку, що там стоїть вже новий збанок. Молодий садівник споглядав від тепер частїйше на вікно, але не видів нїчого більше, як лиш червоний збанок, що сьвітив ся на сонци.

Але кілька днїв опісля, коли Ферґіяна сїла собі з веретеном під саме вікно, щоби їй було добре видко ся, нещасте хотїло, що потрутила веретеном збанок і той упав з вікна на землю та розбив ся на дрібні кусні.

Ферґіяна крикнула і вихилила ся через вікно.

— Падоньку мій — крикнула она. — Що-ж я наробила! Вже й по моїм краснім збанку! Розбив ся на дрібні кусні! Вже й дротар єму не поможе! Не що, лиш то я вже така нещаслива на сьвітї!

Молодий садівник, почувши крик Ферґіяни, підняв чим скорше голову до гори; дивить ся і дивить, що у неї личко кругле і мягоньке, а таке румяненьке, як у брескинї.

Але Ферґіяна й не дивить ся на него, у неї лиш збанок перед очима і она заводить: Падоньку мій! Вже й дротар єму не поможе!

Поважна Хадрулла сїпає доньку з цїлої сили за спідницю та каже гнївливо: Що се донечко, хиба ти таки вже з розуму зійшла? Ще готові собі люди подумати, що ти нїколи того не учила ся, що яло ся молодій дївчинї! Подумай лиш, яка піде зараз о тобі помовка!

— Ох матїнко — каже Ферґіяна, відступившись від вікна — як же менї о тім думати, коли мій найкрасший збанок вже пропав, такий був великий та червоний, а який прекрасний та з жовтими, широкими крисами!

Поміж тими точками проґрами були промови з нагоди ювилею. Задля недостачі місця годі нам подавати хочби в скороченю сї промови; згадаємо лише, що за Народний Дім промавляв о. Семака, за Руску Бесїду проф. Пігуляк, за Бояна проф. Кобиляньский, за Руску Школу проф. Шпойнаровский, в імени акад. молодїжи п. Герасимович, за міщаньску читальню п. Власюк, потім гість зі Львова проф. Ол. Барвіньский, за товариство черновецких учителїв п. Кайндль, за філїю Рускої школи в Кіцмани п. Віктор Івасюк, за селян пп. купець Дмитро Ґрищук з Садаґури і двірник Тодор Левіцкий з Чорториї. Крім того селяни з Ревни і Стрілецкого Кута привитали ювилята хлїбом-сілю і окремим альбумом від своїх товариств. Школярі з Кичері відсьпівали також кілька своїх пісень під проводом учителя Ілюка.

Всї промови, відповідні до хвилї, відносили ся до особи проф. Поповича, але притім описували і давнїйші та теперішні відносини, так що комерс був яким немов неполїтичним вічем: 25 лїт нашого житя промайнуло перед очима зібраних. В салї був дуже веселий настрій і мимо того доволї великий лад і дісціплїна (комерс вів проф. Стоцкий), що мало лучає ся на руских таких комерсах.

Доперва о 1. годинї по опівночи міг забрати сам ювілат слово, щоби подякувати, як сказав, за те море ласкавого признаня его скромної працї, яке полило ся із щирого серця буковиньскої Руси. Він вказав на ще більші заслуги а то ідеального товариша громадянина радника Ясеницкого около „Нареднього Дому,“ одинокого вже лиш свого товариша працї зперед 25 лїт проф. Єрофтея Пігуляка около „Рускої Бесїди,“ бо ще лїпшого ба найзавзятїйшого заступника прав бук. Русинів, їх просьвіти і добробиту; а відтак дїяльнїйшого провідника бук. Руси д-ра Стоцкого около „Рускої Школи,“ крім несчислимих иньших заслуг, а іменно орґанїзациї бук. Руси, управилненем рускої правописи поставив тревалу підвалину під розвій руского шкільництва. Бесїдник згадав про велике диво, що мертві ще перед 25 роками рускі міщани і селяни встали і проговорили, та про многонадїйну молодїж академічну, котрої перед 25 роками на Буковинї ще зовсїм не було.

Згадуючи про „Бук. Боян,“ підносить гармонїйну працю усеї черновецкої громади, що згодою і єдностию, взаїмною любовію та щиростию стала сильною і поважаною, збудила, осьвідомила і зорґанїзувала бук. Русь, котра не то перед 25 роками, а ще 15 лїт тому була безправна і здоптана маса народу, а нинї вже є важним чинником в краю, з котрим всї числити ся мусять. „Дай же Боже,“ закінчив бесїдник, „щоби нинїшне сьвято, яким пошанувала бук. Русь мою скромну працю, загріло як найбільше Русинів, що тут присутні або хоч духом витають між нами, особливож, нашу молодїж до ще ревнїйшого труду як мій, рускому народови на користь а собі на славу!“

Отсею промовою ювилата закінчила ся офіцияльна часть комерсу. Треба ще згадати, що відчитано також коло 60 телеґрам і листів, присланих на ювилей (між иньшими також телеґрами з Галичини). Розійшло ся також поміж людьми 500 примірників кореспонденцийних карток з портретом Ом. Поповича. При тій нагодї зібрано також 38 зр. 12 кр. складками на Народний Дім.

Новий галицкий митрополит.

Wiener Ztg. з недїлї оголошує іменоване гр.-кат. митрополита і лат. архиепископа. Іменоване станиславівского епископа Андрія Шептицкого архиепископом-митрополитом має в цїсарскім письмі дату 31-го жовтня, а іменоване професора львівского унїверситету кс. Йосифа Більчевского латиньским архіепископом дату 30 жовтня. Дата іменованя має таке значінє, що скорше іменований епископ чи архіепископ має першеньство перед пізнїйше іменованим, а звичайно так дїє ся, що коли для Галичини рівночасно іменує ся Русина і Поляка, то іменоване Поляка має дату вчаснїйшу — в сїм випадку о оден день.

Ґраф Роман Шептицкий (се є первісне імя пізнїйшого монаха Андрія) родив ся дня 29. липня 1865 р. в Прилбицях коло Перемишля, як син доси ще жиючого посла на сойм ґр. Яна Шептицкого і Зофії Фредрівної, доньки одного з найвизначнїйших польских драматурґів, ґр. Александра Фредри. Ґімназияльні студиї зі знаменитим успіхом покінчив ґр. Роман в ґімназиї сьв. Анни в Кракові і вступив там на Ягайлоньский унїверситет, студиюючи рівночасно права і фільософію. З обох галузий відомостий зложив докторати і вступив на однорічну військову службу до шестого полку австрийских драґонів, де позискав по роцї степень резервового офіцира. Мимо того всего ґр. Роман не мав ще тодї навіть 24 років.

І от у сїм молодцю дозріває постанова, на яку не зважила ся би тисяча иньших на его місци. Він відпинає свою офіцирску шаблюку раз на завсїгди, зрікає ся титулів, як тих, що унаслїдив по старім, славнім родї, так і тих, що придбав собі своєю наукою, покидає веселе та сьвітле житє, повне роскоший, блеску і задоволеня хотьби найвисших амбіций — зміняє навіть своє хрестне імя і надїває чернечу рясу, вступивши дня 28. цьвітня 1888 р. до кристинопольского монастиря оо. Василиян.

Небавом висьвячено молодого новика на сьвященика в перемискій катедрі, а він зі звичайною собі пильностию продовжав свої теольоґічні студиї, доки в коротцї не здав теольоґічного докторату — вже третого з ряду. Колиб нинїшний митрополит не уродив ся був ґрафом, то ему належить ся мимо его після австрийского закона, титул барона, за зложене потрійного докторату. Але о. Андрій бажав мати лише один титул: невтомимого трудженника у Христовім винограді. Тож приняв ся щиро до працї свого стану, а разом з тим підносив ся скоро по щеблях церковної ерархиї. По черзї був він настоятелем василияньского новіцияту в Добромили, ректором василияньских місий у східній Галичинї, суперіором львівского монастиря, професором теольоґії і фільософії на висших студиях чина св. Василия, а вкінци від д. 2. лютого 1899. р. станиславівским епископом.

Підчас короткого часу свого побуту на епископскій столицї в Станиславові о. Андрій виявив стілько енерґії, разом з правдиво пастирскою лагідностию і вирозумінем, що всї щирі Русини-унїяти витають его вступленє на митрополичий престол як заповідь сьвітлїйших часів для їх Церкви і народа. Візитациї станиславівскої епархиї по еї найдальших закутках, навіть у недоступних горах, куда треба було по 5 миль їхати повозом, або верхом на кони.

Новий митрополит є може чи не наймолодшим архиепископом на сьвітї, бо має всего 35 лїт. Походить зі старинного роду руско-литовскої шляхти, який можна-б назвати родом епископів бо видав з себе двох галицких митрополитів Атаназія і Льва і чотирох епископів: двох унїятских, а двох латиньских. Теперішний митрополит є отже третим членом сеї славної родини, який засїдає на владичім престолї у Львові. Як уся наша шляхта, так і рід Шептицких з часом відчужив ся був від руского народа. Батьки теперішного митрополита, як і его цїла рідня почувають себе і тепер Поляками і майже всї они вже покинули унїю, принявши латиньский обряд. Але як цїле покликане Андрія, так і его патріотизм виросли на ґрунтї правдиво християньскої любови до ближнього, який тим більше потребує помочи повної християньского пожертвованя, чим тяжше его житє-бутє, чим більше его опущенє. Тому новий митрополит прилягне цїлим серцем до нашого народу, не цурає ся его нужди, не гордить его злиднями, не випирає ся сеї малозначної, працею та турботами придавленої братиї, а пристав щиро до неї зі словом Христової науки. Єго завіту любови, пожертвованя та твердої віри в Божу премудрість, яка „послїдних чинить першими“, коли они підуть по стежцї Божої правди.

Одно можна би ему порадити на нову дорогу, а се, щоби пильнував ся фальшивих дорадників. Не всї, що прилюдно кличуть: „Боже, Боже!“ є добрими християнами, і не всї є поганами, що не бють поклонів і не носять „шапляжа“. В Галичинї завели ся сьвященики фарисеї з дуже гнучкими хрестами, що отуманювали вже попередних митрополитів і схочуть обдурювати теперішного. Для одних з тих фарисеїв пок. кардинал був як раз добрим руским католиком, для других таким не був аж теперішний владика є на їх думу вірним сином гр.-кат. церкви, хоч він до неї належить тілько 12 лїт ті фарисеї про людске око великі католики, але в серци їх нема християньства. Такі є і між народовцями, такі ще більше між москвофілами — одних і других треба пильнувати ся. На устах у них церков, а в серци свої особисті цїли або вузко партийні забави. Ми знаємо деякі такі подїї, що сьвідчать, правда про добрі наміри нового митрополита, котрий рад був усїм догодити і себе пощадити, але се ему не повелось: невдоволені лишили ся і по їх боцї правда. Не пора сегодня оповідати сї подїї, а будуччина покаже, чи їх треба буде коли пригадати. Розуміємо трудне положенє митрополита і тому сегодня складаємо ему без злоби в серци свій привіт, як митрополитови трох мілїонів галицких Русинів.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 22-го падолиста 1900.

Гофрат Ізидор Винницкий. бувший посол до ради державної, перейшов у пенсию і перепровадив ся з Відня в Чернівцї на сталий побут.

Др. Мирон Кордуба іменований суплентом при низшій т. зв. рускій ґімназиї в Чернівцях. Др. Кордуба відомий із своїх наукових праць, печатаних у „Записках тов. ім. Шевченка.“

Ревізия. Архимандрит Калїнеску і секретар правительства Ляс ревідують в сих днях монастирі Путну і Сучавицю.

Персоналїя. Радник правительства і референт шкільний др. Вільгельм рицр.

На другий день, коли Абдул глянув знову на глипку в білій вежи, видить, що там стоїть на віконци новий збанок. Але хоч він опісля ще через кілька днїв споглядав в гору, з красної Ферґіяни не видїв анї слїду.

Одного дня в саме полудне, коли буває найбільша спека, коли на маленькій торговици глухо і пусто, бо нїхто не купує а продавцї дрімають за своїми столами, встає Ферґіяна поволеньки з мати, на котрій лягла була спочити на полудне в своїй темній комнатї на вежи, а поважна Хадрулла спить тимчасом на подушках в найхолоднїйшім кутику. Ферґіянї від спеки схотїло ся пити та іде заспана, що аж заточує ся, до глиняної судини з водою, що стоїть на земли. При тім переходить саме попід глипку і сама вже не знає, як то стало ся, бо така була заспана, що лїктем потрутила збанок стоячий на вікнї, а він перевернув ся і упав на торговицю та розлетїв ся там на дрібні кусні.

Ферґіяна крикнула з розпуки і таки головою та плечима влїзла у глипку.

— Падоньку мій нещасливий! — крикнула она. — А се що знов стало ся! Ось і знову лиш самі кусні з мого малого, красного збаночка з двома ушками. Мав два ушка, а анї одно не було відбите. Доле-ж моя нещаслива! Якесь лихо мене вчепило ся, чи що!

Абдул, що дрімав, аж кинув ся. Дивить ся на ню і не може надивити ся. Видить, що у неї губоньки червоні, як ґранатовий цьвіт, а зуби біленькі, як перли.

Але Ферґіяна і не дивить ся на него; їй перед очима лиш збанок і она заводить: Хиба вже нїкого на сьвітї така біда не вчепила ся, як мене!...

Поважна Хадрулла схопилась з постелї; лють еї взяла, аж дихати їй не дає, так тягне доньку за спідницю від вікна.

— Нещасте то, правда, та ще й велике, стратити такі три красні збанки, та ще й такі, з котрих нї один не мав нїякої скази, але ще більше нещасте мати таку доньку, що не уміє вести ся! Та чи тобі не прийшло на гадку, що як раз напроти сидить молодий садівник, котрий може в сїй хвили дивить ся на тебе?

— Ох, матїнко моя — каже Ферґіяна, — відвернувши головку — кому би прийшов на гадку якийсь там садівник, саме коли пропав красний збанок, збанок з двома ушками, з котрих анї одно не було відбите?

В день опісля, а то була пятниця, школа Мір Араба була замкнена, а поважаний Чарібай сидїв в своїй комнатцї на самій долинї вежі. Закурив собі люльку та й задумав ся. Аж хтось пукає до дверий. Поважний Чарібай, встає поволеньки, затягає на ноги виступцї, що стояли коло него, та іде отворити.

На дворі на сходах, котрими іде ся до чорних, зелїзом оббитих дверий, стоїть Абдул, молодий садівник. Поважний Чарібай, що его зараз спізнав, витає его своїм звичаєм з великою чемностию.

— О, брате мій, — каже він — яку же ти велику честь робиш моїй хатї! — І він просить Абдула заходити, веде его темними, холодними сїньми до великої, трохи темної комнати. Там сїдають собі оба мужчини на землю, кождий на свою мату, а Чарібай приймає свого гостя люлькою.

— По правдї сказавши — відзиває ся поважний Чарібай — то таки велика честь для мого дому, що ти до мене зайшов. Що-ж би то було такого, що ти менї зробив таку радість?

— Менї казали, о Чарібаю — каже молодий садівник, — що у тебе єсть донька, така чесна і так добре вихована, що в цїлій Бохарі такої би другої не знайшов. А що я вже давно задумав женити ся, бо слухаю заповіди блаженного пророка, то й прийшов тебе спитати, чи не мав би ти охоти дарувати менї сей твій скарб.

На Аллаха, — каже на то поважний Чарібай — цїла Бохара знає, що ти Абдуло молодець дуже лепський і благорозумний; я би й не міг бажати собі лїпшого від тебе зяти. Але чей вибачиш, брате, коли я, як то у нас водить ся, спитаю тебе, кілько би ти дав за мою доньку.

О то торгували ся тепер оба мужчини, аж наконець станула згода, а відтак затвердили еї многими увіренями і словами взаїмної почести. Тогди відозвав ся Абдул:

— Не загнївай ся на мене, поважний Чарібаю, коли я зажадаю від тебе щось такого, що тобі може буде здавати ся незгідним зі скромностию і добрими обичаями. Я то добре знаю, що у нас так не водить ся, щоби суджений перед весїлем важив ся подивитись на свою молоду; але мене ось тут в серци аж палить від нетерпячки, бо я чув, що твоя донька як і чесна так і дуже красна і я хотїв би тебе поспитати, чи ти в своїй ласцї не позволив би менї на хвильку на ню подивити ся?

А поважний Чарібай відповів на то:

— Нїколи, о Абдуло, не можу на то позволити, щоби ти свою будучу суджену видїв незаслонену; та же то було би щось нечуваного і цїлій Бохарі не сходило би то з дива, як би о тім довідала ся. Але длятого, що я тобі приятель і тебе поважаю, то позволю тобі, щоби ти на малу хвильку подивив ся на ню, але не заслонену. Піду зараз і приведу еї сюди.

І поважний Чарібай встав та пішов сходами в гору до комнатки своєї доньки. — Донечко моя — каже він — молодий садівник, що сидить онтам на долинї на торговици, прийшов до мене та сватає тебе. А що я знаю, що він чоловік лепський і роботящий, о котрім не можна нїчого лихого сказати, та що він крім того обіцяв ся вже заплатити за тебе відповідну суму, то я тебе ему обіцяв. Я ще на его просьбу і длятого, що поважаю его задля его знаменитих прикмет, згодив ся і на то, щоби він на хвильку побачив тебе, але не заслонену. Ходи-ж зі мною на долину.

А красна Ферґіяна в плач і стала заводити.

— Ох, батечку мій, то ви хочете

Швінд перенесений, як нам доносять із Відня, в тім самім характері до Інсбрука. — Радником при міністерстві рільництві має бути заіменований Йоган Фекете де Велафалва з Чернівців.

В неділю 25. с. м. устроює ся пікнік у Мамаївцях нових. Сільска інтеліґенция з Нових Мамаївців і з окресности призначила чистий дохід того вечерка на одежу для тутешних бідних школярів. Отже запрошує ся сим усіх приятелів і знакомих прибули, щоби на сей вечерок. Дорога не далека, а поїзд відходить із Чернівців о 8. год. вечером, а вертає назад рано о год. $^1/_2$7 до Чернівців. Видатки не великі, бо подорож сюди й назад кожтує лише 52 сотиків. Вступ для мужчин 2 кор. від особи.

Пригадуємо іще раз, що головні збори станівскої філії тов. „Руска Ш." відбудуть ся, як се в числі 124. „Бук." вже було сказано, в сю неділю, 25. падолиста с. р. о 1. год. по полудни в першій клясі народної школи в Глиници з отсим дневним порядком: 1. Відчитане протоколу попередного головного збору. 2. Справоздане філіяльного виділу з діяльности за минаючий рік. 3. Справоздане касове. 4. Відчити пп. Мих. Понича „О вихованю" і Олександра Купчанка про „Товариске житє. 5. Вільні внесеня і 6. Вибір нового виділу. Подаючи се до загальної відомости просимо сим всіх Вп. наших членів, як і всіх других філій явити ся ласкаво на сей збір численно. Осібних запрошень не висилає ся, тож просимо не очікувати їх а тілько приїхати на 25. падолиста с. р. на головні збори до Глиниці. — Від філії тов. „Руска Школа" в Станівцях, 20. падолиста 1900.

За виділ:

Партемій Данчула, голова. *О. Купчанко,* писар.

Румунізаторска безличність. Як дуже люблять румунізатори-попи свою руску паству, на се чей не потрібно доказів. Але до якої обурюючої безличности они доводять у своїм ремеслі — щоби наповнити свій широкий карман, — нехай послужить яко приклад гатняньский парох parint. Popovici. Жие в Гатні бідна вдова по зелізничім буднику Прокопчукови. Що місяця она мусить іти з квітом на пенсию до пароха, аби потвердив, що она жие. За те потверджене не належить ся парохови нічо, а проте parint. Popovici бере від тої бідної удовиці — що має 7 маленьких дітий — iure caduco за згадане потверджене що місяця 1 зр., так що вдовиці лишає ся з пенсиї всего 9 зр.! Як назвати такий поступок сего румунізатора? Отче Popovici! Досить тих драчок! Ви їх досить набрали ся за житя з котрим і так вже небавом змусите попращати ся. Поправте ся хоч перед смертию!...

Л.

З нужди. Що жиють на сьвіті крайні визискувачі, без совісти і чести, най послужить, як доказ, отся подія: Перед віденьским судом рішалась оногдї справа убогої швачки Олени Г. за спроневірене. Бідна женщина, котрої муж лежав смертельно недужий, заробляла денно 30 кр. за обрублене 120 хусток в кравецкій робітни Лязаря. Та праця пожерала їй цїлий день від вчасного ранка до пізної ночи, але вона робила без упину, щоби виживити себе і мужа. Нараз одного дня властитель робітнї знизив їй денну виплату, бо замість 3 кр. за 12 хусток, обіцяв платити лише два кр. А треба замітити, що нитки купувала швачка за свої гроші. Не було ради; пристала, але просила свого „добродія" о 30 кр. завдатку. Відказав. З розпуки О. Г. занесла кількадесять хусток до заставничого заведеня і одержала 5 корон. Найшли ся і ліки для хорого мужа і тепла страва, але вість про спроневірене дійшла до Лязаря. Він обжалував єї перед судом. На сьвідків покликано між иньшими сторожів дому, де мешкала О. Г. і від них дізнано ся про крайну нужду родини швачки. Присутних в суді тронула ся подія; зложило 5 корон і 10 кр. проценту, щоби віддати їх за застав, а бідній женщинї дарував один з адвокатів 20 корон. Олену Г. засудив судия на 12 годин домашного арешту, а Лязар заплатив їй решту зарібку в квоті 2 корон і вимовив місце у своїй робітни.

Самоубийство у старинних народів. Старинні Греки і Римляни строго осуджували самоубийство, узнаючи его за діло негідне чоловіка. Найбільші учені і поети, як Сократ, Верґіль, Ціцеро і Питаґор та инь. висказували ся строго про самоубийників. Марціял пр. каже: „Легко погорджувати житєм, коли мусимо терпіти, але відважним є лише сей, що потрафить его знести". — Арістотель висказав ся так: „Хто відбере собі житє, допускає ся проступку проти найвисших законів". — Цїсар Адриян видав приказ, яким заборено публично хоронити самоубийників. В Атенах відтинано самоубийникам праву руку. В Мілетї волочено самоубийників по улицях міста. Спартанцям не вільно було навіть на війнї наражати ся на небезпеченьство.

Перехід латинників на греко-кат. обряд. Недавно зголосили мешканцї більшого міста Мриглода в сяніцкім повітї перехід з латиньского на греко-кат. обряд. В справі тій пише учера Kurjer lwowski, що парохіяне з Мриглода надіслали редакциї Kurjera кілька урядових документів, з котрих показує ся, що теперішне їх рішене єсть наслідком десятьлїтної безуспішної борби з місцевим пробощом; не знайшовши анї у сьвітских властий анї у лат. консисториї в Перемишли ради на того ксьондза, сїючого соблазнь межи своїми парохіянами рішила ся змінити обряд. В поданю (польскім) до „Ясне Вельможного о. Константина Чеховича, епископа в Перемишли" з дати 18. жовтня 1900 пишуть они: „Причиною нашого переходу з латиньского обряду на обряд греко-кат. єсть подразнене наших чувств релїґійних загальною соблазнию нашої молодежи через Преп. кс. Йосифа Біґо, проживаючого від 1890 р. в конкубінатї з Антонїною Кукля, а овочем того єсть шестеро уроджених дїтий, з тих двоє при житю, що виховують ся публично на нашій плебанії. Часті жалоби парохіян до кс. біскупа в Перемишли оставались без успіху, імовірно длятого, що здеморалїзована через кс. Йосифа Біґо зверхність громадска в Мриглодї безнастанно по братерски з ним обходить ся і не лиш не хоче в тім его неморальнім житю добачити соблазни, но противно, боронить его своїми урядовими сьвідоцтвами. — Друге подане з тої самої дати, рівночасно вислане до намістника і до ц. к. старости в Сяноцї, подає також вік живучого потомства кс. Біґо (дочка Вікторія має тепер 8-мий рік а син Казимир 4-тий рік) а кінчить ся слїдуючим проханем: „Ясно Вельможний ц. к. староста зволить з можливим поспіхом зарядити після законів, в цїли усуненя лиха, відставлене Антонїни Куклї женщини ведучої в безличний спосіб знашим пробощом таки ледаще житє, що обиджає наші чувства релїґійні, примусово до єї місця уродженя". Із змісту тих письм і надісланої до нас жалоби — пише дальше Kurjer lwowski — видко, що мриглодским парохіянам тяжко, дуже тяжко приходило змінити обряд, в котрім они і їх батьки виховали ся. Цїлих десять лїт боролись, аж вкінци, коли віра в справедливість властий духовних і сьвітских звела їх, притулилась на „лоно церкви Божої", даючи сим доказ, що як взагалї весь польский нарід, они побожнїйші від свого... душпастиря. Епископ Чехович приняв їх до своєї дієцезиї і післав свого делеґата, котрий приїхав дня 4. с. м. і поробив передвступні кроки в цїли принятя їх до рускої перемиской дієцезиї

Страшна пригода лучила ся дня 13. с. м. в Маріямполи. Хорий на тиф тамошний господар Григ. Заяць в горячцї пірвав сокиру і завдав нею жінцї три удари в голову, пробиваючи їй череп так, що аж вилетів кусок мозку. Покалїчену відвезли до шпиталя, однак нема надії удержати єї при житю. Заяця тримають звязаного, бо він відгрожує ся, що убє ще свою одиноку дитину.

Затроєнє 400 осіб. В Смольненьскім інститутї в Петербурзї занедужало аж 400 дївчат, а ознаки хороби були такі як би від затроєня. Дївчата діставали сильної блювоти і корчів, а десять учениць особливо тяжко занедужало, бо дістали ще й пораженя проводів віддихових. Слїдство наказало, що дївчата занедужали від якихсь тїсточок, котрі дано їм по обідї на закуску, а котрих доставив петербурский цукорник. Він міг однакож лиш тілько сказати, що до люкру на тїсточка додав карміну. Дальше слїдство показало, що то відправлений помічник цукорника так хотів зімстити ся на нїм, і домішав до тїста арсенїку. Злочинця арештовано.

Військовий товариш Шевченка. Співробітник „Волгаря" відвідав вислуженого николаївского салдата Олексу Груновского, перебуваючого під лїкарскою опікою в нижгородскім військовім шпитали. Груновский, старий інвалїд, що тепер уже на половину оглух та осліп, служив свого часу в Ново-Петровскій кріпости разом з Шевченком. Хоч его оповідане про українського поета не дає нїчого нового, то все таки цїкаве воно, як всяке оповідане очевидця. Він розповідав:

„Я служив у кріпости писарем і був диком при церкві, коли до нас приїхав Тарас Григориевич. Привезли его під вартою, а в декретї було написано, що Шевченко полїтичний засланець, котрого треба добре стеречи і не позваляти ему писати... Наш комендант був добрий чоловік, але начальника роти, в котру попав ся Тарас Григориевич, уважали строгим чоловіком, що нікому не попускав. Шевченкови діставалось від него здорово, особливо тодї, коли приходило учитись маршу і оружних вправ. А Тарас Григориевич був чоловік незручний, розтрішаний, і его наука йшла дуже поволи. Між тим начальник не міг знести кепских вояків. Зрештою Тараса Григориевича звільнили швидко від служби і він не жив навіть в касарни, — там було в него одним-одно ліжко."

— А де-ж він жив?

„У коменданта, що взяв его до себе і звільнив не тілько від всїх занять, але навіть від варти. Шевченко рисував у него образи і читав ріжні книги та ґазети."

— Кому-ж Шевченко продавав свої образи?

„Образи купували в него в Астрахан і взагалї в Росию тай дорого платили: 50—100 рублїв за образ, через що в Тараса Григориевича все були гроші. Тай і все иньше було в него. Обідав у коменданта, жив, як всї офіцири, гуляв..."

— Як Ви се розумієте — гуляв?

„Та пив. Иноді підохотив собі, було. Грав у театрї. Гарний був чоловік."

— І добрий?

„Тай добрий. Бувало не помине нї одного вояка, аби не побалакати та пожартувати з ним. Лише при кінци почав він неначе сторонити від нас. Ну, і шанували его дуже".

Російский цар занедужав на черевний тиф. Зразу говорено, що царя строено. Відтак показало ся, що царь напив ся води з нездорової керницї і занедужав на тиф. Деякі лондоньскі дневники доносять, що в здоровлю царя наступило небезпечне погіршене, хоч офіцияльно бюлетини лїкарів успокоюють. Говорять, що царь лишить ся на цїлу зиму в Лївадиї. Цариця, котра тепер знаходить ся в поважнім станї, також не дуже здорова. Цариця вдова, котра тепер пробуває в Берлинї, з огляду на се, що вісти з Лївадиї звучать успокоюючо, рішила — коли в недузї не наступлять які комплїкациї — лишити ся в Берлинї до дня 27. с. м. Наслїдник престола великий князь Михайло від'їхав з Копенгаґи до Росиї.

Народна Гостинниця. Гурток людий зійшов ся 1899 р. у Львові, на нараду над гадкою заснованя руского товариства, котре мало би заняти ся промислом шинкарским, удержуванем домів заїздних, готелїв, каварень, реставраций і т. п., як також ширенем знаня і замилуваня до сего промислу поміж нашим народом. Річ сама собою була ясна, тому вже на перших сих зборах порішено заснувати товариство під фірмою „Нар. Гостинниця", стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, а дня 3. жовтня 1899 підписали статут у присутности ц. к. нотаря члени основателї. Краєвий суд яко торговельний рішенем з дня 25. падолиста 1899 ч. 2308. приняв сей статут до відомости, чим втягнено его в реєстр господарско-промислових стоваришень. Предметом підприємства товариства „Народна Гостинниця" є: в містах, місточках, селах, місцях купелевих, відпустових і взагалї там, де покаже ся потреба: на власний рахунок набувати або винаймати і у власнім зарядї вести готелї, заїздні доми, курацийні доми, гостинницї і тим подібні заклади; уряджувати і на власний рахунок вести: реставрациї, каварнї, пиварнї, винарнї і шинки; винаймати право побору податку і оплат консумцийних враз з датками від всяких напитків і споживчих артикулів. Управа товариства спочиває в руках вибраної дирекциї під доглядом і контролею ради надзираючої. Удїл членьский виносить 20 кор. а 2 кор. вписове, однако кождому членови вільно приступити з більшим числом удїлів при уплатї одноразового вписового. Порука триразова. В плянї товариства „Народної Гостинницї" на першім місци стоїть відкрите готелю і реставрациї у Львові, де би могли мешкати приїзджаючі до Львова селяне і інтелїґенция і де би можна було вишколити відповідні сили до дальшої роботи на провінциї.

Пануючим монархам годї вже асекурувати ся. В Білграду доносять до одної з віденьских ґазет: Недавно тому запитував ся сербский король Александер через свого прибочного лїкаря в однім із заграничних товариств асекурацийних, чи товариство хотїло би его взяти в асекурацию на суму півтора мілїона франків. Се запитане дало причину до скликаня засїданя ради управляючої дотичного товариства і на тім засїданю ухвалено що слїдує: прибочному лїкареви короля треба відповісти, що внесене на асекурацию короля не може бути приняте, а то з таких причин: Товариство приймало доси внесеня пануючих монархів на асекурацию на житє і виплачувало вже нераз обезпечені суми. Але від часу убитя короля Гумберта, котрого житє було в товаристві асекуроване на три мілїони франків, постановила рада управляюча принципіяльно не приймати від коронованих голов внесень на асекурацию житя. Товариство не може длятого сповнити бажана короля. Король нехай не бере того за якусь неприхильність вимірену против него, лиш за звичайне загальне рішене ради управляючої.

мене дати з хати, та ще й якомусь, котрого я не знаю? Доле-ж моя нещаслива!

Але поважний Чарібай сказав на то з повагою:

— Ти знаєш, Ферґіяно, що першим обовязком доньки єсть слухати того, що родичі в своїй мудрости о нїй постановили. Ходи-ж, ходи зі мною! — І Ферґіяна мусїла послухати, заслонила ся найгустїйшою заслоною та іде з батьком сходами в долину, а поважна Хадрулла тимчасом і собі іде за ними, не іде, а ледви лиш суне ногами. Входить до комнатки, де чекає Абдул. Чарібай і Хадрулла приступають до молодого садівника, але Ферґіяна як станула в дверех так і стоїть нїби стовпом.

Тогди Абдул просить свого тестя і тещу, щоби позволили ему приступити до своєї будучої молодої і сказати їй кілька слів. Они позваляють, а він підходить несьміливо до Ферґіяни та каже до неї: Не гнївай ся на мене, красна Ферґіяно, що я просив твого батька, щоби він тебе закликав. Прости твому рабови ту его сьмілість.

А за чорною заслоною з кіньского волоса стало тогди ясно, заблисло двоє чорних очий, засьвітились рядки білих зубів.

— Добре, добре, — шепче тихим голосом красна Ферґіяна — добре, що ти прецї раз прийшов, бо тепер не стало би вже менї збанків, щоби їх скидати.

Дентист
Др К. КЛИМ
ординує від 9—12, і від 2—5 год.
при ул. Кривій (Schlangengasse) 20.

Літературне Товариство
„Руска Бесїда" в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради" в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР.

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зерні і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий	245.814 кор.	52 сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій	148.480 „	— „	
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	
Фонд основний	72.000 „	— „	
„ емиритальний	18.166 „	60 „	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставляє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2\%$ *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%**. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2\%$ і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Повідомленє.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию на

ПРЕДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ на стїнї за помочию „СКІОПТИКОНА“.

Почавши від 28. с. м. буду давати представленя по селах і місточках, перше в черновецкім повітї. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя хоч раз загостити, а я постараю ся о то, що з моїх представлень буде кождий на певно вдоволений.

З глубоким поважанем

Стефан Горук.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50 кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20 „
Листи з пекла Осипа Шпитка	20 „
Людина, Ольги Кобилянської	40 „
Царівна, „ „	1.20 „
Некультурна „ „	20 „
Природа „ „	20 „
Покора „ „	70 „
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.— „
Чума горілчана, Омелян Попович	20 „
25 повісток „ „	10 „
Хлопцї-садівники „ „	20 „
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10 „
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5 „
Бесїди про часи козацьки * * *	75 „
З села, Богдан Лепкий	20 „
Гадки про потреби Українцїв * * *	15 „
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70 „
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8 „

На пересилку треба долучити 5 кр.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ (Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірцїв.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту).

Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Укінчений Юрист

володїючий нїмецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетинї.**

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 135. Чернівцї, недїля дня 12. (25.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Перегляд часописий.

Під заголовком: „Und die Polen reiten schnell“ подає Buk. Rundschau статю про відносини Буковини до Галичини. Часто — каже — у нас шукали поясненя на се, чому в краю повстало стремлїнє проти верховодства польского елементу. Хто хотїв на се дати сильний доказ, не потребував конче брати до руки історию розвою польского народа; вже сама ненависть, яка тяжіла від давних лїт на слові „polnische Wirtschaft, вистарчала дуже часто на се, щоби цїкавість людини заспокоїти. Однак ми, Буковинцї, маємо зовсїм особлившу причину, дуже здержано поводити ся з Поляками, причім нам сувають завсїди перед очи, що багацько славних людий в нашому краю з походженя польского і Буковинї яко такій, лиш се в честь може вчислити ся. Але ті власне не винуваті зовсїм, що у нас під іменем: „Galizien“ криєть ся Польща, та польска господарка. І чогож навчила ся Буковина від Галичини, що би піднесло симпатию нашого краю до сусїдского? Відповідь на се питанє звучати ме дуже нужденно і прикро. Чи на полїтичному полї, чи на полї краєвої господарки — всюди і по всякий час, де лиш на перший плян виступали буковиньскі інтереси, старали ся Галичани, головно-ж Поляки, виступати в ролї таких, що не зносять суперництва. Як гірко таке поведенє мусїло діткнути кождого родовитого Буковинця, доказом сего вічні нарікання та жалоби, які без-устанку відзивали ся поміж публикою. Лиш страшному опорови зі сторони Нїмцїв та Волохів має край завдячити, що Буковини не залило польске море. Той опір сотворив з лїтами межу, поза яку не сьміли Поляки розширювати своєї господарки; з тих відносин утворив ся особливший стан посїданя для Поляків, якого їм нїхто не заперечує.

Але в останнїх часах найшла польска ідея у нас, в краю, нову почву для себе; дивним дивом винуватий у сїй справі Волох бр. Мустаца, що позволив польским тенденциям розвивати ся на нашій ниві. Основанє першої сахарнї в краю, переміна краєвих капіталів із пшеворскими довгами було і по вік остане господарским маневром непевної природи. Як далеко зайдуть в своїм порозуміню гр. прав. релїґійний фонд з одного боку а польска шляхта з другого, се нам зовсїм ясно. Але годї не піднести факту, що Поляки, іменно нові заволоки хотять на Буковинї завести Галичину; їм хочеть ся польских написів, польских вивісок і т. д. До будови цукроварнї в Жучцї привезли вони „narodową sprawę“ з Пшеворска і при помочи буковиньских гроший не буде їм тяжко виводити великопольскі ґімнастичні вправи. Але панове нехай троха схаменять ся; не так легко зробить ся їм ту приємність в нашому краю; принаймій не так легко як в Галичинї; там вони позволяли собі приміром з жидами на своєрідні комедиї; зразу одушевляли їх задля польскої справи, а коли уже позискали їх слїпе довірє, виперли у варварский спосіб так з економічного, як і полїтичного верховодства.

Ось так звана польска вдячність.

Правдивого рівноуправненя польских жидів з патентованими Поляками не було в дїйсности нїколи, не було его навіть в часї національного пригнобленя Поляків по 1863 р.; але жидам позволяли хоч жити. Тепер знов систематично іде праця в тім напрямі, щоби жидів витиснути зовсїм навіть там, де вони Полякам були вчителями... Сю практику можуть збанкротовані шляхтичі заводити в Галичинї, на Буковинї натрафить така їх робота на дуже сильний опір.

* * *

З нагоди ювилею Ом. Поповича пише „Руслан“ між иньшим таке:

Сьвяткованє ювилею Ом. Поповича згромадило мало-що не до тисячки сьвітскої і духовної інтелїґенциї, учительства, селян і міщан, а представителї урядових властий, які явили ся на сїм сьвятї, бачили, що народне житє Буковиньскої Руси пливе широким руслом. Вся величава манїфестация, всї сьпіви, декламациї були вимовним і наглядним доказом тої „тихої любови“, якою дише буковиньска руска громада, тої єдности, згоди і щирости, якої на жаль не найдемо тут у нас в Галичинї. А годило-б ся було, щоби галицкі Русини і товариства були вислали своїх відпоручників, щоби подивити ся, як уміють молодші в народнім розвитку брати наші цїнити громадску роботу щирих трудовників на рідній ниві, щоби навчити ся від них, до якої сили, яких добутків й одушевленя доходить громада перенята щирою любовою та згодою. Сего можемо справдї позавидувати Буковиньскій Руси а заразом бажати як найгорячійше дальших успіхів на тій дорозї.

* * *

„Національний і язиковий сп[illegible]“. — Під таким заголовком вида[illegible]р. Чернїн брошуру, в котрій [illegible]ю-рює відносини австрийскі [illegible]ура викликала сензацию тим, що рід Чернїнів належав завсїгди до консервативної чехофільскої шляхти, а ґр. Кароль виступає в теперішній брошурі різко против далекосяглих, ческих претенсий, виказує неможливість механїчної рівноправности Чехів і Нїмцїв, осуджує мрачні основи ческого державного права та ганить аґітацию проти нїмецкого язика у війску і др. Довгі часи спільного пожитя і практичне житє вже давно усунули противности межи Нїмцями а Чехами і лише доктринеризм признає національній ідеї пересадне значінє. Всяке державне, народносепаратистичне право носить в собі зародки розбитя Австриї і всї патріоти повинні поборювали его без милосердя. Зле зрозумілий клич рівноправности роздражнює маси в небезпечний спосіб, жадаючи сего, що з математичною точностию не дасть ся нїколи перевести в Австриї. Автор взиває консервативну шляхту Чехів, щоби з висших взглядів зрекла ся ческого державного права і злучила ся з лїберальною шляхтою. Однак сам автор бачить остаточно безуспішність свого зазиву та рад, бо висказує потребу для полагодженя теперішного заколоту, знести конституцию на протяг потрібного часу.

* * *

Як я шукав ґувернантки.

Написав *др. А. Чайковський.*

I.

Черківцї, дня 15./12. 1882.

„Дражайший Господине!“

Даруйте, що моїми дїлами забираю Вам дорогий час, бо-ж знаю, що Ви тепер вчите ся до іспиту, але не маю нїкого, до кого би у Львові звернути ся, а самому їхати якось нїяково, до того ще я нездужаю... Знаєте, що у мене є троє дївчат. Давати їх до міста до школи менї нїяк, раз для того, що се багато коштує і се над мої сили, а по друге, що моя жена за нїщо у сьвітї не розлучила ся би з ними. З тої причини була між нами вже нераз суперечка, але жена побиває мене арґументом, що дївчата потрібують старанного догляду, а на чужі очи годї спустити ся. Отож ми порадили ся приняти до дому ґувернантку. Кромі звичайної науки, мала-б она вчити ще французького язика і гри на фортепянї. Отже услівє конечне, аби мала французький язик і фортепян. Ви мене розумієте.

Отже будьте так добрі, дражайший Господине, і розпитайте у Львові за такою особою та умовте ся, як будете могли, аби не дуже дорого. От так гадаю: цїле удержанє, NB. кошта дороги і по десятцї місячно.

Надїючись, що не відкажете моїй просьбі, поздоровляю Вас всїх добром — і пишу ся з почтенієм Ваш преданий

. . .

II.

Львів, 18./12. в день сьв. о. Николая...

Всечеснїйший Отче Добродїю!

По одержаню ласкавого письма з 15./12. с. р., дякую передовсїм за положенє в менї довірє і доношу, що тому, що я не маю знакомостий личних в тих сферах, я звернув ся до всїх бюр „вивядовчих“ (даруйте за слово, бо руського терміну в тій хвилї не знаю), і зголосив ся по ґубернантку до трох дївчат на село, безусловно з французьким язиком і фортепяном. Таких бюр обійшов я пять, всюди записали собі і казали зложити вписове по 1 зл., що я і зробив, а на доказ залучаю пять квітів. Коли знайдуть ся кандидатки, мене повідомлять. Тодї я зроблю перегляд ориґіналів і постараю ся вибрати щось путнього. В тім лише біда, що я на французькім язицї не пізнаю ся, мушу спустити ся на людий та сьвідоцтва. Але якось то буде.

Дуже менї мило служити в такій дрібници Вашому преподобію і постараюсь удовлетворити положеному в менї довірю.

Пишу ся з високим поважанєм для цїлого Вп. Дому, Вп. Панї Добродїйцї руки цїлую, а Панночкам кланяю ся на все до услуг преданний нижайший слуга.

III.

Черківцї, дня 21./12.

Дражайший Господине!

Тепер жалую, що Вам перед іспитом завдав такого труду, бо добре бачу, що то не малий труд. Менї оно так зле не виглядало, але я й не думав, що так ревно сим дїлом займете ся. Я гадав: от так bei der Gelegenheit, а Ви робите дїло систематично. Ну, спасибі Вам. Та Ви навіть маєте з моєї причини видатки. Я знаю, що се значить пятка для бідного академика і тому спішусь звернути Вам видані гроші переказом почтовим рівночасно з тим листом, а при тім приймїть ласкаво і се, що посилає моя жена: печена гусь, горнятко масла і бохонець хлїба, якого у Львові не дістанете, придасть ся Вам. Поживайте-ж здорові з таким щирим серцем, як ми се Вам щиро посилаємо і не обиджайте ся. Між своїми людьми не повинно бути церемонїї.

Пишу ся і т. д.

IV.

Львів, дня 25./12.

Всечеснїйший Отче Добродїю!

Прислані менї ласкаво „яствія“ вже не істнують. Не кажу, щоб они перейшли в нїрвану, бо я з моїми товаришами сконсумували всьо до чиста в „совокупленію“ духа, а як нам знаменито смакувало, найлїпший доказ, що один з товаришів (трохи поет) заімпровізував прекрасну елеґію над кістками печеного гусячого трупа. — Сердечно дякую, а Вп. Панї Добродїйцї специяльно за сей щедрий дар руцї цїлую... Але вертаю до властивої теми нашої кореспонденциї. Рівночасно зі всїх пять бюр дістав я повідомленє, що кандидатки з французькими язиками є і назначено менї rendez-vous — о горе! — на одну і ту саму годину.

Отож я порадив собі так, що призвав до помочи всїх тих товаришів, що помагали їсти гуску і приказав їм, аби менї зложили докладні реляциї свої. Відтак ми мали відбути спільну конференцию. Реляциї ті були такі:

В бюрі Нр. 1. Панна Крикульська, лїт около 20, поверховности милої, — говорить лише по польски і французьки, грає, сьпіває, танцює — вимовляє собі удержанє з першого стола, „всї вигоди“ і 15 зл. місячно.

В бюрі Нр. 2. Розвідка Пшитульска, лїт около 30, поверховности середної, має язик польський і нїмецький і французький — грає — не танцює — жадає як висше і 10 зл. місячно.

В бюрі Нр. 3. Вдова по танцмайстрі — Подскакевичева, около 40 лїт, має язик руський, польський, нїмецький, французький; грає на ґітарі і фортепянї (лише акомпанює), сьпіває. Жаданє як висше і 5 зл. місячно. Але має при собі 15-лїтн. хлопчика, з котрим не хоче розлучити ся.

В бюрі Нр. 4. Панна Плачинська. Вік: 50 лїт. Поверховність: кривий ніс

Дня 23. с. м. рано в'їхав до марсильского порту голяндский воєнний корабель „Ґельдерлянд“, котрий привів президента Трансвалю Кріґера. Численно зібрана публика підносила в честь Кріґера і Бурів оклики. Предсїдатель комітету принятя, повідомлений, що Кріґер висяде на берег пізнїйше, просив его, щоби з огляду на зібрану публику приспішив свій в'їзд до міста. Президент вийшов з корабля о 11 годинї в товаристві д-ра Лейдса. Промову привітну предсїдателя комітету переривано кілька разів оплесками. Виголошено ще кілька иньших промов, на котрі Кріґер зворушений відповів по голяндски. На принятє Кріґера крім бувших трансвальских мінїстрів і иньших визначних бурів прибула також его внучка. Лиш з трудом дістав ся він до повозу. Цїлу дорогу до готелю залягали товпи народу і з одушевленем витали гостя. Кріґер мимо свого преклонного віку держав ся добре. Мер і префект відвідали президента і в імени населеня Марсилії висказали жаль і співчутє для великого нещастя, яке постигло бурів. По снїданю приймав Кріґер ріжні комітети і депутациї. До президента Любета вислав Кріґер телеґраму з подякою за принятє. Принятя скінчили ся о годинї пів до 6-ої. Кріґер був дужо змучений. — Промова, яку виголосив Кріґер у відповіди на повитанє презеса комітету, викликує в цїлій Франциї сензацию. Кріґер мав сказати: „Дякую Франциї і еї правительству за симпатиї, оказувані нам в тяжкій хвили. Страшна війна, яку ми розпочали з Анґлїєю має свій початок в звістнім нападї Джемзона. Ми гадали, що 40.000 хороброго войска зломить 300.000 противника, але ми не гадали, що держава, котра хоче вести перед в цивілїзациї, допустить ся варварств, як то зробила Анґлїя. В часї війни палено села, забирано женщини, рабовано і убивано дїтий. Я прибув до Европи, аби жадати мирового суду в нашій справі. Доки хоч один бур остане при житю, не уступимо з поля борби. З нами Бог!“

НОВИНКИ.

Чернівцї, 24-го падолиста 1900.

В недїлю, дня 24. с. м. відбудуть ся останні товариські сходини.

Пригадуємо іще раз, що проби хору тов. „Буковиньский Боян“, відбувати муть ся правильно що понедїлка і пятницї від 8. години вечером. Просимо о як найбільшу участь. *Видїл.*

Надзвичайні загальні збори українського академічного товариства „Січ“ в Чернівцях відбудуть ся дня 28. н. ст. падолиста с. р. з ось яким дневним порядком: 1) прочитане і справджене протоколу з остатних загальних зборів; 2) евентуальне розвязане товариства; 3) вільні внесеня і запитаня. Початок о $1^1/_2$, $1^3/_4$. і 2. годинї по полудни. Заразом просить ся о як найчисленнїйшу участь, бо ходить о дуже важні справи, які кождому повинні лежати на серцї.

П. Лушпиньский, голова. *І. Вишньовский,* І. писар.

Дуже негарне сьвітло кидає на наш маґістрат ось яка подія, що скоїла ся тими днями в Чернівцях: Дмитрови Вітовому, господареви із Улашківцїв у Галичинї пропала в вересни 11-лїтня дївчина і всякі з'усиля зі сторони батька віднайти дитину в поблизьких селах Галичини, не придали ся на нїщо. Прибитий горем батько зачвалав у своїй подорожі до Чернівцїв і зголосившись до маґістрату, довідав ся, що дїйсно якась дитина від пяти недїль перебуває уже в Чернівцях і маґістрат переховує її у себе. Приведений до місця, де була дитина, побачив на землї якесь голе сотворінє, що лежало на землї, зверха прикрите якимись лахами. Батько пізнав у нїм свою донечку і зараз забрав її з собою. На зелїзницї однак дитина померла... Видно, дитина хорувала уже здавна, а маґістрат замість віддати її до шпиталя, тримав її на голій землї, не одївши та не прибравши нещасливої. Подаємо сей факт ще й на се, щоби родителї добре зважали на своїх дїтий, бо нераз така неосторога може довести їх до страти такої, якої їм й трудно буде віджалувати.

На загальних зборах українського академічного товариства „Січ“ у Відни з дня 21. н. ст. падолиста 1900 вибрано ось який видїл: Головою: Михайло Галущиньский, студ. філ.; заступник голови: Володимир Крвавич, студ. прав; писарем: Олекса Маляркевич, студ. прав; бібліотекар: Данило Джердж, студ. філ.; касиером: Володимир Гуркевич, студ. прав; заступниками вид.: Евген Перфецький, студ. прав і Юліян Біліньский, студ. прав.

Пропадають листи. Остатними днями в окрузї львівскої дирекциї почт пропали три грошеві листи, а іменно: поручений лист, в якім мало бути 10.000 зл., адресований з Будапешту до Дрогобича. Почта, як звісно, не бере на себе відвічальности за гроші, які містять ся в поручених листах, тому шкоду потерпів один з будапештеньских банків, котрий вислав гроші в порученім листї. Дальше, пропали два грошеві листи, адресовані до Отинії: в однім було 200 корон, а в другім 1.183 корон. В тій справі виїхав до Отинії комісар львівскої дирекциї почтової на слїдство.

Вискочив з ваґона. Ві второк всїв зі Львова якийсь молодий мужчина і примістив ся у ваґонї III-ої кляси межи жидами. По хвили один з жидів спостеріг, що єму пропав пулярес, в котрім були 3 корони 40 сотиків і закликав кондуктора. Заким ще кондуктор прийшов, молодий мужчина вийшов на поміст ваґона і підчас скорої їзди вискочив межи Туркою а Коршевом. Люди, що видїли, як злодїй скакав, перепудили ся, гадаючи, що він забє ся на місци або бодай покалїчить ся тяжко, тимчасом злодїй навіть не упав, лиш трохи захитав ся і побіг в лїс, де щез всїм з очий.

Любовна траґедия. З Модар на Угорщинї доносять про таку сумну подію: Челядник столярский Александер Ґарзо і донька майстра столярского Осипа Самота полюбили ся і прирекли собі, що поберуть ся. В жовтни сего року відобрали Ґарзу до войска і він пішов до Пресбурґа, а дївчина присягла єму ще перед тим, що не віддасть ся і буде чекати на него. Але родителї дївчини не знали о тім нїчого і заручили еї з другим, з якимсь богачем. Коли Ґарзо о тім довідав ся, написав лист до свого бувшого майстра, котрому робив докори за то. Але майстер відповів єму, що его донька з власної волї віддає ся за другого. Ґарзо постановив тогди зімстити ся на невірній. В день вінчаня здезертирував з войска, але забрав з собою карабін. Минувшої суботи вечером, коли весїльні гостї сидїли при вечери, роздав ся нараз страшний гук і молода, що з молодим сидїла близько вікна, впала неживою з крісла. Куля попілила еї в саму голову. За хвильку опісля роздав ся знову вистріл на дворі, а коли люди вибігли з хати, знайшли на улици Ґарзу облитого кровю, котрий ще лиш слабо дихав і в кілька хвиль потім помер.

„Галицкий“ винахід. У віденьских дневниках піднесено тепер таку скандальну історию: Як відомо, перед отворенем сьвітової вистави в Парижи розтрублено з Відня, що на нїй появить ся чудо світа — електричний далековид, винахід звістного Яна Щепанїка. Яко велике чудо мали держати сей винахід в тайнї аж до отвореня вистави. Тимчасом виставу вже замкнено, а з заповідженого ґенїяльного винаходу нема й слїду. Ostdeutsche Rundschau саже, що того електричного далековида Щепанік і не винайшов. Коротка история сего „винаходу“ така: Одної днини обвістив віденьский дневник Reichswehr, що Ян Щепанїк винайшов електричний далековид. Як за помочию телефона можна говорити і слухати на велике віддалене, так само можна бути запомочию далековида образ, поставлений н. пр. у Відни, бачити й відфотоґрафувати в Берлинї Звістка про сей винахід наробила богато шуму. З Reichswehr, що подала і близші детайлї сего винаходу, передруковували еї всї журнали. Репортери держали п. Щепанїка в формальній облозї. Але професори університету Больцман і Мах, не бачивши наукового опису апарату, держали ся в резерві. А коли хто питав ся про близші дані що-до далековида, управителя цїлого підприємства, Людвика Кляйнберґа (Поляка „мойжешовеґо“), то сей відповідав: „Виставимо на париській виставі“. По такій відповіди почали недовірчиві люди сумнївати ся про істнованє далековиди і думали собі: „Бідний Щепанїка! До париской вистави мусить зробити далековид!“ Тимчасом польскі журналїсти і Reichswehr, робила крик далї. П. Кляйнберґ урядив п. Щепанїкови прегарну робітню. Тепер — як то буває — почали зголошувати ся ріжні людцї, котрі нїби то той самий винахід зробили вже давнїйше. Хитрий Кляйнберґ зажадав від них проектів винаходу, бо інакше (говорив він) будуть сумнїви о самостійности їх винаходів. Бідний Щепанїк міг потїшитись надією, що бодай хто инший винайде далековид і таки далековид буде на париській виставі. Зробивши рекляму Щепанїкови, Кляйнберґ заложив акцийне „Товариство для винаходів Яна Щепанїка і Спілки“. На иншім, дїйстнім винаходї, а властиво на улїпшеню п. Щепанїка, котре не є без вартости для ткацтва, заробило товариства не злї гроші, але далековида париска вистава не бачила, хоч Кляйнберґ ще весною сего року мав відвагу оголосити в „своїх“ дневниках, що „Щепанїк поїхав до Парижа в справі вистави далековида“ Де-ж подїв ся далековид — тота (як нїмецкі ґазети княть собі) „galizische“ Erfindung?

Недуга царя починає непокоїти полїтичні круги у Франциї, звідки розходять ся вісти, що недуга прибирає небезпечний оборот. З другої сторони, т. е. з урядової російскої успокоюють, що недуга має цїлком правильний хід, і що нема причини побоювати ся катастрофи.

Циґаро за 1.200 корон. Недавно тому їхав фабрикант Фідлер з Гам до Гамбурґа зелїзницею і зажадав, щоби єму дати купе для некурцїв. Коли поїзд

сиве волосе. Має французький язик, а говорить лише по польськи. Жадане як висше і 10 зл., а кромі того конї до виїзду що недїлї до костела і на деревце презент.

В бюрі Нр. 5. Панна Колтуньська, лїт около 25. Поверховність: горбата і крива на ногу, лише не знаю, на котру, бо товариш собі того не зауважав — грає на фортепянї лише на чотири руки, має язики польський, нїмецький, французький — руського обіцяє навчити ся за дві недїлї.

По відбутій конференциї законклюдували ми, що жадна з тих кандидаток не есть відповідна і для того рішили заждати на сьвіжий транспорт. Признаю ся, що з реляций моїх товаришів я не був задоволений, хотяй менї при гусцї обіцювали сьвято, що займуть ся сим дїлом серіозно. Їх спостереженя поверховні, а моїм бажанем було би, заглянути в середину. Тому то я потай моїх товаришів умовив ся з бюрами о годину, в котрій можу їм служити.

На кождий спосіб дїло стоїть на добрій дорозї і я, коли вже сказав раз а з, то скажу і і ж и ц а і всьо буде гаразд.

Поки що, ще раз дякую і пишу ся і т. д...

V.

Черківцї, дня 30./12.

Дражайший Господине!

Як бачу, Ви взялись за дїло серіозно — але і я за той час не дармував, аби Вам в тім трудї помогти. Отож через знакомих розвідав я, що у Львові живе на улици Голубячій ч. 7. вдова по лїкарі п-нї Оксова, женщина старша, дуже образована, грає, і має кромі тих потрібних ще і анґлїйский язик, багато подорожувала. — одним словом дуже образована. Будьте проте так ласкаві, потрудїть ся під вказане число і прямо не вижидаючи довше, умовте ся з нею. Посилаю рівночасно переказом гроші для неї на дорогу, скажіть їй послїдню стацию до мене, а мене повідомїть, коли маю вислати конї. За решту гроший купіть невеличкий ґльобус (може в якій антикварнї), карту Галичини і який добрий французький словар. Усе те передайте через п. Оксову. Коли-б тих гроший не вистало, то зворотною почтою надішлю.

Що до тих кандидаток, о котрих менї пишете, то дїйстно якось жадна не відповідає нашим бажаням, та хто знає, чи і „сьвіжий транспорт“ буде лїпший.

(Закінчене як попередно.)

VI.

Львів, дня 4./1. 1883.

Всечеснїйший Отче Добродїю!

Передовсїм при надходячих сьвятах пересилаю цїлому Достойному Домови сердечні бажаня всього гаразду: Христос раждается!

Ваші інформациї від знакомих, котрі писано в послїднім ласкавім листї — то чиста містифікация, або кшини. Досить, що я не був вдоволений кандидатками, які до тепер зголосили ся, але та п-нї Оксова перейшла границї фантазиї найбільшого пессиміста. Але не хочу випереджати сею конклюзиєю подрібного опису, і зачинаю з начала:

Голубячу улицю, до тепер менї зовсїм незнану, я ледви вишукав. Се в такім глухім кутї, що в ночи небезпечно ходити. Тут на обскурнім старім парканї виднїє ся ч. 7. Віднайшовши фіртку, беру за клямку і хочу увійти, та ба! отворити годї. Приглядаю ся: нема нї замка нї засувки. Підпираюсь плечем і з тяжким трудом відчинив я фіртку на стільки, що міг всунути мою парсуну поза фіртку. Як я відтак поміркував, то фіртка була підперта пакою від фортепяну. Ну гадаю собі: коли є пака, то мусить десь бути і фортепян, а коли є фортепян, то мусить десь бути і артистка. Ба! але де? Цїла площа за парканом застелена сьмітєм, побитими горшками, трісками і ріжнородними паками. А напротив стоїть хатчина не більша від колїйового воза. Я й не припускав, аби там могла мешкати п. Оксова, але иньшого будинку не було. Певно я помилив ся і зайшов „um ein Haus weiter“. Виходжу на улицю і оглядаю, ч. таки 7. стоїть виразно та ще з закрученим хвостиком на бік. Беру відтак Ваш лист з кишенї, чи я добре вгадав. Таки 7. Вертаю опять за фіртку. Ось розпитаю, тай довідаю ся. Приступаю до хатчини і пукаю, бо двері з середини защіплені. Нїхто не виходить. Я шарпнув сильнїйше за двері і они відчиняються, Господи! що за крам! Усего тут понакладано: посудина кухонна і всяка одежа. Та ще я не розглянув ся гаразд, бо тут було досить темно, аж тут з під кухнї вискакує на мене якесь чорне нелехате сотворінє і зачинає страшенно дзявкати. По голосї пізнав я, що то був пес, один з тих злющих покоєвих цуциків, що то незнакомому до очий скачуть як хомяки. Ті кудли так мене сильно заатакували, що я не маючи нїчого в руках хотїв зрейтарувати. Аж тут відчинились двері від сусїдної клїтки і на порозї станула баба-яга. Вона закликала на клятого цуцика: Зефірек! і Зефірек повіяв ся опять під піч на леговище. Тепер я мав спроможність придивити ся моему vis-à-vis. Була се бабуся 70 лїт, коли не більше, низька, згорблена, суха з почорнїлим поморщеним лицем, зі сухими мов тики руками, беззуба, одягнена в таке множество лахів, що виглядала як стояче вішало на одежу. Лише очи чорні блистїли у неї якимсь дивним проймаючим фосфоричним огнем. В комнатї відай було зимно, коли так тепло одягла ся стара, та ще й тому, що виходила пара з рота. — Я забув язика в ротї, побачивши таку цяцю.

— Чого вам треба? заскреготала стара, а голос сей нагадав менї щось страшного, що я колись читав, будучи ще хлопцем.

— Вибачте, панї-матко, менї казали, що тут мешкає панї Оксова.

— Чого вам треба від Оксової?

— Вибачте, будьте ласкаві, але се я вже сам їй скажу...

рушив, Фідлер витягнув циґаро і зачав курити. Тому спротивив ся другий подорожний, а коли то нічого не помагало, він на найблизшій стациї закликав кондуктора, а той заказав Фідлерови курити і додав, що хтось з подорожних жалував ся перед ним на то. Фідлера то розгнївало і він крикнув: Найбільшим злодюгою в краю позістане завсїгди денунциянт! Слова ті обидили державного будівничого, котрий їхав в тім купе і котрий як-раз був тим, що жалував ся на Фідлера перед кондуктором. Він заплззвв зухвалого фабриканта до суду, а той засудив его на 1500 марок кари. Фідлер відкликав ся до висшого суду, а той зменшив кару на 1000 марок або 1200 корон, отже циґаро все-таки ще дуже дорого Фідлера коштувало.

Панна чи пані? О божателї женьского пола були часто в немалім клопотї, чи до незнакомої женщини, з якою случайно стрітили ся на вечерку, забаві і т. ин., відносити ся як до панни, чи як до замужної. Сю справу порішив клюб „чотирохсот упривілейованих“ в Новім Йорку в такий спосіб: Ухвалено, що на сукни, на капелюсї, або у фризурі має виднїти відповідний знак, по якім можна би в першій хвили пізнати, чи женщина є панною, чи вже двигає супружеске ярмо. А іменно панни мають носити прикраси, як: стяжки, ґарнїтурки на капелюхах, або балеві відзнаки — на правій сторонї, а замужні по лївій.

Ріхтерові будівляні скринки з якором тепер дуже видосконалені; всї родичі, чи они мають або й не мають таких скринок, повинні собі чим скорше замовити новий ілюстрований цїнник скринок, щоби пізнати важні новинки і нову товариску забаву „якор“. Треба просто післати карту з адресою: F. Ad. Richter et Cie in Wien, I. Operngasse 16. і зараз дістане ся безплатно цїнник. При закупнї не приймати скринок без „якора“.

Всячина.

Столїтє кнедлїв і штрудлїв. Що культура стародавних Єгиптян стояла дуже високо і в многім дорівнувала теперішній, то річ певна; що Греки були народом високоцивілїзованим, о тім нема також сумнїву, як і о тім, що Римляни любили і уміли добре їсти й пити, чого доказом хочби й Люкулові пири. Але одного певно не знав старинний сьвіт а то: наших теперішних реставраций, книдлїв і штрудлїв; се вже здобутки нашої сучасної культури, так само як і „пільзненьске“, мимо того, що вже Єгиптяни уміли робити а мабуть ще лїпше пити напиток роблений з ячменю. Але не в тім дїло, хто що коли їв або пив, а в тім яка, маса страв минає ся нинї по наших реставрациях, розуміє ся не у всїх і не завсїгди, але за примір нехай послужить віденьска реставрация в Парижи під час вистави. Там від 15 цьвітня до 31 жовтня с. р. з'їли гостї не менше лиш 23.400 штук кнедлїв зі сливками і 1198 метрів штрудля. Аж охота бере назвати минаюче столїтє столїтем кнедлїв і штрудлїв, як би не то, що инші страви і напитки уважались би покривдженими і запротестували би против того. Але жарт на бік; консумция страв в згаданій реставрациї може бути характеристичною коли вже не для нашого столїтя і не для нашої культури то на всякий случай для віденьскої кухнї і еї любителїв. Реставрацию ту побудовано коштом 162.000 франків, устройство коштувало 117.000 фр; служби було в нїй 155 кельнерів і 14 кельнерок. Реставрация потребувала 148.500 штук сервет і 17.400 обрусів. За цїлий час вистави з'ужиткувала реставрация 59.551 кільо воловини і телятини, 157.200 лїтрів пільзнера, 121.896 пар франкфуртских ковбасок, 21.600 кільо бараболь, 1.625 кільо цибулї, 87.318 штук яєць, 3.403 кільо масла, 378.600 штук булок і солених ріжків, та 12.233 бохонцїв хлїба. Найбільше впадають в очи кнедлї та штрудель. З 23.400 штук кнедлїв зі сливками далась би вже всипати спора гора, а більше як кільометер довгий штрудель то також не дрібничка. Додати ще потреба, що підприємцї реставрациї зробили на нїй добрий інтерес.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Де-що із хінського житя.

„Конфуций, Конфуций! як великий був Конфуций! нї перед ним, нї після нього не було такого!“ — кричать Хінцї, для яких Конфуций — втїлене добродїйства, досконалости і мудрости. Конфуций жив 2.400 лїт тому назад.

Після Конфуциевої науки головна задача чоловіка лежить в почитаню своїх предків і в поважаню зглядом своїх родителїв. Сїмя для Хінця — усе. Великі дїла сина ублагороднюють батька і цїлий рід його предків; злочиньства дїтий понижують предків. Коли винуватого вичеркнеть ся з поміж сїм'ї, хоча-б і по смерти, так він уважаеть ся загалом проклятим. Для Хінця нема більшої кари над проклятє; ось і тому вони наді все дорожать семейною згодою, шанують своїх родителїв, почувають поважане зглядом братів, сестер та прочих свояків. Синів, які лихо поводять ся зі своїми родителями, карають смертю, а дім їх віддаеть ся на знищене; навіть місце, на якому довершено злочиньства, уважаеть ся проклятим і обовязком мешканцїв, есть, покинути його.

Сьвят у Хінцїв богацько. Після тяжкої та завзятої працї Хінець любить повеселити ся; він іде до театру, щоби почути музику, щоби оглянути танцюючих, забавити ся кістками або картами. Гра кістками — улюблена гра Хінцїв, — доводить часто газардового грача до цїлковитої руїни. Зі сьвят відзначаеть ся найбільшою величию сьвяткованє Нового Року. Забави тріваютъ більше двох тижнїв; усї склепи зачиняють ся та прикрашують ся штучними цьвітами; мандарини і иньші високо поставлені люди роблять собі взаїмно візити; в той час, так як і у нас, заносять собі желаня. Пятнайцятої днини після Нового Року обходить ся сьвято лїхтарнїв. Доми причепурюють ся пестрими, паперовими лїхтарнями, які вечерами запалюють ся. На лїхтарнях записуеть ся загадки, а ті, що проходжують ся вулицями, відгадують їх.

Хоча Хінцї з природи сердешні, ввічливі, привітливі, незвичайно трудящі, здержливі, але хінські закони жорстокі та суворі. Злочинцеви кладуть на шию громадську, тяжку дошку, яка не дае йому анї ходити анї рушати ся. В такому видї саджають його на ринку на кілька днїв, при чім записують на дошцї провину, за яку злочинець терпить. Одною із найлекших кар уважаеть ся бите бамбусовими тростинами по пятах. Найбільшу кару накладають за забийство батька. Нїм іще судять провинника, саджають його до гарешту. Хінський гарешт — се вузенька, низька загорода, віддїлена від вулицї деревяною решіткою, крізь яку видко, немов на долонї, статї людські в лахмітю, злочинцїв, що валяють ся на брудній, стухлій соломі. Уряд не годує замкнених в тюрмі гарештантів: їм слїдно живити ся добровільними датками і тим, що приносять їм їхнї свояки. Підчас суду виновники стоять на вколїшках.

Хінцї дуже люблять театр і проводять у ньому нераз цїлі божі днї тому, що вистави театральні зачинають ся у них о осьмій годинї з рана і трівають до осьмої години вечером, а деколи кілька днїв з ряду. Сцена не остаеть ся пустою нї на хвилю. На нїй вештають ся чергою знахорі, духи, герої, ґенії добра і лиха, боги, відбувають ся фантастичні подїї і т. инь. Актори одїті у чудові шовкові костюми із блискучими золотими прикрасами. Женщини - Хінки нїколи не виступають на сценї тому, що на се не дозволяе хінська поведїнка. Ролї жінок перебирають на себе молоді Хінцї. Голоси актерів на стілько різькі та сильні, музика така дико-грімка, що Европеець через кілька хвиль покидае театр. Хінцї кажуть, що „театр учить“ і дїйсно, зі сцени виголошують ся правила моральности, житевої мудрости і т. д.

Хінські міста брудні, хоча доми прикрашені яркими красками, убрані пестрими, шовковими вивісками, яких написи голосять про чесність купцїв, які гадають приманити тим способом до своїх склепів. Написи ті в ось якім видї: „Бренькіт наших гроший так само бездоганний, як сьпів соловія у потока“ або „най я перестану бути жовтолицим, коли я не чесний“.

Хінцї так далеко нехарні, що навіть річи їх розносять невиносиму воню і треба бути Хінцем, щоби привикнути до неї.

Непривітні головно вулицї, на яких розложені ґастрономічні маґазини. Від мясних, рибних та овочевих склепів несеть ся огидливий смрід від гнилої риби, зігнилих яєць, собачого мяса і иньших делїкатесів хінського стола. Собаки, коти, щурі поруч із курчатами, та острицями.

Хінцї не люблять носити дорогоцїнних прикрас, хиба лиш деколи прикрашують великий палець якимнебудь перстенем. Мандарини — носять для відріжненя шклянні або золоті ґудзики. Жінки пак люблять причепурувати ся дорогоцїнними камінями, голови прибирати цьвітами, червонити лице та підводити брови.

Дуже тяжко привикнути до хінської їди. Замісць вилок і ножів уживаеть ся у них дві палочки, якими оперують дуже штучно, — місце серветок заступае їм — сивої краски папір. За обідом велике число страв, які подають ся на стіл усї нараз. Можна тут доглянути і жаби, морські собаки, дрібненькі морські раки, морські хробачки, кури, голуби, фазани, ікру, злеглі яйцї, ластівочі гнїзда [1]), песе мясо, коріне лилей, морську капусту, облиту солодким сосом, щурі, качки з імбіром і т. инь. Хінцї не їдять нї воловини, нї телятини, нї баранини. Їх релїґія заказуе їм їсти мясо зі зьвірів, користних для управи рілї. Вони їдять лиш свинину. З початком обіда подають овочі, а на конець зупу, цїлком противно, як у нас. Тверду їду мачають Хінцї у цинамоновий сік-сою. На хінський стіл не подаеть ся нї хлїба, нї води. Місце хлїба заступае сушений риж. Всї страви запивають ся горячою рижовою горівкою з маленечких чарок, величини як наперсток. Кождий обід богача і бідного кінчить ся чаем. Такий ріжноманїтний стіл буває лишень у зажилих Хінцїв. Головну їжу Хінця-мужика становить риж із овочами, капуста і вуджена та вялена риба.

Рибу-ж ловлять вельми оригінальним способом. Задля ловлї вони привчили морську птицю, кормрана. Вони надївають їй на шию петлю, яка перешкаджае їй в проглоченю зловленої риби, ось і тому вона заносить їй свойому господареви.

Задля торговельних зносин між Хінцями нема нї срібних, нї золотих монет. Вони чеканять лиш мідну монету: „чен“ або „сапеку“. Єсть се невеличкий, округлий кусень міди із квадратним отвором по серединї монети, еї нанизуеть ся на сильний, але тоненький шнурочок по 100—1,000 штук. 500 „сапек“-ів виносить на наші гроші меньше-більше три корони. Більше уживані в Хінцїв паперові гроші.

Рільництво покористуеть ся у Хінцїв особлившою пошаною. Мужичий стан займае у них перше місце по учених. Сам цїсар уважаеть ся першим хлїборобом. Іще недавно істнував звичай, що кождого року, з кінцем марця, хінський цїсар, одїтий по мужичому, орав срібним плугом декілька борозд на полї около сьвятинї „землї“. За ним орали князї і висші урядники.

Закон обовязуе Хінця дбати про свої поля. Хто занедбае свою землю, тому відбирають її і віддають другому на ужиток. Хінцї справляють лїпше свої поля, чим у нас справляють ся городи і сади. Кождий клапоть землї мужики розбивають і роздїлюють руками і ногами на куснички, орють кіньми або волами, а де нема худоби, запрягають до плуга себе або своїх жінок.

Хінець так привязаний до своеї вітчини, що від'їжджаючи на чужину, переказуе заповітом перевести свої кости до дому, задля чого навіть істнують осібні пароходи, які перевозять тлїнні останки померших до їх вітчини.

В. С.

[1]) Морська ластівка — салянґа — лїпить гнїздочка із морських трав; з тих гнїзд варять Хінцї юшку.

— То говоріть, я сама Оксова.

Менї закрутилась голова. Менї здавало ся, що я то властиво не я, лише Еней парубок моторний прийшов до хатки на курячій ніжцї, а Оксова то не Оксова, про котру менї Всечеснїйший писали, лише баба-яга, „ясного Фебапопадя, що при Шведчинї дївувала, а Татарва, як набігала, то вже за мужем була“. Я лише пробормотїв:

— То ви панї-матко Оксова?

— Що? не подобала ся вам? — каже стара усьміхаючи ся своїм беззубим ротом, з котрого бухнула пара — коли-б ви мене бачили перед 30 роками, то я була-б вам подобала ся, але вас тодї ще на сьвітї не було... Ну, говоріть за чим ви?

— Один сьвященик потребуе ґувернантки себ-то учительки з французким язиком до трох дївчат і менї казали, що п. Оксова приняла би той обовязок.

— Ходїть близше, прошу, каже стара уступаючись з порога.

Мене напав жах. Я хотїв пятами накивати, але погадав собі, що то прецї не в казцї, не з'їсть мене, анї в коня не поверне — впрочім стара пословиця, що посла нї сїчуть нї ріжуть. Я пішов.

— То кажу, заручити можу, що дім дуже чесний, патріярхальний і буде вам добре — говорив я переступаючи поріг до другої комнати.

І тут убого, заставлено старою поломаною мебелю, що колись памятала красші часи, так як і еї властителька.

Старуха попросила мене сїдати і я опять завагав ся і зробив докладно „inspectionem ocularem“, поки не присїв на старім, колись аксамітом вибиваним кріслї, з котрого торочила ся шерсть і клоче.

— І що-ж той „ксьондз“ обіцяе?

— То залежати буде від умови — скажіть панї-матко, кілько жадаете?

— Цїле удержане і пятку місячно.

Такі невеличкі вимоги видались менї підозрілими.

— Отже панї будуть учити трое дївчат усїх наук вступних: те, чого вимагають в школах дївочих, а крім того французкої мови і гри на фортепянї.

— Се дурниця, я се потрафлю, го-го! не того учила ся, я лише так виглядаю по дурному, але під тими лахами криеть ся благородна душа. Не в тих я колись ходила мій пане, го-го! Однак тими словами она нї раз мене не приєднала. Страх она менї не подобала ся. Я підозріваю, що она людям ворожить і з того жие. Не припускаю, щоби вона де небудь на улицю показувала ся, бо ворони злїтали ся би і пси гавкали-б. Се настояща відьма. О тім, щоби она була учителькою, анї бесїди нема. Тому то я сказав їй нї се, нї те і пішов, аби Всечеснїйшому здати справу.

(Пишу ся і т. д.)

(Конець буде.)

Переписка редакциї.

Л. Є. Одно і друге буде друковане! Спасибі! — **Сїльский учитель.** Титул „Научитель“ цїлком не наш, тілько нїмецкий Oberlehrer: по нашому повинно бути „старший учитель“, так як є „молодший“ учитель. Се тілько така наша буковиньска привичка.

Аґляя Брага, перенесла свою кравецку робітню суконнїв на улицю Йосифа число 5 в Чернівцях, і приймае всякі роботи входячі в галузь жіночого кравецтва, виконуючи такові після найновійших взірцїв, скоро, солїдно і по найдешевших цїнах. Також ДЇВЧАТА вивчуе шити сукнї і удїляе їм науки крою.

Дентист
Д^р К. КЛИМ
ординуе від 9—12, і від 2—5 год. при ул. Кривій (Schlangengasse) 20.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житевих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „	486.145 кор. 92 сот.	
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по **4%.** Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїлене аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїмн. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

ДРУКАРНЯ
„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,
ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї виданя:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобиляньскої	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Иосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і ІІ. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ
(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.
Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8⁰. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї
„РУСКОЇ РАДИ“
в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Повідомлене.

Сим оголошую, що я дістав від ц. к. Правительства концесию на

ПРЕДСТАВЛЕНЯ ОБРАЗКІВ
на стїнї за помочию
„СКІОПТИКОНА“.

Почавши від 28. с. м. буду давати представленя по селах і місточках, перше в черновецкім повітї. Запрошую отже Вп. Публику на мої представленя хоч раз загостити, а я постараю ся о то, що з моїх представлень буде кождий на певно вдоволений.

З глубоким поважанем
Стефан Горук.

Найлїпші
МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту). Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевцїв, кравцїв, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич
машиніст
в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Укінчений Юрист

володїючий нїмецким, руским і румуньским язиком, знайде сейчас занятє яко нотарияльний кандидат в канцеляриї нотаря **Др. Павла Бераса в Селетинї.**

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten
є на складї
в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Сєкерского.

Ч. 136. Чернівцї, середа дня 15. (28.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року . .	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вибори.

Виборчий рух в ческих, нїмецких та словіньских провінциях Австриї доходить тепер до найвисшої точки. При тім можна завважати, як сторонництва більше радикальні, що зразу готовили ся до угод, тепер у горячковій борбі забули цїлком о своїх попередних замірах та із сподїваних союзників замінили ся у ворогів і ставляють з тим більшим завзятєм грудь против груди. Знов же сторонництва менше-більше умірені тратять наочно ґрунт під ногамо та мимохіть примушені звернути ся більше на лїво.

Прояви, що потверджують сї наші уваги, заходять так у судетско-ческих краях, де крім социяльної борби між Чехами а Нїмцями веде ся ще і социяльна борба між поодинокими ческими і нїмецкими партиями, як і в чисто нїмецких краях, де стають против себе репрезентанти ріжних кляс, отже і ріжних социяльних напрямів.

Що-до Чехії і Морави то треба найперше занотувати, що компроміс між Молодочехами а ческими аґраристами розбив ся. Молодочехи відступили аґраристам 4 мандати разом з обох курий: IV-ої і V-ої. Аґраристам було сего за мало, тому й зірвали они переговори і постановили на спілку з ческими радикалами ставити своїх кандидатів на власну руку против Молодочехів. Між ческими виборцями сїльскої куриї настрій сильно-обструкцийний. Тому то і др. Крамарж не буде кандидувати вже в Ічинї, звідки доси був послом, бо виборцї заявляють ся за безоглядною обструкциєю, на що він не хоче згодити ся. Натомісць кандидує він з міскої куриї в Таборі. В виду такого настрою ческих виборцїв видали Старочехи манїфест, що обговорює всякі важні справи, як обструкцию, язикові розпорядженя, парляментаризм, автономію країв, і остаточно не ставить нїяких кандидатів. Се рівнозначне із компромісом з Молодочехами.

Компроміс між партиями нїмецко-людовою а шенерериянською також уже розпав ся, і то так у Чехії, як і в Шлеску. Зразу заносило ся на те, що оба сї сторонництва зіллють ся і поставлять спільних кандидатів, але в розвазї борби взаїмні антаґонїзми так зросли, що наступив розвал і топер обі партиї ставляють осібних кандидатів. Длятого і бундючні заповідуваня Шенерера, що єго партия здобуде три десятки мандатів, певно і в малі части не здїйстнять ся, тим більше, що в неподїльнім доси „царстві“ Шенерериян се-б-то в Еґерляндї (околици Еґера або Хебу) зачали шалену аґітацию социялїсти, що аґітують за Феркавфом, і християньско-социяльні (антисеміти). Се послїдне сторонництво постановило тепер виступити зі своїми кандидатами против нїмецких людовцїв і Шенерериян і на Шлеску. Сам Люеґер має удати ся в ті сторони, аби форсувати християньско-социяльних кандидатів.

Розуміє ся, що против усїх тих сторонництв загалом збитою фалянґою йдуть социялїсти. Положенє їх в ческих краях поліпшило ся через те, що Молодочехи відмовили національно-социялїстичним робітникам відступити який-небудь мандат. Се зажене всїх національно-социяльних ческих робітників в ряди социяльної демократиї. Та знов погіршило ся положенє социялїстів в нїмецких округах Чехії і Шлеска, бо там станули против них таки завзяті суперники, як християньскі социяли.

В горішній Австриї доконує ся знаменний зворот. Доси панували там дві партиї: католицко-людова і християньско-социяльна. Правибори, що тепер там переводять ся, дають значне число виборцїв социялїстам, і то там, де доси переходили виборцї висше згаданих двох союзних партий. Подібно і в Стириї; борба між социялїстами а католицко-людовим сторонництвом доходить до того, що в однім селї при правиборах прийшло до бійки на ножі. Однак мимо того не чувати нїчо про се, аби правительство а специяльно стирийский намістник уважали відповідним присилати на правибори віддїли жандармериї, кавалериї або компанії піхоти, як то дїє ся по деяких иньших, більше в сторону Азиї висунених коронних краях, де ще виборчої борби на ножі не знають.

В Тироли загоріла ся війна мім двома досить зближеними партиями: тирольскими католицкими „людовцями“ (á la барон Діпавлї, др. Фукс і т. д.) а християньско-социяльними, котрі і ту ставлять вперве своїх кандидатів. Видко, що кандидати сих послїдних більше мають поводженя, коли вперв барона Діпавлього, голови цїлого католицко-людового сторонництва, уважає ся захитаним через християньско-социяльного контркандидата патра Шрафля. Чимало голосів надїють ся здобути там і партиї поступові: національи, радикали і т. д. Загалом в Тироли рух небувалий. Мабуть тому, бо спробували всякі партиї там вперве змірити ся з католицко-людовою партиєю.

Словінцї кандидують під окликом союза з Славянами, головно з Чехами, але застерігають ся против обструкциї.

Отсе би був обрав виборчого руху в західній Австриї.

Галицкі вибори, а радше вибори лише у східній Галичинї, бо в західній Галичинї нїчого не чути про жандармів, війско, про тероризм, надужитя, штучки і найріжнороднїйші з давна практиковані надучитя виборчі, нагадують вибори з 1897 р. і — звернули вже на себе увагу ширшого сьвіта.

Пражскі Narodni Listy подають опис незнаного нїгде инде в Австриї чудовища — способу оголошуваня правиборів в Галичинї так, аби нїхто в громадї про них не знав і аби комісар перевів вибір виборцїв без правиборцїв.

Обширну і дуже замітну своїм змістом статю помістила про „galizische Wahlen“ одна з найповажнїйших часописий в Нїмеччинї — дневник Frankfurter Ztg. Говорить ся в нїй о намісникy ґр. Пінїньскім, о старостах галицких, о шляхтї польскій, о нас Русинах дуже цїкаві річи — та що-ж! Тої статї не можемо подати нашим читателям, бо навіть осторожний витяг із неї поданий у Кр[illegible], безмилосердно сконфіскувала державна прокураторія.

Рівно-ж поважний в Нїмеччинї дневник Münchener Allgem. Ztg.

Над Прутом.

I.

Звідки вітер віє.

Православний Буковинець,
корінний, а не чужинець,
се предивний наш земляк!
Він менї з ума не сходить,
бо над Прутом верховодить,
а нїхто не знає, як.

Довго я в людий питав ся,
Буковинцям приглядав ся,
зрозуміти їх хотїв,
і вкінци за кілька років,
придивившись зі всїх боків,
зрозумів отсих братів.

Що за братчики се файні!
Фільозофи незвичайні!
Кождий з них собі мудрець!
А вся мудрість їх коротка,
пожиточна і солодка:
три слова — і вже конець!

Буковинець православний,
то собі полїтик славний,
виведе усїх у ліс;
тілько між громаду ступить,
розуму уже не купить,
сам мудрець — не взяв го біс!

Має він одну засаду,
на цїле житє пораду,
щоб єму гаразд було;
не забуде він нїколи,
як на виходї зі школи
батько научав єго:

„Сину мій, дитино люба,
пересьвідченя то згуба!
Хлїба се тобі не дасть.
Ніс настав і добре нюхай,
звідки вітер віє, слухай,
Богом твоїм — твоя власть!“

Син проворний, вдав ся в тата,
пахне му платня богата,
легкий хлїб, маленький труд, —
от і йде у сьвіт він жваво,
і кланяє ся ласкаво
всїм панам, що мимо йдуть.

Розглядає ся по сьвітї,
по краю і у повітї
і гадає все одно:
„Не пожне, хто не посїє,
слухай, звідки вітер віє,
се одно твоє добро“.

Віє вітер від владики,
пропадайте рускі крики! —
Буковинець аж потах;
він за вітром волощить ся,
на Русинів вже морщить ся,
чує в серци вічний страх.

А настане в консисториї
час малої провізориї,
що не давлять Русинів,
навіть декому з громади
парохія перепаде, —
Буковинець сторопів.

Він не спить чотири ночи,
наставляє ніс і очи,
звідки вітер се подув:
„Може-б і менї пристати —
та Русином знову стати,
та-ж я Русином вже був“.

Але тут — ох, що робити?
До кого ту приступити?
Аж дві партиї тут є!
Знову ніс настав і нюхай,
звідки вітер віє, слухай,
бо спасенє в тім твоє!

Буковинець промишляє,
що правительство гадає:
що за вітер віє там:
є там Кравс — „твердим“ потакне,
є там иньший — то він мякне,
як потреба старостам.

О правительство над Прутом!
Иньші правлять лютим кнутом,
а ти вітром правиш нас!
Ти подуєш, Буковина
гнеть ся долї, як тростина,
хоч би в два боки нараз!

Буковинець — хитра штука,
знає, звідки йде наука,
ловить носом вітер сей —
і не журить ся нї трохи,
що раз свої, раз Волохи
кажуть: То-ж то фарисей!

Мужиків собі він лупить,
як що купить, собі купить,
а про нарід хто би дбав?
Як єму прихильні власти,
то не зможе він пропасти,
буде все спокійно спав.

Тілько часом зажурить ся,
як у краю забурить ся,
заметушать ся вітри;
він тодї чекає тихо,
поки промине ся лихо,
дуне вітер знов з гори.

Так чи піп чи війт чи дасказ
чи хто иньший — на нас ласкав
лиш тодї, як вітер є;
а подує иньший вітер,
як той мак дрібний з макітер,
всїх роздує у трісте.

Се та мудрість буковиньска
се полїтика та св—ята,
гірша, як усякий гнет;
всюди віра тут циганьска,
всюди Богом ласка паньска,
бо платить — гнучкий хребет.

25. XI. 1900.

М.

умістила (в ч. 311 з 11. с. м.) допись з Відня, котрої автор каже, що польска шляхта, все таки не довіряючи, щоби їй нині при виборах так пішло гладко, як за Баденього, зложила ще значні суми грошеві, аби „впливати на вибори“, щоб они випали в єї користь.

Хіньска справа.

В німецкім парляменті покінчила ся дискусия над китайскою справою. Так в обороні правительства та експедициї, як і проти китайскої політики Німеччини виступило майже рівне число бесідників і обі сторони вивели — треба се признати, дуже важкі арґументи в користь свого становиска. Пос. Газе (народ.-ліберал) висказав подяку цісареви, що великосьвітову політику влучив до своєї проґрами. На увагу Газого, що видалені з Трансвалю Німці не мали достаточної опіки зі сторони свого правительства, відповів секретар стану Ріхтгофен, що правительство мусїло признати взякі зарядженя, оправдані міжнародним правом, с. зн. о скілько Анґлія видалювала з театру війни чужинців, які своїм поведенем дали причину до сего. Однак де лише діло було инакше, німецке правительство завсїгди виступало енерґічно і жадало винагороди шкоди. Пос. Бебель звертає увагу на се, що „листів Гунів“, в яких находили ся найбільші обиди армії, не заквестіоновало анї міністерство війни, анї державна прокуратория. Се, що там описано, є на жаль правдою. Бесїдник жадає від міністра війни виразної відповіди, чи від найвисшого начальства жовнїри одержали розказ: „Пардону не давати, полонників не брати!“ У відповідь канцлерови Більову заявляє бесїдник, що цїсар не промовляє нїколи як вояк, чи як дипльомат, але завсїгди як цїсар і хоче, щоби в кождій хвилї єго признавано таким. Тому бесїдник відпирає толковане канцлера, що цїсар сказав повисші слова як вояк, не як цїсар. Ґраф Більов заперечує висказ Бебля, немов то цїла полїтика Німеччини є твердою, жостокою і ворожою та покликує ся в сїм зглядї на лист китайского посла, який висказує признане для німецкої полїтики зглядом Китаю.

Що дотичить бесїди цїсаря в Вільгельмсгафен, то тодї був кождий переконаним, що всї чужинцї в Пекінї вимордовані, а промова в Бремергафен збула ся безпосередно після звістки про замордоване ґр. Кетелера. Бесїдник просто не порозумів би того, колиб в такій хвилї така вістка не порушила-б була крови цїсаря до скорійшого хвильованя. (*Оплески*). Що до німецкого жовнїра, то закиди Бебля дотичать лиш поодиноких одиниць і не можна їх ґенералїзувати. Звісно, що карність і почутє людяности в німецкій армії не уступає в нїчім перед всїма иньшими арміями. — Після короткого, остаточного вияснення міністра війни і застереженя Бебля, що не мав наміру понизити німецку армію, переказано правительственне предложене ухваленя квоти доконаних видатків на китайску експедицию, буджетовій комісиї.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 27-го падолиста 1900.

Персоналія. Цїсар удїлив надпрезидентови краєвого суду в Празї, Янзї, шляхотство і іменував президента краєвого суду в Бернї, рицаря де Веселїого, — нашого колишнього президента суду — надпрезидентом краєвого суду в Празї, бо бувший надпрезидент Янза пішов у пенсию.

З нагоди ювілею тутешного унїверситету, який відсьвяткуєть ся 1. і 2. грудня (се значить в день вступленя на трон цїсаря), ухвалив міский маґістрат в тім дни прикрасити маґістратскі будинки хоругвами і осьвітити ратуш на оба вечері гарно обдуманою декорациєю.

З правительства. Wiener Ztg. оповіщує в потвердженю нашої звістки, що цїсар іменував правительственного радника др. Вільгельма рицаря Швінда радником намістництва і референтом для адмінїстрацийних і економічних справ при краєвій радї шкільній в Тироли, а мінїстерияльного віцесекретаря при мінїстерстві просьвіти, др. Александра рац. Прессіка де Коснадоль старостою extra statum при буковиньскім правительстві і референтом адмінїстрацийних і економічних справ при тутешній радї шкільній.

Рускі богомази. *Один Русин пише* нам: Зі Львова дістав я кореспондентку з образками, котрі мають представляти Шевченка, єго родинну хату і могилу. Сї картки видав за свої гроші Русин-інтролїґатор, а зробив Русин-лїтоґраф, оба у Львові. Коштують по 10 сотиків. Очивидно, видавець числить на те, що Русини з патріотизму будуть купувати сї картки лише длятого, що на них Шевченко. Але приглянувши ся портретови Шевченка, я позволю собі мати иньшу думку про такі видавництва. Се остатний скандал, чого вже не позваляють собі наші доморослі промисловцї на конто руского патріотизму. Я вже поминаю невірний рисунок хати і могили Шевченка, але сам рисунок портрета Шевченка може хоч кого обурити. Нашим промисловцям, що промишляють своїм розумом, не спитавши артистів, „аби дешевше коштувало“, здає ся, що як насунуть Шевченкови кольосальну шапку цїлком на праве ухо і під який небудь, лише не-Шевченків ніс покладуть два помела, нїби вуса, то вже кождий Русин з радости не буде знати, що й дїяти, — так догодило ся єго патріотизмови. Тов, панове, досить уже наші богомази перерисовували лице Шевченка вздовж і впоперек та з єго шапкою робили несотворені річи, — пора нам подавати порядні портрети, не карикатури. На т. зв. критичнім виданю творів Шевченка маємо на лубках такого самого богомаза і нам кажуть за него солено платити, мабуть лише тому, що свій промисловець не втне инакше. А тепер чоловік трохи не що-дня дістає в руки такі прегарні, артистичні і проте дешеві картки, що налюбувати ся не можна, а тут тобі Русин за дорогі гроші тиць у руки свого богомаза, тай потім дивує ся, що нема охочих купувати єго видане. Якжеж купувати таке лико? Годї підпирати богомазів із самого патріотизму, лише тому, що се свої богомази! — *Любитель карток з образками.*

На послїднім засїданю консисториї призволено на системізоване сотрудництва в Корчештах. Позволено взяти з дискосних гроший 1000 кор. для украшеня нової церкви в Рошоши. Іменовано дефінїтивно Юрія Тафана церковним півцем у Бережници присїлку Руского Башилова. Іменовано І. Галїяа сотрудником у Глїбоцї. Дано 4 нед. відпустку черцеви М. Настасієви. Приказано парохіятам, щоби з нагоди конскрипциї в 1901 р. поправили парох. конскрипциї. Поручено купувати „Молитвословъ“ пароха В. Антимовича. Висказано признане за науку релїґії парохови М. Далиньскому в Н. Єрратівцях. Системізовано сотрудництво в Михальчу. Основано нову посаду духовну в Н. Брошківцях. Зроблено предложене на дефінїтивне обсаджене парохії в Браєштах. Системізовано сотрудництво в Мітоцї-Драгомирнї. Поручено удїлене науки релїґії в Чернівских нар. школах дияконови В. Целевичеви. Удїлено запомоги кільком вдовам по сьвящениках. Продано декотрі фундушеві поля в Горечу. Ілю Шандра іменовано церк. півцем у Вижницї. Надано гідність протоєрея парохови з Рошошу Гр. Гостюкови. Задля слабости архипресв. Іляшевича поручено провід катедр. церкви проповідникови Др. О. Попескулови. Полишено на дальше сотрудника ad pers. парохови Іллї Кушнїрукови в Горошівцях. Розписано новий конкурс на обсаджене парохії Замістє. Іменовано Сим. Кобиляньского парохом при ц. Параскеві в Чернівцях, а М. Боку адм. В Миговенах. Розписано конкурс на посаду церк. півця в Рус-Плаваларі. Позволено ужити 400 кор. дискосних гроший на украшене церкви в Панцї. Постановлено продати одну фундушеву коршму в Беркишештах. Рішено поновний вибір епітропії в Комарівцях. Постановлено хиротонію Герасима Прелипчана на єромонаха, а

Як я шукав ґувернантки.

Написав *др. А. Чайковський.*

(*Конець.*)

VII.

Черківцї, дня 7./1. 1883.

Дражайший Господине!

Христос раждается!

Відзиваю ся тим словом до Вас, дякуючи за Ваші желаня. Ви як бачу сьвяткуєте у Львові. Не їздили либонь задля іспиту — а я Вам тілько клопоту приспорив. Але вже час закінчити ту нагінку за ґувернантками. Ми рішили ся таки взяти п. Оксову. Ваші погляди гарні, але чи не пересадні — вибачте за слово. Ви молоді і від старих втїкаєте, чуєте від них відразу, а нас старих, до старих потягає. Молодій не подобає ся се або те буде мати неоправдані вимоги. Схоче погуляти, забавити ся, може захоче ся, борони Боже, яких любощів (тут багато молодих офіцияліїстів). Готова соблазнь, а у мене дївчата. А стара буде сидїти тихо і своє дїло робити. Отже конець кінців зробіть з Оксовою конець і вишлїть її як найскорше.

Поздоровляю і т. д.

VIII.

Львів, дня 8./1. 1883.

Всечеснїйший Отче Добродїю!

Стало ся. Оксова виїзджає 10./1. рано, а в Газарівцї на стациї буде о 12. в полудне. Прошу вислати конї, тай бараницї, щоби баба не замерзла в дорозї. Рахунок з присланих гроший такий:

1) ґльоб у Бодека . . 3 зр.
2) словарі з оправою . 5 „
3) на дорогу дав . . 10 „ (потребувала заплатити комірне за хату, инакше не хотїли її випустити) — разом 18 зр. Решту 2 зр. посилаю рівночасно переказом

Дай Боже, щоби з тої муки був хлїб, але та Оксова більше подоби на конотопську відьму, чим на ґувернантку.

Тїшу ся, що міг в такою дрібницею прислужити ся і пишу ся і т. д.

IX.

Черківцї, дня 12./1. 1883.

Почтенний Господине!

Не розумію, як можна такі жарти робити з мене старого. По Вашім письмі я вислав о 10. рано конї до Газарівки, післав футро і бараницї і дещо н. дорогу. Та дармо ждали ми до другої днини. Фірман вернув з нїчим. Їдучи з нїчим, бо по дорозї загубив бараницї — а може йому де в заїздї украли! перестудив конї. Сива клята так каплає, що аж мусїв ветеринара спроваджувати. Оксова не приїхала і я даремнїсенько ганяв конї 5 миль там і назад. Видно не маю щастя до людий. Та ще Вас прошу потрудїть ся до неї і най вже вона сама напише, коли приїде (Ви певно помилили ся в датї).

Поздоровляю...

X.

Львів, дня 14./1. 1883.

Всечеснїйший Отче Добродїю!

По одержаню Вашого немилого для мене письма я побіг сейчас на улицю Голубячу, щоби з сею чарівницею порядно висварити ся, витащити її на дворець, а до Вас по конї зателеґрафувати. Та тут застав я курячу хатку порожну, а сторож з сусїдної каменицї пояснив менї, що стара іще 9./1. виїхала кудись спродавши все манате жидам. Ну, щож я тому всему винен? Винуваті тут ті, що таку відьму поручили.

Дуже жалую і пишу ся...

XI.

Черківцї, дня 18./1. 1883.

Дражайший Господине!

Ось воно як! а я в першім подражненю понаписував Вам таке, на що Ви собі цїлком не заслужили. То якась обманиця і нема чого за нею жалувати... Коби хоть можна річи відібрати, бо шкода. Моїй клячі вже полекшало.

Поздоровляю Вас і т. д.

XII.

Львів, 25./1. 1883.

Дорогий Друже!

Сидиш тепер дома, та хиба тілько пожитку з Тебе, що мотлошиш кодекси. Така напруга-наука чорта варта і длятого подам Тобі спосіб до розривки і приміт до того, щоби ти менї зробив одну велику прислугу. Ось яка справа: Я згодив тут для одного сьвященика, твого доброго знакомого, ґувернантку в особі „нїкої“ Оксової Адольфіни, вдови по лїкарю. Дав їй гроші наперед, передав два словарі французькі, ґльоб і карту Галичини та виправив на село. Она тимчасом продала своє шмате і драпнула шельма в другий бік. Довго я шукав за нею за помочию львівської полїциї, багато часу на те стратив, дорогого часу перед іспитом, бо подумай, в якім я був прикрім положеню супротив мого манданта. — В кінци я довідав ся, що вона втїкла до Мостиск і там перебуває. Я не хотїв робити донесеня, бо би її замкнули, а я її таки, — признаюсь під секретом — бою ся. Вона непримінно чарівниця. — Отож прошу Тебе дуже, пошукай за нею в Мостисках, відбери гроші і книжки і хай її лисий злизне. — Сего року питате ме при іспитї новий професор С., знаєш той, що недавно прийшов сюди з Ґрацу. Перероби добре „гандльове“, бо С. дуже непевний.

Цїлую Тебе сердечно Твій...

XIII.

Мостиска, дня 30./1. 1883

Дорогий Друже!

Ти певно ненадїяв ся так скорої відповіди, але-ж бо то зовсїм не штука відшукати в Мостисках п. Оксову, котру старі люди знають ще з того часу, як вона тут жила з покійним Оксом, а відтак втїкла із одним поручником гузарським. Але ґратулюю Тобі ґусту! Тось собі, небоже, ґувернантку висватав, нехай Тебе пятак спалить. Таж то насуща відьма. Ей козаче! чи не причарувала Тебе отся русалочка? Вона те вміє, бо і у Львові і тут людям ворожить і їдуть до неї цїлими процесиями. Але жарт на бік, як ти міг так себе супротив того сьвященика компромітувати? Вибирати на ґувернантку послїдну повійницю, про котру не без причини говорять, що строїла свого мужа, волочила ся по сьвітї, а на старість занимала ся ворожбицтвом, то вже легкодушність не до дарованя. — Коли-б я Тобі не був другом, не говорив би так. Ну, зле приступаю до річи. Вишукавши Оксову, я пішов до неї і зажадав катеґорично звороту гроший і книжок, грозячи її судом. Вона усьміхнула ся цинїчно і сказала: що раз Оксова дістала в руки, то не віддасть, а з судом вона дуже добре знакома. На таке dictum я відійшов з нїчим.

Найлїпше зробиш, коли подаш справу до суду. В противнім случаю, коли Ти справдї боїш ся чарів, — то віддай Твому мандантови гроші і сиди тихо, а на другий раз за молодицями не бігай, ґувернанток не шукай і вчи ся.

І. Мариша і І. Лазарискула на єродіяконів. Постановлено закупити одну толоку в Вел. Кучурові для релїґії фонду. Іменовано дар. церк. півцями: Івана Мигайчука для Брідка, Якова Никоровича для Добринівців, Самсона Цопу для Вікна, Василя Чорноволю для Лук, Софрона Єротея для Товтрів і Юрія Попескула для Брошківців. Постановлено ex officio перенести одного пароха в стан дефіцієнта.

Релїґійні помішаня. Дня 14. н. ст. падолиста викликав велику сензацию у київскім окружнім суді якийсь незнакомий, одїтий у досить ориґінальний козацький стрій червоної краски. Із деревяною шаблюкою, на якій виднїла напись: „Я памятникъ воздвигъ себѣ нерукотворный, къ нему не заростетъ народная тропа“ (слова Пушкана), у строю зі срібними еполетами, видїлив ся нї звідси, нї звідти з поміж публики, яка зараз окружила його доокола, хотячи пізнати, хто він. На всякі запити цікавих гостий, незнакомий спокійно давав відповіди. Зразу тяжко було доглупатись, що він ненормальний чоловік, а до того він зовсїм розумно відповідав. Але конець кінцем можна було пізнати з тону його бесїди, що він заблукав ся на релїґійній ниві. Він назвав себе Христом, що вже був у пеклї і знищив усї чортівскі змаганя. Його мучили, катували, заперли до тюрми, але він воскрес і як син чоловічий явив ся в окружному судї, щоби у останнє обявити прихід Христа. Дуже цікава заява, яку він хотїв подати прокураторови. Подаємо її в цїлости: „В імя Отця і Сина і сьв. Духа, амінь. Отвертий лист, дїйсне отвертий лист від Сина божого, сина царя Давида і сина Богдана, Зиновія Хмельницького, відкрите з об'явленем київським окружним суддям. Безпроволочно видати мінї цареви Ісусу — Никифору Христови річ, яку я полишив у вас 19. червня 1897 р. і пенсию, яка мінї належить ся; батьківську шпагу Зиновія-Богдана Хмельницького, представити мене, Христа, перед царем моїм Миколою II. Александровичем, самодержавцем всього сьвіта для нашого взаїмного порозуміня, щоби не було більше фальшивих Христів. Опісля заявляє і приказує сей цар київським окружним суддям виповнити мою річ. Князь і цар Ісус—Никифор—Христос, Спаситель вземляй гріхи міра, амінь. Христос, воскресший із мертвих, що другим приходом своїм, і що муки свої передає судови божому, щоби судити живих і вмерлих, амінь. І вірні мої християни, амінь. 1. листопада 1900 р. київскої ґубернії, сквірского повіта, ружиньскої волости від ружиньского князя і царя Ісуса — Никифора — Христа Григориєвича Підкропивного — Стицкого — Хмельницкого“. Коли появив ся поліциянт і наказав божевільному забратись, так він без докору послухав і пішов за ним. Накинувши свитку на руки, з маєстатичним видом подав ся на поліцию. Під зверхним строєм у задержаного находив ся синий, навмисне зроблений „казакин“, увесь засїяний хрестами. Цікаво було би вияснити причину помішаня того ориґінального індивідуа.

Новий кандидат на посла. Против проф. Єротея Пігулака, що кандидує з пятої куриї (Чернівцї, Кіцмань, Вижниця, Путилів) кількох москвофілів поставили кандидатом о. Драбика з Веренчанки. Зі справоздань у нїмецких часописях виходило би, що „весь народ“ за о. Драбиком, тимчасом на тій радї, де ухвалили его кандидатуру, були тілько: о. Велегорский з Ошихлїб із своїм сином, зятем і шваґром, о. Кисїлевский із Садаґури, проф. Ев. Козак, учитель Ільницкий, редактор „Православної“ Козаркевич, секретар Кобиляньский і два селяни: Георгій Михайлюк із Заставни і Карлинчук із Каменки. Є надія, що хоч ті люди дадуть свої голоси на о. Драбика, коли будуть виборцями.

Смерть від затроєної кави. Тереса Трач, родом з Луга в повітї тарнівскім, а замешкала від короткого часу в домі Теодора Пазюка в Коломиї, купила собі в якімсь крамі кави, зварила єї і випила. Кава була очивидно затроєна, бо Трач дістала зараз по випитю сильних корчів жолудка, відтак ковнульсий і до несповна години закінчила житє. Прикликаний лїкар міг вже лиш смерть сконстатувати. Зроблено донесенє до прокураториї, а слїдство судове може вишукає того, хто продає затроєну каву.

Гумористичний-ілюстрований календар „Комара“ на рік 1901 опустив уже прасу і коштує 25 кр. (із почтовою пересилкою 30 кр.). Зверхна форма не полишає нїчого до жаданя; інформаций много; інсератовий відділ богатий. Годилось би задержати ся хвильку на лїтературній части. котру починає держаний в легко сатиричнім тонї вірш М. Л — кого п. з „На переломі“. До найлутших річий так що-до змісту як і що до форми належать вірші Днїстрової Чайки, Леоніда, С. Я., Богдана, д-ра Шпріцера, Я. Кропа і гумористичний нарис Лебедя п. з: „Ах, коби не сей парасоль!“ Найлучшим лїтературим творам у цїлім Календари є на нашу думку Чайки Днїстрової „На Маланки“. Перлами правдивого гумору нанизаний „Календар астрономічний Комара“ та „Десять заповідий галицкого учительства“. Впрочім годї про все згадувати. найлучше — купити і самому прочитати. Замітими, що не всюди мова чисто народня; на се повинна редакция „Комара“ так при видаваню дальших річників свого „Календаря“ як і при редаґованю „Комара“ звернути бачнїйшу увагу. Календар „Комара“ є поки що одиноким в своїм родї на Руси і варта его прочитати. При тім цїна низка, отже повинен вес наклад в короткім часї розійти ся. (З замовленями звертати ся треба до Редакциї Буковини.)

Против піяньства. Мінїстерство справ внутрішних, узнаючи поборюванє алькоголїзму за річ первородного значіня так під взглядом санїтарним як і економічним, рішило виготовити докладний в тій справі квестионар і розіслати его до полїтичних урядів. Виготовлене квестионаря взяла на себе санїтарна секция в мінїстерстві справ внутрішних під управою гіґієнїста шефа секциї д-ра Кусого. В тім квестионари поставлено слїдуючі питаня, на котрі мають відповісти власти полїтичні: які напої пе нарід; чи декотрі верстви любують ся лише в декотрих напоях, чи пе ся лише при нагоді, чи щоденно, чи в коршмі або дома; чи пе ся в часї роботи і чи при декотрих роботах пе ся більше нїж при иньших; чи пють лише мужчини чи також і женщини; чи женщини ходять до коршми або пють лише дома у себе: чи й молодїж пе і де; чи пють дїти; чи ворохобні виправляють лише по коршмах чи також і дома; чи число шинків впливає на піяньство; чи пяницї бють ся і калїчать ся в суперечках; чи піяньство побільшує нещасливі пригоди підчас працї; кілько є налогових піяків і що то за люди; кілько є таких людий, котрим алькоголь знищив здоровлє і які хороби викликує піяньство.

Смерть перед вінчанєм. Від Сокаля доносять: Юлїян Стасюк, одинокий син господаря в Омільску, мав подружити ся з гарною дочкою тамошного селянина Новосада. В суботу 17. с. м. розпочалось весїлє, так в домі жениха як і у молодої, а в недїлю мало відбутись вінчанє. Тимчасом в недїлю рано найдено жениха в шопі — повішеного. Що було причиною самоубийства, годї дійти, тим більше, що Юлїян Стасюк женив ся з власної волї.

Рухомі кухнї. Львівский маґістрат носить ся з гадкою заснувати у Львові рухомі кухнї на взір подібних кухонь в Берлинї і Варшаві. Ті кухнї розвозять по містї теплі і здорові страви по дуже дешевій цїнї. Маґістрат зажадає з Берлина і Варшави дотичних пояснень а як одержить їх, почнить заходи до заведеня таких кухонь у Львові.

Попід море з Европи до Америки. Юлїй Верне писав видко в щасливу хвилю не одну із своїх фантастичних повістий, бо вже не одно так стало ся, як він то лиш вигадував в своїх повістях. Подорож довкола сьвіта в короткім часї. подорож до бігуна, а тепер подорож попід море, то улюблені фантастичні гадки Верна, котрі він як би випророкував. В північній Америцї якийсь винаходець Джон П. Голлянд придумав таке судно, котрим можна плисти попід воду. То не перша его гадка і не перша его проба, але мабуть єму першому удало ся зробити таке судно, котре може дїйстно довго держати ся під водою і плисти попід воду навіть підчас великої бурі. Проби з тим судном відбували ся через кілька лїт, але судно не пускало ся дальше від берегів як на 150 миль анґлїйских (чверть нашої) Аж тепер рішив ся винаходець пустити ся в дальшу дорогу і хоче в лютім плисти аж до Лїсбони, отже 3496 миль далеко. Судно есть так зроблене, що оно може плисти верх води; відтак набирає в себе воду і в однїй хвили потапає і щезає під водою. За хвилю випускає воду і може знову на верх вирнути. мотор, осьвітлене. прилади до вареня і т. п. суть електричні; до віддихана служить стиснений воздух, а судно може взяти вісїм людий залоги.

Ріхтерові будівляні скринки з якором тепер дуже видосконалені; всї родичі, чи они мають або й не мають таких скринок, повинні собі чим скорше замовити новий ілюстрований цїнник скринок, щоби пізнати важні новинки і нову товариску забаву „якор“. Треба просто післати карту з адресою: F. Ad. Richter et Cie in Wien, I. Operngasse 16. і зараз дістане ся безплатно цїнник. При закупнї не приймати скринок без „якора“.

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Артистично-лїтературних новин, періодичного видання під редакциєю д-ра В. Щурата, вийшла четверта книжка і містить в собі: Образки з Криницї, В. К. цїна 50 сот. Досї появили ся в тім видавництві ось які річи: В. Щурат: Мої листи (поезиї), цїна 1 кор.; Едґар По: Новелї (в перекладї Івана Петрушевича), цїна 1 кор.; Павло Лїндау: Мелїйська Венера (в перекладї В. Щурата) цїна 1 корона. Замовляти можна у видавця: Перемишль, або в книгарнях: „Наукового Товариства ім. Шевченка і Ставропигійского Інститута. Є се третє у нас періодичне видавництво, яке що до змісту і цїни з нїчому не уступає: „Видавничій Спілцї“, а хиба лиш від „Народної бібліотеки“ тим, що трохи дорожше. На оправданє однак можна подати ту обставину, що повисше видавництво призначене для тїснїйшого кружка читачів, підчас як: „Народна бібліотека“ приступна для загалу українського народу.

Переписка редакциї.

Цікавому ученикови. Один ученик, невдоволений переказами про гору Цецину, печатаними в читанцї, спитав ся нас, звідки ся назва. Тому, що се може заняти й иньших, то відповідаємо єму тут: Цецина, по нїмецки Zezinna, а не Cäcinna, як дехто пише, значить у ґотскій і староннїмецкій мові заборола, то саме, що в нїмецкій мові тепер Bergveste, Bollwerk, Vorwerk, propugnaculum. Zezinna вимовляло ся також Zetinna і Gezinna. Подібне ґотске слово Hotinna і Hozinna, з чого взяло ся слово Хотин, значило: горбок, Hochpunkt, Festpunkt, arx. Хотин є містечко в Росиї над Днїстром, славне з битв Сачайдачного, Поляків і Турків 1620 р.; назва его очивидно дуже стара і не наша. — При тій нагодї може бути цікаво вам дізнати ся, що і Сучава то є староннїмецке слово Suzawa, властиво Suozave і Sozove і воно значило долину з водою, Schönau, Süsswasser. Давнїйше називали місто також Сочів, Сочава. — Серет є найстарше місто в Буковинї і має свою назву мабуть від племени Серетів, про яких пише ще Плїній. — Давні часи пригадує назва гори над Черемошом „Овид“. Се ґотске і староннїмецке слово ouwed, також owed і awed, значить землю над водою, також остров, півостров і мокру луку. — Саме слово Черемош також не наше, тілько ґотске і староннїмецке: Zeremos або Zerenmos, значить русло ріки, що перше було розділене, а далї зійшло ся до купи. — На Угорщинї місто Сигот також має назву староннїмецку: Zeget (Seget і Siget), з латиньска Zegethus, значить укріплений ґотский замок. Всї ті назви нагадують нам давні часи, коли через Буковину переходили ріжні народи або і жили тут. На приклад про Гуцулів кажуть, що то зайшлі Монґоли (у монґольскім є слово uzuls). У Гуцулів учені добачили ґотскі і туранські звичаї і з того міркують, що в Карпатах перед ними жили ще якісь старші племена, з котрими потім Гуцули змішали ся. — Здає ся, ще з часів Ґотів лишив ся на Буковинї також звичай носити довге волосе, бо Ґоти тим відріжняли ся від иньших племен, що носили довге волосе і довгі бороди. Бороди, видко, вийшли з моди у наших селян, але довге волосе лишило ся, хоч з ним не велика парада.

Цїлую Тебе сердечно, Твоя фуяра з Мостиск.

XIV.

Львів, 3./2. 1883.

Дорога моя фуярочко!

Видно, що Ти живеш в Мостисках, коли думаєш, що я з власної інтуїциї таку цяцю усмотрив на ґувернантку до руських дївчат. Знай же любцю, що її вказав сам мандант і мимо мого представленя казав її дати гроші і книжки. Я цїлком критий, а Твій лист післав я умисно мому мандантови, нехай пізнає, хто є Оксова та подякує тим, що йому її нараяли. Тобі дуже я вдячний за інформациї. З гандльового права витверди добре о сензалях і чинностях гандлевих, бо на тім може бути паданіє.

Па!

XV.

Черківцї, 3./2. 1883.

Дражайший Господине!

Присланий лист Вашого друга осьвідомив мене і уразумив. Слава Богу, що лихо мене минуло. Вже менї і бараниць не жаль. Вибачте менї ще раз, що Вас так діткнув моїм одним листом.

Тепер посилаю Вам, як ви кажете, „яствія“, запросїть колеґів і поживайте здорові, але за ґувернантками вже не шукайте.

Поздоровляю Вас і т. д.

Дентист
Д^р К. КЛИМ
ординує від 9—12, і від 2—5 год.
при ул. Кривій (Schlangengasse) 20

Аґляя Брага, перенесла свою кравецку робітню суконь на улицю Йосифа число 5 в Чернівцях. і приймає всякі роботи входячі в галузь жіночого кравецтва, виконуючи такові після найновійших взірців, скоро, солїдно і по найдешевших цїнах. Також ДІВЧАТА вивчує шити сукнї і удїляє їм науки крою.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте
НА
на докінчене будови
„Народного Дому“
в Чернівцях.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій ціні — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

П. Т.

Маю честь завідомити Вп. П. Т. Публику, що отворив я при улици Головній (Enzenberg-Hauptstrasse) ч. 8 в подвірю (на право) Високим ц. к. Правительством концесіонований

КАНТОР ПОСЕРЕДНИЦТВА

„під Проведінієм“

котрий ку загальному вдоволеню в повнім закресї своєї діяльности буде занимати ся всїлякого рода посередництвом, поручуючи Вп. П. Т. Властителям дібр, фільварків як також і приватним Особам ріжного рода службовий персонал а іменно: **Мамки, няньки, дївчата, панни служниці, кухарки, покоївки, панни до товариства, ґардеробяни, бони, виховавчині; дальше парібків, сторожів, станґретів, фірманів. льокаїв, камердинерів, економів, писарів, управителїв, офіциялїстів, прив., кухарів, стрільців і т. д.** запевняючи з гори, за совістний і ретельний мною поручений персонал службовий, бо опирати ся буду на рекомендациях з остатного їх побуту в службі і лиш такий **персонал буду достарчувати.**

Для Осіб шукаючих занятя, о скілько се буде в моєї можности, стреміти буду до того, аби як найборше і найлїпше занятє їм винайти, і боронити їх буду перед ошуканьством факторів, котрі не уповажнені до даваня занятя.

В надії, що так Вп. П. Т. Публика, котрій залежить на добрій службі, як також і Пов. Персонал службовий, котрий доброго занятя шукає, спільно мої стремлїня і совістну працю зволять ласкаво підперти, пишу ся

з поважанем

Евгеній Александер Лебенштайн.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша

річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/, (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Найлїпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту). Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 лїт.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814	кор.	52	сот.	486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480	„	—	„	
„ спеціяльна	1.624	„	80	„	
Фонд основний .	72.000	„	—	„	
„ емиритальний	18.166	„	60	„	

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Поліси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає поліси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5^1/_2$% *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5^1/_2$% і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 137. Чернівцї, пятниця дня 17. (30.) падолиста 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Ювилей черновецкого унїверситету.

I.

За кілька днїв має відбути ся 25-лїтний ювилей заложеня черновецкого унїверситету. З тої нагоди містимо деякі спомини зперед 25-лїт, які саме тепер печатають ся в „Дїлї“ (ч. 257). Вони у нас дуже на часї і ми щиро вдячні авторови за оголошенє їх у сю пору.

Від часу, як Буковина одержала самостійність провінціональну, а особливо в періодї конституцийнім, підносили ся голоси за зложенєм якоїсь висшої школи в Чернівцях. В роцї 1868 поставлено в соймі буковиньскім внесок на заложенє академії правничої; від 1869 до 1881 р. впливали до сойму петициї о заложенє правничої академії або висшої технїчної школи (було то перед великим крахом з року 1873, коли фреквенция реальних шкіл була надзвичайно численна). Однако всї ті заходи були безуспішні. Доперва на початку 1870-их років зложили ся обставини так, що справа взяла успішний оборот.

За мінїстерств Потоцкого (в котрім засїдав яко мінїстер рільництва буковиньский Румун бар. Петріно) і Гогенварта зачав ся на Буковинї живійший рух національний — Русини, Румуни і Поляки зачали відтрясати ся із штучної ґерманїзациї, а Нїмцї боронили „das Bollwerk deutscher Cultur im äussersten Osten“. В липни 1872 р. введено польскі виклади на унїверситетї львівскім, а в осени того-ж року настало крайно централїстично-ґерманїзаторске мінїстерство Аверсперґ - Стремайр, котре, розуміє ся, взяло ґерманїзм на Буковинї під специяльну опіку. При таких сприяючих обставинах поставив пос. др. Конст. Томащук (32 лїтний радник краєвого суду, чоловік дуже спосібний, незвичайний бесїдник, Русин з роду, але заїлий централїст) дня 28. падолиста 1862 в соймі буковиньскім внесенє на заложенє нїмецкого унїверситету в Чернівцях. А що Румуни забавляли ся тогди в абстіненцию (котру покинули доперва тодї, як хлопскі посли рускі поставили внесенє на безплатне знесенє пропінациї), то внесок принято одноголосно. Однако навіть на Буковинї мало хто надїяв ся скорого осущеня того проєкту.

Тимчасом на засїданю палати послів у Відни при буджетовій дебатї підношено жалї на надзвичайне переповненє унїворситетів і вказувано на потребу заложеня нового унїверситету. Мінїстер просьвіти др. Стремайр відповів дня 26. марта 1874, що правительство годить ся на заложенє ще одного унїверситету. Тогди посипались як з рога Пандори в формі резолюций внесеня на заложенє унїверситету в Оломунци, Бернї, Лїнцу, Зальцбурґу, Люблянї, Трієстї і т. д. — по всї ті внесеня, розумієсь, поупадали, бо посли, що стояли на пр. за Оломунцом або Берном, голосували против Зальцбурґа або Трієсту, і на відворіть. Сумний стояв др. Томащук, котрий після ухвали буковиньских послів мав ще поставити внесенє о заложенє унїверситету в Чернівцях, бо результат голосованя над єго евентуальним внеском мусїв очевидно випасти неґативно. Но в послїднїй хвили за порадою буковиньских послів сов. Войнаровича і президента краю бар. Піна (пізнїйшого мінїстра торговлї) взяв ся др. Томащук на фортель — і „перехитрив“. Він — як сказано, знаменитий, пориваючий бесїдник, що говорив клясичним, фільософічним нїмецким язиком — промовив „дитирамбічними фразами“ (як виразилась тогди Neue fr. Presse) о нїмецкій культурі, о ідеалїзмі і унїверсалїзмі нїмецкого духа, о державній конечности плеканя нїмецкої культури на оазї буковиньскій, а по такім патетичнім довгім вступі, котрим розігралась rabies teutonica, указав на Чернівцї, яко найвідповіднїйше місто для заложеня унїверситету — але не ставляючи позитивного внеску. Через той фортель зискано на разї лиш то, що палата не висказалась против Черновець, а правительство мало вільну руку.

Однак мінїстер др. Стремайр і єго впливовий дорадник др. Лемайр не були конче за Чернівцями.

Тепер розпочалось закулїсове оброблюванє мінїстрів через всїх буковиньских послів.*) Томащук настроював декламациями о горячій любві Русинів, Поляків і Румунів з Буковини до нїмецкої мови, лїтератури, науки і культури. Маршалок краєвий бар. Ант. Кохановский (Поляк, тодї ще централїст) і єго заступник, член видїлу краєвого сов. Войнарович (з роду Русин**), централїст) засьпівали тужно, сентиментально, що Буковина буде в роцї 1875 обходити 100-лїтні роковини прилученя до Австриї; що тая льояльна, чемна, непросьвічена провінцийка, заселена всякими народностями і віроісповіданями, заслугує на великий і тревалий подарунок; що загал, опінїя публична без різницї народности, віроісповіданя і полїтичних партий бажає собі унїверситету. На иньшу нуту заграли полїтичні урядники*) посли (!) бар. Піно, президент краєвий, і сов. Ренней, шеф бюра президияльного і заразом референт для справ державно-полїцийних. Они запевняли, що на Буковинї зачинають в затревожаючий спосіб появляти ся социялїстичні, дакороманьскі (панрумуньскі) і панславістичні бацилї, а єдиним антісептичним средством против тої джуми — нїмецкий унїверситет. І як же ту не увірити так авторитативним запевненям! Посли жиди прилучили ся також до акциї, але цїлком з ексклюзивного боку, зі становища економічного: місто зробить добрий „ґешефт“, коли поселить ся тілько професорів, добре платних, і сотки буршів, що то знаменито пиво пють.

Заходи увінчались успіхом. Дня 9. грудни 1874 оповістив др. Стремайр в палатї послів, що правительство рішило заложити унївер-

*) В Чернівцях пущено тодї дотеп, що Буковина має у Відни тілько одного посла: Войнарович то голова, Томащук язик, Реней то карк до поклонів, Піно то руки; два дальші посли, що тілько їли і пили, то живіт, а наконець старий жид, що вічно сидїв, то...

**) Гл. „Вістник“, Відень, 1864 ч. 28.

*) „Чин чина почитает!“ Тої максими держано ся тодї на Буковинї. В соймі буковиньскім, котрий складав ся з 30 послів, засїдали: президент краєвий, 3 радники правительства, всї (8) „капітани“ (старости), 5 иньших урядників — разом 17 ц. к. урядників.

Із днїв журби.

поезиї

Івана Франка (Львів, 1900.)

Як любе лїто минеть ся, як непривітна, холодна осїнь настане, як сонце що раз то меньше гріє, як стужа, мов смерть косою пообтинає з дерев зелене листє і вкриє пожовклим покровом землю, як невесела дума, мов жебрак, по душі ходити стане, тодї всуває ся вишком до чоловіка в гостї — журба.

День і ніч холодний вітер
бєсь о дому мого ріг,
наче пес голодний виє
і валить прохожих з ніг.
День і ніч дощі холодні
бють о вікна, цяпотять,
ринви грають, шиби плачуть
утишить ся не хотять.

(ст. 3.)

А жерело радости-ясне, сонце, що шле з голубого небозводу промінями супокій, залягли оловяні хмари... У таку хвилю томить душу поета „невідступна, невмолима посидїльниця-жура“.

Все, що кохав я безмежно
і що зрадило мене,
все, що стратив, тут до мене
підняло лице сумне.
Молоді, горячі сльози
тут мов рожі зацвили
по стежках отих тернистих,
де колись вони плили.
— — — — — — — —
Тілько віра молодая,
мов загашений огень;
купка попелу лишилась,
обгорілий чорний пень.

(ст. 52—53.)

І полились важкі, скорбні думи.

Із поетичної, болем заворушеної арфи розійшли ся мельодиї, повні краси, поезиї. Немов із розірваного намиста покотились вони перлами.

А над усїми ними панує голос придавленого болю, проймаючого суму, що переливає ся інколи в розпуку.

Аж ось струна одна, що досї лише тихо бренїла, що раз могутнїє, продирає ся через покров смутку і лунає голос протесту, голос незломної душі: вперед!

Отсе головний тон послїдної збірки поезий д. Івана Франка, що про неї звели ми отсе нашу розмову. Недавно вийшла ся збірка елеґантною книжочкою у сьвіт, а називає ся вона: „Із днїв журби“.

Давно ще писав д. Іван Франко ось так про повстанє своїх скорбних дум:

Не радість їх родить, не втїха їх [плодить
не гра пуста,
а в хвилях недолї, задуми тяжкко
самі уста
їх шепчуть, безсонний робітник [заклятий
склада їх сум:
Моя бо й народна неволя — то [мати
Тих скорбних дум[1]).

Нумо, застановіли ся тепер і ми над жерелом скорботи поета в обговорюваній нами збірцї.

Що їх зродило?

Хотячи відповісти на отсе питанє, не можемо розбирати Франкових поезий у тім порядку, як вони випечатані в збірцї, лиш будемо вибирати поезиї, що підходять до нашого питаня, вишукуючи їх з ріжних віддїлів. При сїй нагодї згадати годить ся, що цїла збірка розпадає ся на отсї роздїли: I. Із днїв журби. II. Спомини. III. В плен-ері, а відтак ідуть дві історичні поеми. IV. Іван Вишенський та V. На сьвятоюрській горі.

Минув уже молодечий вік поета, вже житєва осїнь вадходить, сороковий рік уже минув і питає ся поет, невже минув житя зенїт і розпочав ся спадистий шлях до склону? А відтак іде рахунок із прожитого, відчутого й продуманого:

Як згадаю минулеє житє
спокійно та без радости, без туги:
одно із него виніс я чутє,
що я не був у нїм щасливий, други.
Богато працї і турбот і скрут,
та не було вдоволеня утїхи;
мов віл в ярмі я чув на собі прут,
і тяг чужого скарбу повні міхи.
— — — — — — — — — —
Хоч ненастанно стяг мій з вітром [бив ся,
та не високо плив в руцї слабій
і хоч я жив, то все-ж я не нажив ся;

(ст. 23.)

Не нажив ся! Ось тут і вся траґедия! Отсе почуванє, що житє не дало зазнати щастя-долї, що воно вже у друге — не вернеть ся, що все вже на віки пропало — се біль, від якого серце й душа щемить, який справдї може навести важку журбу. Але хоть воно і так стало ся, нехай не пропаде марно в забутю; що в житю минуло ся — най в поезиї воскресне.

Заки умре ще творча сила
і дар пісень заглухне в тишинї,
не мов пахуча та фіялка мила,
що вяне у пустому буряні
я раз іщеб хотїв простерти крила
і побуять свобідно в вишинї,
і оживить ті спомини, що скрила
ворожа доля у душі на днї.
Вони живі до нинї в тій могилї
та чи знайду я сили, щоб відчуть
і виплакать піснями їх ось тут?

(ст. 24.)

Є що згадувати, бо й поет зазнав раз щось такого, що хоч ще повним щастєм не було, то вже було дуже близьким до нього; як щастє — швидко надійшло й пішло. Се був неначе той брилянт блискучий, що хтось найшов згублений в сьмітю. І тодї пізнав поет, „що в житю за смак і чим бува любов — сьвятеє диво“. І ось стають перед нашими очима образи нещасної любови-

[1]) З вершин і низин. Львів 1893. Ст. 26.

ситетет в Чернівцях. Він указав, що Буковина есть 130 миль віддалена від найблизшого німецкого університету у Відни, що фреквенция в школах середних зростає сильно; межи иньшим сказав: „Auch Gründe politischer Zweckmässigkeit sprechen dafür. Oesterreich würde seiner hohen Mission, die culturtragende Aufgabe im Osten zu erfüllen, untreu werden, wenn es nicht auf dieses Land, die östliche Grenzmark, volle Rücksicht nähme. Die neue Bildungstätte soll einen Attractionspunkt bilden für die fluctuirenden Nationen, die sich dort vereinen, auf das sie unter dem Schutze und Schirme der Wissenschaft eine Einigung zur höchsten Blüthe geistiger Entwickelung finden.“

Торжественне відкрите університету відбуло ся 4-го жовтня 1875, в день імяни цісаря, котрого імя університет носить. Вже кілька днів наперед прибрало місто сьвяточний вид. По улицях ходили бурші, прибувші з австрийских німецких і заграничних університетів, in voller Wichs: в барвних „церевісах“ (маленьких шапочках) і лентах та вибренькували „шлеґерами“ (шпадами) як молоді офіцирики, а за ними гурмою бігали жиденята і поглядали як на яких комедиянтів. По реставрациях відбували ся комерси чужих буршів і будучих черновецких. Як котрий „Fuchs“ (вступаючий студент) зле сьнівав „Gaudeamus igitur“ або „Im schwarzen Wallfisch zu Askalon“ а не до такту робив „Initium salamandri“, дістав без пардону шлеґером по плечах і ще чемно дякував „dem bemosten Haupt“.

Прибуло також богато справоздавців німецких часописий. Кореспондентови дневника Neue freie Presse, котрим був знаний Carl Emil Franzos, зробили Румуни (котрі тоді, тяжко гнетені Німцями, ворожо були настроєні против університету і подібно як Поляки, не могучи перешкодити его заложеню, старались хоть осьмішити), ось такого фіґля: Оден з них, небіщик др. Петро П., підглянув шифру, під якою той Француз телеґрафував до своєї ґазети. Отже зателеґрафував під тою-ж шифрою так: „Das Festprogramm ist definitiv festgestellt. Die Festrede wird Dr. Igel halten. Im Namen des Adels wird Baron B. sprechen. Die Eigenthümer der Hotels am Springbrunnen haben den Festgästen ihre Localiteten unentgeltlich zur Verfügung gestellt. Die Hlinicer Musik wird das Festlied „Perçiunulor Austria“ (das glorreiche Oesterreich) aufführen“. Ґазета, не надіючись містифікациї, напечатала, а другі передрукували (з польских тілько Gazeta narodowa не помістила тої відомости). Коли тое число прийшло до Черновець, то всї сьміяли ся до розпуку. До зрозуміня додаю таке поясненє: Ігель то тодїшний рабін; барон Б... був собі дурноватий, шепелявий діюрнїст при зелїзници; готелї am Springbrunnen то брудні жидівскі нори, де сходили ся шумовини суспільности; а румуньске слово perçiunulor не значить „славний“, тілько „пейсатий“. Жиди-кореспонденти бігали розлючені, шукали за автором, але его не викрили. Навіть молоденький k. k. Statthalterei-Concepts-Practicant Dr. Paul Gautsch v. Frankenthurn, справоздавець урядової Wiener Zeitung, той сам, що в десять літ пізнїйше став уже міністром просьвіти, коли повернув з візити у чудотворного рабіна садаґурского і перечитав той телеґрам, сердечно сьміяв ся.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 29-го падолиста 1900.

Єго ексц. п. міністер просьвіти др. Вільгельм рыц. Гартель прибуде в суботу, дня 1. н. ст. грудня о 7 год. 34 мін. рано до Чернівцїв і буде того дня від год. 10—12 удїлювати авдиенций в каменицї краєвого правительства. В недїлю, дня 2. грудня буде Єго ексц. брати участь в сьвяткованю ювілею тутешнього університету, а в понедїлок від'їде о 8 год. 2 мін. перед півднем до Львова. Так за приїздом, як за від'їздом витати муть зглядно его, пращати на головнім зелїзничім двірци ц. к. державні урядники.

Персоналїя. Директор зелїзниць в Станиславові, радник правит. Фестенбург прибув до Чернівцїв враз з інспектором Смолькою в службових справах.

Рада міска порішила на своїм передвчорашнім довірочнім засїданю запрезентувати краєвій радї шкільній підучительку Людвіку Мушку на учительку на Манастирисках і провізоричного підучителя Івана Радомского на дефінітивного підучителя на Рошу.

Від руско-українського акад. Товариства „Союз“. На надзвичайних загальних зборах, що відбули ся дня 28. с. м. виступило 15 членів з Товариства. Між тими 5 членів видїлових. В видїлї того вибрала позістаюча часть членів такий видїл на рік 1900/1. Голова: Олекса Кобилянський, канд. прав; заст. голови: Максим Грушкевич, студ. прав; секретар 1.: Евзебій Ярошиньский, студ. прав; секретар 2.: Іван Ясинецкий, студ. прав; бібліотекар: Михайло Догомиля, канд. прав; касиєр: Агенор Артимович, студ. філ.; контрольор: Іван Вишньовский, студ. прав; господар; Адріян Артимович, студ. прав; член видїлу: Осип Яворский, студ. прав; заступники видїлові: Іван Ганкевич, студ. прав; Волод. Кобилянський, студ. прав; Ем. Стратійчук, студ. прав.

За видїл:

Олекса Кобилянський, голова. *І. Вишньовский,* за секретаря.

Скликанє соймів. У вчерашнім ранїшнім числї час. W. Ztg. містить ся цїсарский патент що до скликаня соймів, і так для Дальмациї на 10., для Чехів і долїшної Австриї на 12., для Галичини на 18., для Країни на 19., для Буковини і для всїх прочих країв на 17. грудня.

Як зачуваємо, о. Драбик пускаєть ся на аґітацию із цїлим почотом своїх приклонників, щоби таки виборотн собі мандат. Початок тої „дїяльности“ має бути в Лужанах, де панотцї мають правити служби божі, щоби тим способом попритягати нарід немов на храм. Але ми добре знаємо, яка цїль пежить на серци твердим патріотам.. Наші виборцї не знати муть, як приняти сего самозванця; тож ми зі свого боку заносимо просьбу до наших інтелїґентів, щоби осьвідомили завчасу виборцїв, щоби не дали зловити ся на вудку.

Заказ спродажі алькоголїчних напоїв у кантинах. Французкий міністер війни, ґенерал Галліфе видав ось який наказ для армії: Дорогий ґенерале! Щоби охоронити війска, які стоять під вашою властию, перед небезпеченьством зі сторони алькоголїзму, хапали ся військові шефи до ріжних средств дотично алькоголїзму по касарнях. В новійших розпорядженях заказано продавати купчикам в певних годинах горівку і иньші лїкери, хоч дозволено на вибір духових напоїв; иньші розпорядженя дотикають безусловного заказу продажі алькоголю в кантинах. З гіґієнїчного і дисциплїнарного боку есть потрібною річию положити кінець тим ріжнородним наказам та заказам, що розтягають ся на поодинокі полки, а не на цїлу армію. Тож видав я безусловний заказ спродаваня в кантинах горівки, алькоголїчних лїкерів або якихсь иньших мішанин, що загально знані під іменем „Apésitifs“. Сей заказ розтягає ся на всї кантини касарнїв і на маневрах. В кантинах можна продавати лиш ось які напої: вино, пиво, яблочник, мід і звичайні напої (каву, чай, молоко, чеколяду і т. п.), що не мають в собі нїяких алькоголїв. Я жадаю від вас, щоби ви доложили всїх старань, аби моє оголошенє увійшло як найскорше в житє.

З Путилова. В недїлю 25 с. м. відбулись тут передвиборчі збори, які скликав посол п. Пігуляк. Велике число народу і виборцїв майже з кождого села сего повіту, дальше представителїв тутешної інтелїґенциї, духовеньства і учительства, робило их кождого велике враженє. Посла Пігуляка привитано грімкими окликами „слава“, а коли він привитав збір і подякувавши за численну участь, описував відносини в краю і державі і висказував як по его гадцї мав би поступати собі будучий посол до Ради державної, щоби его дїяльність вийшла на користь народу, усї слухали уважно виводів пана Пігуляка, перериваючи від часу до часу его бесїду притакуванем та окликами „славно“, і однодушно ухвалили вибрати пана Пігуляка послом до Ради державної.

Омельский.

„Руска Школа“ просить ще раз усї філії, щоби найдальше до 15. грудня с. р. надіслали членські вкладки за рік 1900, бо видатки великі а вкладок доси дуже мало надіслано. Не вже-ж не стати учителїв і учительок 2 к на рік, за що одержать виданя товариства даром. Спис членів, що утратили вкладки, буде оповіщуваний в „Буковинї“, щоби сьвіт знав, кілько між нами людий, що почувають ся до обовязку попирати руске шкільництво і учительство.

Замах ґімназиста. Шимусїк ученик VI класи ґімназияльної в Яслї, хлопець лихих обичаїв, одержав недавно за якусь нсоту 16 годин шкільного арешту. Щоби пімстити ся за свою кару вибрав собі Шимусїк за жертву проф. Доміна і онодї кинув ся на него в клясї з довгим боснацким ножем. Однак коли ученики заслонили собою проф. Доміна, Шимусїк пробив собі груди тим самим ножем і тепер боре ся в шпитали зі смертию.

Страшне дїло божевільного. Швець у Відни, Іван Шімачек, був вже від кількох днів несповн розуму і єму здавало ся, що хтось его хоче убити, або що жінка его постановила его отроїти.

розлуки. Отсї вірші се немов продовженє Франкових поезий, що вийшли збіркою п. з. „Зівяле листє“. Сильне мусїло бути жерело, із якого витрисла отся хвиля поезий, жаркий мусїв бути огонь, коли навіть „по довгім важкім отупіню“, бухають ще зпід попелу так ясні язики полуміня і переливають ся в бурливу хвилю пісень. І в „Моїм Ізмарагдї“ зустрічаємось із поезиями, що відносять ся до того почуваня. У теперішній збірцї чути лише голос резиґнациї, розпуки — і не просьвітлює сеї темряви нї один ясний промінь надії. Та не розказуймо за поетом сеї любови, а радше зобразїм деякі моменти із неї.

Давно се було. По важкій, завзятій боротьбі опинив ся поет побитий, хорий в сїльській тишині,

Хоч молодий ще був я, в такій
зневірі сьвіт весь так менї змінив ся
з рожевого на чорний, що в гіркій
знетямі з бою я відсторонив ся.
(ст. 26.)

На горбку, що біля него веть ся швидко ручай, стояв хутір, у якім жив поет. Довкола стояв широкий ліс, що „сум по травах розносив луною“, що у свою тїнь кликав поета словами:

„Скинь із серця всї згадки про зраду
й зраду!
Природі мамі до грудий припини
і тут знайдеш нову, сьвяту принаду“.
(ст. 27.)

Раз якось зайшов поет, будучи в тім лїсї, в розмову з лїсовим сторожем, давно знакомим дядьком. Пан дїдич хорий поїхав за границю. Там таке містечко є, що в карти грають, чи в кістки (Монако).

Скортїло ґрафа. За годинку просадив
всї гроші й бричку з кіньми.
(ст. 38.)

А в якийсь час потім прислав до двору якусь паню з припорученем, щоби сповнювано її волю аж до смерти. Та панї то
якесь таке, нї птах, нї риба, нї жона,
нї панна, тай говорить не по нашому,
мов та синиця цьвенька, вищить, вищить.
Мале утле..., а всюди того повно, двір,
гумно, сад,
шпіхлїр і коршму й тік все чисто навідить
усякого зачепить, всїм цікавить ся —
ну — сказано, поманя, ще й французькая.
(ст. 39.)

А вже найбільше дивуєть ся мужик, що з кождим та панї вміє заговорити і хоч
Нащо вже наші молодицї тумани,
а й з ними щось, калїчачи слова, бересь
балакати, знаками доповняючи.
Прийдїть, а знаю, — буде рада!
(ст. 40.)

І побачив її поет —
„не в зеленім садку,
не в сальонах шумних, не в риснім цьвітнику,
не в товаристві дам і панів і музик —
серед баб і сїпак він почув її крик“.
(ст. 41.)

Було-ж се так: два польові загнали мужицьку худобу з тої причини, буцїм вона зробила шкоду на панському ланї. За худобою злетїло ся усе село, та гайдуки
в батька матїр кленуть, стадо хочуть
загнать,
витручають жінок; бють у лиця дївчат,
а ті плачуть, падуть і кленуть і кричать.
В тім мов бомба з двора якась дама
летить,
по сїльському в дві коси волосе сплела,
але треном від сукнї подвірє мела.

Не могла спершу зрозуміти, що тут дїєть ся, не могла поняти, як можна бити в твар дївчата, хоч вони й мужицькі. „C'est affreuz! C'est infame“. Зрозумівши-ж, о що розходить ся, каже випустити загнаний товар і сама йде оглянути заподїяну шкоду. Нї, не сама, бо побачивши поста, заговорила:

„Venez donc! Venez donc з нами на
той лан.
Ah quel peuple, quel pays. Comprenez
vous francais?“
Та вже серце мое полонила на все.
(ст. 42.)

Додає поет ось і початок любови. Ще є лиш одна подія з тої любови один ноктюрн на єї історию ось у отсїй поезиї:

В парку є одна стежина,
де колись ходила ти,
бачить ся в піску сріблистім
міг би ще твій слїд знайти.
Тут прощались ми в останнє...
тут менї твій промінь згас.
І коли на серцї туга...
Я спішу на сю стежину
і сїдаю й тихо плачу.

Се кальвария моя.
(ст. 4.)

І блиснуло щастє, мов сонце на хвилю засьвітило і лишилась на землї лише темрява, лише жаль і туга остала ся.

Де не йду, що не почну,
все тїнь твоя зо мною
і кождий сьміх, момент утїх
тьмить хмарою сумною.
— — — — — — — —
„може се моєї тїнь
покійної любови.
(ст. 7.)

І вічно йде та тїнь за чоловіком і не дає йому забути і льлеть ся чудова пісня:

Не можу забути!
Не гоїть ся рана!
Мов жалібні нути
із струн теорбана
чи голосно грають,
чи ледво їх чути
все жалем проймають —
не можу забути!

Хоч як ти далеко,
я все тебе бачу:
хоч стратив давно вже,
що день тебе трачу.
(ст. 3.)

Як пишком похилить ся голова у важкій задумі, а легенький стук злякає рій думок, увижаєть ся поетови заплакана любка (ст. 6). Сей як раз образ спинює поета, щоб він не відвідав єї. Боїть ся, щоб не побачив на лици у неї виписаної турботи, щоб не почув при-

При тім був він страшно рознервований і неспокійний. В пятницю пізно вечером пішов він був до шпиталю, щоби там порадити ся лікаря, але в хвили коли лікар явив ся, він втік. Нараз в ночи дістав він знову нападу божевільности. Жінці удало ся его якось успокоїти, але скоро розвиднило ся, она вийшла по лікаря. Замкнула двері з надвору і побігла чим скорше до лікаря, котрий вже давнійше лічив Шімачека. Коли за пів години вернула назад, зачула, як би в комнаті щось повалило ся на землю а відтак як би хтось хорчав. Позаяк в дверох був ключ із середини, і она немогла отворити, то стала кликати на чоловіка, щоби він отворив. Ніхто не відповідав, а тимчасом чути було раз пораз як би в комнаті щось падало на землю. Жінка перечуваючи щось недоброго, рішила ся виломити двері, що їй і удало ся при помочи кількох сусідів. Перед нею станув тогди Шімачек, облитий кровю і держачи в руках заржавлений ґнип, крикнув: Хотять мене убити! Божевільний хотів кинути ся на жінку, але люди звалили его на землю і могли ему аж тогди дати раду, коли він стратив притомність. Аж тогди показало ся, що він розпоров собі ґнитом живіт так, що аж внутренности з него вийшли. На земли лежали 10 літна донечка Стефанія, 5-літний син Рудольф, 3 літна донечка Фріда і 2-літна донечка Роза, всї з підрізаними горлами і страшно покалїченими головами. Рудольф і Фріда були вже неживі. Тяжко раненого Шімечека та его доньки Стефанію і Розу відвезено до шпиталю. Стефанія умерла вже в дорозї а Роза опісля в шпитали. Сам Шімачек має ся взглядно добре: відзискав притомність і зроблено на нїм операцию До комісаря поліциї сказав він: Я був давнійше божевільний, моя жінка хотїла мене отроїти.

Самоубийство з нужди. Дня 26 с. м. знайдено на головнім двірци зелїзниці у Львові тїло якогось чоловіка, котрого поїзд переїхав. В першій хвили здавало ся, що то якась нещаслива пригода, але опісля показало ся, що то був самоубийник Мендель Лїбстер, жид з Комарівки під Бучачем. Нещасливий відобрав собі житє з нужди. Само убийство може не звернуло би було в такій мірі уваги на себе, як би не то, що нещасливий самоубийник написав лист до директора банку гіпотечного Лязаруса, в котрім робить его своїм „ґенеральним спадкоємцем“ і віддає ему в опіку свою жінку і четверо дїтий. В листї тім пише Лїбстер, що гине з нужди. Жебрати не уміє, бо колиб був здібний до того то жив би дальше. Він просить, щоби его само убийство удержати в тайни перед сьвітом і жінкою, щоби бідна в тяжкій хвили не згадувала его лихим словом. Лїбстер каже, що не дасть свому самоубийству ознаки звичайної пригоди і просить директора Лязаруса, щоби заняв ся его родиною. Свою сьмілість мотивує тим, що чув богато о его милосерднім серци і его великім маєтку, а кількасот золотих річного видатку не зроблять ему великої ріжниці. Лїбстер наводить по імени жінку і дїти, з котрих старша донька має лїт 17 а наймолодша дитина 4 роки. Нещасливий приложив до листу ще й карту льотерийну, важну на тиґнене дня 29 с. м. і каже, що може бодай послїдна ставка на льотерию принесе яке щасте.

Зьвірства Европейців в Хінї. Якийсь офіцир російскої експедициї до Хіни, написав в листї до свого приятеля в Парижи таке: „Коли ми прибули над ріку Пейго, зачудовало нас, що там стоять так сильні фортифікациї, а нї слїду в них китайского войска. Вправдї як ми були ще далеко від фортифікаций, упало звідтам кільканайцять стрілів, але опісля всьо замовкло і ми забрали фортифікациї без нїякого опору. В той спосіб веде ся ціла війна. Коли Хінцї стрінуть ся з неприятелем, стріляють на него здалека, але опісля пропадають як під землю. Они укривають ся в рижових полях; але що то війна, то ми мусимо когось убивати, а що нема вояків, то мордуємо без пощади спокійне населене. Тому то здивуєш ся, що часописи пишуть: „полягло 10 Европейців, а 1000 Хінців“; се переважно старцї, женщини і дїти. О першеньство в тім благороднім спортї борють ся всї союзні войска“.

Надіслане.

Для характеристики, в якій зажилости живуть жиди з галицкими старостами, най послужить сей факт, яко квітка до китицї, яка є окрасою жидівских злобутків на промисловім поли в Галичинї. Онодї прийшов до мене бувший адвокатский писар д-ра Стшельбицкого в Чернівцях тепер він жидівский редактор нїмецкої часописї: (Kunst und Literatur Zeitung) Isidor Obstgarten з запитанем, чи я не хотїв би дещо заробити? Се питане трохи здивувало мене, але яко управитель друкарнї, зміркував я, що певно хоче він менї поручити якусь роботу і кажу, що я властиво на тоє тут є, аби від сторін роботи принимати. Тодї оповіщає він менї, що має жида котрий називає ся Pinkas Seidman, має маленьку друкарню в Галичинї в Борщеві і хоче подати о розширене тоїж а не має до того способу, бо не є анї складачем анї не має відповідного образованя до сего, але за се має гроші, є певний що дістане се розширене, бо має слово від борщівского старости, що як лиш викаже ся сьвідоцтвом, що він виписаний яко зецер (отже фаховець), то борщівский староста сейчас дасть ему концесию на розширене друкарнї в Борщеві. Дальше просить мене чи я, не був би такий „добрий“ сего жидівского кандидата на товариша штуки пок. Ґутенберґа виписати, бо як каже, „що то вам шкодить, що він не знає ся на друкарстві і не був в практицї; дайте ему лиш сьвідоцтво скінчени науки зецерства. Хто буде его іспитувати? — Таж староста борщівский і так на тім не розуміє ся (?) а він може дати вам за се 50 зр.“ Щож менї було відповісти на се? Знаю себе, і знаю уставу промислову, а впрочім я обезпочений на зиму і не стою о ласку нікому, а ще менче Obstgarten-ови аби за его намовою дістати удержане на зиму в „Івановій хатї.“ Тож відказав я ему що сей жид дає „за мало“ 50 зр., бо се трохи дорога річ. „Най буде і 200 зр.“ каже Obstgarten але лиш дайте слово, чи дасьте ему таке сьвідоцтво і менї чи дасьте за тоє 50 зр. факторного. „Слова — кажу — не даю, але прийдїть з тим жидом у вечер і будемо видїти чи дасть ся щось зробити. Obstgarten пішов, втїшений в дусї, що не обманюючи власти промислової, чистий на сумлїню, що „чесним“ і „тяжким“ способом заробить 50 зр., а я, видавши приказ парібкови друкарнї, щоби, як увійде Obstgarten до сїней враз з жидом, їх викинув (що і стало ся, але аж другої днини у вечер, в присутности цїлого персоналу друкарнї.), я засїв отсю подію написати, даючи се під розвагу галицким старостам, най знають, якими вони представляють ся в очах таких жидиків, як Obstgarten і т. п., котрі кажуть явно, що: борщівский староста такої річи не розуміє.

Коли так справдї є, то просимо пана старосту борщівского, заглянути в книги устава промислового, котрий прецїнь поучує, кому має ся давати концесиї, та ще на отворене друкарнї? Бо, мимоволї насуває ся тепер питане, чому властиво менї перед чотирома роками не дали концесиї на отворене друкарнї в Бережанах, хоч я і бережаньский, і повнолїтний і виписаний складач (отже фаховець) і маю відповідну кваліфікацию в своїм фаху, а мимо того всего, бережаньский староста менї концесиї не удїлив, а борщівский, дає вже слово на удїлене такої якомусь Pinkas-ови Seidman-ови, котрий має тілько понятя о штуцї друкарскій, що слїпий від уродженя о красках.

Сей сумний факт але на жаль правдивий, подаю до загальної відомости усїх, звертаючись із просьбою до усїх руских як і иньших часописий повторити сю новинку, на скілько їм місце позволить і о скілько зацїкавить їх поведене борщівского старости з жидами Obstgarten-ом і Seidman-ом і взагалї ріжними подібними Мортками та Лейбами.

Чернівцї, дня 29. падолиста 1900.

Володислав Секерский,
управитель друк. „Рускої Ради“
в Чернівцях.

Дентист
Д^р К. КЛИМ
ординує від 9—12, і від 2—5 год.
при ул. Кривій (Schlangengasse) 20

Аґляя Брага, перенесла свою кравецку робітню суконь на улицю Йосифа число 5 в Чернівцях, і приймає всякі роботи входячі в галузь жіночого кравецтва, виконуючи такові після найновійших взірців, скоро, солїдно і по найдешевших цїнах. Також ДІВЧАТА вивчує шити сукнї і удїляє їм науки крою.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте
НА
докінчене будови
„Народного Дому“
в Чернівцях.

глушеного — єї срібного голосу. Сего не може він бачити, бо

Бачити, як ти сумуєш,
як ти плачеш у кутку —
Боже нї, і в пеклї муку
не зсилай менї таку! (ст. 10.)

Тяжко згодитись із тим, що щасте пропало! Праця фантазиї усїми силами хоче його відтворити:

Воскресни, мій тихий раю
моя туго молода,
моя муко незабута,
моя радосте блїда!
Моя роскоше болюща,
моє щасте, адє мій! (ст. 65.)

І привид нераз прийде, щоб зникнути й ще більше серце томити і чоловік переконуєть ся, що се лиш наповиди вмираючого із спеки серед пісків сахарських путника і признає, що вже

Мрія приснула моя. (ст. 60.)

Приснула, хоч поет, мов зблудивший у лїсї подорожний іде за далеко теленькаючим голосом дзвінка, ішов за тим словечком: „слухай“, яке йому раз любка сказала і вслухуєть ся в голос душі, чи не побачить раю коханого, чи не заживеть ся ще давними радощами. Та се лиш голос тревоги власної, не дзвінка, що щасте віщує.

І дармо жде,
дармо тремтить душа
ждучи чогось таємного,
блискучого величнього. (ст. 18.)

Тодї-ж приходить і здавлює чоловіка найсильнїйший ворог.

Безсиле — ах! яка страшная мука!
Чутя ще в серцї подумам горять
і думи рвуть ся як орел ширять,
та воля мов розбита, мов безрука.
Немов стріла з розломаного лука
не полетить — так нинї не летять
слова і блиски й фарби, не хотять
служить уяві. — Ох, важка розлука! (ст. 11.)

Та вкінци навикне чоловік до всего.

Навіть і найтяжше горе
як в могилу віддасте,
то засиплеть ся помалу
і травою заросте.

Лиш в ряди-годи з могили
наче зза зелених рам,
блиснуть очи і чудове
личко усьміхнеть ся нам.

Мигне, блисне і загасне!
сили давньої нема,
чар погас, хиба зітхане
тихо груди підійма. (ст. 66.)

І надходить лиш пора сумної резиґнациї, тихого суму. І прогонює поет рефлексиї, бо се „панський спорт“. Ст. 13. Ще лиш одна пісня резиґнациї:

Я не скінчу тебе убога пісне,
в котру бажав я серце перелить
і висьпівать чутє важке та мясне.
Мов дерево серед степу безлисте
в осїнній бурі беть ся і скрипить,
і скрип той чує поле безлисте —
оттак душа моя тепер терпить
слаба, безкрила, холодом прибита,
мов ластівка у річцї зиму спить. (ст. 43.)

І поема любови скінчена! Якими-ж піснями вона звеличана. Яка у них краса поезиї! І чисте серце поета мов христаль. Нї стрічка змисловости; се горяча любов душі. Поет линув думкою високо понад задолинами й грязею сьвіта і его піснї оставуть окрасою нашого письменьства, як довго будуть люди шанувати дивний серця біль, що любовю зоветь ся.

Отсе найшли ми одну причину поетової журби — се нещасна любов! Але наш поет се щирий син народу. Його щасте сплелось із долею мілїонів поневоленого люду, давленого народу. Для поета найважнїйшою, єдино вартною працею, се суспільна праця. Поет вирік ся для сеї працї усего:

Я поборов себе, з корінем вирвав з серця
усї ілюзиї, всї грішні почутя,
надії, що колись вільнїйше ще дихнеть ся,
ще доля ще й менї всьміхнеть ся,
що блиснуть і менї ще радощі житя.
Я зрік ся їх на все. У тачку житеву
запряжений, як наймит той похилий,
я мушу так єї тягти, покіль живу
і добре чую се, ярма не розірву
і донесу його до темної могили.
Менї не жаль житя, бо щож воно давало?
Куди не глянь, усюди браки й дїри.
Робив без віддиху, а зроблено так мало
і иньших загрівав, аж на кінцї не стало,
у власнім серцї запалу нї віри. (ст. 16.)

Ось такий невідрадний рахунок!

Не може бути більш гірким оскарженє суспільности, як отсе поезия поета, що кликав: „люди, я ваш брат, для вас я працювати рад“, що йшов нести між народ похилий вольности слова, що ще й тепер каже:

... Люде! дїти!
До мене! Я люблю вас, всїх люблю!
І все зроблю, що будете хотїти!
Чи крови треба — кров за вас пролию! (ст. 14.)

Се можливе лиш у нас мабуть, у нас пролетарів духових. Ми той народ нещасний, у котрого по словам О. Кобилянської, пости се жебраки...

Ми се той малокультурний, слабий збір людий, що не даємо нікому розвинути ся і замість помагати розвиткови чоловіка, шукаємо лиш за колодами, щоб кинути другим під ноги, їх лиш у розвитку спинити... А колод маємо незвичайно много, є з чого вибирати!

(*Конець буде.*)

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій ціні — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Найліпші

МАШИНИ ДО ШИТЯ

є так звані обручкові (Ringschiffchen).

Сї машини йдуть дуже легко і надзвичайно скоро (2000 штихів на мінуту). Сї машини мають приряд до гафтованя і приряд до остреня голок та ножиць. Окрім сих маю ще найновійші машини для шевців, кравців, римарів і такі, що шиють для потреби в перед і взад.

За кожду машину ґарантую 5 літ.

Продаю за готові гроші і на виплат дешевше як всюди, хто невірить най переконає ся.

В. Данилевич

машиніст

в броари Штайнера ул. Двірцеа ч. 21 в Чернівцях.

П. Т.

Маю честь завідомити Вп. П. Т. Публику, що отворив я при улици Головній (Enzenberg-Hauptstrasse) ч. 8 в подвірю (на право) Високим ц. к. Правительством концесіонований

КАНТОР ПОСЕРЕДНИЦТВА

„під Проведїнієм“

котрий ку загальному вдоволеню в повнім закресї своєї дїяльности буде занимати ся всїлякого рода посередництвом, поручуючи Вп. П. Т. Властителям дібр, фільварків як також і приватним Особам ріжного рода службовий персонал а іменно: **Мамки, няньки, дївчата, панни служниці, кухарки, покоївки, панни до товариства, ґардеробяне, бони, виховавчині; дальше парібків, сторожів, станґретів, фірманів. льокаїв, камердинерів, економів, писарів, управителїв, офіциялїстів, прив., кухарів, стрільців і т. д.** запевняючи з гори, за совістний і ретельний мною поручений персонал службовий, бо опирати ся буду на рекомендациях з остатного їх побуту в службі і лиш такий **персонал буду достарчувати.**

Для Осіб шукаючих занятя, о скілько се буде в моєї можности, стреміти буду до того, аби як найборше і найлїпше заняте їм винайти, і боронити їх буду перед ошуканьством факторів, котрі не уповажнені до даваня занятя.

В надії, що так Вп. П. Т. Публика, котрій залежить на добрій службі, як також і Пов. Персонал службовий, котрий доброго занятя шукає, спільно мої стремлїня і совістну працю зволять ласкаво підперти, пишу ся

з поважанем

Евгеній Александер Лебенштайн.

Рік заснованя 1892.

Інформациї і посередництво до заключеня обезпечень житєвих в найкористнїйших комбінациях.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

ДНЇСТЕР

перше і одиноке руске Товариство асекурацийне, обезпечає будинки, уряджене домашне, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках **против шкід огневих.**

Стан фондів ґваранцийних з днем 31-го грудня 1899 виносить:

Фонд резервовий .	245.814 кор.	52 сот.		486.145 кор. 92 сот.
Резерва премій .	148.480 „	— „		
„ спеціяльна	1.624 „	80 „		
Фонд основний .	72.000 „	— „		
„ емиритальний	18.166 „	60 „		

Тарифи „Днїстра“ дуже умірковані, услівя обезпечень користні, а шкоди лїквідують ся безпроволочно. До кінця 1899 року виносили виплачені **шкоди** 1.669.565 кор. 38 сот. **Полїси** „Днїстра“ приймає **Банк краєвий** при **пожичках** гіпотечних.

На житє можна обезпечатись **через „Днїстер“ в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові,** котре дає найкористнїйші услівя, преставяє своїми фондами найбільшу ґваранцию і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришенє зареєстровазне з обмеженою порукою, удїляє **пожички** *за оплатою* $5\frac{1}{2}\%$ *і* 1% *додатку на кошта адмінїстрацийні* заінтабуляциєю або порукою двох відповідних ручителїв, до сплати в ратах на 3 до 10 лїт і приймає вкладки до опроцентованя від **членів і третих осіб** по 4%. Удїл членьский виносить 50 кор., вписове 2 кор. Членом бути і пожичку дістати може тілько член обезпечений в „Днїстрі“. Інформациї удїляє Дирекция листовно.

Зголошеня о удїленє аґенций в окрестностях **де нема** близько аґентів „Днїстра“, **приймає ся.** „Днїстер“ виплатив аґентам по конець 1890 р. провізиї 216.714 кор.

Пожички для членів Тов. взаїмних обезп. і взаїм. кред. „Днїстер“ на $5\frac{1}{2}\%$ і 1% додатку на кош. адм.

Львів, Ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша

річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1\frac{1}{2}$, 3, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора,** бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). **Rudolfstadt, Nürnberg, Olten** (Schweiz), **Rotterdam, New-York,** 215 Pearl-Street.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 138. Чернівцї, недїля дня 19. падолиста (2. грудня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Ювилей черновецкого унїверситету.

II.*)

Перший офіцияльний бенкет відбув ся дня 3. жовтня вечером у бурмістра др-а Амброза (Поляка) в десятьох великих салях маґістрату. Там гостї, около тисяч осіб, сама елїта, представлялись мінїстрови Стремайру і познакомлялись межи собою.

Коли вже було споре число австрийских і заграничних професорів-делеґатів і розличних достойників, маршалків далеких країв, вступили на салю Русини, по більшій части посли, а іменно: пок. пралат др. Юзичиньский (в незвичайнім костюмі: реверенда з фіолетовими випусками по колїна, великий золотий хрест на шиї, панчохи і лякерки з золотими кламрами), о. канонїк Павликів, пок. совітник др. Яновский, пок. о. сов. Вас. Ільницкий**), пок. о. Алексей Заклиньский і многі другі. По всїх салях зашептано: Ruthenen! Ruthenen! Нїмцї заграничні і з дальших австрийских провінций західних поспішили до головної салї (де на серединї стояли мінїстер, шеф краю і краєвий маршалок), аби увидїти репрезентантів Bärenland-у. Наші люди зробили на всїх як найлїпше вражінє. Они привитались з мінїстром як з добрим знакомим товаришем, а потому пустились в розговори з другими гостями. Всїм присутним, так Нїмцям, як і Румунам і буковиньским Полякам подобались наші репрезентанти: одні подивляли die stattlichen Erscheinungen, другі похваляли die vollendeten urbanen Umgangsformen, троті з вдоволенєм переконувались о vollkommen correcte Beherrschung der deutschen Sprache. Загал Русинів з Галичини відносить ся тодї прихильно до нового унїверситету; не знаю, чи може надїялись яких користий для народної справи, чи може длятого, що при тодїшних дуже заострених межинародних відносинах в Галичинї польскі ґазети виливали потоки злости і злоби на новий унїверситет. З Галичини прибуло на торжество відкритя унїверситету з далеких сторін споро сьвітлих руских людий, що не мали офіцияльного запрошеня (як приміром о. дек. Залуцкий з Теребовлї і иньші).

Отже, як сказано, дня 4. жовтня 1875 відбуло ся торжественне відкритє унїверситету. Перший говорив мінїстер Стремайр; не був він знаменитим бесїдником, кілька рази зацикнув ся. Потім говорив перший ректор др. Томащук, як звичайно, високопарно і з патосом на темат „Der Einfluss und die Bedeutung eines Landes im Staatsganzen ist um so mächtiger, je höher seine Cultur ist“ і закінчив подяками. Слабо випала властива Festrede проф. Шулєра-Лїбльоя; він говорив de omnibus aliis, а деякі фрази, як н. пр. „In der Bukowina siedelten sich an, der wallachische Rumäne und der s l a v i s c h e Ruthene“ або „Bukowina, dieses von der G e s c h i c h t e und der Natur reichgesegnete Land“ дали бистрим дотепникам незабутному Макс. Михалякови (вічная память праведнику!) і др-ови Таборі темат до розличних bon mot-ів (н. пр. витано Русина: „Gehören Sie zu den slavischen, germanischen oder romanischen Ruthenen?“ — і т. п.)

Наступили промови делеґатів. Перший промовив в імени віденьскої академії наук старенький гофрат др. Адольф Фікер (давнїйше учитель при черновецкій ґімназиї, дуже прихильний для Буковини) з слезами радости в очах. Потому промавляв ректор унїверситету з Страсбурґа, др. Шмоллєр, славний економіст. Коли він зачав свою бесїду словами: „Ueber ausdrücklichen Wunsch des Reichskanzlers Fürsten Bismarck bin ich 300 Meilen weit vom äussersten Westen... hergekommen...“, зірвалась передчасно в публицї буря оплесків, а урядові фіґури поспускали трівожно голови побоюючись посеред льояльного настрою якоїсь панґерманьскої демонстрациї, — але нїчого такого з дальшої бесїди не вийшло. По кількох дальших промовах делеґатів заграничних унїверситетів прийшла черга на мадярскі унїверситети. Сценерия міняє ся. Доси ти видїв блїді, погорблені фізіономії, правдиві типи нїмецких учених в фраках або тоґах. Тепер видалось тобі нараз, що то депутация якихсь гузарских полків; на естраду виходять люди молоді о здоровій чорнявій цері, вуса нафіксовані, буйне чорне волосє до гори зачесане, богаті різнобарвні дольмани бундючно на бік причіплені, зір острий, певний, повний житя... йота в йоту ротмістри або полковники від гузарів.... В їх імени зачинає промовляти ректор др. Фіналїй, [illegible] мецки з характеристичним [illegible] ским акцентом і виговор[illegible] незначно усьміхаєсь... [illegible] тоє Мадяр і, усьміхну[illegible] сам легенько, каже: Kerem alaszom! Dorf ich mojme Rede endingen in ojner Sproche, wos wird sie baratom gésprochen auch in der Bukówina? (Всї кивненєм голови згодились) „Ergo: Eljen!...“ і скінчив по мадярски. У всїх бесїдах ставлено під небеса на розличні тони deutsche Cultur, deutsche Wissenschaft, Universalität detschen Geistes.

Початково системізовано тілько катедри для славяньскої і романьскої фільольоґії з нїмецким язиком викладовим. Катедру славяньскої фільольоґії обняв галицкий Русин, др. Емилїян Калужняцкий, що виробив собі визначне місце в сьвітї науковім. Виклади рускої мови і румуньскої обняли провізорично секретар унїверситету др. Клим Ганкевич і скриптор бібліотеки др. Ів. Сбіра.

На виклади др-а Ганкевича з історії рускої лїтератури записало ся було 28, а на виклади о Котляревскім 36 слухачів (на так маленький унїверситет взглядно дуже значне число; записалось було також около 10 Поляків). На перший виклад др-я Кл. Ганкевича прийшло богато старших Русинів; в першій лавцї засїли: старенький греко-кат. канонїк о. Теод. Максимович і правосл. ексарх о. Вас. Продан, в дальших заняли місця учителї шкіл середних, сьвященики, урядники, а наконець студенти. Виклад свій розпочав др. Кл. Ганкевич хорошою

Гл. „Дїло“ ч. 257.

**) Покійний директор о. Василь Ільницкий, чоловік умний, спровадив до правдивої міри високопарні апотеози др-а Томащука для нїмецкої науки. Гляди допись під заголовком: Закладини черновецкого унїверситета,. Правда, Львів, ч. 20.

Над Прутом.

II.

До дївчини.

Гей, дївчино, що чувати?
Чом не виглянеш із хати?
Мучиш пальчики дрібненькі,
лїпиш пироги маленькі, —
вийди раз до хлопцїв жваво,
усьміхнись до них ласкаво:
„Гурра, хлопцї, і я з вами
і макітра з пирогами!“

Бачиш, хлопцї сьвітом нудять,
по коршмах ночами блудять
і не знають, що робити,
а нема кому зганьбити, —
ти прийди, возьми за руки,
крикни: „Ви, башибожуки!
Гурра, хлопцї, і я з вами
і макітра з пирогами!“

А потім до них легенько,
помаленьки, солоденько:
„Любчики мої солодкі!
Ваші розуми короткі!
Хоч у мене довгий волос,
та розумний є мій голос:
Гурра, хлопцї, і я з вами
і макітра з пирогами!

Дам вам пирогів макітру,
хріну і горівки лїтру,
тілько в коршмі не бувайте,
серця там не пропивайте!
Чи у постї чи не в постї —
все зайдїть до мене в гостї!
Гурра, хлопцї, я все з вами
і макітра з пирогами!

І подумаєм ми дома,
чом у вас така оскома:
чи ми жовті чи ми красі,
що на нас ви вже не ласі?
Чи до працї ми не здалі?
Чи такі ви задуфалі?
Гурра, хлопцї, і я з вами
і макітра з пирогами!

Нам минає рік за роком,
а ви все лиш скоком-боком,
потанцюєте, пійдете,
не вчите нас, не берете...
Я би з вами вік прожила,
я би для людий робила...
Гурра, хлопцї, і я з вами
і макітра з пирогами!

25. XI. 1900.

О. М.

Із днів журби.

ПОЕЗИЇ

Івана Франка (Львів, 1900.)

(Конець.)

Живемо ще у тій первісній фазї розвитку народного, де все оцїнюєть ся лише з одної точки — з точки теократичних переконань. Одним словом „радикал“ то „безбожник“ — так засудили „віруючі“ всю дїяльність Драгоманова, Франка і иньших. Звели єї до нулї, почислили єї навіть до наших шкід, хоч їх наукові дїла й писаня рознесли у друге по Шевченковій смерти — славу українського імени по широкій Европі. „Ти — клерикал“ — сими двома слівцями зрівнано з нїчим важку, томлячу працю Ом. Огоновського.

Та годї! Не кидаймо поета, що з болем кличе:

О бідна расо, що такий твій плід
слабий! Хвалить ся ним нема резону.

Але виправдує себе поет, не винен він сам тому, бож

і кінь, мовляв, не тягне понад силу.

І болїв поет через нашу інтелїґенцию, що промовчує, а журив ся важко через темний люд: старий мужик радше смерти жде, а не хоче брати лїків, жінки вірять ще у відьми, все нищить нужда, сїє невіру до „сурдутовця“ всякого, затирає почуте поступованя такого, як велить власне сумлїнє, „панська служба — мус!“ А серед села коршма — гріб моралї, відтак двір, що живе працею замозолених рук мужицьких... А дальше видно еґзекутора, що фантує за податок, ба самими мужицькими сльозами цїсарський скарб не наповнить ся! Бажкі, болючі спомини! Однак не тратити віри! Хоч велика тут жде нас праця, однак, мов дитина, що ложкою вичерпує море — берім ся до неї — а може поборемо лихо.

Най той люд потомлений
хоч троха відпочине,
нехай та спина згорблена
ярмо важкеє скине.

І най мов перла в ум його
западе на свободї
хоч часть тої поезиї,
що розлилась в природї!

(ст. 62.)

Безперечно, що картини, які змалював поет прикрі, та все не виходить з того, щоб він уже був зломаний. Можна плакати та не мож тратити енерґії. Із сльозами тратить силу, як казав Лесінґ в „Лаокоонї“ лиш варвар, не чоловік культурний. Се най виправдає поета нурливих пісень перед публикою, що всюди шукає моралї.

Поет бо чує,
що не згинув
ще для мене жизни зміст,
хоч журба хоч горе тисне, —
нї — ще я не пессіміст!

(ст. 55.)

теплою промовою.*) Він говорив: „...Я єсьм в тім на рускій земли заложенім університеті єден, що могу до вас промавляти нашою дорогою, рідною рускою мовою.... Кидаючи нині тут межи своїми перше зерно духовне, поздоровляю вас щиро-руским словом: Щасть Боже до розпочатого загального діла! Дай Боже, щоби тоє зерно упало на добрий ґрунт, щоби прозябало і видало стократний плід в користь і славу нашого народу, щоби той університет став ся розсадником нового руского поколїня, сьвітлого розумом, чистого серцем, сильного волею, щоби молодці-соколи рознесли зібрані тут богатства по степах і горах буковиньских... Висока культурна і етична задача університету сповнить ся лиш тогди, коли з него будуть виходити не трусливі карєровичі і безідейні бюрократи, но мужі, котрі з оружєм глубокого знаня сильного характеру і горячого патріотизму будуть розумно, витревало, сьміло і ревно трудити ся для морального і материяльного піднесеня бідного нашонароду...“ Натькнувши на партийні і язикові спори межи Русинами, указав на шкідні наслїдки всяких „межиусобиць“ і закінчив так: „Коли межи вами суть спори, то ведіть їх без намієтности і завзятя, не спускайте з очий загального інтересу, а по розсуд удавайте ся лиш до компетентного судиї — т. є. науки“.

Зараз по відкритю університету зачали студенти основувати будь-то народні товариства, будь-то Burschenschaft-и, Corps-и, Landsmannschaft-и, читальні наукові і товариські кружки і т. п.

Рускі студенти були перші, що заложили своє національне товариство „Союз“; на двох сходинах під проводом д-ра Клима Ганкевича уложили статут і подали єго до затвердженя.**) По чотирох тижнях устроїли Союзани перший вечерок. Коли вже було досить гостий, донесено, що приїхав ректор. Голова товариства Семака і єго заступник Дм. Вінцковский вийшли в лентах на стрічу, а прочі студенти уставили ся в шпалєр. Томащук відповів на привіт по руски, а потім сказав: „Wenn ich ein schlechter Kerl wäre, so möchte ich Euch einsperren lassen; die Statuten sind noch nicht bescheinigt, und Sie haben schon die Vereinsabzeichen an“. На тоє відповів Семака: „Даруйте Маґнїфіценцие! вчера минули чотири тижні, як ми внесли статути...“

Коли академічні товариства подіставали вже були потвердженя статутів, начались Eröffnungs, Gründungs-, Semestral- і т. п. кнайпи. При першій кнайпі товариства „Дація“ случились таке: В неофіцияльній части*) ударив предсїдатель шлєґером о стіл, контрапункт повторив, а потім вийшла коменда: Silentium! Коли утишило ся, промовив голова урочисто і „велегласно“: „Magnificentissimus dominus Rector habet vocem ad cantum (по хвили) Es steigt ein Rundgesang...“ Підносить ся Томащук — гробова тишина запанувала на сали, бо всї були дуже зацікавлені, щó і як він засьпіває. Тимчасом Томащук зачинає говорити, що лучає ся нераз, що студент перепаде при іспитї, але такого чудовища, щоби ректор університету провалив ся при іспитї цїлковито, щось такого певно нїхто не видїв і не чув; а таки — каже — тоє можете тепер видїти і чути: ректор перепадає при іспитї unanimiter соромно, бо не має найменьшого понятя о тім, що від него учути хочуть. Однакож — мовив дальше — кожда провина, кожда похибка, а навіть кожде залишенє повинно мати свою експіяцию... Kellner! Zehn Fass Bier für die Herren auf meine Rechnung!... Зірвалась буря оплесків... Коли троха утишило ся, оголосив предсїдатель, що „кандидат“ Томащук зложив строгий іспит на доктора всїх факультетів unanimiter summo cum applausu, про то також промоция і Doctorschmaus мусять бути незвичайні. Бурші повитягали шлєґери, позатикали на кінцї шлєґерів церевіси, загомонїла весела пісня, Томащука обнесли на руках три рази по сали... Внесено десять чвертівок пільзнера... Initium salamandri... „Забава“ протягнула ся „досить“ довго... Коли бурші з криком повертали домів, просив полїцай о спокій; за те привязали єго бурші до стовпа...

* * *

Die schönen Tage von Aranjuez sind vorbei: За кілька днїв засьпівають знова тисячі грудий „Gaudeamus igitur“ і „Verwundert hebt der Pruth im Schilf (?) sein Haupt... Ruthenisch, deutsch, rumänisch Blut vielzüngig miteinander*). Духом з ними, кличу з чужини на рідну зелену Буковину: Alma mater Francisco-Iosephina vivat, crescat, floreat!

А. М. С.

*) Гл. Вступная річ д-ра Кл. Ганкевича, держана при розпочатії преподаваній рускої літератури в університетї черновецком. Слово, Львів, 1875 ч. 138.

**) Гл. Буковиньский Альманах „Союза“, Чернівцї, 1885.

*) На кнайпі по проґрамових промовах відходить, хто хоче, позістаючі гостї забавляють ся в тїснїйшім кружку весело вже без строгої етикети, котру заховує ся дуже коректно в офіцияльній части.

*) Слова з пісни уложеної 1875 р. умисно на отворенє університету в Чернівцях звісним нїмецким поетом Шеффелем.

Із Заставни.

Коли недавно вибирали посла з IV. куриї, ми ідучи за голосом „Рускої Ради“, віддали свій голос на посла Николая Василька, думаючи, що п. Николай Василько, хоч належить до т. зв. твердої партиї, стоїть з нашими послами др. Стоцким і Пігуляком в порозуміню. Не розуміємо однак тепер, коли з V. куриї кандидує з нашого боку п. Пігуляк, москвофіли, до яких зачисляє себе п. Василько і з яких рамени кандидує з IV. куриї, уживають усяких способів, щоби захитати в народї довірє до п. Пігуляка і поставити зовсїм не знаного не то загалови буковиньского народу, але таки тїснїйшим кружкам, протоєрея о. Драбика. Не розуміємо, чому приятель п. Василька, жид Габер з Веренчанки і иньші жидки, з цїлою, тілько їм самим властивою завзятостию перебігають цїлі просторн заселені руским народом та захвалюють прикмети нового кандидата? Виходило би з того, що навязаний п. Васильком компроміс з нашими народно-рускими послами не істнує, а п. Василько кандидує з IV. куриї лиш з рамени кацапскої „Народної Ради“. Як знаємо, „Руска Рада“ в тій справі не дала нам ще нїяких припоручень. Коли п. Василько заявить, що кандидує з тої партиї, яка тепер на кождім кроцї спинює змаганя наших людий, коли так дїйсно є, то ми сподїємо ся, що при виборі посла з V. куриї річ буде представляти ся трохи инакше, як до тепер усї надїяли ся. Ми сподїємо ся, що коли справдї так річи стоять, „Руска Рада“ здобуде ся на иньший рішучий крок.

Заставнецкий.

НОВИНКИ.

Черківцї, 1-го грудня 1900.

Русини в міністра. З нагоди перебуваня міністра науки і віроісповіданя п. рац. Гартля в Чернівцях явили ся в суботу, 1. с. м. відпоручники „Народного Дому“ і „Православної бурси“, пп. др. Володимир Филипович, проф. о. Семака і проф. С. Шпойнаровский під проводом проф. університету, о. Дениса Єремійчука, щоби просити міністра о скоре і приклонне залагодженє писемно переданої просьби сих товариств о річну запомогу для православної бурси і одноразову запомогу на „Народний Дім“, котра просьба тим важнїйша, що Русини православні майже не мають рідної інтелїґенциї і надїють ся єї здобути тілько через запомаганє бідної шкільної молодїжи. Міністер приняв депутацию дуже ласкаво, заявляючи, що докладно знає про ті просьби і власне наміряє затягнути остаточні інформациї в місцевім правительстві, так, що відповідь наступить в найкоротшім часї.

П. Є. Пігуляк скликує передвиборчі збори у вівторок, 4. грудня с. р. 1 год. в Лужанах, у недїлю, 9. грудня о 1 год. у Станівцях, а в понедїлок, 10. грудня о 1 год. у Чернівцях. Подає ся се виборцям до відомости.

Перейшовши отсї поезиї, що їх висьпівав поет болем серця, недолею народу, приглянемось тепер третій частинї поезий названій: „В плен-ері“. Вперед поясненє самої назви „В плен-ері“ значить — в чистім воздусї. Отсе девіз одної школи малярської пленеристів, які не малюють природи якимись шабльоновими красками, лиш старають ся віддати вірні природні краски. Головно звертають увагу на те, що два стоячі поруч себе предмет кидають на себе взаїмно відтїнь своєї питомої барви. На примір, білий папір, коли його положимо на зелену мураву, буде мати зеленову відтїнь, біла барва стане зеленкавою.

Придержуючись отсеї методи змалював І. Франко кілька гарних образків природи, закрасивши їх, що так скажу, відтїню людської долї. У першій поезиї, що розпочинаєть ся словами: „Мамо природо“ — взиває поет природу, щоб сотворила вже раз гармонїю чутя і волї, думок і дїл бажаня і знаня. Довгі столїтя мучила ся людскість в обороні фантомів, розпалені клїщі рвали тїло, а ще гірше рвала мілїони сердець розпука і вкінцї доглупались люди, що фантоми фантомами і кулявою льоґікою розсудили, що вже й загалом нема вже нїчо більше, лиш атоми й малекули. Та се була лише хвиля зневіри, вічно молода людскість вже й душу свою відкрила і шанує огнї божі. Хоч образи природи овіяні неиов би чаром, то й він не прожене червів, що точуть мужицький достаток, що звуть ся коршма, лихва і податок.

Ще одна знаменна поезия. Високо, над селом кує коваль зброю, та важкі тумани залягли людям дорогу, ті стежини, що в гору йдуть з долини.

В ту кузню, де кують
ясну зброю замість пут.
(ст. 67.)

Збірка отся кінчить ся наслїдуванем з Ібзена п. з. „Школа поета“. Розповівши про те, як вчуть медведя танцювати на розпечених бляхах і як він опісля на сам звук скрипки відчуває давний біль зі спеченя і танцює — каже, що схожа істория дїєть ся із поетом, бо йому

Іронїя на скрипцї гра
Жура кістками стука
Поет танцює і рида
І се зоветь ся штука.
(ст. 69.)

Іван Вищенський — улюблена Франком особа, се герой поеми тогож заголовку. На афонській горі, що красуєть ся мов велетенський ізмарагд в „лазуровім поли“, у всеславянському монастирі голосять дзвонити, колишеть ся з сьвітом чернець Іван Вишенський; немов живцем його ховають у келїї глибокій. Відрік ся житя. А тимчаеом велике горе на Вкраїнї лютує, церков сьвятую, віру православну вороги зневажають. І пливе барка козацька у монастир на Афон, і спускають у Іванову келїю лист із благанем, щоб вертав на Україну, щоб ратував батьківську віру. Обіт чернечий з одної сторони, а обовязок супроти вітчини стали мучити його душу. І спершу мовчки відмовив він козакам, але коли побачив відпливаючих, тодї любов побідила. Сталось, що

„в печері пустельницькій
тілько білий хрест лишив ся,
мов скелет всїх мрій, ілюзій, —
і невпинний, моря шум“.
(ст. 108,

І вчинив се Вишенський тому, бо не забув слів Христових.

Хто рече: „кохаю Бога“,
а не поратує брата
той брехню на душу взяв.
(ст. 104.)

Отсе й провідна думка цїлої поеми.

Тому де послїдної части збірки „На сьвятоюрській горі“ дав один момент із величньої борби українського народу, із Хмельнищини. Було се 30./10. 1655 р. Сонце хилить ся й позирає на львівські мури, на сьвятоюрську гору, де між чорними згарищами білїють козацькі шатра. А на самому шпилю, коло храму сидить при столї товариство. Богдан, козацький батько, пять полковників і писар Іван Виговський, сидячи розмовляють з послами королївськими Івана Казиміра, що взиває Богдана, щоб піддав ся. Налили горівки і промовив Богдан, боронячись перед королївськими закидами, буцїм то козаки розпочали борню, а не польські маґнати й Єзуїти, що давили український нарід і православну віру. Нема чого жалуватись, що козаки збунтувались проти Речи посполитої, бо

то не спис козацький рану
їй шаблюкою задав,
то лиш тріснув струп поганий,
що від давна набирав.
Як тепер його не витнуть
— — — — — — — —
то він... все тїло
і жите все ваше з'їсть.
(ст. 116.)

А струй сей — то королевинятя! — А каже король, щоб жити знов у згодї, „вимазавши із серця память давнїх кривд, гірких ураз“, так на те відповідає Богдан отсею казкою. У господаря одного був вуж, що приносив йому щастє і гаразд. Раз укусив він господаревого синка. Сей умер, а господар відтяв із злости вужеви хвіст. Із вужем, що в нору сховав ся, пропав і гаразд із хати, він вже не бігав нї по хатї, нї між господареві корови, бо бояв ся господаревої пімсти, а й сам був лихий за відтятий хвіст. Пропала згода! Сей господар — то Польща, вуж се козацтво, що проганяло Татар. Прийшли спори — згоди нестало;

... бож як нам еднатись?
Як забути давне зло, —
що кровавою мережкою
нам по серцї перейшло?
Як примусить до конаня
серце, що в нїм веть ся гад?
Відки взять душі довіря,
що зазнала тільки зрад?
... краще чисто
розмежуймо ся як слїд:
вам най буде ваша Польща,
Уркаїну нам лишіть.
(ст. 125.)

Поступова українська академічна молодіж в Чернівцях засновує нове товариство під назвою „Молода Україна“. Статути до правительства уже подані. З нагоди заснованя відбудеть ся дня 8. с. м. в салї музичного Товариства величавий концерт української академічної молодїжи всїх висших шкіл в Австриї при ласкавій співучасти славнозвісної учениці віденьскої консерваториї п. Проскурницкої і військової музики. Комітет місцевий уже зложений і оголошеня розліплять ся в сих днях. Хором управляти ме звісний, молодий, многонадїйний композитор і музик п. О. Людкевич. Проґрама концерту ося яка: „Ще не вмерла Україна“ (на все-українську нуту). 1) Вступне слово; 2) „Поклик“ слова М. Драгоманова, музика О. Людкевича — мужеский хор з орхестрою; 3) Не забудь юних днїв“ — слова Ів. Франка, музика М. Лисенка — сопранове сольо при акомпанїяментї фортепяна — відсьпіває п-на Проскурницка; 4) „Та нехай же нас“ — народня пісня про Куперяна з XIV. в., музика Лисенка — мужеский хор; 5) Промова т. В. С.; 4) Народні пісні; 7) Декламация; 8) Скрипкове сольо з фортепяном пп. Г. і Б.; 9) „На прю“ — слова Старицкого, музика Лисенка — хор мужеский з орхестрою. — По концертї відбудеть ся в тій самій сали торжественний комерс. — Цїна місць: льожа 10 кор., три перші ряди крісел по 2 кор. 50 сот., три другі по 2 кор., прочі 1 кор. 20 сот., вступ на салю 60 сот. Карт можна купувати у п. Могильницкого в „Рускій Касї“ а вечером при касї музичного Товариства. Початок точно о пів до 8. год. веч. *Комітет.*

Головний видїл „Руско Школи“ залагодив на засїданю з дня 28. с. м. отсї справи: Одобрено отворене нової філїї тов. „Руска Школа“ в Путилові і передано статути краєвому правительству до затвердженя. — На внесене філїї черновецкого повіту рішено 1) внести до сойму петицию о квартерове для учителїв; 2) постарати ся, щоби за приміром кіцманьского повіту і прочі стастароства подбали о те аби громади вставляли видатки на шкільні павшалїї до прелїмінаря; 3) дотично запомоги для бідних учеників виждати рішеня краєвої ради шкільної на дотичні внесеня повітових конференций: 4) не засновувати осібної бібліотеки при тов. „Руска Школа“ а постарати ся о упорядковане бібліотеки „Народного Дому“ і о лїпшу дотацию для бібліотек учителїв і учеників при народних школах; 5) на остаток раджено над статею поміщеною в „Буковинї“ під написом: „Чи ви Русини?“ і ухвалено таку заяву: „Хоч головний видїл тов. „Руска Школа“ не добачає в тій статї наміру образити учительство, а лише розкрити деякі хиби серед нашої інтелїґенциї взагалї, то головний видїл тов. „Руска Школа“ мусить висказати свій жаль, що з тої причини значна часть учительства, що чимраз то більше дбає о своє дальше образоване а тим то й о піднесене руского шкільництва, могла тою статею чути ся ображеною.“

П. Омелян Попович замість аби розсилати подяки тим руским товариствам і п. т. особам, що пошанували его в день ювілею лично чи писемно, передав тов. „Рускої Школи“ 50 корон на запомоги для бідних учеників, дякуючи ще раз всїм разом і кождому з осібна, хто чи лично чи писемно взяв участь в его незабутнім сьвятї. Подаючи се до прилюдної відомости, дякує видїл тов. „Руска Школа“ за сей щедрий дар.

До іспиту кваліфікацийного для народних шкіл зголосило ся в падолистї с. р. перед черновецкою комісиєю 31 учителїв та 35 учительок, а для шкіл видїлових 1 учитель. З них апробовано для шкіл видїлових учителя Гепелера з Букарешту, а для народних шкіл 27 учителїв і 30 учительок, а то з рускою мовою викладовою учителї Брага, Костинюк, Кошка, Тотоескул Іван і Евген і учительки Фльорчук і Гефліх, з рускою і нїмецкою мовою викладовою: Чесниковский, Ґелка. Іваницкий Григір, Проданюк, Сібик, Сліпинюк, Стасюк Мария і Смук Михалїна (з відзначенем); з нїмецкою мовою: Ернст Алойс, Клайс Генрик, Манц Яків і учительки: Анґерман, Бласі, Бернацка, Дашкевич, Айвелїнґ (з відзначенем), Філячиньска, Фішер, Фрідман, Ґольдштайн, Ґріншпан (з відзначенем), Качковска Мария, Прайс (з відзначенем), Лебутон, Лїнденбавм, Леве, Мошоро, Нусбек, Пекарска, Шмід, Шмукер, Слоньовска; з волоскою і з нїмецкою мовою учителї: Долиньский, Дуник, Єремійчук, Реуц, Унґурян, Влад і учительки: Бурчу, Кантемір і Жанковска: з волоскою мовою: Данилюк Корнило і Серетян Юлїя, а нїмецку доповнили: Галус, Олїйник і Блиндул, Шилецкий польску, а Гордїйчук з релїґії. — Замітити-б на остаток, що з рускої мови репробовано 1 кандидата і 10 кандидаток, на що звертаємо увагу всїх тих, що ще мають перед собою іспит кваліфікацийний, аби не маловажили сего для руских шкіл найважнїйшого предмету.

Читальня в Карапчеві н. Ч. устроює 4. грудня с. р. загальні збори, на котрі запрошує всїх читальників із сусїдних громад.

Відень має всїх мешканцїв 1,673.688, отже має три рази тілько, що цїлий край Буковина. Тому то й не диво, кілько там людий родить ся і вмирає за один тиждень, — се-ж величезне місто! Возьмім на приклад тиждень від 4. до 10. падолиста сего року. За той один тиждень уродили ся у Відни 402 хлопцї і 389 дївчат (разом 791 дїтий.) Натомісць померло 564 людий (303 мужчини і 261 женщини), отже на кождий день припадало по 85 похоронів. Як би то не таке велике місто, то аж страшно було би дивити ся на стілько похоронів що дня; натомісць з хрестинами і ради не можна би собі дати, бо кождий день приносить Відневи 113 цїлком „сьвіжих“ обивателїв. Варто ще знати, яка слабість у Відни найбільше забрала людий того одного тижня. Ото сухоти забрали найбільше, бо 112, потім запалене легких 53, віспи 18, удар мозку 14, припадок 5, відобрало собі житє 12 людий і т. д. Як бачимо, з сухотами найбільше біди по великих містах.

Минули віки, а сей дивіз і нинї ще не осущений і нинї він ще ключем боєвищ... Що до самої поеми, то написана вона дуже легко й зручно.

От і надходить кінець нашій роботї! Ще годить ся згадати, що усї песи у сїй збірцї поміщені дуже поетичні і майже нїколи не сходять із того поетичного полету в римовану прозу. До піднесеня їх вартости причинюєть ся й своєрідна руська мова, у якій старає ся присвоїти мужицькі слова. Вірш гладкий, вироблений; на всю збірку зобачив я лиш два силувані рими. Усї вірші тут поміщені виходять се у перве печатно, крім 8-ох, які Франко помістив у. Л. Н. Вістнику.

Будь що будь ми глубоко вдячні д. І. Франкови за сей вклад у наше письменьство і ми не помилимось, коли скажемо, що послїдна отся його збірка поруч із „Зівялим листем“ се найкрасші його поезиї. Коби ся збірка була не послїдна і коби знайшла найширший круг читачів!

Ярослав Весоловський.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Унїверситет Франца-Йосифа в Чернівцях і его зносини з сусїдними державами.

Коли в роцї 1875. засновано черновецкий унїверситет то поміж иньшими надїями і бажанями виповіджено і сю надію, що найбільше на схід висунений унїверситет принесе також користь сусїдним державам і тим способом буде виповняти культурну місию Австриї. Без нїяких полїтичних рахунків, а специяльно без нїякої побічної тенденциї дала Австрия сусїдним краям до розпорядимости свій унїверситет. Хоть у тих краях повстали недовго потім власні унїверситети і не конечно було шукати аж черновецкого унїверситету, то все таки поприходили на черновецкий унїверситет слухачі з Румунїї, Серби з Угорщини і Семигороду, а навіть з Босни і Герцеґовини. Таким способом виконав черновецкий унїверситет свою культурну місию в гідний спосіб. Він числить між своїми вихованцями цїлий ряд визначних людий, які за границею мають велику славу.

Брак медичного факультету ограничив уже з гори приплив чужих студентів. Що відносить ся до иньших факультетів, то факультет права і адмінїстрациї мало міг з того боку помочи; фаховцї, що працювали на тім факультетї, відповідаючи практичним вимогам науки права в Австриї — не могли дати щось такого, що притягало би чужинцїв; також на жаль не можна було з початку викладати таких предметів, як н. пр. фільозофії права, порівнуючої науки права, права народів, інтернаціонального права приватного і т. д. — бо доценти, що учили головних предметів, не могли тим побічним предметам посьвятити всеї уваги; на заграничне право зовсїм не зважали. Мимо сего слухали рускі студенти, які ту ходили на гр. ор. теольоґію, або фільозофію — викладів права, адмінїстрациї і національної економії. Римске право є навіть для теольоґів обовязкове.

З фільозофічного факультету на тутешним унїверситетї повиходило богато ґімназияльних і лїцеальних професорів для Босни і Румунїї, як також історик Др. Дмитро Ончул, якого покликано на унїверситет до Букарешту, де викладає історию. Понадто треба замітити, що гр. ор. теольоґи з заграницї слухають викладів історії, фільозофії і історії фільозофії на факультетї фільозофічнім і що теольоґічне образоване в Чернівцях, в порівнаню з иньшими образованями теольоґічними стоїть богато висше, а то длятого, що теольоґам вільно набирати відомостий ріжного рода.

Головний удїл в образованю чужинцїв має факультет теольоґічний. Се одинокий факультет гр. ор. теольоґії на цїлу Австрию, який не мав довгий час конкуренциї зі сторони Румунїї, Сербії і Семигороду. Єго плян науковий, уложений практично і сполучений з иньшими факультетами, що може подавати теольоґам основнїйше образоване — знайшов в коротцї велике признане, так, що гр. ориентальний Синод в Букарештї постановив в р. 1878. посилати теольоґів до Чернівцїв, аби в той спосіб виобразувати професорів теольоґії для Румунїї. Ся постанова букарештеньского Синоду дуже похвальна; Синод показав, що він не руководить ся шовінїзмом полїтичним і доказав через се, яку вагу кладе молода держава на зносини із заходом. Карловецкий гр. ор. Синод пійшов також за повисшим приміром. Оба сї випадки піднесли академічне і наукове значіне унїверситету Франца-Йосифа, а оба Синоди поставили через се тутешний унїверситет висше від унїверситетів своїх, грецких, російских, або і нїмецких, в яких перед тим учила ся та молодїж, що тепер з припорученя повисших Синодів слухає викладів теольоґії на черновецкім унїверситетї. — Багато гр. ор. теольоґів на Угорщинї, в Семигородї і Румунїї завдячує своє образоване тутешному унїверситетови, на якім они набрали ся не тілько позитивних відомостий, але що більше, могли вглянути також у сьвітске наукове житє. Задля гр. ор. теольоґії у Карансебеш завдячує черновецкому унїверситетови своїх найлучших професорів: дра Петра Барбу, дра Петра Йонеска, др. Юлїяна Оляра; теольоґічний наклад в Арадї професорів: дра Теодора Ботіша, дра Григория Драґоміра, дра Григория Прока, дра Юлїяна Сучія; консистория в Карансебеш має між консисторскими радниками вихованків черновецкого унїверситету дра Траяна Бадеску і Івана Грозу.

Особливо важним було і є тепер образоване босняцких студентів, де був з початку брак ґімназий. Доперва в Чернівцях кінчили они ґімназияльні студиї і під'учували ся нїмецкої мови. Через се приходили до Босни сини, що могли для своєї вітчини працювати і сїй обставинї завдячує своє зроджене гр. ор, теольоґічне заведене в Релево; в тім заведеню працюють яко професори колишні черновецкі студенти: Олекса Босняковіч, Станко Жупаньский, Коста Кавіч і Олекса Йокановіч; на їх чолї стоїть заслужений ректор семинариї Йован Зімовіч, один з найзнаменитших гр. ор. теольоґів в Боснї, а бувший черновецкий студент. При одній авдиенциї в р. 1893. почув проф. др. Воюцкий, яко заступник черновецкого унївеситету, слова найвисшого признаня з уст цїсаря за працю нашого теольоґічного факультету.

Про зносини черновецкого унїверситету з Румунією ми уже споминали. В тім взглядї можна виясняти також богато успіхів, які треба завдячувати і силам професорским і змаганям румуньских студентів. Виховані в Чернівцях теольоґи досягнули у своїй вітчинї великих почестий: померлий епископ в Ясах Др. Варлаам Railean, теперішний епископ тамже Др. Donici Conon Arameseu, епископ в Букарештї Др. Петро Ґеорґеску, епископ в Râmnicul Vâlcea Др. Александер Міронеску і епископ в Curtea de Arges Др. Герасим Тімуш — всї вони студиювали в Чернівцях і були ту промовані. Також наука теольоґії в Румунії іде тою дорогою, яку вказує теперішний теольоґічний факультет. Заложений в р. 1884. гр. ор. теольоґічний факультет в Букарештї є устроєний після нашого теольоґічного факультету аж до подробиць.

З поміж румуньских теольоґів, які ту побирали науку, учать в Букарештї Др. Константин Chirecescu, Др. Badea Cireseanu, Др. Іван Cornoin і згаданий епископ Др. Петро Georgesku. Епископ Герасим Тімуш учив там передше і був першим деканом теольоґічним. Так у Румунії, як також у Семигородї і Боснії дали слухачі Черновецкого теольоґічного факультету підвалини до гр. ор. теольоґічної лїтератури і піднесли єї niveau дуже високо. Ми не можемо вичисляти імен усїх тих дїячів на поли церковнім, що вийшли з черновецкого унїверситету. Нехай однак буде вільно спімнути, що проф. Chirescu є референтом при румуньскім мінїстерстві осьвіти, що богато черновецких бувших студентів має богате поле до дїланя яко настоятелї монастирів, радники консисторскі і т. д. а вкінци можемо лишень зазначити, що гр. ор. теольоґічна лїтература має богато завдячити Володимирови Дімітрієвичеви, боснїйскому ректорови семинариї, Зімовичеви румуньским епіскопам Mironescu, Тімошеви і иньшим.

Зі сторони культурної, є ті успіхи черновецького унїверситету і неограничено признане для него великої воли в сусїдних державах. Ту показало ся наново, що для наукової дїяльности нема нїяких полїтичних національних границь, що добро і пожиток виходить і поза границї; там знаходять признане. Межи даючими а приймаючими творить ся звязь; приймаючі признають культурні стремлїня унїверситету, якому завдячують своє образоване, а даючі згадують з гордостию на колишнїх слухачів і тїшать ся, що се, що вони дати могли, упало на таке культурно урожайне поле.

Чужинцї, образовані на черновецькім унїверситетї мали нагоду пізнати правдиві тенденциї нашого унїверситету і вартість тутешного академічного житя і не забувають на се в своїй вітчинї.

(Переклад з нїмецкого).

Др. Альфред Гальбан.

Посмертна † оповістка.

Ґеорґій Іллясевич, архипресвитер-ставрофор, радник консисторияльний, упокоїв ся дня 1. грудня с. р. в 50. роцї житя. Похорони відбудуть ся в недїлю, 2. грудня о 2 годинї по полудни в Чернівцях. В. є. п.!

Лїтературне Товариство
„Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. домі Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернівці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всїлякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнїтури до писаня і куреня, всїлякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: *Barsalino, Giuseppe, Fratello* в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарницї від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, *до 10 зр.* разом з футеральком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дїтий.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дїтий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дїтий лиш в лїпшім ґатунку від 1 –10 лїт.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Beuger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, паньчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавицї для дам панів і дїтий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавицї до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нїкльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або нїклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до манштетів, марка „garantie".
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрцїв і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 139. Чернівцї, середа дня 22. падолиста (5. грудня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улица Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Резеші.

В 127-ім числї „Буковини“ появила ся відозва до руских резешів. За сю відозву обурили ся Румуни страшенно і напали на нас в найпростїйший спосіб. Се найлїпший доказ, що справа не маловажна і що треба єї пильнувати. Коли ми писали ту відозву, то не нарушали Румунів; але тепер, коли нас Румуни називають зайдами, бойками і ходачковою шляхтою, то й ми позволимо собі назвати тих „сьвітлих“ Румунів, що так нам відповідають, циганами. Припімнемо Румунам ще й те, що ми не дуже стидаємось — „бойком“, бо бойки се наше гірске племя, що говорить по руски і жиє так само, як і ми, і сї бойки настілько дозріли, що ми зовсїм не поміняли би їх за волоских циганів.

Подаємо вперед зміст тої статї що появила ся в 51. числї часописи „Дештептареа“. Ся часопись пише, що якийсь „блудний син“ Русин тїшить ся, що в Волоскім Банилові засновала ся руска читальня. Ся читальня повстала нїби то через недбальство Румунів. Ми (Русини) то потомки слуг і підданих, румуньских панів — перед котрими трясла ся колись Польща, Угорщина і Семигород. Дальше наводить нам „Дештептареа“ богато імен, на котрих покликає ся, що они з „пупа“ волоскі резеші. „Дештептареа“ посилає своїх резешів глядїти в дипльоми, що они не мають нїчого спільного з галицкими шляхтичами. Дальше читаємо, що Волохи посилають нас до католиків і кажуть, що ми не маємо права мішати ся до православної церкви. Ми лїпше могли би мішати ся до католицкої церкви, де служба відправляє ся по латиньски. Далї галасує циганїя, щоби резеші жадали в кождім селї волоскої школи і волоских сьвящеників і щоби не учили ся бойківскої мови. Нарештї рвуть собі цигани волосє і горлають: „Любі братя і сестри! Давайте ваших дїтий лише до волоских шкіл, як до Чернівцїв, Сучави і Радівцїв, аби їм не грала „лїрва ґалїцийска“. Закладайте волоскі читальнї і читайте лише волоскі ґазети. Вступайте лише у волоске товариство резешів у Чернівцях і виганяйте тих, котрі тягнуть вас до руских товариств. Встаньте і покажіть бойкам, що волоска шляхта жиє і розжене своєю відвагою всї сполучені сили бойків. Як се завізванє — говорить дальше кукона — не припаде вам до серця, то памятайте, що бойки возьмуть „наш релїґійний фонд у свої руки і виженуть нас з нашої церкви“. Отаке написала циганьска ґазета.

На се наша відповідь така:

Буковиньскі Румуни не мають анї крихітки права називати нас зайдами, бо в історії читаємо: Певно є, що в пятім столїтю мешкали над Днїстром, Прутом і Серетом Славяни, а Румуни прийшли аж в 12. і 13. столїтю. Саме назвиско нашого краю є руске. Коли би Волохи були перші, то й назвали би сей край по свому, а не Буковина. Що полїтичні обставини так зложили ся, що потім взяли Волохи верх, то сему була иньша причина. Коли завандровували Русини з Галичини, саме тодї заходили й Румуни з Молдави і Семигороду і тому галаканє про зайдів не на місци. Волохи покликують ся на своїх дипльомових боярів; так і ми можемо покликати ся на своїх дипльомових шляхтичів, як приміром: Васильки, Семаки, Бриндзани, Томоруґи, Прокоповичі, Дашкевичі, Кочі, Галїпи, Зибачиньскі, Падури, Омельскі, Циганюки, Продани, Канюки, Ракочі, Тарновецкі, Мінтичі, Думичі, Перчі, Тотоескули, Яноші, Стрішки, Данчули, Кракалїї, Шкраби, Стратичуки, Лупуленьки, Баласиновичі, Балошескули, Влади, Тофани, Смеречиньскі, Спинули, Фрацияни і богато иньших. Притім мусимо Волохам припімнути що декотрі теперішні волоскі шляхтичі з роду Русини, а закінченя їх прізвищ на cul, ul і icin — се пізнїйші додатки до руских прізвищ. Так приміром: Левискул се давняй Левицкий, Русин. Ті другі, як Волохи кажуть, — блудні дїти — що може й перейшли з волоского табору в наш, зробили се очевидно тому, що жили сотки років між руским народом. А що до вартости нашої шляхти, то те треба сказати, що наша, хочби й ходачкова шляхта, є все таки лїпша, нїж циганьска: „reseşi-opinari“.

Цигани! нас нїчого не обходять католики, бо католики не їдять нашого руского хлїба, але до ваших без'язиких сьвящеників ми таки маємо право. Бо ми даємо на них гроші і належимо до Православної церкви.

Православна церков не лише ваша, але і наша.

Так само, як Волохи взивають своїх резешів, щоби не слухали бойківскої лїрви, так само знаємо, що й наша шляхта не схоче слухати волоского „бугая“ і не втиє з ними разом „циґанештеї бубулки“. Поки-що, се най Волохи знають, що не їх сила розбити наш руский табор, бо й наш нарід, поборював ще завзятїйших ворогів, як буковиньскі цигани і годен постояти сильно за своє право.

На релїґійний фонд ми не захланні але маємо до него таке саме право, як Волохи.

Братя, рускі резеші! Короткими словами подали ми вам до відомости, що і як думає о вас буковиньска циганія. Бачите, куди то йде? Тож боронїть своєї чести, не приставайте до них і не служіть їм, будьте своїми панами! Озьміть собі примір від посла Николи Василька, як сей пан зірвав з Волохами всякі зносини і не встидає ся бути Русином. Дїтий посилайте до руских шкіл, не давайте їх до волоских бурс і шкіл, Цигани уже з природи люблять красти дїти і виучувати їх усяких штучок на що їм ще помагати, аби ми мали більше ворогів.

У руских селах, жадайте руских сьвящеників, иньших не спомагайте! Де є лишень кілька руских родин, жадайте у школї рускої мови. Дбайте, братя, добре за себе, бо кождий дбає лиш за себе і за своїх. Не встидайте ся нашої красної мови, боронїть єї при кождій нагодї. Відорвім ся уже раз від циганьского накорінку і покажім, що ми сильнїйші від них і що любимо цїлий свій нарід. Зберім наші сили і приступім до руского товариства резешів на Буковинї, а Бог і добрі люди нам поможуть.

Руский резеш.

Неправдива невістка.

Оповіданє

Сильвестра Яричевського.

Минї раз оповідав старий панок сумну історию своєї доньки. Цїла річ виплила давно з моєї голови, затерла ся під напором нових не меньше сумних подій великоміского гоненя. Впрочім все те — одна й така сама велика траґедия, що в великому городї грає ся з ріжними варіяціями кожду божу днину, кожду хвилину — то й годї собі затямити подрібности...

Тямлю лише, що старий оповідав і плакав — ревно плакав.

А закінчив дивними словами: „Нещасливий отець, котрого небо покарало донькою, що має очи як фялки... Синї очи — нещастє в хату!“

Тими днями пригадались минї слова старого, коли почув я, що тоту, що є героїною сего оповіданя...

Синї очи!...

* * *

На смертній постелї спочивав їх син, одинока їх потїха і відрада. Се дитя, котрому до тепер не жалували нїчого: всьо, чого лише забажав, являла ся до ужитку дорогенького сина.

Син був добрий, цїкавий до науки, охочий до розмов на тему поступу людскости, єї гуманїтарних здобутків. Родичі тїшили ся своїм ученим сином і потурали не одному єго дивацтву. Одинокий син, а вони люди, що купецтвом і иньшими спекуляциями доробили ся величезного майна. Вірили в єго будучність ясну, як сонце. На якій катедрі — в якому славному унїверзитетї засяде він колись, а цїлий сьвіт буде дивуватись єго учености. В їх родї ще не було нї одного ученого, а не то ще такого. Се, просто, божа благодать!

Раз тільки вгнївав ся був отець на него, коли побачив єго на проходї якось так нечайно і то з... панночкою. З панночкою зівсїм незнакомою, а до того ще убраною доволї чемно. Їх син — з якоюсь бідненькою, хоча чудово гарною дївчиною... Отець взяв сина на сповідь, прийшла і мати. Без обиняків, без обави заявив їм син так просто зі щирого серця, що тота красна дївчина — то донька бувшого учителя народної школи з передмістя, чоловіка бідного, старого вже й слїпого. Она сама буде також учителькою. Пізнав ся з нею в сьпівацкім товаристві. Гарно сьпіває альтовим голосом і єму сама, так зі своєї уроди, як і прикмет серця й душі, сильно подобала ся. Межи ними завязали ся любовні зносини.

— Як се? куда се? Чи се партия для тебе? Зглянь ся на наше високе становище в суспільности і на свою будучність, що розплине ся, як поранна мрака...

Так спинювали родичі. Отець почервонїв і ходив по хатї надутий, як індик, мати глядїла на сина з боязким докором.

Ало він не мав страху перед родичами. Знав свою силу, перевагу над ними.

Спокійно, трохи навіть монотонно став виводити перед ними свої погляди, які чули від него вже багато разів і в иньшім часї вважали їх дорогими перлинами синівської мудрости, тільки не тепер. Він казав, що всї люди рівні так богаті, як бідні. Всї повинні старати ся уладити житє так, щоби оно було і чесне і приємне і для других людий хосенне. Єму тота любов не буде шкодити, нї перепиняти зівсїм — овшім, она єго підкріпляти-ме до роботи, до здобуваня того, що бажанем розпалює молодечу грудь, до слави. Він навіть не хоче вязати тієї дорогої істоти нїякими присягами, а не то ще формами, що прикувалиб їх до себе. Він дає свобідну волю своїй коханій: буде він їй і на дальше таким милим, як до тепер — то буде з ним жити і він буде єї любити, дбати про неї, піклуватись нею; колиж вона почує, що серце остигло або звернуло ся до кого иньшого, вартнїйшого любови — то він єї цїлковито увільняє. Серце єго тодї поболить і дуже поболить — се річ певна — але холодний розсудок з певністю цїлу справу розбере і полагодить своїм робом... Оттак вони з нею розмовились. Вінчаня не буде нїякого. Вільно, свобідно жити муть вони приклонниками вільної любови.

Тут отець ще гірше набурив ся, як перше, і крикнув: Дурницї плетеш, хлопче, я на все те не позволю! — Мати плакала.

Син знав, що опозиция слаба і знав, як єї зломати. Заявив родинї просто так і отверто, що він без тої дївчини не може і не буде жити. Мають до вибору.

Се був дуже важний арґумент. Старий кинув ся обіймати сина, мати цїлувала в блїде чоло. Погодили ся.

Але в серцї гадали собі:

— От який мудрий! Фільозофічні іспити здає з відзначенем, а тут в житю не знає, що добре. Видно, що буденне житє, то таки більша фільозофія, як в тих учених головах.

Полишили всьо часови, бо знали, що він лїпший лїкар, як всї сини Ескуляпа з столици.

З часом привикли до всего, як калїка привикає до засклепленої і загоєної рани по відтятій нозї або руцї. — —

Але тепер було гірше: він умирав.

Лїкарів було багато, не порадили нїчого. З безнадїйним лицем відступили від хорого. Се чахотка підкосила єго.

З червоними від плачу очима стояли родичі при ліжку дорогої дитини. І не спали вже давно і відвернулись від щоденних занять. Син, тільки син!...

І так багато з ним перейти, а тепер стратити!...

Під вечір запалили ся лиця румянцем, а очи сьвітили, як те полумя в ясних канделябрах.

— Приймiть єї до себе... заступить вам мене... буде вам невісткою... шепотїв хорий, вказуючи на красну дївчину, що сидїла побіч єго ліжка на кріслї і шльохала

Помер. Поховали так, як п

Вибори до ради державної.

(О. Теофіль Драбик перед виборцями в Лужанах.)

„Коня кують, жаба ногу наставляє“ каже правдива руска приповідка і се як раз тепер видно в політиці виборчій на Буковині. Заслужений діятель п. Єрорей Пігуляк кандидує як звісно в V. курії у північній Буковині — а жаба ногу наставляє! До недавна ніхто не чув, що десь аж у Веренчанці найшов ся кандидат на V. курию против п. Єротея Пігуляка. Аж кацапска „Народна Рада“ вишукала там о. Теофіля Драбика, а що він має „файну“ бороду і червоний пояс — то поставила его кандидатом на V. курию. На що? От, щоби кирпнити і баламутити людий, бо се ціла робота москвофілів.

Дня 30. падолиста у пятницю відбуло ся в Лужанах „собраніе вибирателей“, скликане о. Теофілем Драбиком. О. Драбик мабуть уже з гори сподївав ся, що на сї збори мало хто буде ласий, длятого спровадив на збори цїле акад. тов. „Карпат“ т. е. разом чотири мужа. Крім них „прийшов швець з Черновець“, ему на імя Нагорнюк майстер до всього. Але не конець на тім, бо о. Драбик привіз до Лужан зі собою ще й двох своїх поплечників і аґітаторів, гадаєте мужиків? Де там! жидів! Сї два жиди, походячі так, як і о. Драбик з Веренчанки, увихали ся цїлий день по Лужанах і аґітували.

„Перед собраніем“ відбуло ся в церкві богослужене, призначене для тих, що мали брати участь у зборах, але я запримітив там лише 4—5 селян і 6 баб. Просто з церкви удали ся пан-отцї до коршми. Се (річ природна) викликало у селян велике обурене. Але щож робити? Так у коршмі мали відбути ся сї славні збори! — Коли уже зібрало ся в тій коршмі разом з пан-отцями до 30 люда, а о. Драбик не мав надії, що ще хтось більше приїде, встав господар Шлемко з Дубівця і почав ломаною кацапщиною „відмикати совіщаніе“ предкладаючи „у предсїдатели“ Івана Мельничука. Сей уділив голосу кандидатови о. Драбикови. І поплила з его уст мова медом. Він не знає нїяких партий; як стане послом (на що мала надія), то буде боронити всї народности і всї релїґії однаково. Так мусїв о. Драбик говорити ізза того, бо его попирають жиди і Волохи, а він, хоч Русин не хоче боронити передовсїм Русинів, але і Русинів і жидів і всїх разом. Він не хотїв зразу кандидувати з уваги на свої старі лїта, але в кінци кандидатуру приймив і тепер нараз чує ся на силах, що буде міг постояти за права народу. Він на старість лїт хоче відпочати і тому хоче стати послом — очивидно о. Драбик розуміє посольство яко відпочинок на старі лїта, хоч ми таких послів, що хочуть відпочивати, не потрібуємо!

Далї наступила дуже трогаюча сцена. О. Драбик раптом почав розпинати свою рясу нервовими і скорими рухами. Всї гадали, що він шукає годинника, щоби подивити ся, котра година, чи не час припадком на обід. Але ті, що так думали (межи ними і я був) дуже помилили ся, бо о. Драбик розіпнявши рясу показав свій червоний пояс і сказав, що він маючи сей пояс не потрібує уже нїчого більше — жадної висшої ранґи. Що се мало спільного з політичною проґрамою, сего я не міг нї руш зміркувати. На конець о. Драбик почав говорити, що він дуже любить нарід (тому певно послугує ся жидами) і „забігмав ся“ на чім сьвіт стоїть, що буде „вірно і совісно“ заступати нарід яко посол.

На сїм скінчило ся політичне віроісповідане о. кандидата. Тепер виступив той „швець, що приїхав з Черновець“ на імя Нагорняк. Менї оповідали, що сей панок був давнїйше шевский майстер; тепер він поміркував, що з шевства не великий хосен і взяла его шевска пасия до політики. Сю політику сповняє він поки-що лише так, що виконує прикази п. Н. Василька або чиї иньші на приклад при розділюваню пива між високопоштенних виборцїв і т. п. Отже він приїхав на збори „пальнути собі бесїду“. В свій бесїдї кинув ся з правдивою шевскою пасиєю на „реґірунок“ і на все у сьвітї припоручив зборам приняти кандидатуру о. Драбика.

На салї стало тихо. До слова зголошує ся п. Лев Когут, академик з Чернівцїв. Сьвітла президия зміркувала, що п. Когут не має великої охоти кадити о. Драбикови і почала „совітуватись“, що з тим фантом зробити. По довгих „совіщаниях“ таки дістав голос п. Когут. Він сказав, що се дуже красно, що о. Драбик „бігмає ся“, що буде нарід вірно і совісно заступати, але сего для виборцїв за мало. О. Драбик не сказав зовсїм, яка его проґрама політична і не сказав того, в який спосіб о. кандидат задумує се зробити, щоби заступати нарід вірно і совісно. Надїючись, що о. Драбик не розуміє сам того, почав ему ставляти питаня. Аж ту почалась буча. Кацапи з „Карпата“ почали верещати, аж жидівскі шиби трясли ся зі злости. Але п. Когут не дав себе збити з пантелику і поспитав о. Драбика, чи він застановляв ся коли над тим, що наложені податки за високі і як розуміє він улегчене податків? На се о. Драбик відповів, що се залежить від цїсаря. Парлямент мало що може в тім зробити, а ще меньше він сам один, зрештою він буде „совітувати ся“. Отсе відповідь кандидата на посла! Пан Когут поспитав о. Драбика дальше, як гадає о. кандидат, чи теперішне право виборче вистарчаюче? На се відповів о. Драбик, що конституция дар від цїсаря і що посли не можуть мішати ся до того, чи вона добра чи нї. Се також відповідь гідна хиба такого мудрого кандидата, як о. Драбик. Що до курий виборчих, то він є за безпосередним загальним голосованем (прецїнь одно добре!). П. Когут ще дальше питає о. Драбика, чому до сеї пори нїхто про него нїчо не чув? Як люди чого потрібують, то не ідуть до Веренчанки до о. Драбика, але до Черновець до пп. Стоцкого і Пігуляка, яких усї дуже добре знають. На се о. кандидат дав таку відповідь, що пп. Стоцкий і Пігуляк вправдї дуже чесні люди, але він до тепер не міг занимати ся політикою і не хотїв нею занимати ся, бо его се не цїкавило, а і фамілїйні відносини на се ему не позваляли. П. Когут хотїв ще звернути увагу зборів на се, що виборцї з міста Черновець, що стоять за о. Драбиком, се майже самі Румуни і є між ними один жид, але коли зачав про се говорити, тодї предсїдатель відібрав п. Когутови слово!

Підчас цїлої промови п. Когута панував великий „рейвах“ у кацапскім гнїздї, що приїхало з Чернівцїв. Як говорив п. Когут, то панове з „Карпата“ кричали „невправда!“, а як відповідав о. Драбик, то верещали „славно!“ — хоть ми нїчого славного у відповідях о. Драбика не запримітили, противно, дуже сумне добачили...

Ще просив о слово ч. ґазда Мойсюк і ч. ґазда Мадей, але президия видячи, що вони також не рахують ся до прихильників о. Драбика, удала, що не чує, о що ходить. На сали дальше крик і перепалка між сторонниками п. Пігуляка і о. Драбика. Кацапи зміркували, що не добре і випхали шевця із Чернівцїв Нагорняка, щоби поставив внесене, що кандидатуру о. Драбика принимає ся, але ту счинив ся такий крик, що нїхто не знав, о що ходить. Предсїдатель „закриває совіщаніе.“

Отвирають ся двері і на салю вїздить одна, ба й друга бочка пива. Тодї п. Мойсюк обернув ся до селян і сказав: “Дивіть ся люди, нам не дають ту говорити, для нас ту слова нема! Не вірте їм всїм, що от говорять, се все не правда! Вірте пп. Стоцкому і Пігулякови, що коло нас вірно ходять, закладають нам читальнї і каси!“

По сих словах всї чесні селяни вийшли і в жидівскій корчмі зачала ся хапатня над пивом і оселедцями, що їх платив о. Драбик. Як там пили, то видимо з того, що одного чоловіка викинув жид з корчми — такий був пяний!

А тепер кілька уваг. З промови о. Драбика і з его відповідий на питаня п. Когута зміркував я, що о. кандидат не має найменьшого понятя о сьвітї і о політицї. Я виробив собі таке переконане, що о. Драбик зовсїм не здалий на посла, бо він не знає навіть, що діє ся у парляментї і які там партиї і до якої партиї він вступить. Здаєть ся, що у о. Драбика, окрім „файної“ бороди і червоного пояса нема більше нїяких прикмет на посла...

Він уважає пословане за відпочинок. Вже за сей один висказ повинні виборцї не то не слухати его, але по просту іґнорувати. Ще нїколи нїякий кандидат на посла не сказав своїм виборцям, що він яко посол хоче відпочивати. Висказ сей о. Драбика мусимо уважати за просте нехтоване, покидуване виборцями. Виборцї повинні за се відплатитись у відповідний спосіб. Кандидат о. Драбик скликає свої збори до Чернівцїв на недїлю і понедїлок, до Заставної на вівторок рано, а до Кіцманя у середу рано. Собранія сї відбудуть ся правдоподібно також по корчмах. Хто цїкавий послухати куріозного кандидата на посла, нехай їде на сї „собранія.“ В постї і так сумно, а хто хоче забавити ся і розірвати ся, нехай їде побачити, як то „жаба ногу наставляє!“

Н. Лев.

Ворохобнї у Хінї.

Вісти, які приходять із Пекіну, хто знає, чи не баламутнїйші від вісток з того часу, коли столиця Хін находила ся в руках Боксерів. Річ цїла лежить мабуть у тім, що европейска дипльоматия укриває неудачі при мирових переговорах, які ведуть ся в Пекінї. Лїгунчан, втягаючи Европу в переговори, впровадив усю европейску дипльоматию в лябіринт, з якого нїяк їй видобути ся. Хінцї сьвідомі свого користного положеня, то й не спішать ся з переговорами, протягають їх, кілько можна. Цїла справа обертає ся довкола трех головних точок, поставлених Хінцям: смертної кари для князїв та достойників, що спричинили і підпирали боксерский рух; заплати високої военної контрибуциї і знесеня фортифікациї над берегами печілїйского заливу.

На сї услівя не дало хіньске правительство доси майже нїякої відповіди. Бо і тяжко жадати від того самого правительства, яким правлять саме найбільше скомпромітовані проводирі боксерского руху, князь Туан і ґенерал Тунфусіян, аби оно тих самих достойників карало смертию. Се просто немислиме. Рівнож неможливе, аби Хіни заплатили півтора мілїярда франків контрибуциї, коли їх фінансове положене крайно нужденне. А що-до третої головної точки мирових переговорів, то тілько часть держав, а іменно Анґлїя, Німеччина,

---

хоронити сина значної, богатої родини. Поставили марморний памятник на гробі...

Она зістала у них дома, бо так бажав собі дорогий син. Чогоб ему не вчинили родичі, вкриті глубокою жалобою?

Отець еї мешкав близще середини міста. Донька навідувала ся до него що дня, хвалила своїх добродїїв. Шукати посади на учительку не потребувала. Впрочім она булаб тепер зівсїм навіть не відповіла обовязком того стану: біль по стратї коханого молодця, глубокий, тяжкий жаль не давали їй про нїчого иньшого думати...

А тут ще одного дня побільшило ся число родини одним членом більше. Се був їх внук з вільної любови сина.

Не радо привитали они пришелця.

Непорочна згадка про сина затемнила ся з прибутем нової людини на сьвіт.

Щось невиразного — мерзкого, від чого старались обоє родичі відвертати свою гадку, — верзло ся їм на ум.

Звідки се тота гадка — де еї причина — се они знали, бо причина була видима, але звідки тота мерзість? Сего не второпали нїяк...

Люди старого покрою ходили всяку недїлю й сьвято до божого дому й слухиха грімких проповідий великоміських духовників. Там падали тяжкі удари на голови заблудших овець, що рвуть ся до якогось поступу — до сьвітла, а між тим вертають взад, в державу темноти і диявола. Там прали ся новочасні бруди, що походили з впроваджуваня нових звичаїв, обичаїв. Там духовник змивав голову цїлим корпорациям, полїтичним партиям і їх представителям, ганьбив нові стремлїня, принципи, інституциї, кидав по сотний раз анатему на цивільні подруж'я і на вільну любов і на „ідеали“ комунїстів. Як страва старого смакуна заправлена потрібними корінями — так проповідь великоміських духовників повна була всяких сильних зворотів, термінів, зручних порівнань, щоби розбивати серця закаменїлих грішників, як тараном мури.

І она — тота „невістка“ — терпіла в такі днї багато. Вели еї в церков, де мусїла серед таких проповідий знести на собі докірний позір очий своеї „нової мами“. Стара дама забувала в ту хвилю про сина, а тямила тільки про тоту, що его зловила в сїти любови і привела до гріха...

Гріх! гріх! гріх!...

Прийшли до дому і бачили сплячe втїлене гріха. — — — — — — — —

Кільканайцять місяцїв минуло з того часу, як помер він, а его любцї тяжко було жити під дахом родини коханого небіщика.

Докори ставали що дня більше незносимі. Докоряла стара, підсьмішкував ся він. Чи про сина забули? Чи слова і бажане его — те передсмертне горяче бажане — стратили у них вагу?

Не забули про сина — нї, памятали, але як?...

Тота давна мерзість, тота мерзість!...

Поволи, поволи затрачували ся важні, ясні спомини про его особу, затирали ся контури его духової постатї; сила привязаня — чи більше як привязаня, що перше тягла, як маґнетична підкова голку, їх серце до него — ослабла; его цїле обличе, сияюче для них давнїйше самими гарними прикметами, віддаляло ся від них що раз і раз дальше, в якусь глубину. Зістала память така, якою тямить ся, що була дома якась важна посудина, пропала, зникла десь і тепер еї не має...

До того що дня справи, справи і справи. Вічний рух, вічна гонитьба за грошем. Для кого? Чого?... Так... Сеж у великім муравлиську людскости...

Старий пан насьмішкує ся над нею — над „неправдивою невісткою“. Хлопя вже трохи підбігає, кричить, аж лящить в ушах. Невістка заробляє лекциями французького язика на дївчину до дитини, щоби все держала в порядку і на иньші річи, потрібні таки їй самій і малому.

Так звелїла стара.

Вона привикла їх для себе називати „старий і стара“. Хотяй вони доперва в силї самого красного віку. Але небіщик їх так називав, то й она привикла уживати для себе того названя.

Тяжко жити, криво дивлять ся на неї. І властиве еї становище — глупе. Залюбилась в богацькім синї, дала ему зробити з собою, що була воля, він умер — значить конець траґедиї. А то — насїла на карк его родинї. Зле, негарно.. Занятя потратила, які мала, живе на їх ласцї. Бридко!...

Не цїлком на їх ласцї, вона заробляє. Але все таки сидїти в них нїяко. Вони помітують нею — а вона прецї людина.

Так — заблудша — покинена — а тепер погорджена і все покидувана людина Що?...

Вона его прокляне, бо він ту причина еї недоли і встидови! І що з того, що прокляне — не верне ся давне!... І кого прокляне? Єго, що так любив і котрого вона так любила і ще любить?

Нї, нїколи. Вона й сама винувата, вона винувата!...

Але вони! Вони то — нелюди! Такі злі, зимні, як гадюки — безсердечні. Забули про сина, про единого. І як обходять ся з нею!.. Нелюди! нелюди!

Що-о-о?... Нї — то цїлком звичайні люди — рухаві — пильні — роботящі — практичні — холодні — в потребі веселі для себе — вирахованцї — збирачі того скарбу, що зоветь ся мамоною — а передовсїм люди великоміскі. От ще вони!

А вона, дурна, не порозуміла їх серця, їх душі...

Вона не пізнала „старого“. Прецїнь і ему відай впало в око еї біле личко, сьвіже і нїжне, як альпейскі рожі...

Ага, і тому він еї так переслїдує і за нею — слїдкує... Зрозуміла...

Всьо гидке — потворне, а прецїнь і таке — звичайне. — — —

Бельґія, Італія и Австрия домагають ся збуреня нечілійских укріплень; прочі держави не бажають ослабленя хіньскої мілітарної сили і поволи усувають ся від цілої афери. Хінці тимчасом сьміють ся в кулак з европейских клопотів, бо знають, що Европа ніяк не зможе посунути ся дальше в глуб Хін, як се доси стало ся.

Лист Лігунчана до свого приятеля в Шанґаю, який мали переловити власти союзних держав в Китаю, містить в собі, як доносять, ось який зворот: „Для нас, Китайців, найліпше сидіти тихо, не рушати ся і нич не робити, а тимчасом білі чорти возьмуть ся за чуби самі між собою.“ Різкі слова китайского дипльомати характеризують знаменито ситуацию. В концерті держав грає кождий на свою руку і скарає ся лише заглушити другого кумпана. Вже в Шанґаю Англичани побили ся з Французами; в Печілї Англичани і Росияни друть ся за зелїзничу дорогу; в Тієнтсіні Французи проти засаді одноцїльного поступованя держав і ненарушимости китайскої териториї пересунули границї своєї оселї і загорнули спорий шмат китайскої землї. Знов на мори Нїмцї придержали корабель, який плив під анґлїйскою Фляґою. І се лиш приміри — а тимчасом заступники держав радять і торгують ся в Пекінї кому що заплатити, якому мандаринови стяти голову, знати жовтий кафтан або відрізати великий ґузик — але нїхто з сих ухвал не є вдоволеним, бо хоть китайскі заступники нїчого не відмовляють, то однак китайскі ґузики тримають ся міцно... а вже і про високі рекомпензати для держав нїчого і казати! Отже Китайцї чекають, що з того вийде?...

Учительскі справи.

Скажу кілька слів про минувші збори товариства філїї „Руска Школа“ черновецкого повіту. Сї збори ріжнили ся від усїх попередних тим, що на них явили ся майже всї члени сего товариства і то точнїсенько о 3 годинї, як було заповіджено. Вже за сю точність можна похвалити членів. Відчит п. Порембского, що був друкований у „Буковинї“, був гарно оброблений, але потребував специяльного обговореня й обясненя тих способів, якими мав би учитель дійти до згаданої мети. На жаль сї точки, як: садівництво, пчільництво, читальнї, обговорювано дуже мало. Найбільше часу забрала нарада над церковним сьпівом. Учительство на Буковинї поступило дуже значно, але на жаль є іще й такі по межи старшими учителями, що жиють ще в консисторских часах, як то колись консистория мала над школами надзір.

Правда, що дуже похвально вязати школу з церквою, де можливо, але де не можливо, то шкода часу. Лїпше зробив би той управитель школи, як би посьвятив той час на иньшу просьвітну галузь. Також не годжу ся з поглядами одного члена, котрий був за тим, щоби учитель займав ся лише тим, до чого має охоту. Я за тим, щоби учитель додавав собі сили в кождім напрямі просьвітнім; зрозумів свою преважну задачу, що він є просьвітителем народу. Бо як би виглядало то, як би учитель умів пчільництво, а не розумів садівництва. Охоту і знане можна в собі виробити, лише треба мати добру волю. Громада то є учителева держава; як він єї виховає, така вона й позістане.

Правда, скаже дехто із товаришів: легко се говорити. А чи ти забув, що є в громадї противники, котрі тому всему не радї і переслїдують учителя до крайности. На се моя рада така: Ти, учителю, подумай, що передовсїм найпотрібнїйше у громадї найти спосіб, як се робити, і роби! Противників приймай мовчки, не обурюй ся, тілько все своє роби. Против кождого будь лагідним. Що хочеш робити, не виявляй публично сего наперед, подай людям лише начерк! Дїло виповнить его далеко красше, нїж як би ти був широко розводив ся над ним. Не трать нїколи терпеливости. Без терпеливости нїчого не осягнеш. Сї поради для кождого дуже потрібні; не можна їх забувати, коли хто хоче осягнути мету.

Тепер кілька порад для будучих зборів: Голова товариства оголошує збори, призначує тему, котру мали би виготовити три члени товариста а то: один наймолодший, другий середного, а третий старшого віку. Про сю тему мають усї члени вже дома зібрати свої спостереженя як найкоротше, щоби на зборах була нарада докладна і не забирала богато часу.

Збори повинні відбувати ся перед полуднем, т. є. від 10 год. рано. Обід повинні всї члени їсти спільно. Се така нагода по зборах, що виробляє товариськість, почуте спільности і зичливість. Нїхто не повинен за критику обурювати ся; може і молодший старшому сказати розумне слово, а старший може се приймити спокійно. Шкільництво — се справа широка; суперечки були і будуть вічно. А нас на те розум, щоби ми з них брали те, що добре. *Товариш.*

Народні школи на селах в більшій части одно-або двоклясові, а лиш рідко де є три або чотириклясові.

Наука відбуває ся найчастїйше південно. Кляси переповнені, а в лавках дїти стиснені як у бочцї оселедцї. Часто приходять дїти до школи без потрібних наукових средств. В кождій клясї по 2, 3 й більше віддїлів, через що припадає на поодиноків іддїли більше посередної як без посередної науки. Так на приклад припадає на одну клясу при цїлоденній науцї на цїлий тиждень 30 годин. Коли в тій клясї є тут віддїли, то припадає з того на кождий віддїл на безпосередну науку зі всїх предметів всего на всего 10 годин. Чи можливо в 10 годинах тижднево научити дїтий за 4 роки, узглядпити ще до того різні перерви в науцї і неправильности в посїщаню школи — всїх предметів так докладно, щоб у них не виявляли ся нїякі хиби.

На пильність учеників поза школою не можна не раз числити, навіть розпорядженя шкільних властий вимагають, аби дїтий всего в школї навчити, а не спускати ся на домагану пильність, і справдї доконують сего учителї. Хотяй дитина мала би охоту й дома дещо з книжки повторити, то не має до того спромоги. — Прийде така дитина зі школи до дому, то не дають їй часто навіть віддихнути та попоїсти, а не то учити ся і заставляють зараз до якоїсь роботи або висилають худібку пасти. Вечером не може она дома нї читати нї писати, хоть би не боронили того родичі, бо при каганцю не видко, а лямпи — дасть Біг! Хоче що написати в недїлю або сьвято, то хиба на лавицї або на вікнї, бо стіл у многих селян то річ, без котрої можна обійти ся. Чиж диво було би, коли серед таких обставин не осягнено би нїяких успіхів? Але помимо таких прикрих обставин старали ся учителї і старають ся ненастанно дїтем присвоїти відповідну міру знаня, а що оно удає ся, се признають нам не лиш власти, але й кождий, хто стикає ся з народом, бо прецї просьвіта між ним розширає ся чим раз більше, а в тім не мало й нашої заслуги. А і руска ґімназия отворена не лише перший рік а вже від кількох лїт, та не було ще до тепер нарікання на учителїв, що они зле підготовляли учеників. Із щорічних справоздань можна противне добачити; ученики в рускій ґімназиї поступали дуже добре, багато з них діставало сьвідоцтва з відзначенем. Тому то при осудї дїяльности учителїв треба завсїди памятати, які дїти дістають они до школи, чи ті дїти можуть дома учити ся і яке знане вони виносять зі школи. *Н. Б.*

Забрала хлопчика, позбирала свої річи, пішла жити до старого, самітного отця. Утїшили ся тесть і теща, бо позбулись „гріха“ з хати. Тесть позбув ся покуси, за котрою трохи жалував, але стало ся...

Пару лїт працювала бідна покинута. Перенесла ся з отцем знову на дальше передмістє, де таньше. Заробляла на отця, дитину й себе, бідними лекциями — звичайна істория — хорувала.

Раз перестудила ся, бо зима була холодна і болотниста. Черевики перемокли. Слабе здоровлє не видержало, захоріла.

Написала „до них“ письмо вже тодї, коли чула за плечима смерть... Паньство приїхали, заплакали над єї недолею, забрали хлопця до себе, старого дали до бідних людий в опіку за яку там заплату...

А „гріх“ ходить до школи. Часто его бачу: веселий, усьміхнений, вдоволений.

Видко — зза гробу благословить его рука молодого, незнакомого ему батька...

Відень, 1898.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 4-го грудня 1900.

Митрополит Чуперкович занедужав мусить лежити в ліжку.

Цїсар іменував: радників висшого краевого суду у Львові Кар. Криницкого і Адольфа Підляшецкого радниками двора в найвисшім трибуналї, а посла буковиньского краевого сойму бар. Ант. Кохановского заступником маршалка краевого на Буковинї.

Послом до буковиньского сойму при доповняючім виборі з більших посїлостий на місце пок. посла Стефановича вибрано Каз. Богдановича.

За місяць скінчить ся не лише сей рік 1900, але і цїле 19. столїтє. Адмінїстрация „Буковини“ дуже бажала би собі, щоби Вп. читачі сплатили свої довги за ґазетку. Не годить ся перетягати їх з 19. столїтя у двайцяте. Особливо є пани, що дуже люблять нарікати на ґазету, а вже по два, по три роки не платять за неї; як їм стримати ґазету, кричать, чому ми їм не віримо коли-ж ми їм повіримо, то вони забувають на свій обовязок. Иньшим знов знижено передплату так, що вже низше не можна, і вони таки гадають, що нас се нїчо не коштує і що нам робить велику приємність посилати ґазету за дармо. За таку приємність ми гарненько дякуємо. А щоби на будуче знали ми, на чім стоїмо і могли подбати про редакцию ґазети, то заявляємо, що без виразного замовленя на письмі з підписом і адресою, або без передплати від 1. сїчня 1901 не будемо нїкому посилати ґазету.

Від 2. грудня маємо зиму, легенький сніжок і досить кріпкий мороз. А це в суботу дня 1. грудня було як на веснї. У Львові можна було 1. с. м. за вікном народної торговлї бачити малини в цьвітї і з доспілими овочами; виставили їх як щось дивне і небуваде в грудню. Але тепер уже до сьвятого Духа тримай ся кожуха!

За лакомість житє. В склепику Франц. Маршалекової при ул. Собіского ч. 16 занята була при праню зарібниця Максимовичева, замешкала при ул. Янівскій. На другий снїданок дістала прачка букатку хлїба з маслом, але очевидно було їи того за мало, бо в хвили, коли Маршалекова вийшла з кухнї, прачка вхопила лакомо з горшка не великий кусень мяса. Ледви що Максимовичева вложила мясо до уст, надійшла донька панї Мершалекової, отже прачка хотїла чим скорше проликнути мясо і задавила ся. Мимо того, що Маршалекова разом з донькою прибігла їй зараз на поміч, Максимовичева удушила ся і повалила ся неживою на землю. В кілька мінут по тім приїхала на поміч стация ратункова, лїкар видобув мясо з горла і через пів години помагав штучним віддиханем, але все те вже не помогло нїчого. Прачка за свою лакомість заплатила житєм.

З Варшави наспіла сюди в суботу рано приватна телеґрама, що кн. Александер Імеретиньский, ґенераль-ґубернатор варшавский, помер там нагло на удар серця. Кн. Імеретиньский походив з родини пануючих колись на Кавказї князїв; родив ся 1837 р., а ґенеральґубернатором варшавским став по кототкій управі наслїдника Гурка кн. Шувалова. Імеретиньский був також „обрусителем“, але его управа була більше лагідна як ґен. Гурка, звісного із своєї твердости.

Катастрофа будівельна. В Кракові, в городї шляхотского касина завалила ся ледівня, котрої будову обняв будівничий Ів. Пакеш, а котра будувала ся дїйстно під дозором кандидата будівничого Левицкого, Завалило ся цїле склепінє і одна стїна та привалили собою 10 людий, з котрих 2 погибло на місци, 3 есть тяжко ранених, а прочі легко. Кандидата будівничого Левицкого арештовано, а ходить чутка, що і Пакеш має бути арештований.

Найкрасша коляда для дїтий. Великаньскій успіх сробила в послїднім десятилїтю игра і забава дїтей, котра на око виглядає дуже просто, а таки в прирівнаню до инших забавок дитинних має так богато замітних прикмет, що справдї треба їй признати високу постійну вартість. Маємо на гадцї скринки з будівляними камінцями фірми Ф. Ад. Ріхтера і С-ки у Відни. В часих поступу на кождім поли техніки має оно справдї вагу, коли вже у дитини розбуджує ся змисл для форми і для єї краси; а що сего не осягне жадна инша забава в подібно високій мірі, досить подивити ся на досконалі що-до форми взірцї, котрі починаючи ся річами легкими, поволи ведуть до труднїйших. Самі камінцї, вироблені чистенько, улекшують дитинї певне уставлене. Не маловажною річию є і те, що скринки є, можна сказати, вічні, бо згублені камінцї можна кождого часу докупити, а скринки можна після певного пляну збільшувати, докупуючи нові, доповняючі скринки.

Хто дістав календарі в розпродаж, а бачить, що вже не має кому продати, нехай зараз відішле їх до нашої друкарнї, бо тут допитують ся, а вже на складї нема. Не робіть так, як торік дехто зробив, що календарі звернув аж на веснї. Хто тодї купує таку книжку, як уже з пів року минуло.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

Богдан Лепкий. Оповіданя. Накладом Хойнацького. 16⁰. Цїна в прегарній оправі 2 коронї. Пригадуємо Вп. читачам, що се вже третя збірка новель сього сампатичного та одного із найбільше талантовитих сучасних галицких письменників. Перша збірка під заголовком: „Із села“ вийшла у нас в Чернівцях 1898 р. друга під заг. „З житя“ знов появила ся в бібліотецї українсько-руської видавничої Спілки у Львові. (Про сю річ, як загалом про всї видавництва Спілки скажемо обширнїйше в осібній статї. Кромі того видав п. Богдан Лепкий збірку чудових (лїричних переважно) поезий п. з. Стрічки, які вийшли недавно рівнож заходом і коштом п. Хойнацького у Львові і коштують 2 корони.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Аґляя Брага, перенесла свою кравецку робітню суконїв на улицю Йосифа число 5 в Чернівцях. і приймає всякі роботи входячі в галузь жіночого кравецтва, виконуючи такові після найновійших взірцїв, скоро, солїдно і по найдешевших цїнах. Також ДІВЧАТА вивчує шити сукнї і удїляє їм науки крою.

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. домі Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернівці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всілякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнітури до писаня і куреня, всілякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футераліком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дітий.

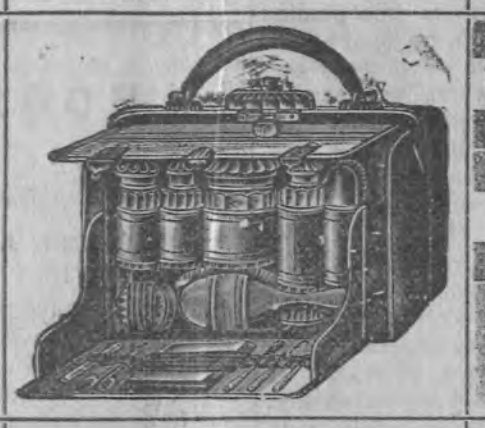

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дітий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дітий лиш в лїпшім ґатунку від 1 - 10 лїт.

Зимові річи ґачковані: правдивий спідний убир єґерский від W. Beuger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, паньчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дітий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дітий і найлїпша річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після плану побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовляю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Відсутнє число

Ч. 141. Чернівцї, недїля дня 26. падолиста (9. грудня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Відозва
до буковиньских виборцїв!

Боротьба національних партий, що від кількох лїт бушує в Австриї, довела наконець, пожаль ся Боже, до того, що стала неможливою всяка хосенна дїяльність ради державної і що найяснїйший наш цїсар рішив ся, раду державну розвязати і зарядити нові вибори.

Тепер отже рішати мають виборцї. Може ще нїколи не мали они сповнити важнїйшого дїла. Бо коли не удасть ся, ново вибрану палату послів зробити здібною до працї, то значить се тілько, що упадок конституциї, знищенє так тяжко придбаної горожаньскої свободи, а може навіть зруйнованє дотеперішної єдности держави.

Супротив таких небезпеченьств, що загрожують економічному добробитови і розвиткови Австриї в напрямі поступу і свободи, сполучили ся соймові посли, що належать до більшости буковиньского сойму, з мужами довіря із всїх виборчих округів краю в центральний виборчий комітет. Спільно і в повній єдности перебрали они провід виборчого руху, провірили зголошені кандидатури і поручають тепер таких кандидатів, котрі мають не лише щиру волю, але также і здібности, стоячи твердо і сьміло на своїм осібнім партийнім становищу, в кождій хвилї постояти также зі всею рішучостю за потрібну єдність, економічний добробит і свобідний розвиток Австриї і зі всїх своїх сил старати ся, щоб повернули у нас наново здорові парляментарні відносини.

А що для нашого зубожілого рідного краю доконечно потрібно, щоби економічні жаданя Буковини були в радї державній заступлені з найбільшим притиском, то поручені нами кандидати хочуть в тій цїли злучити ся в парляментарний союз.

Виборцї, ставляйте ся всї до вибору і голосуйте однодушно на отсих кандидатів!

V. курия. (День вибору 12. грудня). В північній части Буковини: Єротей Пігуляк, ц. к. проф. і пос. на сойм краєвий.

IV. курия. (День вибору 18. грудня). В повітах: Вижниця-Кіцмань: Николай Василько, пос. на сойм край. — На місто Чернівцї: (День вибору 3. січня). Др. Бено Штравхер, адв. і пос. на сойм краєвий. — На міста: Серет, Сучава і Радівцї: Др. Скедль, ц. к. професор унїверситету і посол на сойм краєвий. — З торговельної палати: Лев Розенцвайґ, громадский радний і директор щадницї.

З Черновець панове: Бориславский Кароль, барон Фірт Фелїкс, Ґреґор Иосиф, радник будівничий, Кнітель Франц, цїсарский радник, Фридрих Ланґенган, др. Альфред Павлїчек, Моріц Пікер, громадский радний, др. Юлїй Райш, Якоб Рімер, др. Герман Румп, др. Альберт Сальтер, радні громадскі Зіґфрід і Моріц Сальтер, песол др. Стефан Смаль-Стоцкий, др. Венцель Штравгаль, громадский радний Герш Тріхтер, Юлїй Терпель, голова кагалу Нафталї Тітінґер, директор Вільгельм Тітінґер, проф. Кароль Вольф, радник адміністративний др. Рудольф Вольф і др. Найман Виндер.

З Сучави панове: бурмістр Де Лож, др. Шихтер, Олександер Кочиньский, др. Гуртіґ і богато иньших.

З Серету панове: Абр. Ахнер, Лев Вибер, Адольф Піщиньский. Олександер Сал, Шрайбер, М, Штайнберґ, Альфред Кольрус і бурмістр Франц Байл.

З Радівцїв панове: бурмістр Альберт Декані, шкільний радник Николай Устиянович, др. Емануїл Кібель, Берль Тернер, пастор Дикер і Генрик Бардель.

З вижницкого повіту панове: протоєрей Іван Осташек, отець Омелян Маковевич, господарі Ґеорґій Ілещук Лїнецкий, Василь Чучко, Іван Євдощак і Николай Берник.

З кіцманецкого повіту: Отець Теофіль Драчиньский, господарі Іван Мандичевский, Віктор Івасюк, др. Лев Воєвідка, Дмитро Бежан. отець Дмитро Козарищук і богато иньших, около 150 осіб.

Вихованє у нас.

I.

Як наша інтелїґенция виховує свої дїти дома?

Цїлу інтелїґенцию на провінциї становлять лише учителї і сьвященики, а рідко де можна побачити третю особу, котрою звичайно буває особа приватна.

Перші, то учителї, на котрих загал звертає тепер більшу увагу. Про них можна сьміло сказати, що они ведуть перед у справах національних. Рух межи ними від часу до часу проявляє ся в міру того, як рускі справи вимагають. І кождий з них стараючись, хотїв би показати, що ось то єго заслуга, що таке а таке дїло довершено.

І як одні поступають і роблять се з переконаня, як сьвідомі Русини, котрим залежить на рускій справі, так иньші знову йдуть на слїпо, розуміючи або й не розуміючи ваги цїлої справи, а змушує їх до того та обставина, що хочуть показати, що от і вони щось роблять; хоть з такої силуваної, невідчутої роботи не було і не буде хісна. Але богато є ще межи ними й таких, котрим взагалї на рускій справі нїчо не залежить. У них нема почутя національного; они не знають того осудити, що они Русини і що, як перша інтелїґенция народна, могли би богато зробити, хоть би лише у себе і для себе.

Коли-ж у них така неохота до всего руского, коли они не знають самі себе оцїнити, коли їм про все байдуже, то що-ж можна подумати о вихованю їх власних дїтий? Їх дїти ростуть, правда, але як они ростуть? Чи батьки їх провадять в дусї рускім? Чи старають ся они вщепити у них ідею національну, як всї иньші народи вщеплюють у свої дїти? Правда, що кождий батько старає ся свою дитину виховати так, аби з неї були „люди“, але чи таке вихованє принесе з часом пожиток для суспільности, то я дуже сумнїваю ся, бо найлїпший довід, то дотеперішне вихованє у Русинів наших!!

То не досить на тім, як хто скаже: та я свою дитину учу по

Над Прутом.

III.

Чудо.

Було се чудо небувале,
а дїтько чудо се зробив...
Селяни дуже бідували
і піп що тижня їх ганьбив:
„Не знали би ви переднївку,
як би покинули горівку!“

І стямили ся раз селяни,
спросили панотцїв, дяків:
„До коршми вже нїхто не гляне!
Конець недолї мужиків!
Горівцї похорони справим
і хрест важкий на нїй поставим!“

Пішли, горівку поховали
без голосїня і без сліз,
гуртом весело засьпівали,
аж залунав сусїдний ліс,
сьвяченої взяли до дому
і спати всї пішли в солому.

Село заснуло як дитина,
та чути гомін у селї:
се у попа іде гостина,
гудуть там гостї, як чмелї,
горівку пють, вино і пиво,
щоби село жило щасливо...

І склалось чудо: саме в хвилї,
як загули в попа піснї,
горівка зарева в могилї:
„Ще не прийшов конець менї!“ —
Перевернула ся у гробі
і вивернула хрест на собі...

Я чув про се на власні уха
і бю ся в груди кулаком;
молю ся до сьвятого Духа,
щоб змилувавсь над мужиком;
молю ся ще і до Миколи,
щоб не покинув нас нїколи.

Сьвятий Миколо-чудотворче,
спасаєш темних мужиків, —
спасай же мудрих ти чимскорше
порадників-провідників,
нехай ми раз уже на Руси
всї пємо воду, як ті гуси!..

13. мая 1900. *О. М.*

Поезиї Федьковича.

Юрій Федькович має в українсько-рускій лїтературі, а специяльно в буковиньскій, першорядне значінє. Крім своєї ваги та слави поета і повістеписателя, величаєть ся ще Федькович і пробудителем-батьком буковиньских Українцїв-Русинів. Слава Федьковича береть ся передовсїм із єго пречудових повістий, в яких з великим артизмом малює гуцульске та вояцке житє.

Одначе не меньшої вартости є й єго поезиї. Ними він розбудив Русинів, у них висказав те, що лежало єму на серцю, ними промостив собі дорогу до слави, поезиєю став він нашим другим кобзарем. В поезиї Федькович є чистої крови лїриком. Пише, правда, і епічні твори, але скупо і, аби так сказати, мимоходом. До найкрасших епічних стихотворів Федьковича належать: „Стрілецка природа“, „Празник у Такові“, „Киртчалї“ та „Довбуш“. Перше місце займає „Король Гуцул“. В поемі „Стрілецка пригода“, де є мова про освободжене дївчини стрільцем від медведя, заявляє Федькович напрям до реалїзму. У дальших двох поемах, себ-то у „Празнику у Такові“ та в „Киртчалїм“ зобразив поет повстанє Сербів, в поемі „Довбуш“ осьпівав сего-ж героя, прикрашуючи єго історичну личність мітичними оповіданями про „Короля Гуцула“.

Більша о много і вартнїйша частина єго поетичної творчости, се поезиї лїричні, як вояцкі, патріотичні, любовні і иньші. Дїяльність Федьковича на сїм поли дасть подїлити ся на періоди.

Перший період, найкоротший, сягати ме від самого початку єго лїтературної дїяльности, значить від р. 1859 до р. 1862. У сїм часї сьпіває поет свої перші чарівні вірші. Сюжет до них взятий переважно з вояцкого побуту та любови до рідної країни, Підгіря.

Від р. 1862 до 1867 сягає другий період, в якім поет занапащує самостійний напрям своєї творчої сили і наслїдує Т. Шевченка. Поезиї із сеї доби видав Федькович у Коломиї в трох випусках р. 1867—8.

Третий період, що обіймає час від р. 1867—77 важний тим, що в нїм поет перестає складати пересьпіви поезий Шевченка, та розширює свій вузкий сьвітогляд ідеями українофільства та думками про правду і волю. З сего періоду маємо прегарні патріотичні піснї.

Врештї четвертий послїдний період, що тягне ся від р. 1877 до смерти поета, значить р. 1888, не визначаєть ся великою продуктивностию і замітною поетичною творчостию. Тодї поет занимав ся народними оповіданями про Довбуша, які розкрили перед ним чудовий, зачарований сьвіт і навівали на него містицизмом, а опісля песимізмом.

Між лїричними поезиями першого періода найкрасші є жовнїрскі піснї. Федькович малює живими красками картини з жовнїрского побуту, будь то свого власного, будь то своїх товаришів

руски говорити, учу єї по руски молити ся, читати і писати, чого-ж они ще від мене хотять? А один учитель сказав навіть у „Буковині“ (ч. 124): „Народний учитель не може недозрілим дітям роз'яснювати докладно національне питанє“. Ото-ж то власне й є, що вихованє не ограничує ся лише на отченаши, читаню і рускім писаню. Ходить ще й о те, щоби крім сего, научити дитину чогось більше а то: научити пізнавати себе саму і свою рідню!

Їй не треба роз'яснювати докладно національне питанє, бо она того і так не буде розуміти, але треба в ню тую ідею вщепити і навчити єї пізнавати себе і людий, свій край і свою пісню. — „Пізнай себе, буде з тебе“, каже пословиця руска. Придивім ся Німцеви, Полякови, ба й жидови! Їх діти зараз потрафлять пізнати й оцінити не свого чоловіка, а відки они то знають? Чи може они з тим уже уродили ся? Они то отримали від своїх родичів, яко вихованє. А чи мало у нас таких домів, де тато і мама Русини і тато по німецки а мама по польски говорить? А що-ж тепер сказати о тих родинах, де тато Русин а мама Полька, або Німкиня, або й Волошка? Діти таких родичів, по найбільшій части не мають вихованя, а в пізнійшім віці стають найбільшими ворогами всего, що руске; стають ренеґатами і старають ся потім киринити і нівечити чужу працю, працю народну! Отсе наслідки мильного вихованя! То наслідки байдужности у вихованю дітий у рускої інтеліґенциї!!

Друга з черги інтеліґенция, то наші сьвященики, котрі з дуже малими виїмками хотять бути всім иньшим, лише не Русинами. У таких сьвящеників, ані сліду руского вихованя, а коли ми тепер маємо тих кілька одиниць межи сьвященством, що суть Русинами, а взглядно признають ся до Русинів, то се по більшій части люди, у котрих вихованє руске значить тілько, що порожна кишеня.

II.

Як виховують селяни свої діти дома?

Коли наша інтеліґенция по більшій части байдужно відносить ся до справи вихованя дітий, то щож сказати про селян, котрі ваги вихованя зовсім не знають і не розуміють? Бо коли приміром сказати якому селянинови про зле вихованє дитини, то він запитає ся: а то що таке? А сказати єму приступнійше, що зле дитину учить, то він на те скаже: я єї не посилаю ані красти, ані другому збитки робити, щож можна на мене говорити? Ясне як сонце, що наші селяни не мають понятя про вихованє. Коли отже не розуміють значіня вихованя то не можуть до него доложити найменьшого стараня, бо аби щось зробити, треба вперед знати, а в такім разі не дивниця, що діти їх ростуть на пів дико.

Однак хоч діти їх не побирають майже жадного вихованя, то всеж таки годилось би приглянути ся житю-бутю таких дітий. До семого року житя родичі найменьше дбають про свою дитину, лишають єї по найбільшій части на ласку і неласку судьби. Они знають дати лише дитині їсти, аби не було голодне а більше нічого. Они навіть дитину відповідно не приодіють, бо — як кажуть — дитина того ще не потребує. А щоби дитину о чім поучити, щось доброго єї навчити, на то они не мають часу. Они не знають, що се найважнійший час у дитини. Дитина така жиє з дня на день і росте мов та билина у поли, котра туда хилить ся, куда єї вітер гне. Отже не дивниця, що такі діти нидіють душевно, через що нераз пропадають марно вроджені в них таланти. Нераз можна бачити дітвору літною порою, яка полишена всякої опіки, на пів гола, не чесана і не мита, бігає улицями і так день за днем збуває. Думав би хто, що можна на родичів вплипути, аби свої діти потрафили виховувати.

Се могло би стати ся, колиб-б не темнота і велика недовірчивість, яка проявляє ся у нашого селянина на кождім майже кроці. Наш селянин доки не змірить, то не увірить. Все нове, найби оно не знати яке добро було, наповняє єго страхом тим більше, що то не вийшло від єго рівні, лише від кого иньшого. От возьмім за примір плуг, єго перший знаряд господарский. Тому кільканацять літ вийшли нові, легкі, желізні плуги, звані німецкими. Селянин довго ще поров землю деревяним плугом і мучив худобу, доки зважив ся купити новий плуг, пізнавши вперед наочно хосен з него. І то річ така, яка приносить єму пожиток в господарстві, а проте було єму тяжко взяти ся за новий плуг.

Щож тепер говорити про вихованє, з якого він не бачить найменьшої користи для себе, а якого передовсім не розуміє? Тут треба ділати, але як ділати? Учитель нічого не вдіє, бо то „воріг“, він до школи тягне! Закладанє читалень і впис до них не лише мущин але і женщин, не доведе так скоро до цїли, бо така робота дуже тяжко поступає вперед, хоч з часом і в сей спосіб можна осягнути пожадані успіхи. Тут треба такої провідної руки, котра має на нашого селянина вплив від колиски аж до єго гробової дошки і а такими суть сьвященики, котрі безпосередно стикають ся з ними при кождій нагоді, а таких нагод в році дуж богато. Се одинокий на разі чинник, який може ділати на поли вихованя дітий.

Коли-б наші сьвященики були правдивими пастирями, то зробили би не одно діло хосенне, от хочби на поли вихованя домашного. Одно виступленє в церкві підчас проповіди у сім взгляді, звернуло би вже увагу селян і кождий задумав би ся тогди над своїми дітьми. А що би то було, колиб такої науки учули селяни що найменьше 20 разів у році? Чи було би се зерно засіяне без плоду? А як би то красно було, коли би сьвященик, як добрий пастир, заглянув нині до одної, завтра до другої хати і переконав ся наглядно о успіхах своєї науки? А він же-ж має на то богато вільного часу в році!

Але що з того? Наші сьвященики думають, що цїла робота їх ограничує ся на відправленю функций сьвященичих, за котрі осібно бувають платні. Алеж така робота, то робота простого робітника. Виповняти свій обовязок то задача, а ділати більше, то повинність — то заслуга.

Народний учитель.

НОВИНКИ.

Чернівці, 8-го грудня 1900.

З сим числом розсилаємо по селах виборчу відозву, котру просимо наших предплатників дати прибити на виднім місци у селї, і то зараз! Також посилаємо заяву п. Н. Василька для відомости виборців.

Іменованя. Цїсар іменував радника краєвого суду Олександра Артимовича віцепрезидентом краєвого суду в Чернівцях. П. Артимович є Русин.

Пригадуємо іще раз, що виділове засїданє „Буковиньского Бояна“ відбуде

А долї жовнїрскої поет самий зазнавав через десять з накладом літ. Він на війско дивить ся, як на щось небажане, накинене і враз з народом почуває до него якусь відразу, острах. У всїх піснях вояцких віє сум, нарікане на свій стан, подекуди розпука. Жовнїр заливаєть ся слїзми, стріляє ся... Чому се так? Аби се порозуміти, треба знати вдачу нашого Гуцула, єго сильну, горячу любов і привязанє до рідного краю Підгіря і родини. Гуцул з тугою у серцю працює ся, ідучи у війско, із своїми горами та із своєю старенькою ненькою. Він кромі того звик до вольности, нічим не вязаного житя, для него тїсна є вояцка одежа, тїсна так на „серце як і на душу“. Поет сьпіває:

„Ой брате, мій брате,
Як можеш питати,
Чого ми болїти,
Чого ми думати?
Вшак знаєш, шом козак,
Вшак знаєш, шом пан,
А люде вложили на мене кайдан...

У войску, крім сего, чекає Гуцула ще иньша біда, себ-то знущанє і катованє з боку жовнїрскої старшини. Се є друга причина єго неприхильности до сеї служби. Поет відчуває се, він мабуть і сам зазнав капральского бука, тому стає в обороні своїх братів-товаришів. Єму жалко, що личко сокола-Гуцула блїднїє, покриваєть ся сумом і що з черевика тече єму кров. Противні поетови арешти, по яких саджають винуватих за будь що, за найменьшу буцїм то провину. Характеристичні будуть у сїм місци слова жовнїра, що відсидів уже кару в арештї і завтра має вийти на волю:

А я стану проти сонця,
Висхнуть мої крила!
Боже милий, як полечу,
Коби лиш не били...

Гуцул сумує за краєм і родиною не лише тоді, коли розлучає ся з нею, але через цїлий час жовнїрскої служби не може забути нї Підгіря, нї Довбуша, неньки старенької, дївчини-голубки, парубків-товаришів. Поет виступає тут, як справжнїй речник сердець Гуцулів-жовнїрів. Нїхто, здаєть ся, не міг би вже красше висьпівати всякі відтїни почувань вояка-Гуцула, як се зробив Федькович. Чи то в касарнї, чи на вартї, чи на полї битви, з кождого місця шле Гуцул привіт своїй сторонї, своїй ненцї, про неї думає, з думкою про неї умирає.

Поет, як сказано, не любить войска, сам з найбільшою неохотою іде служити; таку саму неохоту бачить і в иньших. А вже із усего найбільше ненавидить війну. Пролив крови єму відражаючий, остогидний. Поет жалує за товаришами, що кладуть голови на полї битви, або кінчать своє житя по шпиталях. Сумно єму, коли видить, як жовнїр самотою, без рідного серця, без остатного поцїлунку замикає очи на віки далеко від рідної країни.

Доля вояка осьпівана ту в цїлій своїй наготї. Смерть від шаблї, смерть від кулї, смерть на кождім кроцї.

Не забуває поет і про жовнїра-батька і про єго тяжку долю. Ось і він гине від кулї. Коло него плаче двоє єго дїточок і їх мати. Батько лежить цїлий у крови, оперши голову о цеглу. Такий образ добуває у поета іронїчно-сумні слова:

Не люба-ж, мої братя,
в цїсаря заслуга?

Другий ряд стихотворів Юрія Федьковича, яких сюжет: любов до рідної сторони і взагалї до вітчини, себ-то стихотворів патріотичних, мусимо подїлити на два підряди. Перший підряд обіймає стихи писані в першім періодї, другий у періодї третім. У перших сьвітогляд поета ограничаєть ся самим Підгірєм, у других розширюєть ся на цїлу Україну-Русь і набирає більше ясности та виразности.

Що Гуцул любить свою рідну країну, ми вже сказали. Федкович як Гуцул, не міг єї меньше любити, чим иньші. Любов поета до Буковини з самого початку показуєть ся слїпою. Він єї любить, бо й як не любити Гуцулови Підгіря „веселого, щасливого“, „де „щасте, доля, слава дружить“, „де кожде вільне, кожде на свободї, де навіть щазник пробувати любить“. На Підгірю богато лїпше, як у Бога в раю, бо в Бога в раю нї трембіти нути, анї фльоари на тугу не чути.

А на Підгірю пісня не втихає,
Бо ту і камінь засьпівати знає,
Бо ту і пуга думку свою чує“.

Такою вузкою і слїпою любовю до своєї вітчини жив поет, як сказано, до рр. 1867—1868. У тім часї завдяки мабуть більшій осьвітї, якої міг набути, коли вийшов з війська і перебував супокійним житєм на селї, а опісля завдяки побутови у Львові, розширив поет свій сьвітогляд і цїлком иньшим оком споглянув на свою Буковину і на цїлу Україну-Русь. До тепер згадував він лише про Україну, як про історичний, козацький край; козаки-Запорожцї, степи, Днїпро, могили, ось про що поет лише й згадує. Тепер уже не утїха, а сум, тяжкий сум налягає поета, як згадує про Україну, опущену своїми, гнетену чужими. Найбільше болить поета найогиднїйший боляк кождого народа, значить ренеґатство синів України-Руси. Для них не має він солодких слів, але поважно і суворо напоминає їх і поучає: „Чого Україна діждала ся?“ жалує поет. „Із єї сина, якого вона поїла думкою, плекала славою та кроїла йому свойого серця, зробило ся трохи Німця, трохи Ляха, решту Татарчати, значить, Москаля“. Коли вже всякі просьби і перестороги не помагають, поет так вкінцї сьпіває:

Ох, не плач лиш, не жури ся,
Україно мати,
Хто наважив у калюгу,
Помагай му Боже,
А ми брате не покинем
Наше Запороже.

І погляди на своє рідне Підгіре змінили ся у Федьковича. Вже не манить його материяльний добробит одиниць, краса краю і веселе гуцульске житє, він тепер з иньшого боку дивить ся на свій рідний куток. Видячи, як иньші народи живуть уже кождий своїм питомим житєм, як уже і в сусїдній Галичинї засвитало, а на Буковинї тимчасом темнота, національна несьвідомість і страшна моральна нужда, поет накликує і Буковинців, аби вставали та ломали кайдани темноти:

„Нуте Гуци, нуте спати,
Час мабуть вже і вставати“,

кличе поет з приспаним гуцульским королем.

У нього родить ся горяче бажанє розбудити цїлу Буковину і дїтий єї привернути до людий. Способом до сеї цїли має бути осьвіта. Поет не бажає анї „нїмецьких шкіл, анї козацьких фум“, але сьвітла і осьвіти, аби як сонце запалала на Буковинї і осьвітила народ темний-непросьвічений. Вагу осьвіти розуміє поет добре. Не пора тепер рвати ся до зброї, каже він, але до сьвітла. Федькович остерігає своїх братів, аби заздалегідь брали ся до дїла, бо „ворогі кують кайдани і сплячих окують, тих, що сьвітла цурають ся, що сплять і не чують дзвонів правди, дзвонів волї“. Тому тїшить ся поет з того, що удало ся йому заложити на Буковинї „Нову Січу“, якої вже нїхто не здужає зруйнувати, бо стереже єї кожда руска грудь.

Про опришків, специяльно про Довбуша, чим Федькович займав ся переважно в останнїм періодї своєї літературної дїяльности, не виробив собі ясно-

ся в неділю, дня 9. грудня с. р. о годині 3-ій по полудни з ось яким порядком дневним: 1. Справоздане касове за адміністрацийний рік 1900; 2. внесене до Загальних Зборів в справі іменованя почесного члена; 3. устроюване „Маланки“: а) проґрама, б) порядок, в) вступне; 4. вільні внесеня і запитаня.

Краєва рада шкільна на засіданю з 9. падолиста спенсіонувала учителя в Неполоківцях Йосифа Брандля; дала відпустку на один рік управителеви з Мосорівки Михайлови Іваницкому; помічницею у Фреблївці при учит. семинариї іменувала Каролину Кудля. Признала додатки службові: пятий Гр. Воротнякови з Молдови, третий Петрови Войновскому в Юрківцах і Ілї Маєрови у Вижниці; другий Юрієви Івановичеви у Волощі, Филипови Брецови у Сатульмаре, Андрієви Зибачиньскому у Горошівцях і Олексї Аксентовичеви у Маморниці; перший додаток Василеви Ґаховскому у Чункові і Альбінови Петращукови у Самушині. Крім того роздїлено деякі ремунерациї і запомоги, а слузї реальної школи Іванови Якубовичеви висказано з нагоди спенсіонованя похвалу.

Процес Вельта. Зиґмунд Вельт — се знаний у Чернівцях журналїст-жид, котрий з журналїстики не вижив би і тому займає ся ще иньшими інтересами. На приклад недавно був у Чернівцях процес за крадїж дерева у лїсах релїґійного фонду. Процес скінчив ся на нїчім, обжалованих урядників фірми вирубу дерева увільнено, але прокуратор зголосив жалобу неважности. Тодї Вельт дістав від фірми 2.000 зр. і обіцяв постарати ся своїм впливом, що жалобу неважности прокуратор цофне. Прокуратор справдї цофнув жалобу, але без нїякого впливу Вельта; Вельт навіть про се не знав спершу. Вийшло з того потім підозріне, що Вельт хотїв обманити суд. За то его арештовано, в пятницю суджено і увільнено. Посидїв він собі щось півтора місяця у вязниці і тепер на волї буде очивидно писати, за що люди переслїдують Вельтів.

Відпустки для учителїв. Наша краєва рада шкільна постановила тепер не давати народним учителям відпустки так легко, як доси давала. Доси було так, що як котрий учитель хотїв покинути свій стан і вчити ся чого иньшого, на приклад до якого уряду вступити, то шкільна рада давала відпустку і навіть цїлої платнї за той час не відбирала, лише частину на заступника. Тепер учителї чимраз більше подають ся о відпустки з тим наміром, щоби потім уже не вертати до школи. Воно, певна річ, учитель на тім не завсїгди тратить, що покидає учительство; але школа на тім тратить. Отже рада шкільна постановила 9. м. м. не давати вже таких відпусток; а як коли і дасть кому, то за час відпустки відбере платню. Ся новина для учителїв, що хотїли би „здезертирувати“, певно не буде мила.

Кандидатска промова.

Господинове вседражайшії!
Мої подвиги величайшії!
Бо я з рода есьм автохтоннаго
і кулешу їм з времени ісконнаго!
Здї родил ся я, обучал ся я,
і однажди здї бракосочетал ся я.
Здї молю ся я, обитающи,
з господинами в карти грающи.
І втомил ся я тим геройствієм,
тепер тужу я за спокойствієм.
Послом будучи отпочину я,
без кулешї чей не загину я.
Убіжденія мої історическі,
а враги мої сепаратистическі.
Нам фонетика враг вещественний,
а ъ наш прапор есть божественний.
Як поїду я к Відню-ґороду,
дам за ъ сьвятий свою бороду!
І помяну я вибирателей
і виборчих всїх побігателей.
Зроблю рабіном друга Габера,
а епітропом Гутшнекера,
митрополитом Белиторского,
патриярхом же Кисїльовского.
Цїлий бровар дам Козаркевичу,
а за дармо слюб Алексевичу.
Оберкельнером буде Нагорняк,
а ордер дістане друг Козак.
І всїх вас, друзя, не забуду я,
егда депутатом вашим буду я...

Д—ик.

Безличний поступок. Москвофіли, що хотїли би мати послом Мустацового кандидата о. Теофіля Драбика, видали у „Прав. Буковинї“ відозву, в котрій, не питаючись о дозвіл, підписали о. Григ. Кантиміра з Розтоків і о. Омеляна Маковевича з Підзахарича.

З Брязи пише нам п. дяк Іван Ґибюк, що на зборах в Кимполюнзї він не промовляв за кандидатурою Ґеорґія Поповича, лише радив виборцям вибирати посла без помочи факторів, а нїкого по імени не назвав, як було сказано в ч. 127. „Буковини“. Він не продавав і не продасть мужицкої чести, а своїм житєм у громадї дав доказ, що не є ворог людям. Поміщаємо се спростоване дуже радо.

Здичінє. В ночи на 26. падолиста було весїлє у селянина Ґеорґія Рудка у Старій Жучцї. Се весїлє закінчило ся так, що парібки Тодор Осадчук і Григорий Чобан убили селянина Івона Українця ножами. Убійцїв увязнено.

Нещаслива пригода. У млинї у Винтилївцї схопив пас від колеса Стефана Галика з Валяви і роздавив его на смерть в одній хвилї.

Жидівскі ґімназиї. З Коломиї доносять до жидівских дневників о проектї, який хоче здїйснити один з угорских рабінів. Він наміряє оснувати в Коломиї та в иньших містах Галичини жидівскі ґімназиї. В тій цїли мав той рабін недавно промову до жидів в коломийскій божници і промовляв так горячо і завзято, що навіть „хусити“ згодили ся на таку новість. Крім звичайних предметів мали би учити в тих ґімназиях гебраїки і поясняти талмуд, а через сьвяткованє суботи і жидівских свят привяже ся жидків до свого обряду.

Проф. др. Ол. Колесса, яко репрезентант Наукового Товариства ім. Шевченка, взяв участь в 25-лїтнім ювилею черновецкого унїверситету. Промову, яку др. Колесса виголосив підчас ювилейного торжества подаємо в перекладї з нїмецкого після урядової Czernowitzer-Zeitung. Він говорив: Маґніфіценциє! Руске Наукове Товариство імени Шевченка у Львові вложило на мене сей вельми почестний обовязок — зложити Вашій „Alma mater Francisco-Josephina“, до якої слухачів а опісля доцентів і я мав честь причисляти ся, сердечний привіт з нагоди еї 25-лїтного ювилея. Нам Русинам сей унїверситет дорогий, особенно тим, що він помагає духовим змаганям також і нашої нациї, бо і тут управляє ся та плекає ся руска фільольоґія і руска история та тут руска молодїж має нагоду черпати із жерела висшого знаня. Нехай же надїйна ювилатка, що виховала доси величний ряд визначних мужів, з яких многі прислужили ся чимало і нашій нациї, нехай она стоїть і на будуче на своїм високім становищи і нехай під стягом знаня і поступу плекає сї високі ідеали, що самі одні тілько можуть злучити всї різнородні нациї в одну велику, солїдарну та сьвідому цїли — сїм'ю“. Сесю промову д-ра Колесси принято грімкими оплесками.

Учителька в радї шкільній. У Львові відбуло ся сими днями перше повне засїданє конференциї учительок для львівского міского округа. На порядку дневнім був вибір представительки учительок до міскої окружної ради шкільної. Більшостию 153 голосів на 219 голосуючих вибрано дотеперішну делеґатку п. Вінкентину Лоншан, управительку женьскої видїлової школи ім. св. Анни у Львові.

Померла Зузанна Клим, жена учителя в Нових Мамаївцях. Похорони відбули ся в четвер при участи численної інтелїґенциї і селяньства. Над гробом промовляв старший учитель Прокопович і своїм пращанем зворушив усїх зібраних. — Померли послїдними днями: ексарх Николай Проданчук у Кімполюнґу (61 лїт); — Дмитро Василько в Чернівцях (63 роки); — протоєрей Андрій Карадже в Ленківцях (70 лїт); его похоронили нинї в Чернівцях.

Молоденькі молодята. В Екзетер в Анґлїї арештовано сими днями молоденьку пару, котра разом числить ледви 31 лїт. Молодий (чи може вже муж, бо молоді молодята кажуть, що они вже повінчали ся) називає ся Беноа Леґебеке і має 16 лїт, а молода (чи може жінка) есть о рік молодша, називає ся Адріенна Лямінґ і есть донькою офіцира, Обоє молодята суть родом з Брукселї. Адріенна виграла недавно тому більшу суму на льотериї і тогди постановила молода пара втечи з тими грішми до Анґлїї і там побрати ся. Побувши довший час в Льондонї і Брістолю, приїхали они до Екзетер і там заїхали до готелю, де записали ся до книги гостий яко муж і жінка. Але льондоньска полїция, до котрої віднесли ся родителї молодої пари, не дала їм тут спокійно проживати, бо викрила їх в хвили, коли они хотїли продати італїяньскі цїнні папери; їх привезено до Льондону, звідки відставлять до Брукселї.

і сталої гадки та осуду. Раз згадує про них, як про народнїх героїв, мстителїв народу і мало що не боготворить їх, передовсїм Довбуша; другий раз хоча не з меньшою симпатиєю, говорить про них, всеж таки як про історичний минулий уже факт, бридить ся їх кровавим реміслом і не бажає собі їх більше. Доказом послїднього висказу послужить хоч би стих: „Убогий леґінь“.

Так поезиї з побуту вояцького, як і патріотичні крім свойого специяльного характеру, пронизані наскрізь горячою, вірною любовю родинною та товариською. Се лежить уже в природї Гуцула і відповідним доказом сього є повісти Федьковича. В поезиях Федьковича осьпівана передовсїм любов дїтий до материй і на відворот, та любов одного товариша-брата до другого. Поезий чисто любовних знаходимо у Федьковича дуже мало.

З великим поважанем і любовю відносять ся до материй передовсїм вояки Гуцули. Чи вибираючи ся на службу, чи в часї еї, чи ідучи в похід проти ворогів, або на полї битви та перед загином, Гуцул нїколи не забуває на стареньку матїр. Діставши з дому лист і довідавши ся, що мати сама гине з зимна, бо нема їй кому врубати дров, син Гуцул не надумує ся довго, а дезертирує і спішить до неї... Покійна старенька мати привиджуєть ся воякови у снї і вояк з туги за нею стріляє ся. На полї битви ранений уже смертельно вояк просить свойого товариша, аби сей обвістив і написав

до мої ненечки, що ї маю,
до мої неньки рідненької,
та як зазуля сивенької.

Не меньшою любовю відплачують ся синам і їх матери. Найкрасшим доказом на се буде стих: „Золотий лев“. Сина-соколика взяли до війська. Мати пряжою заробляє по людях гроші на викупно сина. З надмірної працї умирає і тисне ще в руках „золотого лева“, що був призначений для цїсаря за сина.

Поет не рідко підносить у своїх поезиях, і сим разом передовсїм вояцьких, любов товариську, приятельску. Взагалї гуцулські вояки живуть між собою як свій зі своїм, по родинному, та становлять мов одну сїмю. Так званих „побратимів“ між Гуцулами доволї. Вірну і взаїмну любов показують вони в потребах, наприклад в часї битви або перед смертию. Ідучи в неприятельский край на війну, оба спільно потїшають ся, перед битвою оба на чужинї разом плачуть, ведуть приятельску розмову, дають один одному порученя; перед смертию приятеля приятель не опускає його до останньої хвилї, а забитому копає шабелькою яму...

Коли Федьковича іменовано р. 1867. окружним шкільним інспектором, то він запопадливо старав ся про те, аби в школах поставити руску мову викладовою і не мало старав ся про шкільне виховане рускої молодїжи. З сего часу походить спора вязанка його хорошних стишків дидактичного переважно змісту, в яких заохочує молодїж до науки і працї. Його стишками ще й тепер удержують ся рускі учебники-читанки народнїх шкіл.

Природна цїлком річ, що коли Федькович був правдивим народним сьпіваком підгірської країни, то його ідеалами було те, що є ідеалом народа, значить, він мав і віру свойого підгірського народа. Поет сьміє ся і жалує тих, що

пішли у свою грішну путь,
покинувши сьвятого лона,
сьвятої матери і йдуть
тепер до мети манівцями.

„Не йдїть за ними!“ — взиває поет, — „бо вони самі не знають, куда йдуть. Вони як той човен серед бурі на моря киданий і битий филями, безрадний, без керми-провідника. Провідником нашим, нашою кермою у сїм бурливім житю, най буде віра“ — заохочує поет...

Вона тя до Бога
Вітця твого запровадить,
І якором стане
Серед сьвіта широкого,
Житя окену.

При оглядї поетичних творів Юрія Федьковича не можна поминути й його наслїдувань музи Т. Шевченка. Ми вже згадали, що Федькович наслїдував Шевченка в другім періодї своєї лїтературної дїяльности, значить від р. 1862 до 1867. Вплив поезий українського Кобзаря, що овіяв усїх українсько-руских поетів тої доби, не минув і такого талановитого сьпівака, яким був Федькович. Він став пересьпівувати думки і баляди Тараса, уживаючи подекуди тих самих навіть фраз і поетичних образів, якими послугував ся Шевченко. І так, на приклад, его поема „Мертвець“ є пересьпівом баляди Шевченка: „Тополя“; думка: „Городенчук“, пересьпівом „Перебендї“; у „Циганцї“ наслїдував: „Наймичку і Катерину“; поема: „Свекруха“ нагадує рівно-ж „Наймичку“.

Наводити докази наслїдуваня Шевченка навіть що до фраз, нема потреби; хто читав обох поетів, сам се помітив.

От се були би і всї головнїйші провідні ідеї в поезиях Федьковича: осьпівати житє Гуцула-вояка з боку, який його найбільше характеризує, осьпівати любов до рідного краю-вітчини та любов родинну.

Приглянемо ся тепер вкоротцї сим поезиям з боку артистичного. Федкович се одна з найориґінальнїйших фізіономій у нашій лїтературі. В нїм зложила гуцульска природа, що мала найнїжнїйшого і найкрасшою: чаруючу простоту, мельодийність слова, теплоту чутя, та погідний і сердечний і неколючий гумор. До слабих сторін його таланту зачисляють поперед всього його невеликий обшир. Федькович поет одного закутка і ту він у себе дома. Де хотїв вийти поза сельский і жовнїрский сьвіт та уняти у своїх творах цїлу людскість або весь нарід, там уже сила його видимо слабне. Друга слаба сторона Федьковича се його мягкість та переважно лїрична, субективна вдача. Вдача та не дозволила йому сконцентрувати своїх сил до якого більшого дїла, що було би спосібне потрясти, розбудити і повести за собою цїлу нашу суспільність і вона-ж не дозволила йому й практично використати для добра загалу те становище, яке він собі виробив серед галицької молодїжи а третю слабу сторону у Федьковича беруть його нахил до містики. Однако сей нахил до містики не проявляє ся у всїх поезиях Федьковича, а лише в послїднім періодї його лїтературної дїяльности, значить ся від р. 1877, коли то поет почав занимати ся оповіданями про Довбуша. Послїдні плоди його музи є вже цїлком вільні від містицизму.

Одже всї слабі сторони у Федьковича далеко не перевисшають і не переважають його добрих сторін. Як музик, володїючий по майстерськи хоч і не великим засобам звуків, та все таки звуків чистих і глибоких, Федькович займає в нашій лїтературі важне місце. Особливо болї, тугу, надїї і розчарованя рекрутського та вояцького житя осьпівав він так, як нїхто другий. Всї його поезиї навіяні теплим, індівідуальним чутєм; так і здаєть ся, що автор сьпіває і розказує всюди про те, що сам бачив і чув. І в тім як раз лежить чаруюча сила його поезий, порука їх живучости, доки живе наша мова. Піснї у Федьковича пливуть просто з його серця, не вимушені, не виучені, не виковані штучно книжним язиком, лише висьпівані живою народною мовою.

Я. Юлев.

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. дом Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернвці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всілякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнітури до писаня і куреня, всілякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футеральком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дітий.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дітий. Головний склад француской фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дітий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дітий лиш в лїпшім ґатунку від 1 - 10 літ.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Beuger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, панчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дітий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурской фабрики.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,
Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дітий і найлїпша річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і и. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.
ІВАН ДІК,
специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних
ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ
можна получити в

Друкарні „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4
котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 142. Чернівцї, середа дня 29. падолиста (12. грудня) 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Вибори на Буковинї.

Чернівцї, 11. грудня 1900.

Уже завтра будемо знати, як випадуть вибори з пятої куриї. Сї вибори для нас найцїкавійші через те, що в них бере участь цїла північна руска Буковина і що буде борба між двома кандидатами, п. Пігуляком і о. Драбиком. Драбик, як знаємо тепер з певного жерела, се кандидат бар. Николи Мустаци і Волохів. Мустаца хотїв би очевидно мати знову свого Тиміньского і Воляна; Волохи аж підскакували би, як би їм ся штучка вдала ся. Однак мимо широкої аґітациї за Драбиком, яку ведуть за ним Волохи, москвофіли і наняті жиди (що за кумпанїя!), шанси Пігуляка значно більші як Драбикові.

З деякого боку можна бути навіть вдоволеним, що є два кандидати, бо змірить ся силу народу. Вибір не буде такий тихий та смирний, як бував колись. Наша партия може тим похвалити ся, що має майже з усїх сїл докладні вісти, як де випали вибори. Нарід бодай у деяких околицях уміє вже постояти за свою справу незгірше галицких селян. Для самої характеристики нашого руху виборчого подаємо справу із зборів у Заставнї. Се не лиш цїкаве, але є вже деяким документом і для історії нашого житя на Буковинї.

Як гостив о. Драбик в Заставнї.

Коло 1. години зійшло ся около 200 ґаздів в корчмі, бо казали, що не хотїли о. Драбика деинде приймити. Я спитав ся одного ґазду, хто їм дає знати, що тілько зійшло ся, а він відповів: „Панотець Драбик йшли тепер торговицею і скликали нас.“ От послухайте, що то за славні збори були. О. Драбик став на дверях і запрошаючи до середини пускав лиш тих, що були єму певні, кажучи, що всї иньші то не є виборцї. Чи-ж міг він межи тількома людьми пізнати, хто виборець, а хто нї? Се несправедливе поступованє образило не одного невпущеного господаря-виборця, то-ж справили такий страшний галас, що о. Драбик утїк до середини, лишаючи за собою розтворені двері. Тепер втиснула ся товпа народу до середини з сильним криком а інтелїґенция по заду, заховуючи ся цїлком спокійно. І я прийшов до комнати тай став в кутику, щоби мати лїпший перегляд. Перед собою бачу дві битком наповнені комнати самими ґаздами, межи котрими всї менї знакомі були чесні і значні господарі із сїл: Заставної, Товтрів, Кадобівцїв, Веренчанки, Кіцманя, Кучурова, Вербівцїв, Юрківцїв, Боянчука, Горошівцїв, Вікна, Брідка, Чорного-Потока, Дорошівцїв, Василева, Чункова, Крещатика, Бабина і з богатьох иньших сїл, але менї не знакомих людий. Межи ними можна було побачити найменьше 10 начальників, а в двоє більше заступників. Коло стола наоколо о. Драбика стояло лиш до 10 жидів, пять чи шість попів з своїми даскалами, тай то половина з них із чужих повітів, і на конець 4 академіки. Зі сьвящеників був протопопа з Хрещатика, о. Драбик з кооператором і даскалом, о. Драчиньский з Добринівцїв із даскалом і иньших до 3 або 4 незнакомих.

„Файний з него панотець,“ обізвав ся якийсь ґазда, „коли тримає з нехристами.“ „Видко, кого хоче заступати,“ каже другий і т. и. чути було голоси то тут, то там.

Відай начальник з Кіцманя, п. Бажан, поставив внесенє, аби вибрати проводаря зборів, видячи, що панотцї хотїли таки так розпочинати. Всї ґазди пристали на то. Хтось иньший предложив на голову п. Циґанюка, кажучи, що повинен би бути проводарем місцевий начальник, а коли той помер, то най буде єго секретар. Всї сказали: пристаємо. Та бо сьвященики і жиди не пристали на се, а, видячи, що змежи себе не годні вибрати голову, бо були 20 душ на 200, то стає о. Драбик на крісло і зачинає говорити без вибраного проводаря. Та учув я лиш дві слові з єго уст, бо то решта не було чути, хиба по єго устах пізнати було, що ще говорить, такий крик справили. Не один мусїв уха затикати, а сьвященики та жиди з першу остовпіли, потім поховали ся до другої кімнати, о. Драбик злїз з крісла, лиш один о. Драчиньский з Добринівцїв, як менї хтось сказав, стояв зухвало перед товпою, міряючи кождого своїми нахмуреними очима, немов хотїв сказати: „Та що ми зробите, я таки ся вас не бою.“ Но менї здає ся, що я був би за великі гроші на єго місци не стояв, такі слова приходило ся єму чути на о. Драбика і єго товаришів. Так ішло через дві годинї, бо знаєте, они не хотїли розходити ся, хотяй всї кричали: „Як нема голови, то збори розвязані“. Довго будуть о. Драбикови сї збори в памяти, бо крик був такий страшний, що лиш десь колись чути було: Посол Пігуляк працює для нас мужиків і для наших дїтий вже через 10 лїт неутомимо, а о. Драбик що зробив для нас до тепер? То-ж хто за паном Пігуляком, най здойме руки: (Всї як один здоймили). Закричали знов: Пігуляк наш посол а не Драбик. Потім! Хто за о. Драбиком, най здойме руки: (нїхто). Навіть сьвященики з даскалами і жиди не хотїли зі встиду здоймати рук. Тимчасом жиди підпоювали по закутках людий, а їх союзники стали то тут, то там людий намовляти, гадаючи, що таки ще вдасть ся другий раз розпочати. Та помилили ся, бо ґазди пили пиво тай казали: „Пиймо, коли дають, а за своє гадаймо“.

І справдї стали знов десь коло 4-ої години брати ся до дїла; але узрівши тверде переконанє селянів що до їх щирого заступника, роз'їхали ся смерком дуже пригноблені. Були би може ще чекали, та п. начальник Кіцманьский заявив, що вже 4. година, і віче більше не сьміє відбувати ся. Чуєм на власні уха, що вспоминали ся за о. Драбиком лиш Михайлюк з Заставної, один чоловік з Веренчанки тай Калинюк з сином з Крещатика, зато була повна комната таких ґаздів, що пійдуть за п. Пігуляком в огонь, що видко було з їх бесїди. За той цїлий час були ріжні перепалки межи людьми. І так н. пр. один академік запобігав одного господаря словами: „А кілько, ґаздо, є Русинів на Буковинї?“ — „300.000“ відповів сей, не надумуючись богато. „Та відки Ви се знаєте?“ „З ґазет і книжок.“ „А кілько на цїлім сьвітї?“ „Коли Ви

Нема щастя.

Гумореска.

— Як ся маєш, Гнате! Звідки ти ту взяв ся? Як тобі поводить ся? — так питав ся молодий адвокат свого товариша, котрого стрітив у каварнї.

— Servus, Юрку! Давно я тебе не бачив. Чую, що ти жонатий і отворив канцелярию. А я, знаєш, не маю щастя до нїчого і оттак собі жию, аби далї. Ти справдї жонатий?

— Так. А ти не думаєш женити ся?

— Нїколи в сьвітї. Я собі вже постановив не женити ся, бо до чого не кину ся, не маю щастя.

— Як то не маєш щастя? Треба шукати щастя, способами, штукою, треба бороти ся. А бач, я оженив ся і йде менї якось — а жінка, як ангел, щира, отверта, ну, взір женщин.

— Де менї про таке й думати! Маєш час, послухай, що тобі розкажу, а переконаєш ся, що хто не мав щастя з ранку, той не має єго й до останку.

Посїдали, а Гнат зачав оповідати.

— Чи знаєш ти, що то є „пех?“ Ти собі думаєш, про се нїмецке слово „смола“, тай годї! Тимчасом воно має таке широке значінє, як мало котре слово. „Пех“ — се є завід на кождім кроцї у всїм, що лише загадаєш зробити. І справдї є на сьвітї люди, з нїмецка названих „Pechvögel“, до котрих і я належу. Від самих уродин, як лиш почав я до школи ходити, т. є. перепрашаю, бо від дня уродин не міг я до школи ходити, але троха пізнїйше, від часу як перший раз я взяв табличку і книжку під паху, переслїдує мене сей „пех“ і я до сеї пори нїколи і в нїчім не маю щастя. Кажу тобі, що я так уже пересьвідчений о моїх заводах на кождім місци, що сьміло можу тобі сказати: нехай я і в масло встромлю палець, то як не зломлю єго там, то певно скалїчу. В школї бувало завсїди тогди, коли я навчив ся лекциї, то в день перед тим мусїв я трійку дістати. Або нераз професор питав мене дещо, чого не міг я собі пригадати у школї, а пригадав собі аж дома. І богато такого трафляло ся менї, що аж не мило і згадувати про се.

Від тої нещасної школи, таки у нїчім, хоч бим не знати що загадав, не веде ся менї. Нарештї, скінчив я школу. Але пізно, дуже пізно. Стараю ся о посаду. Сиджу я пізним вечером, перезираю ґазети і вичитав я, що десь там в якійсь гірскій околици якийсь нотар пошукує рутинованого писаря. Боже сьвятий! Менї вже так надоїло сидженє не дома — бо дома я сидїв би і цїле житє, — але сидженє, голодне сидженє на карку тїтки, котра не дуже дбала про мене. Чомуж би не їхати? Їду. Витуманив від тїтки кілька „срібних“ а конто моєї посади у нотаря; сїв на зелїзницю і заїхав просто до сего нотаря в місточку Н.

Знав я себе, що не маю щастя, і знав також, що я, аби до чого будь розігнав ся, завсїди прийду за пізно. Длятого, приїхавши у вечер, зараз іду до нотаря, представляю ся, покликуючись на оголошенє в ґазетї і прошу о заняте.

Нотар переглянув мої папери, вислухав моїх „болїв“, глипнувши на ґазету, усьміхнув ся глумливо і сказав менї дуже делїкатно, що я мабуть „за борзо“ кинув ся за сею посадою, бо ся ґазета з тамтого року, отже я приїхав довідати ся цїлий рік пізнїйше...

Перепросив я єго, попращав ся і вийшов. Щож менї тепер дїяти?

Вертати, не маю о чім — нема гроший — а per pedes троха за далеко, бо з яких трицять миль. Мешкаю в готелю і телеґрафую до тїтки по гроші. Минув день; анї відповіди анї гроший нема. Пишу лист, в котрім все оповідаю, і жию на борг. Що буде то буде, жити мушу. Минув тиждень, відповіди нема.

Іду я до нотаря, оповідаю єму моє положенє, і „на мої документи“ жадаю позички, абим міг заїхати назад до дому, зачав я єму дещо оповідати про свою минувшину, як я до всего не маю щастя. Він спершу не хотїв мене і слухати, однак потім взяв документи від мене, сховав їх і дав менї гроші.

Вернув я до тїтки. Боже сьвятий! як вона мене привитала; стала лиха, як гадина!

— Таж було ще два днї почекати, а не їхати чорт знає куди. От зараз таки по твоїм виїздї прийшов директор від трачки і хотїв тобі дати заняте — верещала тїтка — а тебе мара десь понесла! Біжи-ж таки зараз до него по посаду.

Ледви приїхав я і вислухав цїлу лїтанїю до всїх чортів, спішу до директора від трачки. Так щож? І тут завід. Треба документів, сей місяць вже пропав а доперва від першого можу дістати посаду.

Тїтка лиха як Ксантипа — як від неї дістати гроші на викупно документів! Осьмілив ся я врештї і оповів цїлу річ. І знов нема щастя, і знов за пізно! Вона післала гроші туди, де я був; тимчасом я виїхав з відтам, почта не найшла мене там, по двох недїлях гроші прийшли назад і аж тепер я міг їх післати нотареви, бо иньших гроший не хотїла дати. Заки я післав гроші, заки документи прийшли, минув місяць, прийшов хто иньший з документами, одержав посаду, а менї директор заявив, що я прибуваю за пізно.

Так минула весна і лїто, аж пізної осени дістав я посаду у адвоката, але і на нїй довго я не забавив, бо і тут склала ся менї пригода. На новій посадї пошукав я собі любку. Пізнали ся ми на проходї. Полюбили ся, але що єї родичі не були за мною, я з нею не оженив ся, хоч ми жили собі обоє дуже гарно... Єї треба було вислати небавом „на сьвіже повітре“, а коли вернула ся, вийшла небавом замуж за якогось з иньшого міста адвоката. Обоє виїхали до місточка В. А я через неї тепер без посади, але не думай собі, щоби сему винен був єї батько або вона — Боже борони! — тут знов „пех“ винен.

Перед двома роками я пізнав циркову комедиянтку і пожичив від неї двіста зр. Вона мене заскаржила до суду. Я

такі дуже розумні, то скажіть менї, кілько зьвізд є на небі?“ Другий академік каже: „То не панотцї а професори здирають з Вас шкіру,“ бо фантують за школу. „Милите ся пане,“ відповідає якийсь ґазда, „бо учителї то наші приятелї; они учать нас розуму і приводять на дорогу, за що ми їм лиш вдячні. А за ту їх щиру та тяжку працю, беруть лиш по 30 левів на місяць, за то попи, що лиш раз на тиждень службу правлять, жадають лиш за один похорон 30 зр., а де сесия та вдвоє більша пенсия?!“

Посол Пігуляк ставав сеї недїлї перед виборцями станівского повіту, котрі зібрали ся майже всї а окрім того ще зверх двіста правиборцїв. Вислухавши кандидата заявили ся всї присутні за его вибором, а неписьменні селяни-виборцї предкладали кандидатови картки до голосованя з просьбою, щоби виписав на них своє імя, аби їх нїхто не ошукав. Кандидат подякував за довіріє і відіслав їх до чесних письменних людий.

На другий день, себто вчера зібрали ся в „Народнім Домі“ виборцї з черновецкого і садаґурского повіту судового. Явили ся всї виборцї з поблизьких сіл і делеґати виборцїв з подальших, щоби заощадити другим дорогу, котру на третий день, себто завтра задля самого вибору мусять зробити. По промові посла Пігуляка і его відповіди на ріжні запитаня принято его кандидатуру одноголосно.

Так закінчив Єротей Пігуляк свою передвиборчу акцию, представивши ся всїм виборцям і правиборцям цїлої північної Буковини на 8 зборах, якого то серіозного трактованя виборцїв доси на Буковинї не бувало. Спасибі ему за труд, якого підняв ся помимо свого слабого здоровля, хоч міг був піти за прикладом усїх прочих кандидатів, що збули цїлу справу шопками або й зовсїм нїчим. Проф. Пігуляк не тілько що сповнив совістно обовязок конституцийного кандидата, але й причинив ся значно до полїтичного вишколеня нашого народа, що на будуче принесе немалу користь. Зваживши при тім, що вибори в північній, отже головній рускій части краю, відбували ся під окликом повної свободи, яку тілько ґарантує закон, то серце кождого приятеля конституциї мусить тїшити ся ізза добрих наслїдків на будуче, які з береженя волї виборцїв вийти мусять. Правда через те пошановане вільної волї виборцїв була нагода всїм ворожим елементам, що розуміють лїпше вагу сеї справи, як наш хлїбороб, до вихіснованя его на свого користь, що й викликало кацапску кандидатуру, але ся маловажна страта голосів нїчого не значить супроти моральної користи. Одна тілько хиба, що Русини занадто мало дбали о конечну аґітацию против дурисьвітів, що за московскі і волоскі гроші поїли і обріхували темних селян. Помимо того покажуть завтрішні вибори, що маса руского народу стоїть за нами.

Кацапско-румунїзаторский контракандидат Драбик, прогнаний із Заставної, мусїв утечи і з Кіцманя до Суховерхова, де як і в Вашківцях замкнув ся зі своїм штабом і відсидївши годинку в арештї, поїхав до Вижницї, де ему справлено у спокійний спосіб цїлковите фіяско під проводом протоєрея Кантеміра.

Сеї недїлї ставав разом з послом Пігуляком і кандидат на посла до сойму із станівского повіту чорторийский начальник Тодор Левіцкий перед виборцями в Станівцях; за ним заявили ся всї виборцї-селяни, проте его вибір, проти котрого лютують румунїзатори, запевнений.

Руска школа.

Загальні збори філїї „Руска школа“ у Вижницї дня 27. жовтня 1900 р.

Коли сконстатовано відповідне число членів, щоби збори могли відбути ся, отворив п. А. Синюк збори, привитав членів сердечно і дякував делеґатам центрального товариства п. Є. Пігулякови і п. А. Климови за їх прибутє. Опісля п. А. Синюк удїлив слова послови п. Пігулякови, котрий в довшій промові зазначив, що учительство при своїм дїланю мусить мати ідеал. Той ідеал мусить бути просьвіта народа, а через ню добробит его. Бо-ж як не буде загальної просьвіти, то не буде добробиту, тогди пропаде нарід, а з ним і учительство. Від добробиту народа залежить і добробит учительства. Висші сфери кладуть у тім цїлу надію на учительство і тому учительство може бути горде на своє післанництво. Бесїдник завізвав наконець усїх словами: „Наперед братя, до роботи!“ (Бесїду принято окликами: „славно!“)

Потім забрав слово п. професор Клим і подякував за сердечний привіт, спімнув, що учительство дало досить доказів охоти до спільної культурної роботи, а Буковина може повеличати ся руским учительством, хоч ему ще богато хибує. Оно мусить здобути собі таку повагу, як духовеньство здобуло. Має надію, що заходи повітового інспектора п. Никоровича, знаного з его дотеперішної дїяльности на поли шкільництва і народної просьвіти, се товариство значно піднесуть.

На загальне бажанє збору, прочитав секретар Буйницкий протокол послїдного загального збору, котрий принято до відомости, а що на зазив голови нїхто не забрав слова до протоколу, приступлено до 1. точки порядку дневного: до „вибору нового видїлу“.

Вибрані слїдуючі панове: Григорий Никорович, ц. к. інспектор пов.; Кость Цурканович, надучитель; Бернгард Рубіш, учитель; Сидір Годованьский, учитель; Павло Гунька, учитель. — Заступники: Ілїя Храпко, учитель; Іван Брага, учитель.

По сїм приступлено до другої точки порядку дневного: до „вільних внесень“.

П. Годованьский ставить внесенє, щоби наших добродїїв і патріотів Вп. панів Пігуляка і Стоцкого іменувати почетними членами нашої філїї товариства „Руска школа“. Се внесенє принято окликами: „Славно! Най жиють! Многая лїта!“

Дальше ставляє п. Годованьский внесенє, щоби філїя „Рускої школи“ в Вижници засновала касу райфайзеньку для учителїв. Над сим внесенєм розвязала ся ширша дискусия, в котрій п. посол Пігуляк. п. професор Клим, п. інспектор Никорович і п. Годованьский забирали слово.

Із сеї дискусиї виходило, що каси райфайзеньскі дуже користні інституциї, що вони показали можливість поступу руского народа в культурі і що заложені такі каси межи руским народом розвивають ся добре; але що до заложеня такої каси для членів і що до розвитку єї є сумнїв з причини положеня поодиноких сіл вижницкого повіту. Чи не лїпше би було, щоби учителї постарали ся о заложенє такої каси в громадах, де єї ще нема, при чім би мали поміч в місци? Однако полишає ся се внесенє новому видїлови до обдуманя; він має поінформувати ся, чи може товариство учительске таку касу заснувати, а коли може, має постарати ся о статути таких кас а при найблизшім зборі здати з сего справу.

П. проф. Клим оповідає, що 1. грудня 1900 прибуде мінїстер просьвіти до Черновець і радить філїї виготовити мемориял у справі заснованя рускої ґімназиї в Вижници і вислати з сим письмом депутацию до Черновець. П. посол Пігуляк підпер се, додаючи, що учителї повинні до сего кроку громади заохочувати і що, як ему відомо, приобіцяв мінїстер, що перша ґімназия котра отворить ся на Буковинї, буде руска ґімназия в Вижници. На се ухвалено сю справу передати новому видїлови до виконаня. (Депутация була в мінїстра, але тілько в справі запомоги для бурси. — *Ред.*)

Пан Цурканович вносить, щоб новий видїл постарав ся о установленє хору задля плеканя рускої піснї, на що п. інсп. Никорович відповідає, що дотично сего пороблені стараня.

Сим вичерпано порядок дневний, а що нїхто більше слова не забирав, підніс проводир збору п. Антін Синюк трикратне многолїтє на покровителя нової школи, нашого монарха, котре присутні грімко повторили, по чім відсьпівано многая лїта і имн народний. Дальше збори відсьпівали многая лїта в честь почетних членів філїї, пп. Пігуляка і др. Стоцкого, як також неутомимого писателя, п. О. Поповича, котре зібрані повторяли не вгаваючи „славно“ і „най жиють“.

На тім збори скінчили ся.

Зараз по закритю збору приступив новий видїл до засїданя в цїли уконституованя.

Віком найстарший член отворив засїданє з зазивом, щоби присутні члени видїлу ставляли дотичні внесеня.

Член Годованьский ставив вне-

був у адвоката і знав ся на тих дїлах, отже хотїв перешкодити тій справі, зробив собі відпис скарги із суду і випрацював уневажненє і зажаленє против сего всего, о що мене комедиянтка позивала. Але тої самої днини писав я і любовний лист до моєї любки. Нещасте хотїло, що я післав зажаленє до любки, а лист любовний заніс до суду і сам власноручно подав єї батькови, котрий був шефом протоколу для подань. Все вийшло на верх, длятого власне єї родичі не були за мною. Ну, скажи, приятелю, чи се не „пех“? Нещасте на кождім кроцї.

Або тепер. Вертаю власне з пікнїку. Чи думаєш, що і там обійшло ся без лиха? Нї! От і за се тобі розкажу.

Знаючи себе, що я завсїгди і до всего беру ся за пізно і не маю щастя, постановив я собі, аби не спізнити ся, прийти найперший. І так я зробив. Початок забави мав бути о девятій, а я вже там був о семій год. Ще нїкого не було. Лиш льокаї, дївчата ходили то сюди то туди, а я разом з льокаями стирав порохи і т. д. Нарештї около девятої год. сходять ся пари. Богато тих пар було. І що скажеш на се, до котрої лиш я зблизив ся, чи позволить себе заанґажувати до танцю, кожда менї відповіла, що вже заанґажована. Ну, справдї тим разом я був не за пізно, але все-ж таки не мав щастя. Пішов до буфету, настала вже і північ. Вертаю до салї. Знов кожда заанґажована. Знов іду до буфету. Тепер у буфетї найшов я кілька знакомих — з пустими кишенями, бо то перед першим. Хоч і коло мене не було богато дрібних, всеж таки я мав більше як вони, бо я знаю, як іти на забаву.

— Ану, тягнїм узлики — каже з них один. Се найлїпший спосіб, аби нїхто богато не стратив.

— Добре, — кажу — тягнїм!

А що до узликів, то можу тебе знов запевнити, що я маю скажене щасте. Хоть би і сто їх тягнуло узлики, то я завсїгди мушу узлик витягнути.

Склали ми хустки. Тягну. І витягнув я. Вони в сьміх.

— Юзю! — кричу на буфетового хлопця — давай ту вісїм коняків.

— Ми зле тягнули, — каже другий товариш — я знаю, що ти не маєш щастя, то ти повинен найперший тягнути.

— Най буде найперший, — говорю — менї все одно. Чи сяк, чи так, таки узлик менї випаде.

Складаємо хустки. Тягну перший. Они всї тепер не потребували тягнути, бо узлик мав я. Знов сьміх, знов коняк, а в салї гуляють, аж гей!

— Знаєш що? — знов один каже — ти повинен не перший, а остатний тягнути!

— Добре. Давайте хустки! Склали їх, і що скажеш на се, сим разом они всї витягли, але пустї кінцї — я вже не потребував тягнути — узлик я чув в руках.

Знов коняк! Присудили, аби я в серединї тягнув. І на тее я згодив ся. Склали ми хустки, і я витяг, перший раз у житю, пустий кінчик.

— Юзю! вісїм коняків!

— Дуже перепрашаю вас, пане — каже хлопець, — коняк вийшов, треба би до пивницї йти а господар уже спить, нема ключа, бо се, що є в буфетї, то нам передав і се все раховане.

— А найже тебе грім забє! — думаю собі. — Доки я платив, був коняк, а тепер, як менї трафило ся витягнути пустий конець, і маю випити дурничку, тепер як раз коняк вийшов.

З тими узликами майже друга половина ночи зійшла менї. Увійшов я ще раз у салю. Наблизив ся ще в послїдне до одної панночки.

— Чи позволите себе заанґажувати?

— З охотою, — відповіла менї — лиш один танець перегуляю, а потім з вами до самого вже ранку.

— Добре — думаю собі — хоть одна найшла ся така, що не відмовила. Вправдї до ранку ще лиш один танець має ся гуляти а всеж таки найшов я танцерку.

Кручу ся знов по буфетї, надходить моя танцерка і заявляє, що єї татунцьо чогось не здужав і она мусить їхати до дому, але за се другим разом колись будемо гуляти цїлу ніч...

От що значить: нема долї!

А тепер, по тій ночи і пікнїку, чи думаєш, що я піду спати, що я маю дома спокій? Де там! Лиш прийшов я до дому, застав уже возьного з судовим візванем і саме тепер йду до адвоката, аби мене боронив. Задовжив ся чоловік троха на пікнїку, тепер ще оплачуй адвокатів. Може би ти менї поміг що в тій справі?

— А щож тепер знов за справа? — запитав Юрій, котрий через цїлий час прислухував ся спокійно сему монольоґови. — Чи не з сею акробаткою?

— Нї. Я з нею злагодив ся. Се справа моєї любки, що вийшла за адвоката, як я ще писарював в адвоката. Заскаржила мене за „вінець“, бо хоч вийшла замуж, єї чоловік о тім нїчого не знає, а дитина жиє і я за неї маю платити.

— Якже-ж вона властиво називає ся? — спитав Юрій, котрому якась несупокійна гадка промайнула через голову — бо ти прецїнь не сказав менї єї анї імени, анї порекла.

— Юлїя Чердшиньска з дому!

— Се моя жінка! — вихопив ся з грудий Юрія гіркий, злобний оклик. Він зблїд як стїна, не відозвав ся вже нї словом, анї попращав ся з Гнатом, лише тріснув дверми і вийшов з каварнї.

— Сей мабуть також не має щастя! — поміркував собі Гнат і усьміхнув ся.

Іван Захарко.

сене, щоби вибрати: ц. к. інсп. Никоровича головою, надуч. К. Цурковича заступником голови, уч. Б. Рубіша писарем, уч. П. Гуньку скарбником а уч. Годованьского контрольором.

Над внесенями голосовано осібно що до кождої особи. Кожде внесене принято одноголосно.

На сім засїдане закінчено.

Б. Рубіш, секретар., *Никорович*, голова.

Концерт українських академіків в Чернівцях.

Дня 8. н. ст. грудня с. р. відбув ся концерт українських академіків зі всїх висших шкіл Австриї з нагоди заснованя нового академічного товариства „Молода Україна“ в Чернівцях і випав під кождим зглядом знаменито. По раз перший оглядали Чернівцї моторних львівских молодих людий, які не жалували нї сил, нї гроша, щоби додати величи так поважній хвилї та бадьорости і засталеня в противностях товариству, яке що йно входить в житє. Перший раз залунали на черновецкім ґрунтї щиро-народні, українські мельодиї Лисенка та Людкевича. По раз перший почули ся у нас звуки всеукраїнського гимна на мельодию, яка виплекала ся в грудях закованих кайданами слова, нещасних наших братів на закордонній Українї; по разпер'ший чули ми милозвучний та мельодийний голос п-нї Проскурницької, яка відсьпівала незнану нашому ширшому загалови композицию Лисенка до слів: „Не забудь юних днів“. Сьпів сей так загально подобав ся, що п-нї Проскурницька чула ся приневоленою удовлетворити бажаню публики і засьпівати іще другу пісню. Ся сама істория повторила ся з молодим, талантовитим пянїстом п. В. Гузарем, який відограв з памяти рапсодию Лїшта, те саме скоїло ся і з п. Паньковим, якого скрипкове сольо в акомпаніяментї фортепяна загально викликало велике враженє. Хор мусїв деякі речі, як „На прю“, „Народні пісні“ повторювати, а пісня „Про куперяна“ з XIV. в. так усїх одушевила, що оплескам не було кінця. І пісня „Ой і не гаразд Запорозцї“, що єї відсьпівав квартет, подобала ся рівно-ж усїм присутним. А вже-ж декламация „З боротьби титанів“, виголошена самим автором, п. Василем Пачовским, викликала цїлу бурю оплесків на доказ симпатиї та признаня для молодого автора. В цїлого концерта винесла публика дуже добре враженє головно завдяки умілости діріґента, молодого композитора, музика п. Людкевича.

Не від річи буде сказати на сїм місци, що сей молодий чоловік є уже автором багатьох композиций як: Франкового „Вічного революціонера“, Поклику Драгоманова і знаний із гармонїзациї народних пісний, з яких кілька було відсьпіваних на остатнїм концертї. Публики на концертї було поверх 500 людий; богато, переважно із провінциї, не прибуло головно задля непогоди.

По концертї відбув ся сьвяточний комерс, яким проводив п. Олександер Попович. На концертї було не більше двох соток людий головно з тої причини, що комерс був за запрошенями, в тїснїйшім кружку і мав характер чисто довірочний. На комерсї промовив перший п. Олександер Левицкий; в імени „Молодої України“ привитав він прибулих академіків та тутешних гостий і пояснив стремлїня членів „Молодої України“. Іменем цїлої молодїжи української в Австриї, а специяльно ґрупи львівских академіків промовив п. Володимир Старосольский, вказуючи на ідеал, що лучить усю молодїж зі собою, себ-то на ідеал „Самостійної України“ без холопа і без пана. П. Галущиньский приніс привіт „Молодій Українї“ від віденьскої молодїжи, п. Гаморак повитав молоде товариство іменем краківских академиків-Українцїв, п. Вінцковский говорив в імени львівских технїків, а п. О. Кобилянський в імени тутешного „Союза“. Велике заінтересоване викликала бесїда п. Т. Меленя зі Львова, який говорив про вагу знаня і орґанїзациї української молодїжи, а мова студента тутешного унїверситета п. Цаплера, що витав „Молоду Україну“ зі щирими симпатиями для українського народа, який мав честь пізнати живучи на Буковинї та пробуваючи якийсь час в Галичинї, яко до пригнобленого та неволеного народа, викликала бурю оплесків. На се сьвято прибуло около 20 телеґрамів, між якими телеґраму від львівских дївчат нагороджено рівнож бурею оплесків. І із комерса винесла публика дуже миле враженє, тим більше, що в антрактах грала музика військова народні пісні, а хор академіків сьпівав гарні твори новійших композиторів, між якими загально подобала ся пісня: „Не пора, не пора, не пора Москалеви й Ляхови служить...

Гість із провінциї.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 11-го грудня 1900.

Буковиньский Сойм скликаний цїсарем на коротеньку сесию. Сесия розпічне ся дня 17-го грудня. На тій сесиї сойм має радити і ухвалити такий закон, що касує наложений перед двома роками податок краевий від горівки, але тим піяки не мають чого тїшити ся, бо має натомість наложити ся иньший податок від горівки. Над тою самою справою радити муть тепер всї сойми, аби у всїх краях був такий самий податок від горівки, бо перше такий податок був лиш в нашім краю, в Галичинї, Каринтиї і Країнї, від тепер же буде всюди однаковий податок, котрий буде іти до державної каси. З того податку надїють ся приходу 19 мілїонів 200 тисяч корон і будуть той приходь роздїлювати помежи краї на краєві потреби. Наш край мати ме з того податку яких 230 тисяч к. приходу. Може удасть ся через то зменьшити додаток до фонду краевого, котрий у нас виносить, як знаєте, 40 сотиків від 1 корони. — Окрім того ухвалить ще сойм провізоричний прелїмінар на р. 1901-ий Звичайна сесия сойму буде аж пізнїйше, а тепер скликаний сойм на короткий час длятого, щоби вже від нового року можна побирати той новий податок від горівки, який сойм має ухвалити.

Проба хору „Буковиньского Бояна“ відбуде ся нинї в середу дня 12. грудня о 8. год. вечером. По пробі буде „Андрїївска забава“. Просить ся о численну участь.

Іменованя. Концептовими практикантами при скарбовій дирекциї іменовані Микола Прилїч і Іустав Манастирский.

Нашим кандидатом на посла до краевого сойму на місце Делля Скалї із повітів станівского і вашківского є п. двірник з Чарториї Тодор Левіцкий. Вибір буде 14. с. м. у пятницю в Станівцях. Подаємо се до відомости Русинам, аби знали, хто наш кандидат.

Сьвященик патріот. О. др. Іван Гробельский, крилошанин станисл. унїяцкої епископскої капітули, жертвував як вже звісно 2.000 корон на будову дому бурси руского товариства педаґоґічного в Станиславові а на уряджене тої бурси 100 к. Той сам сьвященик патріот жертвував дальше: 200 к. на фонд для закупна приборів шкільних для учеників рускої школи вправ при учительскій семинариї в Станиславові: 200 к. яко фундацию богослужебну при станиславівскій капітулї; 200 к. на руску бурсу в Перемишли, 50 к. для товариства „Руслан“ (запомогове товариство для шкільної молодежи) у Львові і 100 к. на будову „Народного Дому“ в Чернівцях. На потреби церкви в родиннім місточку Порохнику жертвував о. Гробельский сего року 424 к. на реставрацию братского дому; 400 к. на штахети коло церкви в Порохнику: справив чашу для тої церкви за 500 к. і служебник за 66 к. Крім того сей патріот, яких у нас дуже мало і ледви чи знайде ся другий такий, дає річно на книжки і часописи для читальнї в Порохнику 40 к., на образки для школи 36 к. і так в короткім часї жертвував на публичні цїли більше як 4372 корон. Честь і слава за се щедрому сьвященикови патріотови і дай Боже, щоби він став ся взірцем і приміром для других.

Страчене убийника. В понедїлок рано о 7 год. мін. 45 страчено Теодора Бекерского паробка різницкого, котрий свого часу убив при площи Ґолуховского у Львові жінку сторожа і малу дївчину, що з нею ночувала. День перед тим трибунал, котрий его судив подав єму до відомости потведжене вироку смерти. Бекерский лиш зблїд і мало не зімлїв, бо не сподївав ся того тому, що его оборонець внїс був жалобу неважности. Бекерский невидїв ся з нїким з родини перед смертию і не хотїв видїти ся. Телеґрафовано по батька, але той не приїхав. Вчера по полудни прийшов до Бекерского о. Яцковский, і висповідав засудженого, котрий каяв ся і дуже плакав, Вчера їв ще з досить добрим апетитом ковбасу і шинку та пив пиво: в ночи спав мало. Нинї о 5-ій год. рано прийшов о. Яцковский до каплицї, відправив службу Божу і запричащав засудженого, котрого вивели опісля на подвіре вязницї і при улици Баторого, де вже де вже була уставлена шибениця і чекав кат Йосиф Ляйнґ з Відня, компанїя войска і трохи публики. По страченю розкинено межи публику друкований вирок смерти з представленем цїлої страви.

За лошака житє дав. Дня 28. падолиста забив поспішний поїзд, котрий відходить зі Львова до Черновець о год. $3^3/_4$ по полудни, селянина Єфрема Бороденка з Острова і річного лошака. На просторі між Бориничами а Ходоровом переходить зелїзничий шлях серединою села Острова віддїляючи одну часть села від ріки, в котрій більша часть громадян поїть худобу. Бороденко, повернувши з Ходорова зі своїми господарями, у котрих став на службу, гонив конї до води, а за кіньми біг лошак. Поїзд був ще далеко, тому він отворив рампу зелїзничу, перегнав конї, а лошак остав ся на другім боцї шляху. Поїзд уже зближав ся до рампи, як Бороденко побачив, що лошак перескочив через запору і гнав просто під поїзд. Щоби его уратувати, скочив з коня, підбіг на шлях, піймав лошака і став тягнути его зі шляху, але в тій хвили надлетїв поїзд, машина хватила лошака, перекинула ним через насип і струтила неживого до рова, а Бороденка порозривали на кусники і тїло его порозкидала по шляху на просторі яких 200 метрів. Та нещастна пригода стала ся о год. $4^1/_2$ по полудни і сейчас телеґрафічно повідолено о тім суд і другі інтересовані власти. Бороденко лишив хору вдову, що жиє без заосмотреня на ласцї свояків.

Пекольна машина. На адресу п-ни Г. в Двиньску, в Росиї, надійшла онодї посилка, добре запечатана, з написею „до власних рук“. Дївчина вихованка берлиньскої консерваториї думала, що в клуночку містить ся подарунок від якого з єї обожателїв. Однак як добре вихована отворила клуночок в присутности матери, Коли розвинула вату, найшла мале пуделочко, але як лиш его отворила, наступив вибух і тяжко поранив єї лице і руки а матїр і служницю, що стояла недалеко, легко попарив Дївчинї грозить слїпота обоїх очей. Суд і полїция зарядили строге слїдство, щоби вишукати надавця сего пекольного подарунку.

Щастє в нещастю. Один робітник недалеко Інтерлякен в Швайцариї направляв дах на двірци якоїсь малої стациї, посовгнув ся і не міг вже здержати ся, отже хотїв скочити на шини. В тій же хвили надїхав попід дворець поспішний поїзд, а робітник замість на шини впав на дах якогось ваґону, але вчепив ся его так сильно, що переїхав щасливо чотири милї дороги аж до найблизшої стациї, де его хоч перепудженого і сильно потрясеного, але впрочім не покалїченого, здоймлено з ваґона.

Рим під водою. В послїдних тиждних падолиста була в Римі злива за зливою, а кожда подобала на хмаролом. В горах прибули всї притоки Тибру, а коли ще повіяв вітер, званий широкто, і нагнав воду з моря до устя ріки, вода в ріцї сперлась і підняла ся в містї на 15 метрів високо. Настала повінь і позаливала всї положені низько улицї. До Ватикану неможна було дістати ся анї пішки, анї возами, бо всї улицї, що ведуть туди, залила вода на кілька метрів, високо. В шпитали св. Духа залила вода долїшну часть і войско мусїло недужих переносити до горішних поверхів. На многих улицях не можна було инакше їздити, лише човнами. Улиця Марморова виглядала як би побереже в тій порі, кози набіжить вода з моря до него. Многі церкви і будинки на площах виглядали так як би стояли серед якихсь ставків. По-за містом на полях утворило ся було одно величезне озеро, в котрого поодинокі горби дерева та будинки виставали як би острови з моря. Шкода, яку повінь в містї наробила, есть величезна; доси ще годї єї обчислити, бо вода ще незовсїм уступила. Говорят н. пр. лиш о однім фабрикантї, котрий обчисляє свою шкоду від повени на 40. 000 франків.

В справі домових учителїв. Одна з росийских часописий в статї про домових учителїв наводить отсї причини, задля яких не все е хосенно уживати таких учителїв: 1) Часто бере ся домового учителя тодї, коли зовсїм его не потреба. Сей помагає ученикови нераз при тих предметах, які ученик може вивчити ся в школї. 2), Між домовими учителями стрічає ся нераз таких, що своїх предметів зовсїм не знають, або не мають найменшого педаґоґічного хисту. 3) Поміч домового учителя полягає звичайно не на веденю працї, визначеної, ученикови, але на виконаню сеї працї, а ученик сам вивчує ся лише того, що має знати на память 4) Домовий учитель виробляючи свому ученикови домові задачі, учить его обманювати професорів. 5) Коли ученик робить в школї лихі поступи в науках, домовий учитель обжаловує тодї школу перед родичами свого ученика. 6) Ученик, що має дома учителя, нїчого в школї не робить і не уважає на годинах. 7) Домовий учитель нераз зовсїм інакше поясняє предмет свому ученикови дома, як в школї. 8) Коли домовий учитель є з того самого шкільного заведеня що его ученик, своїм поведенем може підкопувати повагу школи. — З наведеного висновок такий, що домових учителїв не треба.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїлаких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Хто дістав календарі в розпродаж, а бачить, що вже не має кому продати, нехай зараз відішле їх до нашої друкарнї, бо тут допитують ся, а вже на складї нема. Не робіть так, як торік дехто зробив, що календарі звернув аж на весні. Хто тодї купує таку книжку, як уже з пів року минуло?

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. дом Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернвці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всїлякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнїтури до писаня і куреня, всїлякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футераліком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дїтий.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дїтий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дїтий лиш в лїпшім ґатунку від 1 -10 лїт.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Benger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, паньчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дїтий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після плану побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 143. Чернівцї, пятниця дня 1. (14.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Справа вихованя.

I.

Недавно була в „Буковинї“ мова про вихованє наших дїтий. Сю саму справу розібрав галицкий учитель п. Василь Ратальский в ч. 21. „Учителя“. Він очевидно відзиває ся передовсїм до своїх товаришів учителїв і подає їм ради, як мають виробляти характер у шкільної дїтвори. Про таку справу нїколи не можна досить наговорити ся; все треба єї пригадувати і обговорювати. Тому певно цїкаво буде послухати буковиньским учителям слів товариша з Галичини. Він каже так:

Великий скарб має учитель в своїх руках. Не тілько родини та громади, але цїлий нарід повірив учителеви свої дїти. Старе поколїнє віддає учителеви рід потомний, переносить на дїтвору цїле своє духове майно, свою віру, надїю, бажаня, свої благородні цїли. Отже суспільність повірила учителеви все, що для неї найдорожше.

Она зробила учителя опікуном дїтвори, в котрій яснїйше мають проявляти ся ідеї живучі в суспільности. Щоби учитель міг відповісти завданю свого становиска, щоби став ся взірцем благороднїйшого житя, не вистануть ученість, дотеп та бистрота; ту треба моральної вартости, личної гідности, треба такту, випливаючого з характеру самого учителя. Характер учителя не повинен бути уданий. Дїтвору годї обманити, она скоро прошибає гадки та причини дїл свого провідника. Дїтвора охотно буяє у сьвітї ідеалів і хоче бачити всї понятя о совершенности, яких набрала в протягу короткого свого житя, уособлені в кімсь.

Ідучи за тим потягом, вибирає она собі перед иньшими учителя за взір совершенности, та вірить непохитно, що він лучить у собі всї совершенности. Тож Ґустав Бауер зовсїм справедливо замічає: „Головне услівє, та перша підвалина користних наслїдків вироблення характеру у дїтий, є в особі виховательа. В тїснїй звязи з індивідуальностию учителя злучена виховуюча наука.

Орлеаньский епископ Діпанлю означив такими словами поступованє учителя в цїли вироблення характеру у своїх вихованцїв: „Учитель повинен ужити всяких дидактичних способів, щоби у вихованцїв виробити розвій енерґії, постійности волї, а тим самим піднести їх характер до тої вижини, до якої спосібна натура чоловіка“.

Характер не є вроджений, він творить ся з постепенним умисловим розвоєм чоловіка, на ґрунтї вроджених психічних і фізичних прикмет під впливом власного спостеріганя та пановання над собою. Вихованє релїґійно-моральне має проте великий вплив на розвій характеру.

Першим способом було би вироблене послуху та карности. Тілько послух та карність, однак нїколи безусловно слїпі та невільничі, а будучі впливом морального пересьвідченя, витворять обопільне порозумінє.

Добутком послуху та карности стає ся витревале, консеквентне прямованє до цїли, оперте на спокою та розвазї. Сталість поміж своєю волею, а волею та фантазиєю вихованця. Розважні, обдумані та провірені постанови. Цїла дїяльність, спрямована головно до того, щоби кожде слово, приказ, навіть бажанє, перемінили ся з часом на право. Безперестанний нагляд не позволить виломити ся з границь приказу.

Возьмім приміри. Коли пр. учитель зажадає, щоби дїти приходили на час до школи, прилично виглядали, мусить того вимагати щоденно. Коли прикаже, щоби письменні вправи були красні, харні та старанні, тож мусить сего перестерігати з неумолимою точностию. В перших хвилях може подібне поступованє викликати навіть неохоту, однак учитель маючи безперестанно на увазї, що: „кріпку волю, кермувати стало тими самими засадами, називаємо характером“, з часом доведе до того, що ученики навикнуть щиро до подібної консеквенциї, бо побачать, що на нїй виходять найлучше.

Велике поле впливу лишає ся учителеви при самій науцї, коли цїлию науки не має бути само вивученє предмету, відпитанє і завданє.

Многі уступи змісту етичного образують дїтвору морально, а тим самим розвивають характер. Дїти мають знати, длячого особи в оповіданю дїлають так, а не противно. Чи дїлають они згідно з волею Бога, як дїлали-б, коли хотять статись Богу милими, а людям ужиточними? Подібні уступи належало би цїлий рік перерабляти. Застановляти ся над кождою радою, опирати на примірах з житя. Чин представлений на живім примірі, подає ся під осуд ученика, жадаючи осуду поступку.

Учитель повинен виробляти в учениках тото пересьвідченє, що кождий проступок, хотяй би приносив користи, вчаснїйше, чи пізнїйше мусить бути покараний.

Таке поступованє розвиває волю, котра обнявши з часом понятє права, наклонить ся з часом туди, куди того буде вимагати обовязок.

Наука історії повинна бути одним з найважнїйших способів, що впливають на розвій характеру. До дїтвори промавляє факт історичний через особу, котра єго доконала. Про те уступи історичного змісту, з конечним заакцентованєм дїлаючих осіб, стають ся дуже важним чинником при вихованю. Для утрівленя в памяти історичних подій, належало би учити історичного сьпіву. Музика та сьпів знаменито пригадують вражіня дізнані в якійсь хвилї.

Також наука рахунків — хотяй на позір сухий предмет — подає учителеви нагоду образувати моральні почуваня, а через ті розвивати характер. Не значить се, щоби при науцї рахунків розводитись над ощадностию, точностию та милосердєм, але треба виключно впливати примірами з рахунків особливо на низших степенях. Великий вплив на розвій характеру має також внїшний вигляд шкільної салї. Кляса повинна бути взірцем чистоти, стїни можуть бути прикрашені малюнками, однак ті неповинні разити естетичного смаку. Дїти самі мають дбати о чистоту в салї. Верхню одїж повинні завсїгди складати в однім місци. До школи приходити в час. Місця не вільно змі-

СЛАВА.

(Оповіданє з анґлійского — Уйда.)

Був пречудовий сонїшний день в Монахові. Наставало баварске лїто. Великі рівнини видавались зеленим травяним морем, місцями покритим різними цьвітами, а в далинї зарисовували ся на голубім поли неба вершки тирольских Альп і гори Форальберскі. В той день припадало сьвято Божого тїла. Старе і нове місто украсило ся ґірляндами цьвітів і зелени, транспарентами, вінцями і хоругвами. Процесия вийшла з церкви, обійшла місто і вернула назад в храм; архиепископ благословив нарід, а король здоймив свій капелюх і приклякнув перед Пресьв. Дарами, що їх ніс епископ. По окінченю торжественної церемонії нарід, щасливий торжеством, розійшов ся по улицях, щоби веселїйше відсьвяткувати такий день.

Всї старі і молоді вийшли за міскі мури, де кождого року в день Божого тїла відбували ся прогульки. Старші сидїли в невеличкій заміскій гостинници з люльками в зубах, любуючи ся молодежию і згадуючи на свої молоді лїта: дївчата проходжували ся зі своїми милими в тїни густих дерев, сьміялись, бігали і вповнї любували ся прекрасним днем. Не брати участи в тій прогульнї — значило би бути скінченим чудаком і не почитати обичаїв щасливої старини. Але один чоловік не брав участи в загальній веселости.

То був цїлковито одинокий старець Християн Вінтер. Він стояв коло вікна своєї комнатки на подї і глядїв на ту щасливу веселу товпу. Цїле житє провів він здалека від людий, не знаючи нїколи щасливих хвиль. Він тепер згадував свою молодість. Той понурий старець жив майже за містом, коло воріт Ізари, в старім деревлянім домі, в котрім мешкало богато бідних родин. Вінтер довго стояв при вікнї і глядїв на товпу, що снувала ся там і назад. Він був голодний, але не признавав ся до того сам перед собою. Під старою одежию не було навіть сорочки, бо й послїдну треба було викинути, так постаріла ся. — Гарна голова старця була покрита білим, як срібло волосем; єго лице виявляло гордість і благородність. Не вважаючи на то, що був незвичайно марний і бідний, він міг би заробляти добрі гроші, служачи моделем Велизария або короля Лїра в робітнях монахівских артистів. Але велика гордість не позваляла єму так понижати себе, а до того він сам був справжним артистом, хоч сьвіт не знав о єго істнованю і не оцїнив єго після вартости.

Слава буває все примховата. Случайні обставини, зневіря і боязливість, недостача приятелїв і неспосібність перебили ся в сьвіт — причинили ся до того, що він лишив ся незнаним і одиноким, однако не вважаючи на те все, він не переставав займати ся малярством. Син небогатого крамаря в Монахові, Вінтер займав ся якийсь час знанем свого вітця, котре єму не подобало ся, за що часто зносив докори і напасти зі сторони своєї мачохи. Вкінци пристрасть до штуки взяла верх над страхом і привязанєм до вітця і дванайцятилїтний хлопець утїк з дому родичів — з твердою постановою в души — стати артистом. Босий і в бруднім лахмаю явив ся він в Італії, щоби вивчити ся основно малярства. Християн працював не жалуючи сил, дивував всїх своїми успіхами і був цїлком щасливий, віруючи в себе і в свою блискучу будучність. Але чому-ж в ріднім містї нїхто не звернув уваги на єго твори, в котрих він вилив усю свою душу? Може бути тому, що він не умів іти в гору, повзаючи на колїнах перед сильними сего сьвіта. Займаючи ся ґравірованєм на міди для зарібку на житє, старець не уважаючи на голод і холод, не переставав займати ся улюбленим малярством. Єго холодність в зносинах зі всїма була причиною того, що єму відмавляли навіть роботи ґравіровання, котра була для него средством до осягненя цїли. Він кляв ся колись, що єго імя буде записане золотими буквами на картах історії, але доля чи злоба людий старались немов би протидїлати всїми силами єго заходам. Не жаль єму було себе; але покинути свою любу дитину — свої образи — з тою гадкою старець не міг нїяк помирити ся. Чи трийцять лїт труду в бідній комірцї під дахом над тим, чому він віддав всї свої гадки, всю свою душу, мали пропасти безплідно? То страшно!

Тепер він стоїть одинокий, обиджений і знищений сьвітом, коло того самого вікна, коло котрого проводив час в солодких мріях і плянах на будучність.

Товпа веселить ся не підозріваючи істнованя старця. Дочка господаря дома, де жив Вінтер, із китицею рож на груди, проходжувала ся з своїм женихом. Єї очи сьвітили ся щастем. Она підняла очи до гори і побачила у вікнї старця, котрого все бояла ся, як божевільного.

Але тепер она не наполохалась єго — она була щаслива і вдоволена своєю долею. Християн Вінтер усьміхнув ся, побачивши єї. Здавалось молодість знов вернулась до него. Згадав також про молоду дївчину, з котрою гуляв по тих полях і лїсах і також був щасливий і так само вдоволений як тепер та дївчина Лїлї, що примилювала ся до свого судженого. — Бертольд Ляндзе єї жених, сьмілий і енерґічний молодий чоловік, мав в короткім часї женити ся з Лїлею, лише ждав на премію, котрої був певний, і найлїпшу нагороду за фрески, на що король розписав конкурс. — Всї лїпші ученики школи штук брали участь в конкурсї, а Бертольд був найлучшим учеником зі всїх і тому мав найбільше виглядів на успіх. Отець Лїлї сказав єму, що коли лише Бертольд одержить премію і замовленє від короля на фрески, то зараз заручить ся з Лїлею а по тижни повінчає ся з нею. Тепер Бертольд і Лїлї ішли по алеї, перед ними біг великий чорний пес. Християн Вінтер глядїв на них з свого вікна. Голод мучив єго, а сїмдесять лїт житя вже

няти, анї виходити з лавки без призволеня.

Проживаємо серед сумних та тяжких злиднїв, однак при почутю обовязку та любови до свого званя осягнемо неодно добро.

II.

Послухаймо, як про сю справу говорить буковиньский учитель:

Ми знаємо, що задачею народного учителя є не лише учити дїти але і виховувати їх. Наука і виховане повинні йти зі собою в парі і на одно і друге, повинен учитель звернути бачне око.

Учитель народний мусить бути сьвідомий своєї трудної задачі, наколи хоче осягнути одно і друге. А приходить ся єму сю річ осягнути тим труднїйше, що дістає в свої руки елемент зовсїм не приготований. Навчити-ж і виховати, не є одно і то само, що учити і виховувати. Бо можна вчити а ненавчити і можна виховувати а невиховати.

Що до першого, се-б то навчити дитину, аби она вийшла зі школи з відповідними для себе відомостями — се можлива річ, бо на те ходить она до школи, а і кождий учитель старає ся о те. Лише біда в тім, що не кожду дитину можна однаково навчити. Бо як відомо, суть дїти сильнїйші і слабші; суть дїти, у котрих память бистра, і суть дїти такі, у котрих память тупа. Але і з тупою памятию може дитина робити поступи в науцї, наколи має лише охоту до того. Слабі дїти не мають звичайно охоти до науки а тої неохоти учать ся таки від своїх родичів, котрі не позволяють їм дома книжки в руки взяти а до того відбирають їм ту охоту до науки, яку би они могли мати.

Коли-б не сї перепони і богато иньших, при які ми писали в попередних числах „Буковини“ і не ся обставина, що учитель дістає в свої руки дїти без найменьшого приготованя, то праця учителя була би о много лекша а успіхи в науцї більше вдоволяючі. А так, то задача учителя дуже трудна, бо він мусить працювати з подвійною силою і енергією, наколи хоче, щоби дїти єго виказали ся відповідним знанем.

Через совісну працю учителя, дїти в протягу шестилїтної науки зискають тілько, що по укінченю народної школи, виносять для себе певно достаточне знанє наукове, лише цїла біда лежить у тім, що укінчивши школу, залишають по найбільшій части дальшу вправу в набутих відомостях, через що забувають і те, чого в школї навчили ся. А всему тому винні родителї, котрим байдуже про те, чи дитина їх буде знати що, чи нї; вони вдоволені, що дїти скінчили уже школу. З тої причини шестилїтна мозольна праця учителя дуже часто зводить ся на нїщо, ба й пропадає марно.

Крім своєї тяжкої працї, мусить учитель бути відповідно до свого стану образований і посїдати відомости педаґоґічно-дидактичні. Учитель, котрий сего не посїдає, не з'уміє стояти на висотї своєї задачі, не з'уміє бути таким, яким суспільність бажає єго видїти. Нинї сьвіт поступає скорою ходою наперед, тож учитель, коли хоче бути правдивим учителем, мусить над собою дальше працювати і набувати знаня, коли хоче, щоби погляди у него на справи були вірні, а не як то кандидат на посла о. Драбик, на питанє: чи теперішне право виборче вистарчаюче? відповів: „конституция, то дар від цїсаря“.

Хто не поступає на перед, той лишає ся, той іде в зад!

Неменьше важне і виховане, яке по при науку грає велику ролю. Бо щож по науцї, хотьби не знати якій, коли чоловік не має вихованя?

Ми вже нераз зазначували, що дїти селяньскі не побирають жадного вихованя а тиняють собою до семого року з дня на день, доки не впишуть їх до школи. Такі отже дїти, дістає учитель в свої руки і з них має він виховати молоде поколїнє. Аж страх огортає учителя, наколи з початком року гляне на такий збір дїтий, для котрих має посьвятити своє підкопане здоровлє.

Але мимо того єго не відстрашує та обставина: він натягнувши раз на свою шию ярмо, хоче в нїм працювати доти, доки не опустять єго сили раз на все. — Учитель мусить бути і психольоґом, бо отримавши такий збір дїтий, межи котрими є добрі і злі, лїпші і гірші, має пізнати їх душевні вади, аби міг осягнути свою так велику цїль.

В часї шестилїтної науки в школї, набирають дїти оглади. Они учать ся порядку і чистоти, скромности, приличности і пошанованя старших — словом, побирають вихованє. І такими лишили би ся і на дальше, наколи-б не зле товариство, яке на них вплив має а до якого они входять по укінченю школи. Тогди власть учителя устає, треба знов когось, щоби впливав на молоде поколїнє, щоби зерно засїяне в школї не пропало. До таких належить у нас сьвященики, бо в їх руках власть моральна.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 13-го грудня 1900.

Вибори на Буковинї випали ось як: в Чернівцях дістав п. Пігуляк 183 голоси, Драбик 38, Вітюк 45, Попович (Волох) 1; в Кіцмани Пігуляк 150, Драбик 28; в Вижници Пігуляк 139, Драбик 11. Разом дістав Пігуляк 473 голоси, Драбик 77, Вітюк 45, Попович 1. Послом вибраний з північної части Буковини п. Єротей Пігуляк. — В полудневій части вибрано шкільного радника Ісопескула 551 голосами проти 181, які дістали ся послови до сойму Поповичеви.

Загальні збори „Буковиньского Бояна“ відбудуть ся в недїлю, дня 16. с. м. о 3. годинї по полудни в салї „Народного Дому“. Порядок дневний такий: 1. Прочитане протоколів. 2. Справоздане за минувший рік. 2. Іменоване почетного члена. 4. Вибір нового видїлу. 5. Вільні внесеня і запитаня.

З унїверситета. Ректор др. Гауке враз із деканами др. Тарнавским (теол. вид), др. Германом (прав. вид) і др. Герцберґом-Френклем (філ. вид), здав у Відни, куди удав ся, справоздане цїсареви з паребігу торжеств з нагоди ювілею унїверситета. — Проф. унїверситета др. Карль Адлер, що брав участь в акнетї в справі термінової торговлї збіжем у Відни, вернув уже і наново роспочав виклади. — Проф. унїв. др. Вале виїхав у вівторок на довший побут до Відня. — Проф. унїв. др. Пршібрам виїхав до Праги.

Відзначенє. Як доносять урядові часописи, папа надїлив Єго ексц. президента краю бар. Бурґіньона великим хрестом орд. Григорія.

Іспити для кандидатів професорских на тутешнім унїверситетї відбудуть ся в р. 1901 речинцях 4. лютого, 17. червня і 4. листопада.

Сьвято Николая. Акад. тов. „Союз“ уряджує дня 18. с. м. Николаївскі вечерницї в Народнім Домі о годинї 8-ій вечером. Хто хоче через комітет передати дїтям які дарунки, зволить наперед дати їх, добре обвинути і заадресувати. Вступ 25 кр. *Комітет.*

Із почти. З нагоди наступаючих різдвяних сьвят, в якім то часї почтовий рух значно більший, звертає тутешна дирекция почтів увагу П. Т. Публики на ось що: 1) Адреси мають бути подані як найвиразнїйше і найстараннїйше, а при пересилках треба навіть дати в серединї другу адресу, зглядно притвердити другу тектуру на адресу, щоби уможливити доручене на случай нечиткости адреси або знищеня адресної тектури; 2) Було би бажаним, щоби при пересилках, які підлягають консумцийному податкови в цїли скорійшого назначуваня акцизної оплати від того, що містить ся в серединї (телєстина), мясо сарни, ковбаси, шинки і т. инь.), було подане усе в таких скількостях (klg., лїтри, штуки і т. инь.) після яких означує ся для них консумцийний податок. — Постенфірер, тит. вахмайстер жандармериї Дмитро Ґеорґіян в Чернівцях заіменований почтовим асистентом для округа буковиньскої дирекциї.

давно давали себе чути, але він не завидував щастю молодих людий і лиш собі погадав: „Чому то молодість така коротка, а старість — безконечна“. Він відвернув ся від вікна, немов би вид веселої товпи робив на него пригнїтаюче враженє і наводив на него сум, сїв і став жадно їсти по тридневнім голодї кусник запліснїлого хлїба, котрий найшов того дня на улици і на котрий не злакомились би навіть пси. Він їв із вдоволенем свій обід, дивуючи ся, чому смерть не перервала доси єго земских мук, між тим як кождого дня хоронять людий ще молодих і в цьвітї лїт.

Сонце клонило ся до заходу, наступав прекрасний весняний вечер; промінї заходячого сонця відбивали ся ярко червоним сьвітлом в синих филях ріки. В комірчинї Вінтера зробило ся цїлком темно, а старець все ще непорушно сидїв коло вікна. Дзвінкий сьміх і звуки музики долїтали з улицї до него. Нараз хтось застукав до дверий убогого мешканя Християна.

— Прошу — промовив старець на силу, здивований несподїваними відвідинами, бо вже трийцять лїт нїхто не заглядав до єго комірки.

Двері тихонько отворили ся і до кімнати всунула ся хороша головка молодої дївчинки. То була Лїлї, в сьвяточнім одязї і з китицею рож, пришпилених на груди до одежи. В руках она держала невеличку тацу, на котрій стояла фляшка білого пива і лежало кілька кусників хлїба і вудженини.

— Пане Вінтер! — сказала несьміло дївчина — ми сидимо при вечери і нам дуже весело; ви-ж тут сидите самі і нїколи не жадали від нас нїчого... тому... я... я...

Она задержала ся в нерішучости і єї лице облило ся ярким румянцем, коли она несьміло поставила тацу на краю малого столика. Дївчина дуже добре знала, що старець умирав з голоду, але хотїла то перед ним скрити.

Християн Вінтер також цїлий почервонїв від устиду і гнїву. Він вже богато перенїс своїм житю, але нїколи не жалував ся на свою долю і не просив нї у кого помочи. Він відсунув від себе тацку, хоч не нечемно, але досить рішучо.

— Ти хотїла бути ввічливою — сказав він лагідно — але дякую тобі за то, я вже повечерав.

Ясно-голубі очи дївчини наповнили ся сльозами.

— Ви розгнївали ся на мене?

— Нї, моя люба; ти дуже добра і хотїла менї услужити, але я нїчого не потрібую.

— Чому ви такі суворі і горді? — сказала дївчина несьміло і заразом ласкаво. — То така дрібниця, що не варта й говорити, а менї було би дуже приятно...

Вінтер легко усьміхнув ся.

— Менї буде о много приємнїйше, коли ти возьмеш то всьо назад — сказав він о скілько можна, лагідно. — Ти добра дївчина, Лїлї; надїю ся, що твій жених буде варт тебе. Прощавай!

З тими словами він вивів дївчину легко за двері разом з тацою, запер двері на ключ і сїв знов в темнотї коло вікна.

— Я-ж знаю, що він голодний! — промовила зі слезами на очах дївчина, сходячи по сходах на долину, де всьо сияло радостию і утїхою; голос єї любого Бертольда приятно звучав серед того говору, переплїтаючи ся зі звуками цитри.

Всї люди, що тут находили ся, були після понятя сьвіта, дуже бідні, але Лїлї здавало ся, що они всї щасливі і богаті в порівнаню з тим ориґінальним і самітним старцем, котрий сидить мовчки під дахом на подї і голодує цїлими днями.

— О, любий Бертгольде, як би ти був таким як він — шепнула молода дївчина свому женихови. — Він також був артистом.

— Не бій ся — відповів він з довірем. Він, як всї молоді люди, не допускав важности потерпіти в чім небудь неудачу. Єму було 23 роки, був спосібний і залюблений в Лїлї, що додавало єму ще більше віри в свої сили. Житє видавалось єму прегарною любовницею, котра нїколи не зрадить єго. Він вірив, що по смерти і навіть за житя Кавльбаха перше місце в артистичнім сьвітї буде належати єму. Він мрів о тім, що одержить премію і замовлене від короля на фрески, котрі мали украшати ворота Tannhäuser Thor. Назначено річний речинець для представленя моделїв. Убігати ся о премію могли всї баварскі піддані. Бертольд ризикував убігаючи ся разом з першорядними баварскими артистами, але вкінци така сьміливість могла вінчати ся сьвітлими успіхами, коли би судиї признавали єго моделї за найлїпші зі всїх, а він був того певний. Коли серед студентів стало звісно, що Бертольд бере участь в конкурсї, то многі назвали то надто сьмілим. „Нїхто не посьмів би зробити щось такого, хиба лише один Бертольд“ — говорили єго товариші.

Син небогатого злїсного, котрий погиб в боротьбі з орлами, він привик до суворого житя. Вступивши до монахівскої школи штук, він без великого труду діставав нагороди. То зродило в нїм довіре в свої сили і зарозумілість. Речинець конкурсу вже кінчив ся; лишало ся всего два тиждні до дня представленя моделїв і рисунків. Рисунки і моделї Бертольда вже були готові і висїли по стїнах єго убогої комнати Він вірив в них з цїлим жаром молодечої душі. Не позваляючи нїкому не лише доторкати ся, але навіть глядїти на свої твори, він часто показував свої моделї Лїлї і єї вітцеви, чоловікови, що на тій справі нїчого не розумів ся і розвивав перед ними свій плян будучого житя і сьвітлої карієри. Лїлї вірила навіть більше від самого Бергольда в велику вартість моделїв і також упивала ся солодкими мріями про своє будуче щастє.

— Позволь менї привезти старця і показати єму твої роботи — сказала того вечера Лїлї свому женихови.

— Старця? Того котрий там сидить без кусника хлїба і не приймив твоєї вечері? Що він на тім розуміє ся? В житю очевидячки єму не поводилось. Нїхто о нїм нїчого не чув, хоч він і трудив ся безнастанно над ріжними дурницями.

— Однако у него богато гарних малюнків — відповіла несьміло Лїлї, котра трохи боялась свого гордого і обидливого жениха.

— І всї они покриті плїсению і павутиною — закепкував Бертольд.

— Так, павутини у него справдї богато, тому що немає нїкого, хто доглядав би єго комнати — замітила скоромно Лїлї, не розуміючи насьмішки свого Бертольда.

Лїлї привязала ся до дивного старця і часто жалувала єго, видячи який він нещасний. Бертольд розсьміяв ся,

Депутация. О Григорій Гостюк з Роша і Михайло Купчанко з Вашківців над Черемошем удали ся до Відня, щоби іменем гр.-прав. буковиньских сьвященників передати цїсареви петицию в справі заміни десятилїтних додатків пенсийних на пятилїтні.

Що значить добрий і розумний війт в громадї. З Турки під Коломиєю пишуть нам: В Турцї відбули ся вибори до ради громадскої і вибрано війтом Василя Андрусяка, чоловіка честного, релїґійного, морального котрий при власній помочи доробив ся красного майна. Не довго ще урядує, а вже слїдні успіхи его урядованя. Передовсїм підніс він на радї, щоби карати строго всїх за несьвяткованє недїль і свят і щоби нїхто в недїлї і сьвята не їхав на торги під карою 10 к. Давнїйше відбувала ся в тім же селї по коршмах страшна пиятика, бійка, були крадежі і т. и., а тепер коршми порожні, спокій, і крадежи устали, бо війт поступив собі енерґічно і видав наказ, щоби від людий підозріних нїхто не купував нїчого, бо буде строго караний. Війт постарав ся також що люди будуть діставати сіль і сировицю для худоби. Він робить також заходи щоби читальня „Просьвіти“ як найскорше ровинула ся. Таких війтів дай Боже в кождій громадї.

Самоубийство ученика. Ученик VII. кляси ряшівскої ґімназиї Александер Обрискув прийшов дня 10. с. м. до кляси на послїдну годину і на кілька мінут перед закінченем науки заявив учителеви Іротовскому, що наміряє перенестись до иньшого заведеня, длятого працає професора і бажає попращатись з товаришами. Попрощав ся і вийшов, а за хвилю задунав вистріл. Кількох учеників відчинило двері і побачили Обрискова опертого о стїну з револьвером в руцї. В клясї настав великий переполох, бо хтось крикнув: „іде з револьвером!“ Кількох учеників з професором добивались до вікна, аби спасатись утечію, а другі підпирали двері. Доперва з иньшої кляси вийшов один професор, а побачивши Обрискова, одною рукою придержав его, а другою відняв ему револьвер. Обрискув повалив ся опісля на землю і в 15 мінут сконав. До ряшівскої ґімназиї записав ся він з початком сего року, ходив до школи дуже неправильно і занедбував ся в науцї.

Злодійский маґазин. В мешканю Якова Капса при ул. Казимірскій ч. 21. у Львові викрили аґенти полїцийні великий склад дорогоцїнних золотих і срібних річий походячих з крадїжи. В бруднім лахматю, порозкиданім по цїлій хатї Капса знайдено велику скількість годинників, перстенїв, бранзелет, золотих церковних річий, старих срібних і золотих монет, срібні лїхтарі і т. и. Два великі міхи золота і срібла, представляючого вартість кількох тисячів корон, зложено на полїциї, де пошкодовані можуть розпізнавати пропавші їм річи. Капс вів „інтерес“ на великі розміри і, здаєсь, мав у себе склад злодїїв не лише зі Львова але і з більших міст на провінциї. У него знайдено річи украдені золотареви Фельсови в Перемишли вартости 800 зр. Нотовані злодїї Шміль Фінкель і Герш Штарк, що сидять тепер у львівскім арештї, сказали Капсови до очий, що він купив у них ті річи за 102 зр. Знайшли ся на сїм складї також річи, що украдено львівскому золотареви Ахтови.

Товариство учителїв і учительок в Чернівцях. В недїлю дня 16. грудня с. р. відбудуть ся о годинї $^1/_2$2. по полудни в кімнатї шестиклясової школи, при улицї Палати краєвої загальні збори товариства з ось яким дневним порядком: 1) перечитанє протокола із остатних загальних зборів; 2) отворенє I. і II. кляси при спільних народних школах в Чернівцях (референт, міский шкільний інспектор проф. Й. Вотта); 3) справозданє із дїяльности товариства за час від послїдних загальних зборів; 4) справозданє скарбника і рахункового ревізора; 5) оповіщенє про рахункові зносини з першим загальним австрийским товариством урядників; 6) справозданє бібліотекара; 7) вільні внесеня; 8) вибір видїла і рахункових ревізорів.

Дуже сумний вид представляють тепер собою села на российскій Українї. Ось як пише про се „Кіевская газета“. „Нам доводить ся сконстатувати значні зміни в способі житя людий тих сїл, де замітний новий вплив у привичках і обичаях. Зміни ті, на жаль, носять на собі далеко не відрадні прикмети і мимоволї приневолюють глубоко застановити ся над ними. Переду всїм звертає на себе увагу проґресивний розвиток піяньства, того розсадника пороків сучасного простолюдина. Після статистичних дат, у одній прим. чернїгівскій ґубернії, пропиваєть ся рік-річно до семи мілїонів рублїв, — число, що поражає своєю величиною, головно коли візьметь ся на увагу те, що число чоловічого населеня, яке доставляє головний контінґент пющих горівку, не переходить числа 1,010.000; таким робом кождий мужчина від 20 до 60 лїт пропиває на рік 6 рублїв 84 коп. При сьому треба замітити, що деякі мужчини, як пр. сектанти і т. инь. зовсїм не пють і, природно, в дїйсности число гроший, які пропускає кождий що пє, буде знатно більше, від 6 рублїв 84 коп. Разом із піяньством все більше і більше кидаєть ся в очи непошановане чужої власности. Часті крадїжи, загарбанє чужого майна, вічні сварки задля наслїдства вказують на страту в населеню пошанованя до права і власности другого. Не можна не спімнути також про зростаючу неморальність між жонатою і нежонатою молодїжию. Тепер усе частїще і частїще можна почути із уст молодого поколїня по українських ґубернїях не моральні цинїчні піснї, що закрали ся із відкись і увійшли по просту в моду. „Вечерницї“, які передше визначали ся моральною чистотою, і лїтні нічні зібраня „вулицї“, стали тепер в багатьох селах жерелом розпусти. „У нас тепер трудно найти чесну дївчину“, жалував ся переді мною якось один старий мужик. Останній печальній появі не мало помагають численні зібраня молодїжи обох полів задля весняних робіт у богатих дїдичівских маєтках. Всї ті появи вказують на се, що Україна, або принаймій деякі її части переживають в теперішній хвилї переходну епоху, а напрям нового народного житя нїкого не може вдоволити. Но нї в чому, здаєть ся, не виявила ся так ярко сучасна переходна епоха українського народного житя, як у народній поезиї. Знано усїм, що високо стоїть під артистичним зглядом народна українська пісня, яка не має конкурентів в цїлому знаному фольклорі. На жаль, разом із забуванем народної мови і обичаїв постепенно ізчезають і ті пречудові старі українські піснї, які витискають або российскі салдатскі, або нові, більше відповідні сучасному смакови і настроєви сьпіваючи. Усї народні піснї, сьпівані тепер в українскім селї, показують, як в деяких частях України, у місцевого населеня щезає на усе тонке поетичне чуте, завдяки якому творили ся чудові, високо-артистичні взірцї народної лїрики. Сучасні піснї, так по мові, як по образам, що висьпівують ся в них, стоять від давнїщих, як небо від землї“. Спитаєте тепер хто тому винен, знайдете відповідь у российских часописях і наших москвофільских — сам нарід, або міста і зелїзницї. Однак се ясне як сонце, що тут вина российского правлїня, що его зовсїм не обходить добро українських мужиків.

Редакция „Дзвінка“ подає до відомости, що як в сїм так і в слїдуючім роцї буде виходити „Дзвінок„ в тім самім обемі та при таких самих умовинах передплати, хотяй число передплатників тепер таке мале, що кошти друку о много більші, нїж дохід за ту часопись. Просимо проте усїх наших щирих приятелїв, а тим самим і щирих приятелїв руских дїтий та молодїжи, щоби зволили тую так важну для кождої рускої родини часопись розповсюднювати в кругах своїх знакомих, аби з новим роком число передплатників могло збільшити ся, а се буде найкрасшим доказом, що ми дїйстно дбаємо о патріотичне і моральне вихованє нашої молодежи.

Нове оружиє. Берлиньска Vorwärts доносить, що якомусь Норвежцеви удало ся винайти новий рід оружія, котре своєю ґеніяльною конструкциєю і незвичайною силою удару перевисшає всякі дотеперішні оружия. В нїмецкім інститутї виховавчо-військовім роблено вже проби, котрі дали такий сьвітлий успіх, що цїсар Вільгельм велїв на пробу заосмотрити в тее оружиє одну дивізию в Гановері.

Аванс професорів середних шкіл. „Wiener Abendpost“ оповіщає, що іщх в сїм роцї 590 професорів середние шкіл будуть посунені до висших ранґ, а то 252 до VIII. ранґи, 280 (о 50 більше, як минулого року) до VII., а 28 директорів дістане VI. ранґу.

Що курять монархи. Цїсар нїмецкий курить сильні гаваньскі циґара в цїнї 3.600 марок за тисячку а король шведский Оскар, курить люльку (волить звичайний „Caporal“, нїж дорогий турецкий тютюн, султан Абдул Гамід, пристрасний курець, любує ся у великих циґарах зі сильного тютюну, званих „арматами“. Леопольд, бельґійский король, любить сильні циґара, але курить мірно, лише по обідї і по вечері; князь Уелїї курить денно 20—25 циґар і 5—6 люльок; королева іспаньска не розістає ся нїколи зі своєю малою циґарницею. Курить пишні „пахітоски“ з найлїпшого східного тютюну; королї Портуґалїї і Нїдерляндів є теж великими приклонниками куреня.

Сьвітяче море. В горячім підсоню трафляєть ся нераз в спокійну ніч, що море сьвітить наче би горіло зеленкуватим огнем на просторі цїлих миль. Се сьвітло походить від дрібоньких водних животинок, котрі так малюсенькі, що можна їх добачити тілько через сильно побільшаюче скло. В одній каплї води плавають цїлі тисячі тих животинок. Коли дивити ся на таку каплю через мікроскоп себто через прилад з побільшаючим склом, то можна переконати ся, що всї животинки виглядають наче малі міхурчики або кульочки з фостиком або з кількома волосками, та плавають скоро в краплї води порушаючи фостиком або волосками. Подібні животини, тілько о много більші — приміром такої величини як макове зерно — замножують ся і в такій водї, що стоїть в бочцї або якій иньшій посудинї на сонци так довго, аж стане чутка — і нераз можна побачити їх голим оком. Всї такі животинки звуть ся по вченому „бактерії“. Деякі морскі бактерії з горячих сторін сьвітять подібним сьвітлом, як „сьвятоіваньска мушка“ себто той маленький хрущик, що лїтає в нас гарними лїтними вечерами у корчах та сьвітить зеленкуватим сьвітлом. Можна зміркувати, яке безмірне число тих бактерий мусить знаходити ся в мори, аби воно сьвічило на великих просторах.

Судьба доньки фараона. Єгипетскі фараони, що ставляли для себе і своєї родини величезні піраміди, щоби в них спочивали спокійно на віки вічні їх тїла, певно анї не перечували, яка буде їх судьба за кілька тисячів лїт. Ото сими днями в Льондонї виставлено на лїцитацию мумію доньки египетского короля Рамзеса, котрий панував около 1350 р. перед рожд. Хрест., отже яких 3250 лїт тому назад. Фотоґрафія за помочею промїня Рентґена виказала, що мумія зовсїм добре удержана. За доньку фараона заплачено — 10 фунтів (240 К.); єї купив якийсь властитель вандрівного панотікум, а донька короля буде тепер по смерти волочити ся по Европі.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно єї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібєм до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

НАУКА, ШТУКА, ЛЇТЕРАТУРА.

Лїтературно-наукової Бібліотеки, про яку ми що йно недавно писали, вийшли уже два перші випуски і коштують по 20 сот.: 1) Михайло Грушевский, „Хмельницкий і Хмельнищина“ історичний ескіз. У Львові 1901. Стор. 63. 16°. З друкарнї Наукового Товариства ім. Шевченка. 2) Фільотас, старинний процес за змову на королївске житє. Оповіданє Квінта Курция Руфа. З латиньскої мови переклав Іван Франко. У Львові 1901. Стор. 89. 16°. З друкарнї Наукового Товариства ім. Шевченка.

Телеґрами „Буковини“.

Відень, 13. грудня. Цїсар приняв нинї депутацию черновецкого унїверситета під проводом ректора д-ра Гауке.

Відень, 13. грудня. Архикнягиня Анна Мария Тересия, донька архикнязя Фердинанда, великого князя Тоскани заручена з князем Йоганом Гогенльоге-Бартенштайн.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Хто дістав календарі в розпродаж, а бачить, що вже не має кому продати, нехай зараз відішле їх до нашої друкарнї, бо тут допитують ся, а вже на складї нема. Не робіть так, як торік дехто зробив, що календарі звернув аж на веснї. Хто тодї купує таку книжку, як уже з пів року минуло?

поцїлував свою суджену і ударив по струнах ґітари.

— Не покриє ся плїснию і павутиною то, що я сотворив — крикнув з гордою самосьвідомостию і вірою в свою будучність, так само як перед кількадесятьми роками говорив о тім і Вінтер.

Лїлї не сьміяла ся. При самій згадцї о тім понурім самітнім старци, она цїла дрожала і сум обгортав її серце.

О десятій годинї Бертольд пішов до дому, бо отець Лїлї не позваляв молодим людям сидїти довше як до десятої години.

Лїлї зараз по відходї свого жениха лягла на своє маленьке ліжочко, а Бертольд хоч і щиро любив свою суджену, не належав до тих, котрі для любови жиють самітно, вдивляючись в звізди і мріючи при сьвітлї місяця. Він стрітив деяких зі своїх приятелїв і пішов з ними гуляти. Всї гуляли до рана, коли вже місяць став цїлком блїднїти. Остаточно в тім не було нїчого злого — звичайна забава Баварцїв і навіть Лїлї не сердилась би за те на свого улюбленого.

Але під конець танцїв зчинив ся шум і крик, зачали ся як звичайно спори і сварки; один студент ударив Бертольда в лице, а той кинув ним до землї. Оба товариші пішли в куток саду і вхопивши в руки шаблї стали до поєдинку. Поєдинок був горячий, оба противники кинули ся на себе зі злостию, як звичайно буває між студентами.

Коли стало сходити сонце, Бертольд лежав неподвижно умираючий; кров кусними запекла ся в волосю, мутні і блукаючі очи не довго були отверті. Він був ранений в голову.

(Дальше буде.)

Найбільша різдвяна Вистава

В торгов. дом Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернвці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всілякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнітури до писаня і куреня, всілякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футераліком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дїтий.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дїтий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дїтий лиш в лїпшім ґатунку від 1 -10 лїт.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Benger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, паньчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дїтий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після плану побільшати **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1\frac{1}{2}$, 3, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовляю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**
З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 144. Чернівцї, недїля дня 3. (16.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адмінїстр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Дїлимо ся з нашими Вп. Читачами ось якою сумною вістию, що наспіла з російскої України:

Олександер Яковлевич КОНИСЬКИЙ

знаний в цїлій Українї письменник і дїяч, горячий патріот, невтомимий робітник на ниві народній, щирий защитник українського слова, почесний член черновецкої „Рускої Бесїди“, „Союза“, львівскої „Просьвіти“, „Рускої Бесїди“ і Наукового Товариства ім. Шевченка помер дня 12. н. ст. грудня в Київі в 64-ому р. житя.

Не обмежаючи ся на тій звістцї обіцяємо Вп. читачам у слїдуючім числї подати в фейлетонї огляд житя і дїяльности Покійного, а поки що, витаючи духом над могилою вельми заслуженого брата, кличемо:

„Земля Тобі пером, великий Сину України!“

На увагу молодїжи.

На днях склала ся подїя, яку задля єї полїтичної закраски годї мовчки поминути; бо як полїтичний орґан буковиньских Русинів мусимо в інтересї рускої справи на Буковинї зазначити становиско, яке займаємо супроти сеї подїї, а з другого боку є воно обовязком щирої праси народної звернути на наслїдки, особливо-ж на можливі шкоди, увагу всеї суспільности, а головно тих, що спричинили ту подїю.

Справа, про котру говоримо, мала свій явний початок у сецесиї одної части членів академічного товариства „Союз“ в Чернівцях, з причин, в котрі не хочемо входити, скажемо лише, що неконечних. Виступивші члени заложили нове товариство під назвою „Молода Україна“. Сей факт, дуже невідрадний для нас і для всїх, що в єдности бачать найважнїйшу підставу і силу кождого, а тим більше ще так слабого чинника в житю суспільнім, яким є Русини на Буковинї, що доси стілько енерґії, потрібної до позитивної роботи стратили в борбі з відступниками-кацапами.

Істория наша від найдавнїйших часів по нинїшний день дала досить доказів на те, що роздїл не доводить до добра. Проте й дорожить буковиньска руска громада так дуже згодою і щиростию тай рада би пригорнути кожду одиницю до спільної працї для добра народу. Помимо отсих засад не тикали-б ми публично роздвоєня між нашою молодїжию, наколи-б воно ограничило ся на заложеню нового академічного товариства і не прибрало було полїтичної закраски. Ся закраска на жаль стала ся і готова принести не самій тілько молодїжи, але й цїлій рускій справі на Буковинї велику шкоду, коли ті полїтичні натяки у промовах деяких молодих людий (правда, не наших буковиньских) мали би приняти виразнїйшу форму, ширшати і вкорінити ся й у нас.

Ото іменно на комерсї, що слїдував по концертї урядженім 8. с. м., деякі студенти, що прибули до Чернівцїв, висказали гадки полїтичної натури, з котрих одна що до суспільного ладу, після загального осуду компетентних людий зовсїм непридатна для хлїборобского стану, який становить масу нашого народу, а друга навіть після осуду такої поваги, якою є і у молодїжи, др. Франко, лежить поза межами можливости, що в обох разах є й нашим найщирійшим переконанем. Се й заставляє нас звернути увагу нашої буковиньскої молодїжи на те, щоби не перецїнювала отсих ідей, а тим меньше їх ширила у кругах своєї меньшої братиї, котра навіть не в станї зрозуміти їх далекосяглости, а готова загирити свою долю і причинити рускій справі величезну шкоду. Замість голосити високопарні фрази небезпечні тілько одним нам а придатні хиба нашим ворогам, що тілько й чигають, як би підхопити яке небудь нерозважне слово й перекрутити єго на нашу некористь, повинна наша академічна молодїж попри свої студиї дбати про національне осьвідомлюванє молодших братів своїх, на яких напосїдають ся всякі вороги нашого народа, що раді-б з них мати перевертнїв; але се осьвідомлюванє повинно сторонити від пропаґанди полїтичної взагалї а тим більше від ідей непевної вартости. На властиву полїтику чи на полїтикованє буде час пізнїйше. Кінчаючи, зазначуємо виразно, що й ми є щирими приятелями поступових ідей, а лише ми противники високопарних голословних фраз, а надто таких, що вказуючи хоч би не знати на яку приманчиву мету, тим самим не то не помагають до єї осягненя, а противно спиняють і утрудняють всякий крок наперед. Не „великих слів велика сила“ нам потрібна, а потрібні нам робітники, що зносили-б каміня; будувати-ж буде будучність.

Перегляд полїтичний.

Крїґер, президент бурскої републики Трансвалю, їздить по Европі та шукає помочи для свого народу в европейских держав. Тимчасом президент другої бурскої держави, Оранїї, на прізвище Штайн, враз із ґенералами Ботою, Деветом та Деляреєм ведуть далї завзяту борбу з Англичанами та зачинають знова сильнїйше рухати ся. Після найновійших вісток, звели бури з Англичанами кілька завзятих борб, та здобули навіть кілька місточок. Далї доносять телеґрами, що бури появили ся вже і в полудневій Оранїї, за плечима анґлїйских війск, на самій границї анґлїйскої країни Капляндиї а навіть переступили капляндску границю. Рівнож

СЛАВА.

(Оповіданє з анґлїйского — Уйда.)

(Конець.)

II.

Всхід сонця застав Християна Вінтера в такім самім сидячім положеню, в якім єго вечером лишила Лїлї. Він цїлком не клав ся, але сидячи погрузив ся в свої мисли. Він думав, як єму пережити той довгий, безконечний день в голодї і холодї. Він захотїв ще раз піти на другий конець міста вишукати собі роботу. Нерішучими кроками направив ся в долину Таля до Маріенпляцу, де жили ріжні видавцї, котрі часто давали єму роботу для ілюстрованих журналів і книг. Місто ще спало, лиш тут і там показували ся зрідка торговцї і книги. Нараз він побачив перед собою купку людий, що виходили з улицї Вільгельмштрасе з деревяними ношами в руках. Коли молоді люди переходили попри него, він нараз побачив на ношах ранено Бертольда. Яку мінуту постояв старець в зачудованю. Єму нераз лучало ся стрічати ся з людьми дуже бідними, але він все був глухий і нїмий на їх нещасте, тепер-же пригадав собі веселе личко Лїлї і він мимохіть пішов вслїд за ними.

— Бідна дитина — подумав він собі.

Мешканє Бертольда було на Берґґасе в старім напів розваленім домі.

— Тяжко ранений? — спитав коло дверий дому. Єму відповіли, що нема нїякої надїї на виздоровлене молодого чоловіка. Старець війшов в комнату Бертольда і сїв на єго ліжку дожидаючи лїкаря. Єму не жаль було того молодого чоловіка, а дївчини. Доктор оглянувши недужого похитав головою, шабля ушкодила голову. Можна було побоювати ся, що коли він не умре зараз, то перележить довгий час в горячцї, бо проявило ся запаленє мозку і майже не було надїї на ратунок.

Заходити ся коло недужого не було кому: товариші не хотїли, родина була далеко, сусїди заняті роботою.

— Я лишу ся тут коло него — сказав Вінтер. — Лїлї не буде знати о тім — подумав він.

Старець післав зараз за вітцем Лїлї і просив, аби він сказав дочцї, що Бертольд відїхав до свояків, а він, Вінтер, виїхав до Зальцбурґа за роботою. Між тим Бертольд лежав неподвижно, не знаючи, що коло него дїє ся. Всї єго мрії, на котрих він опирав свою будучність, розбили ся в пух, завдяки тій бійцї.

Не богато було заходів коло недужого, треба було лише наглядати і вливати єму що дві години булїон в рот та прикладати лїд до голови. Очи Бертольда або замикали ся, або неподвижно дивили ся в яку небудь точку.

— Нема в них нїякого житя — прошептав і поставивши лямпу на стіл, насупив ся. Моделї Бертольда гнївали єго. В них не було натхнїня; рисунки — прегарні, пропорция і перспектива — величаві, але на тім і кінчила ся вся їх вартість — то були рисунки звичайного спосібного ученика.

— Лїпше було би тобі умерти — погадав старець. — Я нїколи не заходив би тебе, коли-б не жалував нещасної дївчини. Нїколи не одержиш нагороди за свою роботу!

Минуло дві доби. Стан недужого не змінив ся. Треба було надїяти ся або смерти, або божевільности. Між тим артистичний дух Вінтера не міг знести рисунків Бертольда. Він довго хитав ся, вкінци взяв ся за роботу. За цїле своє житє не міг вилити всього свого творчого духа на полотно. Нїколи не був такий богатий в гадки як тепер. Всї сили єго творчости виявили ся в нїм і він день за днем, ніч за ночию працював над своїми малюнками, заходячись коло недужого, та приготовляв роботу на конкурс. За два тиждні зробив старець більше як Бертольд за цїлий рік. Вималював шість фресків природної величини і надав їм таке житє, як то може лише визначний талант.

Пятнайцятого дня він приглядїв ся своїм творам і був ними цїлком вдоволений. В них було всьо єго житє! Усьмішка торжества перебігла по лици старця.

— Чи-ж я ограблю того хлопчища, коли він лежить умираючий? — подумав собі Вінтер. — Чи я маю закінчити своє житє побідою, котра була би відразу і пониженем?

На другий день минав речинець подаваня на курс моделів. Вінтер сїв на ліжко Бертольда, що заєдно ще не оказував признаків житя; завтрішний день мав перейти без участи молодця, що в повній силї і в цьвітї розвитку був тепер нїчим.

III.

В комнатї недужого всьо було тихо; міский гамір слабо доносив ся до поду. Нараз хтось постукав ся у двері. Війшов отець Лїлї.

— Що з недужим? — спитав осторожно.

— Як було! — відповів Вінтер.

— Ах, Боже мій! Моя Лїлї все гадає, що Бертольд у матери, але з кождим днем непокоїть ся все більше і більше. Чи не були би ви такі добрі відіслати замість Бертольда єго моделї?

— Добре, я пішлю...

— Слава Богу! Скажу дочцї, що єго приятелї відішлють всьо в порядку. Як настане переміна в єго недузї, то зараз повідомїть мене. — Пращайте!

— Пращайте!

Тяжкі кроки відходячого вітця Лїлї роздали ся на сходах. Вінтер лишив ся сам. Коли засвитало, він ще стояв перед своїми рисунками, вдивляв ся і любував ся ними. Покуса попробовати послїдний раз свого щастя була дуже сильна. — Він покликав двигарів і позначивши моделї свої і Бертольда осібними знаками, велїв нести їх до музея Максимілїяна, де мала відбути ся оцїнка присланих рисунків.

На другий день Бертольд мав силь

і Африкандери, се єсть потомки давних голяндских осадників в Капляндиї, зачали знов рухати ся та заносить ся між ними на бунт. З тої причини оголошено в цїлій Капляндиї „военний стан“, себто заведено военні суди за всякі несупокої зворушеня. Рівночасно анґлїйский уряд відкликав ґенерала Робертса назад до Анґлїї а головний провід над войском обійме тепер ґенерал Кіченер. — Загалом з Англичанами в полудневій Африцї тепер круто. Войско збіджене та зморене залягає шпиталї та мусить на всї боки відбивати ся від бурів, що ховаючи ся по дебрах та по лїсах, кусають зі всїх боків Англичан наче шершенї. — Розказ Робертса, аби нищити всї бурскі оселї (ферми) теж не вийшов Англичанам на добро, бо бури роз'ярені до крайности анґлїйскими варварствами, стали з тим більшим завзятєм бороти ся. Тому в Анґлїї зачинають придумувати над тим, як-би раз покінчити ту некористну війну, що коштувала стільки гроша та стільки людскої крови.

——

В іспаньскій столици, Мадридї, відбув ся конґрес (себто з'їзд з нарадами) делеґатів усїх іспаньских держав. Треба знати, що тих іспаньских держав є чимало. Найсильнїйша і найстарша іспаньска держава то є сама Іспанїя, королївство положене над морем від нас на полудневий захід яких 200 миль. Прочі іспаньскі держави є в полудневій та середущій Америцї, куда по відкритю Америки виеміґрувало богато Іспанцїв з Европи. Вони заняли там богаті в буйну рослинність та в копальнї золота землї від американьских червоноскірих людий, яких називали Індіянами. Самі себе називали ті еміґранти Іспанїолями або Креолями і підлягали европейскій Іспанїї. Та тому яких 100 лїт стали сї полудневo-американьскі Іспанїолї або Креолї бунтувати ся против старої Іспанїї задля великих податків і драч, а вкінци всї американьскі Іспане відорвали ся від матерного краю та утворили кільканацять осібних републик, що сусїдують на полудни з Бразилїєю а на півночи зі Злученими Державами північної Америки. В тих републиках не було і нема супокою, але вічні сварки, війни і революциї так, що ті держави цїлком підупали. Рівнож і европейска Іспанїя, стративши такі гарні і богаті землї, стала упадати. Зі всїх американьских земель зістали їй тілько два острови: Куба і Порторіко, де родить ся гарний тютюн, але і ті острови без устанку бунтували ся. Вкінци вмішали ся в то Злучені Держави північної Америки нїбито, щоби помочи Кубанцям вибити ся на волю від Іспанцїв а властиво на се, аби забрати собі оба ті острови. Вийшла з того тому 2 лїта війна, в якій Іспанїя стратила всю свою военну фльоту (кораблї) та мусїла відречи ся не тілько обох островів, Куби і Порторіка, але ще і азийских островів Філїпінів. Злучені Держави північної Америки занявши Кубу і Порторіко, стали поглядати жадним оком на іспанїольскі републики і републики середущої і полудневої Америки і зачали мішати ся в їх справи. Для того зі страху перед Злученими Державами, Іспанїолї задумали злучити ся між собою та з европейскою Іспанїєю в один великий союз для спільної оборони. В тій цїли з'їхали ся представителї усїх іспанїольских держав до Мадриду на раду, як би то перевести. Що там врадили, се поки що тайна, Все-ж таки мабудь незадовго злучать ся всї іспанїольскі держави в один великий союз.

——

Фінляндцї, се єсть жителї далеко від нас на півночи, бо аж за Росиєю, положеного княжества, яке мало доси свою конституцию і в якім росийский цар був тілько конституциєю ограниченим князем, ставлять опір змаганям росийского царского уряду, що зачав касувати фінляндску свободу. Хоч росийский уряд наказав фінляндским урядникам урядувати лише по росийски, то вони не слухають сего розпорядженя, але далї урядують по свому. Тодї росийский уряд накасав фінляндских урядників перенести до Росиї, а натомість насилає в Фінляндию забитих Москалїв, що не знають нї в зуб уживаних у Фінляндиї мов: фіньскої та шведскої. Так то московский цар хоче зломити малу Фінляндию. Але Фінляндцї нарід сьвітлий і розумний, тож і не дадуть ся Москалям.

Вибори.

——

Ми вже подали в послїднім числї результат виборів з V. куриї. Тепер би тілько придивити ся виборцям, хто за ким голосував. За Вітюком голосували черновецкі социдїсти, за о. Драбиком Волохи і частина москвофілів; иньші за послом Пігуляком. При сих виборах показала ся велика безсильність буковиньских москвофілів, котрі без Волохів не значать нїчого і навіть при їх помочи не можуть *богато вдїяти*. П. Василько зі своїми прихильниками був за вибором п. Пігуляка.

У Волохів побіда п. Ісопескула значить ослаблене т, зв. поступової молодої румуньскої партиї. Між Волохами не було порозуміня; борба між консервативними Волохами а молодими поступовцями (хоч та їх *поступовість* супротив Русинів визначає ся лише більшим завзятєм) закінчила ся упадком молодих, що нам не дає нїякої причини до смутку.

——

Послом до буковиньского сойму на місце Делля Скалї із повітів станівского і вашківского вибрано 14. с. м. двірника з Чарторийї Тодора Левіцкого, Русина і нашого чоловіка. Тїшимо ся сим вибором тим більше, що се буде одинокий селянин у нашім соймі. Правда, що він один з більше осьвічених. Контракандидатами Левіцкого були москвофіли о. Богатирець, котрий дістав 1 голос (сам дав на себе голос), і Волох Телїман, котрий дістав 1 голос (також свій власний).

——

В Галичинї при виборах з V. куриї вибрано тілько одного Русина, адвоката з Калуша, др. Андрія Коса. Крім него найбільше ще мав голосів п. Гурик, але таки перепав.

НОВИНКИ.

——

Чернівцї, 15-го грудня 1900.

Єго Преосьвященство, митрополїт Аркадий Чуперкович занедужав тяжко. Стан здоровля майже безнадїйний.

Пригадуємо іще раз, що загальні збори „Бук. Бояна“ відбудуть ся в недїлю, дня 16. с. м. о 3. год. по полудни в салї „Народного Дому“. Порядок дневний такий: 1. Прочитане протоколів. 2. Справоздане за минувший рік. 2, Іменоване почетного члена. 4. Вибір нового видїлу. 5. Вільні внесеня і запитаня.

Розписаний конкурс на трох лїкарів-секундарів при краєвім шпитали в Чернівцях.

При виборах із IV. куриї з повітів Кіцмань-Вижниця повинні Русини голосувати після умови на **Николая Василька**; в повітах кімполюнґскім, сучавскім, ґурагуморскім на Янка Лупула, а не на Жоржа Поповича, який хоч перепав у V. куриї, кандидує в IV. Повіти серетский, чернівский і садаґурский, що вправдї належать ся Русинови, для сьвятого спокою відступлені Волохам. Там кандидує Фльоріян Лупул і бр. Гормузакі; най Бог боронить, щоби Русини голосували на Гормузакого, бо сей із Фльондором і Поповичем ширить скрізь вісти, що Волохи в Буковинї автохтони, що Русини зайди і хоче з Буковини зробити *волоский край*.

Сьвято Николая. Акад. тов. „Союз“ уряджує дня 18. с. м. Николаївскі вечерницї в Народнім Домі о годинї 7-ій вечером (а не як було подано в послїднім числї „Буковини“ о год. 8-ій веч.) Хто хоче через комітет передати дїтям які дарунки, зволить наперед дати їх, добре обвинути і заадресувати. Вступ від особи 25 кр.

За комітет:
М. Грушкевич. *Е. Ярошиньский.*

„В началї бі Пігуляк!..“ Часопись: „Neues W. Tagblatt“ із 13. с. м. пише ось що: „І знов маємо послів до ради державної! На Буковинї і в Країнї відбули ся вчера вибори із V. куриї і в хвилї, коли в Країнї ще тріваютъ вибори появили ся нові дїйсні заступники народа в державнім парляментї. Дуже дивно звучать для нїмецкого вуха імена тих людий; у північній частинї Буковини вибраний в V. куриї Українець (Jungruthene) Пігуляк, в полудневій части Волох Ісопескул. Пігуляк і Ісопескул є проте зародки для парляменту, який буде по виборах з великої посїлости в долїшній Австриї дня 18. сїчня 1901 в комплетї. Парлямент наш сеї пори заступлений всього 2 послами Пігуляком і Ісопескулом; се є „das hohe Haus“ і spe. П. Пігуляк репрезентує, доки іще не поданий результат з виборів у Країнї одну часть парляменту, п. Ісопескул другу. Оба вони „neue Männer“. Їх попередниками були посли радник двора Винницкий і др. Попович. Чи вибір „neue Männer“ означає „отець“ для дальшої виборчої компанії? Не морочмо собі тим голови, але тїшмо ся, що будем знова мали парлямент in nuce. Для народів

ну горячку; по безпамяти наступило запалене мозку. Хирурґ сказав, що може бути, завдяки своїй молодости, Бертольд може виздоровіти, хоч дуже на то надїяти ся не треба. Коли серед горячки приходили хвилї притомности і молодець дивив ся неспокійно на старця, то Вінтер клав єму руку на голову і говорив:

— Не турбуй ся, дістанеш певно нагороду, твої рисунки післані!

Ті слова все дїлали усмиряючо на розгорячений мозок молодця.

Десять днїв були моделї в окремій комнатї, де розглядали їх судиї, назначені з товариства красних штук. Десятого дня мав бути обявлений вислїд оцїнки і салю отворено для посторонної публики. В ночи післано з музея письмо до Бертольда. Вінтер взяв письмо з якоюсь дивною усьмішкою. Він лише поглянув на куверту з королївским гербом, знав вже, що в нїм містить ся.

— Студент Бертольд Ляндзе недужий — сказав Вінтер. — Але я єго приятель і ви можете сьміло віддати менї письмо.

— Вам? А він бідний навіть не буде знати о щастю, що єго дожидає! — скрикнув післанець з співчутєм.

— Можете бути спокійні; він буде знати, як лиш виздоровіє — відповів спокійно старець і покликав хлопчика, що бавив ся на сходах.

— Біжи чим скорше до воріт Ізари і скажи Лїлї і єї вітцеви, що Бертольд одержав нагороду.

Хлопець скоро побіг, підкидаючи шапкою з утїхи, що один з льокаторів єго матери остав таким великим чоловіком, що сам король посилає до него письма.

Бертольд лежав на постели в горячцї; Вінтер підійшов до него, положив єму нїжно на голову руки і промовив:

— Успокій ся Бертольде, ти одержав нагороду! — Проблиск притомности проявив ся в потахлих і блудних очах недужого; єго розстроєний мозок похопив значінє тих слів і здавало ся силував ся порозуміти їх. Уста молодця отворили ся.

— Одержав! — шепнув і впялив свої очи в якусь точку.

— Ти побідив! — повторив Вінтер.

Молодець глубоко зітхнув, голова упала на подушку і легка усьмішка заграла на єго лици.

Скоро прийшов хірурґ і застав єго сплячого.

— Можу вийти на пів години, а при недужім нехай лишить ся служниця! — спитав Вінтер. — Він здаєть ся живий.

— Можете іти з Богом — відповів хірурґ. — Він справдї виздоровіє скоро.

Старець пішов до музея Максимілїяна. День був прегарний. На улицях видко було великий рух. Товпи народу ішли до музея.

— Моделї для воріт Тангайзера вже вибрані! Прегарні! — говорили перехожі.

Нїхто не звертав уваги на бідного старця, дїйсного героя торжественного дня. На сходах і в коридорах музея було також множество народу і у всїх на устах було лише імя Бертольда Ляндзе.

Він родом Баварець! Другий Кавльбах — говорили деякі півголосом. І шепотом розходила ся з уст до уст вість, що артист смертельно ранений і єсть в безпритомнім станї, та що може бути нїколи не дізнає ся о своїм триюмфі.

— Боже мій, Боже! Такий молодий чоловік, а вже так прославив ся в цїлім краю! — скрикнула якась женщина, коли попри неї переходив Християн Вінтер. Старець усьміхнув ся такою самою дивною усьмішкою, з якою стрітив післанця в мешканю Бертольда. Він пішов в слїд за товпою, котра сунула єго зі всїх сторін до салї, де були виставлені моделї, що дістали нагороду. І в них він, як і надїяв ся, побачив свою власну роботу. А довкола него шепотом роздавало ся імя Бертольда Ляндзе.

Він задержав ся і став глядїти так як всї на свій власний труд, вартий справдї кисти лише великого артиста. Коло него стояв якийсь пан.

— То великий твір штуки. Новий пророк появив ся посеред нас! Хто то зробив, той вже вартий сьвітової слави!

Той пан, то був великий артист Вільгельм Кавльбах. Християн Вінтер мовчав цїлий час і не видав нї одним рухом того, що дїяло ся в єго души. То була єго робота! То була жизнена сила єго житя! Але він віддав то всьо другому. На долинї широких сходів музея стояла хороша молода дївчина, блїда як полотно, і здавалось, була близько омлїня. Она все рвала ся на гору до салї, промощуючи собі дорогу своїми маленькими ручками. Коли побачила старця, то заплакавши, кинулась єму на груди.

— О, чи-ж то правда? Чи дїйстно? скрикнула. Чи мого Бертольда убили, а тепер дають єму нагороду? Тепер єго покривають лаврами і славою, коли він помер. Чи то правда?

Вінтер перед усїм вивів єї з товпи.

— Твій Бертольд живий. Він був лише легко ранений, але в скорі виздоровіє цїлковито. Так, єму дали нагороду. Він побідив.

— Справдї? — шептала дївчина, ховаючи своє наполохане лице на груди старця. Скажіть менї всю правду, розповіжте, я всьо знесу!

Вінтер глядїв на неї з сумною усьмішкою.

— Зказати тобі? Він буде жити і єго оголосять побідником за той труд, який ти бачила. Але слухай Лїлї добре того, що я тобі скажу. Ті рисунки, котрі ти бачила у него дома, не одержали нагороди. Ті другі, котрі тепер бачиш — то мої, але я назначив їх єго іменем. Бертольд був непритомний, а єго рана на голові може причинити ся, що він забуде на всьо, що було. Длятого, коли виздоровіє, ти повинна єму сказати, що в горячцї він сам нарисував ті фрески, але забув на то. Ось і всьо, моя дитино. По довгій горячцї люди часто забувають то, що робили перше. Нехай Бог хоронить тебе і твого жениха!

По тім повів старець дївчину до

Австриї значать нововибрані посли Пігуляк і Ісопескул вартний, конституцийний стан посїданя; „vivant sequentes!“

Конференция повітових краєвих інспекторів. Дня 3. н. ст. грудня с. р. відбула ся межи 11—1 год. в полудне конференция усїх повітових краєвих інспекторів під проводом ц. к. краєвого шкільного інспектора др. К. Тумлїржа. На тій конференциї була мова про упрощене писемних інтересів шкільник управництв і повітових інспекторів, про спосіб, як увільнити повітових інспекторів від бюрових тягарів, щоби вони могли посьвятити свою дїяльність педаґоґічно-дидактичній частинї свойого дїланя. Далї порушено справу стабілїзациї повітових інспекторів шкільних, і вкінцї прошено ц. краєвого інспектора о се, щоби виплата всяких шкільних павшалїїв для управництва шкіл могла відбувати ся через ц. к. податкові уряди. П. Тумлїржа прирік в тій справі постарати ся о полекші, а коли усї інспектори просили о частїйше скликуване конференций, він обіцяв скликати слїдуючу конференцию в місяци марті.

При передвчерашних виборах до ради державної в Галичинї з V. куриї дістало Коло польске 9 мандатів. Стояловцї вибороли 3 мандати; людовцї не дістали нї одного. Новий Санч вибрав антисеміта-націонала, Краків на ново социялїста Дашиньского, Львів самостійного социялїста Брайтера против социялдемократичного кандидата Гудеца.

Конкурси виписані на місця з рускою викладовою мовою для 1) учителя в Качицї, 2) підучителя в Ґлїтї гуморского повіту до 31. грудня с. р.; — 3) учителя і двох підучителїв в Милишівцях, 4) підучителїв в Молдаві і в Селетинї радовецкого повіту до 20. грудня с. р.; — 5) надучителя і підучителя (і з нїмецкою або волоскою мовою як предмет) в Гатнї сучавского повіту до 20. грудня с. р.; — 6) учителя (управителя прав. віроісповіданя) в Нових-Драчинцях, 7) учителя і підучителя в Станівцях горішних і 8) підучителя в Барбівцях, Нових Броскївцях, Бобівцях, Драчинцях, Глиници (двох), Кабинї, Костинцях, Станівцях долїшних (і з нїм. мовою викл.), Волоцї і Жадові сторожинецкого повіту до 20. грудня с. р.; — 9) надучителя (православного) і підучителя в Малятинцях, 10) учителя і підучителя в Кучурові малім і в Зеленеві, 11) двох підучителів в Шипинци і в Валяві, 12) підучителя в Бергомітцї, Брідку, Чункові, Дорошівцях, Горошівцях, Кадобівцях, Киселеві, Клїводинї, Лашківцї, Лужанах, Вікнї, Оршівцях, Ошихлїбах, Погорилівцї, Репужинцях, Самушинї, Ставчанах, Суховерхові, Товтрах, Василеві, Веренчанцї і Заставнї кіцманьского повіту до кінця грудня с. р.

вітця, котрого товпа відлучила від неї, і пішов назад улицею Максимілїяна. Він не заходив до Бертольда а пішов до свого бідного мешканя, щоби знов потонути в тій самій біднотї, в якій він пережив цїле своє житє. Війшовши в комнату, він сїв на крісло і знов та дивна усьмішка перебігла по его устах.

— І так вкінци я дійшов до слави! — сказав до себе і дві великі слези покотили ся по его зморщених лицях. Він закрив очи і пробував заснути.

Коли пізно ночию війшов до комнати старця отець Лїлї, Вінтер вже був мертвий!

Бертольд Ляндзе нїяк не міг зрозуміти того, як він забув, що нарисував в часї горячки нові рисунки. Иноді проявляв ся проблиск правди, але то підозрінє старав ся він заглушити в собі і похоронити на віки разом з смертию Вінтера. Тепер він великий артист. хоч многі говорять, що Бертольд обманув надїї які на него покладано.

На малім кладовищи над Ізарою стоїть невеликий хрест з написею „Християн Вінтер“. Лїлї приходить кождого дня на могилу старця поливати свої рожї.

Она приходить сама, бо єї улюблений жених, ставши звістним в артистичнім сьвітї, зрадив єї і вже давно забув о єї істнованю.

Спростоване. „Руслан“ помістив допись про комерс академіків з дня 8. с. м., в котрій сказано, що нїхто зі старшини Русинів не промовляв на тім комерсї, за те постарали ся о заборону промов на концертї. Заявляємо, що неправда, яко-би хто з старших Русинів постарав ся о заборону промов на комерсї, за те правда, що заходам старших належить завдячити приспішене одобреня статутів тов. „Молода Україна“ і дозвіл на комерс, про котрий аранжери не донесли власти; правда, що нїхто зі старших не промовляв на комерсї, але правда й те, що аранжери комерсу не запросили на комерс нї одно товариство руске, в імени котрого міг би був хто промовляти; правда й те, що аранжери на комерсї не спімнули і не звернули нїякої уваги не то на старших Русинів взагалї, але навіть на присутних унїверситетских професорів. Надїємо ся, що й „Руслан“ запише се й не похвалить такого поступованя оранжерів супроти старших Гусинів, що не тілько покрили кошта концерту, але й мали ще ізза всего немало заходу а ще більше прикростий.

В черновецкім учительскім семинари є три викладові мови: руска, нїмецка і волоска. Здавало ся-б, що дїтвора, яка приходить до школи вправ, може користати зі своєї матерної мови при науцї; так є в дїйсности, коли возьмемо на згляд волоску народність. Тимчасом Русини на тім місци страшно упослїджені. З поміж 5 учителїв при школї вправ один всього Русин, а натомість 4 Волохи. Дитина (руска), що прийде із села до першої кляси не розуміє нїчого професора, бо він не уміє по руски, лиш по нїмецки і по волоски. дитина знає лиш по руски. Наслїдок того такий, що дитина сидить цїлий рік в школї, професор єї нїколи не питає, бо нї він єї не розуміє нї вона его, і користи з того нема нїякої. Так тепер річ стоїть з першою клясою, до котрої спроваджено учителя-Волоха з Радівцїв, котрий нї слова не вміє по руски. І тепер вакує одно місце при тій школї; тож ми маємо повну надію, що то місце дістане ся по справедливости Русинови а не Волохови, коли їх уже там чотирох.

До характеристики о. Драбика, яко такого, що хотїв бути послом, подаємо в коротцї справоздане із передвиборчих зборів у Вижници, що відбули ся дня 6. с. м. По відкритю зборів головою, о. Драбик став клярувати селянам, що їм треба хлопского посла, а не „золотих ковнїрів“, треба такого, щоби боронив православну віру перед „нашествієм“ іноплеменних вір і т. инь. Говорив таким язичієм, що нарід мало що розумів его, а при кождім слові „даби“ селяни зглядали ся на о. кандидата, дивуючись чому він раз-по-раз повтаряє „своє мне“ (імя). „Видко — говорили селяни — щоби ми не забули, як на него гласувати“. Наші люди не дали ся збити із пантелику. Під проводом чесного Івана Шпитка з Чорногуз та учителїв ставляли інтерпеляциї, з яких показала ся як на долони цїль кандидатури о. Драбика, що хоче собі уже відпочити по „великих“ трудах житєвих. Єго приклонники старали ся знищити зовсїм довірє народу до п. Пігуляка, стали закидати єму, що він нїчого не робить, що доперва о. Драбик покаже, що можна робити будучи послом і т. д. Селяни вказали лишень на 60 читальнїв „Рускої Бесїди“ на Буковинї, що дуже успішно розвивають ся і ворожуть рускому народови славну будучність, підчас коли о. Драбик навіть у Веренчанцї не старає ся о добро народу. О. Драбик став знов вихвалювати свої заслуги, нарід з іронїєю кричав „славно“ а академік Кустинович (член русского гончества Карпат), яко москвофільский культуртреґер, грозив костуром тим, що би посьміли мішати ся не в свої дїла. (?!) Промавляло іще кількох пан-отцїв як о. Кантемір, о. Василь Велигорский, провідник друкарнї Бачиньский — з наших однак нїкому не дали голосу. По тім усїм зібрали ся усї „свої“ в шинку, щоби покріпити ся по такім тяжкім дїлї. Ролю полїцая відіграв по майстерски академік Кустинович, що пястуками та словами „нельзя“ не давав кождому з наших вступу на „пир“. За той час, як уже деякі засїли за стіл у коршмі, о. Велигорский накидав ся на п. Пігуляка страшно, а коли скінчив, его впущено на пир, замкнувши зараз таки за ним двері. Коли наші хотїли дістати ся теж до середини, із середини коршми загудїв голос: „Не вивалюйте дверий“. Так ми остали ся на дворі, а тамті в серединї ухвалили однолосно кандидатуру о. Драбика.

Наочний сьвідок.

В Кичері дала шкільна молодїж дня 2. с. м. вечерок декляматорско-вокальний, на якім явило ся богато селян, селянок, молодїжи так місцевої, як і замісцевої, кількох учителїв і представник місцевої ради шкільної о. Стефан Чепішка. Найкрасше удало ся представлене: „Громадский вихованець“ в 10 живих образках. Дохід був призначений на зимову одежу для бідних шкільних дїтий в Кичері, але не забуло ся при сїй нагодї і на „Народний Дім“ в Чернівцях, на який зібрано 3 кор. 78 сот.

Депутация від унїверситета Франца-Йосифа. Із Відня доносять під датою 13. с. м.: Єго Величество Цїсар приняв на авдиенциї сегодня депутацию від унїверситета Франца-Йосифа в Чернівцях, що складав ся із rector-a magnific-a проф. др. Гауке і деканів проф. др. Тарнавского, проф. др. Германа і проф. др. Герцберґа-Френкля. Єго Величество запевнив у відповіди на промову ректора, що старати ме ся о добро унїверситета, що его радує сьвітлий перебіг ювилейних торжеств, приняв сьвяточне письмо підданьства і позволив умістити на таблици у аулї слова телеґраму, яку вислав на ювилейне сьвято унїверситета.

Заборону куреня тютюну в цїлій своїй державі видав абісиньский король, мотивуючи єї тим що люди через куренє троять самі себе. Всї склади тютюну приказав знищити, заплативши купцям відшкодоване.

Безталанний. Говорять люди: „Прибудь щасте, розум буде“ і додають, що так вже буває на сьвітї, що іноді й розум не помагає, коли нема щастя. В містї Брісбане в Кінсленд в Австралїї помер сими днями чоловік, котрий міг був стати одним з найбогатших людий на сьвітї, як би був мав щасте, а він продав своє щасте за марницю, за суму, котра на наші гроші значить 20 корон. Коли в Австралїї відкрито золото, і збігли ся перші копальники з цїлого сьвіта, прибув з ними й майстер Ґордон з Банфшір в Шкотиї, та купив собі, по всїляких пригодах, за послїдні гроші, які ще єму були лишили ся, один „ляйм“ (пайку), положену на 17 миль від Рокгамптен. Він став там копати золото, але що не знаходив майже нїчого, то рад був, коли знайшли ся купцї на его пайку, брати Фредерік і Тома Морґан, котрі заплатили єму за его кусень землї около 24 корон. В кілька днїв опісля нові властителї ґрунту добули жилу золота, котра показала ся найбогатшою в цїлім тім окрузї, і они продали опісля нову копальню якійсь спілцї за величезну суму, бо за 21 мілїонів корон. Ся копальня золота звана Мавнт Морґан є і до нинїшного дня найбогатшою в Австралїї, а ті, що мають в нїй свої паї, дістали доси вже більше як 160 мілїонів корон дивіденди. Але той, що відкрив ту копальню і випустив єї з своїх рук, Дональд Кавтс Ґордон помер сими днями в шпитали віддаленім не сповна чверть милї від сего золотого раю. Мимо волї насуває ся тепер питане: Чи дїйсно Ґордон не мав щастя, чи може лиш не умів его задержати при собі?“ Трохи терпеливости і витревалости та проворности, а Ґордон був би може умер богачем в своїй палатї.

Нові карабіни. Якомусь Норвежцеви повело ся недавно винайти новий рід оружия, яке своєю ґенїяльною конструкциєю і незвичайною силою удару перевисшає всї звісні доси роди стрільного оружия. На днях роблено проби з тим оружием в нїмецкім інститутї виховавчо-військовім в Берлинї, і они дали такий сьвітлий вислїд, що цїсар Вільгельм приказав заосмотрити сею новою системою карабінів одну дивізию в Гановері. Сей винахід купила на свою власність спілка капіталїстів, між яким находять ся братя Ротшільди і тайний радник Ергард з Діссельдорфу.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

Новий твір ґр. Л. Н. Толстого. В „Русском слові“ (петербурскім) поданий зміст нової драми Толстого п. з. „Труп“. Річ в тім, що незнатний урядник женить ся з молодою панночкою з любови, але невдовзї чоловік зачинає пити і конець кінцем попадає на Хитрову торговицю, а жінка, лишившись самою, служить у якімсь заведеню за невеличку платню. Управник того заведеня залюблює ся в полишену жінку! Вона теж його любить, але жити без слюбу вони не хотять. Тодї вишукують на Хитровій торговици чоловіка і сей за невелику заплату згоджуєть ся грати ролю такого, що нїби-то умер. Жінка дає до полїциї заяву, що чоловік її пропав без слїду. В той час виносять із Москви ріки труп якогось потонулого мущини і жінка бере його за свого чоловіка і тодї залюблені вінчають ся. Але тайна виходить на верх. Нїби-умерлий законний чоловік в пяному станї каже у якомусь шинку, що він „труп“ і розказує свою історию. Пяна компанїя сварить ся, дреть ся, її ведуть до „участка“ (до полїциї) і там виходить на верх цїла провина. Всїх трьох виновників судять вкінц. в оружному судї і засилають на Сибірї Кінець драми, як і в романї „Відродженє“, відбуваєть ся на Сибірі.

Всячина.

— **Кіт до обтиканя шпар у вікнах.** Змішати по рівній части житної муки, і мілко пересїяного попелу і зробити з водою досить густе тїсто. З того тїста робить ся валочки, вкладає ся на футрини вікон, а відтак примикає ся рами. Злишний кіт, котрий рами витиснуть на верх, здоймає ся ножем а місце витирає ся сукном. Скоро вікна треба отворити, то кіт той відмочує ся теплою водою.

— **Кіт до шпар в дереві** н. пр. в дверех і т. п.: 1) Води 20 частий, каруку 1 часть і дуже мілкого трачиня після потреби. — 2) Ґіпсовий кіт: Палений ґіпс змішати з водою і зараз ужити; коли ствердне в шпарі, вигладити і замалювати. — 3) Француский кіт: арабскої ґуми 1 ґр., води 2 ґр., крохмалю з бараболь 3 до 5 ґр.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. дом Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернвці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всілякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнітури до писаня і куреня, всілякі фіґури і т.п.

Річи зі сніри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футеральком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дітий.

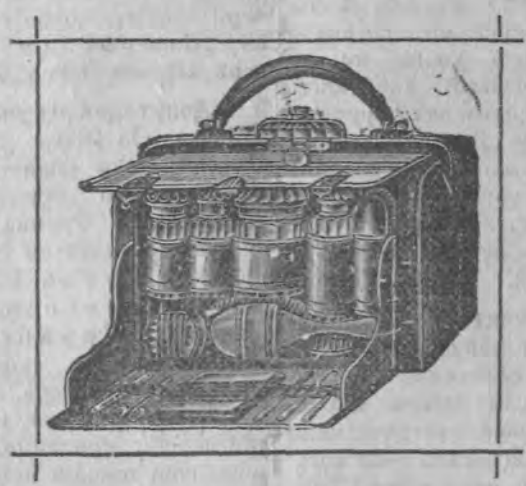

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дітий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дітий: правдиві перскі зарукавки і ковиїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїпах. — Плащики для дітий лиш в лїпшім ґатунку від 1 - 10 літ.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Beuger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, паньчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дітий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дітий і найлїпша річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і повійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвіті** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 от., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

Paris 1900 Goldene Medaille.

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und **Niederlage**: I. **Operngasse Nr. 16. Wien.** Fabrik: VII/1 (Hietzing). **Rudolfstadt, Nürnberg, Olten** (Schweiz), **Rotterdam, New-York**, 215 Pearl-Street.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлїйским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем.

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнїтур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій цїнї — gratis і franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

Для шкіл народних

ВИЙШЛИ ЦІЛКОМ НОВІ ДРУКИ

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї острокінчастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 145. Чернівцї, середа дня 6. (19.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Буковиньский сойм.

Дня 5. мая 1900 закінчено наради соймові а 17. грудня отворено знов сойм на короткий час, по довгій павзї. Тимчасом смерть забрала кілька послів, а на їх місце появили ся другі. Отвореня сойму довершив маршалок краєвий Лупул, а нововибрані посли заняли ось які місця: Богданович місце др. Стефановича, Левіцкий др. Кіппера, Декані Давида Тіттінґера, Й. Штайнер Кона а др. Штраухер бр. Кохановского стар. який знова обняв місце віцемаршалка др. Ротта. З подїй на першім засїданю варто спімнути лиш про інтерпеляцию др. Штраухера в справі статї поміщеної в москвофільскій часописи „Православная Буковина“.

Засїданє з дня 17. грудня 1900. Предсїдатель: маршалок краю Лупул. Секретар: краєвий радник Сіміґінович. При правительственнім столї: президент краю бр. Бурґіньон і радник двора Помпе.

Президент бр. Бурґіньон оповіщає, що цїсар заіменував бр. посла Кохановского віцемаршалком краєвим рішенем з дня 22. падолиста.

Віцемаршалок бр. Кохановский дякує президентови за пропонованє єго на віцемаршалка і обіцяє заняти зовсїм неутральне становище.

Маршалок Лупул отворяє засїданє, здоровить пана президента і віцемаршалка. Згадує, що посїдженє має задля иньших справ трівати коротко, що має заняти ся лиш буджетом і предложенєм правительства що до проєкту горівчаного; кромі того заніс видїл краєвий до сойму два предложеня що до збільшеня числа лїкарів при краєвім шпитали і петицию о запомогу на памятник з нагоди ювилею 200-лїтного істнованя 41. полку піхоти. Маршалок надїє ся, що ті справи будуть користно заладжені. Вкінци згадує він померлих в остатнім часї послів милою згадкою а усї посли віддають почесть помершим повстанєм із місць. По зазиві послів до дїяльности, маршалок вносить многолїтство цїсареви. Президент на важність горівчаного проєкту і прирікає в тій справі прийти соймови із помочию.

По внесеню п. Маріна, щоби сим проєктом заняла ся комісия зложена із 9 членів, ставить др. Штраухер ось яку інтерпеляцию:

Часопись „Православная Буковина“ містить в 24. і 25. числї з 14. жовтня с. р. на 4. сторонї таку статю: „Се звісна річ, що жиди мусять уживати до своїх мацїв християньску кров; найбільший доказ на се есть та обставина, що щезають, раз в одній околицї, другий раз в другій, християньскі дїти. Загальна гадка така, що ті дїти стають жертвою жидівского фанатизма. Ще не забули ми, пише галицка церковна часопись „Посланник“ на справу в Польній, де жид забив 20-ти лїтну дївчину, а тут знов нова істория. В Бейрутї (Сирия) зловили жиди троє християньских дїтий, щоби їх забити на знану цїль. Один Турок, що проходив мимо, почув крик дїтий і освободив одну дитину з жидівских рук. Жидів перешукано і найдено двоє неживих дїтий. Жидів тотягнено до відвічальности. Се стало ся в цьвітни с. р.“

Розширюванє таких злобних і очерняючих обжаловань жидів не має так на цїли знищити жидівску релїґію, як викликати ненависти, погорду для жидівского рода, під'юджувати місцеве населенє против жидів, і знищити конфесийний спокій в краю.

Таке поведенє мусить бути вже в самім зародї знищене тим більше, що ся часопись має богато читачів в народї, а се-ж небезпечна річ, розсївати між народом таке нездорове зерно.

Право конфіскати зі сторони властий може бути примінене лиш з того пункту погляду, о скілько в якій статї розходить ся о здержанє таких під'юджувань, які грозять загальному спокоєви.

Коли-ж 24. і 25. число згаданої часописи не улягли конфіскатї, ставлять підписані до Єго ексц. пана ц. к. президента краю ось яке запитанє:

Що задумує Єго ексц. п. ц. к. президент краю зробити, щоби таким переступствам, обиджуванєм і під'юджуванєм преси положити конець?

Чернівцї, 17. грудня 1900.

Др. Штраухер, Йосиф Штайнер, Франц р. де Льож, Альберт Декані, др. Скедль, Лянґенган, Марін.

Опісля наступили приреченя нових послів Богдановича, Деканїого, Левіцкого, Штайнера і др. Штраухера.

Вибори до поодиноких видїлів, які уконституували ся, випали ось як:

1) Веріф. видїл: Пігуляк (заступник голови), Василько, Декані, Мустаца (голова), Ончул.

2) Спец. видїл: Гауке, Николай Василько, Абрагамович, Декані, Марін (голова), Штраухер, Мустаца, бар. Фед. Василько, рицр. Фльондор, Ончул.

3) Петиц. видїл: Пігуляк, Богданович, Гауке, Цуркан, Ґріґорча.

Вкінци наступили нові вибори до видїлу адміністрацийного, до якого увійшли: Марін (голова), Калїнеску (заступник голови); до видїлу фінансового: Лянґенган (голова), Чунтуляк (заступник голови).

Вибори до ради державної.

Староволоска ґазета Timpul пише так:

„Що до вибраного в північній части Буковини п. проф. Є. Пігуляка, то від сего годї нам ожидати, щоби працював з осібна в користь Волохів. Хотяй Волох (?) з роду, сей добродїй вирісши посеред чужого елементу, зрештою нам не ворожого, доки не діткнули єго напрямки, принесені з иньших країв, віддав ся з тїлом і душею тим, що за всяку пїну стремлять до знищеня (?!) кождої одиницї волоскої на териториї Буковини, котру реклямують для українманьства (?!) — Але як-раз та обставина, що п. Пігуляк і єго сторонництво уважають Буковину за свою власність, спонукує нас, бути тої гадки, що сей добродїй дасть ся легко притягнути до загального труду з иньшими послами Буковини в користь і хосен провінциї, принаймій в хосен єї економічний. До сеї надїї нас успособлює та обставина, що пан Пігуляк є прецї послом має народу найбільше зубожілого. Із Буковинцїв, еміґруючих до Америки, становлять Русини 80%. Се є найлїпшим доказом на економічні недостатки сего народу. Полїпшити бодай по части сї невідрадні відносини, се є призванє, є повинність представителїв народних. Але лиш по части направити, є тут неможливе.

Із поезий Серґія Бердяєва.

I.

Осїння мельодия.

Чим тепер Вкраїна
Привитає сина,
Як вернувсь до неньки він з чужого краю?
Листочки увяли,
Скрізь поопадали, —
І даремно сонця вранцї виглядаю...

Віти із журбою
Верби над водою,
Що все холоднїє, низько нахилили...
А ставки в туманї,
Мов в саван убрані,
Зовсїм — як чиїсь розкопані могили...

Полива' дощами,
Наче-б то сльозами
Небо сїре, хмарне вбогу землю нинї...
Вітер завиває...
Бачу, любий краю, —
Хтось помер сьогодня о лихій годинї...

Се природу вбито:
Осїнь, зла, несита,
Сьвітле й тепле житє в неї одібрала, —
Тільки помилилась,
Бо ту притаїлась
Сила і в трупі могуча та чимала...

Лиходїйки жертва
Ту лежить не мертва,
А її сковав лиш сон, тяжкий, глибокий
До нової весни:
Скаже март „воскресни!“ —
І у всї кінцї поллють ся враз потоки...

Вернеть ся слобода:
Скине гнет природа, —
З сонцем на чолї вбереть ся в пишні квіти!
І синам недолї
Я бажаю волї:
Хоч не ми — її побачуть наші дїти...

В ясні днї весняні,
Люд злама' кайдани,
Повної побіди діждеть ся без крови:
Місце дасть він знову
Царствію Христову —
Рівности й братерства, правди і любови!

II.

Туга.

Милий друже, ми старої слави
Вже тепер не знайдем і руїни:
Що померло, не воскресне знову
В лихолїтє матери-Вкраїни!

День минув, і ніч без краю чорна,
Мов той камінь, налягла на душу, —
Не діждусь я сьвіту золотого
І у тьмі повік блукати мушу,

Бо убито молоду надїю,
Під негодою померла доля,
Та катують бідне серце мари —
Люта смерть і грізная неволя...

Довго чув я клятий дзвін кайданів,
Бачив все могили та могили:
Плачуть очи, — хай глузують люди, —
Слїз ховать не має в мене сили!

Я ходив на пишнї бенкети
Від остраху в купі з ворогами:
За братів не оступав ся щирих, —
Де кати знущали ся над нами...

Ті, що вміли ближнього любити,
У тяжку крівавую годину,
На страшнім судї Христовім станутъ
Одесную Всеблагому Сину...

Спомин той рішив мене спокою —
Божа кара, моє вічне горе:
Скільки дужих, чесних потопила
Боротьба, як в хвилю човнів — море!

Я-ж живий ще: злий бурян у полї
Під палачим сонцем не вмирає;
А пшениця й жито добрі гинуть, —
Хлїборобів праця пропадає...

Милий друже, не суди-ж слабого,
Бо йому так важко серед ночи:
Позникали ясні зорі з неба, —
Виступає совість перед очи

Та сьпіва свою сувору пісню,
Що померли молоді надїї,
І навіки вже зівяла доля,
І вуста зімкнуть ся, мов нїмії!...

Олександер Кониський.

О. Кониський родив ся в хуторі батьків своїх — Переходівцї, нїжиньского повіту, 6/18 серпня р. 1836. Першою працею єго на ниві українсько-руского письменства була статя „Великдень в селї Сторожевій, полтавского повіту“. Ся праця була написана для „Полтавскихъ Губернскихъ Вѣдомостей“, що редаґував тодї Павло Бодяньский. Вона була вже зложена в друкарнї і повинна була вийти 29. цьвітня р. 1858, але цензор не дозволив єї друкувати, тому, що там була записана з уст народу леґенда про те „Як під Великдень чорт перед утренню скаче біля церкви“. Небавом О. К—ий став писати і по російски, списавши рецензию про італїяньску оперу в Полтаві; одначе і сего не дозволено друкувати. Та сама рецензия була надрукована потім 29. листопада того-ж року 1858 в петербурґскім „Театральномъ и Музыкальномъ Вѣстникѣ“, що видавав Федор Стеловский.

З того часу О. К—ий не покладав свого пера до смерти. За сей час опріч віршів подав нашому письменству до 70 оповідань, повістий, романів і т. и., опріч ще тих, про які ми запевне знаємо, що вони лежать не надрукованими. Поза белетристикою писав вельми богацько: коли-б зібрати до гурту усе те, що надруковано з єго працї, так, опріч белетристики зібралось би 5—6 великих

ливо. Треба або поправити економічну судьбу цілого краю, або поправлене се зовсім не удасть ся. Ось сильний мотив, котрий нас побуджає вірити, що посол Пігуляк може загрітись для ідеї сполученя в раді державній — хоч з огляду на сю справу Буковини — з иньшими послами буковиньскими.

До сеї надії спонукує нас також і та обставина, що кандидатура п. Пігуляка була піддержувана і припоручена п. Николаєм Васильком. Ми певні, що п. Василько не був би вставив ся за п. Пігуляком, коли би не був порозумів ся з ним що до взаїмної підпори бодай у де-яких справах. Справи-ж, котрі занимають п. Н. Василька, яко посла, є як раз натури економічної. Длятого можем рахувати з великою правдоподібностию, що на сей раз зреалізує ся многопожадана мрія послів буковиньских до ради державної, утворити у Відни „клюб буковиньский“: принаймій приближили ся лиш до здійсненя сего наміру одним кроком близше в наслідок результатів виборів із V. курії.

Приближили ся ми також і з другої причини. Де-які посли були тої гадки, що сполучене неможливе в наслідок радикалізму п. др-а Жоржа-Поповича. Ось тепер віддалена і сеся перепона, так як устороненний і др. Рошман, котрий ні раз не занимив ся справами Буковини через цілий час, коли носив назву еї посла. Отже загально взявши, результат виборів із V-ої курії може нас тільки вдоволити. І стоячи тут на ґрунті зазначенім, ми можемо бажати новим послам успішної діяльности в повнім їх признаню в користь і хосен вітчини.“

Мусимо признати, що новий сей напрям посеред буковиньских Волохів, який добачаємо в повисших рефлексиях „Тімпула“, може і нас тільки вдоволити. Коли ґазета ся є дійсно речником проводирів народу волоского, то сподіємо ся і ми, що нарешті прецінь таки прийде раз бодай до якого-такого порозуміня межи обома автохтонними народами Буковини.

* * *

В остатнім числї у відділї „Хроника“ накинув ся „Галичанин“ на посла Николая Василька, що сей випечатав свою „заяву“ в справі вибору посла із V. курії народною мовою і фонетикою, „проти которой старорусская партія ведетъ до сихъ поръ завзятую борбу“, і здогадує ся, що з тої заяви виходило би, наче-б то він не мав найменьшого розуміня що до ріжниць поміж „русскими“ партиями, а тим самим що до „русских“ справ, або що его імя „злоупотребили въ“ заяві „агитатори Пигуляка“. На се відповімо „Галичанинови“, що ми сей поступок п, Василька вчислюємо в карб „признаки отрезвленія“ (як писав колись Ґалїчанїн), що писане фонетикою не есть ніяким політичним злочином анї політичним прінципом, що се річ есть ознакою здорової гадки не вязати ся ніякими представителями партиї і може служити за примір тим москвофілам з Галичини, котрі будь-що-будь самі собою мають зовсім инакші погляди, як гурток людий зібраних у Львові під назвою: „Русская Рада“ (ми се знаємо із приватних розмов з такими людьми) а мимо того ніколи не дають по собі знаку самостійного житя а чи треба чи не треба слухають, „совѣтовъ“ „Русской Ради“.

* * *

Склад репрезентациї пятої курії галицкої змінив ся в прирівнаню до попередної, вибраної по-раз перший в р. 1897, майже цїлком. З давнїйших послів лишив ся тілько оден Дашиньский і другий Мойса, котрий теж вийшов було з пятої курії коломийскої аж після резиґнациї первістно вибраного о. Гробельского. З осталих вибраних тепер послів вступає тепер десятьох по раз перший до парляменту, а то посли: Брайтер, Фіяк, кс. Жиґулїньский. Бомба, Вінк, Яблоньский, Вільк, Добошиньский, Німентовский, Пінїньский і др. Кос і — трьох засїдало вже в попереднїй каденциї в радї державній, але з иньшої курії, — се Данеляк, кн. Павло Сапіга і Валевский.

Після сторонництв девятьох нових послів *вийшло з під опіки* „центрального„ комітету, трьох є сторонниками кс. Стояловского, один социяльний демократ, один польский радикал, що доси властиво не належав до жадного сторонництва; Русинам удало ся вибрати лише одного посла народовця. Таким чином побідила польска „народова“ солїдарність, „народова“ справа. Коло польске не тілько не стратило анї одного мандату, але навіть зискало, бо три стояловцї після всякої імовірности вступлять теж до кола.

Рускі социяльні демократи перепали при виборах. *Дѣло* уважає се лише за природний наслїдок факту, що у нас, анї між Русинами анї навіть між Поляками, котрі близше живуть до західного руху, социялїзм не має ґрунту. Так пр. і др. Яросевич в р. 1897 не тілько не завдячував мандату своїм социялїстичним поглядам, але противно его приступлене до социяльно-демократичного клюбу в радї державній спало на Русинів взагалї і на его виборцїв з окрема, зовсїм не бажаною несподїванкою.

Галицкі вибори з IV. курії.

В понедїлок відбули ся в Галичинї вибори з IV. курії. Послами вибрані Русини:

З округа Коломия, Косів, Снятин: радник суду Іван Длужаньский (384 голосів). Єго противник, Русин адвокат Т. Окуневский дістав 129 голосів, а Русин Трильовский 81 голосів.

З округа Тернопіль-Збараж-Скалат: лїкар др. Омелян Гладишовский (324 гол.). Противник Русин В. Будзиновский дістав 210 голосів.

З округа Жовків-Сокаль-Рава: адвокат др. Михайло Король (340 гол.); противник Поляк Країньский 284 гол.

З округа Бережани-Підгайцї-Рогатин: радник скарбу Василь Яворский (313 г.); противник Поляк Трачевский 297 гол.

З округа Станиславів-Богородчани-Товмач-Надвірна: о. Корнило Мандичевский (385 гол.); противники Русини О. Каранович 249 гол., о. Бородайкевич 33 г.

З округа Броди-Камінка: Олександер Барвіньский (304 г.); противник сьвященик Русин о. Сидір Зельский 214 гол.

З округа Калуш-Долина-Бібрка: Юліян Романьчук (374 гол.) Єго противником був бувший посол Русин Модест Каратницкий, але сим разом дістав він лише 220 голосів.

Коли до тих послів дочислимо ще др. Андрія Коса з V. курії, то буде всїх послів разом з Галичини вісїм.

Руска школа.

Відозва до серетских Русинів у справі філії товариства „Руска Школа“ в Серетї.

Від якогось часу майже в кождім числї „Буковини“ згадує ся про товариске житє руского учительства на Буковинї. Видавництво ґазети „Буковина“ з'обовязує тим чином руске учительство до щирого признана і сердечної подяки, що так займає ся буковиньскими рускими учителями, школою і взагалї справами учительства.

Такі вісти по часописях дуже добрі і доконче потрібні, бо треба, аби й ширший сьвіт дізнав ся про них, про їх рух-житє.

На чолї того руху учительского стоїть головне товариство „Руска Школа“ в Чернівцях, до котрого прилучують ся поодинокі філії з провінциї.

Філії черновецка і кіцманьска найбільше рухливі; і про иньші часом згадує ся; за те про серетску філію нічого не чути. Ся філія найперша, еї заснував сам голова центрального товариства проф. Омелян Попович, коли був тут повітовим інспектором шкільним в р. 1893. Ся філія якось не веде ся, чогось она спить і в цїлім повітї запанувала тишина.

Здає ся, що й центральне товариство забуло на сю свою філію, бо й оно мало знає що про ню. От н. пр, в руских наших календарях від трох послїдних років можна то вичитати, що та філія утратила голову, нема голови лиш еї заступник, а тимчасом вже від трох років, дякувати Богу, є й голова й касиер і писар.

Певно давано й центральному видїлови знати про се, а коли нї, так повинен він сам упімнути ся о ті дати, аби

томів. Що до лїтератури российскої, то й там О. К—ий брав участь майже по всїх видатнїйших періодичних вістниках лїберального прямованя. Працї его российскою мовою друковані в 32-ох періодичних российских виданях. Найбільш сприяв він розвиткови провінциальної преси демократично-лїберального прямованя. Варто найбільшої уваги те, що він ніколи нї разу не взяв найменьшої участи в виданю неприхильному до справи розвитку українсько-руского слова. З перекладів его надруковано в „Історичній бібліотецї“ Олекс. Барвіньского сїм томів моноґрафій Костомарова і чимало др., — а опріч сего дві повісти Т. Шевченка „Княгиня“ і „Варнак“.

Маючи на увазї більш за все осьвіту народа, О. К—ий почав свою працю на сїй ниві в недїльних школах. Року 1861-ого видав „Прописи“, потім „Аритметику“. Коли і де як тілько можна було, дбав, щоб заведено було українську мову по народних школах на Українї і в сїй справі вдавав ся з листами: в „Комитетъ Грамотности“ р. 1861 і до мінїстрів осьвіти Головнїна і Сабурова, а також і до мінїстрів внутрішних справ ґр. Льоріс-Мелїкова, ґр. Ігнатева і ґр. Дурново, — просячи останних трох про „объединеніе“ прав українського слова з российским.

До Галичини О. К—ий завитав вперше в осени року 1865-ого, коли видатнїйші наші сучасні робітники народної партиї як от Ол. Барвіньский, Юл. Романчук і ин. були ще молоденькими студентами. Після того він ще пять разів провідував Галичину і Буковину, перебуваючи кождий раз найбільше в горах. Найдовше в рр. 1887 і 1888 перебував він в Підбужі у свого друга Т. Реваковича та в Волосянцї у батька останного о. Івана Реваковича, то в Болехові у батька нашої писательки Н. Кобриньскої — о. Озаркевича.

Шануючи велику і чесну працю О. Кониського видатнїйші наші товариства іменували его своїм почестним членом. Перш за всїх, ще р. 1885 обізвала ся Читальня ім. Шевченка в Добростанах. На скілько знаємо, таку увагу селяньского, чисто народного товариства, О. К—ий високо цїнив. Потім іменували его почестним членом товариство руских студентів в Чернівцях „Союз“, Черновецка „Руска Бесїда“, Товариство імени Шевченка“ і „Просьвіта“.

Дня 29-ого цьвітня 1893 року минуло 35 лїт лїтературної працї Ол. Кониського, — працї серед обставин — що найменьше сказати — не легких, а часто-часто і занадто тяжких; одначе за увесь сей довгий час О. К—ий нї разу не збочив з того шляху, яким пішов за молоду і сива та лиса голова стояла до смерти біля того самого прапору письменства, біля якого стала вона вперше тодї, коли вкривала еї не сивина, а русі кучері... За сю велику і чесну працю стало его імя славне між нами, Русинами. Звісне воно дуже добре усюди, де чути нашу мову, де гомонить наша рідна пісня, а згадуєсь воно усїми з великим поважанем.

При самім кінци р. 1893 нашого письменника навістила тяжка недуга. Ледви почав він потрохи одужувати, як зазнав великого горя: 24. лютого р. 1893 помер великий его приятель Василь Вовк-Карачевский. Обидві зими 1893—94 і 1894—95 знов тяжко хорував; нарештї лїтом 1895 недуга прокинула ся з такою силою, що він з початком жовтня мусїв переїхати зимувати у Крим, де в невеличкім містї повітовім Ялтї пробув кілька місяцїв.

Не вважаючи на недугу і на своїх 60 років, наш письменник не покидав пера і багато працював. За три роки він дав нашому письменству, крім великого романа „Грішники“, 12 оповідань, надрукованих що в „Зорі“, а що в „Буковинї“, та кілька „Подорожий“: видатнїйші з них „Дахнівка“ і „Листи з Криму“. Переложив також на нашу мову: „Гетьмановане Многогрішного“ — Костомарова, Шевченкові повісти „Варнак“, „Художник“ і „Наймичка“; Оржешкової оповідане „Великий“, а крім того надрукував більше як 20 значних наукових статий статистичного, політично-економічного і публїцистичного змісту.

Але останні роки житя Кониський присьвятив переважно роботї житя і творів Шевченка. Передовсїм треба зазначити працю і змаганя его коло реорґанїзациї і розвою Товариства ім. Шевченка. Можна сказати, що він був одним з основателїв і реорґанїзаторів Товариства. В справі реорґанїзациї Товариства порозумівав ся він ще в р. 1885 з покійними тепер вже Дам. Гладиловичем, дром Юл. Вилевичем і дром Ом. Огоновским, а в часї перебуваня его у Львов в грудню р. 1888 в хатї у него він, д. Ол. Барвіньский і др. Франко склали і зредаґували статути реорґанїзациї. Скоро статут був затверджоний і Товариство ставши з лїтературного науковим взяло ся за видане своїх „Записок“. Ми бачимо, що почавши з І-го тому, трохи чи не в кождім, які досї надруковано, були працї пок. Кониського присьвячені житеписї Шевченка, — а „Пробу улаштованя хронольоґії до творів Шевченка“ признала і „Кіевская Старина“ — „цѣнною и въ высшей степени полезною“. Так само і про „Дитинний вік Шевченка“ (надрукований в перекладї в московскім журналї „Русская Мысль“) були в российскій журналїстицї дуже симпатичні рецензиї. Всїх критично-біоґрафічних нарисів про житє і твори Шевченка наш Ви-Ювілят надрукував доси в „Записках“ і в „Зорі“ сїм. Тим чином се була перша широка і критично оброблена біоґрафія Шевченка, написана мовою українсько-рускою. Тепер уже та біоґрафія вийшла книгою по українськи (І. том готовий, II. друкує ся) і по российски.

Крім працї ориґінальної про Шевченка, пок. Кониський переклав з мови московскої і надрукував без пропусків звісні „Записки“ Шевченка, що колись під назвою „Дневникъ“ були друковані в „Основі“ з великими цензурними пропусками. Сї „Записки“ річ дуже потрібна для Русинів, яко найцїннїйший материял житеписний.*) Знаємо також, що

*) Вийшли в III-ім томі творів Шевченка разом (львівске видане).

в календарях не знаходила ся така нежичливість. Що-ж бо собі подумає приміром в серетский повіт сьвіжо прибувший інтеліґентний Русин, котрий може й має охоту в члени вступити, яке то товариство, що оно вже три роки не має голови.

Виповіло ся, що головне товариство „Руска Школа“ не інтересує ся серетскою філією і то треба явно виповісти, бо сей факт був уже нераз на зборах порушений і его висказувало ся з жалем навіть перед делеґатом, якого ту висилає ся все в особі професора Юліяна Кобиляньского. Вправді пан делеґат все впевнював, що то так не є, що головне товариство все має бачність на всї свої філії, однак через занятя при перебудованю „Народного Дому“ і через видавничі справи не стає на тепер єму часу так печаливо заняти ся як се потрібно. Отже потребу бачности над серетскою філією сам пан делеґат мусїв признати, бо на то-ж є головне товариство, аби було кому дбати про успіх філії.

Треба сказати, що філії як н. пр. кіцманьска або чернівска чи вижницка не потребують такої бачности, такої підмоги зі сторони центрального товариства, як се ще все потребує серетска філія. Там цїлком иньші обставини, як в Серетї. Там можуть філії значною силою самих учителїв устояти ся й розвивати ся, коли серетска філія конче мусить ся оглядати за членами з иньших станів, бо руских щирих учителїв так тут мало, що можна би їх на пальцях двох рук почислити. Ясна річ, що товариство з 10 членами не много успіє вдїяти. Та коби хоть ті члени жили близше себе і сходили ся, а то порозкидані по цїлім повітї, трудно їм частїйше до купки на раду зійти ся, ба й навіть сам виділ філії не може свої сили при купі мати. Голова в Серетї, заступник голови п Черепківцях, писар у Балківцях, заступники виділових у Глїбоцї! Аби бодай хоть три виділові, як голова, касиер та писар були в центрі повітовім, то якось би було, а так як н. пр. прийде що до виділу, то нема кому найпотрібнїйшу справу залагодити. В такім разї, аби щось доброго вдїяти, треба би великого духа і пожертвованя, чого в нас на жаль ще брак в одиницях не то в загалї. Роби що, коли нема з ким!

В самім Серетї було якось за часів п. Омеляна Поповича споре число рускої інтеліґенциї. Пригадати собі перші головні збори, аж серце радувало ся тогди, побачивши так много руских голов, тай то дуже поважних. Тепер десь ті добрі люди порозходили ся, на зборах увидиш ледво двох трох серетских Русинів, а що то з того недобрий приклад для Русинів з „провінциї“, то легко при лихих обставинах національного почутя зрозуміти. Бо як н. пр. видить Русин з Глїбокої, що Русин з Серету не зміг ся на тілько часу, аби показати ся на зборах в Серетї, то зараз родить ся в него лиха гадка, по що маю я так далеко трудити ся і тратити дорогий час і гроші? Через таке то недбальство членів трудно стає виділови означити навіть час головних зборів, аби его зазив не був голосом вопіючим у пустинї. Все треба так дивити ся, аби то якось вигідно й дешево їм приходило, аби їх приводив важнїйший домовий інтерес, як головні збори до Серету; хотя й таке зазнавало ся, що чоловік був у Серетї, всї его бачили, а на головних зборах его не було, що вже є крайною байдужностию і маловаженем.

Відколи не стало в нас дорогого нашого основателя філії, від тогди почав чим раз остигати весь запал до спільної роботи. Ще потїшали ся хоть бодай декотрі одиницї красшою будучностию, думаючи, чейже чей засвітить раз сонце і в наше віконце, але надармо. До недавна був бодай один наш чоловік у старостві, тепер там засїдають самі лише чужі люди, хоть они не ворожо виступають проти Русинів, але вже то для нас зимні люди і ми мусимо добре уважати, аби не прогнївити їх, бо цар далеко, Бог високо а за нами нема й кому бодай скривити ся.

Однак не треба ще нам зовсїм надії тратити! Не одно Русин перебув, перебуде й се. Роздивім ся лиш добре по нашім повітї а чей хоть троха на серцю полекшає. Ото не стоїмо ми ще тут на небезпечнім ґрунтї, бо хотя тут знаходимо дуже пестрий конґльомерат ріжнородних народностий, то все таки Русинів тут найбільше. Не стоїмо ми тут ще сам на сам як ті тополї в чистому полї. Навкруг себе маємо цїлий лїс нашого народу, котрий жде нетерпеливо на своїх провідників, гей хоробре війско на своїх ґенералів — комендантів. До них прилучім ся й ми, до тих темних руских мас, розбуджуймо в них почутє рускости, отвираймо їм очи, бо то наша найсьвятійша повинність темному братови сьвітло подати. Передовсїм мусимо ми вправдї свої обовязки в школї точно виповняти, аби не прогрішити ся против шкільних приписів. Хотяй та наша праця в школї все йде для народу, то овочі тої працї сховані ще в будучинї, ми може й не дочекаємо ся їх бачити, а то прецї кождий з нас повинен старати ся ще за житя для свого власного ока якісь овочі виплекати. Денеде в нашім повітї починає вже сам нарід горнути ся до просьвіти. Небудьмо такому рухови противні або й байдужні, всїма силами помагаймо їм здвигнути ся, а они зараз пізнають, що й нам нашу тяжку працю значно злекшить ся. Нумо, братя учителї тепер до дїла, тепер пора добувати слави! Станьмо й ми в ркди трудящих товаришів з иньших руских повітів, беручи й собі за приклад нашого невсипущого дорогого дїяча-основателя нашої філії вп. п. інспектора О. Поповича. Не засмучуймо его нашою байдужностию, не допустїм філію до упадку. Заложила ся в нас філія тов. „Руска школа“, прирекли ми сьвято в час отвореня піддержувати єї, сповняймо-ж свій обовязок, посьвятїмо нашій Руси свої слабі сили! Як у давній бувальщинї вічевий дзвін збирав наших предків на велику раду, так і ви всї на зазив виділу філії зберіть ся громадно, але всї, чи ви члени чи не члени, коли вам лиш добро рускої справи на серцї лежить, на спільну нараду.

Спільно треба-би нам порадити ся, аби наші сили з'єдинити аби тим чином наше товариство одиноке на наш повіт оживити і так для членів як і для рускої суспільности зробити пожиточним. — *Член виділу філії тов. „Руска Школа“ в Серетї*

наш поет працював коло другого такого материялу, коло збираня і впорядкованя листів Шевченка задля виданя їх окремим томом. Листи ті впорядковані віддав Покійний Науковому Товариству, заходом якого вони побачуть сьвіт божий.

Нарештї, дбаючи щиро про розвій нашого Наукового Товариства ім. Шевченка Вп. Кониський подарував ему свою бібліотеку.

Звістки наші були-б не повні, коли-б ми промовчали тут про просьбу вислану нашим письменником 1895 до російского царя, Миколи II. Висловивши про ті утиски, які гнетуть в Росиї наше рідне слово, Вп. Кониський каже до царя: „Найяснїйший царю! Увінчайте славою справедливости початок Вашого царюваня, звелїть зняти усї ті обмежованя, що тяжать над українським словом; дозвольте і нашому слову на рівнї з словом иньших народів Вашої імперії, н. пр. Великоросів, Поляків, Фінів, Латишів і инь. користувати ся з свого людского прирожденного права в церковних проповідях, в школах, в лїтературі і в науцї і таким чином вносити осьвіту в масу українського народу на користь і на щасте усієї Росиї“.

Тепер уже Кониського не стало між нами. Помер завзятий Українець, що звиж 40 років працював пером і словом на добро свого народу. Але слава его не вмре, не загине! Найкрасше-ж пошануємо его память, пізнаючи его твори та переймаючись его любовю до рідного народу.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 18-го грудня 1900.

Новий підручник. Професор тутешної низшої ґімназиї Сергій Шойнаровский уложив нову руску читанку для середних шкіл, яку апробовало мінїстерство просьвіти.

Розписаний конкурс (ч. 25.770) до обсади місця грек. прав. катехита при грек. прав. хлопячій народній школї в Чернівцях з пенсиєю 1800 кор. на рік. Ті, що убігати ся муть о те місце, мають внести подання враз із долученем кваліфікациї, що успіють учити релїґії в рускій і волоскій мові, найдальше до 20. січня 1901 на руки ц. к. правительства в Чернівцях.

Для черновецких міщан. Тому з місяць наша академічна молодїж устроїла для міщан два концерти з відчитами. Уже на другім концертї зійшло ся споре число міщан, що вказувало на зацїкавленє. Потім проф. Пігуляк мав відчит з фізики, але що міщани не були в час повідомлені, то і не зійшли ся. Тимчасом треба було малювати салю „Народного Дому“, не було де сходити ся. Тепер уже сала готова, помальована гарно нашими мережками, аж приємно до неї увійти. Отже знову годить ся відновити концерти для міщан. Молодїж так і робить. Члени „Союза“ устроюють в суботу, дня 22. с. м. о 3 год. по полудни в салї „Народного Дому“ сходини для міщан. У виконаню проґрами будуть брати участь і міщани, котрі тимчасом заснували собі свій власний хор і пильно вчать ся сьпівати у своїм братскім домі під проводом п. дяка з унїятскої церкви. Міщани справили собі також для своєї читальнї пишний і дорогий прапор, вартости з 300 зр., на котрім образи малював артист п. Микола Івасюк. Сей прапор буде виставлений в суботу у „Народнім Домі“, а посьвячене его відбуде ся небавом. Сподїваємо ся, що в суботу зійдуть ся не лише міщани, але й інтеліґенция. Присутність інтеліґенциї додає духа міщанам, отже не треба поминати нагоди. Вступ вільний.

Депутация, зложена з Вп. пп. проф. Калужняцкого, радника Ясеницкого і оо. Костецкого, Левіньского і Матейкова, була недавно в Станиславові у впр. митрополита Шептицкого, поздоровити его з іменованем в імени буков. унїятів.

Похорон Олександра Кониського відбув ся 14. грудня при великім здвигу народу. Щоби віддати останню прислугу помершому талантовитому письменникови і енерґічному громадскому дїячеви, зібрало ся велике число людий, які знали близько покійного і поважали его талант. Цїлу дорогу від Благовіщеньскої церкви до Бойкового цминтаря несла трумну університетска молодїж. На гробі зложено поверх десяти вінцїв; тут же виголошено кілька глубоко трогаючих бесїд, в яких приголошувано загальні заслуги покійного як українського письменника і борця в протягу майже півстолїтної лїтературної борнї за ідеали правди і добро рідного народу. Прочитано рівнож дві поезиї — одну пера Михайла Старицкого, другу, одного із молодих почитателїв таланту покійного, в якій була вияснена незамінима для української лїтератури і єї дїячів утрата в особі О. Кониського, утрата, яку добре зможе оцїнити лише будучність.

Жіночі лїцеї. Мінїстер просьвіти видав провізоричний статут із нормальним пляном науки для 6-клясових жіночих лїцеїв, як також іспитові приписи для учительских кандидаток при таких лїцеях. Науковий плян, що бере на згляд головно нїмецкі школи, є того рода, що без великої трудности може бути уживаний в подібних заведенях із иньшими викладовими мовами. За обовязкові предмети узнано: релїґію, мови: викладову, французку і другу новітну зглядно краєву, ґеоґрафію, історию, математику, природні науки, рисунки вільні, ґеометрию і калїґрафію. Надобовязковими предметами мають бути: сьпів, ґімнастика, ручні жіночі роботи, стеноґрафія а евентуально домашня господарка. Плян науки розложений на протяг шести лїт.

В справі невдалого атентату на нїмецкого цїсаря. Шнацкову, котра недавно у Вроцлаві кинула сокирою за нїмецким цїсарем Вільгельмом, віддали до заведеня для божевільних.

Із житя урядників і слуг желїзничих. Під проводом судового радника краєвого п. Крістля відбувала ся через цїлий минулий тиждень карна розправа перед тутешним судом присяжних проти кількох желїзничих урядників розправа, яка кинула лихе сьвітло на відносини, які витворила бюрократична система між желїзничими сферами. Передвчера майже одноголосно усїх обжалованих освободжено від провини.

Арештоване. В Кракові придержано вчера на ринку Войтїха Пухалу, якого підозрівають о атентат на ґр. Старженьского. Пухалу засуджено недавно за крадїж на 8 лїт вязниці і вислано враз з иньшими вязнями на роботу при реґуляциї ріки в Закопанім. Одначе клїматичне місце в зимі не дуже сподобало ся Пухалї і він по кількох днях зідтам утїк. Доперва вчера пізнала его полїция в Кракові і хотїла арештувати. На се Пухала витягнув револьвер і намірив ся стрілити до комісаря, але полїциянт придержав его руку. Увязненому закидає полїция, що він брав участь в замаху на старосту ґр. Старженьского, а може навіть сам его виконав.

Лябіринт Міноса. П. Артур Еванс відкрив на острові Кретї величезну палату, яка своїм стильом пригадує славний лябіринт, звісний з історії. Палата складає ся з величезного числа кімнат і коридорів. В однїй з кімнат находить ся в серединї престіл з алябасту, в иньшій марморний басен, а в дальшій велика порфірова лямпа на підставі різьбленій в формі льотосу. На коридорах виднїють на стїнах гарні мальовила природної величини; одно з них представляє молодця з грецкими рисами лиця, а иньше півбика а пів-чоловіка. Пан Еванс є певний, що ся палата є тим славним лябіринтом, що єї будував Дедаль на приказ Міноса.

Мешканє по ворожцї. В місточку Кладнї в Чехах винаймив якийсь панок мешканє, в котрім мешкала перед тим ворожка. Через кілька тижднїв не мав він спокою, бо що хвиля дзвонив хтось допитуючись о ворожку. Се так доїло тому панови, що вивісив на дверех свого мешканя ось таку картку: „Повідомляє ся дураків шукаючих ворожки, що она випровадила ся із сего мешканя“. Від того часу мав спокій.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

Хто дістав календарі в розпродаж, а бачить, що вже не має кому продати, нехай зараз відішле їх до нашої друкарнї, бо тут допитують ся, а вже на складї нема. Не робіть так, як торік дехто зробив, що календарі звернув аж на веснї. Хто тодї купує таку книжку, як уже з пів року минуло?

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Найбільша різдвяна Вистава

в торгов. дом Б. БАЛЬТІНЕСТРА (молод.) Чернвці, ул. Головна ч. 3.

Склад ц. к. привілейної фабрики товарів з альпаки і хіньского срібла В. Бахмана і Сп. у Відни.

Бронзові і всілякі річи зі старого срібла як: найновійшого заграничного фабризату годинників канделябрів, карабок, ґарнітури до писаня і куреня, всілякі фіґури і т.п.

Річи зі скіри: торби для дам і мужчин до подорожи, касети, пуделка на листи, торбинки на корм, дамскі пуляреси кешонкові і ручні з найлїпшої шкіри і т. п.

Капелюхи краватки і убраня: з наступаючих найславнїйших фабрик фільцових капелюхів: Barsalino, Giuseppe, Fratello в Александрії, I. Heinr. Ita в Відни, Josef Pichler's і сини в Ґрацу.

Принагідне купно: бурштинові циґарниці від зр. 1·25, 1·50, 2·—, 2·50, 3·—, 4·—, 5·—, до 10 зр. разом з футералїком. Правдиві коци з верблюдної вовни, камаши з сукна і шкіри для дам мужчин і дїтий.

Товари обувяні, лиш добрі фабрикати для панів, дам, дївчат і дїтий. Головний склад французкої фабрики обуви A. Capek і Howlett & White, в Анґлії.

Річи з футрів і ріжні потреби для дїтий: правдиві перскі зарукавки і ковнїри для дам і панів як також ріжні иньші вибори з футрів в великім виборі і умірковaних цїнах. — Плащики для дїтий лиш в лїпшім ґатунку від 1 - 10 лїт.

Зимові річи гачковані: правдивий спідний убир еґерский від W. Benger's і сини Bregenz, все сорти вовняні кафтаники, сподні, панчохи до огріваня черева, колїн і т. п. камаші, рукавиці для дам панів і дїтий викладані шкірою і без шкіри. Кужухові рукавиці до поїзду.

Кальоші і снїгові черевики: найбільший склад з найбільшої петербурскої фабрики.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками;** через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора,** бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und **Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien.** Fabrik: VII/1 (Hietzing). **Rudolfstadt, Nürnberg, Olten** (Schweiz), **Rotterdam, New-York,** 215 Pearl-Street.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, віклъовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлїйским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем.

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнїтур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій цїнї — gratis і franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar, Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізване, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовляю всякого рода обуве для мущин, женщин і дїтий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношене моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 146. Чернівцї, недїля дня 10. (23.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Москвофіли незадоволені.

П. Николай Василько уже вибраний послом до ради державної з IV. куриї, що можна було легко передвидїти. І зараз на привитанє прийшло ся єму перечитати у 274. ч. „Галичанина“ допись із Вижницї, написану ще перед виборами, з котрою ми хочемо познайомити наших читателїв, лишаючи самому послови Василькови відповідь.

Читаємо у „Галичанинї“ таке:

„В середу 12. грудня відбули ся вибори з пятої куриї на Буковинї. У північній части краю були сї вибори переведені при нерівній борбі поміж двома рускими кандидатами, нашим народним протоєреєм Теофілем Драбиком і сепаратистом учителем Єротеєм Пігуляком. По сторонї першого стояла вся здоровомисляча Русь і иньші, нерускі елементи (отже самі москвофіли признають, що за Драбиком були Волохи і жиди — *Ред. „Буковини“*); по другій же сторонї могуча рука краєвого правительства, що дїлала не тілько при помочи своїх орґанів, але і народних учителїв, єзуїтів і Поляків (?!). Нашу сторону ослабляла також деморалїзация, викована між нами, як тепер показало ся, послом Николаєм Васильком. Результат виборів відомий: наш кандидат упав а побідив п. Пігуляк і стояча за ним система. Тому цїкаво буде пізнати ті обставини, що з одного боку причинили ся до упадку о. Драбика, а з другого боку до побіди правительственно-єзуїтско-польско-українськоі компанії.

О. Драбик був поставлений кандидатом на двох зборах, у котрих брали участь усї виднїйші мужі довіря так краєвої черновецкої Народної Ради, як і окружної Вижницко-путилівскої Ради. На послїдних зборах був також п. Николай Василько і старав ся, так само як тиждень перед тим на подібних зборах у Чернівцях, наклонити наших мужів довіря до того, щоби і наша партия поставила п. Пігуляка своїм кандидатом на пяту курию. Коли єму се не вдало ся, то поставив він внесенє, щоби Народна Рада і Вижницко-Путилівска Рада, яко представительки „русско-народної“ партиї, оголосили в руских і нїмецких ґазетах, що „русско-нар.“ партия з уваги на накинену краєвим правительством против волї народу кандидатуру учителя Пігуляка, сим разом не буде брати участи у виборі посла з пятої куриї. Коли прийшло до голосованя над кандидатурою о. Драбика, віддав і п. Василько свій голос за о. Драбиком і до того ще обіцяв піддержувати сю кандидатуру своїми прихильниками, що є виборцями.

На тих самих зборах вибрано (на проєкт п. Валилька) депутацию зложену із пп. радника судового і адвоката Чеховского, професора дра Козака і сьвящ. Кисїлевского, якій поручено повідомити краєвого президента бр. Бурґінїона про запале рішенє. Президент приняв депутацию ввічливо, але виразив здивованє, що москвофільска партия поставила проти п. Пігуляка контракандидата, як між тим в єго домі заключено угоду між представниками обох партий, що з четвертої куриї має вийти послом п. Василько, із пятої знов п. Пігуляк.

Про таку згоду, нїм відкрив сю тайну краєвий президент, нїхто нїчого не знав, а й сам Василько на згаданих зборах відхрещував ся від подібної гадки, хоч з другого боку „з утилїтарних зглядів“ инакше радив. Таким способом хотїв п. Василько ввести нашу партию в блуд і приготивити їй неминуче моральне пораженє. Зі слів бр. Бурґінїона виходило навіть, що єго поінформували, немов би не істнувала уже москвофільска партия, що із неї лишили ся лиш недобитки в числї десяти людий, які не хотять іти за Васильком, і ті десять людий нищуть згоду на буковиньскій Руси.

Невдовзї після згаданих зборів від 14. грудня п. Василько напечатав і розіслав на всї громади і усїм народ. учителям „куріозную заяву“, яка напечатана була в послїднім числї Ґалїчанїна. Рівночасно із тою „фамозною“ заявою розіслав п. Василько і „Відозву“, яку кромі кількох Нїмчиків, Жидів і Поляків, підписав також він сам, Стоцкий, а кромі него „украиноман“ о. Дмитро Козаріщук, учит. Івасюк і др. Воєвідка, в нїчому не тямущі селяни, а до того оо. Осташик, Драчиньский і Маковієвич. Відозва була справлена до сего, щоби при виборах віддати голоси лиш на п. Пігуляка. Характеристично при тім, що о. Маковієвич підписав рівночасно і відозву „Народной Рады“ і „Вижницко-Путиловской Рады“! (Се оказало ся неправдою! *Ред.*) За згодою п. Василька надрукувала фонетична „Буковина“, що на відозві нашої партиї підписані ті, що не дали на се своєї згоди, як о. ставрофор Кантемір і о. Маковієвич, хоча перший згодив ся на се дорогою телеґрафічною, а другий на письмі.

Така дїяльність п. Василька сконфундувала богатьох наших людий, селян (!) і інтелїґентів. Одні зовсїм (?) усунули ся від участи в виборах, другі дали себе наклонити на користь протинародного (?!) кандидата. По скінченю акту виборів зібрали ся наші виборцї, у однїй вижницкій гостинници, де осуджено поведенє п. Василька і принято рішеня, які мають предложити ся до розгляду обом нашим (москвофільским) полїтичним товариствам.

„Православная Буковина“ іще рік тому назад винесла на денне сьвітло роботу п. Василька, але наша гірска „русская“ інтелїґенция, головно-ж духовна, приписувала усе недосьвідченю п. Василька і до остатних часів сподївала ся, що він успіє з'ориентувати ся і наверпеть ся на праву (?!) дорогу. Одначе новійші факти доказали, що ми грубо помилили ся.

П. Василько заявив у своїй кандидатскій промові з 14. падолиста, що нїколи не піде проти принципів москвофільскої партиї, яку благав о піддержанє при наступаючих виборах, а між тим за плечами тої самої партиї лучить ся з ворогами єї, інформує фальшиво президента про неї, веде боротьбу проти нашого (москвофільского) кандидата, а дїлає в користь україноманьского. Видко, „Прав. Буковина“ була в праві, і тим поведенєм засьпівав собі п. Василько вічну память в нашій партиї. Не лиш, що зганьбив своє імя, і підкопав довірє до себе, але й затяг у болото і кинув підозрінє на оо. Осташика, Драчинь-

---

Солодке імя „артист“.

Небо подарувало йому свою іскру.

Взнеслі гадки великих творчих умів, плоди сердечного болю многострадальних мучеників людскости — потрапив з наперу, з ряду черенок чарувати своїм голосом так могутно, пориваючо, сильно, що всїх одушевляв. І тоті взнеслі гадки, чоловіколюбні ідеї, безкраї болї — так неначе ставали перед душею слухачів.

Всї казали: чудесний талант декляматорский!

Мало сего. Його лице — дрібне, худощаве; його глубокі очи; його ввесь вираз тодї зміняв ся, — в хвилях декляматорскої горячки, наличні мясні укладали ся так, що достроювались зівсїм до змісту, який виголошували уста.

Ті, що се бачили, казали: прекрасний мімічний, акторский талант!

Радили йому всї використати сей божий дар. Іскра мала засияти-бухнути поломінию і огріти всїх, що шукають потїхи й тепла в сьвятинї Мельпомени. І ґімназист, іно-що скінчивши шесту клясу, мав стати артистом сцени.

Батько його, корутанський хлїбороб, гадав, що з сина вийде колись „надворний і судовий адвокат“, що оженить ся з богатою віденочкою, стане синдиком якого банку тай розпічне „робити пишні інтереси“. Так стало ся з сином сусїда і тому Міхель так у гору носа задирає.

Але ту батькові ідеали, а там синові ідеали.

Дістав ся наш „артист“ до школи декламациї. Запровадив його сам директор ґімназиї, в котрій він учив ся. Славний рецитатор подивив ся на нового кандидата на артиста і здвигнув плечима. Потому попросив молодця виголосити яку знану річ — оттак на пробу. Молодий адепт штуки виголосив бесїду Антонїя над мощами Юлїя Цезара.

Професор знову здвигнув плечима.

„Артист, артист! в кождім руху й слові з вас артист! додав по хвили...

Тлїла божа іскра, але була й одна велика хиба...

Коли блїдий молодець зголосив ся до дирекциї великого міского театру і станув лице в лице перед директором, сказав сей: Я чув про вас багато доброго. Хвалили вас, підносили під небеса достовірні особи. Але ви маєте одну велику хибу: ви за бридкий на сцену.

Грім ударив. Молодець змішав ся. На блїде лице вибігли цятки румянця. Хотїв завернути домів, але директор, влагодив тоту нагло заподїяну рану:

— Ну, ну! Най вас те, мій пане, не дуже смутить! Може все ще відмінитись...

— Гарнїщим не стану, пане директор! Відмовила природа. І штука тут не поможе!

— Прошу дуже, послухайте ласкаво! Коли не помиляюсь — то один зі славних артистів був також на самому вступі в сьвятиню штуки не зівсїм гарний. Знаєте і бачили Роберта? Він був сухий, вузколиций, з довгим тонким носом. Директор Лаубе не хотїв його приняти в склад театру. — Ви за бридкі на сцену! — сказав. А прецїнь за пару лїт — якже відмінив ся сей Роберт? Хто не знає його креаций в клясичній драмі? Який се знаменитий римський леґіонїст!... Ґімнастика, відмінні условини житя можуть тут причинити зміну на лїпше. Іменно ґімнастика — мудра, по приписам сальонова ґімнастика. Тїло набирає звинности, жилавости, тїло під єї впливом розвиває ся, з'являє певну гармонїю складових частий — рук, карку. Навіть лице — чи бодай його контури обрисовують ся инакше, заповнюють ся, заокругляють ся, хиби уступлять... попробуйте!...

— Тепер сьмію запитати, пане директор, робимо контракт чи нї? — перервав молодий нетерпляче.

— Але прошу дуже! Тим, що я вам сказав на тему вашого вигляду, не хотїв я сказати зівсїм того, що не рад би вас мати! Овшім, ви для мене цїнний набуток! Зробимо угоду! За місяць ви вже на сценї!...

Новоупечений артист вертав урадований. Сердечне — горячо бажана та цїль його вже так близько. Сходить його зоря. Але блеск єї прислонює тяжка, сїра хмара: „за бридкий на сцену!“ Ах, природо! недобра мамо! Кілько то дїтям своїм даєш красне й обіцююче лице, а запукати до душі, до серця — знайдеш пустку! Ох, природо!

Молодець затиснув кулаки. Нї, я словом їх змаґнетизую — тих слухачів моїх. Вони почують крик — рев моєї душі, пізнають і оцїнять мене!

І знова веселий... Дивне те серце артиста!...

Гей, як блищать лаврові вінцї, як совгаєсь по них ясний промінь слави...

— — — — — — — — — — — — —

Про виступ молодого артиста заговорила праса цїкавими голосами.

Одна часопись — строго фахова, додати треба, — сказала між иньшим: „такого пиру, якиц нам приготовив молодий артист, не мали вже давно!“

Один з потентатів критики заявив, що „се безперечно великий талант, що переходить великість буденних мірностий, які ми довший час звикли були бачити на сценї. Може розпічне ся нова ера в нашім театрі: ера талантів“.

Навіть неприятелька театральної дирекциї жидівска ґазета „Сьвітло“ хвалила набуток, але не повздержала ся додати: „не пошкодило-б артистови мати трохи принаднїйший вигляд; се вибиває пятно на всю гру, на вражінє, яке на нас робить сама особа артиста. Але звісно — красоти не прилїпиш“.

Се колька вколола. Але серед тімяму, яким закурено перед „сьвіжим артистом, не принесла тота колька більшого болю.

Запряг ся до працї: умом, серцем, душею. Вроджена любов до штуки, сей внутрішний нагін помагав йому у здо-

ского і Маковієвича і у нічом не тямущих селян, приневолених виломати ся із під народної дисципліни. Мимо таких обставин могли вибори випасти на нашу користь, а що так не стало ся, то винна тому інтеліґенция, головно-ж духовна, на якої індолентність не треба нікому вказувати. Нам гірским людям до недавна закидали сліпе привязане до п. Василька і брак дисципліни народної — але остатні вибори доказали, хто ми. Нашу давну ролю перебрала на себе інтеліґинция. Заставнецкого і кіцманьского повіта. Ми гірняки уже вилічили ся від погонї за червоними поясами і „пособіями“ з релїґійного фонда які обіцяв наш посол (Не дуже — *ред. „Бук.“*), тепер тим живить ся інтеліґенция згаданих повітів. Куди се заведе — Бог знає. Непевність і нерішучість в народних справах, се знак постидної безхарактерности, але погоня за матеріяльними вигодами в заміну за зраду (?) свому народови — се вже не безхарактерність, а щось таке, чим люди мерзять ся (характеристика москвофілів). Але в Бозї надія і т. д.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 22-го грудня 1900.

В виду того, що на Різдвяні сьвята вийде подвійне число нашої часописи, в сїм тижни вийшло лишень два числа еї.

Аванс. Професор при тутешній гр.-прав. висшій реаль. школї, Єр. Пігуляк і професор при висшій тутешній ґімназиї Карль Вольф аванзували до VII ранґи.

Цїсар санкционував ухвалений буковиньским соймом проект ухвали, що дотичить увільненя новоутворених промислових заведень від усяких додатків до податків, з виїмком краєвих.

Зі суду. Мінїстер справедливости переніс судового адиюнта др. Ахиля Рапапорта з Кімполюнґа до Чернівцїв і др Мих. Давіда із Дорни до Садаґури. — Авскультант судовий Мозес Бернфельд іменований адиюктом у Вашківцях.

З почти. Почтових практикантів: Людвіка Брессана в Радівцях, Германа Марію Бартфельда і Рудольфа Майнгольда в Чернівцях, заіменовано почтовими асистентами. — При почтовім урядї у Валепутнї пов. Кімполюнґ заведено від 17. с. м. телеґрафічну службу. — Обмежене урядових годин буде понехане в недїлю 23 с. м. отже тим самим усї уряди на Буковинї мають в тім дни тримати ся урядових годин так, як в буддень.

Депутация від черновецких греко-католиків з поздоровленем преосьвященного митрополита Шептицкого їздила до Станиславова під проводом прокуратора скарбу посла дра Зубрицкого, що через недогляд коректи в попереднім числї „Буковини“ пропущено.

В пять місяців по повени яка навістила була ще в лїтї сторони над Прутом і наробила великої шкоди на зелїзници Делятин-Стефанівка, пущено дня 12 с. м. на сїм шляху перший поїзд. Ну, шкода мусїла бути дуже значна, коли направа тягнула ся аж пять місяців.

Посмертна денунцияция. З нагоди смерти українського письменника і патріота Ол. Я. Кониського виступив „Ґалїчанїн“ під формою некрольоґу з поганою і безличною денунцияциєю покійника, пятнуючи его ворогом і фанатичним апостолом проти Росиї, а при тім відмавляє ему всяких заслуг для укр.-руского письменьства. До денунцияций „Ґалїчанїна“ і его москвофільского штабу привикли ми здавна, бож з сеї кузнї виходили всякі доноси до російских властий на українських і галицких патріотів а особливо добре нам відомої фірми Аделя на покійника. Коли одного разу покійник вертаючи з Галичини купив в Ставропігійскій книгарнї книжочок „Просьвіти“ і иньших галицких видань, які предложив в Волочисках до перегляду, держали покійника цїлу ніч у ваґонї запертого і піддали ревізиї до нага наслїдком денунциациї з кузнї тутешного москвофільского штабу, що він везе революцийні женевскі проклямациї. По довгих, томлючих індаґациях, які провадив з покійником шеф жандармів Новицкий, виявила ся повна невинність покійника що до Росиї. Отак то поступав відомий „муж довіря“ народовецко-кацанской консолїдациї з покійником і иньшими українськими патріотами.

Артисти побили ся. На торжестві відкритя першої вистави в палатї штук красних у Варшаві, прийшло межи двома найпершими артистами польскими, директором Академії штук красних в Кракові Юл. Фалатом а малярем Войтїхом Коссаком, сином пок. Юліана, до прикрої сцени, котра скінчила ся чинною зневагою Коссака. О що пішло тим обом артистам, котрі ще до недавна жили в дружбі і навіть спільно малювали „Битву під Березиною“, годї знати. Польскі ґазети кажуть, що Фалат полював давнїйше з нїмецким цїсарем Вільгельмом, котрий тепер протеґує Коссака, отже припускають, що цїла авантура була може наслїдком зависти о протектора. Але як би й не було, досить, що став ся скандал, і то ще тим більший, що в місци призначенім на сьвятиню для штуки, і підчас самого торжества відкритя першої вистави. Кажуть, що Коссак не хотїв подати Фалатови руки, а той тогди вдарив его в лице. Став ся нечуваний скандал, котрий ґазети рознесли по всїм сьвітї. „Kuryer Warsz.“ пише о тій справі: Висказуємо жаль, що до залагодженя особистих рахунків вибрав собі п. Фалат сьвятиню нашої штуки і день торжества інавґурацийного. Така зневага, то кривда, зроблена цїлій нашій суспільности, кривда, котру як найстрогійше треба осудити. — Дальше докосять, що заряд товариства заохоти до штук красних висказав дир. Фалатови нагану з причини згаданої афери, а 36 артистів ухвалило публичну відозву осуджуючи цїлу ту подїю. Фалата не запрошено на равт до ґр. Замойского, де впрочім і Коссак не показав ся. Межи Фалатом а Коссаком онодї відбув ся поєдинок на пістолети з триразовою виміною куль і на віддаль 10 метрів а вислїд з него був такий, що по першім стрілї оба артисти хибили, почім Фалат перепросив Коссака і виїхав сейчас до Кракова.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, щó купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

СЬПІВАК.

(Оповіданє з болгарского житя)

ПЕТРА ТОДОРОВА.

Вже давно післало осїнне сонце свій перший слабий блеск через мраку і зазирало в заліплене папером вікно до маленької хатини; але Стоян все ще не хотїв вставати. Він скорчив ся, обвив собі голову покривалом і хотїв себе примусити до сну — хотїв спати, спати, і більше не пробудити ся! Але чим більше силував ся він привести свого духа до спокою і приданити кожде порушене своєї душі, тим живійше починали его мисли працювати, одна за одною складали ся в рад, і не давали ему спокою в ліжку. Він перевертав ся з боку на бік, замикав очи — але мов заховані поломінь бухало щось у нїм....

буваню симпатий публики, лаврів і — грошей.

Отець не гнївав ся вже на сина, про котрого читав так часто „друковане“.

Красота не приходила на лице, а слава росла...

А прецїнь таки той брак красоти пімстив ся на нїм. За які лихі вчинки? За чиї гріхи?

— — — — — — — — — — — —

Приїхав славний артист із заграницї на гостинні виступи до нашого театру. Ролї мав такі самі, як наш артист, але не так широкий репертуар. За те ширшу славу з любовних авантур. Красавець великий — бував часто героєм у тїсних дамских будуарах.

Приїхав у місто попереджений голосною фанфарою. Дами з високого товариства перешептували про него всячину. Юнакерия подобає ся жіноцтву, до того ще у гарного мущини. Погубили свої серця, що так часто вже губили ся в житю.

Виступи гостя були його справжнїм триюмфом. В театрі його оплескувано, обкидувано вінками, китицями пахучого цьвіту. Сотки дамских льорнеток вимірювались на особу „красного артиста“. Преса з початку не дуже то одушевлялась гостем, бо не було справдї чого одушевлятись: трохи таланту, знакомства і обутя зі сценою, богато афектациї і жарту. При тім надмірна певність себе.

Артисти грали на переміцу. Гість мав виступи між виступами нашого артиста.

Поволи, поволи можна було запримічувати в театральних рецензиях порівнаня обох. Знатоки мусїли іти за голосом справедливости і признавати пальму першеньства свому артистови.

Але попри тому слїдно було в деяких журналах, що симпатиї натягають ся в бік гостя. Всемогуча клїка дам подала пізнати силу свойого впливу і гроший.

Одного дня появила ся в часописи, котрої редактор був добрим приятелем і знакомим дуже впливової дами з найвисших верств столицї, оцїнка, що викликала сензацию. Хвалено тут заграничного гостя: „і інтеліґенция і темперамент і поглублене та знамените обдумане креациї“. До того додати „симпатичну появу гостя, що в клясичній тозї подобає на воскреслого Аполлїна“ — а стане ясно, що тут письмо за диктандом якихсь дрібних, кармінових — може й мальованих — уточок. В „старім“ артистї доглянено хиби: коли на сценї виголошує взнеслі тиради, то подобає на хлопчика, що намагає ся страшити меньшого братчика, щоби не кричав. Вкінци додано управі театру щиру пораду, щоби не залишила нагоди набути таку гарну силу для себе, тим більше, що артистів контракт з його дирекциєю вже не з'обовязує. Про се довідалась одна з найгорячійших поклонниць таланту „хорошого артиста“.

Тимчасом склало ся так, що і нашому артистови доходив до кінця речинець угоди. Зближала ся небезпечна хвиля, а він — наївний — не думав, не вірив, що таке з ним складе ся.

Всемогуча протекция дам перевела своє в дїло.

Одного ранка заявив директор театру нашому артистови, що до роль, які до тепер він мав, заанґажований дотеперішний гість, бо зискав собі величезну симпатию публики. Його виступи „робили касу“, як рідко.

— При обширній скалї вашого таланту гадаю, що зложите собі незабаром иньший репертуар, сотворите рівно знамениті креациї, як не самих котурнових, то бодай иньших важних роль і я охотно... радо...

— Нїколи, нїколи в сьвітї не буде сего!... Ах, мої ідеали, де ви?... крикнув „артист“ і мов ражений громом вибіг з канцеляриї...

Чув я нераз, що сьпіваки, утративши голос а за тим і триюмфи, попадають в меляхолїю. Сильне враженє зробила на мене вичитана подїя з артисткою, що була улюблена в публики довгий час. Але з затратою голосу мусїла запримічати кождої вистави, що й давне одушевлене публики ізза неї зникає цїлковито. Раз тота сьпівачка виводила одну зі своїх брилянтних, давних попись-ових арий — публика тепер була нїма, не така, як колись. Нараз голос їй відмовив, сьпівачка „пікнула“, дав ся чути з котроїсь ґалериї свист і за хвилю сьпівачка виводила брукову арию на сценї! Збожеволїла! Душа заболїла по власній траґедиї!...

А він — за пару днїв був у домі божевільних. Глубока меляхолїя прислонила своїм киреєм чутку, артистичну душу...

І не знав, що про нього вже гадала управа иньшого великого театру, а тепер не знав, як за него розпибались по часописам і викидували дирекциї нелюдский учинок, а клїцї брак артистичного смаку, душі і т. д.

* * *

По минулих днях слави і болю прийшла проза буденного житя. В тій епосї я його пізнав — того нашого артиста...

Харчував ся в господї, до якої ходили самі не дуже заможні люди. Старець з дрібним, гладко вибритим і рухливим лицем — звертав увагу всякого, хто любує ся в обсервациї велико міских типів.

Я з ним пізнав ся так, як звичайно пізнають ся люди в великих муравлисках сьіта. Розговорив ся старець, ударив в елеґійну струну, розповів своє минуле й теперішне, бо про будучність не мав що розповідати. Вона стояла перед ним як велика темна пустиня, на краю з котрої темнїла могильна яма...

— І грошей не доробив ся і слави нї! Бо щож тота дрібка часу могла мині принести?

— Треба було остати при меньших ролях, так велїла сама практичність — кажу йому.

Старий поглянув на мене такими очима, що нелюбо промовляли: або ти знаєш що говориш? По хвили промовив.

— Чи орлови добре жити в клїтцї, скажіть — славно в нїй орлови?

Потому й сам на се відповів!

— Нї не гарно орлови в клїтцї. Молода буйна сила рве його в гору, високо — високо, на стрічу срібним хмарким, буйним вітром, золотому сонцю, небесам!... Але я тїшу ся бодай тим, що жив у палатї-раю штуки... Я еї розумів, відчував і був щасливий... Ах, бо се есть правдиве, високе щастє й невимовна розкіш — житя в сфері краси, штуки!... А тепер, ах тепер я так нужденно заробляю на хлїб, так нужденно...

Замовк. Лише уста його рушали ся, мов що пережолобували і лице прибирало що-раз любий вигляд, уявляло інтересну гру мімічну — уриваву — коротку — нервову. Але як заробляє на хлїб — не скавав сердега. — — — —

— — — — — — — — —

Пізною порою ночи сидїло споре товариство молодих Русинів-студентів у нічній каварни „сіосї Raches“. Відвідували наші молодцї сей льокаль від часу до часу, бо тут можна було рускій братнї викричати горло, висьпівувати про „бурлаків, що зійшли ся до одної хати“ і при веселім настрою так собі для розради побалакати з хозяйкою „polską dębą“ (Вона — себто хозяйка — походила з народу, ще во время оно споживав безплатно манну в пустини, робив цеглу фараонам, бив чолом перед золотим телятем і по довговіковій вандрівцї почестив своєю появою австрийску Галилею, що знову безплатно споживає хлопске мясо і гордує паньску шкірку...

Сидїли „бурлаки“ й вели горячий спір на якусь полїтичну тему. Аж от відчинили ся двері і до каварнї всунув ся сухенький чоловічок зі скринчиною під пахою. Сказав „erlauben meine Herrschaften! і став виймати зі скринчини ріжнородні перуки, шапки, каполюхи.

Через цїлу ніч думав Стоян про се і все лиш про се, що він сегодня не встане; він хотїв лежати у постелї, щоби не потребував нїкого бачити, з нїким говорити. І вона аби се знала: так легко серце не перемінить ся... Чим виднїйше ставало, тим гірше мучив его неспокій у кутрі; він не годен був стерпіти сего.

Нерішучо випростував ся нарештї, оглянув ся по вузкій хатинї, кинув лїниво біле одїло на бік і став перед ліжком. В хатї панувала глубока тишина. В тій тишинї, здавало ся, спочивала таємна журба. Він протер собі змучені очи і его обгоріле лице почало оживляти ся; він повів рукою по вусах, що отїняли его вузкі, червоні уста і дивив ся задумчиво через вікно на двір, на починаючий ся день, котрий з вершків Балкану спускав ся у низ.

„Сегодня все скінчить ся“ — се протягло ся тяжко через его думки, і він почув такий біль, мов би его серце стягнуло ся до купи. Єму стало тяжко віддихати, так якби який тягар давив его груди, якби почорнїлі стїни его душили, придавлювали... О, коли-б надійшов вітер, звіяла ся страшна буря, щоби его забрала з собою і занесла аж на конець сьвіта..., так без огляду, на віки... щоби він забув мислити...

Безцїльно пішов він до дверий, стукнув у них і вийшов на двір. Перед ним лежало село в тишинї, мов у снї. Помежи плоти стояли копицї сїна, там спочивали вівцї, що заспані звисали голови, коло тої там стодоли стояла корова, що дивила ся в сьвіт дурноватими очима. Стоянови здавало ся, мов би то він повернув десь гет з далека до свого села; чужим і дивним здаєть ся єму все — і він самий. Він не може рішити ся вийти, якась невитолкована боязнь тримає его, так як би він віщував, що може когось здибати, що хтось може єму щось такого сказати, чого би его серце не могло знести....

„Але куди тепер?“ питає ся щось у нїм.

„До них?“ і він тремлить при сїй думцї — „я-ж ще не стратив розуму... ще не здурів... як я знесу їх вид? Всї будуть дивувати ся чого я хочу...“

Бездїльність почала его мучити; він хотїв рухати ся, працювати, але сам не знав, що єму би почати. Его душа була повна, богато в нїй назбирало ся... він хотїв говорити, кричати, лише не мовчати. Але слова розпливали ся єму в устах.., а в хатї було так пригноблюючо,.. тут не міг він довше видержати.

Стоян обернув ся на бік, і побачив у кутї на купі хворосту свою пастирску палицю і свою торбину. „Я пожену вівцї на пашу“, прийшло єму нараз до голови. „Але сегодня... чи сегодня не недїля?“ чує він мов шепіт чужого голосу. „Ах, що менї на тім залежить?“ силкує ся він відповісти — „як маю дурно йти, то лїпше пожену вівцї на гори, по другі не буду повертати..... лиш наші...“

І не надумуючи ся більше, вертає він скоро у хату, бере кусень хлїба і кладе его в торбину, потім досягає з вікна свою сопілку, а заложивши єї за пояс, виходить на подвіре.

Тут стрічає его мати. „Чи не хочеш ти вівцї вигонити?“

Він пішов до стайнї і здоймив ненароком голову в гору, мов би хотїв подивити ся на погоду. Небо було захмарене, але тут і там почало прояснювати ся.

„Що буду робити? От стою дурно... лїпше випроваджу вівцї...“ відповів понуро, отвираючи низькі двері від стайнї.

Живо товпили ся волохаті вівцї на подвіре і перебігаючи одна другу бігли до виходу. Стоян гонив їх наперед себе, вузкою стежкою, що вила ся поміж низькі плоти. Сумно стояли полишені огороди, подвіря і лїпянки, нїде не заворушило ся живе сотворінє, так мов би густе, захмарене небо збушило всїх під своїм твердим покривалом. Ставлячи лїниво свою палицю перед себе, ступав Стоян дорогою, так як би не мав відваги звести очи до гори. З обох сторін провадили его ряди хат, а замкнений поміж їх стїнами, чув він, як груди его були мов придавлені — і спішив ся вийти на волю, на самоту.....

Мов у снї відбило ся о его ухо: „Добрий день, Стояне!“

Він підніс голову і побачив з правої сторони надходячу якусь жінку; вона мала на собі червоний пояс, і несла в лївій руцї зібрану свою коротку спідницю; із злосливим усьміхом звернула ся вона до него.

„Ти сегодня вівцї вигониш? Т... сегодня недїля“.

І в єї голосї пробивав ся глум із чогось, що їм обоїм добре звістне. Вони розуміють себе. Але Стоян удає, що не чує єї слів.

„Прощай“ відповідає сухо, не ставши навіть.

І знову вплив він свій зір на вівцї, що із спущеними головами плентали ся перед ним і немов его тягнули за собою. Тут здойме ся одно руно до гори, тут стрясе ся друге, підніме ся по над хребта иньших, і знов зникає як легка хвиля у тихій водї.

Щось мов мрака стоїть Стоянови перед очима, без тями поводить він своєю палицею туди і сюди.

Нарештї він опинив ся конець села. Перед ним з'явили ся дві дївчинї, що балакали весело.

„Дивись, Стояне!“ При тім штуркнула одна другу сьміючи ся, і дивлячи ся цїкаво, допитливо на него.

Поволи підняв він свій зір на них, але не сказав і слова; здавало ся, що жура, яка пробивала ся в его очах, заморозила веселий сьміх на їх лицях, бо вони стали тихо, в нїмім зачудуваню.

„Всї взирають ся на мене... всї знають се“, найшла на него думка, як, він виходив із села. Але нїхто не бачить, як він мучить ся, нїхто не видить, яка глубока рана в его душі.... А може він те все висказати, що назбирало ся в его грудьях? Чи є с л о в а на се? Слова на се?

Здає ся єму, що цїлий сьвіт потопає у темраві... хвилї жури затопили его. Він стоїть з далека від других, бо всї відсувають его на бік, усї дивлять ся на него... Він не має нїякого бажаня, нїякого розуміня, его серце застигло під тим усїм...

Коли він так поступає за своїми вівцями, що тягнуть его по камінистій стежцї все дальше в гору, то хотїв би все лише йти дальше і дальше, аби нїколи не відпочити.

Перед его очима розстелив ся далекий образ:

Перед ним розкинені безладно верхи і пасма гір, що їх покрили нїжно своїм темно-зеленим коверцем озимини; почорнїлі шпилї Балкану обвили округ своїх голов мрачний турбан, а там і тут на їх плечах зловив ся перший снїг, Онде визирає чорна, гола скеля, що бачить свій образ у замерлій водї ріку, котра мов гадюка веть ся у єї обнїжа.

Нїде анї живої душі.

Так мов би жура кинула свою тїнь на природу, все сумне, зівяле.

Стоян спер ся на свою палицю, і дивить ся за вівцями, що товплять ся там на прогалинї.

Єму здаєть ся, що з его душі розливає ся якась хвиля далеко, широко, і мов злучає ся зі всїм, що его окружає.

„Тепер“ — так мигнуло єму через думку, тепер вона віддає ся... І се рве і метушить его серцем так, якби мало вирвати его з грудий.

Але він далеко, далеко у другім сьвітї. Межи травою і лїсовими деревами, що шепчуть до него таємничо і він чує ся з ними збратаним... непоняте чуте огортає его. І звільна, звільна розливає ся в его грудях те, що его мучить... і щось живуче формує ся в нїм. Дивне довіре і якась власна сила розбуджує ся в его душі.

Стоян не може вірити, его голова не може сего зрозуміти; вона, его Раїка, сегодня віддає ся!...

Він збирає всю свою уяву, силує ся представити собі єї коло Николи... як молоду жінку — годї, не може... Перед ним встає з цїлою силою те любе лице: легко зарумянені, нїжні щоки, соромливо спущені малі очи, котрих блиск легко заслонений чудовим, таємничим серпанком. І він бачить — не чує, але бачить, як єї рожеві уста шепчуть: Я не бою ся тебе... тебе нї, Стояне“...

І так, якби в сїй хвилї впав на него єї повний, самосьвідомий погляд, заворушило ся щось у нїм, і его душа потонула цїлком сама в собі.

Спомини обняли его і понесли з собою.

Темна ніч.., він і вона... обоє повертали самі з веселих вечерниць, де сїльскі хлопцї і дївчата були зібрали ся. І вони йдуть із села, що потонуло у снї. Вони йдуть і мовчать. В его душі горить щось і мучить его... але він щасливий, ах, який щасливий... Замість, як звичайно, жартувати, сьміяти ся, збиткувати, чує ся він здержаним якоюсь загадочною силою... нї словечко не перейде через его уста... Але він чує єї, він чує єї віддих, кожде єї порушенє, і єму так мило... Вони обоє, як дві постати з казки, ступали через кладку, що вела через ріку, і він бачив з утїхою, як повний місяць кидав їх тїни на срібристу, рівно пливучу воду... Коли зайшли під надвисаючі галузи верб, що мовби їх затримували, притулили ся до себе... і він задрожав... Мов у мрацї потонули в него змисли его очи стали вогкі, так якби его душа зворушила ся у найглубшій глубинї, і в нестямі обіймив він сильною рукою її нїжну стать... Вона не боронила ся... Тебе не бою ся, тебе нї, Стояне . . .

І в тій хвилї — мовби все те, що їх дїлило, впало на землю, здавало ся: нїхто їх не розлучить .

На другий день очікував єї Стоян при керницї.

І вона була его — его до вчера... Всюди в селї, на вечерницях, молоді, старі, уважали їх за наречених...

„Тепер вона вже віддана...“ мов блискавиця шибнула думка в нїм і відогнала всї спомини.

Там поміж верхами Балкану показало ся блїде, осїнне сонце і кинуло один погляд через хмару в низ; якось по мачошиному сьміє ся воно до заспаної ще землї. Поодинокі дрожачі промінї блукають по вершках і вузкий, блискучий міст розпростирає ся від шпиля до широкого хребта гір.

Немов би животворне сонце і его пробудило до житя; его дума розяснює ся і повний сили ступає він дальше.

Стоян повів оком по сонячній поверхнї що чим раз більше розходила ся, і нові погляди, нові далечини мов би розстелювали ся перед ним...

„Сьвіти ясно, миле сонце,“ приходить єму на думку, нехотячи, на пів несьвідомо.

І в его душі прозябає, в его грудях ворушить ся щось, набирає постати, через его мозок бігають образи, думки і розливають ся знов одно за другим якісь єму не зрозумілі чутя. Єго пре говорити, голосно кричати, здіймити ся, до лету руки розкласти і простягти, але він не знає, як се все... Єму язик звязаний, він чує якусь силу в собі, котра не може розвязати ся, слів єму не достає...

І знов: „Сьвіти ясно, миле сонце!“ і мовби новий сьвіт отворив ся перед его духом, причувають ся слова: „сьвіти ясно, огрівай“ — его думки тягнуть его наперед і якась загадочна сила пре з него: „щоби моє бідне серце, віднайшло пропащий рай.“

Єго уста отворили ся, і він крикнув так голосно, як лиш его голосу стало:

Сьвіти ясно, миле сонце,
Сьвіти ясно, огрівай,
Щоби моє бідне серце,
Віднайшло пропащий рай.“

Слова лили ся єму з глубини душі. вони плили в легких хвилях пісні і розходили ся далеко, далеко...

Все кругом було мовчаливе, мов у собі сховане, мов би слухало в повнім забутю жалісної пісні пастуха, що лила ся далеко, несучи з собою біль і журу, і потім кінчила ся незначно нїжним звуком, завмирала...

Вітер почав шепотїти в обдертих з листя галузях, з неозначеної далечини обізвала ся якась осиротїла пташка, а з далекої, далекої сторони лунає чудово пісня.

Стоян чув ся у глубинї душі споріднений з природою, що его окружала: его дух продер зимний подув осени, і єму самому не знати як, виходило слово за словом з уст: усе сердечнїйше, жальбїйше розносив ся его голос.

Тяжко менї на серденьку.
Деж найти на біль сей лїк!
День і ніч нема спокою —
Так пропаде марно вік.
Тяжко менї на серденьку.
І нема на се лїку,
день і ніч нема спокою,
так і звяну без віку.

І кругом почала звенїти пісня.

Балкан вторував понуро, глубоко, шльохане пішло лїсом, жалібний шепіт по високих травах, і в тиху журливу пісню злив ся голос цїлої природи.

Стоянови здає ся, що він пробудив ся в якімсь иньшім савітї, все навкруги него веростає, стає вирасним... він глядить у сумне лице сеї природи, що заховує своє житє, сама в собі закриває ся і тихо перходить у свій зимовий сон.

„Раїка віддає ся... Я сьпіваю...“ шибнуло в его думках: тепер час мовчати і сумувати...

Але він не міг оперти ся тій силї, що его спіймала в свої руки, не міг від неї вирвати ся... він чув своє житє привязаним до того всего, що его окружало. В его піснї лежало щось повне житя, повне чару, що его підвисшало, до Бога підносило; щось, що дрожало в кождім зівялім листку, зрошеній траві, блїдім сонцю, мрачнім небі.

І з глубини серця почав Стоян на ново:

Слів нема, щоб нарікати,
а на плач не маю сліз —
тілько з вітром пущу пісню,
а єї повторить лїс...

У своїх словах чув він оживляючу силу і якась солодка жура плила з его душі. В его грудях, здавало ся, щось підносило ся а его біль падав усе низше, низше...

Нараз затримав ся. Він глянув навкруги себе... кругом усе тихе, сумне... Вітер почав бавити ся зівялим листем. Поволи, лїниво здоймало ся воно в гору і тихо шелестячи падало знов на землю. І в їх шелестї чути було мов таємний сум, мов пісню без слів, мов мрачні спомини щасливих днів...

Стоян ступав наперед до старого дуба, опер ся о его пень і нехотячи витягнув сопілку ізза пояса.

І за часок почала сопілка скаржити ся, плакати. і наново завторували їй вічний Балкан, лїс і осї трави.

„Сьвіти ясно, миле сонце...

Пісня понесла ся у вічні далечини, і в своїм болю відчував пастух несказане щастє...

Переклала *Євгенія Ярошинська.*

Був се мій знакомий „артист“.

Не пізнав мене. Натягав одну перуку за другою, достроював до того лице, втягав який капелюх або шапку і ставав кождої хвилї иньшим чоловіком з вигляду. Що пару хвиль він відвертав ся до стїни, стягав, перекривлював, морщив, витягав лице — скоро й нервозно, накладав свою перуку й накрите на голову і обертаючись до видців виголошував горляним, сухим голосом імя особи, яку мімічно представляв: „Наполеон, Йосиф II., Шілер, Ґете, Бісмарк“ і т. д.

Ми глядїли на него і не могли не признати, що фізіоґномії осіб удавались йому „з портретовою вірностю“.

Але один з товаришів знудив ся тим спектаклем. А може й не в силї був глядїти на прикрі, нервові рухи старечого лиця.

— Коби він вже раз забрав ся! Псує нам забаву! — сказав, а звернувшись до старого додав:

— Красно, красно, але ви вже змучили ся, може закінчите, Herr Künstler?

„Künstler!“ Се слово неначе з'електризувало старого. На лици з'явилась солодка — щаслива усьмішка, що немов говорила: ах, яке солодке імя „артист!“

Опамятав ся, хопив капелюх у руки і мов у горячцї сонний, рухаючи лицем, приступив до нас збирати гроші за свою „штуку“. Ґелери посипались, старий запакував свою артистичну ґардеробу в скринчину, сказав: „danke schön, gute Nacht, meine Herren!“ і вилетїв на двір, як би його хто гонив.

„Я так нужденно заробляю на хлїб, так нужденно“ — його колишні слова пригадались менї і дзвонили на днї серця цїлою силою болю...

І я погадав: як легко людска злоба, марна забаганка й підкопна робота підлих душ може вбити щастє чоловіка...

Сильвестер Яричевський.

Буковиньский сойм.

В четвер дня 21. грудня відбуло ся друге засїданє буковиньского сойму.

Предсїдатель: Маршалок Лупул; секретар: судовий радник др. Сімиґінович.

При правительственнім столї: Єго ексц. президент краю бр. Бурґіньон і радники прав. краєв.; Барлеон, де Фекете і Захар.

По прочитаню і справдженю протоколу зложив ректор унїверситету др. Гавке посольске приреченє. Відтак відчитано всякі петициї, які вплинули до сойму і придїлено їх до комісий. Потім відчитано интерпеляцию в справі основаня православної дївочої школи, чому єї доси не отворено, хоть п. президент в маю перед соймом обіцяв, що ту школу мають отворити вже в вересню сего року.

Потому подає капітан краєвий до відомости сойму, що цїсар не санкціонував статуту для краєвого закладу божевільних, бо були там деякі помилки. З тої причини вносить Видїл краєвий новий поправлений статут, котрий придїлений до комісиї адмінїстрацийної.

Коли прийшла на порядок нарада над законом, що ним мав запровадити ся податок від горівки, сказав п. президент, що він дістав відомість з мінїстерства, що сойм в Дальмациї того закону не ухвалив і длятого нема потреби радити і нашому соймови над тою справою, бо цїсар був би санкціонував такий закон лиш тодї, якби сойми у всїх краях такий закон ухвалили. З тої то причини сойм приступив до наради над другою справою, яка була на порядку, т. є. над провізоричним прилїмінарем краєвим на половину 1901-го р. До тої справи промовляв др. Янко Флондор. Він сказав, що він буде голосувати против провізоричного прилїмінара краєвого, бо не має довірія до правительства краєвого. Правительство робить все, щоби лиш погіршив ся стан маєтку краєвого. І так при будові желїзницї з Кімполюнґа до Дорни треба було робити в Местиканештах тунель. Ту роботу віддало правительство чужоземцям, через що наші робітники втратили заробок. Два братя Таббери з Відня добули сю роботу для себе за велику суму, а відтак відступили єї другому, при чім заробили на кождій сотцї по 25 зр. Не досить на тім, вони ще видали 40 тисяч зр. на то, аби впливові особи постарали ся для них о ту роботу; тих 40 тисяч роздали они межи ті особи. (Пос Николай Василько перебиває: Котрі то особи? Назвіть їх!) Так шафує правительство грошем краєвим.

Так само і в справі заснованя цукроварень на Буковинї робило правительство на шкоду краю, бо в краю могли ми мати цукроварню без того, щоб край давав на ню свої гроші. Відтак почав скаржити ся на старостів і на п. президента за вибори до ради державної, що старости мішали ся до вибору, силували людий голосувати на своїх виборцїв, але капітан краєвий перебив Янкови Фльондорови єго промову словами, що вибори до ради державної не обходять сойм а раду державну, отже треба говорити до річи. На то сказав Янко Флондор, що коли єму не вільно про се в соймі говорити, то він скінчив своє слово.

Підчас тої промови зірвала ся велика буча, бо Флондор, хоть не назвав імя Василька, але все єго зачіпав так, що виходило з того, буцїм то Василько взяв від Табберів лапове за те, що їм придбав роботу при тунелю в Местиканештах, тай що Василько негоноровий чоловік, бо ось то сойм ще має займати ся тим, щоб єго зробити чесним чоловіком. На то відозвав ся Николай Василько такими словами: „І той лайдак сьміє таке тут говорити“! За те завізвав капітан Василька до порядку.

Янкови Флондорови відповів відтак п. президент краєвий, і доказав єму актами, що все те не так було, як оповідав Янко Флондор. Особливо відпер п. президент закид за надужитя старостів при виборах тай за справу будови тунелю в Местиканештах. На него нїхто не має впливу, хоть він мусить з ріжними людьми говорити, і всякі люди до него удають ся з ріжними просьбами. Він мусить їх приймати, бо він є цїсарский урядник, але робить все так, як закон приписує.

Справу будови цукроварень пояснив соймови радник правительства Фекете так, що всї про добробит краю дбалі люди від давна старали ся, аби завести на Буковинї цукроварнї. Се було дуже тяжко, бо гроший нїхто не хотїв дати. Аж як найшла ся фабрика в Пшеворску, що згодилася на то за підпомогою краю і фонду релїґійного будувати цукроварню на Буковинї, і аж як всї акта в тій справі предложені були вже цїсареви, аби цїсар позволив з релїґійного фонду гроші на цукроварню, тодї то зголосила ся і друга фабрика з Хропіну, що хотїла ставити свою цукроварню і ставить єї в Лужанах. Правительство тому не є противне і тїшить ся навіть, що за одним заходом мати ме Буковина аж дві цукроварнї.

Відтак бар. Мустаца висказав жаль волоского клюбу задля неприличних слів Николая Василька, котрі понижають честь сойму.

Наконець Наколай Василько сказав, що дуже жалує, що сї слова єму вирвали ся, але він не міг инакше, бо поступованє Фльондора против него вже з давна є таке, аби єму честь відобрати. І длятого хоть Николай Василько дуже жалує, що мусїв се в соймі сказати, то він тих слів таки не бере назад, але мусить Янка Фльондора назвати ще і боягузом, бо він яко офіцир доти не сьміє сказати, що Василькові слова єго не обходить, доки не докаже, що Василько є нечесний чоловік.

За слово „боягуз“ знов дістав Василько упімненє від капітана краєвого.

Відтак сойм приймив внесок комісиї фінансової, щоби через 6 місяцїв 1901-го р. побирати до фонду краєвого 42 сот. від 1 корони податку.

Дальше ухвалив сойм побільшити число лїкарів при краєвім шпитали в Чернівцях так, щоб окрім директора шпиталю, було там ще два прімарії, два ординариї і 9 секундаріїв.

Наконець ухвалив сойм дати з фонду краєвого 10 тисяч корон на памятник для упавших в війнах вояків і офіцирів 41-го буковиньского полку з нагоди сьвяткованя 200-лїтного ювілею сего полку.

Трете засїданє сойму відбуло ся в пятницю, дня 21-го грудня.

Посмертні † оповістки.

Теодор Яницкий, учитель з Довгого коло Янова в Теребовельщинї, упокоїв ся дня 16 с. м., упавши жертвою тифу. Покійний знаний читателям часописий із фейлетонів, в котрих виявляв ся щирий гумор і велика здібність обсервациї житя. — **О. Ісидор Литвинович**, парох в Бабинї на Буковинї, свояк митрополита Спиридіона Литвиновича, упокоїв ся дня 8 с. м. в 58 роцї житя в 33-ім священьства. В. є. п.!

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях поручає Буков. ілюстрований православний **КАЛЄНДАР** на рік звичайний 1901. — Цїна 35 кр. — Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлїйским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнїтур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій цїнї — gratis і franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша

річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 от., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Gietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях
З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.
За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

Відсутнє число

Ч. 148. Чернівцї, пятниця дня 15. (28.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Торги про наше житє.

Нетерпимість віденьского двотижневника „Славянскій Вѣкъ“ до українських справ, нехтоване усього, що носить на собі цїху українщини, викликало обурене навіть у чужих людий, що зовсїм не мають нїчого спільного із „сепаратическимъ движеніемъ украиномановъ въ Галиціи“, як ми про се писали вже в „Буковинї“ в місяци падолистї с. р. Редакция згаданого журнала була в клопотї супротив таких арґументів, які поставив професор свобідної школи полїтичних наук у Парижи д. Ґедоз і довго не відповідала на закиди тогож. Пр. Ґедоз вказав у письмі до редакциї на пративенство собі самому і панславяньским ідеям через написане на окладинцї титула у всїх славяньских бесїдах з виїмком українськоі, між тим коли „Славянскій Вѣк“ має бути „всеславянскій органъ“. „Таке пропущене — каже д. Ґедоз — робить на кождого чоловіка, що бажає усякій нациї розвою, дуже лихе враженє“.

На се читаємо в 9. числї тогож журнала довженну відповідь д. „Вѣщого Олега“ (А. А. Башмакова з Росиї), якого короткий зміст такий, що д. Ґедоз не розуміє славяньских відносин, що добре єму із Парижа критикувати ідеї „Слав. Віка“, не знаючи зовсїм того, що дїєть ся поміж Словянами. Нехай він поживе дїйсним житєм у славяньских сторонах, нехай поставить темну і інстинктивну науку житя висше „воспріятій“, які черпає із книжок, тодї буде думати так, як думає редакция „Славянского Вѣка“, і єї прихильники.

Вже досить прецїнь, як редакция помістила на своїй окладцї *аж* 6 словяньских мов, таж і се аж надто широка міра для панрусизму, який проповідує на кождім кроцї „Словянскій Вѣкъ“. Чи має, після розуміня д. Ґедоза, редакция узглядняти диялекти? Вона-ж має на метї — як каже — піддержувати „народи“, але не „частини народів“, забуваючи, що в склад народів входять їх части, тай зрештою, як тут погодити ту печаливість „Словянского Вѣка“ о добро словяньских народів, коли узглядняє народи без їх частиць. Тут, очевидно, грає ролю панруссизм і більш нїчого.

Далї бере ся д. Віщий Олег до строгого означеня, що, мовляв, специяльно українська мова не є жадною мовою, що се наріче російскої, що се уже така знана річ, що про се нема уже що і говорити; се-ж — каже д. Віщий Олег — доказано наукою.

Нема дїйсне нїчого лекшого, як збути найголовнїйшу точку питаня д. Ґедоза такою фразою; певже-ж д. Віщий Олег дїйсне думає, що д. Ґедоз, запитуючись про українську напись на окладцї журнала відразу таки повірить словам автора „открытого письма“? Комуж, хто займає ся славяньскою фільольоґією, не знані слова Яґіча, „що взагалї трудно означити границю, де кінцить ся наріче, а де зачинає ся нова, що в науцї так мова, як наріче мають те саме значінє?“ Хиба-ж Мікльосіч, основатель славяньскої фільольоґії, Бодяньский, і иньші за мало учені для д. „Вѣщого Олега“ що він збуває відповідь такою фразою. Всяке покликуване на авторітети, у нас не має великого значіня і ми знаємо, що доказ істнованя якоїсь нациї, вказує вона сама своїм житєм та розвоєм (що і говорить за нами, і що більше вправляє наших противників у гнїв і розчароване), але трудно не назвати людий науки, коли автор „открытаго письма“ без нїякого сумнїву проголошує, що українська бесїда се наріче російскої.

Коли-ж авторови статї зовсїм не довелось довести справедливости поступованя редакциї „Славянскаго Вѣка“, так він тодї апелює до патріотичного французкого чутя д. Ґедоза ось якою анальоґією. Що сталось би із лїтературною мовою французкою, що сказали би французкі патріоти, коли би в якомусь закутку Франциї, стали вимагати для наріча провансальского рівного права як для французкої мови? На то відповімо ми, що Франция не запалась би а найлїпшим доказом сего єсть розвій провансальскої лїтератури з одного боку, з другого-ж боку та обстанова, що французка лїтература зовсїм на тім розвою нїчого не тратить.

Тими і подібними речами „заспокоїв“ д. „Вѣщій Олегъ“ цїкавість пр. Ґедоза; чи буде він з того вдоволений, не знаємо, але додумуємо ся, що нї. Для нас специяльно се отверте письмо не каже нїчого нового; вічно ті самі натяки на наріче, та „политическое украинофільство“, а більше нїчого у нїм не вичитаєш. Тілько хиба ми з неї навчили ся, що Несловянам не слїд встрявати в словянькі речі, бо „вони їх не розуміють“.

Про галицкі вибори.

Читаємо такі замітки в ч. 279. „Дѣла“:

Нарід руский знов побитий при сих виборах. Систему баденївску заступила нова, та не менче шкідлива система европейскими формами прикритого обманьства і макхіавелїзму.

По масовій депутациї у Відни, по численних інтерпеляциях і дебатах парляментарних, по моральнім завстидженю пануючої у нас клїки, а вкінци по заявах теперішного мінїстра-президента д-ра Кербера можна було сподївати ся, що закон конституцийний буде і у нас в Галичинї захований та що народови рускому буде вільно вибрати собі репрезентацию по своїй, безправствами не нарушеній воли. Однак сесї надії для одного народу руского, як все доси, „вітер на полю розвіяв“. Апеляция д-ра Кербера до народів вийшла у нас апеляциєю до комісарів та старостиньских посїпак.

Але не дурно шляхта і польскі полїтики, як на який підступ, з усїх усюдів їхали з чолобитєм до цїсаря до Ясла. Вийшло знов на те, що було доси. Хитрі польскі Staatsmann-и вміли переконати верховодячі круги, що польске коло єсть одиноким чинником супокою в державі та що коло польске в інтересї держави і порядку парляментарного мусить вийти без страт із теперішних виборів. І тоті, котрі дали Баденїого та ввели полїцию до парляменту, — котрі цїлі роки під-

ТОНЯ.

Образок з американьского житя

ЕВЕЛИНА МАЛЬКОЛЬМА.

В цїлій урожайній державі Огайо не було красшої, привітнїйшої ферми. А яке там все було чистеньке в хатї, дїйстно так, як би то було в Голяндиї. Але бо й міс Марі була собі не аби яка панї дому, або лїпше сказавши панна дому, бо весна єї житя якось проминула і она не знайшла собі товариша, котрому була би віддала серце і руку. Але за то міс Марі вела господарство з такою оглядностию, як би не знати яка запопадлива жінка і мати та пекла дуже красні колачі, в котрих не було анї слїду тої гіркости про яку говорять загально у пристарих дївиць. Як-раз порала ся в кухни та заварювала брескинї і другі овочі на зиму, коли хтось відозвав ся:

— Марі, вийди-но сюди, я вже тут і маю тобі щось показати!

На той голос стала крохмалена спідниця міс Марі шелестїти, очевидно під вражінєм веселого зворушеня. Лишила сочисті овочі, нехай самі варять ся, і вибігла до широких сїний.

— Як ся маєш, Джон? — відозвала ся урадована, що єї брат, вернувши домів, наставив їй лице, щоби єго поцїлувала — то вже *така у тебе навичка* вертати несподївано, а я думала, що ти ще у Вірджинії... але ради Бога, а се що? Хто се?

Міс Марі рівночасно поправила собі на тоненькім носї свої в ріг оправлені очицї, а відтак пронибаючим поглядом глянула в кутик, де стояла скулена якась людина. Тота людина мала двоє великих чорних очий, повних пристрастного жару, котрі з нетаєною цїкавостию дивились спокійно панні Марії просто в лице, а коли та охолонула трохи зі свого дива, побачила, що то була якась пятнайцятьлїтна дївчина. Мала на собі подерту одїж, котра на ню таки дуже була за велика.

— Она називає ся Антонїя — розповідав Джон — або коротко, коли хочеш, Тоню, мішаної крови; я знайшов єї там у Вірджинії... був для неї трохи добрий, бо менї єї жаль було, і Бог би мене так покарав, як не кажу правди, що она за то ходила слїд в слїд за мною та казала, що не попустить ся мене, чи хочу, чи не хочу. А ти що на то, Марі?

— Красна істория! Ну, розуміє ся, Джон, що ти єї відошлеш туди, куди она належить — відповіла міс Марі зовсїм рішучо.

— Ну, а я думав, що она могла би тобі помагати в господарстві — став маломовний Джон знову говорити та покірно споглядав на свою сестру. — От видиш, Тоня така вдячна за кожду прихильність... а відтак, Марійко, ти би таки на правду не мала серця упхати єї *знову у давне ярмо*.

По сих словах Тоня лиш скочила і крикнула та вже й припала людяному фермерови до ніг і обнявши єго за колїна стала благати: Не відсилайте Тоню назад, там, де єї *бють і лиш злим оком* на ню дивлять ся... Тоня хотїла би тут при вас бути, буде цїлий день вам робити аж до пізної ночи... о міссіс — говорило бідне сотворінє зі страхом і крізь сльози, та звернуло ся до сестри свого покровителя — позвольте, щоби Тоня не мусїла звідси іти.

— Таки не піде від нас — сказав Джон рішучо і потайком обтер собі сльози з очий. — Як би я єї назад туди відвів, то отсе єї засумоване личко привиджувало би ся менї цїле житє. Послухай-же, Марі... хиба-ж ми не давали що недїлї складку на поганьскі дїти в Хінї чи денебудь инде, а отсїй бідній у нас не мали би ми подати поміч?! Встань, Тоню, та не заводи вже, встань. Джон Понд тобі не ворог і на тім конець.

Тоня зробила, як їй казали та заявила свою радість тим, що підкинула свій кнуночок з білем в гору та засьпівала якусь побожну пісню. Міс Марі і Джон слухали здивовані. Такого дзвінкого, такого зворушаючого голосу ще нїколи не чули, і коли-б не то, що перед ними стояло молоде дївча зі зложеними як до молитви руками та піднесеними в гору очима, були би гадали, що то голос радости якогось ангела. А то була лиш Тоня, з котрої груди добував ся такий пречудний голос величаючи Господа, такий чистий і милий як сьпів жайворонка.

От і Тоня лишила ся. Міс Марі полюбила єї незадовго так само як і єї брат. Але бо й она була дуже любавдячна людина, така, як лиш можна собі подумати, завсїгди прихильна і весела, старала ся відвдячити ся за ту ласку, яку єї зробили а єї чисте, повне почутя серце виявляло то на кождім кроцї при кождій нагодї. Хто лиш подивив ся на єї хороше личко, мусїв єї полюбити, бо в нїм видко було єї душу. Барва єї тїла подобала трохи на оливу, підчас коли уста були темно червоні а чорні як оксаміт очи відбивали якось дивно від біленьких як снїг зубів, котрі лиш часом як би тілько-ж кусників слоневої кости осьвічали повний кольорит єї личка та пригадували богату в краски цьвітню теплих країв. Мимо того нїщо не зраджувало африканьского походженя Тонї, хиба може то, шо она научила ся *так говорити, як* говорять мурини, та затягала своїм щебетливим голосом. Працювала цїлий день пильно і охотно на поли, а коли прийшов вечер, співала старі імни методистів, що аж від єї сильного голосу ішов відгомін з недалекого лїса та мов би якийсь небесний спів носив ся серед вечірної тишини.

— Як сьвіт сьвітом, так ще нїхто не сьпівав красше як Тоня — казала міс Марії *по* не знати вже який раз — коли слухаю, як она сьпіває, то аж менї таки хоче ся припасти на колїна і сказати амінь!

Але іноді замість побожних сьпівала і сьвітскі піснї, ті, що остали ся їй ще в памяти з тих часів, коли булана

держували ческу обструкцию та звалили енерґічне правительство ґрафа Кляріого і всїх підступів уживали, щоби не допустити до уреґульованя питаня язикового дорогою парляментарною, тоті вийшли знов в очах верховодячих кругів на преториян держави, без котрих схоріла Австрия мусїла би розпасти ся на дрібні кусні...

Вплив хитрої тактики польских мандаринів дав ся вскорі почути. Вже відповідь ґрафа Пінїньского рускій депутациї кинула темну тїнь на розпочинаючу ся акцию виборчу. І справдї годї було до ратованя кола польского знайти лїпшого чоловіка, як теперішний галицкий намістник. Заховано, о скілько можна чуло, позори леґальности; там, де позиция для кола була рішучо страчена, переводжено остентацийно вибори по закону; там, де треба було форсувати польских шляхтичів, уживано надужить, хоч без галасу еще гірших, як за за Баденього; всю форсу в надужитях звернено на правибори; повалено тих сьвідомих проводирів, котрі могли бути для кола недогідні, і в той спосіб при „sporadycznych usterkach“ з „враженем леґальности“, серед „пересади журналїстів що до мнимих(!) надужить“ і „еґоїстичних криків упавших кандидатів“, удало ся коло польске перефорсувати навіть у скріпленій силї і... Австрию уратовано.

Купуйте книжки!

Земляки!

Всякому з вас відомо, що лише той народ стоїть сильно, котрий з'умів виробити свою власну лїтературу, свою власну культуру. Нї одного, нї другого не можна одначе осягнути, коли не має ся добрих книжок. Та книжки нїчого не поможуть, коли їх нїхто не купує і не читає. Що у нас так є, на те наводимо низше докази, зібрані між досьвідними людьми. Що так дальше не повинно бути — се кождий признає. Маючи на увазї останнїй факт, постановила „Видавнича Спілка“ розвинути в сїм роцї інтензивнїйшу дїяльність і видати цїлий ряд книжок, яких назви надруковані в залученій „Відозві“.*) Крім названих, видасть „Видав. Спілка“ ще иньші книжки, які тепер власне приготовляють ся. Аби одначе вона могла сповнити свою задачу, мусить найти підпору в суспільности. Друкувати книжки на те, аби вони заповняли маґазини видавцїв та служили мишам на поживу, не належить до нїяких приємностий. „Видавнича Спілка“ й числить на те, що суспільність підопре її змаганя, розкуповуючи її виданя. Щоби-ж кождий міг собі легко справити ті книжки, які доси вийшли і ті, які будуть виходити, постановила дирекция „Видавничої Спілки“ отворити для кождого свойого передплатника окреме конто. Хто схоче мати наші книжки, повинен зажадати від дирекциї присилки реверсу. По виповненю реверсу і по звороті його дирекциї, висилають ся зараз замовлені книжки на сплату місячними ратами. Висоту рати полишає дирекция волї того, хто книжки замовлює; неточність одначе з боку предплатника потягне за собою утрату полекші.

„Видавнича Спілка“ дає отже можність кождому прийти по кількох лїтах до поважної і цїнної бібліотеки, бо в своїх виданях узгладнить вона все, що лише заслугує на ширене, чи то з науки, чи з лїтератури. А що значить добра і порядна бібліотека, се оцїнить кождий, хто сидить на селї або в місточку і хоче читати, але не годен дістати доброї книжки. Він бере ся тодї до читаня всякого лїтературного сьмітя, аби тільки заспокоїти свою духову потребу, та навіть виробляти собі лїтературний смак і поступати рівномірно з всесьвітнїм розвитком, заскорупнює ся у своїм вузкім сьвітоглядї і стає неприступним для всякої нової ідеї, що порушує уми справдї культурних людий. Таким способом відносить з подібної лектури намість пожитку, тільки страту, і стає невжиточним членом своєї суспільности.

Та ще й иньша річ спонукала „Видавничу Спілку“ до розвиненя інтензивнїйшої дїяльности. Багато є в нас людий, що люблять читати і купувати книжки, не маючи одначе своїх, вони купують чужі і тим пособляють розвоєви чужих лїтератур. Кілько то книжок можна застати по домах нашої інтелїґенциї, написаних в польскій, нїмецькій, російській, французькій мові! Українська книжка, коли яка й є, то губить ся між ними. „Видавнича Спілка“ поставила собі про те метою подавати не лише все найлїпше із української лїтератури і науки в своїх виданях, але й чуже, аби тим способом виперти чужі виданя з рук нашої інтелїґенциї. Очивидно що ся задача не легка до сповненя, але при добрій волї і при підпорі всеї нашої суспільности, можна її виконати. З тої причини звертаємо ся нинї до всїх Земляків і запрошуємо їх до численної передплати наших видань та кличемо: Проч з чужиною! Свій до свого!

Не від річи буде тут звернути іще увагу нашої публики на одну річ. Дуже часто дають ся чути у нас голоси, що українські виданя (взагалї, не тільки наші) дуже дорогі. На скільки сей закид оправданий, на те може відповісти той, хто крім українських книжок купує ще чужі: російські, польскі, нїмецькі. Ми наведемо тут тільки один приклад: „Видавнича Спілка“ видала минулого року роман Кнута Гамсуна „Голод“. Гін коштує в оправі 2·20 кор. У нїмецькому перекладї коштує та сама книжка д в а р а з и стілько без оправи і кождий може про те переконати ся. Яка-ж тут дорожнеча? А треба брати ще й се на увагу, що у нас книжка надрукована в 1000 примірниках розходить ся в 10 лїтах, у Нїмеччинї вона розійдеть ся нераз до тижня в такому накладї. Правда, що чужих клясиків можна купити дуже дешево, але тільки клясиків, а більше нїчого. Є й деякі бібліотеки, пр. нїмецька бібліотека Реклама, де за кілька шісток можна купити не малу книжку, але така бібліотека розходить ся не сотками, як наші книжки, але сотками тисячів, тому накладець не тільки з тої дешевости не має нїякої страти, але тягне ще величезні зиски, про які у нас навіть снити не можна. Та тепер і сей арґумент повинен відпасти у нашої публики, коли „Видавнича Спілка“ почала видавати „Лїтературно-Наукову Бібліотеку“, яка не тільки найдешевша на цїлій Руси, але може навіть рівнати ся з огляду на дешевість з нїмецькою бібліотекою Реклама, як про се не трудно переконати ся. Проба зроблена отже — а дальший вихід бібліотеки залежний від нашої публики.

Подамо в кінци отут іще голоси деяких письменників про наші лїтературні відносини. Ми дістали їх у відповідь на питаня поставлені в сїй преважній справі; думаємо, що вони будуть інтересні для публики, як були інтересні і для нас.

I. Писати книжки у нас тяжко, бо ті люди, що можуть їх написати, мусять занимати ся чим иньшим, аби заробити на кусник хлїба для себе і для родини. Друкувати книжки у нас ще тяжше, бо люди, що не занимають ся постійно лїтературою і пишуть тільки принагідно, не можуть орудувати в письмі мовою так добре, як фахові письменники, наслїдком чого виходить таке, що рукопись не одного письменника треба у нас перероблювати від гори до долини, аби хоч в як-так добрім видї передати його публицї. Та вже найтруднїйшим дїлом, якого Русин може доказати, є п р о д а ж к н и ж к и. Хто продав би у нас через рік 1000 примірників якої будь книжки, той заслуговав би на те, аби його память увіковічнена переходила „от рода в род“. У Нїмцїв, Анґличан, Французів в однім дни можна доказати не лише такої, але ще й більшої штуки: не даром вони зачисляють ся до культурних народів. — *К...*

II. В нїякім краю не читають так мало, як у нас. Не диво отже, що в нас стілько анальфабетів, хоч багато між ними вміє розпізнавати букви... У нас, хто передплатить яку одну часопись, той уже „патріот“, а хто справить собі одну або дві книжки, той уже „незвичайно інтелїґентний“ чоловік. В нїякім краю, здаєть ся, не можна також зустрінути ся з такими фактами, як отсї: 1) Приїздить один священик до другого і застає у него на столї Шематизм“ і „Календар“. Е-е-е, сусїдо, каже, що я бачу! Ви вже зачинаєте займати ся лїтературою! 2) Здибують ся два правники. Знаєш, каже один, вийшла дуже красна книжка Ікса, купи її. Е, каже другий, я коби здав іспит, то зарікаю ся до смерти нїчого друкованого не читати! — І се не анекдоти, се справдїшні факти. Подібних правників і сьвящеників, тай иньших „інтелїґентів“ у нас велика сила! А про те вони дослугують ся гарної платнї, уходять за дуже розумних людей, часто за найщирійших патріотів і провідників народа, уважають себе авторитетами в ріжних справах... І знов се тільки у нас можливе! — *Ю...*

III. Нїхто не ненавидить так Ґутенберґа за те, що винайшов спосіб друкувати книжки, як Русини. Учителї, професори, сьвященики, лїкарі, адвокати, антикарі, нотарі, всякого роду урядники, купцї, властителї томів, міщани, широкі маси селян, ремісники — навіть на вид не можуть зносити того, що носить на собі признати Ґутенберґа штуки. Одні ученики становлять тут виїмок — і за се честь їм — біда тільки, що як ученик перестане бути учеником, вступає зараз в слїди „батьків“. Правда, що „Сонники“, „Божі листи“, „Листи з пекла“, „Луць Заливайко“, „Місийні книжочки“, „В адін час научітса Малорусину на велікорусскі“, „Іздання общества Качковского“, „Календарі“, „Букварі“ і т. и. мають у нас трохи збуту, але що сказав би небіжчик Ґутенберґ, як би встав і поглянув, до чого то надуживають нинї його штуке? Він винайшов її на те, аби люди друкували книжки, але чи такі річи можна називати книжками? Тому вони й розходять ся, бо правдивої книжки Русин не купить з „засади“. Видно, що старий Римлянин мав Руснів на думцї, коли писав отсї слова: „Literarum secreta viri pariter ac feminae ignorant“ — про лїтературу не знають жінки нїчого, а чоловіки також нїчого! — *Т...*

IV. Русин в однім дни випе більше

*) Ми подаємо єї нинї на иньшім місцї.

плянтациях. Були то мельодиї такі сумовиті, що аж за серце ловили, а Тоня підбирала до них, звичайно як мурини, які небудь слова, такі, які їй прийшли як-раз на гадку. Сьпівала тужливо:

Курятка печені
Кавуни зелені
Цьвітки вже сплять!

Коли сьпівала такі дурницї, то Джон і міс Марі сьміяли ся на цїле горло, але й зараз замовкали, щоби, борони Боже, не вразити Тоню, хоч обоє щиро говорили, що чоловік не винен тому, коли слухаючи таке, сьміх его збирає.

В цїлій околицї говорили люди о тім голосї Тонї та й приходили навіть здалека, щоби его почути, коли она вечером в недїлю сьпівала в старім домі молитви. А при тім ставала она щораз красша, як той пупінок, що має ся розцвитати. Тя вже й не потребувала на поли робити, бо єї брали всюди до хору по всїх церквах на двайцять миль доокола і платили за то добре. Джон і міс Марі були завсїгди при тім, коли їх вихованка сьпівала, все сидїли в першій лавцї і чути було виразно, як казали амінь, котре вимавляли з очевидним вдоволенем. Аж відтак настав день, котрий мав стати ся рішаючим в житю Тонї. Єї судьба рішила ся того вечера, і в тій церковцї, де розпочала ся Тонина слава. Нїхто не зважав на того молодого мужчину одїтого з міска, лиш Тоня почула, як єї невинне серце забило ся сильнїйше, а коли она зразу почала сьпівати непевним голосом, то здавало ся їй, що она сьпіває лиш для него і голоси нечуваної туги виривали ся їй з груди.

Коли богослуженє скінчило ся, встав той чужий і підійшов аж до хору, де стояла молода сьпівачка.

— Дякую вам за сей найкрасший вечер в моїм житю — сказав він до Тонї з подивом — чудний у вас голос.

— Тїшить то мене, що він вам сподобав ся — відповіла она заклопотана і певно, що не була би знала, що дальше говорити, як би Джон не був приступив до них і не допоміг на свій лад урвавшій ся розмові.

— Правду кажете, чужий чоловіче — промовив сердечний фермер з гордостию. — Такого голосу не почуєте нїгде на сьвітї, то каже й моя сестра... Ви мабуть загостили до нас лиш на короткий час, що?

— Я мешкаю по тамтім боцї у судиї Аллєна — відповів чужий.

— Чи може не его свояк Ґраттон?

— Артур Ґраттон — сказав на то чужий.

— Та я знав вашу маму... ну, навідайте ся коли до нас, будемо вам дуже раді... Ходи Тоню, підемо домів!

— А прийдїть незадовго — додала Тоня просячи, коли подавала ему свою дрібну ручку на прощанє.

На другий день рано, при снїданку довідав ся Артур Ґраттон від свого вуйка, що говорять о Тонї в місци і видко було, що на его лици проявило ся якесь невдоволенє.

— А менї було би й не приснило ся, що в нїй хоч би лиш капля африканьскої крови — процїдив він поволи.

— Дїйстно так, того по по нїй не видко — потакнув вуйко — скорше виглядає на якусь Іспанку, але я знаю.... єї батько був мулятом чи квадроном*), я вже забув, яким, але то нїчого не має до річи.... з неї стане ще колись славна сьпівачка....

Молодий мужчина пішов ще того самого вечера до Джонової ферми, а ідучи посьпівував собі на дорозї ту пісню, яку Тоня сьпівала у церкві.

— Дїйстно шкода — сказав він задумавшись глубоко, як би сам до себе. — Сумно то, коли хтось належить до двох рас по половинї, а цїлий до нїякої, має висшість над одним, а другим не пара!

Тоня сидїла на порозї, коли він прийшов. Заложивши руки чекала, а з єї лиця було видко, що з радостию дожидала ся его.

— А видите, що я додержав слова — сказав чужинець поклонившись чемно — і я був би дуже радо таки ще нинї з рана прийшов, щоби послухати вашого сьпіву.

— А чому-ж ви не прийшли? — відповіла Тоня, а єї голос став такий тихонький, що она аж нїби шептала. — Я чекала на вас ось тут чорез цїлий час.... Ох, від учера все якось стало для мене инакшим.

Молодий мужчина усьміхнув ся, бо то, що Тоня сказала, було за поважне, щоби его поважно брати; був то висказ несьвідомої прихильности, виголошений з щиростию дитини. Єї поведенє стало ему якось дивне, але мимо того зробило на него величезний чаруючий вплив. Першого вечера відійшов він з тим постановленем, щоби Тонї вже більше не видїти, але надругий день щось его таки перло іти до самотної ферми, а опісля ходженя туди що вечера стало для него любою навичкою. Она полюбила молодого чужинця цїлим жаром свого простодушного серця, а хоч она ту розкіш не висказувала словами, то все такі єї чорні як аксаміт очи говорили то аж надто виразно і недвозначно.

(Конець буде).

*) Мулятами називають ся мішанцї з білих і муринів; дїти білих з мулятами називають ся терцерони, а дїти білих з терцеронами називають ся квадронами або квартеронами.

фляшок пива, ніж в цілім році купить книжок. — *А...*

V. Русинка видасть більше в році на рукавички, ніж на книжки. — *Н...*

VI. Десять „книжних“ заповідей для Русинів:

1) Не випадає давати донці посаг готівкою, не долучивши до нього шафи з книжками.

2) Не випадає називати себе „радником“ і мати повну пивницю вина, а не мати повної шафи книжок.

3) Не випадає позичати книжки у другого тому, хто може собі їх сам купити.

4) Не випадає говорити про найновійшу літературу тому, хто знає її тілько з наголовків книжок, подаваних у наших часописях.

5) Не випадає забирати у авторів рецензийні примірники тому, хто їх не рецензує, але дарує або продає.

6) Не випадає робити тільки такі дарунки, що не мають ніякої вартости для вироблення характеру.

7) Не випадає брати в книгарнях книжки, а потім звертати їх порозтинані і просити звороту гроший.

8) Не випадає називати себе „паном“ та купити від часу до часу за 20 феників один випуск бібліотеки Реклама і нарікати потім, що українські книжки дорогі.

9) Не випадає пускати гроші на дурниці, а не купити за них доброї книжки.

10) Не випадає цілу духову поживу черпати тілько з часописий, хочби й не злих. — *Г...*

Взірцева громада,

Допись „Буковини“.

Поміж виборцями, що вибирали у Кіцмани до державної ради посла п. Николая Василька, був також і я. Засівши по виборі, як то звичайно буває при таких нагодах, до перекуски, вибрав я собі місце за столом коло одного господаря, котрого лице зробило на мене дуже приємне вражіне. З розмови із ним дізнав ся я, що він зове ся Данило Мигайчук, що він родом із Брідка, що в тім селї дуже великий лад а коли я не вірив би, так нехай загощу при першій ліпшій нагоді до его села а пересьвідчу ся, що всякі его описи правдиві. Я прирік се зробити і ми розійшли ся домів.

Не минуло ще й дві неділї, як вже довело ся менї їхати як раз селом „Брідок“, котре зробило на мене вже на перший погляд миле вражіне. Оно лежить над Днїстром на дуже краснім місци; майже коло кождої хати видніє хороший сад, а більше як половина усїх хат має гарно подідмалювувані вікна, двері та ворота. Мої конї були злою дорогою змучені, тому рішив ся я тут попасати, а то тим більше, що була якраз добра нагода, відвідати свого столового сусїда із Кіцманя. Допитавши ся до хати его, увійшов я на обісте, що находить ся край села і припирає до поля. Зараз на вступ можна було добачити, що тут мешкає порядний господар. Скрізь чистота, харність і порядок; кожда річ стоїть на своїм місци. Увійшовши до комнати, найшов я такий самий лад, як на обістю. На столї лежали книжки і ґазети. По короткій бесїдї пішов я під проводом того ґазди оглядати одну і другу крамницю та читальню, в якій находить ся ще й каса райфайзеньска. Висказавши свою похвалу таким чесним ґаздам, спитав ся его, яким же чином могли они у їхнїм селї позаводити такі красні порядки? На се дістав я ось яку відповідь: „Було нас лиш кількох господарів, котрі горнули ся до просьвіти, пізнавши, що у нїй лежить добро народа. Завдяки панотцеви Галїпови, що ще й тепер у нас пасторують, та тогдїшному нашому панови учителеви Ярошиньскому, котрий нас підпирав із всїх сил та справляв до черновецких патріотів, заклали ми першу руску крамницю. З часом поотворювали ся усї иньші товариства. Жиди не мають тепер що у нас шукати; в своїх крамницях маємо всїлякий товар, маємо трафіку, а навіть свої солодкі напитки і вино у фляшках. До жидівских банків не ідемо зичити гроший у прикрім часї, бо наші неутомимі приятелї, пани Стоцкий і Пігуляк, заклали у нас касу позичкову і щадничу з дуже малими процентами“.

Менї не було дивно зовсїм се, що говорив п. Мигайчук про учителїв, се знана річ, що вони патріоти, але таких сьвящеників, котрі би підпирали крамницю, читальню і т. п., у нас на жаль ще дуже мало. Так само має ся річ і із богатьома начальниками громадскими, що противлять ся таким ділам, котрі могли би сїльскому людови дати поміч. На сей мій сумнїв дістав я таку відповідь: „Правда, що рідко, бо сьвященики по наших селах або румунїзатори або хоть Русини, то по більшій части байдужні задля народних справ“.

„Ми знаємо, як то богато панотцїв ворогують на такі рускі товариства по селах, купують борше в жидівскій віж у рускій крамници, хотяй та нераз дальше від сеї; а є й такі панотцї, що кажуть розбивати християньскі крамницї. Но ми селяни знаємо то дуже добре, що руский дух зачинає вже й межи сьвящениками - Русинами розбуджувати ся і маємо вже не мало великих патріотів“. Тому то нехай менї не буде дивно, що в них сьвященик причинив ся у великій мірі до тих порядків, які вони тепер мають. Таких панотцїв дай Боже в кождім рускім селї. Всюди і завсїгди наказує він людям, аби посилали своїх дїтий до школи, бо лиш через науку осягнуть вони лїпшу долю. Він підпирає наші товариства словом і дїлом. Та не лиш панотець і пани учителї їм дорогу показують, але й начальник з ними душею і тїлом.

„На такий спосіб мусїло вам дїло дуже легко піти, коли всї чинники громадскі в єдности тримають ся“, закинув я.

„Правда, що так тепер, але та цїлковита єдність межи нашими громадянами запанувала аж в послїдних роках“, сказав п. Данило. „З разу було і у нас богато противників. Ще не давно тому, бо лиш перед двома роками, як наш начальник став іти з трома виділовими против нас, і хоть таки у громадскій радї була наша більшість, то все богато они нам керинили. Але се лиш добре повчило нас і при нових громадских виборах вийшло наших виділових аж сїмнайцять а тілько один противник, і ми вибрали собі такого начальника, що вже другий рік у службі, а він не був ще в коршмі. Наш начальник, Василь Пітик, йде дуже часто особисто до коршми, щоби переконати ся, чи она по девятій годинї замкнена. З першу старали ся тутешні жиди пана Пітика перетягнути на свою руку, а коли то нїчого не помогло, то посилали до них чужих жидів, котрі єму міняли сотку за переступ. Але усї їх заходи були даремні.“ — „Недавно тому загостив був до нас“, оповідав дальше, „посол п. Николай Василько, щоби, здає ся, познакомити ся з нами перед виборами. Ми его повитали як приналежить ся щирому Русинови-заступникови, а він був дуже задоволений, побачивши наші поступки; навіть мав виразити ся перед одною значною особою: „Я є начальником у своїм селї, але таких порядків, як у Брідку, у мене нема“.

По сїм попрощав ся я з п. Данилом Мигайчуком, бо дорога була переді мною. Дорогою не сходила менї гадка з голови, коли то така єдність запанує по всїх наших руских громадах? Коби то вже раз поступали й иньші сьвященики та начальники так, як у сїм взірцевім селї, на добро і славу рускому народови, тогди би рускі мужики не вандрували до Канади зі своєї рідної землї!

Подорожний.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 27-го грудня 1900.

Відозва до руских ремісників. Повідомляємо всїх руских ремісників, що статут новозаснованого ремісничого тов. „Зоря“ в Чернівцях уже затверджений ц. к. правительством, і заразом запрашаємо Русинів-ремісників і не-Русинів, аби прийшли всї на перші Загальні Збори, котрі відбудуть ся в неділю, дня 30. н. ст. грудня о годинї 9-ій рано в великій салї „Народного Дому“ при ул. Петровича ч. 2. Порядок зборів такий: 1. Вступне слово. 2. Відчитане статуту. 3. Вибір виділу. 4. Вільні внесеня. Приходїть усї! Вступ вільний. *Комітет.*

Митрополит унїяцкий о. А. Шептицкий прибув 25. с. м. до Чернівцїв в цїли врученя римского ордера президентови краю бр. Бурґінїон-ови. Перед полуднем о. Митрополит зложив візити тутешним визначнїйшим Русинам, між иньшими і православному пос. Василькови, а відтак о год. 2 пополудни наступило торжественне приняте ордера президентови краю в его домі. Після сего акту відбуло ся приняте, в якім взяло участь численне товариство представителїв і достойників Буковини. О год. 7 вечером митрополит від'їхав назад до Станиславова, прощаний на двірци президентом краю Бубґінїон-ом, президентом міста Кохановским, численними представителями Русинів при участи знатного числа публики.

Конкурс на управителя одноклясової школи в Мігученах серетского повіту з рускою мовою викладовою розписаний до 10. н. ст. січня 1901 р.

Для учителїв. Надучитель триклясової рускої школи народної під Чернівцями желає заміняти свою посаду з иньшим надучителем такої самої школи з черновецкого або кіцманьского повіту. Близші відомости подасть редакция „Буковини“.

Товариство руско-українських робітників „Родина“ у Відни подає до загальної відомости, що на звичайних загальних зборах дня 23 грудня с. р. вибрано такий виділ: Павло Будзанюк, голова; Андрук Ференчак, заступник голови; Василь Гнатів, касиєр; Михайло Бігун, бібліотекар; Іван Морожко, господар; М. Мельник, писар; Захарко Шквира, член виділовий. — *Павло Будзанюк* голова, *М. Мельник* писар.

Жидівска змова. Сего року в північно-східній Угорщинї зародили сливки, як рідко коли. Убогі тамошні Русини тїшили ся ще в лїтї, що незабаром заробляють добрі гроші за садовину, якої гектолїтер купували місцеві жидки що найменьше по 4 коронї. Однак коли сливки достигли, не було на них купця, бо жидки в змові застрайкували. Тодї селяне звернули ся до рільничого товариства в Берег і оно найшло жида в Мункачи, котрий закупив всї сливки по 3.60 К. за гектолїтер. Тимчасом місцеві жидки обжалували перед рабіном непрошеного купця з Мункача і рабін наложив на него кару 4.000 корон за те, що через него місцевим жидам не вдав ся інтерес надути хлопів. Купець зі страху перед проклятем, яким загрозив єму рабін, мовчки заплатив кару і певно більше не буде робити конкуренциї своїм землякам, а на тім найбільше потерплять селяне.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

„Лїтературно-Наукової Бібліотеки“, видаваної „Українсько - рускою Видавничою Спілкою“, вийшли отсї нові випуски:

Ч. 3. Володимир Наумович: „Величина і будова зьвіздяного сьвіта“. В додатку: „Спомини про Володимира Наумовича“, написав Іван Франко. — Отся невеличка праця перша в своїм родї в нашій популярній лїтературі. Спомини Франка написані з великим теплом та прихильностию для молодого нещастного чоловіка, що втягнений у вир несовістної москвофільскої аґітациї зломив ся перед часом під тягаром незаслуженого сорому.

Ч. 4. „Лови“, оповідане Панаса Мирного. Се гарна гумореска, написана мистецким пером славнозвістного нашого письменника.

Ч. 5. Др. Іван Пулюй: „Непропаща сила“. Сеся праця повинна бути звістна нашій читаючій громадї з виданя, що появило ся в 1880-их роках заходом редакциї „Сьвіта“.

Ч. 6. „Бех-Аль-Джуґур“, оповідане Мих. Грушевского. Є се гризуча сатира на культурну місию Анґлїйцїв серед ориентальних наций. Отсе гарне оповідане друковане було в 66—68 ч. львівского дневника „Дїло“ 1885 р. Тодї автор, студент тифлїскої ґімназиї, підписаний був псевдонїмом „Михайло Заволока“.

Кромі того друкують ся у тій же бібліотецї, або приготовляють ся до друку і іще 1901 р. мають вийти ось які річи: 1) Ів. Франко, Із моїх споминів 2) Короленко, Лїс шумить 3) Волод. Барвіньский, Із поля статистики 4) Золя, Напад на млин 5) Драгоманов, Жите Костомарова 6) Костомаров, Про Кирило-Методиеве товариство 7) М. Левицкий, Спілковий договір для селян 8) Кулїш, Орися 9) Чехов, Каштанка 10) Ляссаль, Що таке конституция 11) Ів. Франко, Данте Алїґієрі 12) Мопасан, Орля 13) По подїл Галичини 14) Достоевский-Великий інквізитор 15) М. Коцюбиньский, Біоґрафія Ґарібальді 16) Ґете, Нова Мельозина 17) Тайне Товариство на Українї в р. 1816 (записки сучасника) 18) Музайос, Геро і Леандер 19) І. Раковский, Вік нашої землї.

Предплата на „Лїтературно - Наукову Бібліотеку“ виносить на цїлий рік лише 5 корон.

Кромі сего продовжати ме Спілка видаване белетристичної серії своєї бібліотеки, із якої вийшло до сеї пори 27 випусків, і наукової, якої появило ся до тепер три книжки.

Так одже Спілка зробила зі свого боку усьо, що було можливе, що було у її силї, аби свої видавництва вчинити доступними для найширших верствів нашої суспільности. Тепер на суспільности лежить обовязок підперти щирі змаганя „Видавничої Спілки“, через куповане книжок. Не повинно бути нї одного руского села, нї одної рускої читальнї, нї одної рускої школи, нї одного інтелїґентного Русина, в яких не подибали ся би виданя „Спілки“ або принаймій випуски „Лїтературно-Наукової Бібліотеки“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Молитва просительная.

(Із „Записок сомнительнаго архіпресвітера.)

Іоан Грозний бі оуж мертв:
Е плоти тлѧ засїла смерть,
а горганъ ісковеркана
звѧцала как обезѧна.

Но оуспе архіпресвітер...
Ѧки вихор, аки вітер
паки Іоан приподнѧ сѧ
і совсем обюноша сѧ.

Шати свої подкаса,
в реґірꙋнок повіжа;
окꙋлѧри насꙋвает,
і глаголи іспꙋскает:

„Копль мой, Господи, внемли.
Матадорствовать пꙋсти,
дїв к кофейнѧх лобизати,
Дакію вновь созидати!

От коли заковѧзоша
Морар, смертію оумроша,
Дакіѧ, рꙋмꙋньска цара,
ісчезоша аки мара.

І к пінѧзах оскꙋдїх,
два бо раза претерпїх
горкое претероване
і врагов фротироване.

Благоꙋханю внемли:
Рꙋшів паки обꙋзди!
Отвали тѧжелий камень,
господине Гартеаь! аменъ!

Не забувайте на „Народний Дім“ в Чернівцях!

П. Т.

Маю честь завідомити Вп. П. Т. Публику, що отворив я при улици Головній (Enzenberg-Hauptstrasse) ч. 8 в подвірю (на право) Високим ц. к. Правительством концесіонований

КАНТОР ПОСЕРЕДНИЦТВА

„під Проведїнієм“

котрий ку загальному вдоволеню в повнім закресї своєї дїяльности буде запир, мати ся всїлякого рода посередництвом, поручуючи Вп. П. Т. Властителям дібфільварків як також і приватним Особам ріжного рода службовий персонал а іменно: **Мамки, няньки, дївчата, панни служницї, кухарки, покоївки, панни до товариства, гардеробяни, бони, виховавчинї**; дальше **парібків, сторожів, стангретів, фірманів. льокаїв, камердинерів, економів, писарів, управителїв, офіциялїстів, прив., кухарів, стрільцїв і т. д.** запевняючи з гори, за совістний і ретельний мною поручений персонал службовий, бо опирати ся буду на рекомендациях з остатного їх побуту в службі і лиш такий **персонал буду достарчувати.**

Для Осіб шукаючих занятя, о скілько се буде в моєї можности, стремїти буду до того, аби як найборше і найлїпше заняте їм винайти, і боронити їх буду перед ошуканьством факторів, котрі не уповажнені до даваня занятя.

В надїї, що так Вп. П. Т. Публика, котрій залежить на добрій службі, як також і Пов. Персонал службовий, котрий доброго занятя шукає, спільно мої стремлїня і совістну працю зволять ласкаво підперти, пишу ся

з поважанем

Евгеній Александер Лебенштайн.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громовід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

ДРУКАРНЯ

„РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях,

ул. Петровича ч. 4.

має на складї отсї видання:

Bestrebungen der Rumänen др. Смаль-Стоцкого	1.50	кр.
Буковиньска-Русь др. Смаль-Стоцкого	1.20	„
Листи з пекла Осипа Шпитка	20	„
Людина, Ольги Кобилянської	40	„
Царівна, „ „	1.20	„
Некультурна „	20	„
Природа „ „	20	„
Покора „ „	70	„
Твори, Юрія Федьковича І. том.	1.—	„
Чума горілчана, Омелян Попович	20	„
25 повісток „ „	10	„
Хлопцї-садівники „ „	20	„
Цїсар Франц-Йосиф І. Омелян Попович	10	„
Образки з природи, Іван Синюк І. і II. том. по	5	„
Бесїди про часи козацьки * *	75	„
З села, Богдан Лепкий	20	„
Гадки про потреби Українцїв * *	15	„
Сина книжочка, в дуже гарній оправі, В. Стефаник лиш	70	„
Приказки, книжочка для веселих людий, Ів. Данилевича	8	„

На пересилку треба долучити 5 кр.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр.** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів**, а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie“.
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрцїв і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлїйским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем.

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнїтур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій цїнї — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірцїв.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 149. Чернівцї, недїля дня 17. (30.) грудня 1900 р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Загальні збори

станівскої філїї товариства „Руска Школа“.

В недїлю, 25. н. ст. падолиста с. р., відбули ся народній школї в Глиници головні збори членів станівскої філїї тов. „Руска Школа“, на котрі прибуло крім двох гостий, 25 членів. Хотяй число всїх присутних в порівнаню з числом 8 тих, які не явили ся і не оправдали своєї неприсутности, значне, то все таки не можно поминути мовчки байдужности деяких наших учителїв і учительок в справах, що найблизше повинні-б їх обходити і хоч раз на рік зібрати-б ся їм у повнім числї.

Заступник голови надучитель п. Мих. Понич привитав присутних милою промовою, накликуючи до суспільної працї у школї і до дальшого постепенного образованя молодїжи поза школою. По многолїтству для Єго Величества цїсаря і по відсьпіваню народного гимну, відчитав далї п. Понич телеґраму від голови центрального видїлу професора і інспектора п. Омеляна Поповича, у якій оправдує свою неприсутність занятями при кваліфікацийнім іспитї, але бажаючи як найлїпшого успіху з нарад, витає збори сердечним „Щасть Боже!“

Опісля прочитано лист від голови філїї, надучителя п. Партенїя Данчула, у якім сей оправдує ся що задля ревматизму не міг прибути, та просить заступника голови щоби проводив зборами а бажає заразом зборам найлїпшого успіху в користь і славу народної школи й єї учительства.

По справдженю протоколу із послїдних головних зборів, здав секретар філїї Олександер Купчанко у імени уступаючого видїлу перед загальними зборами таке справозданє із дїяльности філїї:

„Філїяльний видїл нашої філїї тов. „Руска Школа“, вибраний загальними зборами єго членів дня 3. грудня 1899 року в Барбівцях, стає отсе перед Вами, Вп. Товариші і Товаришки, щоби подати Вам короткий, але вірний образ своєї дїяльности за минаючий адміністрацийний рік 1900.

Видїл уконституував ся так, що вибрав головою надучителя Партенїя Данчула, заступником голови надучителя Михайла Понича, писарем надучителя Олександра Купчанка, касиєром надучутеля Теофіля Козака а заступниками видїлових управителя школи Осипа Григорчука і надучителя Михийла Зоту.

Видїл мав у сїм роцї помимо частої слабости голови надучителя Партенїя Данчула три засїданя, крім кількох меньших нарад у ріжних справах нашого товариства. На засїданях являли ся звичайно усї члени видїлові, як і їх заступники точно, а наради наші ішли завсїди у найкрасшій згодї на прикладнім дружелюбстві.

Як минувшого року, так і минаючого, слїдив видїл приналежно за всїм, що дїє ся у нашім повітї, краю і вітчинї і брав у всїм, о скілько на се позволяли статути, живу участь чи то словом, чи дїлом. Коли уряджували ся загальні збори центрального товариства „Руска Школа“, або які рускі народні торжества, там висилав філїяльний видїл своїх делеґатів: і так на загальні збори центрального товариства 14. сїчня 1900, на вечерницї в память XXXIX. роковин смерти Тараса Шевченка, на обхід двацятьпятьлїтного ювилею суспільної, лїтературної і шкільної дїяльности інспектора п. Омеляна Поповича, і на овацию уладжену для п. президента краю з нагоди іменованя єго тайним радником. В цїли переданя Єго Ексцеленциї п. президентови краю мимориялу дотично павшалїй на опал і слуг у школї вибрано на засїданю, 4. жовтня 1900 р. делеґатом голову філїї, надучителя Партенїя Данчула.

Крім всего того зіткнув ся видїл на своїх нарадах із точками, яких не можливо було ухвалити, ізза того, що вони дуже далеко сягали, і входили більше в рами загальних зборів, тому то як нерішені поручив видїл на 25. падолиста 1900 р. обдуманю й рішеню загальним збором і сї ухвалили:

1) Щоби кождої пори року філїя уряджувала пленарні збори членів, на яких займали ся би члени не тілько самостійними відчитами, відчитували би реферати із добрих творів, але обговорювали би питаня педаґоґічні, дидактивні та методичні а попри се й свої станові справи.

2) По можливости устроювати два рази в рік музикально-декляматорскі вечерки з танцями.

3) В разї здобутя потрібних сил, уряджувати народні аматорскі представленя а то вперед у своїм тїснїйшім кружку а по удачі опісля в обширнім об'ємі, чи то на память знесеня панщини, чи то на яку історичну памятку Руси, чи то в день уродин або імянин Єго Величества цїсаря, в користь „Народного Дому“, запомоги бідних дїтий, школи й зелїзного фонду товариства.

Над сим, щоби отворити „працовий комітет“ (редакцийний видїл), котрого задачею було-б щомісячне виготовленє, надсиланє і поміщуванє в „Буковинї“, як і в других тутешних і забуковиньских ґазетах статей дотично справ, що обходять наше шкільництво і учительство, перейшов збір до дневного порядку подаючи за причину сю обставину; що можна всїм писати й відсилати такі статиї до редакциї „Буковини“.

До нечленів учителїв і учительок рускої народности сего повіту висилав в цїли вербованя видїл куренду з просьбою вступати в члени нашої філїї, а наслїдок того був такий, що коли в роцї 1899 філїя числила лиш 31 членів, в протягу року 1900 збільшила ся філїя на число 35 членів.

Сим кінчимо наше справозданє, складаємо наш уряд в руки сьвітлих зборів і бажаємо сердечно, щоби будучому видїлови удалось нарік повести лїпше дїла нашого товариства, на добро нашої суспільности й на користь і славу нової школи.“

По сїм здав касиєр філїї надуч. Олекс. Барбір справу зі стану каси. Каса виказує 32 коронї приходу а 2 коронї 41 сотиків розходу, отже в касї остає ся 29 корон 59 сотиків. Такий сумний стан касовий спонукав горячу дебату.

Надуч. Ол. Барбір заявляє, що конечно треба застановити ся над сим лихорадством, з якого видно, що тілько невеличка горстка членів почувалась до обовязку зложити на

ТОНЯ.

Образок з американьского житя

ЕВЕЛИНА МАЛЬКОЛЬМА.

(Конець.)

Так минуло лїто а листє на деревах зачинало червонїти. Сердечний Джон стояв в садї і задуманий споглядав на стару яблїнку, але на думцї у него була Тоня, як досить часто в послїдних часах.

— Хотїв би я знати, чи він таки по щирости з нею думає... сказав він похитавши головою — правда, що він остаточно не посунув ся дальше, а був супроти бідної дївчини лиш делїкатний і чемний, та й не єго вина, що з него таки хороший мужчина... а ось і він сам іде... гей, мастер Ґраттон!

Закликаний кивнув рукою на поклін і прийшов близше.

— Я дуже рад, що застав вас дома — сказав він — я дістав нинї лист від мого батька, котрий пише менї, щоби я приїзджав, а я так рад би тут лишити ся, бо полюбив єї сторони.

— Отже поїдете, що? Чи не хочете женити ся? — спитав Джон і спустив очи в долину та вдивив ся в свої шкапові чоботи.

— Женити ся! — повторив Ґраттон усьміхнувшись. — Певно що нї, але чому ви то питаєте ся?

— Скажу вам то потім, але насамперед мушу знати, чи не маєте якої дївчини в Ню-Йорку, або деинде, котра би вас близше обходила.

— Нї, не маю.

— А Тоня — говорив фермер дальше, підчас коли на єго лици проявило ся якесь зацїкавленє — вас нїчого не обходить?

Молодий мужчина якось змішив ся, не знав зразу, що на то сказати, а відтак подав фермерови руку.

— Певно, що обходить — відповів він щирим голосом. — Коби я так був богачем, то післав би єї до Европи, щоби там учила ся сьпіву і виобразувала ся на велику сьпівачку. Она незвичайний талант, інтересна, красна... і наконець я єї люблю.

— Але не на то, щоби з нею женити ся? — випитував Джон прижмуривши очи, підчас коли єго уста при сїм питаню задрожали.

— Нї, — відповів Ґраттон спокійно — она зробила на мене велике вражінє, коли я єї першого вечера пізнав. Отверто сказавши, я й думав о тім, щоби єї взяти собі за жінку, і як би я не був довідав ся, що єї батько...

...Був мулятом — доповів Джон не без огірченя — то змінило річ... ну, говоріть тепер дальше, молодий чоловіче.

— А так, то відвело мене від того, бо то була би річ неможлива; але хоч і як я Тоню полюбив та хоч і як менї тяжко приходить ся розлучати ся з нею, позістануть наші відносини все таки лиш родом товаришованя...

— Дайте менї спокій з якимсь вашим товаришованем — перебив єму фермер — скажіть менї таки по просту так, щоби я то зрозумів.

— Ну, то значить такі чувства, які має ся для милого приятеля, для сердечного товариша...

— Вже вас розумію, що хочете сказати, та й вкінци не можу вам брати того за зле... але бідна Тоня, то не добра для неї істория. На всякий случай ви би могли бодай одно зробити для неї — говорив фермер дальше придушеним голосом — ідїть бодай зараз.

— Та же мушу ще попращати ся з нею — сказав на то Ґраттон змішаний.

— Та на що? Лїпше так, без пращаня!

— Та бо хочу їй ще сказати, що...

— Не кажіть нїчого, он там дорога!

На то годї було що сказати і молодий мужчина подав лиш мовчки руку Джонови, котрий як би прибитий стояв під яблїнкою; зівяле листє спадало легенько на него, а він того і не чув.

А Тоня? Саме коло того місця, де стояли оба мужчини, любила она дуже часто там сидїти та держачи книжку в руцї читати з неї поволи слово за словом як мала дитина, не встидаючись того, що не уміє, бо високі корчі заслонювали єї від тих цїкавих, котрим она була би нерада. Крім того було їй тут дуже догідно в тїни густої зелени, де навіть було й віконце, крізь котре могла она як миш з нори видїти прочий кусень землї.

Тут сидїла Тоня скулена, як що дня своїм звичаєм, коли Джон прикликав до себе молодого чужинця. Они стояли лиш на кілька кроків далеко від неї, а на дворі так було тихо, погода така красна і спокійна, що она могла розуміти кожде слово. Слова, які она тут почула, були для неї як би вироком смерти, бо то й був вирок смерти для єї серця. Нараз взяла єї сильна дрож, почула ся невисказано нещасливою, закрила собі поблїдле личко руками і закусила губи так сильно, що аж кров з них виступила. Ще лиш раз підняла очи, коли дорогий єї серцю щезав поволи на дорозї, відтак вибухнув єї біль з цїлою силою і она відозвала ся в превеликім горю: Господи, дай менї умерти!

Тоня все ще сидїла на тім самім місци, коли міс Марі стала єї кликати. То єї опамятало. Нїкому не треба знати про єї смуток і для того хотїла обтерти собі сльози, але коли потерла ся по очах, були они сухі, лиш за то тим більше пекли єї.

Міс Марі як раз пекла, а печеня була незвичайно важна річ для тої важної душі. Она була як звичайно при тім дуже роздразнена, білий чипочок на голові зсунув ся їй на бік і також білий ковнїрик пігнув ся, коли она так порала ся то коло печи то коло кухонного стола.

— А що, Тоню, може не удали ся менї мої колачі? Скажи менї лиш, чи они не красні? Ще би могли порівнати ся з вашими малаями у Вірджінії, що може нї, Тонечко?

— Та я гадаю, чому би нї — від-

цїли поліпшеня долї не тілько виключно шкіл але й самого учительства, ті вдовині лепти, якими представляють ся річні вкладки (2 коронї); позаяк ледво вистарчає стану касового на сплату половини вкладок до центрального товариства а в касї майже пусто.

Надуч. Ю. Лупуленко подає раду на се, щоби тих, що не вплатили ще своїх членьских вкладок по певнім часї напоминати картками кореспонеенцийними, так, як то дїє ся в філїї кіцманьского повіту.

Надучитель Теоф. Козак підпирає таку пропозицию, при чім ограничає час до уплати на перші три місяцї в року а по триразовім напімненю радить приневолити таких скупих, чи там байдужних членів наконець грозьбою виключеня із товариства, до конечного плаченя вкладок.

Надуч. Олекс. Барбір противить ся послїдній порадї, позаяк на такий лад виключило-б ся майже всїх членів, так треба-би й нарештї цїлу філїю розвязати; не думає тим докорити нікому а так принукати до вплати, коли картки висилатись будуть не ретельним на їх власні кошта.

Учит. Іван Токарюк не захвалює напоминаня картками, бо такі, яко отверті переписки, оказують ся образливими.

В кінцї формує надчучитель Теоф. Козак внесенє й каже: „Позаяк нипоминаня до уплати річних вкладок не вистарчають тілько через ґазету, оказує ся конечність, байдужних напоминати картками кореспонденцийними по упливі трох місяцїв на їх власні кошта!“ По сїм се внесенє принято а дїло се касиєрови відповідно поручено.

Дальше ставить надуч. Т. Козак питанє: кілько і від котрих вкладок, чи уплачених вже, чи взагалї неуплачених, половину малось би відослати центральному видїлови?

Надучит. Олекс. Купчанко поясняє з статутів § 15, що видїл філїяльний має пересилати половину зі свого фонду оборотового до видїлу центрального.

Надучит. Іван Барбір інтерпелює на се, щоби вже раз постарати статути для кождого члена з осібна, по чім мож-би й знати що, як і коли має зійти, аби не наражати на шкоду нї філїї, нї центрального товариства.

Заступник голови, надуч. Мих. Понич відповідає, що постаранє статутів для членів, як і початки для філїї було перед роком на дневнім порядку, не здїйснилось але до тепер лиш задля браку гроша на те в касї філїї, но коли всї члени уплатять свої вкладки, видїл не буде дбати о свої повинности.

По скінченю сеї дискусиї удїлено слова надуч. Олекс. Купчанкови, що відчитав свій відчит: „Про товариске житє і его значінє.“

Прелеґент звернув увагу своїм відчитом на суспільну дїяльність учительства, і на великий поступ в шкільництві.

Надуч. Юр. Лупуленко подякував іменем збору прелеґентови за его працю і поставив внесенє, щоби сей відчит був напечатаний в „Буковинї“. — Внесенє се принято радо.

По відчитї завела ся довша дискусия над внесенем із справозданя видїлу, які прочитано і препоручено головному зборови до принятя при точцї: вільні внесеня.

В живій дискузиї над сим забирали слово: учит. Ом. Кукелка, надуч. Т. Козар, надуч. Мих. Понич, надуч. Олекс. Барбір, надуч. Купчанко і уч. Ів. Токарюк.

Внесенє I. дотично квартальних пленарних зборів принято незмінено з додатком, щоб місця відбутя по черзї змінювати їх на рік 1901 призначено Станівцї долїшні, Жадову, Сторожинцї і Глиноцю. Улекшенєм таким має заняти ся видїл.

Внесенє II. дотично музикально-декляматорских вечерків з танцями принято з додатком, що справою сих-же має заниматись в сїй цїли вибраний сьпівацкий комітет, котрого головою вибрано надуч. Олексу Барбіра.

Внесенє III. що до народних аматорских представлень принято хоч заходить страх перед неудачию, позаяк незнані ще дотичні сили, але їх припоручено опять сьпівацкому комітетови до перепровадженя.

Внесенє IV. відкинено, позаяк всякому вільно писати і до „Буковини“ відсилати статї, які кому забагнуть ся.

Нїм приступлено до послїдної точки дневного порядку, а то до вибору нового видїлу, виразив учитель Ом. Кукелка іменем збору уступаючому видїлову сердечну подяку за его старанну дїяльність.

До нового видїлу на рік 1901 вибрано на внесенє Ом. Кукелки тих самих членів видїлових і заступників, які були в роцї 1900; але що не усї видїлові члени були присутні, відрочено уконституованє нововибраного видїлу нарочно на 2. грудня 1900 р.*)

По сїм замкнув заступник голови збори із бажанєм найкрасшого розвою філїї, який зависить не лише від видїлу, але й від ревної суспільної дїяльности загалу членів. Подякувавши членам і гостям за участь вніс п. Понич многолїтство в честь нашого монарха, а присутні повторили его грімко і відсьпівали опять имн народний.

П. Данчул, голова. *О. Купчанко,* писар.

*) Нововибраний видїл уконституовав ся 2. грудня 1900 р. в Станівцях долїшних в той спосіб, що вибрав надуч. Парт. Данчула головою, надуч. Мих. Понича заступником голови, надуч. Олекс. Купчанка писарем, надуч. Олекс. Барбіра касиєром а надуч. Теоф. Козака контрольором. Упр. школи Осип Григорчук і надуч. Мих. Зота остають ся й на далї заступниками видїлових.

Коломийські листи.

VI.

(*Моя обіцянка. — Осїмні думки. — Бл. п. Д. Пельвецький. — Жіночий кружок. — Педаґ. товариство. — Невмолима Маланка. — Повиборчі рахунки з V. курії. — „Плятонїзм“ у полїтицї. — „Бренджолїзм“*).

Попередного разу обіцяв я щось веселїйшого написати. Та на жаль обіцянки своєї не можу додержати! Звичайно, як каже Поляк: człowiek strzela a Pan Bóg kuli nosi. Не моя вина — може иньшим разом поправлю ся.

...Вогка осїнь і зима студена заколисала вже землю на важкий сон... Інколи лиш замете холодний вітер дощем і виючи похоронну пісню заграє. З дерев тихо шевелячи, злїтають пожовклі листки — з житєм, лїтом теплим пращаючись. І „косар невгомонний“ не спочиває, а веде хороводи вмерлих тїний за собою, веде ряди душ у красшу країну. І нашої громади не минув той косар. І я отсе зачинаю мій лист сумною вісткою про смерть бл. п. Дамяна Пельвецького, учителя при школї, для деревляного промислу. Смерть його поразила нас тим більше, що кілька день перед тим поховав він свого батька бл. п. Тому, ем. учителя. Покійний помер саме у цьвітї віку — був се щирий Українець. В товариськім житю брав участь головно як аматор; між иньшим грав покійний традицийно сьв. Миколая. На домовину зложено вінець від „Бояна“. Жаль лиш, що над гробом нїхто з Русинів не промовив, аж виручив їх у тім „нїкій“ Брандштетер... Рутенїє, ти безсмертна!... — Наше товариське житє оживилось було троха. Був се сезон „Жіночого кружка“, що так скажу. Товариство се зладило побіч „Миколайка“ ще й Андрія, а крім сього відбулись старанєм того-ж товариства два рази забави по відчитї пр. Раковського на дуже інтересну тему: „Українофільство і москальофільство зі становища наук природних“. Ширше про сей гарний відчит не стану говорити, бо він з деякими змінами буде печатати ся в однім із книжок „Вістника“ 1901 р.

Р. Тов. Педаґоґічне устроїло сього місяця другу з ряду конференцию з двома відчитами пр. Раковського і Навчука. Нарізно від того йдуть виклади з руської лїтератури. Викладає пр. Колодницький що пятницї (з заповідженими і незаповідженими перервами) о год. 5. Я вже раз висказав свої уваги що до недогідної пори сих викладів, але видїл товариства пед. мабуть не взяв їх під розвагу із шкодою для самої справи. — Я ще раз підношу ту справу — бо „по довгім стуканю може таки отворять двері“. От і все. Ага, ще стоїть перед нами прикра хвиля „Маланки“. Прийдеть ся нове столїтє зустрічати у спілцї із народними зкадниками. Чи-ж се не сором і то по „таких“ подвигах деяких твердаків при сих виборах? Але як мус то мус. Коли вже годї зле направити, то найлїпше усунутись від чужого празнику. В сей спосіб чоловік свою честь ратує, як се гарно каже пок. П. Лавров у одному із своїх „Историческихъ листовъ“.

А тепер дещо про вибори, які справдї хиба „за наші гріхи нам Бог наслав“. Як вони для нас випали, се вже звісно. Нї в однїй куриї не вийшов посол по думцї народу а вийшли такі кандидати, яких „misera contribuens plebs“ і не бачила. Се впрочім дїялось і деинде в Галичинї... Правда, ми упали і то погано. Заходить лиш питанє, чому? І я, як-раз хотїв би сю справу вияснити, о скілько мож, безпартийно. Думаю, що та справа буде й для Вп. буковиньских читачів незвичайно цїкава з отляду на пізнанє галицких, полїтичних відносин. А щоб не забирати нараз богато місця, то роздїлю мої уваги на части і так в нинїшнім листї обмежусь на V. курию. До сеї куриї належать отсї повіти: Коломия, Снятин, Косів, Городенка, Надвірна і Богородчани = пів мілїона людий! Для практичного полїтика — те одно вистане для зрозуміня, як важко перевести вибір опозицийного посла тут, на таким просторі. До погіршеня справи долучуєть ся ще й темнота деяких повітів як Косів, а

повіла Тоня і на силу усьміхнула ся сумовито, але по еї тїлї пішов студений як лїд холод.

— Можу таки похвалити ся ними — говорила міс Марі. Лагодь же до вечері а я закличу Джона, але що тобі Тонечко? Ти може чого слаба? Ти така блїда як стїна.

— Менї чо'сь студено, лиш трошки студено, але то промине — відповіла запитана.

— То така вже пора. Незадовго настане зима.

Тоня повела очима по дворі, де вже цїла околиця виглядала по осїнному і повторила поволи, як би у тих словах була якась глубша гадка: Таки так незадовго настане зима. — Підчас вечері Джон не спускав ока із своєї вихованки. Тоня, що правда, не була така, як звичайно, але бо она сама казала, що чогось не здорова, а відтак... та-ж і сестра казала так само, а она прецї знає ся лїпше на молодих дївчатах, як він. О тім, що не було гостя, котрий приходив що вечера, нїхто не згадував, лиш міс Марі не могла вже видержати і спитала:

— Що то стало ся, що пана Ґраттона нинї не було? Ти знаєш, Джон, що то такого?

— Нї, не знаю — відповів фермер виминаючи і глянув зпід ока на Тоню, котрій уста від горя задрожали. — Она певно не здогадує ся нїчого, бо плакала би так само, як плачуть другі женщини, коли їм чогось гірко — подумав собі Джон і від того аж лекше ему стало.

Тоня була сего вечера ще щирійша для своїх добродїїв як звичайно. Коли наливала чай до чарок, сперла ся легенько своєю дрібною ручкою Джонови на плечи, а коли міс Марі пішла опісля по свою панчоху, наложила Тоня его люльку, сїла собі коло него і слухала уважно кожде его слово. Сама майже й словом не відозвала ся.

Нараз глянула від Джона на Міс Марі і сказала, що їм щось засьпіває. Стала сьпівати непевним голосом стару пісню: Моя вітчина в Кентекі“ і що-раз сумнїйше неслась красна мельодия з еї груди, аж навіть фермерови сльози показали ся в очах і покотили ся долї лицем. Коли Тоня скінчила сьпівати послїдну строфу сказала, що піде вже спати, і сказала їм обоїм „добра ніч! Прийшовши до своєї комнатки, впала на колїна і стала молити ся, тихо і щиро як правдива-правдива Християнка. Помолившись встала а на еї лици видко було спокій повен покори. Висунула шуфлядку в низонькій шафочцї і виймила з неї всї свої дрібненькі скарби. Не богато було того, але тим більшу мало то у неї вартість, а тепер нараз они вже їй не були потрібні, той у синім аксамітї молитовник, той годинник з ланцушком, той новий капелюх з красними, штучними цьвітами і та прекрасна, шовкова хустка. Роздїлила весь свій маєток на дві части і до кождої причепила карточку. На однїй було написано „Для Джона“, на другій „Для Марі“. При тім їй аж нїби якось лекше стало. Відтак на нів розібрана положила ся на постїль і з отвертими очима дожидала, коли стане свитати.

На другий день рано пробудив ся Джон і став собі якось неясно пригадувати подію з минувшого вечера, та протирав собі очи.

— Щось так менї здає ся, як би менї снило ся... нїби десь увійшла Тоня і менї здавало ся, що она мене поцїлувала.... ох, тоті дурні сни!

Але Джон побачив незадовго, що то не був сон. До его подушки був причіплений маленький лист, котрий написала Тоня власно-ручно довгими, лабатими буквами. А в тім листї стояло:

Любий Джоне! Цїлу ніч молила ся і Тоня знає що робить, наза до вірджінії де належить. нема місця для Тонї межи білими. забула зовсїм що она половиан чорна єсть, аж містер ґроттон і Джон говорили і Тоня вже не забуде. міс марі і Джон були добрі для Тонї і я молю ся за них аж до смерти і ще по тім. Тоня.

Може в рік опісля приїхав Джон знову до Вірджінії, де знайшов був Тоню; але зразу якась обава здержувала его і він не шукав за нею. Так ішов він раз не знаючи що робити, там, де по найбільшій части мешкають мурини, аж ось перейшла попри него якась груба муринка, а ему здавало ся, що він пізнав у нїй своячку Тонї.

— Я би хотїв побачити ся з Тонею, де она? — спитар фермер несьміливо.

— Тоня! — крикнула груба муринка голосно. — Она незадовго по тім, як тут вернула, померла. Ми обходили ся добре з нею, але она померла, таки так померла кілька місяцїв тому назад, точно так, як кажу.

— Від пропасницї? — спитав Джон голосом, як би чогось злякав ся.

— Нї — відповіла муринка і покивала поволи круглою головою. — То не була пропасниця, та й не знаю, що її було.... от померла.... положила ся і померла, точно так, як кажу.

передовсїм Надвірна. Сей послїдний повіт дав пр. тепер опозицийному кандидатови лиш 19, а польскому 116 голосів! Року 1897. мало що не здобув того мандату др. Окуневський. головно тому, що правительственним кандидатом був також Русин о. др. Гробельский, за яким patryotnik-i надто не розпинались.

Коли-ж о. Гробельский подякував за мандат, — з польскої сторони виступив сильний кандидат, снятиньский паша, недавно упечений лицар, obszarnik Moysa, який до сього часу „n"-рази кандидував і правильно падав. При виборі одержав руский кандидат др. Дорундяк незвичайно мало голосів. З огляду на те поставила рад. партия кандидатом у сїй куриї мужика Ів. Сандуляка, доволї популярного між народом бесїдника і письменника. Зроблено те в тій надії, що він при попертю інтелїґенциї з'уміє розрухати і найтемнїйших селян-виборцїв. Москвофіли, а за ними й народовцї, вчіпились але др. Окуневского, помимо, що він катеґорично заявлював, що не кандидує. Вкінци, коли др. О-кий сьвідомий певного упадку у тій куриї, ніяк не дав ся „надути" на кандидоване, де згодились одні і другі, з огляду на енерґічні домаганя селян на кандидатуру Сандуляка. Та при виборах не досить „згодитись", треба ще й робити, а тут народовцї забавились, зі шкодою для народної справи, у плятонїків і — мовчали. Не так кацапи, ті вели вже, згодившись (що за переворотність!) явну і скриту війну (на вічах і в Ґалїчанинї) проти Сандулякової кандидатури. З огляду на те, доброго успіху не мож було надїятись. Надійшов день вибору — наш кандидат упав. І не диво, ще й при голосованю „дехто" не приїхав, а деякі отцове май твердші (і у нас є „Драбики") з огляду на свої „убѣжденія" голосували на Окуневского, або давали білі картки. А лютував і „валенродизм", т. є. (погана зрада), чи там бренджолїзм; близші інформацї всїй справі міг би удїлити знаний Вп. читачам „Буковини" о. Левицкий з Вербича „стовп і правило віри кацапскої". Що у великій мірі повалили Сандуляка й передвиборчі над'ужитя і перекупства, що маємо явні докази (прим. у Городенщинї), про се шкода й казати. От таке то дїялось, бодай не вертало. Так виглядає зрада зі „согласієм", такі наслїдки веде „плятонїзм", де треба йти до бою! Про вибори в иньших куриях скажемо другим разом. А як, що тут, скінчу словами Нестора: „переписах или недописах" най буде менї прощено, бо справа, про яку пишу, надто сьвіжа й болюча, а я звичайний чоловік.

Олег Сатир.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 29-го грудня 1900.

В недїлю, дня 30. грудня 1900 о 3. год. по полудни відбуде ся для міщан в хемічній лабораториї у реальній школї виклад п. проф. Є. Пігуляка із обсягу хемії. Просить ся о як найчисленнїйшу участь.

Акад. тов. „Союз" в Чернівцях має честь повідомити П. Т. руску публику, що вечер „Маланки" відбуде ся сего року заходом товариства в недїлю, дня 13. сїчня 1901 в комнатах „Народного Дому" з богатою вельми проґрамою, котра в найблизших днях буде оголошена в „Буковинї".

За комітет забавний:

І. Вишньовский, О. Кобилянський, М. Грушкевич, Е. Ярошиньский.

Пожар Вижницї. В ночи з дня 26. на 27. с. м. вибух сильний огонь у Вижници, котру і так уже нераз навіщували великі елементарні нещастя. Перед опівночию заняла ся хата тамошного міщанина Купфершміда і чим перестрашені мешканцї, прибудившись зі сну, з'уміли собі здати справу з того, що дїє ся, богато домів стояло уже в поломінях. Зараз зателеґрафовано до Чернівцїв і на другий день коло 11. години перед полуднем прибула сюди огнева сторожа охотнича під проводом коменданта Николая Зайончковского. Сторожа мусїла обмежити ся лиш на ті доми, що їх не навістив ще огонь, бо ті, котрі були вже в поломінях, спалили ся до нащадку; остав ся лиш попіл по них.— Жертвою огня впало 280 домів, 600 родин, між ними 2.500 душ, лишило ся без даху. Шкода виносить яких 600.000 корон. Із публичних будинків спалила ся лиш 5-клясова народна школа. Староства огонь не засягнув; так за се приватне мешкане старости знищив огонь зовсїм. На першу вість про се, удав ся на місце о 8. годинї рано осібним потягом Єго Ексц. п. п. к. президент краю бр. Бурґініон в товаристві старости др. Ганса Сейттера де Лецен, щоби лично кермувати ратунковою акциєю. На місци пожару були далї присутні: радник двора Шедль, наддиректор почтовий Пош, комендант краєвої жандармериї оберлейтнант Катарґі, посли Жорж бр. Васілько і *Николай риц. Василько.* Єго Ексц. президент застав на місци диспозициї що до кермованя ратунковою акциєю і передав керманичеви староства, радникови кр. правительства риц. Таборі суму 2.000 корон на цїли першої помочи, котрі то гроші передано начальництву громади на роздане між нещасних погорільцїв, які лишили ся без даху. Видїл краєвий вислав на першу вість о огни телеґрафічно суму 2.000 корон на руки ц. к. вижницкого старости на перші потреби для погорільцїв. Кромі того дали на ту цїль: поміщик Йосиф Барбер 1.000 кор., буков. щадниця 500 кор., черновецка жидівска громада і гіпотечний банк по 400 кор., Жорж. бр. Васілько 600 кор., Николай риц. Василько 500 кор., Е. Краус і Вільгельм Бадян по 100 кор., *Флїґлер 50 кор.*, а Єго Екц. президент бр. Бурґініон видав відозву в цїли збираня складок по цїлім краю для потерпівших. Відозву сю подаємо в цїлости нисше.

Наш артист-маляр п. Микола Івасюк отворив виставу своїх образів у музею промисловім. Вистава богата. Є там образи із природи, портрети, студиї, жанрові образи і образ Хмельницкого в хвилї, коли як побідник в'їзджає в браму Київа, а єму на повитане виходять митрополит Сильвестер Косів з духовеньством. Образ іще не зовсїм скінчений. але робить на глядача велике враженє. Вистава отворена що дня від 10. години рано до 4. по полудни, а від 5. по полудни до 8. вечером. Вступ від особи 60 сот.

Ювилей Генрика Сєнкевича. На днях сьвяткувала цїла культурна Польща ювилей 25-лїтної письменницкої дїяльности одного із найталановитших сучасних польских повістярів, Генрика Сенкевича. Свою лїтературну дїяльність почав 1875 р. новелями із народного польского житя під псевдонїмом „Litwos". З тих визначають ся правдою і реальним з'ображенем: Івась Музика (Janko muzykant), Бартко побідник (Bartek zwycięzca), Малюнки вуглем (Szkice węglem), Ґаня, Старий Слуга і т. инь. Опісля слїдує трильоґія історична із часів панованя короля Яна Казиміра, у якій Сенкевич висьміяв у страшний спосіб козаків і з'обличив нашу славну минувшину, між тим піднїс величезні заслуги польскої шляхти і першого руского зрадника народного кн. Я. Вишневецкого. Потім кинув ся Сенкевич на поле сучасної повісти і написав дві дуже майстерскі річи: „Сїм'я Поланецких" і „Без доґми", а у новійших часах сягнув повістию „Quo vadis" в часи царюваня римского цїсаря Нерона, даючи нам образ розвою християньскої віри в часї першого переслїдуваня християн. Повість ся діждала ся до сеї пори чотирох видань і перекладу на усї майже европейскі бесїди. Минувшого року скінчив Сенкевич печатане роману: „Хрестоносцї" (Krzyżacy) а тепер працює над новою повістию під назвою: „Сватаня Заґлоби". Із его писань появило ся денеьцо перекладом на українську мову (головно новелї), Ширшу розвідку про новійші повісти написав М. Грушевский під заголовком: „Останні романи Сенкевича", що появила ся чотири роки тому у Львові.

Посьвящене „Народного Дому" в Стрию відбуде ся дня 1 сїчня 1901 о 12-ій годинї в полудне. Вечером відбуде ся концерт. Концертом буде управляти о. Остап Нижанковский. Вступ на посьвящене безплатний, на концерт 2 корони за сидяче місце.

Огонь у зелїзничім поїздї. В тягаровім поїздї між Ряшевом а Ланьцутом запалила ся оногди підлога в кондукторскім ваґонї. Огонь розширив ся скоро на цїлий ваґон, а кондуктори лише з трудом змогли поутїкати. Поїзд станув серед поля а горіючий ваґон відлучено від иньших. В наслїдок того прийшло до 2 годинного опізненя иньших поїздів на сїм шляху.

Ювілей Данила Мордовця. З днем 29. грудня с. р. кінчить наш симпатичний письменник Данило Мордовець сїмдесятий рік свого житя. На сей день припадає річниця майже пятьдесятилїтної лїтературної дїяльности ветерана української новелїстики, який розпочав писати як студент петербурского університета (1851 р.) Мордовець є автором багатьох оповідань з житя українського люду, як також більшої історичної повісти „Дві долї", що друкувала ся 1898 р. у львівскім „Лїтературно-науковім Вістнику". Найбільше-ж праць видав Мордовець у российскій мові (історичні повісти, історичні розвідки, публїцистичні працї та оповіданя), хоча від 1896 р. пише лиш по українськи. Він есть головою петербурского товариства задля виданя користних а дешевих книжок на українській мові і заступником голови петербурского товариства ім. Шевченка, що займає ся запомогами для тих Українцїв, що учать ся в Петербурзї. Не завадить замітити, що Мордовець виступає завсїди і всюди, як оборонець українського народа і української мови, проти тих *правительственних* орґанів у Росиї, що хотїли би прибити український нарід.

„Веселїть ся люди аж до нового року", можуть сьміло сказати собі угорскі податники, бо не аби яка ласка пана мінїстра фінансів спливає на них, ласка така, про котру слухає ся як в байцї. Угорский мінїстер фінансів зробив то, до чого не відважив ся доси — о скілько знаємо — ніякий мінїстер фінансів у сьвітї. Він застановив примусове стягане податків від Різдва аж до нового року. Угорскі податники раді навіть і з тої ласки.

Злодій в услузї полїциї. З Атин доносять про слїдуючу подію. Атиньский митрополит дістав вість, що якийсь грецкий сьвященик з Малої Азиї покинув свою парохію і волочить ся тепер по домах та жебрає. Митрополит віднїс ся до полїциї з тим щоби она наклонила сьвященика вернути назад до своєї парохії. Полїция так і зробила, як митрополит собі того бажав, але сьвященик сказав, що верне тогди, коли єму заплатять дорогу, бо він не має гроший. Тимчасом полїция довідала ся, що пан-отчик дістав лише що вчера від якогось високого урядника 100 драхм, котрі мусять мати ще при собі. Сьвященик однакож присягав ся на чім сьвіт стоїт, що не має. Сьвященика в Грециї ревідувати не вільно, отже щоби переконати ся о правдї, взяла ся полїция оригінального способу. Ото післала спритного злодія, котрий лише що кілька днїв тому назад попав ся в клїтку, щоби він украв сьвященикови пулярес, а за злодїєм пішов назирцем аґент полїцийний. Злодій підійшов до пан-отця, завів з ним розмову і дуже зручно витягнув єму пулярес; сьвященик побачив то аж тогди, коли злодій урадований тим, що єму удала ся штука, піднявши пулярес в гору став утїкати і кричати з радости. Сьвященик пустив ся за злодїєм, але той забіг просто на полїцию. Тут переконали ся, що в пулярес і пан-отця був дїйстно банкнот на 100 драхм. Гордий зі свого дїла злодій має тепер надію, що его за таку прислугу що найменше пустять на волю.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву".

Відозва.

Страшенний пожар навістив у ночи з 26. на 27. грудня с. р. уже і так елементарними нещастями нераз знищене місто Вижницю.

В протягу кількох годин упала найубожшою людностию за замешкана часть міста жертвою нїчим неповздержаної сили огню. Із незвичайною скорістю ширив ся нївечучий елемент, що в протягу кількох годин замінив більше як 300 домів у величезне румовище.

Відкаючись стоїть понад 600 нещасних родин (около 2500 душ) на руїнах свойого маєтку, без даху, відданих на поталу зимна і нужди.

Коли нещасним, що ледве успіли вратувати своє житє, не принесе нїхто помочи — так загрозить їм голод і студїнь іще більшою недолию. Держава і край зроблять усе можливе, щоби зменшити нещастє. Але нещастє те кличе і до сердець цїлого сьвіта, головно-ж до мещканцїв нашої тїснїйшої відчини, до мешканцїв, що нераз уже виявили в таких случаях своє милосердиє.

Лиш спільні сили, лиш дїяльна підпора з боку цїлого населеня в краю, може принести належиту поміч для нещасних, щоби забезпечити ся перед більшим нещастем. Нехай кожда одиниця зложить якусь лепту, нехай кождий своїм хоч як малим датком окаже своє спочутє для нещасливих і у злуцї із публичними орґанами возьме участь у ратунковій акциї для жалїня гідних погорільцїв!

Бо лиш тодї може вдати ся, нещасним надолужити коли не всї їх шкоди, то по крайній мірі, принести полекшу їх нещастю і нуждї збиранем ласкавих датків і тим охоронити Вижницю перед дальшими нещастями.

Заношу проте перед цїлим населенем сего краю, перед кожде благородне людске серце просьбу о складанє жертв на вівтари людскости і датків і то з огляду на зиму як найскорше на руки відповідного староства, зглядно на руки маґістрату або правительства в Чернівцях.

Лиш одїнє і білизну, що з огляду на зиму найпаче зараз придали ся би, потреба присилати просто до ратункового комітета у Вижници.

Датки і імена тих, що давати муть, будуть подавані що тижня в часописї: „Czernowitzer Zeitung".

Чернівцї, 27. грудня 1900.

Ц. к. президент краю:

Фрідріх риц. Бурґініон m. p.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда" в Чернівцях поручає

Буков. ілюстрований православний

КАЛЄНДАР

на рік звичайний 1901.

— Цїна 35 кр. —

Можна купувати і замовлювати в друкарні тов. „Рускої Ради" в Чернівцях.

Не забувайте

НА

докінчене будови

„Народного Дому"

в Чернівцях.

Справоздане касове „Рускої Каси“

за місяць падолист 1900 року.

А) Приходи.

На початку місяця		в протягу місяця прибуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с.
113	29	1. На фонд резерв. загальний	14	50	127	79
814	18	2. На фонд резер. товар.	14	50	818	68
1878	68	3. Вложено паїв	300	—	2178	68
23226	20	4. Вложено вкладок щадн.	1679	48	24905	68
14987	40	5. Звернено пожичок на скрипти	2676	—	17654	40
10638	63	6. „ „ на векслї	1547	51	12185	84
3779	83	7. Побрано відсотків	403	92	4174	75
612	32	8. На адміністрацию побрано	67	58	679	90
47	58	9. Побрано коштів спору	19	21	66	79
56080	11		6712	40	62792	51
3349	70	9. Готівка	3137	11	3349	70
59422	81		9849	51	66142	21

Б) Розходи.

На початку місяця		в протягу місяця убуло			З кінцем місяця	
к.	с.		к.	с.	к.	с
123	29	1. Вложено на фонд рез загал,	12	50	135	79
804	21	2. Вложено на фонд рез. тов.	14	47	818	68
2889	78	3. Виплачено паїв (з того дивід. 2 к. 90 с.)	232	90	3122	68
19044	79	4. Виплачено вкладок щадн	3490	58	22535	64
16190	—	5. Дано пожичок на скрипти	420	—	16610	—
12528	—	6. „ „ на векслї	2060	—	14588	—
1412	52	7. Виплачено відсотків	64	66	1477	18
517	83	8. Виплачено коштів адм.	58	81	576	64
84	54	9. Виплачено оплат скарбових	86	54	195	66
16	98	10. Розділ чистого зиску	—	—	2656	18
		11. Виплачено коштів спору	30	47	47	45
56292	70		6471	20	62763	90
3137	11	12. Готівка (Сальдо)	3378	31	3378	13
59429	81		9849	51	66142	21

В місяци падолисти вступило 10 нових членів з паями декляpованими на суму 400 корон, і дійсно вплатили 300 корон. Виступило 3 членів з паями на суму 72 кор. 90 сот. а один член вибрав з своїх 5 паїв чотири на суму 160 кор.

Дирекция:

Єр. Пігуляк голова. **Антін Клим** член старшини.

П. Т.

Маю честь завідомити Вп. П. Т. Публику, що отворив я при улици Головній (Enzenberg-Hauptstrasse) ч. 8 в подвірю (на право) Високим ц. к. Правительством концесіонований

КАНТОР ПОСЕРЕДНИЦТВА

„під Проведїнієм“

котрий ку загальному вдоволеню в повнім закресї своєї діяльности буде занимати ся всїлякого рода посередництвом, поручуючи Вп. П. Т. Властителям дібр, фільварків як також і приватним Особам ріжного рода службовий персонал а іменно: **Мамки, няньки, дївчата, панни служницї, кухарки, покоївки, панни до товариства, ґардеробяни, бони, виховавчинї;** дальше **парібків, сторожів, станґретів, фірманів. льокаїв, камердинерів, економів, писарів, управителїв, офіциялїстів, прив., кухарів, стрільцїв і т. д.** запевняючи з гори, за совістний і ретельний мною поручений *персонал службовий, бо опирати ся буду на* рекомендациях з остатного їх побуту в службі і лиш такий **персонал буду достарчувати.**

Для Осіб шукаючих занятя, о скілько се буде в моєї можности, стреміти буду до того, аби як найборше і найлїпше занятє їм винайти, і боронити їх буду перед ошуканьством факторів, котрі не уповажнені до даваня занятя.

В надії, що так Вп. П. Т. Публика, котрій залежить на добрій службі, як також і Пов. Персонал службовий, котрий доброго занятя шукає, спільно мої стремлїня і совістну працю зволять ласкаво підперти, пишу ся

з поважанем

Евгеній Александер Лебенштайн.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилїйша забава для дїтий і найлїпша

річ, яку можна дати дїтям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цїнні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дїтям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цїнник** від підписаної фірми; цїнник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und **Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien.** Fabrik: VII/1 (Hietzing). **Rudolfstadt, Nürnberg, Olten** (Schweiz), **Rotterdam, New-York**, 215 Pearl-Street.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр.** прекрасний ґарнїтур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie“.
1 ґарнїтур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнїрцїв і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар) розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днїв звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірцїв.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 150. Чернівцї, середа дня 20. грудня 1900 (2. січня 1901) р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Перші загальні збори Товариства руских ремісників „ЗОРЯ“ в Чернівцях.

В недїлю дня 30. н. ст. грудня відбули ся перші загальні збори тов. руских ремісників „Зоря“ у сали „Народного Дому“. Збори отворив короткою промовою складач Захарко, витаючи щиро гостий, які прибули на збори і вказуючи на трудности, які мали основателї на початку. Гадка заснованя товариства вийшла від п. Модеста Левіцкого, дозрівала довго і вкінци, дала ся перевести в житє завдяки дїяльности членів основателїв. Прирорученивши на голову зборів п. Михайла Юхневича, на секретаря п. Грабчука, віддав провід зборів вибраному голові, який завізвав секретаря до відчитаня статутів товариства.

По відчитаню статутів вибрано з лона ремісничого видїл, який уконституував ся ось як:

Михайло Юхневич, голова; Володислав Секерский, заступник голови; Микола Грабчук, секретар; Станїслав Кафка, касиєр; Евгеній Крушиньский, господар; Осип Нехцай, бібліотекар. Заступниками видїлових вибрано: Івана Захарка, котрому поручено режісерию аматорскої сцени і Любінєвича.

При точцї: „Вільні внесеня“, забрав перший голос др. Галіп. Він вказав на цїли нового товариства, згадав про нужду руского народу та про се, що злука та згода приносить найбільше добра; коли-ж їх нема, тодї нами усї помітають. „Зоря“ має бути посередником науки, має піддержувати товариске житє, котре ублагороднює почутя людскости; — члени-ж „Зорі“ мають дбати найбільше о се, щоби притягати нових членів до товариства, бо доки воно мале числом, доти не з'уміє розвести такої великої дїяльности і виповнити цїли, яку собі поставило в статутах. На закінчене своєї промови заявив бесїдник свою радість з нагоди заснованя сего товариства і висказав бажанє „Зорі“ як найлїпшого розвою.

П. Модест Левіцкий у доповненю того, що сказав др. Галіп, схарактеризував байдужність Русинів-інтелїґентів задля народних справ, мимо того, що число їх дуже поважне. Тих, що хотять улекшити долю бідному народови, дуже мало, ті знов, що є в силї зробити де-не-що для ремісничого і селяньского стану, не хотять нїчого робити. Опісля вказав на важність ремісничих спілок, через які виробляє ся взаїмне пізнанє та національна сьвідомість, а крім того зискує ся через них на материяльних средствах. Тому то бесїдник радить членам „Зорі“, щоби працювали спільними силами, а безпечно не заведуть ся у своїх надїях.

Складач Добровольский Ґеорґій, бажає „Зорі“ як найлїпшого розвою, і як Русин запевнив, що буде старати ся о приєднуванє членів, одначе жалує ся, що видїл „Народного Дому“ не винаймив єму реставрациї, а жидови. На се відповів проф. Клим, яко член старшини „Народного Дому“, що „Народний Дім“ має богато довгів, що щоби запевнити собі тревале істнованє оглядати ся мусять за інтересом. Нїхто не може заперечити, що „Народний Дім“ не спомагає Русинів — таж на саму бурсу видає ся річно три тисячі зр., але при тій справі віднайму реставрациї той виграє, хто дасть більше.

На тім місци зробила ся маленька буча, тож п. Модест Левіцкий з'умів єї як найкрасше використати, в той спосіб, що довгою бесїдою заохотив до аґітациї за посиланєм ремісничих дїтий до школи. Коли не удало ся би вивести їх висше, так принаймій будуть із них сьвідомі Русини-ремісники.

Дальший бесїдник складач Вітюк вказав у довшій бесїдї (по нїмецки) рівнож на те, щоби ремісники образували своїх дїтий. Між робітниками нема образованих людий, нема сьвідомих людий. Тож кожда розумна людина мусить з радостию повитати заснованє нового товариства. При кінци своєї промови звернув ся п. Вітюк до інтелїґенциї, щоби вона підперла змаганя „Зорі“ та старала ся відчитами осьвідомлювати єї членів. В доповненю до мови Вітюка, згадав академік Когут про вихованє в національнім дусї і про користи з науки у матерній рускій мові і повитав молоде товариство іменем української поступової академічної молодїжи.

Вкінци складач Захарко подякував усїм присутним, котрі зволили прийти на збори, як і тим, що причинили ся до заснованя „Зорі“, чи то грішми, чи то добрими радами, вказав на потребу будови аматорскої сцени і подав адресу льокалю товариства, що містить ся також у „Народнім Домі“.

По промові Захарка, збори заключено. На разї вписало ся до „Зорі“ 26 членів дїйсних, а 4 спомагаючих.

Злучені партиї Русинів.

Се сумний але правдивий факт, що пересїчна часть інтелїґентних Нїмцїв багато більше уміє сказати про Готентотів, або Ботокудів, нїж про нас Русинів-Українцїв.

Менче дивуємо ся тим Нїмцям, що що живуть далеко від нас і не стикають ся з нами безпосередно, але дуже дивуємо ся буковиньским нїмецким кольонїстам, що стикають ся з нами день в день, а не уважають за відповідне хоть трохи часом застановити ся над тим, що ми Русини за один народ, чи самостійний, чи може галузь Москви... День у день чують наші Нїмцї і читають про „Altruthenen“, „Jungruthenen“, але ріжницї між тими двома понятями не знають. Я говорив недавно підчас акциї виборчої з одним лїкарем Нїмцем на провінциї про Русинів. Коли зійшла балачка про партиї рускі, то я замітив, що між „Jungruthenen“ а „Altruthenen ведеть ся не так політична, як радше національна борба. „Wieso?! in einem und demselben Volke kann existieren ein Nationalkampf!“ Ту я обяснив мому Нїмцеви, що т. зв. „старорусини“ то ренеґати, що відрікають ся свого рідного руского народу, а уважають ся за Великороссів. Отже борба між „молодо- і старорусинами“ се борба національна між Українцями а Великорос-

Клярнет.

(З іспаньского — Педра А. д'Аляркона).

— Дон Базілїо, ми би собі потанцювали, а ви би нам не заграли?

— Нї.

— Чому нї?

— Бо нї.

— Та чому нї?

— Бо не умію.

— Ви не умієте? А ми прецї знаємо, що ви були старшим музикою при піхотї.

— Ну, то правда, я грав на клярнетї. Але й то правда, що я двайцять лїт тому назад подарував мій клярнет і від того часу анї разу не грав.

— Шкода! А чому-ж ви не грали?

— Бо я закляв ся.

— Кому?

— Собі самому і твоїй бідній матери, моя дитинко.

Цїле товариство стало пильно слухати.

— Ой, коби ви знали, кілько то мене коштувало вивчити ся грати на клярнетї — додав старий.

— Розкажіть! — відозвались молоді люди; розкажіть нам ту історию!

А Василь став розповідати.

„Було то в часах, коли лютила ся домашна війна. Карльос та Ізабеля дерли ся зі собою о корону, а Іспанцї, подїлившись на два табори, проливали кров у братоубийчій борбі.

„Я мав приятеля, поручника від стрільцїв, таки у власнім баталїонї; найлїпший чоловік, якого я лиш коли знав. Ми разом виховали ся, разом скінчили школу; разом воювали тисячі разів та й оба разом готові були гинути за свободу... о, мій приятель любив дуже свободу, може ще більше, як я!

„Аж ось наш старший допустив ся супроти мого приятеля Рамона несправедливости, надужив своєї власти, як то нераз буває, що від того сходить чоловік нераз і з найчеснїйшої дороги. Словом, той поручник від стрільцїв став ся жертвою самоволї, хотїв виступити із войска, приятель хотїв покинути приятеля, свободолюбивий хотїв перейти до ворохобників, офіцир хотїв убити свого полковника!... А Рамон був завзятий, не був би простив несправедливости хоч би й кому. Що я єму не наговорив ся, так дарма; наважив ся таки конче проміняти своє чако за карлїстівску*) шапку, хоч ворохобників таки дуже ненавидїв.

Ми стояли тогди в Катальонїї, три милї від неприятеля. Настала ніч, котрої Рамон хотїв дезертирувати, ніч слотна, студена, сумна, по котрій мала наступити битва.

О півночи зайшов Рамон до моєї кватири. Я спав.

— Василю, — шепнув він менї до уха.

— Хто то?

— То я; бувай здоров!

— Ти вже ідеш?

— Іду; бувай здоров!

Сказавши то, взяв мене за руку.

— Слухай — говорив він дальше — коли завтра прийде до сподїваної битви, а ми стрітимо ся...

— Таже я вже знаю, ми прецї приятелї.

— Добре, ми обіймемо один другого, а відтак будемо бити ся. Я завтра певно згину, бо не зійду з поля битви, доки не убю полковника. А ти, Василю, не висувай ся дуже на перед; слава то лиш дим!

— А житє?

— Твоя правда; дивись, щоби-сь став командантом — відозвав ся Рамон; — платня у войску то не дим, то вино, тютюн, дївчата. Для мене то все вже минуло!

— Господи, які тебе гадки беруть ся! — відозвав ся я засумований. Завтра перебудемо оба битву.

— Добре, то умовмо ся, де маємо разом зійти ся.

— Де?

— В капличцї сьв. Николая, о першій годинї в ночи; хто з нас не прийде, той погиб; добре?

— Добре; бувай же здоров!

— Бувай здоров.

Ми обняли ще раз щиро один другого і Рамон щез серед темної ночи.

Так як ми того побоювали ся, або лїпше сказавши, як того сподївали ся, зачепили нас ворохобники на другий день. Битва була дуже завзята і протягнула ся від третої години з полудня аж до ночи.

Раз видїв я Рамона. Мав на голові широку карлїстівску шапку. Був вже командантом.

Убив нашого полковника.

Менї так не пощастило ся. Ворохобники мене зловили і взяли в плїнь.

* * *

Настала перша година в ночи, пора, в котрій я мав зійти ся з Рамоном. Мене замкнули до арешту в малім селї, котре заняли були карлїсти. Я допитував ся за Рамоном, а менї сказали: Він дуже хоробрий. Убив полковника, але здаєть ся і сам згинув.

— Що ви кажете?

— Та не що иньшого, бо не вернув з поля битви.

Ох, що я перетерпів тої ночи! Менї осталась ще лиш тота одна надія, що Рамон чекає на мене в капличцї сьв

---

*) Дон Карльос (Марія Жозе Ізідоро), брат іспаньского короля Фердинанда VII. мусїв на жаданє Наполеона I. зречи ся права до іспаньскої корони в 1808 р. В 1830 р. уродила ся Фердинандови з третого попружести донька Ізабеля і та стала наслїдницею престова. По смерти Фердинанда в 1833 р. оголосив ся Дон Карльос королем іспаньским і від тепер розпочала ся в Іспанії домашна війна котра за єго внука від другого сина Дон Карльоса (Маріа Дольорес Жуан Жозн Ізідоро) вела ся найзавзятїйше в роках 1869 до 1876. Прихильники Дон Карльоса звали ся Карлїстами.

сами. „Sehen Sie, das hab ich nicht gewusst!“

На сю „terram incognitam“ упав луч сонця, що хоть трохи причинить ся до вияснення темної для Нїмцїв буковиньских загадки, що то „Altruthenen“, а що то „Jungruthenen“.

Ото в „Bukowiner Nachrichten“ з д. 30. грудня м. р. читаємо таке: „Перед 20 роками не було з буковиньских Русинів національної самосьвідомости. Інтелїґенция признавала ся без найменчої грижі совісти до тої народности, від якої моглаби винести більше користи. Як далеко сягало то руске національне безголове, можемо видїти потім, що часто з поміж чотирох рідних братів кождий належав до инчої народности. В тім часї починаєсь романїзоване руского сьвященьства, яке зміняло свої назвиска і додавало їм волоскі закінченя. Але найглубше пятно витиснув на Русинах вплив російский. Сей вплив дїлав передовсїм на студентів; богато зпоміж них утримувалось російским коштом в школах, а по укінченю шкіл отримувало посади в Росиї. Взагалї „рубель“ грав тодї велику ролю. Хоть маси народу заховували ся зглядом тої роботи пасивно, то всеж таки знайшла ся громадка сьвідомих Русинів, що виступила против сеї аґітациї і почалась борба. Утворились два табори: Русини народовцї (nationale Ruthenen) або Українцї, і Руссофіли, або „кацапи“ (Kazapen). Перші, яких невластиво називають „молодо-Русинами“ — хоть руска народність і руска мова є старші від Великороссів — заступають самостійність руского народу і рускої мови. Они не симпатизують з Росиєю, бо 20 мілїонів Русинів на Українї і на Волинї стогне під російским кнутом. Руссофіли, Москвофіли, Кацапи, або „Старо-Русини“ (остання назва служить тілько за плащик) є того переконаня, що Малороси і Великороссы становлять один народ, признають російску лїтературу за свою, а в рускій мові видять тілько диялект російский. Їхня девіза є „адін народ, адін язик“. Они називають ся також консерватистами, а то хиба тому, бо консервують „die Dummheit und das Elend des Volkes“. Они є ворогами народної просьвіти і школи і старають ся так поступати, аби руский нарід чув ся незадоволеним під Австриєю і аби єго тим легче мож було потягнути в російске море, (буковиньскі кацапи за глупі до таких конспіраций — пр. Редакциї) бо они видять своє щастє тілько в могучій Росиї. — Русини народовцї придбали скоро на свій бік нарід, що є по части сьвідомий своєї національности. А москвофіли мають яко прихильників кількох попів, у яких вмовлено, що нова фонетична правопись впроваджена у школах має запровадити унїю і Польщу, і що се є задушевним пляном народовцїв. Ся борба не була би тревала довго, як би не були вмішались до неї Румуни і як би не були станули по сторонї Москвофілів. Се лежало в інтересї Румунів мішати ся до сего, аби тим робом запанувати у краю. Мимо сего витискали Русини москвофілів чим раз більше, а і нарід забирав в тій борбі нераз важке слово.

Коли на чолї „староруской“ партиї станув п. Николай Василько, то єму удало ся в порозуміню з инчими проводирами Русинів — завести супокій і згоду між Русинами, а хоть ріжницї поміж партиями до тепер єще не цїлком вирівнані, то мимо сего Русини представляють на зверх одну цїлість.

Тим становиском п. Василька не чують ся вдоволені москвофільскі матадори, яким не ходить о згоду і силу народу. Они мають инчі цїли перед очима. Коли п. Василько пізнав ті пляни москвофілів, то зірвав з ними цїлковито. Він і єго сторонники побачили як щиро працюють народовцї, як муравлї, для добра народу, що вони нїкого анї не польонїзують, анї не роблять католиками, що вони противно є вірними синами свого народу і віри.

Назва „Старорусини“ служить тепер за средство баламученя, але в самій річи нема між Русинами в нашім краю нїяких партий. Є тілько о д и н руский народ, до якого належать учителї, сьвященики і урядники; на їх чолї стоять пп. Пігуляк, Стоцкий і Василько. Руссофіли уважають ся за Великороссів, о н и н е є о т ж е н ї я к о ю п а р т и є ю м і ж Р у с и н а м и і н е м а ю т ь н а й м е н ч о г о п р а в а м і ш а т и с я у с п р а в и р у с к о г о н а р о д а“.

Нїмцї раз заінтересували ся поважно рускою справою. Сказали вже раз се, що ми давно знали і сказали о стілько правду, що дотичить ріжницї партий.

Тимчасом в „Bukowinaer Nachrichten“ читаємо 1. сїчня 1901 р. таке спростоване п. Н. Василька: „Повернувши власне з короткої проїздки, прочитав я в числї недїльнім Вашої часописи статю під заг. „Das geeignete Volk der Ruthenen“. Застерігаючи собі, що єще раз верну ся до сеї теми, яку порушено з о в с ї м н е в і р н о (?!) хочу нинї виразити свій жаль, що про таке т я ж к е (?!) питанє заговорено власне у Вашій часописи і то у спосіб тенденцийний (?!) і так, що сего поважно (?!!!) брати не можна“. *Н.*

НОВИНКИ.

Черновцї, 1-го сїчня 1901.

Авдиєнция. Консисторскі радники Ганицкий і Манастирский були дня 29. грудня у президента краю, щоби на єго руки зложити подяку цїсареви за обіцяне підвисшене річної платнї сьвященикам о 1000 корон.

Іменованя при почтї. Почтових маніпулянтів: Доміция Петращука у Чернівцях, Франца Енґля у Чернівцях, Юлїяна Крекулессі у Радівцях, Романа Кобжиньского у Чернівцях, Евзебія Юрка у Чернівцях, Николая Поповича у Сучаві, Валерияна Пертіша у Дорнї-Ватрі, Евгена Влада у Радівцях і Франца Ґаера у Чернівцях іменовано почтовими практикантами.

Засїданє видїлу „Бояна“ відбудеть ся в середу 2. н. ст. сїчня 1901. о год. 7 веч. На порядку дневнім дуже важні справи. Просить ся видїлових о присутність.

Проба мужеского хору „Бук. Бояна“ відбудеть ся по засїданю Видїлу о год. 8 вечер. Всїх членів Бояна просить ся зійти ся численно. *Видїл.*

З війска. Капітан 41. полку піхоти Йосиф Глаушке перейшов на пенсию в характері майора ad honores. Лейтнантами резервовими іменовані при 14. п. піхоти: Йосиф Фрідріх, Йосиф Бартошек, Евген Горак, Яків Баумунк, Евген Прелїч, Оскар Мільберґ, Ґарабет Ґзїна, Максимілїян Шмукер, Рудольф Карбаш, Самуїл Дайтш, Йоган Полак, Едуард Лев, Йосиф Герцлїх, Йоган Гумплїк, Герман Бартфельд, Дормідонд, Лев Попович, Омелян Свобода, Валериян Серфас, Ґеца Фішер, Айзїґ Крайнер, Аврелїй Галїп, Бен'амін Шаґа і Еміль Фурдзік. Резервовими кадетами при 41. п. піхоти: Мих. Шельтес, Стеф. Скалат, Віктор Томович, Адольф Доманьский, Йоган Райхардт, Ізидор де Маєскул, Товія Штерн vel Шпербер, Рудольф Майнгольд, Епамінондас Ільницкий а при 14. полку гузарів: Людвіґ Шенасі, Фердинанд Фурнїє, Владислав Ковач і Антін Тіхі.

Кимполюнґ-Валяпутна. Шлях колїєвий Кимполюнґ-Валяпутна буде відданий до публичного ужитку дня 9. сїчня 1901.

Епіґраф д-ра Володимира Александрова... Присилають „Русланови“ з Харкова найдений між паперами звісного поета бл. п. Александрова ось який епіґраф самому собі:

Володимир Александров.
Доктор медицини,
Умер з тієї самої причини,
З якої й всї ті умирають,
Що медицини зовсїм і не знають!

Чудна история. Управитель школи в Черниховцях п. Корн. Фрайндорф надіслав до Kurjer a lwowsk-ого ось таке письмо: „В Черниховцях, селї побіч Збаража, рознеслась межи мешканцями від чотирох тижднїв вістка, що померша перед шістьма тижднями селянка Нарольска ходить по смерти і пуджаючи різними способами, не дає супокою полишеній родинї. Першого дня Різдвяних сьвят, будучи в товаристві місцевого пароха і двох учителїв зі Збаража, довідались ми від мешканцїв села, що мнимий дух Нарольскої чим раз більше доказує, кидаючи різними предметами на присутних, пукаючи і драпаючи різні предмети. В день або при сьвітлї тихо, натомість в ночи до 6 години рано не дає той дух супокою мешканцям хат. Менї пригадало ся з перед кількох лїт история „лїтаючи ріпи із Ненадувки“ (на Мазурах), отже я постановив наочно о всїм переконати ся. В товаристві пароха і двох учителїв зі Збаража пішли ми о 10. годинї в ночи до тої хати. Застали ми там кільканайцять осіб, бо родина помершої боялa ся ночувати сама. Маючи скриту лїхтарню в руках, ми погасили сьвітло і ждемо. Біля наших ніг на земли спять рядом: муж помершої, син, кількох сусїдів і 12-лїтний нужден-

---

Николая і тому не вернув до табору ворохобників.

Як же він засумує ся, коли побачить, що я не приходжу. — подумав я собі. — Погадає собі, що я погиб. Або-ж хиба менї ще довго жити? Ворохобники розстрілюють за кождий раз своїх плїнників. Завтра прийде ся згинути. Але Рамон тимчасом верне. А коли він нинї погиб! Господи, вирви мене з тої непевности!

Оттак роздумував я, аж і стало свитати.

Сьвященик увійшов до вязницї.

Всї мої товариші спали.

— На смерть! — відозвав ся я побачивши сьвященика.

— На смерть! — відповів він лагідно.

— Зараз тепер?

— Нї, за три години.

За хвилю опісля мої товариші вже не спали. Тисячі криків, тисячі проклонів понеслись по келїї вязницї.

* * *

Чоловік, що іде на смерть чіпає ся звичайно якоїсь гадки і не попускає ся єї. На мене як би налягла якась змора, мене як би взялась якась горячка, або як би я з розуму зійшов. Рамон живий чи мертвий, Рамон в небі чи в капличци не сходив менї з гадки, так, що я вже не знав, чи ще жию, якась паморока насїла на мій ум, як би якийсь дур мене взяв ся.

З мене здоймили капітаньский унїформ, а убрали в шапку і плащ простого вояка. Так вивели мене і двайцять моїх товаришів на смерть. Лиш один однїсенький з них уйшов смерти — бо був музика. Музиків карлїсти не тратили, бо в битві не мали їх чого бояти ся, а відтак і треба їм їх було для своїх баталїонів.

— А ви були музикою, дон Базілїо? То вас уратували від смерти? — спитали молоді люди, як би одним голосом.

— Нї, дїтоньки — відповів ветеран; я не був музикою.

Зробили карре і поставили нас в середину; я мав число десять, значить ся, мене мали десятого розстріляти. Тогди згадав я собі на свою жінку і на свою доньку, на тебе і на твою маму, моя дитинко!

Стали стріляти. Від того стріляня я з розуму зійшов. Менї завязали очи і я не міг видїти моїх товаришів. Хотів числити, кілько разів стрілили, щоби на хвильку перед смертию знати, коли прийде черга на мене. Але заки третий раз стрілили, я вже не міг числити. Ой, того стріляня по вік не забуду; все ще гудить менї в ушах. Раз здавало ся менї, як би то десь на тисяч миль далеко від мене стріляли, то знов стріляло менї таки в моїй голові. Стріляли раз по раз. Аж тепер! — подумав я собі. І знову стрілили, а я все ще жив. Тепер вже таки розстріляють — подумав я собі наконець. І я почув, як хтось вхопив мене за плече, потряс мною і крикнув менї до уха. Я упав на землю без памяти; відтак снило ся менї знову, що мене застрілили.

* * *

Пізнїйше снило ся менї, що я лежу на постели в моїй вязници. Я не видїв нїчого. Я підняв руку до очий, щоби здоймити собі з них хустку і аж тепер зміркував, що у мене очи не завязані. У вязници, бачите, було темнїсенько. Чую — дзвонять... я задрожав. То дзвонили за померші душі. Вже десь девята година вечером, подумав я собі, але котрого дня?

Якась тїнь, ще темнїйша, як темнота у вязници нахилила ся на мене. Здавало ся, що то якийсь мужчина. А тамті другі? А тамтих двайцять? Всїх розстріляли. А що зі мною? Я жив або в гробі говорив з горячки. Мої уста шептали механїчно якесь імя, імя, на котре я нїколи не забув, все єго згадував: Рамон!

— Чого хочеш? — відповіла тїнь коло мене. Я кинув ся. Боже мій! — крикнув я; чи я вже на тамтім сьвітї? — Нї, відповів той сам голос. — Рамон, ти ще жиєш? — Жию. — А я? — Тай ти також. — Де-ж я? Чи то капличка сьв. Николая? Чи мене не взяти в плїнь? Чи то все менї лиш снило ся? — Нї, Василю, то тобі не снило ся. Послухай.

Вчера убив я полковника на поли битви. Я пімстив ся! Відтак взяла мене така злість, що я не знав, що роблю, лиш убивав і убивав, доки аж не стала ніч і на поли не було вже анї одного неприятеля. Я був дуже утомив ся, коли зійшов місяць і пригадав собі тебе, та й зараз пустив ся до каплички сьв. Николая, щоби там на тебе зачекати. Була десята година в ночи, а ми мали зійти ся о першій. Я тамтої ночи ока не зажмурив. Я поклав ся і заснув. Як-раз о першій годинї я з криком пробудив ся. Менї снило ся, що ти погиб. Розглядаю ся доокола себе і виджу, що я сам один.

А ти? Бе друга, третя ба й четверта година. Яка-ж страшна ніч! Тебе нема. Я вже був певний того, що ти погиб; від тої гадки брала ся мене розпука.... Розвиднїло ся. Я вийшов з каплички і прийшов до отсего села до до ворохобників. Як-раз сонце сходило. Всї гадали, що я погиб. Коли мене побачили, стали мене витати, славили та й розповіли, що двайцять і один плїнників мають нинї розстіляти. Менї як би якесь перечуте сказало: ану-ж може Василь межи ними? Я побіг. Войсько стояло вже в чотри боки. Я чув вистріли, розстрілюване почало ся. Дивлю ся, що можу і пізнаю тебе.... Тебе мали розстрілити! Ще лиш двох, а була би вже прийшла черга і на тебе.... Що тут робити? За тих кілька хвиль пережив я цїле пекло страху, і безрадности, наконець крикнув я з цїлої сили обняв тебе і відозвав ся охриплим, дрожачим голосом: Сего нї! сего нї, мій ґенерале!

Командуючий ґенерал, котрий день перед тим видїв, як я держав ся, спитав мене: Чому нї? Може він музика? Сї слова були для мене тим, чим для

ний пастух, сирота з иньшого села. Всї здержуємо віддих. Нарештї чуємо сильне драпане о скриню. Осторожно зводжу сьвітло ліхтарнї в тую сторону, але нїчого не видко, а всї спячі лежать нерухомо. По хвили, замість драпаня, чуємо сильне пукане о скриню побіч нас. Один з товаришів відозвав ся голосно запитуючи: „Хто ви?“ — однакож пукане не устає, а за хвилю пірвало щось сито з половою і починає сїяти полову по хатї. Товариш зі Збаража холоднокровно видає мнимому духови приказ, аби запукав раз об скриню, опісля два, три рази і т. д., а сей приказ „дух“ сповняє надзвичайно точно. Кажемо тому духови відповідати на наші питаня, а іменно: відповідь потакуюча має бути три рази запукана а перечуча раз або чотири рази. З питань поставлених мною, і товаришами довідуємось, що тото „щось“ не є злим духом, лише помершою Нарольскою; пуканем вичислює свої лїта, обряд, місце похованя свого тїла і т. д. а все згідне з правдою. Робимо опісля иньший досвід, як пукане в різних місцях хати, зроблене знаку на полові, перенесене сита — і все то було точно сповнене. Спостерегли ми при тім, що той „дух“ тримає ся все сусїдства малого пастуха. Ми казали перенести его до наших ніг а по загашеню сьвітла той „дух“ знов присунув ся до него і виправляв різні штуки. Наколи муж небішки Нарольскої крикнув: „А пійдеш ти з-відси!“ — настало таке сильне стукане, що шиби у вікнах почали дрожати і ми мусїли сьвітло засьвітити. В сей спосіб протягом двох годин зробили ми богато досвідів, а від мешканцїв хати довідали ся, що той „дух“, коли на него сварити, дуже лютить ся і мече на людий бараболями, цибулею, і то з такою силою, що ті розбивають ся о чоло. В навечерів Рождества сито, що висїло на стїнї, з великою силою перелетїло через хату і ударило одну з присутних женщин, а навіть кинуло на одного з присутних ножем, на щастє не шкідливо. — Ті всї дива подаю до загальної відомости, а правдивість наведених ту фактів можемо присягою ствердити. Пожадано було би в інтересї правди і поясненя тої загадки перевести доходжене, тим більше, що мешканцї Черниховець дуже занепокоєні сею пригодою. Власти повинні розслїдити справу, котрої підкладом есть безперечно якесь обманьство.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Бунт у Катеринославській семинариї.*)

За послїдні 10 років сього віку ми бачимо, що скрізь по духовним семинариям все частїйше і частїйше вибухають бунти. Сї рухи сьвідчать про се, що те становиско, в якому істнують духовно-учебні школи Росиї взагалї а України окремо, далеко не відрадне, що той утиск, який примушує семинаристів забути свою індивідуальність своє а окреме від членів св. Синода і приказані інспекциї не мають нїякого впливу. Се з одного боку, з другого же боку вони мають підставу еще в тому, що рідко де в якій семинариї годують як слїд. Частїйше буває так, що гроші, які повинні іти на їжу, ідуть зовсїм иньшим шляхом, себто в кишенї ректорів, інспекторів та економів. Так н. пр. на сему ґрунтї були бунти в Київі в 1899 р. у Володимирі 1896 і в иньших місцях.

1899 р. в Катеринославі теж скоїв ся бунт; тут головну ролю грала не їжа і не иньші „Глава міра сего“, а те знущане над чоловіком, із сторони інспектора Манастирева. Се істний бюрократ, а не чоловік, якому повірено виховувати *молодїж*.

Вже кілька разів хотїли семинаристи його зловити і добре потурбовати, але нїяк сього не можна було зробити. Терпіли сього інквізицию років з 15 і ось в той рік случайно зовсїм скоїлось так, що проти него склалось обурене.

Дїло було таке: 12. грудня 1899 р. о 4. годинї з полудня, коли усї семинаристи були вільні, один із скінчивших семинар в цьвітни того року М. зайшов до семинариї, щоб декого із знакомих побачить і побалакать де з ким. Пішов він до 6-ої кляси (себ-то до послїдної кляси), сїв на катедру і спокійно вів собі бесїди. Коли в мить вскочив до кляси інспектор, почав кричати на М. і вигнав его з кляси. М. відповів єму, що краще, хай він вийде і сим „доставить усїм удовольствіє“. Але інспектор зажадав від М., щоб він вийшов, що сей зробив і чекав на коридорі на інспектора, доки не вийде з кляси. Коли інспектор показав ся на коридорі, підходить до него М. і питає: „так до Вас сюди не вільно ходити!“

— „Я тебе не знаю, хто ти такий і звідкіля взяв ся“, відповів інспектор і додав: „Нїчого не чую і слухать не хочу!“ Тодї обиджений М. каже: „Я тебе слухав 6 років та мовчав, а тепер ти мовчи, а я тобі буду казать!“ І почав його лаять, а праву руку засунув в бічну кишеню пальта. Так дійшли вони до вчительскої кімнати. Ту інспектор вхопивши М. за руку лївою рукою, праву всунув в кишеню. М. добув револьвера і замірив ся стріляти, але і не спостеріг, як його чуприна опинилась в жмени М., а до того обірвав кілька ударів в лице. Швайцари, що все стоять біля вчительскої кімнати, скочили боронити і *вихнули М. у вчительску кімнату* і заперли там. Тим часом інспектор утїк до себе в хату.

Деякі семинаристи, побачивши се, дали сейчас знати товаришам і ось через 2—3 хвилини біля вчительскої хати *зібрав ся цїлий гурт людий, з 300.* Усї почали кричать, щоб випустили М. Деякі стали ломати поручини східцїв і кидать ними в двері кімнати інспектора. Сей злякавшись, казав М. випустить. Коли М. вийшов, то подякував товаришам низьким поклоном і мовчки пішов собі геть.

Здаєть ся, дїло повинно-б було скінчить ся, але вийшло зовсїм інакше. Усї не хотїли випустить такої гарної обставини і скористати з неї. Той же момент зробили збірку і рішили ось що: домагати ся усуненя інспектора від посади і до кінця за се обстояти. Підозрілих і небезпечних товаришів попросили вийти з кімнати, де велись наради. Порадившись з собою, закликали до себе ректора і виголосили йому ультіматум: „що відмовляють ся від лекциї, поки інспектор буде на посадї“.

Ректор радив їм покинути сю справу, розійтись по клясам і мовчати. Тодї випросили ректора з кімнати і постановили: виконувати усї семинарицькі приписи (правила), окрім присутности на лекциях і зробити уличну демонстрацию. А що уже була година 6 або 7, то відложили се на другий день.

Про сей рух звістила небаром інспекция архиерея телефонїчно, а сей звернувшись до ґубернатора, прохав у нього війска для утихомиреня бунтівників (!). Ґубернатор не згодивсь дать війско, кажучи, що йому встидно посилати війско проти недорослої молодїжи, але коли так уже потрібна війскова поміч, він може післати туди *пожежну* сторожу, наказавши не робити насилля. Вечером о год. 7 семинар мав незвичайний вид. У клясах було темно, бо повикидали усї лямпи, щоб не дати вчитись тим товаришам, що не зважали на постанови комітету руху. Навкруги семинаря, у парадної брами і скрізь по східцям стояла пожежна сторожа. О 7-ій годинї, як звичайно, семинаристи пішли пити чай усї в порядку. Треба додати, що в семинариях істнує звичай що дня збирать ся в церкві на молитви. Сюди приходить все інспекция і духовник, себ-то піп. В сей день нї інспекциї, нї духовника на молитвах не було. Звичайно се зробило вражінє на усїх, а особливо на молодших. Після молитви опять зробили збірку, де знов ухвалено держать ся міцно і на лекциї не ходить, а до архиерея внести петицию від усїх семинаристів. А щоб вона мала під собою ґрунт, то на другий день 13-го грудня пороздавали по клясам листи наперу, а на них кожний писав, що знав поганого про інспектора. Таким робом зібрано богато материялу і все се було вписано в петицию, як підстави для неї. Її віднїс до архиерея вибраний від всїх. Архиерей принявши петицию, прогнав виборчого, кажучи, що приїде сам і розбере се дїло. Справдї архиерей не забарив ся і швидко приїхав. Усї семинаристи зібрали ся в салї та чекали вже на нього. Коли вступив на салю по звичаю просьпівали єму „Испато сі деспота“. Після сего він звернув ся до семинаристів з питанем: „чого ви хочете, краще ідїть по клясам, а то погано буде!“ Усї семинаристи разом закричали: „Геть Матвія!“ доки він на посадї інспектором, не підемо в кляси“.

„Не від мене залежить відсунути його від посади“, відповів архиерей, „а від Синода“.

„Але ми Вас прохаєм підтримати нас і просить Синода, щоб інспектора усунено, просять семинаристи.

„Не хочу! Та що з вами балакати, ідїть сейчас по клясам, чуєте! а то я вас як овець порозганяю!“ крикнув сьв. пастир на вівцї свої і вхопивши одного малого семинариста за рукав, потягнув його з салї. Але другі товариші впровадили його назад. Образившись за се, архиерей знов почав гримати: „Я, як ваш духовний батько і начальник приказую вам розійтись! — „Не підемо“. — „Як так, тодї піду від вас“. — „Ідїть, нам більше нїчого казати, коли ми звертаємось до вас з просьбою, то ви все не зважаєте на се“. — „Я сей інцидент знаю“, відповів архиерей. — „А коли знаєте, то чому не звернули увагина се?“

„Не ваше дїло про се!... Останнїй раз кажу: розійдїть ся!“ — „Не підемо“, крикнули усї „доки інспектор буде на посадї“. Бачучи, що нїчого не вдїє, архиерей забрав ся зі салї і поїхав домів. При відїздї каже архиерей до одного малого семинариста: „шкода менї твоїх родичів і тебе. Ось товариші кричать, а ти як не підеш до кляси, те-ж будеш страдать через них безвинно“. — „Якже безвинно“ відказав йому той „я теж протестую, бо сей інспектор, се кара божа, се кровопійця наш, він знущає ся над нами!“

Всї вибухнули сьміхом, а архиерей почервонїв і замовк.

По від'їздї архиерея ухвалено сейчас в сали зробити уличну демонстрацию. Усї вийшли на вулицю і з сьпівами пішли до Потемкина саду, що є окрасою Катеринослава*). Погулявши там і зібравши біля себе великий гурт приватних людий, вернули відтак до дому.

Тим часом інспекция дала знати поліциї, що вони самі не мають спромоги усмирити бунтівників, тому прохають помочі.

Швидко після сього приїхав поліцеймайстер, звернув ся до усїх і дуже ввічливо (що у нас дуже рідка поява, бо поліция завсїди, де тілько бачить, що має силу, робить там зневаги, що трудно й сказати) прохав росказать йому усе, що тикає сього дїла. Усї мовчали. А щоб дати спромогу семинаристам свобідно робити зізнаня і без боязни, казав принести стіл і стілець, а сївши спиною до присутних почав випитувати і списувати протокол. Семинаристи розказали все як слїд і заявили, що рішучо доси не відступлять від свого рішеня, як довго Матвій зістане інспектором. Впрочім заховували ся через слїдуючі днї спокійно.

15. грудня наспів циркуляр сьв. Синода. Його відчитано в присутности семинаристів. Він розпоряджає, що всїх семинаристів виключає ся із семинара і відсилає ся до місця замешканя адмінїстрацийним порядком на так довго, поки не приїде ревізор, не розбере сього дїла, відтак поїде в Петербург, а відси вже прийде резолюция.

Перед роз'їздом зібрались ще раз всї і прирекли сьвято не уступити анї на крок від своїх жадань до послїдної хвилї. На двірци пращались товариші, одні від'їзджали, дещо лишили ся ще в семинарі. Перед третим дзвінком усї з одушевленем засьпівали: „Ой наступає та чорна хмара“. Серед звуків сеї піснї поїзд рушив.

Небавом приїхав ревізор Негаев із Синода і приступив до ревізиї, снїдаючи і обідаючи в інспектора.

Перш усього ревізор почав збирати дані і погляди вчителїв семинариї. Розумієсь, що всї заявили, що інспектор „був цїлком коректний“, хотяй перше відносились симпатично до руху семинаристів. Випитував і семинаристів про сю справу. Семинаристи, будучи певні, що інспектора усунуть, говорили на нього, що знали поганого. Поїхав ревізор до св. Синоду, а сей з оберпрокуратором Константином Победоносцевом во главі розбирав се дїло і думав аж 8. місяцїв.

І справдї видумав і розсудив, але так, як вовк ягня. „70 семинаристів виключить з семинариї, з тих 5 без права вступленя в другі семинариї, а 65 чоловіка одержали се право але тілько номінально бо нїде не хотїли їх приняти, де тільки зголосили ся,“

Деякі просили архиерея о місце дяків, але він прогнав їх кажучи: „Ви мене вигнали тодї, а тепер я вас жену“.

В серинї с. р. відкрили знов семинар. Інспектор і досї той самий. Хто лишив ся в семинарі, опять зносить знущаня над собою з боку інспекторя. Самі кращі талани за бунт вигнані, зворушить тепер семинар нема кому. Становиско виключених дуже погане, особливо тих, що виключені від 1—4 кляси включно. Всї они остають без дїла.

Виключені з 5—6 кляси вступили до військової школи в Київі.

Краще усего те, що Синод приказав інспекторови представить спис учеників виключених, а пізнїйше віддав йому се дїло до самовільного полагодженя. *(Із „Молодої України“.)*

*) Орґанїзация шкіл в Росиї така, що кандидати на попів вже середні школи мають окремі від сьвітських — се є т. зв. семинариї, щось між нашими середними, а висшими школами. — (Прим. Редакциї).

*) Архиерей виїхавши із семинариї сейчас післав телеґраму до сьв. Синода і просив швидко дать знати, як поводить ся з бунтівниками.

старого слїпця з роду то, коли-б він нараз у весняний день побачив сонце. Сьвітло надії заблисло перед моїми очима, так нараз, так сильно, що аж сьвіт менї потемнїв.

— Музика? — крикнув я; так, мій ґенерале; він музика, і то великий музика. — На якім же інструментї грає? — спитав ґенерал. На.... на.... зараз.... правда.... на клярнетї. — Треба нам клярнетиста? — спитав ґенерал звернувшись до банди. — Треба, ґенерале — відповів капельмайстер. — То нехай виступить з ряду, а тамтих розстріляти — крикнув начальник карлїстів.

Ледви що Рамон затих, як я сьміючись і плачучи обняв его і дрожачим голосом сказав: Я тобі завдячую житє. — Не зовсїм, — відповів Рамон. Умієш ти грати на клярнетї? — Нї. — От, тобі, маєш! Та не знаєш ся анї трошки на музицї? — Трохи, тілько, що ми ще в школї учили ся. — То значить мало, або лїпше сказавши, таки нїчого. Нема ради, будеш мусїв згинути, а я з тобою яко зрадник і обманець! До чотирнайцять днїв має бути зложена банда, до котрої ти мусиш вступити. — Чотирнайцять днїв! Нї більше нї менше. А що небудеш грати на клярнетї, бо Бог чуда не покаже, то нас обох певно розстріляють. — Тебе розстріляють! — крикнув я, тебе, через мене, тебе, котрому я житє завдячую! Нї, Господь Бог того не допустить. До чотирнайцяти днїв научу ся грати на клярнетї. Рамон на то розсміяв ся.

Що-ж вам маю розповісти, мої дїти? — яка то сила волї! За чотирнайцять днїв і чотирнайцять ночий — бо я цїлодо пів місяця не спав і не спочивав — на диво за чотирнайцять днїв научив ся я грати на клярнетї. Які то були днї! Рамон і я виходили на поле і там пересиджували цїлий день з клярнетистом, що приходив з сусїдного села і учив мене. — Скажете може: Було втїкати! — Втїкати годї було, бо я був плїнником і мене стерегли. Роман нехотїв без мене втїкати. А я анї говорив анї не думав анї неї в. Так уратував я моє житє, але зійшов з розуму і таким остав ся. Моїм дуром була штука. Ворохобня скінчила ся, але я непокидав ся клярнета. Роман не покинув мене. Я повандрував з ним до Франциї і там виступав публично яко артист. З мене на вдивовижу став чудний чоловік. Так нїхто неграв на клярнетї як я з дуру.

Так жив я через два роки, аж Рамон помер. Коли я побачив его тїло, вернув менї розум назад.... я взяв за клярнет.... але вже не умів грати.

А тепер ще хочете, щоби я вам заграв до танцю?

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.66 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій ціні — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, такою обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

вийшли цілком нові друки

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарні „Рускої Ради" в Чернівцях.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилійша забава для дітий і найліпша

річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після плану побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всіх ліпших склепах на цілім сьвіті** по ціні 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громовід, не гнівай ся і и. по ціні 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований **цінник** від подписаної фірми; цінник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій ціні, **лише за 2 зр. 95 кр.** прекрасний ґарнітур, зложений **з 14 цінних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три літною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнітур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнірців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цінних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма.

Урядові подання. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради" в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 151. Чернівцї, пятниця дня 22. грудня 1900 (4. січня 1901) р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция: улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Відповідь п. Н. Василька „Галичанинови“.

У 283 ч. „Галичанина“ читаємо таке: посол Николай Василько просить нас о напечатане слїдуючого заявленя: „В послїдних числах „Галичанина“ піддає ся критицї мою участь у виборовій акциї і взагалї моє полїтичне поступоване. Здаючи ся на об'єктивність редакциї прошу о поміщене слїдуючих моїх виводів: 1) Не правда, будь то би о. Драбик був кандидатом староруской партиї на Буковинї. Натомість правда, що нерумуньский краєвий виборчий комітет, до якого належало 10 мужів довіря із староруской партиї, в їх числї оо. протоєреї Осташик і Кантемір і приходники Семенюк, Драчиньский і Маковєвич і до якого запрошено між иньшими також о. Драбика і д-ра Евг. Гакмана — приняв кандидатуру п. Пігуляка, яко компромісового кандидата обох руских партий на Буковинї. То правда, що „Народная Рада“ хоть єї члени належали до повисшого комітета, на однім із своїх засїдань поставила кандидатом о. Драбика, хоть я і проф. Калужняцкий се відраджували, і заняли тим чином осібне становище у нашій партиї, а заключений компроміс що до виборів із IV. і V. куриї одобрило товариство „Вижницко-Путилївска Рада“ і краєвий виборчий комітет. 2) То правда, що я предложив заявлене абстиненциї „Народоої Ради“, щоби не доводити видїла тогож товариства до супротивного становища зглядом більшости партиї і зглядом членів товариства. Але неправда, будь то би се предложене відносило ся до Вижницко-путилївского товариства і до нашої партиї. 3) Зовсїм неправдою є, будь то би я, коли моє предложене принято, брав участь в голосованю над кандидатурою о. Драбика, бо я, не будучи членом видїлу не міг над сим голосувати. 4) Не правда, щоби на моє предложене вибрано депутацию до краєвого президента — але правда се, що коли менї такий намір предложено, я на него згодив ся і то в тій надїї, що краєвий президент, що знав уже про се, що правибори випали в користь компромісового кандидата, відклонить видїл „Нар. Ради“ від єї наміреня. 5) Не правда, що я упевняв президента, що староруской партиї нема — але се може бути правдою, що не оден видїл „Нар.Ради“ має виключне право репрезентувати сю партию. 6) Не правда, що я кому небудь висилав виборчу відозву краєвого комітету. Натомість правда, що то було дїлом бюра того комітету, до якого я сам, яко кандидат не належав. 7) Неправда, що я з тутешним орґаном „Буковина“ стояв у зносинах, а тим самим невірні і всї обвиненя мене у кореспонденциях. 8) Неправда, що я просив видїл „Нар. Ради“ о піддержуване моєї кандидатури на посла до Ради державної. Натомість правда, що по тім, як я, по розписаню виборів ставав по всїх більших містах виборчого округа перед виборцями і зносив ся прямо з народом і коли мене одноголосно оголошено кандидатом — тодї запрошено мене на засїдане видїлу „Нар. Ради“ і висказано менї подяку за мою дїяльність, принято мою кандидатуру і прошено, щоби я мандат виповняв в тім дусї, як до тепер. Се стало ся 8 день по тім, як явилась була у мене депутация „Нар. Пади“ і як я перед нею прихильно виразив ся про кандидатуру посла Пігуляка і т. д.

З сим спростованем п. Н. Василька лучить ся також спростоване спростованя, яке читаємо у 283 ч. „Галичанина“.

Професор Калужняцкий пише так: „В ч. 282 „Галичанина“ поміщена статейка п. Василька п. з.: „Изъ буковиньскихъ мистерий“, в якій діткнена також і моя личність В інтересї всесторонного роз'ясненя дїла заявляю що слїдує: 1) У компромісї п. Н. Василька з народовскою партиєю, що до виборів IV. і V. куриї, я не брав нїякого нї посередного, нї безпосередного удїла. 2) Єсли я о. Драбику радив кандидувати, то не зробив сего не зі взгляду для не істнуючого для мене компроміса, а тілько зі згляду на непевний успіх. Але коли о. Драбик заявив, що він готов, не зважаючи на нїчо, зробити із себе жертву, то я при голосованю над єго кандитурою, голосував за ним“.

Отже з сего виходить, що проф. Калужняцкий на нарадї над кандидатурою о. Драбика, не занимав осібного становища. В кождім разї в таборі буковиньских москвофілів щось не добре дїє ся...

Виборчий рух в ческих і альпейских краях.

Читаємо у „Дѣл-ї“:

Головний виборчий період для ческих, нїмецких і словіньских країв Долитавщини зачинає ся — як звістно — 3. січня с. р. Чим близше рішаюча хвиля, тим більше напружають воюючі сторони всї свої сили, аби тілько приєднати собі виборцїв. Збори, які відбувають си по всїх усюдах, се переважно збори виборцїв, бо правибори майже всюда вже покінчені.

Зі зближенем рішаючої хвилї зближають ся до себе сторонництва, що мають деякі спільні основи проґрамів і против котрих стоїть сильний спільний воріг.

Першу таку „консолїдацию“ а властиво компроміс зробили всї чеські партиї що-до мішаних, ческо-нїмецких округів IV-ої і III-ої куриї. Для сего виборчого терену основано осібний „ческий виборчий комітет для мішаний округів“, в якім засїдають репрезентанти усїх ческих партий з виїмком социялїстів. Дорогою сего компромісу подїлити ті партиї всї мішані округи поміж себе та видали спільну відозву, де взивають всїх Чехів голосувати на компромісових кандидатів.

Подібне, хоть і не так ясне стремлїнє, видко й у Нїмцїв. Характеристичною в тім зглядї є відозва д-ра Бернрайтера, оголошена в однім з північно-нїмецких дневників, де він взиває Нїмцїв, аби маючи в виборчій акциї против себе спільного ворога, не висували на перший плян економічних, у ко-

---

М. ГОРЬКИЙ.

Макар Чудра.

(Оповідане).

Від моря віяв вохкий, студений вітер та розносив по степу задумчиву мельодию плюска хвилї, що била ся об морський беріг і шелеста прибережних корчів. Його пориви приносили зі собою в ряди годи перемерзле, зморщене, пожовкле листє і кидали їми у ватру, роздуваючи поломінь. Від сього іздрігала ся мрака, що окружала нас сьої осїнної ночи і боязко підносячи ся, відслонювала на хвилю з лївого боку — безмежний степ, з правого — безконечне море і прямо переді мною масивну стать старого цигана, Макара Чудри, що беріг коний свойого табора, розкиненого яких пятьдесять кроків від нас.

Не звертаючи найменьчої уваги на се, що студені струї вихору, розхріставши його чекмень, обнажили його волохату сталеву грудь і безжалісно били її, він стояв, зігнувшись у гарній, свобідній та сильній позї, лицем до мене. Методично потягав зі своєї здоровенної люльки, випускав із рота і носа густі клуби диму і, недвижно впяливши свої очи над мою голову десь в далекий, в мертвий, мовчазно темний степ, говорив зі мною, не вимовкаючи і не роблячи нї одного порушеня, в цїли оборони перед різькими ударами вітру.

— Так ти ходиш? Се гарно. Ти собі славну долю вибрав, соколе. Так і треба; ходи диви ся; надивив ся, лїг та умірай — от і усе.

— Жите? Иньші люди? — говорив він далї скептично, вислухавши моєї відповіди на його „так й треба“. — Еге! А тобі що до того? Хиба-ж ти сам не жите? Ось другі люди живуть без тебе і жити муть без тебе. Невже ти думаєш, що ти кому потрібний? Ти-ж не хлїб і не палиця. Не потрібний ти нїкому. — Учити ся і учити, кажеш? А можеш ти навчити ся зробити людий щасливими? Нї, не можеш. Посивієш так і казати меш, що треба учити. Чого вчити? кождий знає, чого йому треба. Котрі розумнїщі, ті беруть, що є, котрі дурнїщі — ті нїчого не дістають і кождий сам учить ся.

Сьмішні вони, ті твої люди. Зібрали ся в гурт і нуж давити один другого, а місця на землї ось тільки, — він широко повів рукою на степ. — І всьо роблять. На що, кому? Нїхто не знає. Бачиш, як чоловік гарює на рілї, та думаєш: ось він капля за каплею із потом сили свої ізверже на землю, а потому поляже в нїй і ізгниє у нїй. Нїчого по ньому не лишить ся, нїчого він не бачить зі свойого поля і умірає дураком, як і родив ся ним.

— Щоже, чи він родив ся на се, щоби зрушувати землю, тай умерти, не успівши навіть собі самому могили викопати? Чи він знає волю? Чи він розуміє ширину степа? Чи морський говір хвилї веселить йому серце? Еге! Він невольник — невольником родив ся, і на цїле жите невольником лишить ся, от і все. Що він може зробити самий зі собою? Тільки здивуєть ся, як порозумнїщає трохи.

— А ось я, диви ся, за 58 лїт на стільки надивив ся, що коли би списав усе на папері, так тисячу таких торбів, як у тебе, не зложиш. Ану-но, скажи, в яких краях я не був? І не скажеш ти і не знаєш таких країв, де би мене не було. Так треба жити: іди-іди — от і всьо в тому містить ся. Не стій довго на одному місцї — що в ньому найдеш? Ось як день і ніч без упину втїкають, гонячи одно за другим, доокола землї, так і ти втїкай від гадок про жите, щоби не рознїжити його. А задумаєш ся — полюбиш жите і то все так буває. І зі мною так було. Еге. Було, соколику. — У тюрмі я сидїв, у Галичинї. По що я живу на сьвітї? — подумав я раз якось з нудьги — нудно у тюрмі, соколе, ах, як нудно! — і взяла мене туга за серце, як я поглянув із вікна на поле, взяла і сціпила його, немов клїщами. Хто скаже, на що він живе? Нїхто не скаже, соколе. І питати себе про сю річ не трела. Живи, і на тім кінець. І ходи і розглядай ся доокола себе, так туга нїколи тебе не візьметь ся. В той час я сливе не задушив ся поясом ось як.... — Га! Говорив я з одною людиною. Сувора людина, таки ваша Росиянин. Треба, каже, жити не так, як ти сам хочеш, а так, як сказано у божих законах. Кори ся перед Богом і він дасть тобі усе, чого попросиш у нього. А ньому самому лиш дїра та хати. Я й сказав йому, щоби попросив Бога о нову одежу для себе. Він розсердив ся і лаючи прогнав мене від себе. А між тим казав, що треба людям прощати і любити їх. Ось і простив би мінї, коли моя бесїда обидила його милість. От і учитель. Вони учать, щоби менче їсти, а самі їдять по десять разів на добу.

Він плюнув у ватру і замовк, на ново набиваючи люльку. Вітер гудїв на якусь жалісну та тиху нуту, далеко в туманї іржали конї а від табора несла ся нїжна та страждальна пісня — думка. Се сьпівала красавиця Нонка, Макарова донька. Я знав її голос, що його згуки якось дивно визивали в мінї мимоволї сумнїви — чи сьпівала вона пісню, чи говорила „здоров був“. На її смаглявім, матовім лицї замерла чванливість цариці, а у ослонених немов якою тїнию, темнокарих очах блискало сьвідомість чарування і спізнаня своєї краси і нехтуваня до всього, що не є нею. — Макар подав мінї люльку. — Кури! А що, гарно сьпіває дївчина? Еге! Хотїв би, щоби така тебе покохала? Нї? Добре! Так треба — не вір дївчатам і здалека від них держи ся. Дївчинї цюлювати ся лїпше і милїйше, як мінї люльку курити, — а поцїлуєш ти її — так загинула по вік воля у твойому серцї. Привяже тебе чимось таким, чого не видно а пірвати не з'умієш і віддаш ти їй цїлу душу і щож тобі лишить ся? Їй Богу, правда! Стережи ся дївчат! Брешуть постоянно, гадюки: люблю,

ждого стану так різних постулятів, але щоби звертали більше увагу на політичне значінє виборів.

За те в чистих — чи то ческих чи німецких — округах борба між поодинокими партиями веде ся безпощадно. Найзавзятійше борють ся між собою Молодочехи та ческі аґраристи котрими мало зразу прийти до компромісу, але остаточно компромісові переговори розбились і на цілій лінії закипіла борба. Доходить до бійок, ба навіть до різанини ножами, як се було в Плянїци та Кладові, де кандидує на V. курию аґрарист Стяастний. Аґраристи поставили своїх кандидатів в переважній части рільничих ческих округів.

Рівночасно також і ческі радикалісти виступали до самостійного виборчого бою. Найбільші шанси між їх кандидатами має др. Бакса в Колинї, де він спопуляризував ся з нагоди Гільзнерового процесу. Крім аґраристів і радикалів будуть молодочехи мати против себе ще й національно-социялїстичну робітничу партию та социяльних демократів.

Рівнож на Мораві підносить ся опозиция против геґемонії молодочехів. На Мораві, де відносини в ческих повітах менше ще розвиті, має перевагу моравске духовеньство, яке проводить ческо католицкій клерикальній партиї. Сеся партия має де-не-де надію на побіду. Ческо католицкі кандидати заявили, що они вступлять до ческого клюбу, коли він викине із своєї офіцияльної назви слово „вольнодумних“ (у відношеню до „послів“). Молодочехи відповіли відмовне. Як здаєть ся Молодочехи увійдуть до парляменту трохи ослаблені на річ аґраристів, радикалів і клерикалів. З ческо-моравского виборчого руху замітне є віче в Берні, де промовляв редактор прагского Cas-у і провідник ческих реалїстів проф. Масарік. Критикував дуже остро молодоческу політику, критикував стремлїнє до історичного державного права, а одиноку розвязку сучасного австрийского заколоту бачитя в загальнім, безпосереднім і тайнім праві голосованя.

В наддунайскій столици антісеміти-люеґерці взяли ся за барки зі всїми иншими партиями. Социяльні демократи, німецкі поступовці, радикали а навіть лїберали подали собі руки, аби звалити люеґерску партию. Задача не аби-яка, коли зважить ся, що Люеґер і єго партия — то противник сильний колтуньством віденьским, посїдаючий у руках усю виборчу махіну і не перебираючий в средствах.

Така завзята борба межи християньско социяльними демократами чи німецкими радикалами зведе ся і в Стириї. Навіть в блаженнім Тироли знайшли ся вперве (по нашій галицкій термінольоґії) „warchoły“, що закаламутили ідилїчну мертвоту, в якій доси спочивала тирольско-німецка людність. Против католицко людових а властиво клерикальних кандидатів, що доси з відтам послували, стають в долинї Іну християньско социяльні а в долинї Адіжи так звані молодокатолики, що ріжнять ся від християньско-социяльної партиї тілько браком антісемітских „убіжденій“. На місце д-ра Катрайна і барона Діпавлього готові вийти репрезентанти згаданих двох партий, др. Шрайнер і Гартман.

В Трентінї, се-б то в італїйскім Тироли, завели бій італїйскі клерикали з національними лїбералами. В загальній і сїльскій куриї більші шанси по стороні клерикалів, в місній і більшої посїлости — по стороні лїбералів. Рівнож і в Побережи надіють ся італїйскі лїберали побідити. Правибори пішли переважно по їх думці.

В Країнї вибори з IV. і V. куриї вже відбули ся і дали парляментови трех словіньских клерикалів, що знов певно з п. Барвіньским відновлять „християньско-социяльний союз“. Тепер же з куриї міст кандидують лїберали з більшими надіями на побіду та під окликом заложеня „полуднево-славяньского поступового клюбу“.

Отсе перегляд виборчої ситуациї в ракуских краях. За кілька днів буде там уже по рішаючім бою.

Календар а XX. столїтє.

Календар — то тепер така річ, що без него хиба анальфабет може обійти ся. За дурничку можна єго купити, так, що найбіднїйший чоловік єго купує, а то тим більше, що у нїм находить усе, чого до щоденного житя конче потреба. Зрештою фахові календарі так нинї розповсюднені приносять також великий хосен.

Перший взір теперішних календарів, то календар Хр. К. Андре виданий в р. 1810.

Давнїйше уживано тільки т. зв. вічних календарів. Були то таблиці, на яких поміщувано поодинокі дни року а побіч них повтаряючі ся лїтери від А до Г, що означали 7 днів тижня і т. зв. лїтери золоті, за помочию котрих обчислювано, коли випадає Великдень, а тим самим і иньші рухомі сьвята. Знаючи одну недїлю і одну золоту букву — можна було уложити собі календар на довільний рік. Найстарший календар того рода є перехований у цїсарскій бібліотецї в Берлїнї, виданий в р. 1439. Видав єго Іван де Ґамундій на двох деревляних таблицях.

Доперва в р. 1513 Пейпус з Норумберґії видав календар річний, але сей календар, так як і слїдуючі мали такий зміст: спис сьвят, мучеників і т. п. додатки, а головну ролю відгравали т. зв. практики календарскі н. пр. що до пусканя крови, заживаня лїків, уживаня купелів.

Із сих календарів повстали з часом календарі столїтні, яких подавано богато астрольоґічних і иньших забобонних відомостий, а заразом зміни метеорольоґічні і календар на цїле столїтє. Коли з кінцем 18. столїтя повстала гадка піднесеня осьвіти серед низших верств суспільности при помочи популяризованя людскої науки, тодї признано календарі за найвідповіднїйше средство до сего; ту власне є початок цїлої лїтератури календарової, якої цїлию є наука і розвеселенє. Такий характер має календар з р. 1810, (о якім висше згадалисьмо), а XX. столїтє, до якого ми вступаємо не змінив того характеру зовсїм.

Питанє, чи столїтє XX. починає ся тепер, чи може почало ся уже перед роком, занимало вже кілька поколїнь; так як тепер, так само вів ся над тим спір і у лїтах 1600, 1700, 1800, а в р. 1700 так дуже був той спір розгорячив голови людям, що вибивано медалї з сатиричними написами н. пр. „диво! в р. 1700 не знали люди, кілько котрий з них лїт числить!“

Фактом є, що нове столїтє витали люди все 1. січня 1600, 1700 і 1800 р. — і голос публичний повторив те саме і в р. 1900, а однак беручи річ хронольоґічно поновнено великий блуд. Остаточно квестия ся сходить на цїлих 100 лїт з дневного порядку, бо тепер ми зовсїм певні, що зачинаєсь у кождім разї столїтє XX. а питанем, коли пічне ся XXI. столїтє ми занимати ся не будемо.

НОВИНКИ.

Черківцї, 3-го січня 1901.

Академічне тов. „Союз“ устроює 20. н. ст. січня 1901 вечерок з танцями в сали „Народного Дому“. Запрошеня висилають ся в сих днях. Хто би не дістав запрошеня зволить подати свою адресу. *Комітет.*

„Buk. Post“ Мордка-Мустаци кричить „ґевалт, Polizei!“ Русини антісеміти, бо „Руска Рада“ надрукувала статю про румунїзаторских пявок, які гірш нехрещених висисають руский нарід; бо, бачите, Мордкови Мустаці вільно день-у-день всїми способами юдати против Русинів єдино за те, що не хотять признати Мордка Мустацу своїм рабіном, а рускій ґазетї не вільно виступати навіть проти хрещених і нехрещених пявок, якими є румунїзатори і лихварі та шахраї, що висисають наш нарід морально і материяльно. Сего права самооборони не зречемо ся ми задля нїчиїх хороших очий, а тим меньше задля Мордка Мустаци. Ми не є ворогами анї Волохів, анї жидів яко таких, про се сьвідчить наша онодїшна статя про жидів-Сіонїстів. Ми виступаємо тільки проти таких як Мордко Мустаца і їм подібних моральних і материяльних ворогів руского народа, що бажають, як се видно і з новорічної статї „Buk. Post“ заглади усїх Русинів, що стоять їм на заваді у визискуваню темного люду. Хто такий, як вони, о того приязнь Русини не стоять, хоч би він був не послом, а не знати чим.

Шлях колїєвий Кімполюнґ-Валяпутна буде отворений доперва 9. січня с. р., а не як було заповіджено перед тим 2. січня.

Зима. Майже цїлий грудень нагадував нам перші дни весняні. Але зима не дарувала свого і вибрала собі аж 31. день грудня на свій початок. Сніг паде уже кілька день і покриває землю білим килимом. Се природа готовить ся до торжества Різдва Христового.

Єще про виставу образів п. Миколи Івасюка. У попереднім числї „Буковини“ подали ми, що вистава образів п. М. Івасюка представляєть ся дуже красно. Нинї подаємо важнїйші образи, що виставлені на тій виставі. Особливо красно

каже, більше всього на сьвітї, а ну-но, вколи її шпилькою, так вона тобі серце вийме з груди. О, знаю я їх! Еге, не стільки я знаю. Ну, братїку, хочеш, скажу тобі одну казку? Добре? А ти собі їй затям, і як затямиш, цїлий вік свій будеш свобідною птицею.

„Жив на сьвітї молодий циган, Лопком Зобаром його звали. Вся земля, всї моря знали його і Угри і Чехи і Славонїя, — проворний був парубок. Не було села в тих краях, де би не було пять до десять людий, що присягли ся Богу забити Лопка; але він собі жив, нїчого не робив з тих грізьбів. А вже як коли йому сподобав ся кінь, так хоть полк салдатів нашли, щоби берегли того коня — все одно Забар стане на ньому гарцювати. Еге-ж! хиба він кого бояв ся? Так хочби й дїдько прийшов до нього з цїлим своїм почотом, він, як не заціпив би його ножем, то певно добре вилаяв би, а що дїдькам дав би копяка в рила — то більше як певно!

„І всї табори знали його або принаймій чули про нього. Він любив тільки коний і більш нїчого, тай то не довго. Попоїде трохи — та продасть, а гроші нехай бере, хто захоче. У нього не було нїяких правил. Треба тобі його серця, так він вирвав би сам його зі своєї груди і віддав би тобі, лиш щоби тобі се помогло. Ось який він був, брате.

„Наш табор кочував у той час по Буковинї. Лїт тому яких 10 назад. Раз — а було се у весняну ніч — сидимо ми: я, салдат Данило, що воював разом із Кошутом, і старий Нур і всї другі, і Ґадда, Данилова дочка.

„Ти знаєш мою Нонку? Царівна не дївчина! Ну, і що тут Радду з нею рівняти — за богато чести для Нонки. Про неї, про ту Радду, словами і не скажеш нїчого. Може бути, її красоту можна би на скрипцї виграти, і то не кождий. Хиба лиш той, що ту скрипку знає, як свою душу.

„Багацько парубоцьких серць, ой, багацько посушила вона. Увидїв її один маґнат на Мораві, старий, чубатий. Увидїв її тай остовпів. Сидить на конї, дивить ся на неї та дрожить, неначе у пропасницї. Гарний був як дїдько на празнику; жупан золотом шитий, при боцї шабля, немов блискавка сьвітить ся. Заледви кінь порушить ногою — так цїла та шабля у дорогоцїнних камінях і голубий бархат на шапцї — немов кусень неба. Славний був сей старий пан! Дивив ся, дивив ся, а далї й каже до Радди: „Мой! Поцїлуй мене, дістанеш кіш гроший“. А Радда відвернула ся на бік, тай тільки усего! — Прости мінї, як я тебе обидив, поглянь хоч ласкавим оком, — відразу змяк старий маґнат тай кинув кіш гроший їй під ноги — великий кіш, брате! А вона його немов ненарошно пхнула ногою в болото, тай вже.

— „Ой тото дївчина! — зітхнув він, тай тростиною коня. Тільки хмара пороху вказувала, куди поїхав.

Другого дня знов появив ся.

— Хто її батько? — немов громом гремить ся гутірка по таборі. Данило вийшов.

— „Продай доньку. Що хочеш, бери з мене! — А Данило каже: Се тілько пани продають усьо, почавши від свиний а скінчивши на своїй совісти, а я з Кошутом бив ся і нїчим не торгую. — Крикнув пан та за шаблю, але хтось із нас увіткнув коневи в ухо шпильку так він і поніс молодця. Встали ми, пішли. Ідемо день, ідемо другий, дивимо ся — він — дігнав! Гей ви, каже, перед Богом і вами совість моя чиста, віддайте дївчину мінї за жінку. А гроший в мене сила. — Цїлий горить і, мов билинка, хитаєть ся від вітру на сїдлї. Ми задумали ся.

— Що-ж ти доню на се, кажи! — сказав Данило під носом.

— Коли би вірлиня пішла до ворона у гнїздо по своїй волї, чим вона стала би? — спитала нас Радда.

Данило зареготав ся, а ми всї хором за ним.

— Гарно, доню! Чув ти пане? Не йде дїло! Голубок шукай — ті більш податливі.

І рушили вперед.

„А той пан вхопив шапку, кинув нею об землю та поїхав — не поїхав а полетїв так, що земля задрожала. Ось яка вона була, отта Радда, брате мій.

„Еге! так ось раз в ночі сидимо ми, чуємо — музика лунає по степі. Чудова музика. У нас від неї кров скипіла у жилах. Манила нас до себе. Усїм нам, ми прочували, від тої музики зросло бажанє чогось такого, після чого і жити би вже не було нам треба, або, коли жити, так царями над усею землею, — еге-ж брате!

„А вона уже близчає. Ось із темноти виринув кінь а на ньому чоловік сидить. Грає. Підїжджає ід нам. Станув коло ватри. Перестав грати. Дивить ся на нас та сьміеть ся.

— „Еге, Зобаре, се ти!“ — крикнув до нього Данило радісно. Ось він, ось Лойко Зобар!

„Вуси спочили на плечи та змішали ся з кучерами, що мов сталь виліскували ся і чорнїли ся мов ворони пера. Очи горять, наче ясні зорі. Усьмішка — прямо сонце, їй Богу! Здавало ся, немов його кували ковалї із того самого зелїза що й коня. Стоїть, цїлий немов у крови серед ватри, і сьміеть ся, сьвітячи зубами. Хай я буду проклятий, коли я його не любив, як себе, скорше, нїж він сказав менї слово або просто замітив, що і я теж живу на божому сьвітї!

„Видиш, соколе, які люди бувають! Подивить ся тобі в очи і цїлу твою душу полонить. І не то, що тобі не соромно, але ще й гордий стаєш ізза того. З такою людиною ти самий відразу лїпшим стаєш ся. Мало, товаришу, таких людий на сьвітї! Ну, так і добре, як їх мало. Багацько доброго було би на сьвітї, так його і за добре не уважали би. Так то, так. Але слухай далї.

„Радда й каже: — Гарно ти, Лойку, граєш! Хто се зробив тобі скрипку, таку дзвінку та чутку. А він сьміеть ся;

...нтує ся портрет п. Івасюкової, мальований оливними фарбами. Дальше 2 шкіци до „В'їзду Хмельницкого до Київа“ і „В'їзд Хмельницкого“. Се великий образ і робить дуже сильне враженє, мимо сего, що еще не викінчений. Надто подибуємо еще такі образи: Ідилля, образ мальований оливними фарбами, Козак в погони, Весна любови, Він іде, При керниці, Сосновий ліс, Іконостас, акварели, Огнем і мечем, Портрет дра Залозецкого, Сельска дорога, Епізод з битви під Зборовом 1649, Хмельницкий під Зборовом, Сирота, У степу, Сонічники (студия), Весняний настрій і портрет п. М. Івасюка. Усїх образів на виставі є 50. Публика заінтересована виставою надзвичайно. Хто еще не оглянув вистави, нехай спішить ся, бо час тілько до суботи.

Головний видїл „Рускої Школи“ в Чернівцях просить ще раз усїх, що хотять уходити за членів сего товариства, щоби с е й ч а с вислати до видїлу філії „Рускої Школи“ в своїм повітї вкладку 2 корон за рік 1900. Хто заплатить вкладку, одержить на головних зборах 13 с. м. або через філію виданя тов. даром. Видїли філїяльні зволять прислати справоздане за рік і половину вкладок головному видїлови в Чернівцях найдальше до 6. с. м.

Спрестоване. Дуже менї прикро було прочитати в послїднім числї „Буковини“, що я мав сказати на перших загальних зборах тов. „Зоря“ слїдуюче: „П. Модест Левіцкий схарактеризував байдужність Русинів-інтелїґентів задля народних справ, мимо того, що число їх дуже поважне“. Тут заявляю отверто і беру на сьвідків всїх присутних на зборах, що противно я зазначив байдужність загалу міщан і підніс, що мимо їх великого числа не можна нїчого поважного почати, бо по просту нема в Чернівцях на кого з них оперти ся і з причини сього Русини мають в радї громадскій лиш 2-ох заступників і то з ласки лиш даних Русинам. В моїй другій бесїдї я навіть виразно взяв в оборону інтелїґентів-Русинів, коли один міщанин накинув ся на них за се, що ему не винаймили гостинниці при „Народнім Домі“ словами, що хто знає, чи і не лїпше стало ся, що на тій гостинници стратив чужий, як мав свій пропадати.

Модест Левіцкий.

Похибка друкарска. Через неувагу складача, закрала ся до попередного числа нашої часописї у вступній статї неточність. В складї видїлу новозаснованого товариства „Зорі“ пропущено Антона Панецкого, котрий вибраний контрольором, а Осип Нехцай, мав бути в складї не видїлових, лиш їх заступників.

Нову драму Бергарда Гаптмана під назвою „Міхайло Крамер“ що була виставлена на днях у нїмецкім театрі в Берлинї, приняла публика дуже холодно; Критика потверджує неповодженє тої чотиро актової драми, основаної на тлї житя артиста, а полишеної всякої драматичної акциї.

Товариство „Коломийский Боян“ устроює ві второк, дня 22. н. ст. сїчня 1901 у великій сали Каси ощадности вечер з танцями. Початок о год. 8. веч. Стрій для пань народний або вечерковий, для панів балевий. Вступ на салю лише за оказанем запрошеня від особи 4 кор., білет фамілїйний для трех осіб 10 кор., ґалерия 2 кор.

З нагоди нового року всї архикнязї, які перебувають у Відни, особисто зложили монархови щирі желаня. В понедїлок складали новорічні желаня для монарха на руки великого охмайстра двора, кн. Ліхтенштайна і палатної дами ґр. Ґаррах: найвисші достойники двора, мінїстри, капітани ґрардиї, ґенеральні ад'ютанти, тайні радники, висше духовеньство, ґенерали і инш.

Весїлє над весїлями. В Драгенбурґу відбуло ся в недїлю хлопске весїлє, про яке телеґрафи сейчас рознесли вість по цїлім сьвітї. На тім весїлю було лише 450 гостий, але они з'їли і випили за один день тілько, що могло вистати для тисячи гостий і ще було би лишило ся. Богатий батько молодої приготовив на весїлє 225 квадратових метрів тортів, 15 волів, 25 свиний, 150 курок і гусок, 310 лїтрів горівки, 20 гектолїтрів пива і 450 фляшок вина. Гостї спрятали те все „без понуки“ зі столів і були би може ще більше „позволили“, але нїчого не було. Видко, мали апетит, аби лише вийшло се їм на здоровє.

Нова поема папи Льва XIII. Сьв. Отець кінчить писати поему на привіт нового столїтя. Поема, писана на взір Горация „Carmen saeculare“, лише зі становища християньского, появить ся небавом в печати.

Межи огнем а водою. Барку „Альмова“, що їхала недавно з Лїверпулю в Анґлїї до Австралїї, стрітила в дорозї гірка доля. Коли корабель находив ся в віддаленю 700 миль від порту Елисавети, в маґазинах вибухнув огонь, а на мори буря. Невиносимий дим довів до утрати очий цїлу родину капітана. Третого дня опісля не стало поживи. Треба було передістати ся через сферу пожару, щоби з долїшного маґазину набрати запасів живности. Десять моряків стратило при тім житє, аж вкінци одному добре збудованому морякови повело ся винести з долини кілька мішків поживи. Крапля надії огорнула прочу залогу і з тяжким трудом доведено корабель до пристанї Елисавети.

Переводять ся уже москвофіли в Галичинї. Число членів товариства „Академічна Громада“ виносило в минувшім роцї 228. Як взяти під розвагу число всїх Українців-студентів львівського унїверситета (331), не вчисляючи товаришів бегословів, котрим поза мурами семинариї не вільно належати до нїякого товариства, то бачимо, що в „Акад. Громадї“ було 66% всеї української молодїжи, тодї як „Друг“ виказує 12%, а на диких (се є невписаних до нїякого товариства) припадає 22%. Як взяти під розвагу, що одиноке анальоґічне польське товариство „Czytelnia Akademicka“ числить коло 25% Поляків академіків, то порівнанє вийде дуже користно для „Акад. Громади“, а заразом для загалу Русинів народовців.

Студентскі розрухи в Київі. В кількох часописях появила ся новинка про студентскі розрухи в Київі, і про арештоване студентів у тім містї. Річ має ся ось як. Від давна можна було запримітити серед київских студентів усїх народностий сильну бурю, спонукану надто сильною інтервенциєю полїциї на унїверситетї. Теперішний ректор, людина слаба і трівожлива, не умів чи нехотїв опанувати того руху; Досить що в передень сьвяточних ферий зібрало ся около 500 студентів в університетскім будинку, домагаючи ся прибутя ректора, щоби ему вручити мемориял із бажанями молодїжи. Кілька годин нараджували ся студенти досить бурливо аж появив ся в сали полковник жандармериї в товаристві двох сотень козаків із голими шаблями. Студенти розмовили ся з офіцером зовсїм лагідно; опісля прийшов ректор що враз із секретарем списав прізвища усїх присутних. Студентам дозволено розійти ся домів, але через слїдуючих кілька хвиль переслухувано кождого з осібна дуже точно, що до цїлий і причини зборів. До сеї пори не арештували нїкого, тим більше, що більшість розїхала ся на сьвята. Не знати проте, яке буде розпорядженє властий! Додумують ся одначе, що провина була аж надто мала (публичні збори без позволеня власти), щоби могло викликати строгу репресию.

Отворенє „Французкої Комедиї“. В суботу, дня 29. с. м. отворено в Парижи Theatre Français Старинне захоронище Молїера — як звісно — погоріло в марті м. р. Спершу думано, що успіє ся відбудувати сей театр ще на час вистави, однак надїя завела товариство артистів Французкої Комедиї і они за той час мусїли тричи переносити ся з театру до театру, найперше були в Одеонї, потім в Nouveau Theatre, а вкінци в театрі Сари Бернгард — Новий період в історії Французкої Комедиї заінавґуровано ґалевим представленем, на якого проґраму зложили ся поодинокі акти з драми Корнеля і з комедий Молїера. Крім того Рішені написав прольоґ, який віддеклямовано. — При будові нового театру задержано форму старого, знищеного пожежою, а навіть мальовила такі самі як давно прикрашують середину театру. Так прим. головне тло в салї видців остало біле серед рам золота і пурпури. В вестибулю поставлено уратовану підчас пожару статую Вольтера, різблену Гондорсом, але задля осторожности уміщено еї на рухомих валках, аби в случаю небезпеченьства було легко еї викотити. Крім того пороблено в новім театрі бічні двері, щоби в данім случаю можна було легко опорожнити театр. Архітект, якому поручено будову театру, мав сьвітло вивязати ся зі своєї задачі.

Імпровізация на сценї. Знана віденьскій публицї, акторка п. Одільон, дала в тих днях у „Wiedenbach“ Германа Бара доказ великої умислової притомности. В другім актї, яко ся з ролї п. Одільон задзвонити на служачу. Так вона зробила, але акторка, що грала ролю служачої, не запримітила знаку режісера і не вийшла на сцену. Минуло кілька хвиль. Панї Одільон на дурно вижидала на сценї. Положенє ставало бути критичне. Але рутинована акторка стала в дожиданю слуги, імпровізувати: „Що там дїє ся із Лїнї (так називала ся служача) — закликала, підійшовши до дверий в кулїсах — прийде, чи не прийде? Адже я дзвонила!“ Але Лїнї як не було, так не було. Не було иньшої ради, як почати гнївати ся на служачу загалом. Дїйсно — продовжала акторка — що то сего дня роблять ті служачі! Чули ви панство, як я дзвонила а навіть кликала в сторону бічної кімнати. Але де їй служба в голові. Очевидно, як я її кличу, то не приходить, але як прийде година, щоби вийти на місто, ого — тодї вона дуже точна“. — Публика видячи, що акторка ратує ситуацию, почала сьміяти ся. Лїнї не приходила знов. Панї Одільон, не маючи нїчого лїпшого до роботи, зачала імпровізувати дальше. „Вже то з тою моєю Лїнею — говорила далї — годї видержати. Дївчина згордїла до неможливих границь. От, приміром вчера, приносять менї зі склепу блюзку, за яку після умови належало ся 12 зр. Післанець жадає 12 зр. 50 кр. Моя Лїнї — кажу — дай ему лиш 12 зр., бо така була умова. Е, прошу панї, — каже дївчина — хто би там з бідним чоловіком торгував ся о 50 кр. Як панї не хочуть заплатити, то я дам сама 50 кр. із власної кишенї!“ Публика сьміяла ся уже на добре. Вкінцї, зза дверий в кулїсах випала на сцену Лїнї. „Моя панно — закінчила панї Одільон імпровізацию — як іще раз позволиш собі не прийти, як задзвоню, тратиш службу“. На сали залунало „славно“, що гудїло кілька хвиль.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Р і х т е р а с к р и н к а м з б у д і в л я н и м и к а м і н ц я м и, значеним к о т в о ю. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібєм до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда п р а в д и в а скринка має охоронну марку „котву“.

Переписка редакциї.

Вп. Ф. Корол. у Львові Спасибі буде друковане але пізнїйше. — **Вп. О. Ткач. в Станїславові.** Дістали, переглянемо.

ВІДОЗВА.

Новозаснованє товариство руских ремісників „Зоря“ в Чернівцях не має на початок майже нїяких фондів. Длятого підписаний видїл того товариства звертає ся д о у с ї х р у с к и х т о в а р и с т в з п р о с ь б о ю, щоби зволили дарувати книжки до бібліотеки, яку маємо заснувати при нашім товаристві. Адрес товариства: „Зоря“ в Народнім Домі, ул. Петровича ч. 2.

За видїл тов. „Зоря“:

Н. Грабчук, писар. *М. Юхневич,* голова.

Я, сталий учитель, лїт 29, маю охоту оженитись з панною, Русинкою, котра-б вміла добре господарувати. Листи з фотоґрафіями прошу прислати під девізою: „Тихе весїлє“ на руки редакциї „Буковини“.

Позаяк друкарня жадає за книжки гроший, а я до нинї лишень від трох пов. товаришів кілька корон дістав, длятого іще раз прошу за книжки заплатити, щоби менї видатків не потрібних не робити. Гроші прошу до мене або впрост до друкарнї посилати. Скажу по американьски, що годї друкарни рік або й більше за взяті книжки так довго чекати. З поважанем

Іван Савіцкий.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях поручає Буков. ілюстрований православний **КАЛЄНДАР** на рік звичайний 1901. — Цїна 35 кр. — Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте

НА

докінченє будови

„Народного Дому“

в Чернівцях.

— я сам зробив! І зробив її не з дерева а із груди молодої дївчини, яку любив сильне. Струни із її серця ізвив я. Іще трохи бреше скрипка, ну так я умію справно тримати в руках! Бачиш!

„Звісно, наш чоловік старає ся відразу затуманити дївцї очи, щоби вони його серця не запалили, а самі навели би на тебе сум-тугу. Так і Ловко. Але кепсько влучив. Радда відвернула ся на бік, і зївнувши, сказали: — От казали, що Зобар розумний та проворний — але брешуть люди, і пішла геть.

— „Еге, красуню, у тебе острі зуби! блиснув очима Лонко і зліз із коня. — Здорові були, брати. Ось і я до вас!

— „Просимо гостя, орле! — сказав Данило у одвіт йому. Поцїлували ся, поговорили трохи і спати поклали ся... Сильне спали. А рано, дивимо ся, у Зобара голова повязана хустиною. Що се, думаємо? А, се кінь зашиб його копитом уві снї.

„Ой, ой, ой! Зрозуміли ми, хто той кінь, і засьміялись нишком. І Данило засьміяв ся. Що-ж, невже Лойко, не варт Радди? Ну, вже нї! Хоч як дївка гарна, так у неї душа вузька і невеличка, і хоть ти пуд золота повісь їй на шию, всьо одно лучше від сего, яка вона є, їй не бути. А ну, добре!

(Конець буде).

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій ціні — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 16 карток з видами Кракова.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним прирядом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цінних замовлень.

З поважанєм.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

вийшли цілком нові друки

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарні „Рускої Ради" в Чернівцях.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилійша забава для дітий і найліпша річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всіх ліпших склепах на цілім сьвіті** по ціні 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громозвід, не гнівай ся і п. по ціні 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цінник від підписаної фірми; цінник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій ціні, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнітур, зложений **з 14 цінних предметів,** а іменно,

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жаданє посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три літною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнітур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнірців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цінних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 16 карток з видами Кракова за дармо.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради" в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Ч. 152. Чернівцї, недїля дня 24. груд. 1900 (6. січня 1901) р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину"

на цїлий рік . . .	20 Кор.	— сот.
на пів року . . .	10 „	— „
на чверть року . .	5 „	— „
на місяць . . .	1 „	70 „

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Христос раждає ся!

Сегодня весь християньский мир, кожда праведна душа витає сей радістний оклик. Христос раждає ся! Цїлий сьвіт і паньскі високі та сьвітлї палати і нужденні хлопскі хати витають нинї радістний день Рождества великого Бога Христа. На хвилю тихне і мовкне „всякое житейское", затихають спори і сварня, затихає і полїтика.

Се найвідповіднїйша хвиля, щоби оглянути ся на округ себе і придумати ся над сим, що має бути дальше.

На Буковинї усе еще нам далеко до сего, щоби ми осягнули то, що нам ту яко коренним автохтонам належить ся. Волохи добивають ся свого і старають ся усїма силами утриматись на тім становищу, на якім до тепер стояли. Нїмцї взяли ся не на жарти до роботи. Поляки раді би дістати як найбільше, бо їм заздрість, що не мають на Буковинї сего, що мають в Галичинї. Що до Русинів, то не цїла руска інтелїґенция, на жаль, бере ся до працї так, як би се годило ся і як сего вимагають інтереси рускі на Буковинї. Цїла майже праця звалена на плечі кількох одиниць у Чернівцях, що раді би пробудити нарід, осьвідомити его, піднести морально і материяльно. На провінциї помагає змаганям черновецких Русинів-патріотів майже виключно патріотичне наше учительство, а їм на перешкодї стоять вороги, що ненавидять усе, що руске.

Нам треба працї і ще раз працї! Нехай не дармують нїякі рускі руки, нехай не пропадає нїяка руска одиниця для рускої, чистої і великої, але трудної роботи!

Тодї певно пропадуть рускі запроданцї-перевертнї, тодї певно устануть сварки, а настане час мира і згоди!

Ми Русини повинні оглянутись тепер при Різдві на свої поступки, а добачивши яке зло, его занехати і поправити. Покиньмо вже раз руску байдужність, непорядність, уступчивість, а возьмім ся сьвіжими і скріпленими силами до щиронародної працї, а тодї ще радістнїйше, ще веселїйше будемо витати сьвітлий празник Різдва Христового!

Христос раждає ся!

Гадки про пересиленє в Австриї.

Чим близше до речинця скликаня ради державної, тим частїйше починають виринати гадки про санацию конституцийного пересиленя в Австриї.

Якийсь бувший посол заговорив на сю тему у розвідцї п. з.: „Das österreichische Parlament und die Verfassungskrisis", [illegible] у Відни. Автор взяв ся дуже поважно до сеї справи, длятого варто і нам над сим застановити ся.

Автор задивляє ся із великою зневірою на се, чи новий парлямент буде здібний до працї. Боротьба о справу язикову між Чехами а Нїмцями зовсїм не ослабили ся, противно она веде ся дальше і она викликала конституцийне пересиленє. Гадка, що парляментаризм уже пережив ся, а розумний абсолютизм був би найлїпшим его наслїдком є безпідставна. Абсолютизму не мож впроваджувати наново в Австриї, бо наслїдки з того не принесли би нїякої користи, противно, тим лучили би ся великі шкоди. Ті шкоди були би: 1) Загроженє австро-угорских угодових законів; 2) в заграничній полїтицї захитанє дотеперішного становища монархії в Европі; 3) рішуча перевага Угорщини у всїх спільних а особливо економічних справах, 4) недостача спішної контролї фінансової господарки; 5) упадок довіря в монархію і за границею до фінансової спромоги держави. Відтак застанавляє ся автор над тим, якби мож зробити парлямент здібним до працї. Не вистарчить, если палатї накине ся новий реґулямін. Змінити конституцию може тілько монарх, а може він се зробити тим легче, бо не складав предвидженої присяги на конституцию при вступленю на трон. Монарх висловив уже невизначно свою волю про се, щоби конституцийна дїяльність не була спинена.

Потреба понадто реформи виборів і посольскої палати. Автор домагає ся повороту посередних виборів.

Але він не домагає ся посередних виборів через сойм, а тілько через окружн. репрезентациї (Kreisvertretungen) По думцї автора треба би перевести також і реформу палати вельмож, до якої сойми вибирали би членів. Треба би завести парляментарну сторожу, виключенє галабурдних послів і утрату дієт, спинити масові внесеня і безнастанні голосованя. Крім сього повинен бути конституцийно заведений роз'ємчий суд, який рішав би національні спори. Він бажає привернення ческої надворної канцеляриї, а також коронациї цїсаря ческим королем, що не супротивляє ся конституциї.

Перегляд полїтичний.

Бувший віце-президент палати послів др. Крамарж написав до виборцїв куриї міскої в Таборі лист, в якім, не могучи сам задля хороби станути перед виборцями, писемно розбирає ситуацию полїтичну. Провідник молодочехів стверджує на початку, що непевність, яка була підчас борби о язикові розпорядженя зникла тепер без слїду. Тодї нїхто не хотїв вірити, що Нїмцям ходить о щось більше, як о розпорядженя язикові. Їм ходило о се, щоби добитись наново впливу на правительство і о запровадженє язика ческого яко державного. Стремлїнє Нїмцїв до геґемонії допровадило їх до сего, що згодили ся на дуалїзм, який викликав так острий конфлїкт економічний і полїтичний, а се приносить богато шкоди. Австриї грозить небезпеченьство, що повага єї спаде до значіня держави другорядної.

Все те, після гадки д-ра Крамаржа дїє ся через Нїмцїв, а мимо сего мають вони відвагу твердити перед цїлим сьвітом, що тілько під їх проводом мож Австрию уратувати. Чехів — пише др. Крамарж — до обструкциї примушено. Наперед шукали вони помочи у більшости палати; більшість та, заанґажувала ся перед двома роками

М. ГОРЬКИЙ.

Макар Чудра.

(Оповіданє).

(Конець).

„Сидимо ми, живемо на тому місцї; добре нам тодї вело ся і Зобар був із нами. Се був товариш! І розумний був, наче старець, і на усїм знав ся і писати знав та читати по російськи, по угорськи! Бувало, зачне говорити — цїле житє не спав би, а слухав би його. А грає — нехай мене грім забє, коли на сьвітї іще хто небудь грав так, як Зобар! Поведе було по струнам смичком, так серце в тебе зателїпаєть ся, поведе у друге — так заумре воно, слухаючи, а він грає та усьміхаєть ся. Слухаючи його пісень і плакати і сьміяти ся хотїлось. Тобі здаєть ся, немов хто гірко стогне спід смичка, просить помочи і коле тобі грудь, немов ножем. Між тим степ розповідає небу казок, тихих, скорботних казок; плаче дївчина опроважаючи милого! Милий кличе дївчину на стрічу. І нараз — гей! Громом загреме свобідна, жива пісня і само сонїчко, тільки того чекай, загуляє по небу під згук тої пісні. Ось як, соколе!

„Кожда жилка у твойому тїлї розуміла ту пісню і увесь ти робив ся невольником її. І коли би тодї крикнув Лопко: „Товариші за ножі!" — так усї скочили би до ножів на того, на кого вказав би він. Усе міг він зробити із людиною, і усї любили його. Сильно любили. Лиш Радда одна не дивить ся на парубія. І добре було би, коби лиш те, а то вона і глумить ся із нього. Сильно вона зачіпила за серце Зобара, о сильно! Зубами скрігоче, скубе себе за вус. Очи десь у далину давлять ся, в ряди-годи щось у них таке заіскрить ся, що за душу страшно робить ся. Піде нічю моторний Лопко далеко у степ та ридає там до раня його скрипка, ридає-береже Зобарової волї. Ми-ж лежимо, слухаємо та думаємо: що се? І знаємо, що, як два камінї котять ся один на одного, так стати поміж ними не можна — побють. Так і тут було.

„Раз сидїли ми гуртом. Говорили про свої справи. Нудно стало. Данило і просить Лопка: „Засьпівай, Зобаре, пісоньку, звесели душу!" Зобар скинув оком на Радду, що неподалїк від нього лежала горілиць та глядїла у небо. Вдарив по струнам. Заговорила скрипка так, наче-б дївоче серце. І Лопко засьпівав:

Гей, гей!
Мов море степ розслав ся...
В грудях огонь горить,
в руках я чую силу:
а кінь мов птах летить!

Радда обернула голову і, повернувшись, засьміяла ся в очи сьпівакови, вона почервонїла. А він сьпівав далї:

Гей, гей!
Степ вкрила хмура мрака...
Там блисло сьвітло дня...
Що-ж товаришу вірний,
понесемось туда?

Гоп, гоп!

Біжи все в гору, в гору —
там — стрітим білий день
так місяця гривою
не досягне лишень!

Але сьпівав, сьпівав! Тепер уже нїхто не сьпіває! А Радда і говорить, немов воду крізь зуби цїдить.

— Ти не залїтав би так високо, Лопку. Не рівно упадеш, і то в болото носом. Вуси заваляєш. Вважай. Лопко зьвірюкою глянув на неї. Не сказав нїчого, стерпів і далї сьпівав собі:

Гей, гоп!

І день прийде вкінцї —
а ми спимо собі!
Гей, гей! ми спалимось
із сорому тодї!

— Ото пісня! — сказав Данило, — нїколи не чув такої пісні; хай дїдько люльку зігне з мене, коли брешу! — Старий Нур і вусами рухав, і плечима стискав, і усїм на згуки Зобарової пісні припали до серця. Тільки Раддї не подобала ся пісня.

— Так само раз бренїв комар, наслїдуючи віршний клекіт — сказала вона і так тим словом немов нас замерзлим снїгом обкидала.

— Ти Роддо хочеш, видно, батога допрошуєш ся? — крикнув Данило на неї, а Зобар кинув шапкою об землю, тай каже, увесь чорний мов земля.

— Пожди Данило! Горячому коневи — сталеве вудило! — Дай менї дочку за жінку.

— Ото сказав! — усьміхнув ся Данило — бери, коли можеш, та хочеш!

— Добре! — каже Лопко а потім звертаєть ся до Радди:

— Ну, дївко, послухай мене троха, та не кидай ся! Багацько я вашого насїня видїв, еге, багацько. І нї одна не припала мінї до серця так, як ти. Гей, Раддо, полонила ти геть мою душу! Щож? Як має бути, так буде, і... гей! не має такого коня, на якому можна би утїчи від самого себе!... Беру тебе за жінку перед Богом, перед своїм сумлїнем, твоїм батьком і всїми оттими людьми. Але пильнуй ся, не спротивляй ся моєї волї — я усе-ж таки свобідна людина і жити му, як я хочу! — І він підійшов до неї, затиснувши зуби та блискавки сїючи очима. — Дивимо ся, він простягнув їй руку. Гадаємо, ось надїла вуздечку на степового коня Радда. Нараз добачуємо, він замахнув ся руками і задом об землю тарах!..

— Що се? Немов куля досягла серце парубія. А то Радда затягнула йому ремінний батіг за ноги, потягнула до себе — а Лопка повалив ся на землю. І знова лежить дївка, не рухаючись. Сьміеть ся, мовчить. Ми дивимо ся, що з того вийде. Лопко сидить на землї, стиснувши голову руками. Немов боїть ся, що вона зараз трісне. Потому встав тихо тай пішов у степ, на нїкого не спозираючи. Нур до мене: — Гляди за ним! — А я потьопав ся за Зобаром у

до борби з обструкциєю німецкою, потому капітулювала перед єї силою. Як би правиця мала хоть трохи гордости і почутя конституцийного, то ческа обструкция не була би потрібна; якби правиця була тодї відмовила Кралїєму приняте провізориї буджетової, то правительство було би побите без обструкциї. Так поступала собі кожда більшість парляментарна, але у нас все затроєно теориями о „сторонництвах державних“ і „конечностях державних“.

Найбільша вина за се — пише дальше др. Крамарж — паде на „Коло польске“. Сли кожда більшість парляментарна готова для кождого правительства, навіть найбільше ворожого, ухвалити буджет, рекрутів і інвестициї, то парляментаризм стає ся бріхнею, комедиєю, бо правительству тілько залежить на тих предложенях. Як би більшість показала ся була справді більшостию, то пе упадку ґр. Клярі, мусїло би наступити правительство, котреби зробило уступки Чехам що до язика, і обструкциї не було би. Поляки повинні були сказати тодї то, що тепер говорять — що вони є підпорою кождого правительства, а не держави.

Чехи хотїли через обструкцию привернути рівновагу у парляментї і зробили се. До обструкциї були примушені, мимо сего, що они надто „конституцийно успособлені“, щоби уважати обструкцию за справедливе оруже кождої менчости. Парлямент віденьский, що повстав з несправедливости і що на несправедливости опирає ся, не є зовсїм дорогим для Чехів, щож більше може стати ся Чехам? Відобрано їм те, що еще мали, решту прав ческого язика у внутрішній службі, але разом з тим відобрано їм і решту довіря до Відня. Чехи не мають жадної причини резиґнувати із того, що їм признано у розпорядженях бар. Ґауча що до внутрішного урядового язика. Службі той язик не зашкодить. Нїмцї не мали через се нїякої шкоди. Говорити о тім, якою дорогою підемо — кінчить др. Крамарж — було би на часї, особливо що до обструкциї, або утвореня дає більшости. Одно тілько можна сказати: єсли правительство гадає, вистарчить розвязати парлямент, відобрати нам у поодиноких дикастериях решту наших язикових прав, щоби ми відкинули оружіє і допомогли правителчству, яко слуги бюрократизму до привернення порядку в Австриї — то правительство милить ся дуже. Погроз не боїмо ся, а ще менче боїмо ся абсолютизму. Анї абсолютизм, анї привернене давньої переваги нїмецкої, не причинять ся до розвязаня пересиленя державного.

Справедливість для усїх народностий і пошановане усїх народів, пошановане їх історичних прав: є одинокою дорогою до уздоровленя держави. Мусимо бути готові до борби!

В останнім зошитї великого місячника Fortnightly Revier знаходить ся цїкава статя капітана J. . Ґамбієра під заголовком: „В справі мира“ — Союз анґлїйско-росийский“. Теза п. Ґамбієра є в коротцї така: Імпериялїзм, домінуючий тепер у суспільности британскій не полягає на війнї з цїлим сьвітом, але на найлїпшім заспокоєню загальних потреб і інтересів. Задачию правительства повинно бути се, щоби увійти у найлїпші зносини з тими народами, що призначені є до відданя Анґлїї найбільших услуг. Правительство не моглоби поповнити більшої помилки, якоби робило угоду з Нїмцями і робило їм уступства, бо они є власне наймогутнїйшим і найстрашнїйшим конкурентом анґлїйского промислу і торговлї і та неприязнь росте з року на рік.

Інакше має ся річ із Росиєю. [illegible] Єсли не беремо на правду поважно такої річи, як видане Індиї, то після гадки п. Ґамбієра не ма між двоми наймогутнїйшими державами сьвіта нїяких суперечних інтересів, а противно істнує між ними найкрасша гармонія, яку можнаби еще більше розширити.

Росия не має еще сильного, розвиненого промислу і не має капіталів до загосподарованя свого великого краю. Капіталів тих не може нальше отримати від Франциї і не дістане їх від Нїмцїв. Анґлїя дала їх ad libitum і діставала би за се рівночасно від Росиї сирі продукти землї, яких она має великі засоби, а без яких промисл анґлїйский обійти ся не може. Трактат гандлевий і договори фінансові протерли би дорогу до союза полїтичного, якого цїлию булиби не териториялні здобутки, бо їх нї одна, нї друга сторона не потрібує, але утримане, а навіт накинене загалного мира, конечно потрібного для обох держав. Анґлїя віддаючи свою маринарку на услуги Росиї, дала би тій остатній сильні підвалини до утриманя мира.

Капітан Бамбієр не тілько пе сумнїває ся о красній економічній будучности Росиї, али є надто переконаний, що Росия є призначена до того, щоби на будуче заняте домінуюче становище у сьвітї.

Розводить ся над великим богацтвом Сиберії і є переконаний, що по викінченю сибірского шляху зелїзничого, 80% цїлого торговельного вивозу пійде у Росию.

Державний буджет.

Wiener Ztg, 31. грудня м. р. оголосила шість цїсарских розпоряджень:

1) Буджетова провізория за перший піврік 1901.

2) Рахунковий закон за 1900 р.

3) Продовжене обовязуючої сили закона з р. 1895, виданої для Триесту і Мужія, а відносячого ся до звільненя від податку і належитостий.

4) Продовжене закона з р. 1895, признаючої увільнене від податків торговельним кораблям.

5) В справі дотациї державного, мелїорацийного фонда на 1901 р.

6) В справі підмоги з державних [illegible] ної комунїкациї на Дунаю на р. 1901.

В буджетовій провізориї мусїло ся з огляду на стан річи, викликаний розвязанем державної ради, запевнити дальшу державну господарку поза біжучий рік. Узгляднюючи речинець скликаня нової державної ради, як і часу, потрібного після дотеперішного досьвіду до уконституованя ся парляменту і до нарад над державним прелїмінарем, мусїло ся з природи річи запевнити державі средства на довший час і з сеї причини постановлено провізорию на 6 місяців.

Ся нова провізория, так само як провізория за II. піврік 1900, уповажнює правительство, в цїли евентуального зміцненя касових засобів, до затягненя в разі потреби біжучого довгу аж до суми 50 міліонів корон, а се средство усправедливляють згляди осторожности, мимо дотеперішної можливости обходженя ся без такої позички.

Так званий рахунковий закон, в недостатку фінансового закона за рік 1900, має на цїли уложене центрального замкненя рахунків за біжучий рік і впроваджує подібні зараджения, які вже в лїтах 1898 і 1890 стали оголошеними на підставі цїсарских розпоряджень. Рахунковий закон на біжучий рік, згідний загалом з проектом фінансового закона за р. 1900, ріжнить ся від него лише о стілько наслїдком деяких подій: піднесла ся зарівно цифра видатків о 1,203.483 корон, як цифра доходів о 895.029 корон.

Дальше розпоряджене дотичить квоти, яка має з державних фондів засилити в р. 1901 державний фонд мелїорацийний. Ся дотация назначена законом в річній квотї 750.000 злр., супроти сего, що правительства не могло в парляментарній дорозї перевести наміреної зміни дотичного закона з 14. серпня 1898 р,. стала підвисшеною на підставі цїсарских розпоряджень з р. 1898. на 850.000 зр., в р. 1899. установлено єї на 1,000.000 зр., а на рік 1900 в квотї 2,000.000 корон. Теперішне цїсарске розпоряджене підвисшає на р. 1901 сю суму на 2,500.000 корон.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 5-го січня 1901.

Христос раждаєть ся! Із сьвітлим празником Божого Рождества желаємо всїм нашим Вп. передплатникам, дописувателям і прихильникам веселих сьвят. Дай Боже сї сьвята щасливо опровадити, до Нового Року дочекати, а від Нового Року доки Пан Біг назначить! Даруй Боже!

До нинїшного числа нашої часописи долучаємо нашим предплатникам різдваний додаток, дальто, що у середу „Буковина“ задля сьвята не вийде. Слїдуюче число нашої часописи появить ся аж у пятницю. *Редакция.*

Від нового року будемо висилати нашу ґазету лише тим, що єї заплатять з гори або що найменьше замовлять з означенем речинця уплати, на що звертаємо увагу наших читачів, щоб не було відтак нарікань.

Впреосьв. митрополит Чуперкович має ся значно лїпше.

степ серед нічної пітьми. Так то, мій соколе!

Макар виколотив попіл із люльки і знов став набивати її. Я задяг ся лїпше в чекмень. Лежачи дивив ся на його старе лице, цїле счорнїле від сонця та вітру. Він суворо та строго хитав головою і мимрив під носом. Густі, сиві вуси рухали ся, а вітер розшибав ся у його волосю на голові. Подобав на старого дуба, зчорнїлого від удару грому, але усе іще сильного, кріпкого та гордого на свою силу. Море перешіптувало ся із берегом по давньому, і вітер все також розносив його шепіт по степі. Нонка перестала сьпівати. Зібрані на небі хмари іще більше стемнили осїнню ніч та додали їй виразу похмурности і страху.

„Ішов Лопко нога за ногою, похнюпивши голову та опустивши руки мов патики. Прийшов до балки над ручаєм, сїв на камінь та зітхнув. Так зітхнув, що у мене серце кровю обіллило ся від жалю. Все-ж таки, я підійшов до него. Словом, горю не пособиш — правда? Еге! Сидить годину, сидить другу, не ворухнеть ся — сидить.

„Я-ж лежу недалечко. Ніч ясна, місяць сріблом увесь степ обілляв, Далеко навкруги усьо видно.

„Нараз виджу, — від табора іде скоро Радда.

„Весело мінї зробило ся, гей та весело! Гадаю собі, розумна дївка Радда! Підійшла до него. Вона не чує. Склала йому руку на плечі. Стрепенув ся Лопко, розклав руки, підніс голову. І як вскочить, та за ніж. Ух, бачу, заріже дївку, і вже хотїв я побічи до них, крикнувши до табора, як чую нараз:

— Кинь! Голову розібю! Дивлю ся, у Радди у руцї пистоля. Цїляє Зобару в голову. Чорт не дївча. Гадаю, а нуж вони рівні в силах, що буде далї?

— Слухай! Радда заложила за пояс пистоля і каже до Зобара: — Не убити я прийшла тебе а мирити ся. Кинь ніж! Він кинув. Хмуро дивить ся їй в очи. Чудно се було, братїку! Стоїть двоє людий і зьвірями дивлять ся на себе. А обоє такі гарні, такі чепурні люди. Дивить ся на них місяць, та і я дивлю ся.

— „Ну слухай мене Лопку: я люблю тебе! — каже Радда.

Сей лише плечем повів, немов йому руки та ноги звязали.

— „Бачила я молодцїв, так моторнїщого від тебе, кращого душею і лицем я не бачила. Кождий із них вуси собі зголив би — хай я лиш оком скину, пав би мінї в ноги, хай я лиш захочу. Але де їх розум? Вони і так недуже собі моторні. Я усїх їх убабила-б. Мало лишило ся на сьвітї правдивих циганів, мало, Лопку. Нїкого я нїколи не любила, Лопку, я тебе люблю. Кромі того я свободу люблю. Свободу, Лопку, більше люблю я, чим тебе. Лиш не жити мінї без тебе, як не жити тобі без мене. Так я хочу, щоби ти був моїм тїлом і душею, чуєш?

— Він усьміхнув ся.

— „Чую! Мило чути серцю твою річ! Ну-ж, скажи ще.

— „А ще що, Лопко, крути-верти — а я тебе одолїю, мусиш моїм бути. То-ж ти не трать часу — вперед чекають тебе мої поцїлуї, мої ніжности... сильно цїлувати му тебе, Лопку. Як поцїлую тебе, то забудеш ти на своє парубоче жите... і живі твої пісні, що так веселять молодцїв-циган, не задзвонять в більше по степам — сьпівати меш любовні, ніжні пісні для мене, для твоєї Радди... Не трать часу. А сказала я се, так ти завтра покориш ся мінї, як старшому товаришу-юнакови. Упадеш мінї в ноги перед цїлим табором і поцїлуєш мене в праву руку — а тодї я стану твоєю женою.

— Ось чого захотїло ся чортовій дївцї. Сього і слухом не слухати; лиш в старину у чорногорців так було, казали старі, а у циганів — нїколи. Побратимство із дївкою; ну-ну, подумай, чи є що сьмішнїйше? Цїлий рік ломати меш над тим голову, а не видумаєш!

„Чкурнув Лопко на бік і крикнув на цїлий степ, немов би куля прошила його грудь. Радда здрігнула ся, але не дала того пізнати по собі“.

— „Прощай до завтра, а завтра зробиш се, що я велїла. Чуєш?

— „Чую. Добре — застогнав Лопко і простягнув до неї руки. Вона і не споглянула на нього. Він похилив ся, немов зломане бурею дерево і упав на землю. Сьміяв ся і плакав.

„Ось як залїзла в голову парубкови проклята Радда. На силу я привів його до себе.

„Ге-ге! Якому дїдькови потрібно, щоби люди горем побивали ся? Хто любить слухати, як стогне людське серце, як розриваєть ся від горя? Нема що і думати!...

— „Вернув ся я до табору і росказав усе старим. Думали, думали і рішили зачекати, то поглянути що із того всього вийде. А то так було. Як ми зібрали ся *вечером доокола* ватри, прийшов і Лопко, похнюплений, зхудїлий. Очи запали далеко. Дивить ся у землю і каже:

— „Знаєте що, товариші. Я заглядав сьої ночи у своє серце. Шукав у ньому місця старого, свобідного мойого житя. Не найшов його. Там у ньому живе лиш Радда — і більш нїхто. Там вона сидить та усьміхаєть ся немов царівна. Воно любить свою свободу більш, чим мене. Я-ж люблю її більш від своєї волї. Так я рішив унасти Раддї до ніг... Вона велїла, щоби усї се бачили, як її краса покорила моторного Лопка Зобара, що іграв ся з дївчатами, як яструб із курятками, нім її пізнав. Опісля-ж вона стане менї женою, буде любити мене, цїлувати так, що я уже і пісень вам не сьпівати му і на свободу свою позабуду. Правда, Раддо?

— Він підіймив очи і сумно поглянув на неї. Вона мовчки строго кивнула головою і вказала рукою на свої ноги.

„Ми дивили ся, нїчого не розуміючи. Нас навіть збирала охота утїчи десь в далечину, щоби лиш не видїти, як Лопко Зобар падати ме дївцї до ніг, хай нею буде і сама Радда. Чогось нам

„Timpul“ виступає остро против радикальної партиї Фльондора і заповідає засноване політичного волоского товариства консервативного.

Просимо дуже всїх щирих Русинів донести сейчас нашим послам, як би де в якій громадї при конскрипциї записували про Русинів, що вони говорять якою иньшою мовою, як се стало ся десять лїт тому в багатьох громадах мішаних повітів. Не жалуйте кількох стрічок в так преважній справі.

Вистава образів артисти маляря п. Николи Івасюка тревати буде еще кілька день на жадане публики, що виставою сею дуже інтересує ся. Підчас сьвят Різдвяних особливо радимо П. Т. Публиці звиджувати виставу, що поміщена у промисловім музею на площи Єлисавети.

Вибори до ради державної з III. куриї відбули ся на Буковинї дня 3. січня. В Чернівцях вибраний Др. Вітраухер. Із міст Серет, Радівцї, Сучава вибраний проф. унїверситету Др. Артур Скедль майже одноголосно. В Серетї дістав він 292 голосів (одноголосно), в Сучаві 380 (одноголосно), в Радівцях 224 голосів, а 15 голосів упало на Лукіяна Брунера.

Тов. руских ремісників „Зоря“ в Чернівцях устроює дня 19. січня 1901 р. у великій сали „Народного Дому“ вечерок з танцями. Вступ для панів 2 кор., для пань 1 кор. Стрій візитовий. Початок о годинї 8-ій. Чистий дохід призначений на будову аматорскої сцени.

Видїл.

Спростоване. Автор статї під заг. „Взірцева громада“ поміщеної в 148. ч. „Буковини“, просить помістити спростоване, а то в 11. рядку з долини першої половини згаданої статї стоїть: „котрий нас підпирав із всїх сил“ місто „котрі нас підпирали із всїх сил“, під чим мало ся розуміти, що о. Галїн і п. Ярошиньский однаково і згідно підпирали. Опісля стояло ще в 23. рядку з долини в другій частинї: „міняли сотку начальникови за переступ“ а має бути „мінили сотку за переступ“.

Іспити приватистів в низшій ґімназиї черновецкій відбудуть ся 31. н. ст. січня с. р. писемно в а 1. н. ст. лютого устно. Зголошувати ся належить у дирекциї 30. с. м.

На погорільців Вижниці призволив цїсар виплатити 20.000 корон з фондів державних.

Мороз сильний, бо до 15 степенїв панує у нас від трох днїв. Зараз першої днини замерз в Чернівцях один зарібник.

Убийство чи морд? В Бани котівскій під Бориславом найдено над раном дня 23. м. м. гірничого робітника Людвіка Ганкевича тяжко побитого, лежачого на земли без памяти. Привезено его до шпиталя в Дрогобичи і там він, не вернувши до памяти, помер 25. м. м. Веде ся слїдство судове.

Проповідь хіньского евангелиста: Міссіонар Возками подає такий взорець з проповіди хіньского евангелиста: „Братя! Корабель мусить стояти у водї, а не вода у корабли. Душа жиє вправдї у сьвітї, але сьвіт не повинен жити у души. Єсли вода дістанеть ся до судна, то судно мусить затонути. Єсли сьвіт переповнить душу, то душа мусить бути страчена. Дивіть ся, як корабельники день в день виливають воду, що дістане ся до судка; так само грішник повинен день в день виливати гріхи з душі, чистити єї з намулу і бруду“.

Потяг президента Мексиканьского перевисшає перепихом усї потяги на сьвітї, що належать до осіб пануючих. Потяг складаєть ся з пятьох ваґонів, що становлять салю їдальну, сальон і прекрасно уряджені апартамента. Спальня умебльована в стилю Людвика XV, а повали прикрашені мальовилами на взір Vattenau і Fraynard а.

Як карає российський уряд горожан? Волостний шлекский суд (віндавського пов.) засудив одного мужика на пять ударів буком за якусь там клевету-провину. Згаданий суд виходить з того становиска, що одиноким средством на поправу є тілесна бійка буком, хотяй би то ходило і о вольного горожанина в державі. Гарна господарка, нема що казати!

Анґлїйске „Monte Carlo“. В Льондонї завязав ся синдикат з капіталом 200.000 фунт. штерл. з тим наміром, щоби купити великий корабель і замінити его на готель і дім гри. Той „готель“ закине котвицю недалеко анґлїйского побережа, але поза обрубом анґлїйскої юрисдикциї. Предприємщики рахують на се, що комбінация між готелем, грою і морским повітрем спровадить їм много богатих і достойних „клїєнтів“ з цїлого сьвіта. Але що до тепер не стверджено науково, чи морске повітре має добрий, чи злий вплив на карти, то ми не радимо нікому вибирати ся до того „готелю“.

Чи грека є конечним услівєм висшого образованя? Таке питане порушив директор др. Кнапе в ч. 47. журнала „Die Gegenwart“, даючи своєю статею заперечуючу відповідь. В середних віках в Німеччинї (автор має на думцї тілько німецкі відносини) навіть учені не конче потребували знати греку; в часах розцьвіту ренесансу в Фльоренциї лише чотири визначні мужі володїли сею мовою. Твори грецких фільософів, математиків та астрономів читано вправдї, але тілько в латиньскім перекладї і цїнено їх тілько за зміст. В XVI. столїтю вхопились були люди за студийоване греки, але в слїдуючих столїтях се стремлїнє ослабло і доперва в XIX. столїтю грека прийшла до такого значіня, яке тепер має, і стала обовязковим предметом в ґімназиї. Однак в послїднім десятилїтю настав в Німеччинї противний напрям з тенденциєю: вибороти для реальних ґімназий, в котрих учать тілько латини, таке саме значінє, яке мають клясичні ґімназиї. Абітуриєнтів реальних ґімназий допущено вже від довшого часу на фільософічний видїл, незабаром мають їх допустити до медичних студий, а на думку д-ра Кнапе позволять їм вскорі ходити на правничий видїл, так, що в не дуже довгім часї наступить рівноуправнене клясичних ґімназий, реальних ґімназий і реальних шкіл. Знане клясичних творів можна собі лучше і в більшій мірі присвоїти при помочи добрих перекладів, анїж в ґімназиї читанем ориґіналів. Для етимольоґічних цїлий, щоби собі здати справу з первістного походженя наукових і технїчних термінів, які перейшли до сучасних мов, і так не вистають звичайно відомости набрані в ґімназиї, тим більше, що в виведеню походженя слів, узятих з греки, панує самоволя, котра кпить собі з усїх фільольоґічно-граматичних правил. Отсей короткий зміст статї д-ра Кнапе подаємо між иньшим тому, що і в нас ведесь тепер горяча боротьба (на разї она притихла) між приклонниками і противниками греки. І одні і другі мають очевидно в дечім рацию; тілько приклонники виковуючи переклад грецкого автора з лихого перекладу, виданого якимсь ґешефтеманом, зовсїм не пізнає тої краси грецкої лїтератури, про яку они так завзято дебатують. Певна річ, що добрі під лїтературним зглядом переклади віддали би о много більшу прислугу.

Оріхи. На початку зими набирають волоскі оріхи немилого смаку, подібного до гіркої оливи. На се можна порадити в такий спосіб: волоскі оріхи вложити на два дни до лїтного молока, потому висушити на сьвіжім повітрю. Замість молока (як у кого его нема) можна взяти соленої води, але в тій водї повинні лежати 5 день. Так можна відсьвіжити оріхи до того степени, що вони виглядають, як молоді.

Найбогатший. Найбогатшим чоловіком має бути тепер має ся розуміти не хто иньчий а жид, що називає ся Альфред Файт, що змінив свою назву не Уіт. Має він дуже не богато бо лишень 200 міл. фунт штерл. маєтку, а крім сего є він презесом усїх властителїв копалень золота і диментів у Африцї полудневій. Підчас війни анґлїйско-бурскої нераз було писано про інтриґи того мілїонера жидівского, до якого жиди мають претенсию, що не дбає о них, але о свій ґешефт.“

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібєм до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, що купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

ВІДОЗВА.

Новозасноване товариство руских ремісників „Зоря“ в Чернівцях не має на початок майже ніяких фондів. Длятого підписаний видїл того товариства звертає ся до усїх руских товариств з просьбою, щоби зволили дарувати книжки до бібліотеки, яку маємо заснувати при нашім товаристві Адрес товариства: „Зоря“ в Народнім Домі, ул. Петровича ч. 2.

За видїл тов. „Зоря“:

Н. Грабчук, писар. *М. Юхневич,* голова.

Я, сталий учитель, лїт 29, маю охоту оженитись з панною, Русинкою, котра-б вміла добре господарувати. Листи з фотоґрафіями прошу прислати під девізою: „Тихе весїлє“ на руки редакциї „Буковини“.

Позаяк друкарня жадає за книжки гроший, а я до нинї лишень від трох пов. товаришів кілька корон дістав, длятого іще раз прошу за книжки заплатити, щоби менї видатків непотрібних не робити. Гроші прошу до мене або вирост до друкарнї посилати. Скажу по американьски, що годї друкарни рік або й більше за взяті книжки так довго чекати. З поважанем

Іван Савіцкий.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях поручає Буков. ілюстрований православний **КАЛЄНДАР** на рік звичайний 1901. — Цїна 35 кр. — Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Не забувайте НА **докінчене будови „Народного Дому“** в Чернівцях.

соромно стало і жаль, і сум огорнув наше серце.

— „Гайда! — крикнула Радда.

— „Е, не спіши ся, іще час, надоїсть ще не бій ся... — засьміяв ся він. А засьміяв ся, немов забренькотїла сталева штаба.

— Що-ж, товариші, що-ж мінї лишаєть ся? Хиба спрібувати, яке у Радди моєї серце. Так стрібую. Простїть мене, брати!“

„Ех! Нам і не заходило в голову, що хоче робити Зобар, як Радда лежала уже на землї а у грудях її стреміла рукоять кривого ножа Зобара.

— „Ми остовпіли.

„А Радда вирвала ніж, кинула його на бік і заслонивши рану звоєм свойого чорного волося, сьміючись, сказала голосно і виразно.

— „Прощай, Лопку! Я знала, що ти так зробиш!... і умерла...

„Зрозумів ти дївку, соколе?! Видиш яка! Хай я буду проклятий на віки вічні, як вона не була у змові з дїдьком. Еге-ж!“

— „Ех, тай упаду я тобі в ноги, горда царине! — захрипів на цїлий степ Лопко. Кинув ся на землю, примінув устами до ніг мертвої Радди тай заумер.

— „Ми здіймили шапки і стояли мовчки.

„Що-ж ти скажеш на се, брате? Га? Нур сказав якось: — „треба того ізвязати!“ Не здіймили ся-б руки на се, щоби вязати Лопка Зобара, нї у одного із нас не здіймили ся-б, і Нур се знав. Махнув рукою тай пішов собі. А Данило підіймив ніж, кинений Раддою, і дивив ся довго на него, рухаючи вусами. На ньому не застигла іще Раддина кров, а був він вострий, як передше. Підійшов Данило до Зобара та увіпхав йому ніж за плечі як-раз проти серця. Та-ж він батьком був її, Радді, старий жовнїр Данило“.

— „Ось маєш!“ — відвернувшись до Данила, сказав виразно Лопко тай пішов доглядати Радду.

„Ми-ж дивили ся. Радда лежала, притиснувши руки з волосем; отворені очи шукали чогось на голубім небі а у ніг її розкинув ся моторний лицар Лопко. На лице розсипали ся кучері та заслонили його зовсїм.

„Ми стояли і думали. У старого Данила дрожали вуса, насупили ся густі брови. Глядїв на небо і мовчав. Нур, сивий як голуб, лїг лицем до землї. Заридав так, що ходуном заходили його старечі плечі.

„Було тут над чим плакати, соколе. Еге!“

„Ідеш ти, то іди своєю дорогою, не ізбий ся у бік. Просто йди. Инакше загинеш безнечно. От і всьо, соколе!“

Макар замовк, і сховавши люльку в торбу, затягнув на груди чекмень. Покраплав дощ. Вітер став сильнїще дути. Море ревіло глухо а сердито. До ватри забігали один за другим конї і, оглянувши нас величезними, розумними очима, недвижно ставали, окружаючи нас живим перстїнем.

— Гоп, гоп, гей! — крикнув до них ввічливо Макар і, поклепавши долонию по шию свойого любимця-вороного, сказав ізвертаючись до мене:

— Час іти спати! — загорнув ся з головою у чекмень, і сильно простягнувши ся на землї, замовк. Мінї не хотїло ся спати. Я дивив ся в далекий темний степ до моря і у повітрі перед моїми очима уносила ся мов царівна, гожа та горда Радда. Вона притиснула руку і зі звоєм чорного волося до рани на грудах і через її довгі, тонкі пальцї перетїкала каплями кров, падаючи на землю огнисто-червоними зьвіздочками.

А за нею у слїд уносив ся проворний парубок Лопко Зобар. Його лице закрили густі, чорні кучері, а з під них рвули частенько холодні і пекучі сльози...

Дощ пересилював ся, і море зачало сьпівати похмурий, торжественний гимн гордій парі гарненьких циган — Лопкови Зобарови і Раддї, донцї старого жовнїра Данила.

А вони обоє кружляли мовчки у пітьмі ночи, і нїяк не міг моторний Лопко зрівнати ся із гордою Раддою...

Переклав з российського

В. Ш. . . л.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій ціні — gratis i franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 16 карток з видами Кракова.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівці улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публиці, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в виді остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним припрядом до вигідного порушування.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнітки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солідною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволенє цінних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

вийшли цілком нові друки

можна получити в

Друкарні „Рускої Ради"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складі

в друкарні „Рускої Ради" в Чернівцях.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то наймилійша забава для дітий і найліпша

річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після пляну побільшити **доповняючими скринками**; через то они і подвійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всіх ліпших склепах на цілім сьвіті** по ціні 75 сот., $1^1/_2$, 3, $3^1/_2$, $4^1/_2$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громовід, не гнівай ся і п. по ціні 75 сот., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цінник від підписаної фірми; цінник висилає ся за дармо і оплачено

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій ціні, **лише за 2 зр. 95 кр.** прекрасний ґарнітур, зложений **з 14 цінних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жаданє посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три літною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie".
1 ґарнітур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнірців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цінних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 16 карток з видами Кракова за дармо.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові подання. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Ціна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складі в друкарні

„РУСКОЇ РАДИ"

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Друкарня „Рускої Ради" в Чернівцях

отворена в неділю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарні товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.

Додаток до 152-го ч. „Буковини“.

Різдвяні сьвята на лїсничівцї.

(З даньского — Софуса Бавдіца).

То було на тиждень перед різдвяними сьвятами, коли вже зачинало смеркати ся. Лїсничий Вінґе, королївский лїсничий в рубєрівскім окрузї в Ютляндиї, сидїв в своїй хатї; перед ним стояла на столї порожна чарка від кави, а на колїнах спочивала викурена люлька. Час від часу глянув він на годинник, час від часу надслухував; але всюди було тихо, а єго лице прибирало тогди гнївливого виразу. Але то було так кождого дня по полудни; бо він правильно о тій порі виглядав почтаря о годину скорше, як він приходив з ґазетою „Берлиньскими Відомостями“. Коли відтак на дворі став дуже уїдати гончий пес Адда, а ямник Тіппо-Тіп, що доси лежав за печею, пустив ся коротким ґальопом до дверий тай собі став гавкати, стало єго лице веселїйше, бо то був знак, що вже надходить почтар.

— Добрий день, почтарю! — відозвав ся лїсничий. — Ну, снїгу все ще нема! Будемо мати сумне, чорне різдво. Але вам і дичинї про те байдуже!

— А тут маєте ще й листи. Бувайте здорові!

І почтар Лярс пігнав дальше, а лїсничий зі своїми „Берлиньскими Відомостями“ та з листами зайшов до хати.

Ледви що отворив один лист і прочитав кілька стрічок, як наробив такого крику, що аж цїла лїсничівка ходила: Жінко! Ідо! Ходїть сюди, та щось довідаєте ся! Жінка прийшла з Ідою; ся послїдна була молода дївчина, що перебувала у них вже від довшого часу. А лїсничий став говорити:

— Знаєте, хто приїде до нас сюди на різдво? Мій давний товариш шкільний, професор, той, що то я вам нераз про него розповідав. Дивний то собі чоловічок і зверха і в серединї, але добра і честна душа. Будемо мати веселі різдвяні сьвята!

Коли урадований голова родини перечитав друге письмо, не відозвавшись анї словом, зайшов до своєї комнати і сидїв там доти, доки аж наконець єго жінка не стала не спокійна і не зайшла до него.

Може в годину опісля вийшла она з відтам дуже чогось заплакана, а незадовго потім, коли говорила з Ідою, то й тота зачала плакати. То не ворожило веселого різдва на лїсничівцї.

*

— Бійже ся Бога, чоловіче — говорила на другий день панї Вінґе до свого чоловіка, не спавши цїлу нїч — чей же ще так зле не єсть.

— Не так зле! — крикнув лїсничий і аж схопив ся із стільця. — Ну, що до того, то ви всї жінки однакі, не знаєте більше нїчого лиш пестити дїти. Хиба-ж не повинен він був сего лїта ставати до іспиту з лїсництва? А він сам признав, що дармував цїлий час!

— Вінґе! — відозвалась єго жінка і встала. — Прецї лист Кнута такий повен покори і жалю, не хотїв разом з нами сьвяткувати, доки аж не признав ся нам до всего!

— Ба, ще що, їхати домів на різдвянні сьвята! — відповів лїсничий і усьміхнув ся на силу.

— Хиба-ж ти би не хотїв побачити на сьвятий вечер свого одинака?

— Нї, не хочу і то єму ще нинї напишу!

— То твій син буде сидїти в Копенгазї у своїй комнатцї а ми обоє старі будемо тут самі?

— Ми обоє самі? — Нї — маємо ще Іду, а крім того приїде ще й мій давний приятель.

— Іда! — Гадаєш, що она буде весела, коли Кнута не буде дома?

— Розуміє ся, що буде! Був час, коли й я сам гадав, що она і він — але що о тім тепер і думати. Я уважав єї за свою доньку, але моя донька не сьміла би віддавати ся за непотріба. Впрочім у неї більше в голові панотцїв Фридрих.

— А прецї ти сам недавно говорив, що з него великий ледащо!

— Так? — він не такий, коли єго близше пізнати. — Але тепер мушу іти писати.

І лїсничий писав, жінка плакала, а Іда й собі плакала.

*

Небо засунулось хмарами і сипало снїгом, що аж сьвіта божого не було видко. Весело задзвонили дзвінки від саний. Було на день перед сьвятим вечером. Мороз не попускав, вітру не було, санна дорога добра, словом — погода як на різдво.

— Видиш, жінко, а не правду я казав — відозвав ся лїсничий — Ідї Кнут дїйстно вже й не при голові; така весела що раз.

— Таки правда, я вже й сама не знаю, що їй стало ся нинї від полудня — відповіла панї Вінґе. — Вчера плакала а нинї сьміє ся!

— Мабуть длятого, що має приїхати панотцїв Фридрих. — Як раз увійшла Іда; она взяла була на себе привести професора з зелїзницї. Заїхала саньми перед самі двері. А пишно виглядала в тім своїм одїню та в баранячій шапочцї на голові. Тїсно пристаючий кафтаник визначав єї сильну хорошу стать а на маленьких ручках мала довгі жовті рукавицї як візник.

— Бувайже менї здорова, моя Ідо! — відозвав ся лїсничий і поцїлував єї в личко.

— Того би я вам по правдї не повинна позволити, бо з вас не добрий старий лїсничий!

— Пишна дївчина! — сказав він і споглядав ще за нею, коли она виїзджала з обійстя.

— То правда, що з неї жвава дївчина — відповіла жінка, — але ти таки лїпше любиш чужі дїти!

Коли смеркло ся, виходив лїсничий може з десять разів на двір і все дивував ся, що саний ще не видко; але ось вже й приїхали, а з бараницї вилїз якийсь довгий сухірлявий чоловік у вовняній шапцї на голові, з круглими очицями в роговій оправі — лиш довгий ніс та шпаковату борідку було на нїм добре видко.

— Витай же менї, витай мій старий Йохумзене! — відозвав ся лїсничий. — Старший учитель — вибачай: професор Йохумзен — моя жінка! — представляв він, і заким ще гість відозвав ся, поклепав єго господар по плечи і сказав: Але ти дїйстно зробив з себе жертву, що прецї раз до нас приїхав!

— А де-ж твій син Кнут? — відозвав ся нараз Йохумзен — де-ж він подїв ся?

Настала прикра хвиля, але лїсничий відповів відтак:

— Він учить ся до іспиту, і єсть тої думки, що не треба їхати до дому на сьвята, щоби не тратити часу.

Лїсничий і Йохумзен закурили собі люльки і пригадували собі відтак при ґроґу може цїлу годину давні часи. Женщини пішли спочивати.

— Я бачиш взагалї не люблю молоді дївчата — казав Йохумзен — але та панна Вернер то жвава дївчина.

— Ти би то охотно й ще раз сказав — відповів лїсничий жартуючи. — Прийшла до нас кілька лїт тому назад учити ся господарства. Відтак в короткім часї поумирали єї родичі одно за другим і она поволи пристала до нас, а я би вже без неї не обійшов ся.

— Гм! А то хиба не єсть небезпечно мати молоду дївчину і сина в хатї?

— Їй про те байдуже, бо у пан-отця єсть також син, а той...

— Що ти кажеш — відозвав ся Йохумзен живо — а єго, бачу, все інтересує. А який же він впрочім?

— От, звичайне телятко!

*

Відтак відвів лїсничий свого приятеля до гостинної.

— Підеш зі мною в лїс, Йохумзен? — спитав на другий день лїсничий. — Я перед полуднем на сьвятий вечер об'їзджаю звичайно сам цїлий лїс та розкидаю сїно для зьвірини.

Йохумзен пристав на то радо і оба поїхали до лїса а Іда була їм за візника. А в лїсї тихо всюди, як в могилї. Десь скочив якийсь зьвір, то знов дзюбак пукав в дерево, або десь закракала ворона хрипливим голосом і перервала глубоку тишину.

Такому лїсничому знаменито жиє ся — відозвав ся професор і ти Вінґе, певно щасливий чоловік!

— Та чому би нї, я не нарікаю. Коби лиш миши дали менї спокій в поли, а злодії в лїсї, то...

— А суть же у тебе й злодії, таки справдїшнї злодії, що крадуть дичину?

— Ще й які зухвалі; торік із злости застрілили менї мого пса.

По обідї всї чогось посумнїли. Панї Вінґе заєдно лиш зітхала, лїсничий мовчав, лиш одна Іда — як казав Йохумзен — була так весела, як потреба на різдво.

— А тепер забавимо ся трохи весело при вечері! — відозвав ся лїсничий і випростував ся на своїм стільци, як коли-б хотїв збути ся того, що єго гризло.

Пуф, пуф! В лїсї роздали ся два вистріли з рушницї.

В хатї зробив ся неспокій: паробок вибіг з челяднї, Іда накинула на себе хустку і побігла до огорода, лїсничий трохи не сказив ся.

— Нехай собі хтось таке лиш подуає, щоби на сам сьвятий вечер стріляв менї хтось таки перед самими дверми! Того вже за богато! Але ми вже їх завтра витропимо, бо снїг богато зрадить!

Відтак мали всї зібрати ся коло божого деревця, але знов настала нова перешкода: лїсничий оглянув ся, що Тіппо-Тіп десь щез! Почали свистати і шукати, але ямника таки нїгде не було.

Увійшли до комнати, де стояло боже деревце, за ними прийшла челядь, а Іда сїла до фортепяну та почала грати: „Сьвятий вечер, щедрий вечер!“ але нїхто не хотїв сьпівати.

— Сьпівайте-ж, люди! — відозвав ся лїсничий. — Чому не сьпіваєте?

— Не можемо підобрати голосу — відповів візник — бувало панич зачинали.

— Ну правда, — то я тепер зачну!

І лїсничий став сьпівати, але якось так, як нічний сторож, панї Вінґе плакала, а челядь мовчала. Був то невеселий сьвятий вечер.

*

Снїг богато зрадить — казав лїсничий з вечера; але на другий день рано — на саме різдво — казав: Снїг богато покриє! А спустив ся на то, що ми знайдемо нинї вчерашні слїди, а то от як! Снїг упав в ночи і все затер — а злодій десь сидить, та сьміє ся з мене!

Йохумзен також розчарував ся бо єго дуже кортїло відкрити тайну, а тепер мусїв вдоволити ся тим, що розглянув ся лиш по новій околици. Та й Іда вибрала ся була на кілька годин, далеко в долину аж до Сінтрупової загороди, щоби там навідати ся до недужої жінки побережника Гонзена і вернула з тої гостини, така весела як весняне сонїнько в погідний день, а панї лїсничева аж засумувала ся, бо погадала собі, що тота Іда таки не має серця.

Коли відтак мали вже лягати спати, відозвав ся Йохумзен: Позич менї яку ловецку книжку, котру би я собі читав у постели. Четвертого дня по різдві має бути польоване з нагінкою, а що я постановив собі взяти також чинну участь, то хотїв би трохи до того підучити ся бодай з книжки.

Лїсничий засьміяв ся на то і дав єму „Блїхера Діяну“ а відтак розійшли ся.

*

Іда мусїла на другий день іти знову до жінки побережника Ганзена, а Йохумзен, котрому Іда дуже сподобала ся, а котрого взяла також охота походити по лїсї, сказав, що єї відведе. Але, видко, она того не зрозуміла, бо заки він надягнув плащ на себе, она вже була пішла.

Йохумзен пішов відтак сам головною дорогою через лїс і мав в тім розривку, що ішов слїдами Іди; відбитка маленького чобітка була досить виразна.

Нараз пристанув він і став розглядати ся доокола: слїд перед ним десь щез! А то що знов? Слїд пішов в бік туди поміж дерева, то дивно!

Але Йохумзен ішов слїдом все дальше і дальше. Наконець дійшов до густої соснини — таки так, маленькі ніжки показували туди дорогу! Йохумзен став розглядати ся лїпше і побачив, що з противного боку мусїв іти якийсь мужчина і також пристанув під сосновим гущавником, а звідси ішли вже оба слїди побіч себе дальше. Але нараз щез один слїд, слїд Іди таки зовсїм.

— То щось так дивного, як менї ще не лучало ся в житю! — сказав він сам до себе мимо волї. Прецї воздухом не полетїла, анї не запала ся під землю.

І Йохумзен таки направду успокоїв ся, коли вернувши домів застав Іду таку живу і зовсїм здорову, але все то осталось для него загадкою.

— Треба ще лиш розвідати, коли они сходять ся — говорив Йохумзен на другий день сам до себе, і длятого о скілько можна не спускав Іди з ока, а лїсничий застав єго кілька разів сам на сам з Ідою і в курнику і в кухни. По снїданку запросив єго лїсничий на партию шахів до своєї комнати, а коли гра скінчила ся, не було Іди вже давно дома, пішла, розуміє ся, до жінки побережника Ганзена.

Слїдуючого дня було польоване з нагінкою.

— Хочеш дїйстно, Йохумзен, щоби тобі дати рушницю? — спитав лїсничий? — Ти короткозорий, то можеш легко наробити якого нещастя.

— Якого нещастя? Я через оба послїдні вечери, коли ляг спати, учив ся з книжки „як набивати рушницю і як з нею обходити ся“, а що-до того, що я не довиджую, то я заложив собі аж дві пари очиць!

Відтак пішли они на зборне місце, де вже було цїле мисливске товариство, що складало ся з чотирох чи пятьох найблизших знакомих.

— А де-ж ваш син? — стали всї допитувати ся здивовані. А лїсничий хоч нерадо мусїв відповідати всїм, як давнїйше, відтак станув до першої нагінки.

Підас тої убили насамперед лиса.

Йохумзен стояв на вузонькій доріжцї межи густою сосниною і силував ся як міг дивити ся добре крізь подвійні очицї. Нараз щось зарушало ся перед ним, соснина розхилила ся і показав ся сернюк, котрий споглядав спокійно на него своїми великими, розумними очима. Йохумзен підняв поволи рушницю, роздав ся вистріл і красне звіря перевернуло ся тай перестало жити.

— А бодай же тебе! — сказав лїсничий коли на то прийшов. — То ти убив сернюка?

— А хто-ж би иньший єго убив? — спитав Йохумзен, як би чогось розважав.

— Ну, так — але то менї все-таки не може помістити ся в голові — відповів лїсничий і став відтак оглядати сернюка, обернув єго і придивив ся єму добре: весь набій пішов єму в саме серце.

— — Ну, певно, що ти єго убив.

І Йохумзен став ся того дня славним. Але вечером, коли вже лягали спати, відозвав ся лїсничий до него: Але той сернюк єсть для мене і буде все-таки загадкою!

— А то чому?

— Я тобі признаю ся чому: прецї годї було менї повірити тобі житє й тїло моїх ближнїх і тому дав я тобі лиш слїпі набої — без шроту — як же ти міг убити такого сернюка?

— Гм — замуркотїв Йохумзен коли ти признав ся, то годить ся і менї признати ся: я таки зовсїм не стріляв, я лиш підніс поволи рушницю, щоби добре змірити ся; але заким я потягнув за язичок, вже хтось стрілив зпоза мене, а сернюк і перевернув ся!

— Пек сему! та чейже на польованю не було нїякого злодїя! То справдї якась загадка!

— На сьвітї, бачиш, єсть не одна загадка, та й в твоїм лїсї дїє ся щось такого, що тобі би й не приснило ся. — Добраніч Вінґе!

*

— Що-чувати — спитав Йохумзен на другий день Іду дуже щирим голосом — як же мала ся вчера жінка побережника Ганзена?

— О, дякую, вже їй полекшало — відповіла Іда зовсїм спокійно.

— То вже не підете до неї?

— Чому нї? піду!

— А коли, єли можна спитати?

— Ну, тогди, як знайде ся час до того.

Потім пішов Йохумзен до огорода, закурив люльку і став роздумувати. Зайшов аж в найдальший кутик, в той, що був найблизший коло лїса, і там пебачив случайно виразне „12“, виписане на снїгу.

— Ага! — подумав собі. — Тепер я вже на тропі! Добре Вінґе каже! Снїг не одно зрадить! То Іда написала, бо як записувала покладки в курнику, коли я там був з нею, то закінчила число 2 таким самим закрутасом!

Коли відтак глянув поза пліт, то побачив богато слїдів, що ішли з лїса і до лїса: не що иньшого, лиш то невидимий любчик ходив сюди звідувати ся, о котрій годинї може зійти ся в него.

На чверть години перед дванайцятою сидїв вже Йохумзен укритий в соснинї. Саме перед дванайцятою почув він кроки з правого боку, пес прибіг до єго криївки, почав вітрити і погавкувати, але якийсь хороший мужчина, що ішов зараз за ним, крикнув на него: Будеш ти тихо, Тіппо-Тіп!

За хвильку потім почулись кроки з лївого боку, і таки на правду — з'явила ся Іда. Она кинулась молодому мужчинї на шию, а Йохумзен добре рахував: раз, два, три — поцїлували ся три рази, а відтак Іда відозвала ся: Ледви чи вже буду могла зходити ся з тобою, бо той поганий, старий Йохумзен ходить слїд в слїд за мною та все мене випитує.

— Оге, може він вже що покмітив! — відповів мужчина. Коби ти була видїла єго вчера на польованю. Я був при кождій нагінцї і нїхто мене не видїв, лиш побережник Ганзен. При першій нагінцї станув я за Йохумзеном в соснинї і застрілив єму перед носом сернюка, заки він ще рушницю приложив до ока.

— Та як же ти міг на таке зважити ся! — сказало на то Іда і розсьміяла ся.

— О, то була ще більша сьмілість, як то, що я на сьвятий вечер дав тобі знати двома вистрілами перед самою лїсничівкою о моїм приїздї, так, як то я тобі писав!

— Та й то була також велика нерозвага! Або той Тіпп-Тіп, що все тебе держить ся — треба що-б ти був осторожнїйший.

— Хиба-ж було менї лишити ся в Копенгазї?

Пара щезла, Тіпп-Тіп і собі за ними, а Йохумзен підоймив ся із своєї невигідної криївки та аж тряс ся, так був змерз. Але тепер вже знав цїлу загадку: то нїхто иньший лиш син лїсничого. Гордий з того, що уміє так добре тропити, вернув Йохумзен па лїсничівку. Там показав єму лїсничий лист, що дістав від свого сина.

— Від твого сина з Копенгаґи? — спитав Йохумзен здивований.

— Ну, та-ж з Копрнгаґи. Прецї маю лаш одного сина!

— А вільно подивити ся на куверту?

— Чи не збираєш ти може марки?

— Нї, але — таки правда, лист висланий оногди з Копенгаґи!

— Пише, що перебув сьвятий вечер досить весело у тїтки Клявзенової, і що впрочім пильно учить ся.

— Гм — замуркотїв Йохумзен здивований. — То хиба не він!

— Що ти кажеш?

— От так собі, нїчого!

Але пізнїйше відозвав ся Йохумзен нараз нї з сего, нї з того: Чуєш, Вінґе, як виглядає той син пан-отця?

— Господь знає, чого він так тебе обходить! От звичайно собі баран.

— Але він молодий, високого росту, хороший — чи з него стрілець?

— А вже-ж; менї здає ся, що то він менї збитки робить!

— То хиба він застрілив того мого сернюка, але він ходить на засїдку, чи як то каже ся, ще й на иньшу звірину!

— От, плетеш! Може то він Тіппо-Тіпа застрілив!

— Нї, не застрілив! Але завтра можеш сам всему придивити ся.

Більше не можна було видобути з Йохумзена нїчого.

*

Слїдуючої ночи упав знова снїг, а Йохумзен був ще перед снїданком в огородї. Таки правда, Іда була вже тут, бо видко було єї слїди а на тім самім місци, де перше, було написане на снїгу „11“ зовсїм виразно.

— Чуєш Вінґе, хочеш побачити твого лїсного злодїя? — спитав Йохумзен лїсничого, коли той встав.

— Іди геть з твоїми злодїями! Та як?

— Річ проста, коли підеш зі мною о пів до одинайцятої.

— Не можу, бо маю зійти ся о 12 в „Норесков“ з двома побережниками.

— А коли-ж вернеш ся?

— Може коло першої.

— Добре, то я напишу злодїєви, щоби не приходив перед другою.

— Хиба ти вже з ним переписуєш ся?

— А вже-ж. Іди ти лиш до Норесков!

Йохумзен пішов відтак до огорода, затер палицею на снїгу „11“ Іди, а на тім місци написав „2“ з таким самим закрутасом, як писала Іда.

— Зле стало ся! — подумав собі відтак Йохумзен. — Она прийде о 11 а єго не буде, а коли він прийде о 2, то знов єї не буде.

Отже рішив ся скоро, приступив до Іди, моргнув на ню загадочно, а відтак і шепнув довірочно: Я мав вам сказати, що „він“ не може прийти о 11, лиш о 2 годинї.

Коли-б була упала яка бомба, то Іда не була би більше здивувала ся. Почервонїла ся цїла а відтак спитала: А то-ж що — звідкиж пан професор то знають?

— То моя тайна — відповів Йохумзен і утїшив ся дуже своєю проворностию.

— Та-ж він мусить відїзджати поїздом о 1 годинї — відозвала ся тогди Іда.

— Так? а він менї того не казав. Видко, що відложив свій відїзд.

Заким Йохумзен вибрав ся з лїсничим на засїдку, пішов ще до огорода, переконати ся, чи єго приречене відчитано: дїйстно, були знов слїди з лїса і до лїса.

Перед другою годиною сидїв вже з лїсничим схований в соснинї.

— Вже давно тому, коли я так сидїв на засїдцї — відозвав ся лїсничий.

— Тихо! — шепнув Йохумзен. — Я щось чую! — І майже рівночасно, одно з одного боку, а друге з другого, надїйжли ті, на котрих они чекали. Тіппо-Тіп забіг знову в соснину, але вже не гаркав, а той, що з ним ходив, ледви єго міг прикликати до себе.

— Що такого стало ся, Ідо, що ти не могла скорше прийти як о другій? — сказав він. Та-ж я о першій мав їхати зелїзницею. Тепер мушу чекати аж до завтра, а завтра знов не відходить пароход до Арґузів.

— Та же ти переказав через професора, щоби я о другій прийшла, бо ти не можеш скорше.

— Я з ним і слова не говорив.

— То страшна річ; видко, що він вже все викрив!

— Я мав би таки не малу охоту застрілити єго так як того сернюка.

— Та щоби тобі з того прийшло? Нї, Кнуте, зроби так, як я тебе прошу. І так вже не можеш їхати, ходи домів, скажи татови правду, що ти не міг лишити ся в Копенгазї, а мусїв конче сюди приїхати, щоби побачити мене на сьвятий вечер, що ти лиш мене одну любиш, чуєш Кнуте! Та й я вже не можу грати комедиї перед твоїми родичами!

— Ні! Коли мій старий такий упертий, то й я буду. Мама хотїла би була так радо мене побачити, та годї. Тіппо-Тіп, ідеш ти сюди!

Але Тіппо-Тіп лїз чим раз дальше в соснину. Галузь за галузею стала розхиляти ся і наконець показали ся голови Йохумзена і лїсничого.

— Тато! — крикнув молодий мужчина і поступив ся до лїсничого, коло котрого Тіппо-Тіп скакав з радости.

— Професор! — крикнула Іда.

— А так, ми тут оба! — відповів лїсничий спокійно і обернув ся до сина. — Ну, то красно, що тебе взяла охота приїхати сюди на різдвяні сьвята. Я на твоїм місци був би також не сидїв в Копенгазї! Але зроби так, як каже Іда — она розумна дївчина — та ходи на лїсничівку. Веселі сьвята мій хлопче.

І коли батько й син подали собі руки, приступила ся Іда до Йохумзена, надумалась хвильку, а відтак обняла его рукою за шию і поцїлувала.

— А що, чи дїйстно поганий? — відозвав ся Йохумзен і моргнув. — Дуже добре стало ся!

Відтак ішли всї четверо на лїсничівку. Нараз по дорозї відозвав ся Йохумзен: Скажіть менї, молодий Вінґе, коли ваша ласка, як ви то зробили, що одного дня щезли на снїгу слїди вашої судженої? Я не з цїкавости питаю, але було би то менї мило довідати ся.

Кнут усьміхнув ся і глянув на Іду; Іда спаленїла, але й зараз відповіла: Він ніс мене!

— Ну, він сильний хлописко! — відозвав ся лїсничий, — Але чи не міг би я довідати ся — також лиш длятого, що то було би менї мило — як то було з тим листом, що то ми его перед двома днями дістали?

— Я написав его того дня, коли виїздив з Копенгаґи, і попросив служницю, щоби занесла его на почту другого дня різдвяних сьвят.

Возьми-ж его, Ідо, добре в руки! — сказав лїсничий, бо на него не можна спустити ся!

— О, я того не бою ся, папе лїсничий, чи там свекре — бо вже так треба менї казати! А що він до лїта зробить і іспит, то я вже за то ручу!

Так то стало ся, що на лїсничівцї аж вечером перед новим роком обходили направду веселе різдво.

„Видавнича Спілка“ у Львові.

Від давна відчувала ся у нас потреба товариства, яке, розпоряджаючи значним капіталом заняло ся би видавництвом книжок для ширшої громади. „Нема гроший“ — ось оклик наших одиниць, які від давна відчували ту пекучу рану, що загнїздила ся у нашім суспільстві, та нївечила по просту змагання поодиноких людий. Не можна сказати, що у нас на поли ширшого видавництва, не було нїчо зроблено. Навпаки! Почавши від шістьдесятих років, з часу, як у нас зачав ся правдивий народний рух, роблено проби в тім напрямі. Але на жаль, усї проби лишили ся пробами і не з'уміли нїколи вийти поза межі проб. По кождій десятій, скажім двацятій книжцї, видавництво упадало з причини *материяльних недостатків*. Так зійшла на нїщо „Руска читальня“ видавана Ксенофонтом Климковичем, так розбила ся „Дрібна бібліотека“ Франка, так упала його-ж „Лїтературно-наукова бібліотека“, так закінчила свое істноване „Українська бібліотека“ Евгена Олесницького.

Причина упадку тих видавництв лежить головно не у байдужности українського загалу задля таких справ, (хоч він не одну річ зіпсувала), не в браку піддержки з боку української суспільности анї у неприступних цїнах, нї! Навпаки, суспільність піддержував видавництва, а цїни книжок було мінімальні. Що вони кінчили свое животїне після виходу десятої книжки, так причина сього лежить у тім що за дїло брала ся *одна людина*, людина, що не розпоряджаючи великими материяльними средствами, мусїла так довго отягати ся з виданем нової книжки, доки не вернув ся їй наклад, або принаймій частина накладу першої книжки а коли не розходила ся скоро, так накладчик стративши усї гроші, знеохочений зовсїм залишав видавництво.

Таке то дїяло ся у нас іще до недавна, бо ще до 1900 року. „Дрібна бібліотека“ видавана Паньківским, „Унїверзальна бібліотека“ Лукияновича і Будзиновского, „Живі струни“ Крушельницкого і Старосольского, по кількох випусках щезли з лица землї мимо того, що читаюча громада дуже ними інтересувала ся. Під тим зглядом у нас запанувала така апатия, що просто перестали люди вірити в свої сили, і якийсь час у нас замер зовсїм видавничий рух. Читачі з нетерпелячкою вижидали приходу числа „Зорі“, в якім зазначені були би у бібліоґрафії книжки, та не найшовши нїчого нового, попадали в безвідрадний стан зневіри. Стан сей поправив ся з 1898 р., з роком столїтного відродженя нашого народу. На комерсї в память Котляревского у Львові піднесено гадку заснованя товариства, яке мало би на метї: видаванє книжок часописий в українській мові і т. пнь. Гадку сю підхопили визначнїйші люди, яким горяче лежав на серцї поступ української нациї, зібрано відповідний капітал і так розпочало свое житє товариство: „Видавнича Спілка“, товариство зареєстроване з обмеженою порукою.

Про вагу сього товариства я не потребую говорити; воно говорить само за себе. Що до дїяльности його-ж, скажу тілько, що не минуло два роки, як воно видало 27 обемистих книг у белетристичній серії, 3 книзї у науковій і 6 книжочок у відділї „Лїтературно-наукова бібліотека.“

Рами часописи не позволяють нам сотворити основно ті річи, які до сьої пори появили ся в „Спілцї,“ тож будемо приневолені обмежити ся на деякі уваги, які нам приходили на думку в хвилях, як ми перечитували видання сього товариства. У першій лїнїї звернемо увагу на беллетристичну серию бібліотеки „Видавничої Спілки.“ Тут подибуємо такі імена як: Франко, Кобилянська, Ковалїв, Кобринська, Леся Українка, Богдан Лепкий, Коцюбинський, Мирний, Яцків, Мартович, Стефаник, із наших та: Мопасан, Гамсум, Шекспір, Понтопіддан, Гауптман, Короленко, Ґуцков, із чужих письменників.

З усїх книжок, які видала „Видавнича Спілка“ найбільше передруків з давних лїтературних часописий та із фейлетонів щоденних ґазет. Що до таких річий, ми знаємо, що вони по перечитаню, гинуть десь по редакциях або по бібліотоках, забуті. Спілка взяла собі за задачу „вишукувати“ авторів, які давнїйшими роками писали, були у загальнім поважаню, що однак не видали задля знаних причин своїх творів — пішли у забуте. І так нинї із молодшого поколїня не знає уже майже нїхто творів Льва Василовича, або Заревича; що більше — далеко не всї твори Федьковича знані українсько-рускій публицї. Так проте вже з того боку есть для нас „Спілка“ великої ваги.

На перший погляд кидають ся нам в око твори *Стефана Ковалева* яких появило ся у бібліотецї „Спілки“ два двірники: „Дезертир“ і „Громадські промисловцї“. Про самого автора і про твори тамож поміщені, говорити не буду. Про них сказав досить обширно д. Маковей у Вістнику за місяць серпень 1900. Скажемо лиш, що твори сї писані яких десясь чи пятьнацять лїт перед тим, нїм узріли денне сьвітло у тім збірнім виданю порозкидувані були по найріжнїйшим часописям, через що з часом попали цїлком у забуте. Можна додати що Спілка, прямо видала на сьвіт Ковалева, бож перед тим нїхто майже его не знав, а хоча й знав, що він письменник, так не числив ся із ним, не знаючи його усїх творів. Ми сподїємо ся, що Спілка постарає ся о збірне видане сего письменика як ось готує уже і видала з того два томи оповідань Михайла Коцюбиньского, Кобриньскої і иньших.

Таким способом перепечатала Спілка „Бориславскі оповіданя“ Франка, які до недавна були бібліоґрафічною рідкостию, так зібрала в одну книжку новелї Мопасана, що були перекладувані визначнїйшими нашими письменниками (як Щурат) та печатані *по* наших щоденних часописях. У нас знають Мопасана дуже мало, тож ми можемо лиш бути вдячні „Видавничій Спілцї“ за сей збірник новель славного французкого новелїста. Коли ми зійшли на Мопасана, годї нам поминути мовчки переклади Шекспіра, зладжені мистецьким пером. Куліша. До сеї пори вийшов: Гамлет, Приборкана гоструха, Макбет, Коріолян і Юлїй Цезар, а ладить ся до друку і вийде іще сего року: Король Лїр, Міра за міру, Ромео і Джулета та Багацько голосу з нечева. Видане се есть як раз на часї, бо вже деякі слова, що в вісїмдесятих роках разили ухо читача своєю штучною будовою, дістали ся в лїтературу і мають у нїй право горожаньства. Видане Шекспіра дуже старанне. До кождої драми поданий вступ, в якім говорить др. Франко про повстане драм, про вагу її, про становище героя та вкінцї про історию драми у українській лїтератури; на кінцї кождої драми подані поясненя після найновійших розслїдів учених людий (Брандес). Гарно презентує ся повість Гамсуна і новелї Понтопіддана. Можна сказати, що і в нашій лїтературі перекладний зачинає ся рух під зглядом скорих і точних переводів. На тім пунктї рівнож перше місце належить ся „Спілцї,“ що невдовзї по поступленю в продажу таких річий як Fuhrmann Henschel, Гауптмана, або „Воскресеніе“ Толстого, друкує сама сї річи перекладом у своїй бібліотецї. Що більше, така річ, як „Скаканий сьвіт“ В. Оркана, не видїла іще сьвіта в оригіналї. Переведену із рукописи автора драму, перша напечатала Спілка у українськім перекладї.

Із давнїйших, знаних сьвітови, писань, видала Спілка, Короленка: Судний день,“ що друковав ся давнїйше у Правдї (мимоходом скажемо, що знаменита нїмецка часопись: „Aus fremden Zungen“ подала теж доперва минувшого року переклад славного „Йом кіпур“) і траґедию Ґуцкова „Уриеля Акосту.“

Із молодших наших письменників увійшли в бібліотеку „Спілки“ збірники оповідань Михайла Яцкова, Леся Мартовича, Василя Стефаника, Ольги Кобилянскої і Лесї Українки. Є се по найбільшій части передруки новель, оповідань, поезий у прозї і поезий (Леся Українка“) із ріжних наших так щоденних, як перiодичних часописий, головнож із „Лїтературно-наукового Вістник,“ але є і річи, які узріли у перве божий сьвіт. Передусїм багато річий нових напечатано у збірцї оповідань Леся Мартовича. Із напечатаних уже, есть там лиш Нечитальник і Мужицька смерть.

Із оповідань Михайла Яцкова нараз перший являє ся Осїнна недїла в касарни, Diva, і ще кілька нових.

Не слїд нам тепер на сїм місци обговорювати докладнїйше сих річий. Про їх вартість говорило ся богато ріжними часами; найлїпшіж рецензиї появляли ся у Львівскім Вістнику.

Що нас найбільше може тїшити то се, що Спілка взяла ся до видаваня повістий найбільшого сучасного українського повістяра: Панаса Мирного. Писаня его друкували ся по найбільшій части за границею (Женева), тіж, що появляли ся в краю, уже від давна є бібліоґрафічною рідкостию. До сеї пори появили ся: Лихі люди, Морозенко і Лови. Надїємо ся, що незабаром побачимо у новім виданю і иньші романи великого автора „Повії“.

Не можемо рівнож поминути мовчки збірки оповідань симпатичного галицкого письменика, Богдана Лепкого. З його писань появило ся в тій збірцї, яких вісїм або десять оповідань навіяних щирою любовю до українського хлопа і спочуванем его біди та нужди.

Се був ти коротенький огляд белетристичної серії бібліотеки: „Видавничої Спілки“. Кромі того друкують ся уже і незадовго вийдуть у тій серії іще ось які книжки: Калевала, фінська епопея у перекладї Тимченка, Відродженє і Крайцарова соната Толстого, Весняні води, Турґенева, збірник нових оповідань Коцюбиньского, Заревича, Льва Сапоґівского, Мартовича. Коваль Бассім, поема Франка з передним словом Аґатанґела Кримського, Герой нашого часу Лермона, Заламейський війт Кальдерона і инь. Із наукової серії вийшло три книжки себ-то Кароля Кавцкого: народність і її початки, Енґельса; Фаербах і початки родини а приготовляють ся твори: Навроцкого, і инь.

Говорячи про книжки та у головних нарисах про їх вартість, не можемо не спімнути про цїну видань Спілки. У нас свого часу підносили ся невдоволеня на се, що, мовляв, Спілка бере за дорого за свої виданя, а свої міркованя опирала невдоволена публїка на цїнї Гамсунового Голода, яка виносить 2 кор. 20 сот. Ми скажемо на се, що у оригіналї а навіть у нїмецкім перекладї коштує ся книжка два рази більше. Сак само має ся річ із „Візником Генцлем“, який у оригіналї без оправи стоїть 2 к. 40 с., у Спілцї-ж у гарній полотняній оправі усього 1 к. 60 с. Усїж иньші виданя стоять пересїчно в цїнї між 1 к. 20 с. а 1 к. 60 с., тож після моеї гадки, ті цїни зовсїм умірковані і на українську патриотичну кишеню не надто великі.

При тім мусимо подїлити ся із читачами милою звісткою, що „Видавнича Спілка“ зачала нове видавництво популярне, щось в родї нїмецкої бібліотеки Реклама або польскої „Biblioteki powszechnej“, про яке ми уже писали в нашій часописи. Так одже за два роки істнованя розвинула „Спілка“ таку видавничу дїяльність, якої не було нї в однім із попередних видавництв. Тож в інтересї українсько-руской суспільности лежить, щоби се товариство розвивало ся ще лїпше. Коли ж Спілка зробила все, що було в її силї, щоби свої книжки зробити доступними для усїх верствів руской суспільности, так суспільність повинна їй відплатити ся, купуючи сї книжки, як найбільше.

В. Сім..нч.

Різдвянна ялинка.

Звідки взяла ся у нас „різдвянна ялинка“? — Але заки дамо відповідь на се питанє, мусимо насамперед спитати, чи маємо право казати: „у нас“? Наш народний звичай обходженя різдвяних сьвят не знає нїякої „ялинки“. Ми не маємо на ню навіть назви. Нїмець каже „Weihnachtsbaum“ (різдвяне дерево) або „Christbaum“ (Христове дерево) а Поляки зробили собі з того „boże drzewko“. У нас „боже дерево“ або „біждерев“ або також „біждерник“ значить в устах народу зовсїм що иньшого, іменно ростину Тажачіх, котра росте місцями по піскуватих берегах рік. У нас в звичаю сьвяткованя різдвяних сьвят грає найбільшу ролю сніп жита або пшеницї, поставлений в кутї під образами і „дїдух“ солома або сїно розстелене на столї, під столом а навіть декуди і по цїлій хатї. в спілцї з ними і „кутя“, котрої не знають анї коренні Поляки анї коренні Росияни. Се отже наш нитоменний звичай. Але мимо того наша інтелїґенция, особливо по містах, покидає сей звичай а замість того убирає собі „деревце“ — ялинку. Отже звідки взяв ся той звичай убираня ялинки всїлякими ласощами і блескучими окрасами? — Нема сумнїву, що его занесли до нас Нїмцї через Поляків і так его тепер розширили, що він війшов в таку моду як н. пр. карти кореспонденцийні з краевидами. Нинї навіть бідняйші люди по містах тягнуть ся з послїдного, щоби убрати собі ялинку. То називає ся нїби „для дїтий“, але й старі при тім тїшать ся як дїти.

Замітна однакож річ, що й самі Нїмцї не знають докладно, звідки взяв ся у них звичай убирати ялинку на різдво. Фактом есть, що широкі маси нїмецкого народу не знають нїчого про сей звичай, або лїпше сказавши він не

має нїякої основи в давних віруваних нїмецкого народу, а так само есть фактом, що й нїмецка інтелїґенция в давних часах его не знала, та що звичай убираня ялинки на різдво увійшов на добре аж з початком минаючого столїтя а розширив ся особливо по францускo-нїмецкій війнї з 1870/1 р. Перші початки звичаю убираня ялинки у Нїмцїв сягають аж до 1605 р. і знаходять ся в Альзациї; в иньших нїмецких краях тогди ще того звичаю не знали. Але вже тогди духовеньство дуже остро виступало против сего звичаю, називаючи его поганьским. Штрасбурґский професор Даніґавер в своїй книжцї „Katechismus-Milch“ („катехізмове молоко“) печатаній в 1642—45 в Штрасбурзї згадує про різдвяну ялинку так: „Межи иньшими дурницями (Lappalien), щоби веселий час різдвяних сьвят обходити більше як словом божим, є також різдвяне деревце або ялинка, котру дома уставляють, обвішують ляльками і цукорками а відтак еї обтрясають і обривають. Звідки той звичай не знаю, але то дитиняча забавка...“

Отже тота „дурниця“ і „дитиняча забавка“ лишила ся аж до нинї і прибрала так величезні розміри, що перейшла аж на промисл фабричний і торговлю на великі розміри, з чого очевидно нїмецкі промисловцї і купцї мають найбільші зиски. Всїляки окраси, „золоті“ і „срібні“ нитки, позолочувані баньочки, зьвізди, ангелики, цукорки, сьвічечки і лїхтарики до них, ба і цїлі деревця, виробляють тепер на лад фабричний а суть купцї специялїсти, котрі головно лиш такими річами торгують. Правда, що ті люди мають з того звичаю величезний заробок, бо нинї мають не лиш Нїмцї свій „хрістбавм“, не лиш Поляки своє „boże drzewko“, а росийска інтелїґенция свою „йолку“, але навіть і жиди нїмецкі убирають собі деревце. Але чи то рация, щоби й ми ширили у себе той звичай? Аж страх бере погадати, кілько то гроший минає ся на таку забавку, з котрої нї пожитку, нї хвали божої. Чи не лїпше би нам держати ся нашого звичаю і лиш змінити его відповідно до часу і обставин. Нема сумнїву, що у нас з рождеством Христовим сполучено і давне наше сьвято плодів. Годї нинї комусь в містї ставити снопи збіжа або сальони встелювати „дїдухами“; але маленьку горстку житного колося легко би роздобути і уставити на столї в красній вузонькій посуднї звязавши їх кокардками народної сино-біло-зеленої барви. Таку горстку збіжа з трохи протятими стеблами можна би також вставити межи овочі, яблока і оріхи, які звичайно ставлять ся на стіл на сьвятий вечер. Як би такий звичай завів ся, то і наші селяни, знаючи о тім, виносили би вже готові такі горстки на продаж і мали би заробок а наші гроші замість вандрувати до нїмецкої кишенї ішли би до кишень наших селян. Був би ще й той зиск, що на забавку не нищено би лїсів, котрих і без того вже мало.

К. Вербин.

Росия і Фінляндия.

Низше подаємо обіжник ґенерал-ґубернатора Фінляндиї, який дає нам сьвідоцтво про се, що росийский уряд поволи але систематично стремить до понищеня конституциї тої провінциї, яку заґарантували давними часами росийскі царі.

Ось як звучить сей обіжник.

По оголошеню найвисшого рішеня про публичні збори, у деяких місцях великого князївства фінляндского відбули ся збори і сходини, які мали на метї отверте понищене виданих ad hoc приписів.

Тож, щоби на будуче тримали ся права, уважаю конечною річию вияснити, що:

1. Публичні збори, процесиї і походи можуть бути позволені, без моего або иньшого ґубернатора позволеня, лиш у случаях, означених докладно у 15 і 17 стат. „Височ. Уложеня.“

2) Під покривкою, забав льотерий, спектаклїв, окінченя наукових курсів і т. д. зборів відбувати не можна. — Підчас зборів, обнятих правами приватних товариств, полїция має дбати про се, щоби підчас них не було нїяких невластивих демонстраций і в случаях, які перевисшають атрибуциї полїциї, звертати ся о співудїл властивої власти. З більшою увагою належить слїдити збори, що мають на цїли просьвіту, а що в дїйсности стремлять до розповсюдненя поміж найнизшими верствами понять про користи із полїтичної автономії Фінляндиї що й сим роблять замах і обслабляють значіне державних осередків, направлених до трівкої злуки великого князївства з иньшими частями царства.

3. Поручаю пп. ґубернаторам переглянути усї права істнуючих у кождій ґубернії полїтичних товариств приватних, і на случай, як виказала ся би конечність уведене до них яких змін, робити відповідні представленя, згідно із найвисшим рішенем про збори і сходини.

4. Що до публичних зборів, поручаю, до часу, іти за ось якими вказівками; а) вироблене позволеня на всякого рода збори у ґуберньских містах, предложити менї; б) позволеня на уряджуване публичних зборів по неґуберньских містах, у всїх случаях, а в иньших місцевостях ґубернії — уряджуване зборів задля виголошуваня бесїд, відчитів і для пошанівку осіб або фактів історичних, лишаю до розпорядимости ґубернаторам, і в) позволеня на устроюваня зборів і сходин поза містами, з виїмком уряджуваних в цїли виголошуваня бесїд, відчитів і пошанівку осіб або історичних фактів — лишаю на рік титулом просьби, відповідним „лексманом.“

5) Відвічальність так за виконуване прав що до публичних зборів, як також за каране у властивім часї винувати їх насильства, будуть поносити ґубернатори що мають уложити як найбільший під тим зглядом надзір.

Виконуване права про публичні збори становить одно із повних надії средств, які зміряють до забезпеченя публичного ладу і безпеченства, яких удержане має дуже велике значіне. — Розумні розпорядженя навіть неформальні але сердечні відносини полїциї і маґістратів до тої справи будуть брані на увагу мною при оцїнюваню їх служби“.

Культура у Хінцїв *).

Хінцї, велике племя, що по гадкам Европейцїв числить яких 400 мілїонів жителїв, жиють згідно в однїй просторій державі. Ворожнеча поміж поодинокими народами того племени, то дїло дуже виняткове, от щось так, як у нас в Австриї згода двох народів, що жиють в одному краю. Хіньске племя дїлить ся на більше народностий і то не кілька, але кількадесять, а всїм спільне знамя: жити в супокою і розвивати промисл. Природно, що такому народови зовсїм не по нутру харчувати на европейский взір мілїони вояків, в надії, загарбати йому примежні країни.

У Хінцїв є війско, що сповняє відпорну, а не зачіпну роль; от хоть би самооборона перед ненаситними „культурними“ Европейцями. Майно у Хінцїв, то вже не спільне, громадське добро як в давнину; кожда сїмя набуває і з'уживає сама, себ-то окремо від другої. Земля сильно попайкована; впрочім по найбільшому розвинула ся у них система дрібного посїданя. Правда ту і там надибаєш розлогі посїлости богачів, однак то не загальне правило, а радше виняток. Після Laffit-ого згромаджувати майно, передовсїм поля в просторі посїлости, научили ся Хінцї доперва від західних їхнїх учителїв, себ-то Европейцїв. Розлогих пасовиск, що є наче звістунами надходячої сістеми більшої посїлости, не найдеш в хіньскому царстві, найпаче на полудневім підсоню держави.

*) M. Kowalewsky: Le régime économique de la Russie. — Ein Blick auf das Volk der Chinesen — die Zeit Nr 307 und 308 von Pierre Lafitte.

Збіже, а з того рис — звичайний предмет хіньскої господарки. Кругом приняв ся звичай плекати зїле в зільниках, а огородовину в огородах. Найбільше-ж піклують ся Хінцї садовиною; особливо дерево бамбусове і корч-зїле чай, то суть сїльскої господарки. Їжа Хінця складаєть ся звичайно з ростин, по нашому з ярини. З мняса їдять найбільше свиньске і пташіче, а на півночи їдять також дичину і баранину. — Господарскі знаряди є на скрізь примітивні, а загальну увагу звертають на себе через те, що Хінець, що послугуєть ся ними, мусить бути дуже метким і проворним.

Промисл Хінцїв на скрізь емпіричний, то є, полягає на ручній роботї одиницї. Сьвіт машин, що пр. на заходї потрясає основами суспільности, не найшов місця в хіньскому царстві. За те замітний Хінець тим, що є охочий до працї і проворний. Само собою розуміє ся, що їхнїй промисл, то дрібний промисл відповідно до їх дрібної господарки.

Шовківництво, то найбільша галузь хіньского промислу. В містї Ганґтшу є більше чим 60.000 людий шовківників, а в обрубі того міста зверх 100.000 чоловіка займаєть ся шовківництвом. В ряд за шовковою пряхою йде промисл бавовняний, а відтак знані по всїм усюдам Европи хіньскі вироби з порцеляни. Щоби лучше змалювати Хінця яко промисловця, наведу здекілька стрічок з „Письма о Хінцях“ попа-міссіонара Маґелляна. Він каже: „В тому царстві не найдеш нї крихітки землицї, щоби стояла облогом: там не стрінеш нї хлопа нї жінки, нї старця нї молодця, щоби був лїнивим, нї слїпого, нї глухого, щоби не був в спромозї кинути ся до якого будь дїла. Їхня народна приповідка каже: „Що в хіньскій країнї, то марно не згине“. — Найдеть ся там річ, по нашому зовсїм не придайна, так Хінець її не викине, а навпаки вихіснує, та зробить з неї щось такого, що нам і на гадку не попадеть ся. І так в самому Пекінґу жиє більше чим десять сотень родин з того, що продають сїрники; неперечно, що є далеко більше таких людий, що займають ся збираниною шмат з шовкового або бавовняного полотна, що валяєть ся на сьмітниках. Такі і подібні богацтва збирає народ, чистить їх, пере, та відпродує більшим предприємцям, що відтак перетворюють і пускають в сьвіт в видї яких там иньших, нових, промислових виробів.

Маючи розвинений промисл мусїли Хінцї не хотя розвинути і оживлену торговлю. Однак годить ся запримітити, що Хінцї торгують більше в межах свойого царства, між собою, чим з другими державами. Тая поява дасть ся легко пояснити, коли звернемо увагу на безмежну величину хіньского царства, що само для себе є сьвітом. До того сама природа улегчила Хінцям розвинути оживлену краєву торговлю попротинавши їх землю численними ріками, що сотками, а подекуди, то й тисячкою миль вють ся, та таким робом лучать найдальші, в глуб землї сягаючі країни з далеким морем.

Домашне житя. Основою рідні і кругів товариского житя є у Хінцїв любов дїтий, та належна пошана батьків, материй і предків. Що до послїдного себ-то почитати предків, або убожати їх гроби, то мусимо уважати за вислїд фетишитського сьвітогляду. Кождий Хінець є обовязаний навіджувати гроби померлої рідні, то один з найперших обовязків, які єму віра накладає. Кожда родина з окрема, хотяй би незнати як чисельна, має свою спільну сказати-б родинну каплицю, де відбувають ся богослуженя в означених днях, себ-то в сьвята. Хата Хінця звичайно прикрашена образами, що мають нагадувати померших предків. Розбудити правдиву пошану для колишних батьків і материй, буде найкрасшим і найтривкійшим средством на постепенний розвиток родини. Проте не дивниця, що після хіньских понять лихий син, є зарівно лихим горожанином. Також відносини між братьми не такі як у нас; по найбільшій части молодший брат чує ся бути зависимим від старшого, що неперечно є причинком до скріпленя ладу в родинї. В кінци цїлу хіньску культуру мож звести до родинних відносин і в них добачати житя кождого Хінця.

Що до женитьби, то поки-що не спромогли ся ще Хінцї переняти ся величию духа, який подає в тім зглядї суспільний поступ, а то дружне пожитя з одною женщиною. Правда, ледви чи не більша половина Хінцїв жиє в моноґамії, однак мати більше жінок, не уважаєть ся у них за щось злого; навпаки, закони признають женитьбу Хінця з більше женщинами чим одною. Таке стрічаєть ся в цїлому хіньскому царстві, найбільше-ж в західних, сконцентрованих та густо заселених країнах. Само собою розуміє ся, що многоженьство приняло ся передівсїм в кругах богачів, що мають звідки позволити собі на більше число жінок.

Віра Хінцїв, то фетишисм. Найбільше почитають они рогату худобу. Не меньшим предметом убожаня є у них мужі і жінки, що коли будь вславили ся на інтеллектуальному, промисловому, чи на науковому поли. Передове місце між ними належить ся як они кажуть „фільософови“ Конфуциеви. Поодинокі країни, у котрих розвинула ся ся або та галузь промислу мають свій предмет убожаня. І так в краю, що зветь ся Тшекіанґ є сьвятиня, присьвячена першим шовковим пряхам, а то ізза того, що ту цвите шовківництво від непамятних часів. Попи, себ-то божі сини у них, — то мандарини. Найбільше жителїв Хін признає ся до віри Будди. Єї одну уважають за державну; проте має она богато привілеїв. Крім неї є не мало таоістів, та прихильників віри Брагми. До того всї згадані віроісповіданя зі своїми доґмами розбирає народ у кождій країнї по свому, з чого виродило ся не мало сект; а всї они більше або меньше споріднені з собою. На християн, що заходять ся ширити християньство між хіньским народом, не лютують тамошні жителї, як думавби кождий пересїчний християнин-европеєць. Всеж таки без ворожнечі не обійдеть ся. Один хіньский мандарин сказав о християнах таке: „Віра, що каже, будьто би она була із неба обявленою, та що єї боги без єства, тїла і тїни, та віра є вислїдом ложі і здеморалїзованя. Наше правительство сприяє тим европейским ложновірцям лише тому, що з них добрі математики і астрономи, а через то стають они нам в пригодї, складаючи рік у рік календар. Однак то ще не доказ, щоби їх віра була правдивою, а тобі нїяк не годить ся без розваги повірити їм то, що они тобі росказують“.

На конець годить ся згадати де що про державний устрій у тому царстві. Керма державою лежить в руках цїсаря. Єму прислугує найвисша власть, що є не мало обмежена, а то богатьома гадками і правилами, що приняли ся в державі з бігом часу, себ-то в звичаєвій дорозї. Хіньский цїсар, то не европейский державець, котрого власть походить від Бога. Нї, то звичайний чоловік, що яко батько своїх підданих, має сповняти виходячі з того обовязки зглядом єму підчинених народів. Іменувати наслїдника належить до самого цїсаря.

Шляхотських родів у Хінцїв нема. До пануючої верстви належать люди, походячі з всїляких верств суспільности, що поздавали державні іспити.

Так виглядає суспільний устрій і житя Хінцїв. Коли-б тепер зіставити їх культуру, з нашою европейскою, так найдемо велику ріжницю і то в кождій галузи тоїже. Як домашний устрій, так державний, чи промисл, чи торговля, взагалї спосіб житя і сьвітогляд Хінця має яркі ріжницї з тими-ж европейских народів. Що так склало ся, на те вплинуло богато обставин от хоть би неоднакова доля в історії тих племен, ріжне положене замешкалих земель, не однакове підсоне та иньше.

Тисячі лїт жили Европейцї і Хінцї відокромлені. Доперва наші часи стають сьвідком живійших зносин европейского елементу з азійским, що стремить підбити трудолюбивого Хінця. Що на то терпеливий Хінець, покаже мабуть нове столїтє.

Гриць Токар.

Відсутнє число

Ч. 154. Чернівцї, недїля дня 31. грудня 1900 (13. сїчня 1901) р. Рочник XVI.

Виходить в Чернівцях
що середи, пятницї і недїлї.

Редакция, адміністр. і експедиция:
улиця Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта.

БУКОВИНА

Передплата на „Буковину“

на цїлий рік . . .	20 Кор.	—	сот.
на пів року	10 „	—	„
на чверть року . .	5 „	—	„
на місяць	1 „	70	„

Поодиноке число коштує 16 сот.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

З кінцем року.

Із сим числом кінчить ся XVI. річник „Буковини“, шістьнацять лїт тяжкої, мозольної працї около осьвідомленя буковиньскої Руси, около відзисканя єї загарбаних сусїдами прав, около оборони руского народу супроти завзятих ворогів, чужих, а навіть на жаль і своїх. Про успіх сеї нашої працї-боротьби не станемо говорити, про него говорить головно незаперечимий факт, що буковиньскі Русини, що шістьнацять лїт тому були полїтичними трупами, над котрими вже кракали утїшно ріжні ворони-вороги, встали і очи розкрили і проговорили слово не тільки тихої любови до всего, що своє питоме, рідне, але й слово голосного протесту проти тяжкої доти заподїваної їм кривди й голосне слово, яким зажадали свого божого і людского права. І сей голос дужшає, а з прибутком сили росте і єго успіх; бо нинї тілько силу й поважають, без неї і крик, ба навіть і плач не поможе.

Окрім труду-працї мало наше видавництво й чимало клопотів около придбаня відповідних сил редакторских, котрих брак особливо сего року дав ся відчути не тільки нам але й вп. нашим предплатникам, за що сим перепрашаємо. Ми постарали ся о те, щоби з новим роком направити лихо, дякуючи і се випробованій безкористовности немногих наших патріотів. Другий клопіт, себто фінансовий бік нашого видавництва поручаємо нашій патріотичній суспільности і надїємо ся, що вона подасть нам в новім роцї більшу поміч, як у минувшім, і поможе громадною і точною передплатою удержати наше — для буковиньскої Руси кохане видавництво і піднести єго ще висше.

„Буковина“ виходити ме і в новім роцї як доси (три рази на тиждень) а передплата остає теж та сама себто

на рік . . .	20	корон
„ піврік . .	10	„
„ чвертьрік . .	5	„
„ місяць . .	1 к. 70 с.	

Звертаючись з умильною просьбою до всіх, кому дороге добро буковиньскої Руси, о моральну і материяльну підмогу для нашого видавництва в новім роцї і з сердечною подякою для всїх, що подавали нам єї в сїм роцї, желаємо усїй Руси-Українї

щасливого нового року!

З українського театру.

(По часописям і журналам).

Не легко приходить ся Українцям плекати свою рідну культуру. Чи дома чи в школї чи в письменьстві чи в обучуваню народа по церквам, усюди налягло жестоке слово російского уряду. Однак всї тоті насильні пута не в спромозї змести зі сьвіта живе, народне слово. Яко доказ най буде от хотьби наш театр на Українї. За час послїдних 17-ти лїт, тоб-то від 1883 р. число театральних труп дійшло на Українї до 50-ти. Всї они на переміну їздять по українським містам і місточкам, де ширять любов рідного слова і народу. Спершу приходило ся нашим артистам поборювати не аби які перепони. І так они самі не були ще добре вправлені в драматичній штуцї а до того не мали відповідних українських пес. По найбільшому грало ся штуки, де темний народ пє горівку, а козаки вичісують гопака. Та час не стоїть. По довшій бідї і скитаню з'уміли наші артисти переконати загал, та приєднати єго до себе. Українцї що раз то більше звертають увагу на драматичну штуку, спомагають її твотами і грішми. Так повстають більші театральні дружини, що мають визначні сили та не меньше добру орґанїзацию.

Українське драматичне товариство, що колись мало за провідника Кропивницького, а тепер остало ся без нього складаєть ся з визначних, талановитих артистів як: Рапальський, Разсудов-Кулябка, Борисоглїбська, Ратмірова, Воронний та другі. В ту осїнь грала згадана дружина спершу в Умани, опісля в Винници, де виставила 10 штук; Звідтіля подала ся до Кишенева.— Драматичне Товариство під управою Гайдамаки має також не мало добірних сил як: Гайдамака, Прохорович, Кашненко, Іленко, Чернов., панї Шостаковська, Ярошенко, Жданова і ин. При кінци осени, щоб-то в падолистї і грудни товариство Гайдамаки відограло в Владикавказї більше чим 20 штук. Тепер перебуває дружина мабуть в Грознім. — Товариство під управою Любимова перебуває тепер в Харківщинї (в Валках). Визначні сили дружини є; дд. Квітка, Яворський, Гай, Чекаленко, Виленський, панї Дорошенко, Юльченко та Виленська. — На увагу заслугують ще українські драматичні дружини, що грають тепер в Москві (в театрі Акваріюм) в Полтаві і Чернигові. — Передове місце між українськими драматичними товариствами треба призначити дружинї М. Кропивницкого, що стоїть під режісериєю дд. П. Саксаганського і М. Садовського. Члени тої дружини як: дд. М. Заньковецька і Карпенко-Карий, то справжнї артисти драматичної штуки. Товариство перебуває тепер в Екатеринославі. Російскі часописи як „Приднепровский край“ і „Казбек“, „Русская Мысль“ та другі, подаючи дуже прихильні рецензиї українських представлень, хвалять найбільше драматичну дружину д. Кропивницького. — Про український театр згадує теплим словом ческа ґазета „Сльованскі Пшеглед“. Між иньшим кажеть ся, що Чехи радїли би, коли-б котра з наших українських драматичних дружин загостила до Праги.

Не від річи згадати про українські песи на салдатській сценї. Від яких 10-ти лїт дають ся в Одессї салдатські театральні вистави, по найбільшому українські песи. Повстали они спершу в люблинському полку, завдяки енерґії одного офіцира, з роду Українця, що дуже любує ся в театральних виставах. По приміру Люблинцїв стали і другі полки заводити у себе театральні вистави. Військове начальство, читаючи в місцевих часописях прихильні рецензиї на салдатські вистави і бачучи їх добрий вплив на Москалїв, заохотило ся само і стало сприяти сьому дїлови. Салдати дають в роцї три або чотири вистави переважно українські.

ВОЛОДИМИР ГЕРАСИМОВИЧ.

Мантля.

— Оповіданє із військового житя. —

I.

Вам би і цїкаво було довідати ся, що отсе за мантля? Не перечу — бо воно таки і слово таке, що не всякий відгадає від разу, що воно значить — а фільольоґ то написав би певно цїлу розправу про се: звідки воно, якої породи, від чого виводить ся а може й пробував би відгадати, хто перший у сьвітї його вимовив?!

Але я вам те коротко скажу: Мантля, то ніби войськовий плащ — „Mantel“ — а що війско має свою мову, зложену із ріжних цїкавих термінів, як: „панталони, штрузак, капойстрак, закамашки, гальебиндля, байнечайка, шушпічки, картач, брецак, ґвержемінь, швіц, шпендик, пуцшнур, штрайфлик, візитирка, абрихтунок, оферма, зїльник, прадло і т. д. — то в тій мові, що її звуть „реґіментсспрассе“ має своє місце і „мантля“, тай то не яке будь послїдне, але, геть поважне — бо становить вартість щось около 32 кор. — де чоловік військовий вартує тільки 6 кор., — ну а кінь, то вже о цїле небо висший від чоловіка, бо на нїм стоїть варт сть щось 300 кор. а може й більше... Та не дивниця... Коли чоловік звичайно сам не може знати своєї варт сти, то що й дивувати ся, коли його компетентні сфери цїнують тільки на 6 кор. — ну а мантлю на 32 кор...

Вже перетрубіли „абшляґ“. Гамір в касарни потрохи взяв стихати — тільки у „цимбрі“ на першім поверсї лунали ще притишені звуки пісьнї. Вони були якісь сумні і то дуже... То сьпівали рекрути, що вже півтора місяця близько, як „нарукували“ — тай мучать ся у „цїсарскім ярмі...“

Тай не диво, що такої сумної засьпівали... Кождому з них прийшло на гадку, що ще довгих три роки зносити буде знущаня старшин. Тай нїхто не пожалує, нїхто доброго слова не скаже. А хто знає, що ще кого чекає... Може, не дай Боже, захорувати прийдеть ся... Пан капраль скажуть „піш се мародъ“ — а ту пан „реґіменцгерц“ не повірять тай гони на „зицирку...“ і відібють на тобі того „марода“. Не повірять, аж таки на місци впадеш тай нї рушити ся не зможеш — тодї приїде „сунїтет“ з возом... перевісять тобі „брецак“ як дїдови, тай гайда до шпиталя. А в шпиталю... гей! Христе Боже, не доведи дістати ся там, згинеш як собака, потім поріжуть тебе на куски, справлять „кондукт“ тай поїдеш на „Яновске...“*) Як то кажуть в пісни:

„Зажурив сї жовняр
тай теженько,
що болить го головонька
тай серденько...
Взяли его „сунїтети“
тай до шпиталю...
Попращайте „камратоньки“
маму мою.
Бо вжеж мене в тім шпиталю
тай смерть жде,
поріжуть ми біле тїло
тай по всїм буде...
Гей заграють „тамборики“
тай поведуть мня...
Пішла марне, пішла марне
головка моя...“

Ось ту пісню чути було з гори..., але вона стихала, немов би віддаляла ся, бо убувало її голосів — а далї стихла зовсїм..

Мабуть рекрути поснули.

У нас на долинї теж усьо вже влїзло під „деки...“ — „Гаси лямпу!“ — гукнув капраль зі свого ліжка. Якось нїхто не поспішив ся встати... „Гасиш ти лямпу, вражий сину, один з другим! Мой! як вхоплю гадину...“

— Та що ти богато приговорюєш, — обізвав ся другий капраль з свого ліжка. — Возьми „тросцїнку“ тай зроби „антретен“.

— „Vergatterung“ — гукнув в першій хвили капраль...

Всьо як опарене позривало ся з ліжок; всї стрімголов летїли з ліжок і за хвилину цїлий „пуґ“ ступав непорушно в двох ряда по еред хати...

„Що то? моє слово нїчого у вас не значить! — гукав капраль... Гей! хлопи! мурґи! Та я із вас душу вижену! І тростина засвистала у воздусї... „Ой йой-ой-ой, пане капраль, я бігме ішов гасити лямпу... ой-ой-ой!... гукав то один то другий рекрут.

„Тихо, — „стуль писк“... приговорював пан капраль, а тростина свистала у воздусї, як гадина.

„Abtreten“ гукнув капраль і всьо як божевільне гнало до своїх ліжок... „Antreten“ гукнув він знов і рекрути бігли чим боршій ставати у „ґлїд“ і знов свистала тростина і чути було йойканя та зойки...

Така „зицирка“ повторила ся кількома наворотами — аж вкінцї вкучило ся вже пану капралеви бити. „Abtreten“ гукнув — а ти Цюку згаси лямпу, — каже до одного сухорлявого малого хлопчини, що із лиця подобав ще на дитину.

Заплаканий Дюк, що мабуть найбільше із усїх набрав, виліз на стіл тай давай гасити лямпу...

Не гадайте собі мої добрі читачі, що „при войсковім станї“ можна так як будь згасити лямпу! Дмухнути і готов? О, нї, не так. Слухайте, як Дюк гасив.

Виліз на стіл випрямив ся, прибрав „Stellung“ тай каже: „Габт-ахт!“

„Що буде?“ — обзивають ся одноголосно усї?

— Лямпу гашу, каже Дюк.

— Форверц! — гукають усї...

Дюк зачинає звичайну орацию, що попереджає гашене лямпи:

— „Добраніч вам — каже Дюк крізь плач, — Добраніч вам „пане цуґсфрер, добраніч вам панове капралї, добраніч вам панове фрайтри, добраніч

*) Цвинтар у Львові, де ховають жовнїрів.

Та і найбільше припадають они до вподободи заглави. Одно тому, що українські песи вибирають ся веселі і красші чим російські; друге, що Українці грають лучше від Москалів, а трете то, що самим салдатам і їх родинам мило почути зі сцени — може вперше з роду — рідну мову.

Цікаво завважати, що російских штук, придатних для салдатских вистав меньше як українських, бо одні з них не мають ніякої літературної стійности, а другі за тяжко вставляти салдатам. Тому не дивно, що на народній сцені українські коротенькі штуки беруть гору над московскими. В Одессі, в самім тілько люблиньскім полку грали: „По ревізиї“, „Як ковбаса та чарка“, „Кум мірошник“, „Бувалящина“, „Простак“, „Москаль Чарівник“, „Запорожець за Дунаем“, „Назар Стодоля“, „Ст[illegible]исяч“, „Досьвітки“ Мирославского і иньші его твори. Все-ж таки коротеньких пес, придатних для народних і салдатских вистав у нас ще мало.

Хотячи тепер порівнати нашу сцену на Україні з галицкою, сказали бисьмо, що театр в російскій Україні стоїть далеко висше і красше розвиваеєсь чим в Галичині. До того причиняе ся то, що на Україні по містам народ богатший і інтелігентиїйший, та український елемент численнійше у них заступлений.

На Буковині нема поки що свого сталого театру. О тім нема що на разї і думати, се преці потягае за собою великі видатки. Все-ж таки можна подумати о аматорскій сцені. Початок до того вже є. Товариство руских ремісників „Зоря“ в Чернівцях заходить ся давати представленя. Таким чином мабуть удасть ся витягнути черновецку руску публику з під впливів німецкого міского театру і польского аматорского, що впрочім не подають публиці достаточного і відповідного духового корму. *Г. Т.*

НОВИНКИ.

Чернівці, 12-го січня 1901.

Всім Вп. предплатникам, прихильникам, дописувателям і читачам нашої часописи засилаємо з нагоди Нового року і нового столїтя найщирші желаня. — *Редакция.*

Іменоване в суді. П. Мих. Догомиля, практ. судовий, іменований авскультантом судовим.

Персоналія. Радник найвисшого трибуналу з Відня Косович і проф. унївер. др. Дмитро Ончул із Букарешту прибули до Чернівців.

З дирекциї дібр. Перенесено практикантів тутешної дирекциї Артура Карґля до Сольки, Аркадия Прокоповича до Путни а Йосифа Лїфтенеґґера до Мардзини.

Подяка. Гр. кат. катехити тутешних народних шкіл заявляють отсим сердечну подяку хвальному товариству „Мироносиць“ за безінтересовне збиране датків для бідних руских дітий, як також виділови „Міщаньскої читальнї“ за щедрий дар 50 корон на ту-ж саму ціль.

Виділ товариства „Мироносиці“ заявляе сею дорогою сердечну подяку всім тим Вп. Панам Добродіям, що зволили зложити *для бідної рускої* дітвори датки на одїне. Зібрано разом 1362 корон, за що приодїто яких 250 дітий при тутешних народних школах.

Найблизший писемний і устний іспит для кандидатів на професорів для середних шкіл відбуде ся при тутешнім унїверситетї 4. н. ст. лютого. Зголошеня листовні або личні треба вносити на руки дирекциї найдальше до 30. н. ст. січня с. р.

Вибори до ради державної на Буковині закінчили ся вчера. Передучера вибрала палата торговельна і промислова в Чернівцях послом жида Леона Розенцвайґа, а вчера більша посїлість і то друга курия Вірменина Захарію Богосевича, радника суду і Волоха Юрия Василька дїдича з Берґомету, а перша курия Волоха владику Володимира Репту. Тїшимо ся, що мандат по незабутнім для Русинів послї д-рі Стефановичу дістав ся в руки радника Богосевича, що доси показав ся прихильником Русинів, чим, надїемо ся, буде й на далї. Так отже буковиньска репрезентация в радї державній складае ся з 2 Русинів Єротея Пігуляка і Николая Василька, 1 Вірменина Богосевича, 5 Волохів: Репти, Юрия Василька, Ісопескула, Лупула і Лупу, Німця Скедля та 2 жидів Штравхера і Розенцвайґа. Всї вони мають творити бук. клюб, — дай Боже, щоби на довго і з успіхом для краю!

Загальні збори тов. „Бук. Боян“ відбудуть ся в середу дня 16. н. ст. січня о 6. годині вечером. Того-ж дня буде проба мішаного хору о 8. год.

О. Добротвір, заст. голови. *В. Сімович,* за писаря.

Виділ товариства руских ремісників „Зоря“ в Чернівцях просить усіх тих Вп. панів, що не дістали запрошеня на вечерницї дня 19. н. ст. січня, а хотїли би бути на них, щоби зголосили ся до п. Евгенїя Крушиньского в друкарнї „Рускої Ради“ ул. Петровича ч. 2.

Пригадуємо черновецким Русинам, *що завтра,* 13. с. м. відбудуть ся о 2-ій год. по полудни в „Народнім Домі“ головні збори тов. „Руска Школа“.

На авдиєнциї у цісаря був передвчера краевий інспектор др. Кароль Тумлїрж, дякуючи за ордер, що ним відзначив его монарха.

Поєдинок на пістолї відбув ся в середу в сали науки їзди гузарскої касарнї між гузарским полковником Ґемінґеном а послом Николаем Васильком. Услївя були: пятнайцять кроків віддаленя і по разови стрілити. Оба борцї вийшли щасливо з побоєвища. Що до п. Николая Василька, то бачимо, що в військових кругах, в т. зв. „радї чести“ стоїть дїло зовсїм не так, як думав дехто з проводирів волоского табору, кажучи, що п. Н. Васильковн нїяк не годить ся признати права задосить учиненя (сатісфакциї).

Раду державну мають скликати, як пишуть з Відня, на день 5. лютого с. р.

Румунїзатори при роботї. З нагоди народного спису старають ся наші сердечні приятелї, знані зі своїх румунїзаторских заходів сьвященики, по селах вмовити селян, що они Волохи, бо мають „волоского“ сьвященика. Се вже знане средство з попередного спису. Тепер сего средства пробуе о. Vasilovschi в Гатнї. Село Гатна майже чисто руске, бо хиба кілька селян, котрі ходять до Румунії на роботу, навчили ся там по волоски. Та проте о. Vasilovschi записуе їх яко Волохів, а староста дивить ся на то рівнодушно! Може би пп. посли постарали ся у п. президента краю о поміч в тім взглядї, бо готово за одним замахом пропасти цїле село для Русинів. *Л.*

Румунїзация учительскої семинариї в Чернівцях поступае скорим кроком. Оноді донесли ми, що в першій клясї мужескої школи вправ наставлено учителем Волоха Нуцула, що не вміе по руски і слова, хоч у клясї є й рускі діти. Нині довідуємо ся, що наша скарга поскуткувала, бо на місце хорого учителя Кирстюка, що хоч є Волохом-перекинчиком, але вміе по руски, настановила дирекция учителем у 2. *клясї,* де є й рускі дїти, Волоха Паранича, що так само як Нуцу, не вміе по руски анї в зуб. Питаемо ся проте краеву раду шкільну, чому воно так дїе ся? Чи нема вже нїде учителів, щоби знали всї три мови і хотїли приняти найлїпші місця, якими є посади при школї вправ? Чому не виписують на конкурс а обсаджують сї місця по тихоньки румунїзаторами? Взиваемо Русинів, що засїдають в краевій радї шкільній, обізвати ся за нашу кривду.

„Hetz-Post“ Мордка-Мустаци шукае невинно за антісемітами; ну, а хто шукае, той найде, каже сьвяте писанїе, тож і „Buk. Post“ найшла їх перше у нас а тепер вже й між бук. Німцями; бо ото віденьска „Deutsche Zeitung“ подала антісемітску кореспонденцию якогось Німця з Буковини. Ну і врадувала ся „Hetz-Post“ несказано і юдить, юдить проти Німцїв-християн, як против Русинів, аж її піна з рота тече; видно, старий Мефісто наново пробуе роз'еднати більшість соймову і то новим способом антісемітизму в користь таких прихильників жидів, якими є румунїзатори з „Дештептарі“, про котрої дійсно антісемітску писанину мовчить „Hetz-Post“. Цїль ясна, проте й Фіяско Мефіста певне.

Шкільна Рада міста Чернівців розписуе конкурс на посаду молодшої учительки при народній школї в Монастерисках. *Подани треба вносити найпізнїйше* по день 5. лютого 1901 р. на руки шкільної міскої Ради. Подаючі ся мусять виказати ся, що мають признане подавати ученикам науку в рускій і нїмецкій мові.

Перша „шаржа“ однорічних охотників. Мінїстер війни розпорядив, що з кінцем грудня або в перших днях січня дістануть наші однорічні охотники степень „фрайтра“. Розуміе ся, що той аванз постигне лише тих, що в протягу минувших трох місяцїв відзначили ся вдоволяючим поступом в науцї та бездоганним житєм.

Посада громадского писаря. Краевий видїл розписав конкурс на посаду громадского писаря для громад: Довгополе, Яблоница, Конятин та Стебне (вижницкого пов.) Плата писаря мае виносити 1160 *корон,* з чого село Довгополе платить 300 кор., Яблониця 340 кор., Конятин 320 кор., а Стебне 200 кор. річно.

До уряду почтового у Войнилові дібрали в ночи з 31 грудня на 1 січня с. р. невислїджені доси злодїї і винесли касу, в котрій находило ся готівкою 2.000 корон, на огород, наміряючи єї розбити і забрати гроші. Почтмайстер, почувши якийсь рух, збудив ся, вибіг на огород, а злодїї утїкли.

Де що про школу у Веренчанцї. Ми стали *наближатись* до Веренчанки, з далека уже виднїли великі стодоли, та просторі обістя, котрі казали догадувати ся, що тут мусять бути маючі люди. А ви, уже були у сїм селї? поспитав я свого сусїда, що їхав зімною до Снятина на ярмарок. — Нї Івоне — я отсе перший раз у Веренчанцї, але видно, що се май гарне село. — Я також перший раз тут, відказав свому сусїдови. — Гов. — Ану станьмо ту, даймо попас, бо уже час і худобі відпочати, та їсти дати, тай самим вже пора дещо перекусити. От корчма при дорозї, тай добре буде зазирнути крізь *вікно,* щоби *дати прозір* на наші фіри, — Та правда, правда, каже сусїд, що тут незле попасати. От ми упорались коло коний, а самі забрали батоги у руки, тай увійшли у сїни корчми. Відай тихо на арендї, кажу до сусїда, але тим лїпше для нас, бо як глота, то христіянинови стороньскому якось нїяково загрїтись. Тай отвираю двері, щоби зайти до шинку. — Але що за диво. — я добачив лавки шкільні. Аце що — школа? запитав дївчину, котра замітала, та обтирала павутине зі стїн. Школа, — каже дївчина, а ви до кого потребуєте? Може за дїти прийшли мельдувати? Та-де-там за дїти — ми дорошівські, та їдемо до Снятина за збіжем, та стали тут попасати, бо гадали, що це корчма — а то.,... школа. Дївчина зареготалась на цїле горло, а дальше питае: но ави не видїли дзвінка на даху? Табо се якось не подібне на школу, а якбим на власні очи не видїв таблицї, та образа нашого найяснїйшого Цїсаря, то Бігме не вірив би нїкому, що се не коршма — З надвору не обложена а така обдерта, болотом обляпана, у серединї чорна, не нихлюйна, не білена може з пять лїт так, що підлоги і не пізнати що се з дощок, така кириня, що сьвіта божого не видно. Но а дїти уже вийшли зі школи? питав я дївчину — Дїти, каже дівчина — не ходять до школи, бо нема чим палити, тогід цїлу зиму дїти не вчили ся, бо також дров не було, тепер ще дотого і слабість у селї така — велика на дїти найшла, що крий Господи та борони, дїти гинуть, а кінця сему нема, тай школярів і школярок кілька уже померло. — Не диво кажу що дїти слабують, бо до грудня *учили* ся в студених до того в таких огидних небілених хатах, — але дивно що у селї, у радї громадскій усї недбалицї, що не заглянуть, та не допильнують щоби дїти їх до чистої та теплої школи ходили, та чим раз більше охоти набирали до письма. Але тут певно такий двірник ледачий, що не дбае про школу, кажу до свого сусїда, та до дївчини, бо де би добрий, та дбалий начальник міг дивити си що днини на такі опущені занедбані, як страхопуд, як трупарня холерична будинок і мешкане шкільне, призначене для управителя школи. Гей рада громадска, тай ти враз з нею двірниче, що про вас скажуть инші села? А як вас рідні дїти колись проклинати будуть за ваше нед-

---

вам панове старші камратї, добраніч вам мої камратї!

— Добраніч! — відгукнулись усї. Дюк дмухнув у лямпу. Зробило ся темно і він стогнучи поліз до свого ліжка. Болїли його мабуть дуже плечі від тростинки пана капраля, бо ще довго у ночи чути було його хлипане і стони...

По згашеню лямпи стало на хвилю тихо у „цимрі“. Аж ось обзиваєсь знову пан капраль.

— А байка де хлопцї? Га? каже він. „Лявшріт“ байка, бо знов „ферґатерунок“...

— Габт ахт! — гукае один рекрут зі свого ліжка...

— „Що буде? каже пан капраль.

— Байка йде! обзиваеть ся знов рекрут.

— „Альзо форвертс“ — каже пан капраль...

І почала ся одна з тих наших народних казок, що то із них крізь гумор і жарти пробиваеть ся плач і сльози, а нераз глубока фільозофічна правда...

В касарни стало тихо, всї прислухували ся байцї... Ось один захропів, дальше другий, третий; чути було тільки оповідача. Дальше і йому почали плутатись слова на язицї... Вкінци і він захропів...

Тихо, тільки годинник на стінї тикав монотонно крізь сопіт якої пів сотки людий, що хоть на хвилю заснули на се, щоби забути цїлоденне знущане і коверзоване старших.

Десь около одинайцятої години побудив усїх лоскіт якийсь. То пан цуґсфірер прийшли пяні з міста, тай мабуть не могли трафити до свого ліжка. А що на нещасте щось було під ногами, тож пан цуґсфірер спіткнулись тай упали як довгі...

— О!... *твою* душу! Вражі сини, де він черевики ставить... Шляк би вас витрафив, хлопи, мурґи, хамути...

Пан цуґсфірер були форналем у дворі — але вже шестий рік служать за „зупу“ — тож ублагороднили ся — а хлопів страшно ненавидять...

— П..я кр...в! Хлопске бидло — репетуе пан цуґсфірер...

— Сїрки! гукнув..,

Всї попрокидали ся зі сну і давай шукати за сїрниками. Перший, що найшов, підбіг скоро до пана цуґсфірера.

Луск!... роздав ся удар в лице.

— Ти п..я кр...в — не чув, що я кликав сїрки? Що то є!

Ударений заточив ся і упав...

— Ти п..я кр...в — не чув, що я кричав сїрника? лютував дальше пяний цуґсфірер.

— Пане цуґсфірер мельд... зачав рекрут...

— Стуль писк! ти реґіментс-офермо!... Гей, хлопе! Що то є? „Бунтация“ в цуґу?! Нїхто „бефелю“ не слухае? Мой! та я із вас шкіру поздираю...

За цїлий час орациї пана цуґсфірера стояв бідний рекрут випрямившись „габтахт“, так як припис каже, і дивив ся йому в очи...

Мабуть се і розброїло лютого цуґсфірера — бо ударивши його ще раз в лице, крикнув: „Kehrt euch! mar-r-r-sch!“

(Конець буде).

бальство, за вашу байдужність около їх науки? Така громада, що ворогує на школу, що нехоче читальні, а зате в корчмі днює і нечує, то подібна до пяниці, що то цілий маєток чортови в зуби запхав, а на конець і душу на додаток єму записав. Ходімо, — кажу — до сусіда! от і забрали ся і не оглядаючись поїхали на фіри, тай поїхали ми в свою дорогу. *Ярмарочний.*

Осторога перед неволею! Якийсь Ґ. Калінґер, еміґрацийний аґент, пошукує в Европі робітників на плянтациї кави в Сао Павльо в Бразилії та обіцює їм золоті гори. Нехай ніхто не важить ся їхати сам та ще, хто може, повинен другого перестеречи перед виїздом до Сао Павльо. Ся провінция є найнездоровша в цілій Америці і ту має свій постійний побут жовта пропасниця, страшна і майже невилічима недуга. З наших руских кольоністів, яких запроторили там еміґрацийні аґенти, лише тоті уйшли смерти, ще за вчасу звідтам поутїкали. Треба що додати, що тамошні плянтатори силоміць приневолюють еміґрантів заключати з ними несовісні умови, та стережуть опісля своїх робітників-невільників при помочи войска. — Отже кому мила свобода і житє, нехай не лише не вірить словам аґентів, але повинен познакомити їх з ц. к. властями, а они такими душегубами заопікують ся.

Недрукований вірш. Пишуть до „Руслана“ з Харкова: Сьвідомий український поет Яків Щоголїв, що видав у Харкові дві книжки своїх віршів, „Ворскло“ і „Слобожанщина“, перед смертию написав ще один вірш, який досї нїгде не був надрукований і який є лебединою піснию небіщика. Вірш той ось який:

Янгол смерти.

Хто-б не був ти: сильний сьвіта
Велет той, перед котрим
Без привіта і отвіта,
Ми занедбано стоїм!
Хто-б не був ти: старець бідний,
Що не знає де і як
Примостити в скринці мідний
Десь загорений пятак!
Хто-б не був ти: юнак сьмілий
Зачарований кругом;
Лада в шаті сніжнобілій,
Корунована вінком!
Не жахайте ся ви сили,
Що не знать в который час
Налїтає від могили
Несподївано на нас.
То оману, то дурницю
Нам малюнок написав,
Що таємну чарівницю
Кістняком колись вражав.
Тая сила — Янгол Божий
Як всї Янголи Єго:
Духом смирний, видом гожий,
Вірний кмет Царя Свого;
Темним флересом повитий,
Проміж нами він літа,
Кладучи покою віти
На змовкаючі уста,
І говоре: „як би жало
Те, яким я жалю вас,
Та вражати перестало, —
Пожалїли-б ви нераз!
Я беру з землї нїкчемність
Ту, що долею зовуть.
І веде вас у таємність
Сьвіта иньчого нїж тут...
Так літа' посланець Божий
З краю в край і день за днем,
Той і любячий і гожий,
Що дарма ми смертью звем.

Ріхтера скринки з будівляними камінцями значені котвою. Коли можна о яких забавках сказати, що спонукують дитину до поважного намислу і рівномірно вправляють око і руку, то певно сї прикмети признати треба Ріхтера скринкам з будівляними камінцями, значеним котвою. Скринки з камінцями о всїляких формах є в прирівнаню до давних скринок з деревляним знадібем до будови справдї новою забавкою, і досить лише глянути на пишні взірцї, додані до кождої скринки, щоби собі самому виробити о тім суд. По просту чудуватись треба, що за великі і гарні будови можна виконати камінцями зі скринки розмірно малої. Длятого всїм родичам, котрі ще надумують ся, щó купити дїтям сего року на коляду, можна порадити скринки з будівляними камінцями, значені котвою, бо се буде найлїпший і найтривкійший дарунок. Щоби при купнї не дістати чогось підробленого без вартости, то треба уважати, що кожда правдива скринка має охоронну марку „котву“.

Общество „Народная Рада“ має голос!

Коли ми до тепер занимали ся непорозумінем, яке повстало з нагоди недавної борби виборчої між буковиньскими кацапами а п. Н. Васильком, то годить ся нам і дальше слїдити за перебігом тої „перепалки“, яка ведеть ся по всяких часописях. Недавно подали ми спростоване п. Н. Василька, яке він помістив був в „Галичанинї“, нинї подаємо знов спростоване з рамени кацапского политического общества „Народная Рада“, яке поміщене було в „Buk. Rundschau“ з дня 8. січня с. р.

Читаємо таке: „Хвальна Редакциє! Числячи на об'єктивність хвальної редакциї, просимо о безплатне поміщене слїдуючого спростованя:

Щоби вияснити, а взглядно спростувати всякі закиди, які посол Н. Василько робив у своїм найновійшім орґанї „Буковинї“ (sic!) против виборчої акциї, яку „политическое общество „Нар. Рада“ вело на користь протоерея Драбика, почуває ся підписаний видїл „Нар. Ради“ до обовязку заявити ось що: 1. Протоерей Т. Драбик був кандидатом цїлої „староруской“ партиї, а не тілько „Нар. Ради“, наколи єго кандидатуру принято дня 5. і 14. подолиста с. р. на дуже численних зборах мужів довіря. Видїл „Нар. Ради“ скріплений многими мужами довіря фунґував яко екзекутивний виборчий комітет. На тих зборах брали участь не тілько члени „Народної Ради, але і члени „Вижницко-путилївскої Ради“, а голова того останнього „общества“, протоерей Кантемір заявив ся за нашою кандидатурою, як то видимо із депеші телеґрафічної з дня 10./12. 1900 Нр. 102, яку він вислав на руки заступника голови і в якій заразом дав повномочіє, щоби єго підписати на виборчій відозві. Кандидатуру о. Драбика принято потім на зборах виборцїв, скликуваних „Нар. Радою“.

2. П. Николай Василько брав також удїл у висше згаданім зборі дня 14. падолиста, голосував там за кандидатурою о. Драбика і жертвував понадто 60 кор. на покрите виборчих коштів. (Се троха не так було із тими грішми. — Ред. „Буковини“).

3. О істнованю якогось не-румуньского центрального виборчого комітету не знала анї наша партия, але єї репрезентация, якою є „Нар. Рада“, анї нїкому не давав нїхто припорученя заступати „староруску“ партию у тім комітетї.

4. Усї підписи на виборчих відозвах „Народної Ради“ і у „Православній Буковинї“ були виписані за відомостию і на бажане підписаних осіб, не поминаючи оо. Кантеміра і Маковієвича. Перший дав на се позволене телеґрафічно, другий устно і листовно.

Для з'ілюстрованя спростованя п. Кантеміра, яке було поміщене у „Buk. Nachrichten“ є дня 10/12. 1900 ч. 3655, нехай служить сей відпис телеґрафічної депеші, яку підписаний видїл дістав від компетентної сторони:

Протоерей Кантемір Ростоки. У нинїшній „Православній“ видрукований Ваш підпис під відозвою виборчою за Драбиком; позаяк Ви, яко член краєвого виборчого комітета тої відозви підписувати не можете, проте я у Вашім імени повідомив о сїм „Nachrichten“.

Николай Василько.

Се доказ, що Николай Василько опублїкував без попередної відомости спростоване протоерея Кантеміра.

5. На дальші напади і закиди против „Нар. Ради“ не буде ся реаґувати (се найлїпше — Ред. Бук.), длятого, що все, що ту подане є згідне з правдою (се еще побачимо — Ред. Бук.)

Дякуючи наперед за приняте отсего письма до Вашої часописи, остаємо з поважанем за Видїл „Нар. Ради“ в Чернівцях: Протоерей Александер Велигорский голова; парох Димитрій Дробольовский (?) секретар.

Військові реклямациї.

Загально звісно, що в справах реклямаций військових дїють ся всїлякі надужитя, а жертвою тих надужить падають наші темні селяни і міщани, котрі не знаючи закона і приписів дають ся ріжним факторам і покутним писарам натягати, без огляду на се, чи мають правну підставу до реклямованя, чи не мають.

Щоби надати примір, як несовісні люди при виготовленю реклямаций поступають, нехай послужить слїдуючий факт.

Перед кількома днями приїхав з далеких сторін один селянин на пораду до мене що до реклямациї свого сина. Роздививши ся в єго паперах т. є. в документах, які мають ся залучити до реклямациї, сказав я до згаданого селянина: таж ви не маєте законних условій свого сина реклямувати — а виданий на се кождий крейцар є кинений в болото. — На тоє селянин відповів: Пане сю реклямацию робив П.... Х. і я єму дав 20 зр. (40 кор.) сего року, так що доси коштує мене тая реклямация до 70 зр. (140 кор.)

До сего факту не треба дальшого поясненя, замітити однак треба, що сей П.... Х., котрий згадану повисше реклямацию робив, дуже добре знав, що з тої реклямациї нїчого не буде — і що знає о тім, всказує єго становище.

Єсли реклямация має мати успіх, мусить мати законну підставу, а єсли єї не має, то не треба помочи факторів, чи посередників, тілько вносить ся коротке подане до староства долучаючи сьвідоцтво громадске, витяг фам. з метрик, аркушок ґрунтовий і книжочку податкову.

В случаях сумнїву що до тих условій, треба порадити ся чоловіка, котрий знає докладно войскові дотичні приписи і має практику в справах реклямацийних а є честний при тім як в многих случаях одні тратять на безосновні реклямациї, так знов часто иньші не користають з добродїйства закона і богато молодцїв служить по 3 роки в чинній службі, хоть мають право бути реклямованими і увільненими від служби. Се найбіднїйші, котрі як-раз були би в родинї найпотрібнїйші, а не реклямують їх, бо батько або матїр вдова (або неслюбна), або опікун нелїтного асентерованого не мають з чого оплатити видатків реклямациї. В таких случаях інтересовані люди можуть удатись просто до староства потребують взяти з собою тілько родинний витяг з метрик і предкладаючи той документ в старостві, просити і домагати ся, щоби їх просьбу (реклямацию) списано протоколярно і дальше доходжене з уряду переведене (без жадної оплати).

Та не тілько таких молодцїв, що удержують своєю працею родину т. є. вітця, або дїда нездібного до працї, або матїр, бабуню, вдову (або неслюбну), або рідню — сироти, (сестру або нелїтного взглядно нездібного до працї брата) не реклямують перед асентерунком або по заасентерованю, але також не реклямують ся ґазди (самостійні господарі) т. є. такі, котрі підлягаючи еще бранцї, мають своє власне чи то в цїлости, чи тілько в части на декретї дїдицтва оперте ґосподарство ґрунтове, — вистарчаюче принаймій на утримане родини з 5 голов.

Урльопованя своїх синів в 3 роки служби. Користи з сего мають право в першій лїнії відкинені рекляманти, котрих сини 2. року вислужили в війску. Подання в таких случаях вносить ся в нїмецкім язицї до кінця червня через староство до полку, при котрім син служить.

Наконець замітити мушу, що кошти виготовленя реклямациї не повинні перевисшати 5 кор.

В справах військових і реклямацийних удїляю охотно інформациї за надісланем в листї 1 корони в марках або стемплях. В кождім случаю відносити ся належить до мене лишень письменно. — *Іван Бачиньский*, емер. ц. і к. капітан і касиер „Днїстра“ Львів ринок 10.

НАУКА, ШТУКА, ЛІТЕРАТУРА.

— Учитель, ч. 1. з дня 5. січня 1901. Зміст: Запросини до передплати, — „Ruskin Hall“ в Оксфордї. — Задача родичів і суспільности супроти умово упослїджених дїтий (з психічним недорозвоєм). — Шкільництво американьских Сполучених Держав на париській виставі 1900 р. — Популярна хемія. — Наука анальфабетів. — Рух в руских товариствах. — Наука, штука, лїтература.

Підписаний Видїл товариства „Руский Народний Дім“ отсим дякує щиро Високоповажаній Панночцї

Августї Кохановскій

за то, що безхосенно трудила ся при виборі народних взірцїв на украшене салї нашої народної сьвятинї.

Зо Видїл Товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях:

Володимир Ясеницкий, голова.
Др. Теодот Галїп, писар.

Від адміністрациї.

Всїм передплатникам „Буковини“, що залягають з більшим довгом, застановляємо висилку на рік 1901. Заразом заявляєм, що реклямациї довжників будуть безуспішні, хиба би передплатник заявив письмено, що буде дальше предплачувати нашу часопись, а належитість заплатять пізнїйше.

Адміністрация.

Надіслане.

Мужчина на становиску, приємної зверхности, ідеальний, пошукує в цїли подружя інтелїґентної і музикальної, а при тім домово-господарної панни. Гріш потрібний; головна-ж річ благородне, чуствительне серце, щира душа. Близші інформациї удїляє „Кошовий“ poste restante Ст. — Путилів. Річ бере ся на серіо а за дискретність ручить ся словом чести.

ВІДОЗВА.

Всїх тих панів патріотів, котрі з попередних років не заплатили за календарі, просимо, аби довг сей вирівнали як найскорше, в цїли порівнаня видатків за друки для Товариства „Руска Бесїда“ в Чернівцях.

Позаяк друкарня жадає за книжки гроший, а я до нинї лишень від трох пов. товаришів кілька корон дістав, длятого іще раз прошу за книжки заплатити, щоби менї видатків непотрібних не робити. Гроші прошу до мене або впрост до друкарнї посилати. Скажу по американьски, що годї друкарни рік або й більше за взяті книжки так довго чекати. З поважанем

Іван Савіцкий.

Я, сталий учитель, лїт 29, маю охоту оженитись з панною, Русинкою, котра-б вміла добре господарувати. Листи з фотоґрафіями прошу прислати під девізою: „Тихе весїлє“ на руки редакциї „Буковини“.

Лїтературне Товариство „Руска Бесїда“ в Чернівцях
поручає
Буков. ілюстрований православний
КАЛЄНДАР
на рік звичайний 1901.
— Цїна 35 кр. —
Можна купувати і замовлювати в друкарнї тов. „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Найдешевше місце закупна

доки стане засобу.

2.20 зр. коштує	кешенковий годинник, нікльовий, анкер, ремонт. разом з посрібленим франц. ланцушком і етуі.
4.65 зр. коштує	правдивий срібний годинник ремонт. разом з посрібленим ланцушком і етуі.
4.90 зр. коштує	правдивий срібний дамский годинник ремонт. з посрібленим анґлійским ланцушком і етуі.
11.50 зр. коштує	прадивий 14 каратовий золотий годинник ремонт. з атласовою коробкою і гарним ланцушком.

За кождий годинник ґарантує ся 3 роки.

1.50 зр. коштує	правдивий 6 карат. золотий перстень з елеґантским каменем-

Розсилає ся за післяплатою або гроші на перед. Річи не до вподоби можна до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17.

Богато ілюстровані катальоґи годинників, форнітур, золотих, срібних і з хіньского срібла товарів по малій цїнї — gratis і franco.

Шукає ся аґентів.

Хто замовить, дістає дармо альбум з 15 карток з видами Кракова.

РІХТЕРОВІ

будівляні скринки з якором

то найлїпша забава для дітий і найлїпша

річ, яку можна дати дітям для розривки і занятя.

Ріхтерові будівляні скринки з якором можна кождого часу після плану побільшити **доповняючими скринками**; через то они і повійно цінні. Ріхтерові будівляні скринки можна дістати **у всїх лїпших склепах на цїлім сьвітї** по цїнї 75 сот., $1\frac{1}{2}$, 3, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$, 6—10 корон; але треба уважати на знак якор і **не приймати скринок без якора**, бо то підроблені, не правдиві скринки.

Новина! Ріхтерові забавки терпеливости: холодна кров, девять нараз, сфінкс, кобольд, громовід, не гнївай ся і п. по цїнї 75 от., правдиві лише з якором.

Хто хоче дітям справляти дарунки, нехай собі скаже прислати чимскорше новий, богато ілюстрований цїнник від нас всякої фірми; *цїнник висилає ся за дармо і оплачено*

F. Ad. Richter & Cie., Erste österreichische-ungarische k. u. k. priv. Steinbaukasten-Fabrik. Erzherzogliche Kammerlieferanten.

Comptoir und Niederlage: I. Operngasse Nr. 16. Wien. Fabrik: VII/1 (Hietzing). Rudolfstadt, Nürnberg, Olten (Schweiz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Важне для кождого!

Випродаж!

По дивно дешевій цїнї, **лише за 2 зр. 95 кр-** прекрасний ґарнітур, зложений **з 14 цїнних предметів,** а іменно.

1 годинник нікльовий, анкер ремонтоар (на жадане посріблений) з гарно ґравірованими окладинками, докладно зреґульований, з три лїтною ґарантиєю і етуі.
1 гарний ланцушок з ґольдини або ніклю з кутасом. Париска система.
1 шпилька до краватки, з ґольдини з іміт. брилянт.
1 пара позолочених спинок до маншетів, марка „garantie“.
1 ґарнітур (5 штук) спинок з ґольдини до ковнірців і сорочок.
1 пара ковтків з правдивого срібла, значеного урядом.
1 перстень з ґольдини з гарним каменем.
1 кишенкеве зеркальце і етуі.

Сих 14 гарних і цїнних предметів разом з годинником (анкер-ремонтоар розсилає за 2 зр. 95 кр. (післяплатою або висилкою наперед гроший) фірма:

Brüder HURVIZ,

Exporthaus, Krakau Stradom Nr. 17. (Oest.)

Коли се кому не сподобає ся, може до 8 днів звернути і дістати гроші назад, отже нема різіка.

Хто замовить, дістане альбум з 15 карток з видами Кракова за дармо.

Перша буковиньска

специяльна робітня обуви

ІВАНА ДІКА,

що скінчив промисловий курс в ц. к. технольоґічнім промисловім музею у Відни

улиця Руска ч. 11. Чернівцї улиця Руска ч. 11.

Відважусь заявити шановній П. Т. Публицї, що виготовлюю всякого рода обуве для мущин, женщин і дітий а то після найновійших фасонів як: черевики гладкі, та в видї остроконечастім з ортопедичним апаратом і з обложеним приладом до вигідного порушуваня.

Через ношенє моїх черевиків зникають сейчас нагнїтки та всякі нарости на ногах.

Доброю і солїдною працею, таною обслугою буду старати ся здобути собі вдоволене цїнних замовлень.

З поважанем.

ІВАН ДІК,

специяльна робітня обуви.

Поодинокі черевики виготовлює ся тілько з заграничних шкір.

Для шкіл народних

вийшли цїлком нові друки

можна получити в

Друкарнї „Рускої Ради“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 4

котрі суть:

Катальоги, Classen-Buch, Wochenbuch, Повідомленя шкільні, Schulnachrichten, Lehrerkataster, Schulkataster, Inspectionsbericht, Jahresausweis, Schulversäumnissausweis, Сьвідоцтва відхідні, Gestionsprotokoll, Quittungen, Сьвідоцтва увільненя, фреквентацийні, Frenquentations Zeugnis, Schulmatrik, Inventar Katalog der Schüler Bibliothek, Competenten-Tabelle, Qualifications-Tabelle, Aufforderung zum Schulbesuche, Завізванє, Auszug aus der Schulbesuchs-Tabelle; також друки і книги для кас райфайзейских усе викінчене на добрім папери дуже гарним друком і

дешевше як де инде.

ДОМАШНИЙ ПИСАРЬ

(Письмовник).

Родинні листи. Домові письма. Урядові поданя. Приватні грамоти.

147 сторін 8°. 140 взірців.

Цїна 80 кр. = 1 к. 60 с.

На складї в друкарнї

„РУСКОЇ РАДИ“

в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2.

На почтову пересилку треба долучити 5 кр.

Шкільні повідомленя і Schulnachrichten

є на складї

в друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях

отворена в недїлю і сьвято від 9 до 11 години рано.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Іван Созаньский.**

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Володислава Секерского.